

KOLEDAR

DRUŽBE sv. MOHORJA

ZA LETO **1911.**

Vg. 20.6.59.
B

KOLEDAR
DRUŽBE
SV. MOHORJA

ZA
LETO

1911.

A Koželj

JANUAR — PROSINEC

Hrvatsko: **Siečanj.** Češko: **Leden.** Poljsko: **Styczen.** Rusko: **Январь.**

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1		Ko je bilo dopolnjenih osem dni. Luk. 2, 21.	
1	**Nedelja**	**Novo leto. Obrez. Gospodovo.**	♑
2	Pondeljek	Makarij, opat; Martinijan, škof.	
3	Torek	Genovefa, dev.; Salvator, spozn.	
4	Sreda	Tit, škof; Izabela, kraljica.	
5	Četrtek	Telesfor, p. muč.; Simeon Stolpnik.	
6	**Petek**	**Sv. Trije kralji. Razgl. Gosp.**	
7	Sobota	Valentin, škof; Lucijan, mučenec.	
2		Dvanajstletni Jezus v templu. Luk. 2, 42—52.	
8	**Nedelja**	**1. po razgl. Gosp.** Severin, opat. ☽	
9	Pondeljek	Julijan in Bazilisa, mučenca.	
10	Torek	Pavel I., papež; Agato, papež.	
11	Sreda	Higin, pap. muč.; Božidar, opat.	
12	Četrtek	Arkadij, mučenec; Ernest, škof.	
13	Petek	Veronika, dev.; Bogomir; Leoncij, šk.	
14	Sobota	Hilarij, šk.; Feliks iz Nole, spozn. ♓	
3		O ženitnini v Kani Galilejski. Jan. 2, 1—11.	
15	**Nedelja**	**2. po razgl. Gosp.** Ime Jezusovo.	
16	Pondeljek	Marcel, papež; Ticijan, škof.	
17	Torek	Anton, puščavnik; Sulpicij, škof.	
18	Sreda	Sv. Petra stol v Rimu; Priska, d. m.	
19	Četrtek	Kanut, kralj; Marij in Marta, m.	
20	Petek	Fabijan in Boštjan; Majnrad, opat.	
21	Sobota	Neža, devica mučenica.	
4		Jezus ozdravi gobavega. Mat. 8, 1—13.	
22	**Nedelja**	**3. po razgl. Gosp.** Vincencij, m. ☾	
23	Pondeljek	Zaroka Marije Dev.; Emerencijana.	
24	Torek	Timotej, škof; Babila, mučenica.	
25	Sreda	Izpreobrnitev Pavla, ap.; Amand.	
26	Četrtek	Polikarp, škof; Pavla, vdova.	
27	Petek	Janez Zlatoust, cerkveni učenik.	
28	Sobota	Julijan, škof; Marjeta, devica.	
5		Jezus pomiri vihar na morju. Mat. 8, 23—27.	
29	**Nedelja**	**4. po razgl. Gosp.** Frančišek Sal.	
30	Pondeljek	Martina, devica; Janez, škof. ♍	
31	Torek	Peter Nol., spozn.; Marcela, vdova.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: mrzlo, sneg in oblačno.
2. „ veter in mraz.
3. „ oblačno in mrzlo.
4. „ sneg in burja.

Lunini izpremeni.
☽ Prvi krajec dne 8. ob 7·18.
♍ Ščep dne 14. ob 11·23.
☾ Zadnji krajec dne 22. ob 7·18.
● Mlaj dne 30. ob 10·42.

Nebeško znamenje.
Solnce stopi dne 21. ob 4. uri 49 min. popoldne v znamenje vodnarja (♒).
Dan zraste za 54 minut.
Dan je dolg 8 ur 38 min. do 9 ur 32 min.

Pri luninih izpremenih je čas od 6. ure zjutraj do 5. ure 59 minut zvečer zaznamovan z navadnimi številkami in čas od 6. ure zvečer do 5. ure 59 minut zjutraj s črtkanimi številkami.

MAREC SUŠEC

Hrvatsko: Ožujak. Češko: Březen. Poljsko: Marzec. Rusko: Мартъ.

Dnevi		Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	Sreda	† Pepelnica. Albin, škof. ♉	
2	Četrtek	Simplicij, papež; Blaženi Karol.	
3	Petek	Kunigunda, cesarica; Andrej, muč.	
4	Sobota	Kazimir, spozn.; Lucij I., papež.	
10		Hudobni duh skuša Jezusa. Mat. 4, 1—11.	
5	**Nedelja**	**1. postna.** Agapeta s tov., muč.	
6	Pondeljek	Fridolin, op.; Viktorin; Katarina B.	
7	Torek	Tomaž Akvinčan, cerkv. učenik. ☽	
8	Sreda	† Kvatre. Janez od Boga, spoz.	
9	Četrtek	Frančiška Rim., vd.; Gregor od N.	
10	Petek	† Kvatre. 40 mučencev.	
11	Sobota	† Kvatre. Heraklij, mučenec.	
11		Jezus se na gori izpremeni. Mat. 17, 1—9.	
12	**Nedelja**	**2. postna (kvat.).** Gregor I., p.	
13	Pondeljek	Rozina, vdova; Evfrazija, devica.	
14	Torek	Matilda, kraljica; Pavlina.	
15	Sreda	Longin, m.; Klemen Hofbauer, sp. ♍	
16	Četrtek	Hilarij in Tacijan, m.; Heribert, šk.	
17	Petek	Patricij, škof; Jedert, devica.	
18	Sobota	Ciril Jeruzalemski, škof; Edvard.	
12		Jezus izžene hudiča iz mutca. Luk. 11, 14—28	
19	**Nedelja**	**3. postna. Jožef, žen. D. Mar.**	
20	Pondeljek	Feliks in tov.; Evgenij, muč.	
21	Torek	Benedikt, opat; Serapijon, muč.	
22	Sreda	Benvenut, škof; Bazil, mučenec.	
23	Četrtek	Viktorijan, muč.; Miklavž F., m. ☾	
24	Petek	Gabrijel, nadangel.	
25	**Sobota**	**Oznanjenje Marije Device.**	
13		Jezus nasiti 5000 mož. Jan. 6, 1—15.	
26	**Nedelja**	**4. postna (sredp.).** Emanuel, muč.	
27	Pondeljek	Rupert, škof; Janez Dom., spozn.	
28	Torek	Janez Kapistran, spoznavavec.	
29	Sreda	Ciril, škof, mučenec; Jona, muč.	
30	Četrtek	Angela F., vdova; Amadej, sp. ♉	
31	Petek	Modest, šk.; Gvidon, sp.; Balbina, d.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: večjidel jasno in mrzlo.
2. teden: spremenljivo, dež in sneg.
3. teden: slana in mraz po noči.
4. teden: mrzlo in veter, potem prijetno.

Lunini izpremeni.

♉ Mlaj dne 1. ob 1·28.
☽ Prvi krajec dne 7. ob 11·59.
♍ Ščep dne 15. ob 0·58.
☾ Zadnji krajec dne 23. ob 1·24.
♉ Mlaj dne 30. ob 1·35.

Nebeško znamenje.

Solnce stopi dne 21. ob 6. uri 52 min. v znamenje ovna (♈). Začetek spomladi. Noč in dan sta enako dolga.

Dan zraste za 1 uro 42 min.

Dan je dolg 11 ur — min. do 12 ur 42 min.

Deželni patron. 19. **Jožef** na Koroškem, Kranjskem, Štajerskem, Solnograškem, Primorskem, Tirolskem in Predarlskem.

MAJ V. TRAVEN

Hrvatsko: **Svibanj.** Češko: **Květen.** Poljsko: **Maj.** Rusko: **Май.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	Pondeljek	Filip in Jakob, apostola.	
2	Torek	Atanazij, škof; Sekund, muč.	
3	Sreda	Najdba sv. križa. Aleksander, p.	
4	Četrtek	Florijan (Cvetko), m.; Monika, vd.	
5	Petek	Pij V., papež; Irenej, škof. ☽	
6	Sobota	Janez Ev. pred latinskimi vrati.	
19		Jezus napové svoj odhod. Jan. 16, 16—22.	
7	**Nedelja**	**3. povelik.** Stanislav, škof, muč.	
8	Pondeljek	Prikazen Mihaela nadangela.	
9	Torek	Gregor Nac., škof, c. uč.; Beat, sp.	
10	Sreda	Antonin, šk.; Gordian, muč.; Izidor.	
11	Četrtek	Mamert, škof; Gandolf, opat.	
12	Petek	Pankracij, muč.; Nerej mučenec.	
13	Sobota	Servacij, škof; Glicerija, devica. ⊕	
20		Jezus obljubi učencem Sv. Duha. Jan. 16, 5—14.	
14	**Nedelja**	**4. povelik.** Bonifacij, mučenec.	
15	Pondeljek	Zofija, mučenka; Hilarij, spozn.	
16	Torek	Janez Nep., muč.; Ubald, škof.	
17	Sreda	Paškal, spozn.; Maksima, dev.	
18	Četrtek	Feliks, spozn.; Vincencij, muč.	
19	Petek	Celestin, papež; Ivo, spoznavavec.	
20	Sobota	Bernardin, spozn.; Bazila, dev. m.	
21		Jezus uči o moči molitve. Jan. 16, 23—30.	
21	**Nedelja**	**5. povelik.** Feliks, spokornik. ☾	
22	Pondeljek	Helena, dev.; Julija, dev.; Emil.	Križevo.
23	Torek	Deziderij, šk.; Andrej Bob., sp.	
24	Sreda	Marija Dev., pom. kristjanov.	
25	**Četrtek**	**Krist. vnebohod.** Gregor VII., p.	
26	Petek	Filip Nerij, spozn.; Elevterij, m.	
27	Sobota	Magdalena Pac., d.; Janez, p. muč.	
22		Jezus govori o pričevanju Sv. Duha. Jan. 15, 16-27, 16, 1-4.	
28	**Nedelja**	**6. povelik.** Avguštin, škof. ⊕	
29	Pondeljek	Maksim, škof; Teodozija, muč.	
30	Torek	Ferdinand, kralj; Feliks I., papež.	
31	Sreda	Angela, d.; Kancijan in tov., muč.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: spremenljivo.
2. „ toplo.
3. „ hladno in dež.
4. „ topli dnevi in dež.

Lunini izpremeni.
☽ Prvi krajec dne 5. ob 2·11.
⊕ Ščep dne 13. ob 7·07.
☾ Zadnji krajec dne 21. ob 10·20.
● Mlaj dne 28. ob 7·22.

Nebeško znamenje.
Solnce stopi dne 22. ob 6. uri 16 minut zjutraj v znamenje dvojčkov (♊).
Dan zraste za 1 uro 12 min.
Dan je dolg 14 ur 18 min. do 15 ur 30 min.

Deželni patroni. 4. Florijan na Gornje Avstrijskem. — 7. Stanislav v okraju Krakovo. — 16. Janez Nep. na Češkem.

JULIJ M. SRPAN

Hrvatsko: **Srpanj.** Češko: **Červenec.** Poljsko: **Liepec.** Rusko: **Іюль.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	Sobota	Teobald, pušč.; Julij; Pambo, opat.	
27		*O velikem ribjem lovu. Luk. 5, 1—11.*	
2	**Nedelja**	**4. pobink.** Obiskovanje Mar. D.	
3	Pondeljek	Helijodor, škof; Bertram. ☽	
4	Torek	Urh, škof; Berta, devica.	
5	Sreda	Ciril in Metod, šk.; Domicij, šk.	
6	Četrtek	Izaija, prerok; Dominika, muč.	
7	Petek	Vilibald, škof; Benedikt IX., pap.	
8	Sobota	Elizabeta, kraljica; Kilijan, škof.	
28		*O farizejski pravičnosti. Mat. 5, 20—24.*	
9	**Nedelja**	**5. pobink.** Anatolija, dev.	
10	Pondeljek	Amalija, devica; Felicita, dev.	
11	Torek	Pij I., papež; Peter F., spoznav. ♆	
12	Sreda	Mohor in Fortunat, mučenca.	
13	Četrtek	Marjeta, d. m.; Anaklet, p.; Evgen.	
14	Petek	Bonaventura, šk. in uč.; Just, muč.	
15	Sobota	Henrik I., cesar; Vladimir, kralj.	
29		*Jezus nasiti 4000 mož. Mark. 8. 1—9.*	
16	**Nedelja**	**6. pobink.** Škapul. Dev. Mar. Kar.	
17	Pondeljek	Aleš, spozn.; Generoz, mučenec.	
18	Torek	Kamil Lel., spozn.; Friderik, škof.	
19	Sreda	Vincencij Pavl., sp.; Makrina, d. ☾	
20	Četrtek	Marjeta, d. m.; Elija, pr.; Ceslav, sp.	
21	Petek	Danijel, pr.; Olga; Prakseda, dev.	
22	Sobota	Marija Magdal., spok.; Teofil, m.	
30		*O lažnivih prerokih. Mat. 7, 15—21.*	
23	**Nedelja**	**7. pobink.** Apolinar, škof in uč.	
24	Pondeljek	Kristina, dev. muč.; Roman, muč.	
25	Torek	Jakob, apostol; Krištof, spozn. ♑	
26	Sreda	Ana, mati Marije Dev.; Valens, m.	
27	Četrtek	Pantaleon, muč.; Natalija, muč.	
28	Petek	Inocencij, papež; Viktor, muč.	
29	Sobota	Marta, d.; Beatriks, d.; Olaf, kr.	
31		*O krivičnem hišniku. Luk. 16, 1—9.*	
30	**Nedelja**	**8. pobink.** Abdon in Senen, muč.	
31	Pondeljek	Ignacij Lojol., spoznavavec.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: spremenljivo in dež.
2. „ zelo vroče in suho.
3. „ nalivi in dež.
4. „ vroči dnevi, češče dež.

Lunini izpremeni.
☽ Prvi krajec dne 3. ob 10·18.
♍ Ščep dne 11. ob 1·51.
☾ Zadnji krajec dne 19. ob 6·28.
♑ Mlaj dne 25. ob 9·09.

Nebeško znamenje.
Solnce stopi dne 24. ob 1. uri 26 minut zjutraj v znamenje leva (♌). Začetek pasjih dni.

Dan se skrči za 51 min.

Dan je dolg 15 ur 44 min. do 14 ur 53 m.

Deželni patroni. 5. Ciril in Metod na Moravskem. — 12. Mohor in Fortunat na Goriškem. — 20. Elija na Hrvatskem.

AVGUST V. SRPAN

Hrvatsko: **Kolovoz.** Češko: **Srpen.** Poljsko: **Sierpien.** Ruso: **Августъ.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	Torek	Vezi Petra, ap.; Makab. bratje, muč.	♌
2	Sreda	Porcijunkula. Alfonz Ligv., šk. ☽	♌
3	Četrtek	Najdba sv. Štefana; Lidija, vdova.	♌
4	Petek	Dominik, spoznav.; Agabij, škof.	♍
5	Sobota	Marija Devica snežna; Ožbolt, kr.	♍
32		Jezus se joka nad Jeruzalemom. Luk. 19, 41—47.	
6	**Nedelja**	**9. pobink.** Gospodova izpremen.	♎
7	Pondeljek	Kajetan, spok.; Donat, šk. muč.	♎
8	Torek	Cirijak, Larg in Smaragd, mučenci.	♎
9	Sreda	Roman, muč.; Emigdij, šk.; Afra, m.	♏
10	Četrtek	Lavrencij, muč.; Hugon, šk. ♁	♏
11	Petek	Tiburcij, mučenec; Suzana, devica.	♏
12	Sobota	Klara, devica; Hilarija, mučenica.	♏
33		O farizeju in cestninarju. Luk. 18, 9—14.	
13	**Nedelja**	**10. pobink.** Hipolit in Kasijan, m.	♐
14	Pondeljek	† Evzebij, spozn.; Anastazija, dev.	♐
15	**Torek**	**Vel. gosp. Vnebovzetje Mar. D.**	♐
16	Sreda	Rok, spoznavavec; Hijacint, duh.	♐
17	Četrtek	Liberat, muč.; Sibila, devica. ☾	♑
18	Petek	Joahim, oče Mar. Dev.; Helena, kr.	♑
19	Sobota	Ludovik Toled., škof; Julij, muč.	♑
34		Jezus ozdravi gluhonemega. Mark. 7, 31—37.	
20	**Nedelja**	**11. pobink.** Bernard, op.; Štefan, kr.	♑
21	Pondeljek	Ivana Frančiška, vd.; Adolf, sp.	♑
22	Torek	Timotej, mučenec; Hipolit, škof.	♒
23	Sreda	Filip Ben., spoznav.; Bogovoljka.	♒
24	Četrtek	Jernej, apostol; Ptolomej, škof. ♉	♒
25	Petek	Ludovik (Ljudevit), kr.; Patricija.	♒
26	Sobota	Cefirin I., pap.; Samuel, mučenec.	♓
35		O usmiljenem Samarijanu. Luk. 10, 23—27.	
27	**Nedelja**	**12. pobink.** Srce Marijino.	♓
28	Pondeljek	Avguštin, škof; Hermes, mučenec.	♓
29	Torek	Obglavljenje sv. Janeza Krstnika.	♈
30	Sreda	Roza Limanska, dev.; Feliks, muč.	♈
31	Četrtek	Rajmund, spozn.; Izabela, devica. ☽	♉

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: nekoliko dežja.
2. „ jasno in toplo.
3. „ češče ploha in toča.
4. „ spremenljivo in dež.
5. „ jasno, hladne noči.

Lunini izpremeni.
☽ Prvi krajec dne 2. ob 11·27.
♁ Ščep dne 10. ob 3·52.
☾ Zadnji krajec dne 17. ob 1·08.
♉ Mlaj dne 24. ob 5·12.
☾ Prvi krajec dne 31. ob 5·18.

Nebeško znamenje.
Solnce stopi dne 24. ob 8. uri 11 min. zjutraj v znamenje device (♍). Konec pasjih dni.

Dan se skrči za 1 uro 28 min.

Dan je dolg 14 ur 51 min. do 13 ur 24 m.

Deželni patroni. 16. **Rok** na Hrvatskem. — 20. **Štefan** na Ogrskem. — 27. **Gebhard** na Predarlskem.

SEPTEMBER KIMAVEC

Hrvatsko: **Rujan.** Češko: **Září.** Poljsko: **Wrzesien.** Rusko: **Сентябрь.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	Petek	Egid, opat; Verena, devica muč.	
2	Sobota	Štefan, kralj; Antonin, mučenec.	
36		Jezus ozdravi deset gobavih. Luk. 17, 11—19.	
3	**Nedelja**	**13. pobink.** Angelska. Doroteja.	
4	Pondeljek	Rozalija, devica; Ida, kraljica.	
5	Torek	Lavrencij Just., šk.; Viktorin, šk.	
6	Sreda	Hermogen, mučen.; Pelagij, muč.	
7	Četrtek	Bronislava, nuna; Regina, d. muč.	
8	**Petek**	**Mala gosp. Rojst. Mar. Dev.** ⊕	
9	Sobota	Korbinijan, škof; Gorgonij, muč.	
37		O božji previdnosti. Mat. 6, 24—33.	
10	**Nedelja**	**14. pobink.** Ime Marijino.	
11	Pondeljek	Prot in Hijacint, mučenca.	
12	Torek	Macedonij, škof; Gvidon, spozn.	
13	Sreda	Virgilij, mučen.; Notburga, devica.	
14	Četrtek	Poviš. sv. križa. Maternij, šk.	
15	Petek	Nikomed, muč.; Evtropija, vd. ☾	
16	Sobota	Ljudmila, vd.; Karmelij in Ciprijan.	
38		Jezus obudi mladeniča v Najmu. Luk. 7, 11—16.	
17	**Nedelja**	**15. pobink.** 7 žalosti Mar. Dev.	
18	Pondeljek	Jožef Kup., sp.; Tomaž Vil., šk.	
19	Torek	Januvarij, muč.; Arnulf, spozn.	
20	Sreda	† Kvatre. Evstahij, mučenec.	
21	Četrtek	Matej, apostol; Mavra, devica.	
22	Petek	† Kvatre. Mavricij in tov., muč. ♂	
23	Sobota	† Kvatre. Tekla, dev. m.; Lin, pap.	
39		Jezus ozdravi vodeničnega. Luk. 14, 1—11.	
24	**Nedelja**	**16. pobink.** Marija Dev. reš. ujetn.	
25	Pondeljek	Kleofa, spoznav.; Firmin, škof.	
26	Torek	Ciprijan in Justina, mučenika.	
27	Sreda	Kozma in Damijan, muč.; Kaj, škof.	
28	Četrtek	Vaclav, kralj; Marcijal, m.; Salomon.	
29	Petek	Mihael, nadangel; Evtihij, muč.	
30	Sobota	Hieronim, sp., c. uč.; Honorij, šk. ☽	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: megla, topli dnevi.
2. „ jasno in zelo lepo.
3. „ megla in milo.
4. „ spremenljivo, veter in dež.

Lunini izpremeni.
⊕ Ščep dne 8. ob 1·54.
☾ Zadnji krajec dne 15. ob 6·38.
♂ Mlaj dne 22. ob 3·35.
☽ Prvi krajec dne 30. ob 12·05.

Nebeško znamenje.
Solnce stopi dne 24. ob 5. uri 15 min. zjutraj v znamenje tehtnice (♎). Začetek jeseni. Noč in dan enako dolga.
Dan se skrči za 1 uro 35 min.
Dan je dolg 13 ur 21 min. do 11 ur 46 m.

Deželni patroni. 1. **Egidij** na Koroškem. — 24. **Rupert** na Solnograškem. — 28. **Vaclav** na Češkem. — 29. **Mihael** v Galiciji. — 30. **Hieronim** v Dalmaciji.

OKTOBER VINOTOK

Hrvatsko: **Listopad.** Češko: **Říjen.** Poljsko: **Październik.** Rusko: **Октябрь.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
40		O največji zapovedi. Mat. 22, 34—46.	
1	**Nedelja**	**17. pobink.** Rožnega venca.	
2	Pondeljek	Leodegar, škof; Teofil, spoznav.	
3	Torek	Kandid, muč.; Evald, mučenec.	
4	Sreda	Frančišek Seraf, sp.; Edvin, kralj.	
5	Četrtek	Placid in tovar., muč.; Gala, vd.	
6	Petek	Brunon, spozn.; Fida, devica muč.	
7	Sobota	Justina, devica; Marko, grof.	
41		Jezus ozdravi mrtvoudnega. Mat. 9, 1—8.	
8	**Nedelja**	**18. pobink.** Brigita, vdova.	
9	Pondeljek	Dionizij, škof muč.; Abraham, patr.	
10	Torek	Frančišek Borg., sp.; Gereon in tov.	
11	Sreda	Nikazij, škof; Firmin, škof.	
12	Četrtek	Maksimilijan, šk. m.; Serafin, spozn.	
13	Petek	Edvard, kralj; Koloman, mučenec.	
14	Sobota	Kalist, papež; Domicijan, škof.	
42		Prilika o kraljevi ženitnini. Mat. 22, 1—14.	
15	**Nedelja**	**19. pobink.** Posveč. cerkvâ.	
16	Pondeljek	Gal, opat; Maksima, devica.	
17	Torek	Hedvika, kr.; Viktor, šk.; Marjeta Al.	
18	Sreda	Luka, evangelist; Just, muč.	
19	Četrtek	Peter Alkant., spozn.; Etbin, opat.	
20	Petek	Janez Kancijan, spoz.; Felicijan, m.	
21	Sobota	Uršula, devica; Hilarijon, opat.	
43		Jezus ozdravi kraljičevega sina. Jan. 4, 46—53.	
22	**Nedelja**	**20. pobink.** Kordula, dev. muč.	
23	Pondeljek	Severin, škof; Peter Pashazij, sp.	
24	Torek	Rafael, nadangel; Kristina, muč.	
25	Sreda	Krisant in Krišpin, m.; Bonifacij, p.	
26	Četrtek	Evarist, p. muč.; Lucijan in Marcel.	
27	Petek	Frumencij, škof; Sabina, muč.	
28	Sobota	Simon in Juda, ap.; Fidelij, m.	
44		Prilika o kraljevem računu. Mat. 18, 23—35.	
29	**Nedelja**	**21. pobink.** Narcis, škof.	
30	Pondeljek	Klavdij, muč.; Marcel, muč.	
31	Torek	Volbenk (Volfgang), šk.; Lucila, d.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: dež, potem prijetno.
2. „ megleno in milo.
3. „ jasno in slana.
4. „ veter, mrzlo in dež.

Lunini izpremeni.
Ščep dne 8. ob 5·08.
Zadnji krajec dne 15. ob 0·43.
Mlaj dne 22. ob 5·07.
Prvi krajec dne 30. ob 7·39.

Nebeško znamenje.
Solnce stopi dne 24. ob 1. uri 56 minut popoldne v znamenje škorpijona.

Dan se skrči za 1 uro 34 min.

Dan je dolg 11 ur 41 min. do 10 ur 7 min.

Deželni patron. 17. Hedvika v Šleziji.

NOVEMBER LISTOPAD

Hrvatsko: **Studeni.** Česko: **Listopad.** Poljsko: **Listopad.** Rusko: **Ноябрь.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	**Sreda**	**God vseh svetnikov.**	
2	Četrtek	Vseh vernih duš; Just, mučen.	
3	Petek	Viktorin, šk.; Hubert, šk.; Ida, kralj.	
4	Sobota	Karol Boromej, šk.; Modesta, d.	
45		Dajte cesarju, kar je cesarjevega. Mat. 22, 15—21.	
5	**Nedelja**	**22. pobink.** Caharija, oče Jan. Krst.	
6	Pondeljek	Lenart, opat; Sever, škof. ♈	
7	Torek	Prosdocim, škof; Engelbert, škof.	
8	Sreda	Bogomir, škof; Deodat, mučenec.	
9	Četrtek	Božidar (Theodor), muč.; Orest, muč.	
10	Petek	Andrej Avel., spozn.; Trifon, muč.	
11	Sobota	Martin, škof; Mena, mučenec.	
46		Jezus obudi Jairovo hčer. Mat. 9, 18—26.	
12	**Nedelja**	**23. pobink.** Martin, pap. muč.	
13	Pondeljek	Stanislav Kostka, sp.; Didak, spoz. ☾	
14	Torek	Jozafat Kunč., šk. m.; Serapion, m.	
15	Sreda	Leopold, vojvoda; Jedert, devica.	
16	Četrtek	Edmund, škof; Otmar, opat.	
17	Petek	Gregorij, škof; Viktorija, muč.	
18	Sobota	Odon, opat; Evgen, spozn.; Hilda.	
47		O gorčičnem semenu. Mat. 13, 31—25.	
19	**Nedelja**	**24. pobink.** Varstvo Dev. Marije.	
20	Pondeljek	Feliks Val., spoz.; Edmund, kr. ♉	
21	Torek	Darovanje Marije Dev.; Kolumban.	
22	Sreda	Cecilija, dev. muč.; Maver, mučenec.	
23	Četrtek	Klemen, pap. muč.; Felicita, muč.	
24	Petek	Janez od križa, spozn.; Hrizogon, m.	
25	Sobota	Katarina, dev. muč.; Jukunda, muč.	
48		O razdejanju Jeruzalema in o sodbi. Mat. 24, 15—35.	
26	**Nedelja**	**25. pobink.** Konrad, škof.	
27	Pondeljek	Virgil, škof; Ahacij, škof.	
28	Torek	Eberhard, škof; Jakob iz Marke.	
29	Sreda	Saturnin, muč.; Filomen, muč. ☽	
30	Četrtek	Andrej, apostol; Justina, dev.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: oblačno in neprijetno.
2. „ jasno in lepo.
3. „ mraz, dež in sneg.
4. „ oblačno in neprijetno.

Lunini izpremeni.

♈ Ščep dne 6. ob 4·45.
☾ Zadnji krajec dne 13. ob 8·17.
♉ Mlaj dne 20. ob 9·47.
☽ Prvi krajec dne 29. ob 2·39.

Nebeško znamenje.

Solnce stopi dne 23. ob 10. uri 54 minut zjutraj v znamenje strelca (♐).

Dan se skrči za 1 uro 13 min.

Dan je dolg 10 ur 5 min. do 8 ur 52 min.

Deželni patroni. 2. **Just** na Tržaškem. — **Leopold** na Gornje in Nižje Avstrijskem. — 27. **Virgilij** na južnem Tirolskem.

DECEMBER GRUDEN

Hrvatsko: **Prosinac.** Češko: **Prosinec.** Poljsko: **Grudzień.** Rusko: **Декабрь.**

	Dnevi	Godovi in nedeljski evangeliji	Zn.
1	Petek	Eligij, škof; Natalija, dev. muč.	
2	Sobota	Bibijana, m.; Pavlina; Kromacij, šk.	
49		O poslednji sodbi. Luk. 21, 25—33.	
3	**Nedelja**	**1. advent.** Frančišek Ksav., sp.	
4	Pondeljek	Barbara, dev. m.; Peter Zlat., spozn.	
5	Torek	Saba, opat; Krišpin, mučenec.	
6	Sreda	Miklavž (Nikolaj), šk.; Apolinar. ♈	
7	Četrtek	† Ambrozij, škof; Agaton, muč.	
8	**Petek**	**Brezmad. spočetje Marije D.**	
9	Sobota	Peter For., šk.; Sirij, šk.; Valerija.	
50		Janez Krstnik v ječi. Mat. 11, 2—10.	
10	**Nedelja**	**2. advent.** Loretanska M. B.	
11	Pondeljek	Damaz, papež; Trazon, opat.	
12	Torek	Sinezij, muč.; Epimah, mučenec. ☾	
13	Sreda	Lucija, devica muč.; Otilija, devica.	
14	Četrtek	Spiridijon, škof; Nikazij, škof.	
15	Petek	Jernej, škof; Kristina, devica.	
16	Sobota	Evzebij, škof; Albina, dev. muč.	
51		Janez Krstnik pričuje o Kristusu. Jan. 1, 19—28.	
17	**Nedelja**	**3. advent.** Lazar, škof; Berta, vd.	
18	Pondeljek	Gracijan, škof; Vunebald, opat.	
19	Torek	Nemezij, muč.; Favsta, vdova.	
20	Sreda	† Kvatre. Liberat, mučenec. ♎	
21	Četrtek	Tomaž, apostol; Glicerij, muč.	
22	Petek	† Kvatre. Demetrij in Honorat, m.	
23	Sobota	† Kvatre. Viktorija, devica.	
52		Janez Krstnik poklican v prerokovanje. Luk. 3, 1—6.	
24	**Nedelja**	**4. advent.** Adam in Eva.	
25	**Pondelj.**	**Božič. Rojstvo Gospodovo.**	
26	**Torek**	**Štefan,** mučenec; Arhelaj, škof.	
27	Sreda	Janez Evangelist; Fabijola, vd.	
28	Četrtek	Nedolžni otročiči; Kastor, m. ☽	
29	Petek	Tomaž, škof; Trofin, mučenec.	
30	Sobota	David, kr.; Liberij, m.; Nicefor, m.	
53		Simeon in Ana oznanujeta Gospoda. Luk. 2, 33—40.	
31	**Nedelja**	**Ned. pred Nov. letom.** Silvester.	

Zapisnik.

Vreme. 1. teden: jasno in mrzlo.
2. „ veter in oblačno.
3. „ južno in dež
4. „ mrzlo, veter in sneg.

Lunini izpremeni.

♈ Ščep dne 6. ob 3·49.
☾ Zadnji krajec dne 12. ob 6·53.
♎ Mlaj dne 20. ob 4·38.
☽ Prvi krajec dne 28. ob 7·45.

Nebeško znamenje.

Solnce stopi dne 22. ob 11. uri 51 min. zvečer v znamenje kozla (♑). Začetek zime. Najkrajši dan in najdaljša noč.

Dan se skrči do dne 22. za 19 minut in zopet zraste do konca meseca za 2 min.

Dan je dolg 8 ur 51 min. do 8 ur 34 min.

Deželni patron. 14. Spiridijon v Dalmaciji.

Kakšno vreme in leto se pričakujeta?

Pričakuje se bolj suho leto. Pomlad bo suha in mrzla z mnogo slano, poletje zelo vroče, jesen suha; zmrzovati začne že meseca oktobra. Zima je tudi mrzla in suha.

Prva pomoč v nezgodah.

Dokler ne pride zdravnik, stori sledeče:

Ako kdo **začne bljuvati kri,** naj bolnik popolnoma mirno sedi ali leži. Pošlji takoj po zdravnika, medtem pa mu nakladaj na prsi led, ali vsaj mrzle obkladke. Daj bolniku po malih koscih ledu. Če ni ledu pri rokah, raztopi v vodi soli in mu dajaj po žlicah slano vodo. Skuhaj hvoščevega čaja, daj ga shladiti in dajaj bolniku dve žlici vsake četrt ure.

Če je koga **pičila kača,** zaveži ud nad rano kolikor mogoče trdno. Rano treba izsesati (ustnice ne smejo biti ranjene); strup naj se izpljune. Bolnik naj se ne boji. Dajte mu močnega čaja ali kave; zelo dober je rum.

Če je koga **zadela kap,** položi ga na postelj ali klop, glavo pa je treba visoko postljati. Na glavo se devajo mrzli obkladki. Tesno obleko je treba sleči, na lidke in prsi mu devaj gorčični obliž.

Če koga prime **krč** pri srcu, ovij mu debelo platno namočeno okrog nog in zagrni ta obkladek z volneno odejo; prsi mu pri srcu umivaj z vodo in vinom.

Če kdo iz rane hudo **krvavi,** ker se je urezal, ali je padel, zapri rano, stisni jo vkup, da zrak ne pride v rano. Omij rano z vodo in arniko in obveži jo s čistim platnom ali karbolno vato, namočeno v arniko. Dobro je dotični ud nad rano trdo obvezati.

Če se je komu **kri vnela** (zastrupila), skuhaj senenega drobca in ga obveži na otekli ud kolikor mogoče vročega; nakladek ponovi v 15 minutah.

Če kdo hudo **krvavi iz nosa,** skuhaj hvošča, ohladi ga in hladnega naj noslja bolnik v nos. Dokler ni čaj skuhan, naj bolnik noslja vodo zmešano z ocetom. Vsekavati se ne sme, tudi naprej naginjati ne. Daj mu mrzle vode na tilnik, če mogoče mrzel poliv na hrbet.

Če je kdo **ozebel** (zmrznil), prenesti ga je treba skrbno, da se mu ne zlomi kak ud. Naj se prenese v mrzlo sobo in drga s snegom in mrzlimi prti, dokler se koža ne otaja. Ko se koža že ogreje, se sme soba polagoma razgreti. Drži mu pod nos salmijaka ali eterja. Nikdar se ne sme zmrzli človek prenesti takoj v toplo sobo.

Če je kdo **omedlel,** položi ga na klop, glavo mu deni nizko, pri vratu in na prsih mu obleko odpni, v obraz in na prsi mu škropi mrzle vode, pod nos mu drži amonijaka (salmijaka) ali octa, daj mu vina ali dobrega žganja.

Če kdo **vsled padca izgubi zavest,** položi ga ravno na klop, sleci mu tesno obleko, škropi mu čelo in prsi z mrzlo vodo. Treba ga umetno pripraviti k dihanju.

Če je koga **popadel pes,** zavi mu ud nad rano kolikor mogoče trdno, daj na rano obkladek s 3% karbolno kislino.

Če se je kdo **ožgal,** daj na rano mrzlih obkladkov, če opeklina ni prehuda. Mehur je treba spodaj odpreti, da voda z rane odteče. Pri hudih opeklinah treba napraviti obliž (žavbo) iz lanenega olja, jajčnega beljaka in kisle smetane. Ta obliž se na dan dvakrat menja.

Če se je kdo **utopil,** položi ga, da na strani leži, potegni mu jezik ven, da se voda more izteči, pripravi ga umetno k dihanju.

Ako se je kdo **zadušil,** če je komu kaj obtičalo v grlu, da se hoče zadušiti, šegetaj ga v grlu, da začne bljuvati. Če se je kdo zadušil v plinu, nesi ga na prosto ali v dobro prezračeno sobo. Če se je kdo obesil, prereži vrv in ga previdno snemi. Pripravi mu umetno dihanje.

Če se je kdo **zastrupil,** naj pije veliko mlačne vode, ki je z oljem, maslom ali soljo zmešana, tako da začne bruhati. Devaj mu na glavo mrzle obkladke in gorčični obliž na želodec in lidke. Kdor se je zastrupil z mišnico (arzenik), naj pije mleko, ali jajčnega beljaka. Zoper zastrupljenje po nikotinu (tobaku) treba dati zdravila, da bo bolnik bruhal, treba laksirja in naj se mu daje čistega terpentinovega olja 30—40 kapljic naenkrat izpiti. V tem slučaju ni dajati masti in olja. Pri zastrupljenju po zelenem volku (kotlovinski zelenici) daj bolniku sladkorja in surovih jajc, ne dajaj mu pa octa, masti ali olja.

Če si je kdo **zlomil ud** (roko, nogo), položi ga v naravno lego in pazi, da bolnik ostane pri miru. Obloži mu ud z deščicami in priveži jih.

Če si je kdo **zmečkal** kak ud, pusti zmečkano meso pri miru in delaj le mrzle obkladke.

Lestvica za pristojbine kolkov ali štempljev.

I. Kolek za menice.

	Do		K	v
črez	150	do 300	—	20
»	300	» 600	—	40
»	600	» 900	—	60
»	900	» 1.200	—	80
»	1.200	» 1.500	1	—
»	1.500	» 1.800	1	20
»	1.800	» 2.100	1	40
»	2.100	» 2.400	1	60
»	2.400	» 2.700	1	80
»	2.700	» 3.000	2	—
»	3.000	» 6.000	4	—
»	6.000	» 9.000	6	—
»	9.000	» 12.000	8	—
»	12.000	» 15.000	10	—
»	15.000	» 18.000	12	—
»	18.000	» 21.000	14	—
»	21.000	» 24.000	16	—
»	24.000	» 27.000	18	—
»	27.000	» 30.000	20	—
»	30.000	» 33.000	22	—
»	33.000	» 36.000	24	—

itd. od vsakih 3000 kron za 2 kroni več, pri čemer se znesek pod 3000 kron računa za polno svoto.

II. Kolek za pisma.

	Do		K	v
črez	4	do 40	—	14
»	40	» 80	—	26
»	80	» 120	—	38
»	120	» 200	—	64
»	200	» 400	1	26
»	400	» 600	1	88
»	600	» 800	2	50
»	800	» 1.600	5	—
»	1.600	» 2.400	7	50
»	2.400	» 3.200	10	—
»	3.200	» 4.000	12	50
»	4.000	» 4.800	15	—
»	4.800	» 6.400	20	—
»	6.400	» 8.000	25	—
»	8.000	» 9.600	30	—
»	9.600	» 11.200	35	—
»	11.200	» 12.800	40	—
»	12.800	» 14.400	45	—
»	14.400	» 16.000	50	—
»	16.000	» 16.800	52	50
»	16.800	» 17.600	55	—

itd. od vsakih 800 kron za K 2·50 več, pri čemer se znesek pod 800 kron računa za polno svoto.

III. Kolek za pogodbe.

	Do		K	v
črez	20	do 40	—	26
»	40	» 60	—	38
»	60	» 100	—	64
»	100	» 200	1	26
»	200	» 300	1	88
»	300	» 400	2	50
»	400	» 800	5	—
»	800	» 1200	7	50
»	1200	» 1600	10	—
»	1600	» 2000	12	50
»	2000	» 2400	15	—
»	2400	» 3200	20	—
»	3200	» 4000	25	—
»	4000	» 4800	30	—
»	4800	» 5600	35	—
»	5600	» 6400	40	—
»	6400	» 7200	45	—
»	7200	» 8000	50	—
»	8000	» 8400	52	50
»	8400	» 8800	55	—
»	8800	» 9200	57	50

itd. od vsakih 400 kron za K 2·50 več, pri čemer se znesek pod 400 kron računa za polno svoto.

Najvažnejše poštne določbe.

A. Določbe za pisemsko pošto.

Navadno pismo v Avstro-Ogrsko, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo ne sme presegati 20 *gr* (gramov). Navadno pismo v vse avstro-ogrske, bosniške in hercegovinske kraje (izvzemši sandžak Novi Bazar) in celo Nemčijo s Helgolandom, imeti mora poštno znamko za **10** v (vinarjev). — Pismo nad 20 *gr* do vračunši 250 *gr* v vse avstro-ogrske kraje, v Bosno in Hercegovino ter v Nemčijo imeti mora poštno znamko za **20** v.

Pisem nad 250 *gr* težkih ne sprejema pisemska pošta. Take odpošiljatve se odpravljajo po vozni pošti. — Le uradna, poštnine prosta dopisovanja sprejema pisemska pošta tudi v domačem prometu do $2^1/_2$ *kg* (kilograma); taka pisma namenjena na Ogrsko, v Bosno in Hercegovino pa le do 1 *kg*.

Pisma v inozemstvo. V Nemčijo stanejo pisma do 20 *gr* težkih **10** v, nad 20 do 250 *gr* **20** v; v Črnogoro in Srbijo za vsakih 20 *gr* **10** v; v druge države do 20 *gr* **25** v; za vsakih nadaljnjih 20 *gr* pa **15** v več.

Za priporočena (rekomandirana) pisma plačati se mora kot priporočilno pristojbino brez razločka teže tako za tu- kakor za inozemstvo poleg navadne pisemske pristojbine še **25** v. Priporočiti se smejo vse pisemsko-poštne pošiljatve.

Povratnico (retour-recepis) se prideva pismu le na izrečno zahtevanje. Za to plača oddajnik 25 *v*.

Dopisnice so dovoljene v celem obsežju svetovno-poštnega društva. Iste stanejo za vse kraje Avstro-Ogrske in cele Nemčije **5** v; v Črnogoro in Srbijo **5** v; v druge k svetovno-poštnemu društvu spadajoče dežele **10** v.

Dopisnice s plačanim odgovorom stanejo dvakrat toliko kakor navadne dopisnice; dovoljene so v notranjem prometu Avstro-Ogrske in v vse dežele svetovno-poštnega društva.

Tiskovine. Kot tiskovine proti znižanim pristojbinam za take pošiljatve se dopuščajo: knjige, mehko in trdo vezane, slike, karte, objave itd., tiskane, kamnopisane in fotografirane. Zavite morajo biti tako, da se lahko pregleda njihova vsebina, ter ne smejo obsegati nikakoršnih pisanih prilog ali dostavkov. Dovoljeno pa je pri cenilnikih lastnoročno vpisovanje cen in podpisavanje imen; pri korekturnih polah korekturni dostavki, celo na posebnih lističih; pridevati se sme tudi rokopis. V notranjem prometu, potem v onem z Nemčijo ne smejo tiskovine prekoračiti teže 1 *kg*, v ostalem svetovno-poštnem prometu pa ne teže 2 *kg*. Nefrankovane ali kot tiskovina pretežke pošiljatve pošta zavrača.

Pristojbina za tiskovine v notranjem prometu Avstro-Ogrske, z Bosno in Hercegovino ter z Nemčijo je **3** v do 50 *gr*; **5** v do 100 *gr*; **10** v do 250 *gr*; **20** v do 500 *gr*; **30** v do 1 *kg*. V vse ostale dežele svetovno-poštnega društva je za vsakih 50 *gr* **5** v.

Vzorci in poskušnje blaga. Poskušnje blaga se morajo v vrečice, zabojčke ali zavoje, ki se dajo odpreti, tako zaviti, da se lahko pregleda vsebina. Imeti ne smejo nobene kupne vrednosti in nobenih drugih pisanih opazk, kakor ime ali tvrdko odpošiljavčevo, naslov prejemnikov, tovarniško ali trgovsko znamenje, številke, cene, težo in mero blaga, ter koliko ga je na razpolago. Dalje ne smejo poskušnje blaga presegati 30 *cm* v dolgosti, 20 *cm* v širokosti in 10 *cm* v visokosti, kakor tudi ne teže 350 *gr*.

Pristojbina za vzorce in poskušje blaga v notranjem prometu Avstro-Ogrske in v onem z Bosno, Hercegovino in Nemčijo je do 250 *gr* **10** v, od 250 do 350 *gr* **20** v. V ostalem svetovno-poštnem prometu **5** v za vsakih 50 *gr*, najmanj pa **10** v.

Ekspresna pisma morajo imeti jako natančen naslov in opazko „pr. ekspres". Ekspresna pristojbina iznaša v okraju oddajnega poštnega urada vedno le **30** v in se mora naprej plačati. Ako pa naj se izroči pismo zunaj oddajnega kraja (mestne proge), zaračuni se vročnino z 1 *K* za vsakega $7^1/_2$ *km* (kilometra) za prejemnika, odračunši že plačanih 30 *v*.

Poštno-denarne nakaznice (komad po 3 *v*) do zneska 1000 *K* sprejeti mora vsak poštni urad. Pri navadnih (ne brzojavnih) poštnih nakaznicah v Avstro-Ogrsko in Liechtenstein se plača za zneske do vračunši 20 *K* **10** v, do 100 *K* **20** v, do 300 *K* **40** v, do 600 *K* **60** v, do 1000 *K* **1 K**.

V Bosno in Hercegovino je od denarnih nakaznic plačati: do 50 *K* **20** v, do 100 *K* **30** v, do 300 *K* **60** v, do 600 *K* **90** v, do 1000 *K* **1 K 50** v.

V Nemčijo in Luksenburg je plačati od poštnih nakaznic: do 40 *K* **20** v, za vsakih nadaljnjih 20 *K* **10** v; v Črnogoro, Srbijo in Turčijo (c. kr. poštne urade) je plačati do 50 *K* **20** v, do 100 *K* **40** v, do 300 *K* **80** v, do 600 *K* **1 K 20** v, do 1000 *K* **2 K**.

Pristojbine za denarne pošiljatve po nakaznici v druge vnanje države je plačati za vsakih 50 *K* **25** v. — V Angleško, Irsko, Meksiko, Neu Seeland, Peru, Rusijo, Transwaal: za vsakih 25 *K* **25** v.

Za denarne pošiljatve po nakaznici izven Avstro-Ogrske je porabiti „mednarodne poštne nakaznice", katerih komad stane 3 *v*.

Za brzojavne denarne nakaznice se morajo poleg navadnih pristojbin plačati tudi še posebne za brzojavno odpošiljatev itd.

Zalepke po **11** v se rabijo kakor pisma.

Kdor hoče navadna **pisma nazaj vzeti** iz poštnega urada pred odhodom ali po odhodu pošte, naznaniti mora to dotičnemu poštnemu uradu pismeno ter se obvezati, da ostane odgovoren za vsako škodo, katera bi mogla nastati iz tega, da se pismo nazaj vzame. Ravno tako se tudi naslov že odposlanega pisma ali druge pošiljatve lahko premeni. Pokazati se mora dotičnemu poštnemu uradu lastnoročno pisan, popolnoma enako glaseč se naslov, in ako je pismo zapečateno, tudi isti pečat. Pri priporočenih pošiljatvah se mora na vsak način pokazati in oddajnemu uradu izročiti prejemni list. Pristojbina za že odposlana pisma je v notranjem prometu **35** v, v dežele mednarodnega poštnega društva **50** v. Zgodi se to lahko tudi brzojavnim potom.

B. Določbe za vozno pošto.

Vozna pošta odpošilja: Denarna pisma in zavojčke (pakete) z denarjem; listine z navedeno vrednostjo; zaveznice in dr.; pisma brez vrednosti, ki tehtajo nad 250 *gr;* vozno blago, naj je vrednost navedena ali ne, do 50 *kg;* pošiljatve proti poštnemu povzetju; vrednostna pisma in poštne zavojčke.

Naslov pri voznopoštnih pošiljatvah mora biti popolnoma jasen; naveden mora biti kraj, dežela, kakor tudi mestni okraj, ulica in hišna številka.

Denarna pisma se morejo oddajati zaprta ali odprta; odprta le do teže 250 *gr* in v vrednosti od 1000 *K* naprej. Pri rabi poštno-uradnih zavitkov za denarna pisma (komad po 2 *v*) zadostuje zapečatenje z dvema pečatoma; ako se rabijo pa drugi zavitki, spravljati se morajo denarna pisma v navzkrižne zavitke in zapreti s petimi pečati. — Zavita denarna svota se mora na naslovu pisma navesti po svojih delih.

Pošta jamči pri zaprtih pismih samo za izročitev nepokvarjenega pisma, ne za njegovo vsebino.

Vrednostni papirji, dolžna pisma, delnice itd. se morajo vedno zaprti oddati; navesti se mora njihova vrednost, ter naj se zapečatijo s petimi pečati, ako se porabi navzkrižni zavitek.

Vozno-poštne pošiljatve morajo se vsebini primerno zaviti in trdno zapreti, da se ne more priti do vsebine, ako se ne odpró ali poškodujejo zavojčki. Na zaklepe zavoja (šive, špranje, konce vrvice itd.) pritisniti se morajo pečati v zadostnem številu.

Vsem voznim pošiljatvam pridejati se mora poštna spremnica (komad stane 12 *v*). Kupon poštne spremnice se sme porabiti za pošiljavčeva priobčila ter ga sme prejemnik odrezati.

Brez navedene vrednosti se morejo vozno-poštne pošiljatve tudi pošiljati v notranjem prometu. V slučaju, ako se izgubi pošiljatev ali pa poškoduje, povrne poštni zavod od dokazane škode za 3 kilograme 15 *K*, za 5 kilogramov 25 *K* in za vsak nadaljnji kilogram 5 do 6 *K*.

S poštnim povzetjem smejo vozno-poštne pošiljatve do znezka 1000 *K* pošiljati vsi avstro-ogrski ter bosniško-hercegovinski poštni uradi in do istega zneska tudi v Egipet. Denarni znesek, katerega ima plačati prejemnik pošiljatve poštnemu uradu, navesti mora oddajnik na obeh naslovih (na zavojčku in na spremnici) pod zaznamkom v vrednosti z besedami: „povzetje . . . . . *K* . . . *v*", natančno s številkami in črkami, in sicer pri pošiljatvah v inozemstvo tudi v veljavi dotične države.

Spremnica za poštno povzetje je različna od navadne poštne spremnice in stane komad 12 *v*.

Povračilo za poštno povzetje iznaša za Avstrijo, Ogrsko, obsedne dežele, Črnogoro in Srbijo po $^1/_2\%$, to je 1 v od vsakih **2 K**, najmanj pa **12** v.

Ekspresne pošiljatve. Tudi vozno-poštne pošiljatve dostavljajo se na zahtevanje takoj po njihovem prihodu s posebnim selom naslovniku v stanovanje. Na zavojček kakor tudi na poštno spremnico se mora razvidno zapisati beseda „ekspres" ali „s posebnim selom". Pristojbina za ekspresno vročitev pri pošiljatvah v mestne okraje iznaša **50** v. Za pošiljatve v deželne okraje iznaša ta pristojbina **1 K** na daljavo $7^1/_2$ *km* za prejemnika, odračunši že plačane pristojbine.

Dostavnine je plačati za denarna pisma do 1000 *K* = **10** v, nad 1000 *K* za vsakih 5000 *K* ali del tega = **20** v; za zavoje do 5 *kg* teže in do 1000 *K* vrednosti = **10** v, nad 5 *kg* teže in do 1000 *K* vrednosti = **20** v; za poštne nakaznice do 1000 *K* = **6** v.

Za samo obvestitev (aviso) denarnega pisma ali zavoja se plača **4** v.

Seznamek

častitih p. n. novih udov Družbe sv. Mohorja leta 1910.

Pokrovitelj:

Prevzvišeni, premilostljivi gospod gospod

Jožef Kahn,

knez in škof krški, c. in kr. Njih Veličanstva tajni svetnik, papežev prestolni prisednik, doktor bogoslovja itd. itd. itd.

I. Goriška nadškofija.

1. Dekanija Bovec.

Bovec. Poverjenik: Vidmar Ivan, dekan. — Novi udje: Sušajn Jos., c. kr. davkar; Mavrič Fran, Mozetič Mirko, učitelja; Čerin Ivanka, učit. c. kr. čipk. šole; Breščak Fr., cerkovn.; Novak Jos., poslovodja; Jerman M., trg. pom.; Klavora Ad., obč. sluga; Vidmar H., c. kr. dom. nadpor.; Čulk Mar., Klavora Al.; Černigoj Vek., šol. vod.; Kenda And., Mihelič Ant., Mlekuž And., Trebše Ant., Mlekuž Vikt., Furlan Marija, Furlan Olga; Žbogar Andrej, c. k. fin. stražnik. (P. Bovec.) 136

Čez-Soča. Poverjenik: Strukelj Mih., vikar. — Novi ud: Vulč Jožefa. (P. Bovec.) 49

Log. Poverjenik: Andrejsek Frančišek, kurat. — Novi udje: Trinko Agata, Vencelj Jož., Novak Ivanka. (P. Log.) 65

Soča. Poverjenik: Štolfa Ivan, župn. upr. — Novi udje: Domevšček Jos.. Komac Andr., Kravanja Ant., Gašperčič Matija, Kavs Jan., Mlekuž And., Kašca Iv. (P. Soča.) 26

Srpenica. Poverjenik: Kunšič Ivan, kurat. — Novi udje: Berginc Friderika, Melihen Al., Žagar Ter. (P. Srpenica.) 118

Trenta. Poverjenik: Medveš Otilij, kurat. — Nova uda: Kravanja Ter., Pretner Mar. (P. Soča.) 28

Število družnikov: 3 dosmrt. 419 letnih.

2. Dekanija Cerkno.

Cerkno. Poverjenik: Dr. Knavs Fr., dekan. — Novi udje: Obid Fr., krčmar; Peternel Tonica, Lahajnar Mar., Golob Franc, Klemente Mar., Močnik Andrej, Mavrič Fr., Pagon Fr., Kržišnik Pavel. (P. Cerkno.) 203

Bukovo. Poverjenik: Klopčič Fr., župnik. (P. Cerkno.) 39

Jagerščе. Poverjenik: Sok Ant., župn. upr. — Novi udje: Lapanja Anton, Božič Peter, Jeram Janez, Tušar Anton, Lapanja Franc, Božič Katarina, Kranjc Marija, Lapanja Marija in Franč., Oblak Venčeslav. (P. Cerkno.) 41

Novaki. Poverjenik: Fon Jos., kurat. — Novi udje: *Bizjak Viljem;* Katnik Val., učit.; Bevk Lovro, Kobler Antonija, Jemec Anton., Peternel Mar., Kokelj Luc., Peternel Ter., Mohorič Roz., Bric Mar., Kokelj Jan., Peternel Terez., Mezek Terez., Bric Jan., Respet Fr., Frelih Ana. (P. Cerkno.) 75

Otaležˇ. Poverjenik: Buda Vinko, župni kurat. — Novi udje: Božič Jakob, Prebel Fr., Svetik Edvard, Tratnik Marijana, Tušar Ivana, Brejec Marij., Eržen Mar., Bevk Kat., Najpridnejši učenec, Najpridnejša učenka. (P. Cerkno.) 85

Ravne. Poverjenik: Hliš Fr., župn. upr. — Novi udje: Bevk Al., Močnik Fran, Štravs Ivan, Kafol Marijana, Prezelj Terezija, Štravs Jerica. (P. Cerkno.) 30

Orehek. Poverjenik: Hliš Fr., vikar. (P. Cerkno.) 27

Sebrelje. Poverjenik: Ivančič J., župn. uprav. — Novi udje: Erjavec Mar., Eržen Jan. z dr., Hvala Mar., Kobal Mar., Medved Katarina, Ozebek And., Pagon Mar., Skvarča Fil., Vojska Janez, Vojska Juri z dr. (P. Slap ob Idriji.) 85

Število družnikov: 5 dosmrt. 580 letnih.

3. Dekanija Črniče.

Črniče. Poverjenik: *Murovec Ivan Nep.*, dekan. — Novi udje: Podgornik Rud., Lojk Fr., Volčič Ant., Košuta Emil, Slamič Jož., Leban Olga, Podgornik Ivanka, Leban Ermina, Kosovel Polda, Kosovel Mar., Cigoj Pet., Rebek Ida, Brecelj Am. (P. Črniče.) 95

Ajdovščina. Poverjenik: *Novak Alojzij*, župn. upr. — Novi udje: Tominc Jož., krojač; Lulik Iv., brivec; Štokelj Ant., mlad.; Gostiša Roz., gosp.; Batič Mar., Slemič Karola, Žigon Mar., dekl.; Curk Anton. (P. Ajdovščina.) 73

Batuje. Poverjenik: Leban Ignacij, župnik. — Novi udje: Črmelj Ivan, Pirjevec Jos., Jekše Ciril, Bavčar Alfred, Plahuta Al., Brbuč Zofka, Vetrih Adolfa, Valetič Jožefa, Brbuč Bogomir, Pišot Iv., Batič Judita. (P. Črniče.) 69

Kamnje. Poverjenik: Kosec Josip, župnik. — Novi udje: Bajc Al., Vodopivec Val., Slejko J., Lozar Ant., Lozar Al., Peršič Fr., Podgornik Iv., Rustja Ant., Vrčon Al. (P. Črniče.) 105

Sv. Križ. Poverjenik: Kodre Ivan, župnik. — Novi udje: Batič Alojz, Rustija Vinc., Stegovec Andr., Petrovčič Al., Rovtar Leop., Bizjak Mirko, Hrobat Al., Koloini Ant., Velikonja Ladisl., Jerkič Al., Vovk Stanko, Mrevlje Kristina, Hrobat Alojz., Pavlič Mat., Batič Emil., Trebižan Georgija. (P. Sv. Križ-Cesta.) 109

Lokavec. Poverjenik: Črnigoj Henr., vikar. — Novi udje: Batagelj Avg., Slokar Leop., Rovtar Mar., Novinec Ant., Coha Al., Soban Mar., Slokar Raf., Kete Mar., Črnigoj Alberta, Podgornik Roz., Kovač Ang., Kompara Ferd. (P. Lokavec.) 86

Osek. Poverjenik: Franke Fr., vikar. (P. Šempas.) 82

Otlica. Poverjenik: Meznaršič Ed., župn. upr. — Novi udje: Blažko Al., Bolčina Fr., Liker Angela, Polanc Fr., Pergar Angela, Likar Angela. (P. Ajdovščina.) 110

Šempas. Poverjenik: *Grča Blaž*, župnik. — Novi udje: Špacapan Janez, Leban Terez., Živec Fr., Černatič Ant., Škarabot Jož., Terčič Fr. (P. Šempas.) 125

Sv. Tomaž. Poverjenik: Poljšak Alfonz, vikar. — Novi ud: Batagelj Anton. (P. Sv. Križ-Cesta.) 51

Velike Žablje. Poverjenik: O. Hijeronim, O. C. (P. Sv. Križ-Cesta.) 43

Število družnikov: 13 dosmrt. 934 letnih.

Opomba. Častiti župnijski poverjeniki so razprto, dosmrtni družbeniki pa z *ležečimi* črkami natisnjeni. — Na koncu družnikov vsake župnije smo v oklepih pristavili ime dotične pošte. *Ured.*

4. Dekanija Devin.

Devin. Poverjenik: Msgr. Skočir Jožef, dekan. — Novi ud: Colja Josip, mlad. (P. Devin.) 52

Brestovica. Poverjenik: Kos Jož., vikar. — Novi udje: Peric Len., Semolič Ter., Pahor Fr., Perdec Jož. (P. Tržič.) 35

Doberdob. Poverjenik: Bressan Jož., c. osk. (P. Tržič.) 25

Gabrije. Poverj.: Zega V., kurat. — Novi udje: Pelicon L., Mozetič Franč., Juren Jož., Devetak Mar. (P. Rubije pri Gorici.) 49

Jamlje. Poverjenik: Skočir Jož., dekan. — Novi udje: Pahor Mar., Soban And., Bagon Iv., Pahor And. (P. Tržič.) 18

Kostanjevica. Poverjenik: Bratina Anton, vikar. — Novi udje: Dugulin Zofija, Mozetič Emilija, Terčon Franč., Tomažič Jos., Kolman Jos. (P. Kostanjevica pri Gorici.) 29

Mavhinje. Poverjenik: Pavlin Vek., kurat. — Novi udje: Legiša Silv., Gruden Mar., Sies Angela. (P. Devin.) 36

Nabrežina. Poverjenik: Cargo Ang., kurat. — Novi udje: Kukanja Josip, Gabrovec Janez, Makarovič Aolo, Cesare Hamlet, Caharija Marija. (P. Nabrežina.) 74

Opatjeselo. Poverjenik: Kos Simon, kurat. — Novi udje: Gorjan Roža, Marušič Ferd., Perdec Tom., Zavadlav Just, Marušič Franica, Marušič Leopold, Pahor Jož., Vizintin Antonija, Marušič Karol, Pahor Al., Pahor Jož. (P. Rubije pri Gorici.) 87

Šempolaj. Poverjenik: Bratina Alojzij, duh. — Novi udje: Terpin Anton., učiteljica; Gabrovec Dragotin, Urdih Zofija, Milič Izabela. (P. Nabrežina.) 33

Temnica. Poverjenik: Pipan Alojzij, vikar. — Novi udje: Stepančič Marija, učiteljica; Stantič Janez, Colja Friderik, Škabar Franc. (P. Kostanjevica pri Gorici.) 32

Zgonik. Poverjenik: Němec Bogomil, župni uprav. — Novi udje: Cuperla Angel, mizar; Košuta Jož., Milič Fr., Milič Ivan; Milič Melhijor, krojaški mojst.; Milič Viktor, Milič Alojzija, Milič Jožefa, Milič Jožefa. (P. Prosek.) 46

Število družnikov: 5 dosmrt. 511 letnih.

5. Dekanija Gorica.

Gorica. Stolna župnija. Poverjenik: *Dr. A. Pavlica*, prof. bogosl. — Novi udje: Bevk Fr., Cotič Antonija, Cotič Ivana, C. kr. učiteljišče, Družina Kos, Javornik Jož., Jug Franč., Kremžar Fr., Kumperger Ant., Kuglič M., Leščak Mar., Molar Jož., Medveščik Iv., Nanut Avg., Novinc Jož., Ostriš Apolon., Paušič Jož., Peršič Iv., Prosen Bogomil, Ranzporhor M., Saksida Pepca, Špazapan Jož., Šušmel Jož., Ušaj Mar., Vidovc Mar., Vuga Viktorija, Zej Roz.; Lavrenčič Rud., prof.; König Ana, Vuga Just (673). — Osrednje semenišče. Poverjenik: Filipič Al. — Novi udje: Grusovin Jos., Carlet Hektor, Brnobič Mirko, Bregant Iv., Nartnik A., Pahor Oskar (21). — Franč. samostan. Poverj.: O. Bazilij Dolinar. — Novi udje: Cimerman Solan, Sušnik Julij, Schiffrer Bruno (26). (P. Gorica.) 720

Št. Andrež. Poverjenik: Kosovel Jož., kurat. — Novi udje: Černe Anton., Krošelj Ant., Kosič Mar., Lupin Urš., Marušič Jož., Taboj Mar. (P. Gorica.) 171

Bate. Poverjenik: Čubej Al., kurat. — Novi udje: Fabijan Emil., Radinja Avg., Petrovčič Ant., Biteznik Kat. (P. Grgar.) 33

Čepovan. Poverjenik: Rejec Jak., župnik. — Novi udje: Brcé Jožef, učit.; Bratuž Jožef, Kafol Štefan., Kafol Mar., Hojak Mar., Vogrič Ang., Murovec Mar., Brezovšček Jož., Podgornik Kat., Podgornik Krist., Hojak J., Kogoj Cir., Hvala A. (P. Čepovan.) 118

Sv. Gora. Poverjenik: O. Konštantin Luser. — Novi udje: Kovačič Rud., Zimic Franč., Knjižn. III. r. o. franč. (P. Solkan.) 32

Gorenja Tribuša. Poverjenik: Leban Albert, kurat. — Novi udje: Škvarča Matevž, Ličar Ant., Podgornik Al., Vončina Fil., Makuc Amal., Kumar Anton., Brezavšček Franč., Ličar Kr., Podgornik Marija. (P. Slap ob Idriji.) 56

Grgar. Poverjenik: Godnič Jos., kurat. — Novi udje: Kat. sl. izobr. društvo, Juretič Mar., Lazar Mar., Murovec Al., Miljavec Iv., Leban Fr., Kuljad Luc., Pavlin Karolina, Bastjančič Terezija, Valantič Albina. (P. Grgar.) 117

Kronberg. Poverjenik: Vodopivec Vinko, vikar. — Novi udje: Vižin Al., Križaj Kar., Pavlin Am., Višil Al., Bertulin Kat., Cej Krist., Makuc Val., Velikonja Kat. (P. Solkan.) 88

Lokve. Poverjenik: Plesničar A., župnik. — Novi udje: Stepančič Iv., učitelj; Krivec J., Cej Pet., Šuligoj Ferd., Gruden Rozalija. (P. Trnovo pri Gorici.) 80

Sv. Maver. Poverjenik: Mašera Jos., vikar. — Novi udje: Doljak Ivan, Pintar Jožefa, Pintar Marija, Radinja Mar., Radinja Valentina. (P. Pevma.) 34

Pevma. Poverjenik: *Humar Iv. Nep.*, kurat. — Novi udje: Primožič P. Fr., Bevčič Rud., Mikuluž Rud., Hlede Petra, Klanjšček Valent., Krajnik Kat., Modrc Jožefa. (P. Pevma.) 92

Podsabotin. Poverj.: Terpin A., vikar. — Novi udje: Belčič Maks, Marinič B., Terčič Kat., Terčič P., Valenčič J. (P. Pevma.) 37

Ravnica. Poverjenik: Špicer Janez, vikar. — Nova uda: Pavlin Ign., Plesničar Jožef. (P. Solkan.) 61

Solkan. Poverjenik: Kolavčič Janez Ev., župnik. — Novi udje: Kirchlehner Josip, Šviligoj Ivan, Pregelj Fr., Mervič Blaž, Skok Franc, Bajt Iv., Bašin Jož., Drašček Št., Lorencuti Anton, Poberaj Jož., Abramič Andrej, Leban Viktor, Čičigoj Franč., Jug Krist., Koršič Alojz., Doljak Ant., Vižin Marij. (P. Solkan.) 211

Trnovo. Poverjenik: Kodrič Fran, kurat. — Novi udje: Štiks Egidij, Rijavec Al., Rijavec Jož., Volk Henrik, Hvala Ivan, Lipičar Evg., Perčič Just. (P. Trnovo.) 61

Število družnikov: 30 dosmrt. 1881 letnih.

6. Dekanija Kanal.

Kanal. Poverjenik: Berlot Anton, župnik-dekan. — Novi ud: Sorgo Ivanka. (P. Kanal.) 151

Avče. Poverjenik: Gregorčič Sim., vikar. — Novi udje: Kovačič Št., Makarovič Andr., pl. Posareli Fr., Šuligoj Iv., Presen Mat., Testen Jan., Kovačič Eng., Madon Jan., Cvetrežnik Mih., Gašperčič Just. (P. Avče.) 41

Banjšice. Poverjenik: Ušaj Josip, kurat. — Nova uda: Žbogar Jan., Žbogar Anton. (P. Grgar.) 44

Deskle. Poverjenik: Mežan Vinko, vikar. — Novi udje: Kodelja Josip, Berlot Marija, Gašparin Lovro, Grebenjak Anton, Vodičar Luc., Zimic Mar., Kralj Julija, Medvešček Mar., Gomišček Milena, Podberščček Pavlina, Blažič Jožef. (P. Plave.) 62

Gorenjepolje. Poverjenik: Vidmar Josip, duhoven. — Novi udje: Stanič Št., Tinta Roža, Gabrijelčič Amalija, Gabrijelčič Mar., Goljevšček Lucija, Vuga Katarina, Gabrijelčič Ant., Cargo Katar., Debenjak Alojz., Mugerli Kat. (P. Kanal.) 45

Kal. Poverjenik: Grbec Anton, kurat. — Novi ud: Pertout Štefan. (P. Avče.) 41

Levpa. Poverjenik: Sedej Jan., kurat. — Nova uda: Kolenec Ivan, Bavdaž Ivan. (P. Avče.) 60

Lokovec. Poverjenik: Klanjšček Franjo, kurat. — Novi udje: Tušar Franjo, učitelj; Šuligoj Jurij, Šuligoj Luka, Vončina Jos., Gorjup Blaž, Vončina Rok, Šuligoj Matevž, Podgornik Ant., Bremec Ana, Šuligoj Anton., Murovec Mar., Šuligoj Josip, Kuštrin Jos., Hvala Štef., Ličer Leop., Šuligoj Jos., Šuligoj Štef., Bremec Ciril, Vončina Frančiška, Mokrin Leop., Mauri Fr., Renko Jakob, Šuligoj Pet., Paušič Franč. — Poverj.: Winkler Jožef, župan. — Novi udje: Bremec Alojzij, Šuligoj And., Leban Franc, Renko Jožef, Murovic Janez, Humar Ant., Leban Štefanija, Šavli Janez, *Winkler Izidor.* (P. Čepovan.) 99

Lom. Poverjenik: Kroupa Bedřich, kurat. — Novi ud: Pavšič Miha. (P. Sv. Lucija ob Soči.) 49

Marijino Celje. Poverjenik: Milanič Jos., kurat. — Nova uda: Melink Rok, Mugerle Karol. (P. Kanal.) 45

Plave. Poverjenik: Mežan Vinko. — Nova uda: Krašček Jos., Gabrijelčič Dragotin. (P. Plave.) 25

Ročinj. Poverjenik: *Košir Iv.*, kurat. — Novi udje: *Malnič Jožef*, org.; Laščak Peter, Gerbec Val., Kuk Jož., Faletič Franč., Bevčar Jož., Mugerli El., Bevčar M., Brežigar J. (P. Ročinj.) 76

Srednje. Poverj.: Kadenaro Jož., župnik v p. — Novi udje: Hudales Jos., Taurer Kristj., Levišček Anton, Ambi Josip, Namar Andrej, Pušnar Kat. (P. Ročinj.) 19

Zapotok. Poverjenik: Milanič Josip, uprav. — Novi ud: Velišček Jožef. (P. Kanal.) 13

Število družnikov: 18 dosmrt. 752 letnih.

7. Dekanija Kobarid.

Kobarid. Poverjenik: Peternel Juri, dekan. — Novi udje: Dr. Več Henrik, zdravnik; Berginc Alojz., Gaberšček Mar., Kovačič Ant., Konovec Ljudm., Miklovic Mar., Martinec Pet., Ursič Mar., Kranjc Jan., Breska Jak., Breska Miha; Zavrtanik Mila, učiteljica; Sovdat Janez. (P. Kobarid.) 228

Borjana. Poverjenik: *Shejbal Jožef*, vikar. (P. Kobarid.) 35

Breginj. Poverjenik: Matelič Al., žup. upr. — Novi udje: *Šinigajda Alojzij*, Borjančič Miha, Bric Ana, Bric Andr., Rakar Anton, Školč Mar. (P. Breginj.) 46

Kred. Poverjenik: Fon Jak., vikar. — Novi udje: Židan Iv., Rob Kat., Bon Jož., Mervic Iv., Jurkošek Fr. (P. Robič.) 46

Livek. Poverjenik: Batič Valentin, kurat. — Novi udje: Pokorny Fr., Ušaj Ant., Šturm Olga, Medveš Kat., Hrast Andrej, Matelič Jožef, Kudin Marija. (P. Livek.) 86

Logje. Poverjenik: *Knavs Valent.*, vikar. — Novi udje: Ločniškar Fran, učit. vod.; Rosič Rudolf, Rosič Frančišek, Rosič Franjo. (P. Breginj.) 26

Sedlo. Poverjenik: Lazar Jožef, cerkovnik. — Novi udje: Kosmačin And., Šabotič Ad., Kramar Fr., Špehonja Jož., Gašperut Jož., Cuš Ant., Kramar Ivan. (P. Breginj.) 41

Staroselo. Poverjenik: Manzini Anton, vikar. — Novi udje: Kranjc Kat., Cencič Kat., Antih Amal., Kragelj Jos., Lukan

Marija, Berginc Marija, Maligoj Marija, Gujon Otilija, Kranjc Franjo. (P. Kobarid.) 29

Trnovo. Poverj.: Ferfolja Jos., vikar. — Novi udje: Fon And., Matajurc Mar., Fon Ana, Knez Amal. (P. Kobarid.) 26

Število družnikov: 13 dosmrt. 551 letnih.

8. Dekanija Komen.

Komen. Poverjenik: Valentinčič Ig., dekan. — Novi udje: *Ravbar Anton*, trg.; Gregorič Fr., Budal Marija, Godnič Franca, Jazbec Kristina, Kovačič Ivana, Kovačič Anton., Stepančič Alojz, Suc Silva, Stolfa Ivana. (P. Komen.) 104

Branica. Poverjenik: Šmid Fr. Ser., kurat. — Novi udje: Marijina dekliška družba, Katol. slov. izobr. društvo, Bajt Franjo, Abreht Jož., Bratoševec Ant., Terbežan Ant., Terbežan Iv., Žgur Fr., Benko Roz., Curk Roz., Kobal Franč., Ukmar Fr., Bizjak Fr., Čehovin Iv., Čehovin Rajm., Sorta Al., Štembergar Anton, Ukmar Jos., Bizjak A., Čehovin K., Štembergar Fr. (P. Štanjel na Krasu.) 52

Gabrije. Poverjenik: *Valentinčič Št.*, kurat. — Nova uda: Čehovin And., Makovec Amal. (P. Štanjel na Krasu.) 35

Gabrovica. Poverjenik: Vuga Janez, vikar. — Novi udje: Colja Ant., Colja Maks, Grmek Fr., Jerič Fr., Jerič Viktor, Luin Jož., Luin Peter, Ostrouška Jožef, Pipan Jož., Volčič Ant., Žrjal Janez, Colja Emilija, Colja Evgenija, Kavčič Leop., Luin Franč., Makovec Mar., Švara Em., Švara M., Ostrouška J. (P. Komen.) 42

Gorjansko. Poverjenik: Oblak Karol, kurat. — Novi udje: Metljak Jož., Kosmina Ivan, Petelin Al., Metljak Teodora, Suban Julija, Kosmina Fr., Petelin Mar., Božič Edv., Pangos Al., Furlan Pavla, Škabar Ivana, Suban Ant., Pahor Jož. (P. Nabrežina.) 45

Kobjaglava. Poverjenik: Grilanc Jos., kurat. — Novi udje: Abram Gašp., Testen Kat., Germek Jožefa, Germek Jos., Abram Roz., Germek Al., Zega Karol. (P. Štanjel na Krasu.) 32

Lipa. Poverjenik: Vuk Leop., vikar. — Novi udje: Derman Olga, Kavčič Franč., Kavčič Ter. (P. Komen.) 15

Pliskavica. Poverjenik: Abram Filip, vikar. — Novi udje: Žerjal Jos., Rebula Jos., Kosič Izid., Žerjal Jos., Širca Fr., Štolfa Henr., Šuc Henr., Vodopivec Al., Širca Ivana, Grgič Roz., Petelin Kar., Vrabec Avg., Šuc Mar., Žerjal Ivana, Sušteršič Ivana, Žerjal Felicita. (P. Komen.) 68

Rihenberg. Poverjenik: *Strancar Josip*, župnik. — Novi udje: Besednjak Ant., Furlan Fr., Vidmar Mih., Birsa Ant., Birsa Štef., Mihel Iv., Furlan Iv., Čebron Anton. Negro Mar., Krševan Ant., Robič Maks, Mihelj Ant., Sever Al., Birsa Fr., Ličen Anton, Jekše Fr., Zgonik Raf., Pečenko Ivan, Birsa Ang., Mihelj Krist., Mihelj Bern., Furlan Roz., Benko Fr., Krševan Karol, Ličen Mar., Bandelj Št., *Vidmar Fr. Jos.* (P. Rihenberg.) 148

Škrbina. Poverjenik: *Kragelj Mih.*, župnik. — Novi udje: Černigoj Alojz., Fakin Ant., Fakin Vikt., Lozej Karol., Makovec Valerija. (P. Komen.) 34

Šmarje. Poverjenik: Kranjec Fran, župnik. — Novi udje: Benko Filip, Kretič Jož., Gregorčič Rozal., Poljšak Marija, Samec Franc. (P. Šmarje pri Ajdovščini.) 76

Štanjel. Poverj.: *Gleščič Ant.*, kurat. (P. Štanjel na Krasu.) 50

Štjak. Poverjenik: *Franke Ivan*, kurat. — Novi udje: Počkar Jan., Muha Fr., Saražin Jan., Saražin Jak., Škapin Marija; Saražin Katarina, Mislej Mihaela, Mohorčič Marija. Žgur Rozina, dekleta. (P. Sežana.) 60

Veliki Dol. Poverjenik: Stubelj Leopold, vikar. — Novi udje: Kumar Antonija, učit.; Prinčič Jos., Bačar Gabr., Trobec L., Ostrouška Roz., Orban Leop., Trobec Teodora. (P. Komen.) 36

Vojščica. Poverjenik: Čigon Karol, vikar. — Novi udje: Dugulin Ant., Spačal Iv., Colja Ter., Milanič Anton., Mulič Franč., Juren Josipina, Masten Mar., Pahor Franč., Pirec Pavlina, Juren Ivana. (P. Rubije pri Gorici.) 39

Število družnikov: 22 dosmrt. 814 letnih.

9. Dekanija Kormin.

Kormin. Poverjenik: Peteani Jos., dekan. (P. Kormin.) 21

Mernik. Poverjenik: Spagnul Beni, kurac. oskrbn. — Novi ud: Štakola Ant. (P. Dolenje.) 10

Število družnikov: 1 dosmrt. 30 letnih.

10. Dekanija Ločnik.

Ločnik. Poverjenik: Filipič Janez, č. kan., dekan. — Novi udje: Colja Boštj., Gadnik Pet., Sfiligoj Mar. (P. Ločnik.) 23

Biljana. Poverjenik: Kumar Lud., župnik. — Novi udje: Movja Josip, Bučinel Fr., Markočič Pavlina, Markočič Karol., Reja Olga, Sfiligoj Karol., Kožlin Josip. (P. Biljana.) 48

Cerovo. Poverjenik: Ivančič Matija, vikar. — Novi udje: Bregantič Jož., Markončič Miha, Koršič Jan., Skok Val., Klinec Iv., Prinčič Mar., Prinčič Gen. (P. Št. Ferjan pri Gorici.) 75

Št. Ferjan. Poverjenik: Jarec Jan. Ev., kurat. — Novi udje: Mužina Boštj., Klanjšček Fel., Ciglič Frč., Dornik Kar., Gabrovec Terezija, Karara Antonija, Komjanc Karolina, Knez Marija, Knez Elizabeta. (P. Št. Ferjan pri Gorici.) 79

Fojana. Poverjenik: Kumar Lud., župnik v Biljani. — Novi udje: Mavrič Al., Kocijančič Elizab., Kocijančič Mercedes, Žamar Angela, Markovic Anton, Ferman Jožef, Pulc Ferdinand, Kos Jožef. (P. Biljana.) 21

Gradno. Poverjenik: Podobnik Ivan, vikar. — Novi udje: Drnovšček Fr., Drnovšček Pet., Korešič J., Kristančič Jož., Makorič Angel, Marinič Fr., Marinič Pet., Obljubek Mih.; Orel Rih., učit.; Podvršček Mih., Sirk Iv., Srednik Mih., Šturm J. (P. Kojsko.) 50

Kojsko. Poverjenik: Marinič Fran, župnik. — Novi udje: Kristančič Jož., Vendramin Karol., Pahor Fr., Marinič Jož., Feri Jan., Pušnar Lovro, Grbec Katar., Sosolič Angela, Lenardič Pet., Lenardič Jan., Jančič Viktor., Komavli Ant., Zuljan Mar., Stekar Klement., Jakin Mih. (P. Kojsko.) 61

Kozana. Poverjenik: Blažko Alfonz. — Novi udje: Debenjak Stanko, Prinčič Franc, Reja Anton, pl. Reya Vencel, Simčič Ivan, Debenjak Alojz, pl. Reja Milena, Velušček Veron., Prinčič Ema, Kmečka hranilnica Kozana-Vipolže. (P. Kozana.) 68

Kožbana. Poverjenik: Golja Jožef, župnik. — Novi ud: Koreič Jul. (P. Dolenja.) 23

Št. Martin. Poverjenik: Kodelja Josip, župnik. — Novi udje: Pojavnik Pavlina, Figar Jos., Velišček Ang., Velišček Jož., Simčič Josip. (P. Kojsko.) 80

Medana. Poverjenik: Kurinčič Janez, kurat. — Novi udje: Zorzut C., Pulec A., Kristančič Jož., Gmojnot Mart., Cukijati H., Sviligoj Mar., Boštijančič Jož., Gradnik Avg. (P. Kormin-Biljana.) 88

Št. Lovrenc. Poverjenik: Uršič And., župnik. — Novi udje: Benedetič Blaž, Sfiligoj Anton, Šavrin Ivan, Peršolja Jož., Sfiligoj Mar., Ambrožič Olga, Ambrožič Angel., Mišigoj Pepca, Golob Mar.; Ribičič Ana, učit.; Urbančič Antonija. (P. Biljana.) 31

Podgora. Poverjenik: Vuga Ciril Metod, kurat. — Novi udje: Brešan Mat., Bizjak Pavla, Brežgar Mar., Gomišček Lovro, Hvalič Rud., Jerončič Fr., Justin Mar. Magd., Markič Št., Mugerli Jožefa, Pušnar Franč., Ščurk Al., Bregant Kristina, Kuri Franč., Brežgar Olga. (P. Podgora.) 114

Vedrijan. Poverjenik: Lenardič Fr., vikar. (P. Kojsko) 20

Vipolže. Poverjenik: Pirih Jak., vikar. — Novi udje: Prinčič Ana, učit.; Školaris Ana, Benedetič Emil, Klinec Anton, Jakončič Lad., Komic Egidija, Kristančič Anton, Škorjanec Jož., Benedetič Celestin. (P. Kozana.) 59

Število družnikov: 10 dosmrt. 830 letnih.

11. Dekanija Št. Peter.

Št. Peter. Poverjenik: Pavletič Gotard, dekan. — Novi udje: Černic Ang., Farna knjižn., Rajšp Iv. (P. Št. Peter.) 117

Bilje. Poverjenik: Abram Josip, kurat. — Novi udje: Černic Anton., Blazica Roman, Černe Iv., Devetak Leop., Gorjan Evgen, Komel Emilija, Krševan Gustav, Silič Jos., Spacapan Ana, Trčon Albina, Petrovčič Janez, Ušaj Petrina. (P. Bilje.) 176

Dornberg. Poverjenik: Juvančič Lov., župnik. — Novi ud: Cigoj Leopold, kaplan. (P. Dornberg.) 98

Gradišče. Poverjenik: Primožič Josip, vik. uprav. — Novi ud: Gospodarsko društvo. (P. Renče.) 18

Miren. Poverjenik: Rojec Ivan, župnik. — Novi udje: Pahor Gabr., Pelikan Amal., Lavrenčič Ant., Vuk Leop., Reščič Urška, Brisko Fr., Mozetič Rok, Ličen Pet., Kobole Katar., Ožbolt Ivan, Frfolja Al., Štanta Anton, Svigelj France, Boškin Jožef, Komidar Ivan, Blažič Just, Fratnik Lud., Črevljarska zadr., Florenin Kat., Nanut Rok, Ožbot Mar., Cotič Iv., Pavletič Uršula, Maraž Leop., Trampuž Jožef. (P. Miren.) 206

Prvačina. Poverjenik: Primožič Jos., župnik. — Novi udje: K. sl. izobraž. društvo, Černe Fr., Kavčič Jos., Vodopivec Leopold, Zupanc Karol, Furlani Alojz., Leban Fr., Sulič Milka, Zorn Neža, Gregorič Jos., Sulič Iv., Šušmelj Al., Furlani Petrina, Gregorič Raf., Sulič Al., Saksida Rud., Saksida Ciril. (P. Prvačina.) 113

Renče. Poverj.: Pipan Val., župnik. — Novi udje: Pregelj Avg., Mozetič Jožef, Brumat Jož., Pregelj Miha, Lukežič Štefan. (P. Renče.) 131

Sovodnje. Poverjenik: Lavrenčič Franjo, vikar. — Novi ud: Petejan Frančiška. (P. Rubije.) 75

Vogersko. Poverj.: Remec Iv., župnik. — Novi udje: Furlani Rih., Nardin Olga, Breščak A., Jarec Fr. (P. Št. Peter.) 72

Vrtojba. Poverjenik: Štrekelj Edvard, vikar. — Novi ud: Mozetič Amalija. (P. Št. Peter.) 137

Število družnikov: 5 dosmrt. 1138 letnih.

12. Dekanija Tomin.

Tomin. Poverj.: Kragelj J., dekan in č. kan. (P. Tomin.) 325

Dol. Tribuša. Poverjenik: Kos Jož., župn. upr. — Novi udje: Jež Mat., Šinkovic And., Lapanja Ant., Bremec Jak., Kobal Jan.,

Mrak Marija, Jež Amalija, Rijavic Frančiška, Hvala Terez., Hvala Emilija. (P. Slap ob Idriji.) 70

Drežnica. Poverjenik: Kalin Jožef, kurat. — Novi udje: Kanalec Jož., Berginc Jan., Ivančič Jož., Rakušček Jož., Gregorčič Mar., Ivančič Kat., Berginc Jožefa, Koren Anton, Koren Ana. (P. Drežnica) 114

Grahovo. Poverjenik: Sedej Nik., vikar. — Novi udje: Humar Jak., Šorli Peter, Bravničar Marij., Brovč Mar., Koren Iv., Brovč Neža, Cvek Mar., Florjančič Neža, Golja Mar., Hvala Ivan, Kenda Al., Laharnar Roz., Lesjak Mar., Šorli Franč. (P. Grahovo.) 58

Idrija ob Bači. Poverjenik: Razpet Fr., župnik (P. Sv. Lucija ob Soči.) 47

Kamno. Poverjenik: Božič Izaj, vikar. — Nova uda: Nuk Jos., Skočir Katarina. (P. Kamno.) 45

Libušnje. Poverjenik: Leben Ivan, kurat. — Novi udje: Medved Andrej, Rutar Anton, Skočir Franc, Fon Marija, Kafol Andrej. (P. Kobarid.) 108

Sv. Lucija. Poverjenik: Fabijan Jož., župnik. — Novi udje: Perne Ignacij, Leban Jožef, Božič Amalija, Fratnik Jožef, Božič Nada, Klančnik Mihael, Bavdaž Marija, Kenda Alojzija, Skrt Ant., Kovačič Iv., Kavčič Katarina, Namar Iv., Skert Andrej, Gaberšček Filip. (P. Sv. Lucija ob Soči.) 141

Nemški Rut. Poverjenik: Lazar Ant., župnik. — Novi udje: Ferjanc Frančiška, Kemperle Jožef; Bizalj Jožef, posestnik; Rutar Lovrenc. (P. Hudajužna.) 40

Obloke. Poverj.: Pirec Val., vikar. — Novi udje: Crv Ivana, Brelih Iv., Obid Fr., Černe And. (P. Hudajužna.) 36

Pečine. Poverjenik: Štrekelj Andrej, vikar. — Novi udje: Troha Ana, Mrak Pet., Pisk Jan., Kuštrin Iv., Mrak Urša, Laharnar Fr., Hvala Mohor. (P. Slap ob Idriji.) 32

Podbrdo. Poverjenik: Kragelj Valentin, župnik. — Novi udje: Lenar Ant., Pirih Matevž, Panjtar Ant., Cufar Fr., Goručen Barbara. (P. Podbrdo.) 68

Podmelec. Poverjenik: Kovačič Ivan, župnik. — Novi udje: Gabrščček Marij., Neumann Jož., Seljak Ana, Kos Iv., Kogoj And., Beguš Ign, Kenda Ljudm, Kenda Jan., Hvala Fr, Kenda Jož. z druž., Šorli Ivan z druž, Brelih Luka, Drole Jožef ml., Humar Mihael, Berlic Anton, Zupan Ivan. (P. Podmelec.) 130

Ponikve. Poverjenik: Štrekelj Andrej, admin. — Novi udje: Kobal Andrej, Kofol Marija, Lapanja Egidij, Kenda Rozalija. (P. Slap ob Idriji.) 27

Roče. Poverj.: Kocijančič Mikl., župnik. — Novi udje: Krivec Jož., Kovačič And., Trušnovec Al. (P. Slap ob Idriji.) 31

Stržišče. Poverjenik: Seljak Ivan, vikar. — Novi udje: Gatej Luka, Kikelj Jožef, Kikelj Barbara, Munih Frančiška, Torkar Marija. (P. Hudajužna.) 28

Št. Vidska gora. Poverjenik: Peternel Henrik, župnik. — Novi udje: Volarič Bog., učit.; Biček Miha, Kobal Fr., Laharnar Tom., Makuc And., Ozebek Jož., Ozebek Pet., Vogrič Jan., Kobal Ter., Poljak Mar., Razpet Jož., Rijavec Marj. (P. Slap ob Idriji.) 74

Volče. Poverjenik: Zarli Ant., župnik. — Novi udje: K. s. izobr. društvo, Duša Vinko, Majnik And., Oblaščak Katar., Lužnik Franč., K. s. izobr. dr. „Danica". (P. Volče.) 132

Število družnikov: 34 dosmrt. 1472 letnih.

13. Razne druge dekanije na Goriškem.

Gradež. Muslavič Nazarij, c. k. fin. nadstražn. (P. Grado.) 1

Ronchi. Poverjenik: Bressan Jož., kaplan. (P. Ronchi.) 2

Gradiška. Poverj.: Mužina Jož., c. k. podur. (P. Gradiška.) 42

Tržič. Poverjenik: Kren Ivan, župnik-dekan. — Novi udje: Peric Iv., Verderber Maks, Sgomba Ant., Rijavec Ivan, Perc Eliz., Skerbič Fil., Legiša Fr., Fornazarič Iv., Bajt Iv., Batič P., Mizarit Val., Batista Emil, Dieudonne Krist., Cotič Fr. (P. Tržič.) 17

Število družnikov: — dosmrt. 62 letnih.

Število vseh družnikov goriške nadškofije: 159 dosmrtnih 9974 letnih, vkup 10.133 udov.

II. Krška škofija.

1. Dekanija Beljak.

Beljak. Poverjenik: *Trunk Juri*, župnik. — Nova uda: Leitgeb Anton, Martič Marija. (P. Beljak.) 44

Brnca. Poverjenik: *Katnik Franc*, župnik. — Novi udje: Kofler Roza, Dermuc Kat., Uderman Ant. (P. Brnca.) 48

Dev. Marija na Zili. Poverjenik: *Meško Ksaver*, župnik. — Novi udje: Ožgan And., Colner Magd., Frank Jož., Kobnarič Jož., Krencer Roz., Kržišnik Kat., Melher And., Merteli Jož., Milnerič Mar., Pirker Katar., Sgiarovelo Jan., Trupe Ter., Unterveger Ter., Varum Neža, Žerjav Marija. (P. Beljak.) 71

Št. Lenart pri sedmih studencih. Poverjenik: Bergman Fr., župnik. — Npvi udje: Aprisnik Alojz., Gregori Mar., Klampferer Rud., Mertl Mar., Pihler Marij., Stark Ludmila, Vuherer Julijana, Vurcer Josip, Valas Josip. (P. Rekarjavas.) 79

Loče. Poverjenik: Knaflič Jakob, župnik. — Novi udje: Šavnik Gregor, Gogola Ana, Uršic Jan., Bergman Jozefa, Gajler Tilda. (P. Loče.) 68

Podklošter. Poverjenik: Stres Anton, župnik. — Nova uda: Kropfič Janez, Stres Marija. (P. Podklošter.) 29

Šteben. Poverj.: Jerman Juri, župnik. (P. Malošče.) 76

Število družnikov: 14 dosmrt. 401 letnih.

2. Dekanija Borovlje.

Kapla. Poverjenik: Ogriz Jan., dekan. — Novi udje: Hafner Val., Olipic Ulrik, Schütz Gr., Mostečnik Mar., Oraže Mar., Singer Uršula, Šašl Mici, Trunk Magdalena, Cirgoj Mar., Veračnik Ana, Zablatnik Angela. (P. Svetnaves.) 88

Bajtišče. Poverjenik: Primožič V. (P. Borovlje.) 8

Bilčovs. Poverjenik: Teul Anton, župnik. — Novi udje: *Gabrijel Josip*, Bašte Ant., Beguš Ant., Hercele Lucija, Jesenko Urš., Kulnik Barbi, Miškulnik Kat., Morak Mar., Rajhman Janez, Rajhman Rupert, Šrot Micika, Šelander Janez, Safran Anton. (P. Bistrica v Rožu.) 109

Borovlje. Poverjenik: Klemenčič Anton, župnik. — Novi udje: Wieser Mar., Rancinger Mar., Trepel Matevž, Prek Albin. (P. Borovlje.) 33

Glinje. Poverjenik: Primožič Val., župnik. — Novi udje: Oraš V., Barovnik Zefi, Slanovc Ana. (P. Borovlje.) 28

Št. Janž v Rožu. Pov.: Fugger J., župnik. (P. Svetnaves.) 64

Kotmaraves. Poverj.: Rotter R., župnik. (P. Kotmaraves.) 85

Podljubelj. Poverj.: Arnuš Janko, župni upr. — Novi ud: Krivic Martin. (P. Podgora v Rožu.) 36

Sele. Poverjenik: Nagel Ivan, župnik. — Novi udje: Klančnik Franč., Mak Gregor, Rakušek Štefan, Mak Val., Lokan Filip. (P. Borovlje.) 75

Slov. Plajberg in Ljubelj. Poverj.: Einspieler A, župnik. — Novi udje: Travnik Šim., Potisk Pet., Tarman Zmag., Kropivnik Mar., Kropivnik Urš., Albert Miha. (P. Podgora v Rožu.) 60

Sveče. Poverjenik: Šuster Janez, župnik. — Novi udje: Kikl Mar., Gatternik Mar., Kusterle Urban, Fuger Matevž, Fajnik Apol., Šnidar Tom., Bute Pavel, Ožekar Barb., Plavc Pet., Kuraš Marj., Ukovicer Jož., Lanzner Jož. (P. Bistrica v Rožu.) 130

Šmarjeta. Poverjenik: Šercer Anton, župnik. — Novi udje: Ibovnik Jan., Volte Ožbe, Volte Voltan, Volte Jak., Šajnik Miha, Ibovnik Ana, Jaklič Filip, Smrečnik Matevž, Ibovnik Janez. (P. Šmarjeta v Rožni dolini.) 52

Žihpolje-Golšovo. Poverjenik: Mihl Franc, župnik. — Novi udje: Koberer Ana, Mesner Ant., Vivod Antonija. (P. Žihpolje.) 54

Število družnikov: 21 dosmrt. 801 letnih.

3. Dekanija Celovec.

Celovec. Tiskarna. Poverjenik: *Msgr. Podgorc Val.*, tajn. dr. sv. Mohorja. — Novi udje: Keber Toni, Prosen Amand, Ravnik Mar., Matičič Ivan, Stuhec Josip, Binder Matija, Michálek Otmar, Skofler Jera, Šoba T., Kos Iv. (84). — Del. društvo. Novi udje: Pečnik Ant., Zorko Jan., Staré Ivana, Kramar Cecil., Rus Egid, Vincek Št., Potočnik Lovro, Tamburaško društvo, Mladeniško dr. ‚Zora', Anko Franc, Piskernik Ant., Češarek Al., Reinwald Lov., Kamnikar Fran, Tomaž Fran, Vrečnik Urš., Heric Terez., Serajnik Marija, Barle Ivana, Wornjg Marija, Oliva Ivana, Gregorč Marija, Česnik Ter., Domnik Kr., Černic Ana, Šturm Mar., Carf M. (61). — Semenišče. Poverjenik: Razgoršek Vinko. — Novi udje: Mente Konr., Ruprecht Vikt., Čebul Fr., Lamprecht Jan. (15). — Marijanišče. Poverjenik: Dr. Cukala Fr., prefekt. — Novi udje: Ceru Viktor, Hainschurej Fran, Ažman Fran, Poljanc Ivan, Ropatsch Val., Kropfl Jož. (28). — Sv. Duh. Poverj.: Zeichen Jos., špiritual. — Novi ud: M. Alojzija (13). — Sv. Lovrenc. Poverjenik: Kolarič Fr., kn.-šk. duh. sv., predm. župnik (21). — Kapuc. samostan. Poverjenik: *Cejan o. Otokar.* — Novi udje: Turnšek o. Emanuel, *Koren br. Vid*, Engelsberger br. Maksimilijan (10). (Celovec.) 232

Breza. Poverjenik: Kapun Valentin, župnik. — Novi ud: Janežič Urh. (P. Kriva Vrba.) 18

Gospa Sveta. Poverj.: *Bizer A.*, dekan. (P. Gospa Sveta.) 16

Hodiše. Poverjenik: Sporn Janez, župnik. — Novi udje: Borštnik Ana, Sabotnik Ana, Sebung Ana. (P. Hodiše.) 64

Št. Jurij. Poverjenik: Virnik Fr. S., župnik. — Novi udje: Urabl Jož., Vehar Jern., Sorc Ivana. (P. Celovec.) 8

Krnski grad. Poverjenik: Smažik Henrik, župnik. (P. Gospa Sveta.) 3

Otok. Poverjenik: *Peterman Josip*, župnik. — Novi ud: Dojak Primož. (P. Otok.) 27

Poreče. Poverj.: Žák Anton, župnik. (P. Poreče ob jezeru.) 7

Škofiče. Poverjenik: Singer Štef., soproviz. — Novi ud: Bürger Adolf. (P. Vrba.) 43

Šmartin na Dholici. Poverjenik: Perč Matija, župnik. (P. Poreče ob jezeru.) 23

Vetrinj-Zakamen. Poverjenik: *Šnedic Janez*, župnik. — Novi udje: Cvander Bogoljub, Kovač Jan., Mikl Uršula, Sebaher Matevž. (P. Vetrinj.) 46

Tanzenberg. Opat *dr. Ecker M. Bonifacij.* (P. Gospa Sveta.) 1

Število družnikov: 38 dosmrt. 440 letnih.

4. Dekanija Dobrlavas.

Dobrlavas. Poverjenik: Randl Matija, prošt. — Novi udje: Grašer Franc, Novak Frida, Rohrmeister Mar., Ujc Lukež, Vogel Janez. (P. Dobrlavas.) 111

Apače. Poverjenik: Linasi Jos. (P. Galicija.) 25

Galicija. Poverjenik: Čeh Vaclav, župnik. — Novi udje: Hribar Alojz., Schmauz Ana, Merlič Luka, Haller Anton, Sinčnik Simon. (P. Galicija.) 37

Globasnica. Poverj.: Pšeničnik J., župnik. (Globasnica.) 62

Jezersko. Poverjenik: Lubej Ivan, župnik. — Novi udje: Virnik Ana, Nahtigal Jan., Weiseisen Jan., Urbanček Jož., Erjavc And., Črv Jak. (P. Zgornje Jezero.) 63

Kamen. Poverjenik: Boštjančič Janez, župnik. — Novi udje: Kos J., Cenkel M., Zapečnik M., Hatner Ter. (P. Tinje.) 26

Št. Kancijan. Poverjenik: Poljanec V., župnik. — Novi udje: Kačnik Fran, Tržičnik Jož., Rotar Kat., Gross Mar., Wurm Franč., Krasnik Ter., Štefelnova Mici. (Škocijan v Podjuni.) 120

Korte. Poverjenik: Tojnko Rok, sooskrbnik. — Novi udje: Kuhel Aleš, Ihten Marj., Stern Marj. (P. Zgornje Jezero.) 26

Št. Lips. Poverjenik: Huter Alojzij, župnik. — Novi udje: Bodlej Vinc., Jamer Janez, Safron Mar., Tomaž Jož., Avprih Jak., Petek Hel., Petek Kat. (P. Dobrlavas.) 79

Mohliče. Poverj.: Boštjančič Jan., župnik. (P. Galicija.) 13

Obirsko. Poverjenik: Tojnko Rok, župni upr. — Novi ud: Karničar Gregor. (P. Železna Kapla.) 30

Ravno. Poverjenik: Lubej Ivan, župnik na Jezerskem. — Novi ud: Ljudska knjižnica. (P. Zgornjo Jezero.) 30

Rebrca. Poverjenik: *Petek Fr.*, komendator. — Novi udje: Kožel Klara, Komendator za pet pridnih šolarjev. (P. Miklavc.) 50

Šteben pod Juno. Poverjenik: Pšeničnik Jernej, župnik. — Novi ud: Rupreht Alojz. (P. Globasnica.) 26

Št. Vid. Poverj.: Svatoň J., župnik. (P. Št. Vid pod Juno.) 92

Železna Kapla. Poverjenik: Germ Matej, župnik. — Novi udje: Piskernik Ant., obč. tajnik; Haberc Miha, Jerlih Jera, Kac Jože, Kelič Mar., Male Lenka, Malovršnik Ant., Malovršnik Marj., Mubi Rezika, Ober Ivana, Perč Lenka, Prušnik Fr., Radovednež Mirko, Radušnik Liza, Županc Jerica. (P. Železna Kapla.) 197

Žitaravas. Poverj.: Weiß Val., župnik. (P. Miklavc.) 87

Število družnikov: 19 dosmrt. 1055 letnih.

5. Dekanija Pliberk.

Pliberk. Poverjenik: Hornbök Janez, kaplan. — Novi udje: Aleško Ant., Buchwald Jan., Dobnik Lovrenc, Fajnik Ivan, Figo Matevž, Filip Ana, Hali Elizab., Korpar Jožef, Kues Lonca, Viler Mar., Rudolf Mat., Skuk Micka, Slapar M. (P. Pliberk.) 257

Črna. Poverjenik: Kirchmayer Karol, župnik. — Novi udje: Adamič Ana, Hercog Ana, Muhar Zof., Permanšek Gregor, Piko Andr., Piko Mart., Reiser Ivanka, Ročnik Fr., Šlieser Ana, Štruc Jak., Volavčnik Amal., Žunter Jan. (P. Črna.) 128

Št. Danijel. Poverjenik: Serajnik Ivan, župnik. — Novi udje: Arnold Marija, Čebul Alojz., Hace Mar., Klemenjak Marija, Koroš Kat., Pečnik Jerca, Potočnik Jož., Ranc Ter., Vavh Urška, Zupančič Ivana. (P. Prevalje.) 51

Guštanj. Poverjenik: Križaj Avgust, župnik. — Novi udje: Sekalo Mar., Križaj Ant., Ocvirk Liza, Lečnik Fr., Krivograd Fr., Rožank Roz., Kučej Mar., Lečnik Fr., Vidner Len., Lačen Franc, Steharnik Pet., Petrej Mart., Gutovnik Filip, Bartonek Antonija, Savotnik Anton., Schauer Jak., Božej Fr., Lesnjak Mar., Žaže Liza, Dretnik And., Kučej Urh, Dobnik Apol., Boženk Hel., Ruš Mat., Pečolar Ant., Gmajner Fr., Frece Jan., Janko Anton., Mori Ant., Mrak Jera, Gracej Miha, Čadež Ant., Lopan Jan., Domej Julijana, Osojnikar Janez, Peter Marija, Plesnik Amal., Vesjak Ivan, Kokal Mart., Gostenčnik Jan., Sakotnik Anton, Pratnekar Juri, Strasser Ivana, Jež Mar., Reich Ant., Kokal Ivana, Koprivnik Cec., Oster Jak., Oster Jož., Molvan Jernej. (P. Guštanj.) 101

Javorje. Poverjenik: Božič Fr., župnik. — Novi udje: Petrič Ang., Štupar Eliz., Mežnar Jan., Modrej Filip. (P. Črna.) 27

Kazaze. Poverjenik: Kukačka Jožef, župnik. — Nova uda: Lah Jernej, Žagar Uršula. (P. Sinčaves.) 45

Koprivna. Poverjenik: Hojnik Ivan, župnik. — Novi udje: Polanc Fr., Lojen Mar., Logar Rezika. (P. Črna.) 37

Kotlje. Poverjenik: Štingl Fr., župnik. (P. Sinčaves.) 54

Možica. Poverjenik: Premru Franc, župnik. — Nova uda: Janže Neža, Hrietz Franc. (P. Možica.) 126

Prevalje. Poverjenik: Kesnar Ant., župnik. — Novi udje: Bauh Neža, Čegovnik Filip, Čebula Fran, Čičko Miha, Kos Jožef, Wald Ferd., Lipovnik Justa. (P. Prevalje.) 198

Šmihel pri Pliberku. Poverjenik: Vintár Josip, župnik. — Nova uda: Bošank Mar., Mert Marj. (P. Šmihel pri Pliberku.) 186

Strojna. Poverjenik: Serajnik Ivan, župni uprav. — Novi udje: Gorinšek Terez., Mavrel Marija, Rebernik Rozalija, Smrečnik Katarina. (P. Prevalje.) 21

Vogrče. Poverjenik: Sekol Ivan, deficijent. — Novi udje: Kokošinek Franc, Konečnik Anton, Koprivnik Pav., Korat Urška, Lipuš Juri, Petrovnik Klara, Skrubej Štef., Thaler Franc, Žmavc Marjeta. (P. Pliberk.) 69

Žvabek. Poverjenik: Uranšek Fran, župnik. — Novi udje: *Strgar Jan.*, Krištof Katar., Jeromel Micka, Kolter Jan., Krajnc Juri, Potočnik Šim., Peter Mar., Pistotnik Gust., Scherzer Mart., Tratar Št., Visočnik Val., Žvegar Ter., Žvegar Verona, Mihev Alb., Resman Terezija. (P. Pliberk.) 66

Število družnikov: 33 dosmrt. 1313 letnih.

6. Dekanija Rožek.

Domačale. Poverj.: Schaubach Fr., dekan. (Podravlje.) 20

Dvor. Poverjenik: Fric Jožef, župnik. (P. Vrba.) 64

Na Dravi. Poverjenik: Loigge J. — Novi udje: Krajnc Pet., Kopajnik Jož., Pongrac Franč., Aihholcer Jan. (P. Ledenice.) 26

Št. Ilj. Poverjenik: Schneditz Jan., župnik. — Novi udje: Valentinič Val., Rosaj Mih., Brešan Ferd., Šaler Alojz., Aihholcer Ter., Gröblacher Seb., Šefman Kat. (P. Vrba.) 50

Št. Jakob v Rožu. Poverjenik: *Ražun Matej*, župnik. — Novi udje: Abruč Mar., Fantur Pet., Fuger Neža, Derrola Janez, Kirher Mar., Šušteršič Fr., Tomljanovič Mar., Otovic Miha. (P. Sv. Jakob v Rožu.) 153

Kostanje. Poverjenik: Dragasnik Janez, župnik. — Novi udje: Bürger Ivana, Hoja Terezija, Puxbaum Mart., Melcher Magd. (P. Vrba.) 38

Lipa nad Vrbo. Poverjenik: Lavrinc Ferd., soprov. — Novi udje: Attl Jožef, Filipič Janez, Oremus Urban, Škrbina Marjeta. (P. Vrba.) 17

Logaves. Poverjenik: *Singer Štef.*, župnik. — Nova uda: Fantur Mar., Žvan Janez. (P. Vrba.) 34

Pečnica. Poverjenik: Loigge Jan., župnik. — Novi udje: Cajnko Franc, Kristof Ana, Božič Fr., Smole Jože, Maurer Peter. (P. Ledenice.) 25

Podgorje v Rožu. Poverjenik: Drunecky Janez, župnik. (P. Podgorje v Rožu.) 50

Rožek. Poverjenik: *Hüttner Drag.*, župnik. — Novi ud: Zeichen Anton. (P. Rožek.) 42

Št. Jurij na Strmcu. Poverjenik: Lavrinc Ferd., župnik. — Novi udje: Anderwald Jož., Falle Kat., Ivančič Tom., Ivančič Fr., Lesjak Jožef. (P. Vrba.) 37

Skočidol. Poverjenik: Gabrón Ant., župnik. — Novi udje: Oraš Ant., Ulbing Jan., Mamec Fr., Lasnik Val., Schuster Andr., Kulnik Mat., Dravc Tom., Klemens Tomaž, Čejnik Jan., Zanker Katarina, Trap Marija, Weber Janez, Janda Josip, Kernjak Ant., Drabosenik Janez. (P. Podravlje.) 52

Število družnikov: 25 dosmrt. 583 letnih.

7. Dekanija Spodnji Dravograd.

Spodnji Dravograd. Poverjenik: Izop Cvetko, prošt, dekan. — Novi udje: Poplas Anton, Duller Marija, Lakovnik Karol, Kodrun Marija. (P. Spodnji Dravograd.) 38

Libeliče. Poverjenik: Vogrinec Anton, župnik. — Novi udje: Pesičer Jož., Čuješ Fr., Saberčnik Mart., Pečnik Jož., Vrhnjak Miha, Kvasnik Metka. (P. Libeliče.) 62

Ojstrica. Poverjenik: Lučovnik Ivan, župnik. — Novi udje: Brod Fr., Grublnik Micka, Honceva hiša, Pečnik Julijana, Šuler Terezija. (P. Spodnji Dravograd.) 23

Suha. Poverjenik: Uranšek Franc, soprov. — Nova uda: Kogler Anton, Kravt Neža. (P. Pliberk.) 29

Število družnikov: 1 dosmrt. 151 letnih.

8. Dekanija Šmohor.

Šmohor. Poverjenik: Msgr. Držanič Ivan, vitez Franc-Jožefovega reda, dekan itd. (P. Šmohor.) 6

Zilska Bistrica. Poverjenik: Warmut Jan., župnik. (P. Zilska Bistrica.) 48

Blače ob Zili. Poverjenik: Ulbing Tom., provizor. — Novi udje: Assinger Ana, Ahac Mar., Blüml Uršula, Ferlič Luc., Frank

Neža, Kröpfl Jan., Kröpfl Jerca, Kröpfl Luc., Kröpfl Urš., Lusnik Mar., Leiler Jerca, Lusnik Mar., Miče Neža, Mörtl Mar., Mörtl Val., Pichler Jerca, Šup Terezija. (P. Blače ob Zili.) 46

Borle. Poverjenik: Krejčí Martin, župnik. — Novi udje: Pfeifer Gabrijel, Kraker Ant., Pip Greg., Rogi Rud., Pip Katar., Sleik Apol., Jost Mar., Popotnik Kat. (P. Goriče ob Zili.) 47

Brdo. Poverjenik: Sturm Ant., župnik. — Nova uda: Wallner Franc, Turner Elizabeta. (P. Brdo pri Šmohorju.) 54

Čače. Poverjenik: Havlíček Franc, župnik. — Nova uda: Lepušic Urša, Horvat Rezika. (P. Čajna ob Zili.) 27

Gorje. Poverjenik: Miklavič Jožef, župnik. (P. Zilska Bistrica.) 28

Št. Jurij ob Zili. Poverjenik: Riepl Matej, župnik. — Novi udje: Mente Bernhard, Rahoj Marija, Cimerman Valentin, Satler Matilda. (P. Št. Jurij ob Zili.) 66

Melviče. Poverjenik: Hafner Urh, provizor. — Novi udje: Hebein Rud., Möderndorfer Lenart, Mörtl Boštjan, Raušer Andrej. Šerman Andrej, Weber Janez, Jank Terezija, Kreneker Marija. (P. Brdo pri Šmohorju.) 38

Št. Pavel ob Zili. Poverjenik: Jank Vinko. (P. Čajna.) 11

St. Štefan ob Zili. Poverjenik: Pelnář Anton, župnik. — Novi ud: Drumel Marija. (P. Št. Štefan ob Zili.) 32

Število družnikov: 18 dosmrt. 385 letnih.

9. Dekanija Tinje.

Tinje. Poverjenik: Einspieler Greg., prošt. — Novi udje: Sicher Eva, Urank Albin, Tišler Jože, Kalan Jož. (P. Tinje.) 42

Grabštanj. Poverjenik: Bayer Št. Fr., župnik. — Novi ud: Kvančnik Marija. (P. Grabštanj.) 74

Št. Jakob ob cesti. Poverj.: Greiner Š., župnik. (P. Celovec.) 10

Št. Lipš. Poverjenik: Serajnik Volbenk, župnik. — Novi ud: Mesner Ana. (P. Škofjidvor.) 10

Medgorje in Podgrad. Poverjenik: *Kaplan Ant.*, župnik. — Novi ud: Mak Roza. (P. Žrelc pri Celovcu.) 37

Št. Peter. Poverjenik: Serajnik Peter, provizor. — Novi udje: Kutej Primož. Nastran Štefan, Pintar Uršula, Preiterl Matilda, Prašic Ferdinand, Pušnik Marjeta, Seidenader Fani, Taupe Marija. (P. Grabštanj.) 33

Podkrnos. Poverjenik: *Wieser Jan.*, prošt. — Novi ud: Rop Tomaž. (P. Žrelc pri Celovcu.) 30

Pokrče. Poverjenik: Maierhofer Jan. K., župnik. — Novi udje: Ilgovc And., Doner Jan., Znegel Mar. (P. Grabštanj.) 37

Radiše. Poverjenik: Kogelnik Ivan, župnik. (P. Žrelc pri Celovcu.) 61

Slov. Šmihel. Serajnik Volbenk, soprovizor. — Nova uda: Kristof Neža, Trabe Štefanija. (P. Škofjidvor.) 12

Timenica. Poverjenik: Šakelšek Št., župnik. — Novi udje: Ožank Franca, Fric Št., Krigl Mar., Juri Liza; Ferlič Val., org.; Krasnik Val., Priden šolar, Fiksl Val. (P. Celovec.) 13

Št. Tomaž. Poverjenik: Brabenec Janez, župnik. (P. Škofjidvor.) 17

Žrelc. Poverjenik: Dr. Arnejc Jan., župnik. — Novi ud: Wresnegger Janez. (P. Žrelc pri Celovcu.) 15

Število družnikov: 10 dosmrt. 381 letnih.

10. Dekanija Trbiž.

Trbiž. Poverjenik: Kraut Val., dekan. — Novi ud: Brandl Apolonija. (P. Trbiž.) 5

Pontabelj. Poverjenik: Eichholzer Jož., župnik. — Nova uda: Grilc Miha, Tribuč Anton. (P. Pontabelj.) 6

Rabelj. Poverjenik: Goričan o. Ciril, župnijski upravitelj. — Novi udje: Cuder Josipina, Kofol Rozina, Kolenc Leopoldina, Kompare Kristijan, Kotnik Ciril, Kret Jožef, Mogert Mar., Sovdat Ivan, Vencelj Anica, Zezula Franica. (P. Rabelj.) 19

Ukve. Poverjenik: Kolerič Jakob. — Novi udje: Majcinger Neža, Ehrlich Jak., Janah Reza, Miškot Reza, Samonig Liza. (P. Ukve.) 45

Žabnice. Poverjenik: P. Adolf Čadež, župnijski upravitelj. — Novi udje: Fr. Rihard Darovic, Pečar Egidij, Stark Tomaž, Žerjav Ana. (P. Žabnice.) 29

Število družnikov: 2 dosmrt. 102 letnih.

11. Dekanija Velikovec.

Velikovec. Poverjenik: Čemer Simon, dekan. — Novi ud: Zingler Peter. (P. Velikovec.) 18

Djekše in Kneža. Poverjenik: Hraba Karol, župnik. — Novi udje: Hubelnik Aleš, Napečnik Jožef, Prohart Terezija, Lobnic Tomej. (P. Djekše.) 67

Gorenče. Poverjenik: Volavčnik Jan., soprovizor. — Novi udje: Liendl Feliks, Jurič Mar., Liendl Ana. (P. Ruda.) 21

Grebinj. Poverjenik: Krammer Fl., župnik. (P. Grebinj.) 38

Št. Jurij na Vinogradih. Poverjenik: Benetek Ant., provizor. — Novi udje: Benetek Marija, Dreier Ana, Markec Mar., Peternel Jož., Radešnik Mar., Rainer Al., Rebernik Št. (P. Zg. Trušnje.) 26

Klošter. Poverjenik: Kindlman Jak., župnik. — Nova uda: Kunčič Tomaž, Morak Janez. (P. Grebinj.) 52

Krčanje. Poverjenik: Drdlik Jož., župnik. (P. Grebinj.) 23

Št. Peter na Vašinjah. Poverjenik: Rosmann Fr., župnik. — Novi ud: Grilic Izidor. (P. Št. Peter na Vašinjah.) 59

Ruda. Poverjenik: Volavčnik Jan., župnik. (P. Ruda.) 49

Št. Rupert pri Velikovcu. Poverjenik: *Treiber Fr.*, župnik. — Novi udje: Ramuš Anton, Murko Adam, Prušnik Jan., Morak Terezija, Drumbl Ana, Rabič Marija, Rainer Marjeta, Vajdlič Barba, Bauer Pavlina, Lipnik Lenka, Rožič Julika. (P. Velikovec.) 114

Šmarjeta pri Velikovcu. Poverjenik: Dolinar Iv., provizor. — Novi udje: Cideo Fr., Erjak Mar., Haimburger Franč., Karlbauer Helena, Klacer Fr., Klacer Neža, Krištof Ana, Ovšan Franc, Pušl Marjeta, Reš Jož., Drtnik Eliza. (P. Zgornje Trušnje.) 52

Št. Štefan. Poverjenik: Ebner Jan., župnik. — Nova uda: Primož Gašper, Ruš Marija. (P. Vovbre.) 26

Vovbre. Poverjenik: Ebner Jan., soprovizor. — Novi udje: Gorencel Mici, Janeš Lovro, Napečnik Fr., Napečnik Miha, Plantan Mici, Rabič Fr., Rabl Mici, Racer Mat., Rase Ter., Slamanik Mar., Volbank Val., Skrlinova hiša. (P. Vovbre.) 50

Število družnikov: 9 dosmrt. 586 letnih.

12. Razne dekanije.

St. Pavel. Poverjenik: *P. Salezij Pirc*, benediktinec. (P. Št. Pavel v lavantinski dolini.) 12

Volšperk. Poverjenik: Meršè o. Evgen, kapucin. (P. Volšperk.) 12

Šmihel v lav. dolini 3. — **Št. Andraž** 1. — **Glinski dvor** 1. — **Heft** 1. — **Osoje.** Oman Neža 1. — **Poitschach** 2. — **St. Štefan pri Brežah** 1. — **Svinec** 1. — **Spittal a. D.** 1. — **St. Ulrich a. G.** 1. — **Št. Vid ob Glini** 1. — **Zgornja Bela** 1.

Število družnikov: 6 dosmrt. 34 letnih.

Število vseh družnikov krške škofije: 196 dosmrtnih, 6242 letnih, vkup 6438 udov.

III. Lavantinska škofija.

1. Dekanija Bistrica Slovenska.

Slov. Bistrica. Poverjenik: Bohak Fr., dekan. — Nova uda: C. kr. okr. sodišče, dr. J. Vošnjakova ljud. knjiž. (Slov. Bistrica.) 168

Črešnjevec. Poverjenik: *Sušnik Jan.*, župnik. — Novi udje: Drev Kat., Kralj Mar., Perko Mih. (P. Slov. Bietrica.) 110

Gornja Poljskava. Poverjenik: Widmaier Fr., župnik. — Novi udje: Šolska knjižica, Gorjup Mih., Štern Štef., Mulec Julij., Mlakar Ter., Alex Fr., Pristovnik Ivana, Koren Šim., Godina Neža, Pivec Fr., Dražkovič Matevž, Mlakar Simon, Majerič Ljudmila, Finžgar Terezija. (P. Gornja Poljskava.) 60

Laporje. Poverj.: Medved Martin, župnik. — Novi udje: Kurnik Pet., Dobaj Jera, Vovk Jan., Berdnik Ang., Martini Mar., Potočnik Matilda. (P. Laporje.) 110

Majšberk. Poverjenik: Marinič Jakob, župnik. — Novi ud: Brezinšek Alfred. (P. Ptujska gora.) 85

Sv. Martin na Pohorju. Poverjenik: *Vlorjančič Jož.*, župnik. — Novi udje: Ačko Jan., Blažič Ig., Lubanšek Pet., Majal Henr., Maretič Fr., Motalu Ant., Perko Ant., Podvršnik Mat., Podvršnik Mar., Podvršnik Ana, Pregl Jož., Rafolt Jern., Strehar Apolonija' Steinbaher Jakob, Topolič Janez, Verbek Gen., Zorko Ant., Zorko Jožef, Babič Neža, Luneznik Jož., Pliberšek Pet., Podvršnik Mart., Pongračič Jožef, Repnik Janez, Rubnik Marija, Štuler Ana, Šturm Jul., Šturm Mar., Verbek Ant., Verdnik Mat. (P. Slov. Bistrica.) 97

Makole. Poverjenik: *Lendovšek Mih.*, župnik. — Nova uda: Curk Jan., Doberšek Ant. (P. Makole.) 161

Poljčane. Poverjenik: Cilenšek Alojz, župnik. — Novi udje: Ogrizek Terezija, Kodrič Jernej, Ivič Al., Inkret Mar., Kugler Al., Švagan Marija. (P. Poljčane.) 111

Spodnja Poljskava. Poverjenik: Heber Fr., župnik. — Novi udje: Windisch Št., Donik Roz., Šoba Kat. (P. Pragersko.) 90

Studenice. Poverjenik: Čede Jožef, župnik. — Novi udje: Kitek Šim., Krajnc Janez, Stoporko Albert, Slomšek Marija, Šrot Neža, Tancer Mar. (P. Studenice.) 90

Tinje. Poverjenik: Medvešek Jan., župnik. — Novi udje: Dušej Mart., *Stegne Mar.*, Dovnik Mar. (P. Slov. Bistrica.) 73

Sv. Venčesl. Poverjenik: Gregórc Pankracij, župnik. — Novi udje: Brence Pet., Justinek Ant., Mihelak And., Mlakar H.,

Kresnik I., Oblonšek Mar., Tomažič Mar., Šega Ter., Vintar Roza, Pliberšek Ana, Skrbiš Matilda, Gregorc Ant. (P. Sl. Bistrica.) 79

Število družnikov: 8 dosmrt. 1226 letnih.

2. Dekanija Braslovče.

Braslovče. Poverjenik: Vogrinec Ivan, kaplan. — Novi udje: Juhart Fr., Perger Ant., Pikl Mat., Rojnik Fr., Vodlak Fr., Vodovnik Ant., Hojnik Fani, Menih Kat., Podbregar Mar., Rojnik Jos., Korun Kar., Malinger Jan., Milher Jož., Remic Jan., Rovšnik Ant., Kokovnik Mar., Praprotnik Neža, Puncer Mar., Rovšnik Neža, Tovornik Neža. (P. Braslovče.) 231

St. Andraž. Poverj.: Jodl Ivan, župnik. (P. Velenje.) 82

Gomilsko. Poverjenik: *Grobelšek Ivan*, župnik. — Novi udje: Funda Jožef, Janežič Ant., Lobnikar Ant., Muhovic Janez, Rojnik Juri, Sajovic Anton, Turk Fr., Turk Jož., Vordev Jakob, Vitanc Jak., Zaveršnik Fr., Zupan Ant., Borin Anton., Javeršek Albina, Lobnikar Rozalija. (P. Gomilsko.) 112

St. Juri ob Taboru. Poverjenik: Zdolšek Franc, župnik. (P. St. Juri ob Taboru.) 166

Marija Reka. Poverjenik: Gričnik Alojz., župnik. — Novi udje: Otavnik Fr., Pišek Fr., Podbregar Rudolf, Potočnik Anton, Nemivšek Mart., Orešnik Julijana. (P. Sv. Pavel pri Preboldu.) 29

Sv. Pavel pri Preboldu. Poverjenik: Plešnik Mih., župnik. — Novi udje: Stenovec Anton, Tratnik Matevž, Polavder France, Vedenik Julijana, Brinar Marija, Golavšek Frančišek, Šribar Frančiška. (P. Sv. Pavel pri Preboldu.) 195

Šmartin na Paki. Poverjenik: Kolarič Jožef, župnik. — Novi udje: Berdnik Ivan, Florjanc Iv., Bizjak Fr., Močnik Franc, Goričar Iv., Primožič Mar., Šumljak Apol., Turinek Urš., Meh Iv., Rakun Mar., Žuža Mat., Bizjak Ana, Berlisk Jakob, Cukijati Fr., Toter Mart., Reberčnik Tom., Kramec A. (P. Rečica na Paki.) 155

Vransko. Poverjenik: Irgl Fr., župnik. — Novi udje: Brinovc Fr., Pencelj Jož., Razpotnik Frančiška. (P. Vransko.) 179

Število družnikov: 15 dosmrt. 1134 letnih.

3. Dekanija Celje.

Celje. Poverjenik: *Ogradi Fr.*, opat. — Novi udje: *Neuwirt Jan.*, *Jazbec Mar.*, Zdravlič Iv., dr. Ban Adam, dr. Kalan Ernest, dr. Koderman Kar., dr. Srebre Gvido, dr. Zdolšek Jos., Požun H., Trstenjak Al., Kunej Ant., Grilc Ignacij, Turin Štef., Grilec Fr., Martinčič Iv., Bobek Mil., Puncer Fr., Strenčan Juri, Stern Ant., Črepinšek Al., Heisinger Mart., Skale Jak., Vošnjak Gusti, Kolenc A., Belej Mar., Belej Kat., Jug A., Veber Urš., Vrečar Iv., Motoh Mar., Vrisk Al., Cajhen A., Legvart Terez., Vrečko Al., Vengust Marija, Žličar Amalija, Čokelc Marija, Polak Anton., Žabukošek Maks. (P. Celje.) 525

Gotovlje. Poverjenik: Zupančič Jak., župnik. — Novi ud: Volavšek Juri. (P. Žalec.) 82

Griže. Poverjenik: *Krančič Ivan*, župnik. — Novi udje: Cencel Anz., Fric Mih., Goršek Neža, Goršek Jož., Gaberšek Mar., Košec Fr., Knaflič Mih., Pražnikar Jože, Škorja A. (P. Griže.) 125

Sv. Jakob v Galiciji. Poverjenik: Košar Jan. Ev., župnik. — Novi udje: Posojiln. in hranilnica, Šola v Galiciji, Šola v Pirešici, Gosak Sim., Arnšek Franč., Falant Fr., Florjanc Fr., Leber Ferd., Reher Fr., Straže Juri, Veber Mar. (P. Žalec.) 101

Sv. Peter v Sav. dol. Poverjenik: Dr. Jančič Ivan, župnik. — Novi ud: Kač Fr. (P. Sv. Peter v Sav. dolini.) 159

Polzela. Poverjenik: Atteneder Jos., župnik. — Novi udje: Čede Fr., Čmak Iv., Kolenc Vinko, Mešič Ant., Terglav M., Vašl Jak., Mežnar Albina, Serdoner Fr. (P. Polzela.) 146

Teharje. Poverjenik: Čemažar Jan., provizor. — Novi udje: Čretnik Ant., Fendre Fr., Mestinšek Apol., Mlekuž Lovr., Obržan Jan., Orožen Alojz, Povalej Alojzija, Škobrne Fr., Strnad Jožefa, Tanšek Jak., Valentinič Neža, Žohar Fr. (P. Štore.) 191

Žalec. Poverjenik: Schreiner Fr., kaplan. — Novi udje: Dr. Jehart Ant., kaplan; Kat. izobr. dr. Žalec, Kopriva Fr., Razboršek Hel., Verzulak Mat., Wenzig Ter., Zagoričnik Iv. (P. Žalec.) 210

Število družnikov: 34 dosmrt. 1505 letnih.

4. Dekanija Dravsko polje.

Hoče. Poverjenik: Grušovnik Adam, dekan. — Novi udje: Heller Št., Hasabent Fr., Škorjanc Mar. (P. Hoče.) 215

Cirkovce. Poverjenik: *Ravšl Anton*, župnik. — Novi udje: Medved Kat., Pernat Hel., Sagadin Lenka, Gojkovič Ter., Medved Fr., Lah Jož., Vuk Jan., Lah Mar., Lešnik Julij., Vuk Hel., Lah Mar., Čelan Mar., Freitag Št., Napast Roza, Sagadin Ant., Medved Anton. (P. Pragersko.) 286

Šikolje. Poverj.: Goričan Matija. — Novi udje: Debenak And., Huber Srečko, Šikoljska požarna bramba, Šikoljska posojiln., Šikoljska mlekarna, Širec Fr., Hadnar Ant. (P. Pragersko.) 20

Črnagora. Poverjenik: Tertinek Mat., župnik. — Novi udje: Šoštar Fr., Galun Miha, Mohorko Mart., Korošec Ant., Orešek Jak., Kozoderc Ant., Pulko Mar., Jeza Ana, Lubej Mar., Sluga Rozalija, Predikaka Neža, Gajšt Ivana, Ciglar Kat., Lisenc Ter., Gojkovič Jož., Kovačič Jož. (P. Ptujska gora.) 60

Fram. Poverjenik: Muršič Franc, župnik. — Novi udje: Fregl Juri, Hojnik Št., Juršnik Mart., Kobalej Fr., Kobalej Pet., Kobalej Jan., Koren Jož., Podjavršek Juri, Prelog Jan., Štern Fr., Vranjek Fil., Vrečko Matevž, Jurič Mar., Longin Rozal., Vešnik Mar., Brdnik Marko, Kobalej Jož., Brdnik Genov., Bedenik Alojz., Mom Mar., Štern Ana, Vabič Joz., Žrjav Mar. (P. Fram.) 148

St. Janž. Poverjenik: Škorjanc Mat., župnik. — Novi udje: Hrovatek Ema, učit.; Posojilnica, Bandur Jož., Cebe Juri, Čerič Fr., Čeh Luka, Dokl Fr., Ekart Ant., Ekart Greg., Ekart Martin, Furek Jan., Godec Fr., Greif Št., Golob Aleks., Golob Ant., Kalčič Miha, Klemen Juri, Klasinc Lovro, Klasinc Mart., Koser Štefan, Kröpfl Fr., Kröpfl Lov., Klasinc Lov., Marčič Jan., Ogrizek Jak., Pahič Mih., Pišek Jan., Pušnik Fr., Sagadin Fr., Šolar Fr., Turek Mih., Zel Fric, Zel Jož., Žunkovič Mih., Žunkovič Tomaž, Cafuta Mar., Fric Mar., Klasinc Barb., Klasinc B., Kurbus Mar., Rodošek Mar., Selinček Mar., Tement Neža, Toličič Ana, Toplak Ana, Fric Marija. (P. Ptuj.) 148

Sv. Lovrenc. Poverjenik: *Ozmec Jožef*, župnik. — Novi udje: Damijan Mar. ml., Damijan Mar. st., Dolenc Fr., Drevenšek Hel., Peršuh Franč., Rakuša Rozal., Vidovič Neža, Vrtnik Marija, Vuk Anton., Zajc Fr. (P. Ptuj.) 150

Slivnica. Poverjenik: *Hirti Fr.*, župnik. — Novi udje: Fras Simon, Sagodin Alb., Beranič Fr., Damijan Fr., Frass Fr., Jakolič Mart., Jurič Jak., Mohorko Fr., Nahtigar Št., Petelinc Matej, Rop Fr., Šušec Fr., Šetor Jern., Šetor Fr., Vele Ant., Vrečko Florijan, Zorko Mih., Žagavec Fr., Erjavec Mar., Falež Mar., Finžgar Ivana, Florijančič Ant., Frangež Ana, Habjanič Hel., Horvat Ter., Krček Ana, Mahorko Terezija, Ogrizek Eliz., Strmšek Elizabeta, Žnidar Anton., Maroh Neža, Mohorič Marj., Terment Ant. (P. Hoče.) 300

Število družnikov: 17 dosmrt. 1310 letni.

5. Dekanija Gornjigrad.

Gornjigrad. Poverjenik: *Dovnik Fran*, dekan. — Novi udje: Hostej Fr., Špeh Jan., Prbovšek Jož., Bevc Jožefa, Majko Marija, Terbovšek Mar. (P. Gornjigrad.) 142

Bočna. Poverj.: *Potokar Gr.*, župnik. — Novi udje: Brezovnik Fr., Slatinšek Franč., Tevž Fr. (P. Gornjigrad.) 82

Sv. Frančišek. Poverjenik: Dupelnik Gregor, župnik. — Novi ud: Goričar Rok. (P. Sv. Frančišek v Sav. dol.) 102

Ljubno. Poverjenik: Dekorti Jožef, župnik. — Novi udje: Brunet Fr., Bevšek Fr., Fludernik Fr., Kaker Val., Vozočnik Fr., Visočnik Jak., Žmavc Fr., Bačun Ana, Benda Mar., Jeraj Marija, Juvan Frančiška, Kočever Klara, Kopušar Ana, Lichteneger Ana, Pungartnik Rozalija, Simonetti Marija, Terbovšek Jerica, Marijina družba. (P. Ljubno.) 235

Luče. Poverjenik: Lekše Fr., župnik. — Novi udje: *Kladnik Rajmund*, Breznik Albin, Dežman Silv., Dežman Franč., Erjavec Štefan., Grudnik Fr., Jež Barba, Ložekar Mar., Mlačnik Matilda, Mlačnik Matevž, Moličnik Fr., Moličnik Anton, Nadlučnik Marija, Novak Ana, Robnik Kunig., Robnik Jan., Robnik Urš., Planinšek Cila. Prepadnik Fr., Prepadnik Liza, Plesnik Al., Sedlšak Monika, Škrubej Jan., Žagar Cecilija. (P. Luče.) 168

Marija Nazaret. Poverjenik: O. Salvator Zobec. — Novi udje: Celinšek Jož., Gornik Ant., Gornik Fr., Krajner Fr., Remic Jernej, Sabotin Franc, Tominšek Janez, Turk Janez, Velam Jak., Goričar Josip, Hren Elizab., Muzga Marija, Fekner Marija, Matko Franc. (P. Mozirje.) 94

Mozirje. Poverjenik: Fischer Anton, župnik. — Novi udje: Črnevšek Marija, Kovač Jož., Petrič Fran, Sedovšek Janez, Spruk Marija. (P. Mozirje.) 120

Novaštifta. Poverjenik: *Ferme Got.*, župnik. — Novi udje: Breznik Angela, Nadvešnik Jož., Suhoveršnik Mar., Ščinkovec Fr., Pik Ant., Pikl Ana, Pistotnik A., Golob Sim. (P. Gornjigrad.) 75

Rečica. Poverjenik: Podhostnik Andr., župnik. — Novi udje: Črešnovar Fl., Dolinar Jan., Flere Fr., Goltnik Ant., Hlačun Jož., Hudales Jožefa, Hribernik Jož., Kropovšek Jož., Praznik M., Prislan Fr., Rečička šola, Štavt Jos., Štruclj Jož., Tratnik Janez, Venek Jan., Šetinšek Mar., Petrin Ana. (P. Rečica.) 211

Šmartno. Poverjenik: Kitak Jakob, župnik. — Novi udje: Blekač Jak., Golob Fr., Jeraj Jan., Nadvežnik Pet., Purnat Matija, Remic Iv., Napotnik Ana, Remic Mar. (P. Mozirje.) 104

Šmihel nad Mozirjem. Poverjenik: Gunčer Jos., župnik. — Novi udje: Naraločnik Boštj., Stakne Gera, Kotnik Gr., Vačovnik Gr., Gregorc Jan. (P. Rečica.) 51

Solčava. Poverj.: Šmid Mil., župnik. — Novi udje: *Cvetko Juri*, kapl.; *Klemenšek Ant.*, *Klemenšek Jož.*, *Klemenšek Fr.*, *Knez Al.*, *Kos Matija*, *Tisovnik Magdal.*, *Vršnik Marija*, Dolinar Lucija,

Erjavc Mar., Grmel Pavlina, Knez Mar., Ošep Marj., Pavalc Mar., Selišnik Angela, Štiftar Marija, Tisovnik Marija, Selišnik Suzana. (P. Solčava.) 159

Število družnikov: 73 dosmrt. 1470 letnih.

6. Dekanija Jarenina.

Jarenina. Poverjenik: Čižek Jos., dekan. — Novi udje: Fuchs Jan., Božnik Ant., Deučer Fr., Fras Al., Gornjak Jožefa, Jurančič Mar., Lorber Julj., Pavalec Jož., Pavalec Pet., Plavec And, Perner J., Pruher M., Roj A., Rošker M., Šavperl K. (P. Jarenina.) 194

Št. Ilj v Slov. gor. Poverjenik: Vračko Evald, župnik. — Novi udje: Eferl Jan., Hödl J., Jarc Fr., Kežman Jul., Majer Fr., Muster Fr., Pilch Sim., Tekavc Jož., Kebrič Anton., Pölzl Uršula, Toplak Roza, Fiedler Jožefa, Kolunder Otilija, Pezdičck J., Krebs Franica. (P. Sv. Ilj v Slov. gor.) 125

Sv. Jakob v Slov. gor. Poverjenik: Kapler Ivan, župnik. — Novi udje: Breznik Andr., Peklar Liza, Rebernik Ivana, Cvetko Feliks, Knuplež Jan., Leš Fr., Stingl Jož., Škofič Ant., Živko A., Brecelj Klara, Črnčič Ivana, Robin Julijana, Verbošt Ana, Bračko Marija, Farazin Jož., Muršec Jos., Pišlerič Ivana, Purgaj Julijana, Škofič Kar., Polič Št. (P. Sv. Jakob v Slov. gor.) 171

Sv. Jurij ob Pesnici. Poverjenik: *Zemljič Matija*, župnik. — Novi udje: Bajerič Mar., Brus Kuna, Gaube Jan., Golob Mar., Herič Ferd., Hrastnik Hel., Muhr Otil., Orgel Al., Schlager Al., Walcher Pavla, Wutte Andr. (P. Zgornja sv. Kungota.) 82

Spodnja sv. Kungota. Poverjenik: Kociper Anton, župnik. — Novi udje: Marinšek Anton, Ranner Jož., Šavperl Jan., Žunko Fr., Grušovnik Mar., Kosi Ana, Lederer Neža. (P. Pesnica.) 58

Svečina. Poverjerik: *Jančekovič Vid*, župnik. — Novi udje: Jarc Janez, Knuplež Terez., Rat Peter, Simerl Mat., Trobos Karol. (P. Zgornja sv. Kungota.) 83

Število družnikov: 8 dosmrt. 705 letnih.

7. Dekanija Konjice.

Konjice. Poverjenik: Hrastelj Fr., nadžupnik-dekan. — Novi udje: Prorazil Vaclav, Drofenik J., Ahtik Rudolf, Mastnak M., Kramar Cvetko, Trabusiner Bern., Žoher Fran, Bezovnik Ignacij, Kukovič Ant., Založnik Fr., Potočnik Mar., Blazina Ana, Bobik Amal., Brglez Ant., Brglez Roza, Črešnjar Anica, Črešnjar Fran., Faktor Mar., Filipšek Ter., Fink Ter., Frim Ter., Furman Katar., Gorinšek Ana, Gošnik Mar., Gošnik Neža, Jevšenak Kat., Jamnikar Jož., Jošt Mar., Juhart Kat., Kokol Mar., Kolar Jed., Konec Marj., Korošec Kat., Kostevc Mar., Kostevc Rud., Kukovič Mar., Miheljak Anica, Mišak Frid., Mohorčič Cilka, Pliberšek Peter, Povh Anton, Povh Hedv., Prevernik Neža, Prosenak Mar., Pučnik Ign., Pučnik Miha, Rak Micika, Rugl Jožefa, Sikošek Mar., Skrbinšek Jožef, Šega Ter., Šuberger Ter., Tkavc Jul., Ungar Simon, Verdnik Neža, Vidmar Alojz., Zalaznik Mar., Žnidar Mar. (P. Konjice.) 246

Čadram. Poverjenik: *Bezenšek Juri*, župnik. — Novi udje: Breznik V., Kranjec Fr., Plenkelj Fr., Gričnik Fr. (P. Oplotnica.) 89

Sv. Jernej. Poverjenik: Žičkar Marko, župnik. — Novi udje: Novak Leopold., učit.; Bračič Fr., Doberšek Jak., Enci Matilda, Furman Janez, Jevšenak Anton, Jug Neža, Šprajc Matevž, Paj Rozalija. (P. Sv. Duh-Loče.) 62

Kebelj. Poverj: Kanský Jan., župnik. (P. Oplotnica.) 59

Sv. Kunigunda. Poverjenik: *Selih Juri*, župnik. — Novi udje: Vomer Ivan, učit.; Klinčar Fr., Golenač Ant., Vidmar Jan., Fakin Mart., Kvas Ferd., Obrovnik Juri, Marinšek Marjeta, Malec Fr., Gričnik Jan., Pučnik Frančiška, Obrovnik Ivana, Koprivnik Alojzij. (P. Zreče.) 81

Sv. Duh-Loče. Poverjenik: Kozelj Fr., župnik. — Novi udje: Brence Jož., Bezjak Mar., Črnoga Mar., Belak Jan., Fevžer Anton., Kračun Vinc., Pšeničnik Janez. (P. Sv. Duh-Loče.) 103

Prihova. Poverjenik: Kumer Karol, župnik. — Novi udje: Dover Mar., Gorinšek Janez, Gumzi Julij., Gonde Neža, Hribrnik Alojz., Juhart Matevž, Iskrač Ant, Leskovar Blaž, Lorenčič Blaž, Pleško Fr., Povh Fr., Polegek Ant., Pšeničnik Miha, Rozič Neža, Rečnik Ant., Schild Fr., Leskovar Ter. (P. Konjice.) 181

Skomer. Poverj.: Kozoderc Jan., župnik. (P. Vitanje.) 25

Stranice. Poverjenik: *Kačičnik Gašp.*, župnik. (P. Konjice.) 37

Špitalič. Poverjenik: Goričan Ivan, župnik. — Novi udje: Esih Ant., Grašič Št., Habijan Fr., Hribernik Matevž, Iskrač Hel., Javornik Gr., Jošt Jož., Kožuh Mar., Kramberger Julij., Kukovič Jožefa, Tukovič Ter., Marzidovšek Marj., Najpridnejši šolar. Podgoršek Anton., Podgoršek Fr., Rančan Mar., Robar Ter., Rumež Bern., Zorko Neža, Verbič Roz. (P. Konjice.) 61

Zreče. Poverjenik: *Karba Matija*, župnik. — Novi udje: Mravljak Karol, učitelj; Hrovat Janez, Matevž Franc, Pečnik Marija. (P. Zreče.) 67

Žiče. Poverjenik: Kosar Jak., župnik. — Novi udje: Hlastec Peter, Ambrož Marija, Areh Anton., Galuf Mart., Labotar Marija, Ratej Fr., Slanc Alojz. (P. Sv. Duh-Loče.) 71

Število družnikov: 11 dosmrt. 1071 letnih.

8. Dekanija Kozje.

Kozje. Poverjenik: *Tomažič Marko*, duh. svet. in dekan. — Novi udje: Korošak Jož., Kramberger Ign., Kramar Rud., Petančič Martin, Kovačič Anton, Mulec Žitko, Recelj Matija, Rojc Mihael, Jagrič Jos., Kastelic Fran, Kosi Ant., Krajnc Adolf, Moškon Fr., Umek Alojzij, Zvonar Jak., Ahačič Ana, Bosina Hel., Haler Jož., Jazbec Jos., Kozole Neža, Muha Katar., Simončič Jul., Tovornik Marija, Uduč Ter., Zupan Ter. (P. Kozje.) 123

Buče. Poverjenik: Krajnc Jak., župnik. — Nova uda: Kodrin Jan., Volavšek Jera. (P. Buče.) 78

Dobje. Poverjenik: *Vurkelc Jern.*, župnik. — Novi udje: Guček Jernej, *Lokovšek Helena*, Novak Lud., Ocvirk Roza, Robič Jan., Selič Luka, Tovornik Franč., Tovornik Marko. (P. Planina.) 101

Olimje. Poverjenik: *Kotnik Jožef*, župnik. — Novi udje: Belina Lov., Plevnik Jak., Budalek Ant, Šturbej Matija, Toplišek Al., Žlender Matevž, Kovačič Janez, Amon Minika, Hrvatič Ana, Volavšek Amal., Zorko Am., Zakošek Franč., Križnik Jul., Veršec Jan., Plevnik Fr. (P. Podčetrtek.) 54

Sv. Peter pod Sv. gorami. Poverjenik: Tombah Jožef, duh. svet. in župnik. — Novi udje: Levstik Fr., Žolgar Roz., učit.; Balon Vinko, Planinc Jan., Čepin Fr., Škvorc Aleks, Božiček Jož., Jagrič Janez, Hudina Jož., Bratuša Rozal., Pregrad Juri, Ulčnik Martin, Osojnik Mar., Klavžer Anton, Kovačič Jož., Pratengrazer France, Bratuša Jan., Kravarič Mar., Hudina Anton, Geršak Fr., Sinkovič Fr., Terner Jan., Omrzu Jan. (P. Sv. Peter pod Sv. gorami.) 122

Pilštanj. Poverjenik: Rauter Jakob, župnik. — Novi udje: Brundič A., Čepin Ana, Gorjup Jož., Klavžer Fr., Kovačič Miha, Leskovšek Jan., Lesnika Ant., Vrenko A. (P. Pilštanj.) 157

Planina. Poverjenik: Gartner Fr., župnik. — Novi udje: Šolska knjižica, Dernjač Am., Gračnar Fr., Kolman Ad., Križnik Anton, Leskošek Mih., Lončarič Jožef, Šeško Mat., Šnek Gašper, Neimenovan. (P. Planina.) 72

Podčetrtek. Poverjenik: *Pivec Stef.*, župnik. — Novi udje: Škorjanc Mat., Šeligo Mar., Šelekar N. (P. Podčetrtek.) 110

Podsreda. Poverjenik: Vaupotič Mat., župnik. — Novi udje: Klavžar Jan., Les Mart., Omrzel Anton, Robek Janez, Simončič Ferdinand, Špiler Janez, Zupan Jožef, Bevc Marija, Preskar Ana, Šket Frančiška. (P. Podsreda.) 102

Polje. Poverj.: Drofenik Ant., župnik. (P. Podčetrtek.) 49

Prevorje. Poverjenik: Skerbs Rom., župnik. — Novi udje: Opresnik Mar., učit.; Antlej Mar., Ferlič Mar., Lah Val., Kobav Fr., Kurent Jož., Žagar Jan., Perc Mar. (P. Pilštanj.) 68

Št. Vid na Planini. Poverjenik: Ribar Anton, župnik. — Novi udje: Antlej Fr., Belak Miha, Poljšak Miha, Jazbinšek Jan., Seničar Jož., Antlej Luc., Bevc Ter., Čepin Amal., Gračnar Jožefa, Vovk Luc. (P. Planina.) 103

Zagorje. Poverj.: Hlastec Fran, župnik. (P. Pilštanj.) 33

Kozje-Zdole. 2

Število družnikov: 13 dosmrt. 1161 letnih.

9. Dekanija Laško.

Laško. Poverjenik: *Dr. Kruljc Fr.*, dekan in nadžup. — Novi udje: Bezgovšek Karol, Cepuš Mar., Frece Barb., Flis Janez, Hrastnik Mar., Jager Jož., Kačič Fr., Klinar Juri, Krašek Rozal., Medved Am., Šanc A., Vouk J. Završek M. (P. Laško.) 204

Dol. Poverjenik: Veternik Anton, župnik. — Novi udje: Abram Neža, Babič Fr., Bantan Kar., Centrih Mar., Centrih Leop., Draksler Jan., Godec Ant., Grešak Mar., Hartman Ang., Holešek Jan., Holešek Mart., Hribšek Matej, Jenko Peter, Marčinko Mar., Morl Jan., Pintar Al., Plaznik Jož., Ramšak Franč., Rebol Anton, Romih Fr., Vnuk J., Vnuk V., Deželak A. (P. Dol.) 232

Sv. Jedert. Poverjenik: Václavik Robert, župnik. — Novi udje: Belej Ap., Borišek Eva, Kajtna A. (P. Laško.) 75

Jurklošter. Poverjenik: Tribnik Karol, župnik. — Novi udje: Zorko Jan., Pušnik Mart., Rovtar Jož., Žužek Fr., Žagar M., Zalokar Hel., Šmit Ant., Ulaga Ter. (P. Jurklošter.) 35

Sv. Lenart. Poverjenik: *Časl Franc*, župnik. (P. Laško.) 75

Loka. Poverjenik: Šket Mihael, župnik. — Novi udje: Kacijan Franc, Moro Ivan, Pohar Jožef, Medved Jožef, Robera Amadeo. (P. Loka.) 78

Marija-Širje. Poverjenik: Gmeiner Karol, župnik. — Novi udje: Kadunc Terezija, Brečko Angelca, Zalezina Jožef, Biglez Jožef, Jakun Andrej. (P. Zidanmost.) 42

Sv. Marjeta. Poverjenik: Janžek Ed., župnik. — Novi udje: Golob Marj., Brečko Rud., Šopar Jož. (P. Rimske Toplice.) 65

Sv. Miklavž. Poverjenik: Kolarič Jož., župnik. — Novi ud: Petrovič Sim., učitelj. (P. Laško.) 71

Trbovlje. Poverjenik: *Erjavec Peter*, zlatom., duh. sv. in župnik. — Novi udje: Cukjati Eliz., Čamar Franč., Drolc Franc, Franchetti Fr., Hribar Ana, Kolenc Dom., Lenič Št., Majner Juri, Mak Lenart, Osolnik Ana, Štrajhar Juri, Škrbec Mat., Vihar Mart., Žerko Fr., Divjak Antonija. (P. Trbovlje.) 297

Razbor. Poverjenik: Čepin Vinko, župnik. — Novi udje: Komlanc M., Brečko Gregor, Pompe Jož., Zupanc Jož., Šmit Hel., Veber Marija. (P. Loka.) 42

Sv. Rupert. Pov.: Horjak Jan., prov. (Št. Juri ob juž. žel.) 75

Število družnikov: 23 dosmrt. 1268 letnih.

10. Dekanija Sv. Lenart v Slov. goricah.

Sv. Lenart v Slov. gor. Poverjenik: Janžekovič Jos., župnik. — Novi udje: Beloglavec Matilda, Bračko Barbara, Čuček Matija, Dajčman Jan., Domšek Ant., Kramberger And., Kramberger Jan., Polič Mar., Rajšp Mar., Rozman Jakob, Sakolšek Ant., Škof Fr., Tavžič Friderik, Zelenko Lenart, Zver Franc; dr. Tiller Franc, c. k. sod. adj.; Žigart Franc. (P. Sv. Lenart v Slov. gor.) 207

Sv. Ana na Krembergu. Poverjenik: *Dr. Suhač Anton*, župnik. — Novi udje: Divjak Liza, Kraner Jožef, Krajnc Alojzija, Kolerič Jan., Lorbek Jak., Nudl Mar., Ornik Al., Padovnik Franc, Rajšp Ivana, Raner Mart., Ratmon Apolon., Sluga Jan., Spindler Ant., Steinbauer Marj., Semlič Fr., Senekovič Leop., Spindler Ana, Zemljič Ana. (P. Sv. Ana na Krembergu.) 160

Sv. Anton v Slov. gor. Poverjenik: Vraz Anton, župnik. — Novi udje: Fekonja Franc, Fras Mihael, Terstenjak Val., Veršič Simon. (P. Sv. Anton v Slov. gor.) 150

Sv. Benedikt. Poverjenik: Zmazek Fr., župnik. — Novi udje: Šerbec Jož., učit.; Breznik Magd., Lesjak Konr., Fekonja Anton., Ferlan Mar., Križanec Mar., Strmšek Lud., Strnad Fr., Šantl Jan., Verblač Fr., Vogrinec Ana, Zupan Jan., Vogrin Julij., Ketiš Jak., Jager Janez. (P. Sv. Benedikt.) 192

Sv. Bolfank v Slov. gor. Poverjenik: Vodošek Jos., župnik. — Novi udje: Januš Janez, Šuta Karol, Švarc Lovrenc, Arnuš Ana. (P. Sv. Bolfank v Slov. gor.) 102

Sv. Juri v Slov. gor. Poverjenik: Šijanec Anton, župnik. — Novi udje: Ketiš Alojzij, Ornik Jan., Pezdiček Jan., Pfeifer K., Senekovič V., Črnko T., Tož N., Zorjan A. (Sv. Juri v Sl. g.) 233

Marija Snežna. Poverj.: Lah Mart., župnik. (P. Cmurek.) 43

Negova. Poverjenik: Bratkovič Fr., župnik. — Novi ud: Lukovnjak Karol. (P. Ivanjci.) 169

Sv. Rupert v Slov. gor. Poverjenik: Pajtler Ivan, župnik. — Novi udje: Feldhofer Jan., Fras Lud., Krajnc Fr., Muršec Kar., Nerat Fel., Pihlar Konrad, Pukšič Jož., Živko Kar., Fras Marija, Lešnik Terezija. (P. Sv. Lenart v Slov. gor.) 155

Sv. Trojica v Slov. gor. Poverjenik: *Frančiškanski samostan.* — Novi udje: Čauš Pet., Dvoršak Al., Potrč Fr., Bela Fr., Eilec Al., Minih Al., Erman Janez, Jakopec Al., Roškar Al., Laßbacher Mar., Breznik Terezija, Nedelko Marija, Sager Ivana, Zemljič Filom. (P. Sv. Trojica v Slov. gor.) 137

Število družnikov: 23 dosmrt. 1525 letnih.

11. Dekanija Ljutomer.

Ljutomer. Poverjenik: *Škamljec Ognjeslav*, kaplan. — Novi udje: Baukart Janko, Robič Julij., učit.; Kovačič Iv., Kosi Franc, Mihalič Martin, Potočnik Mar., Razlag Fr., Smodiš Janez, Trstenjak Jak., Vrabelj Št., Mihalič Matija, Zemljič Mat., Jagrinec Št., Mihalič Ter., Rep Ter., Vrbnjak Jak., Kavčič Julij., Rožman Jak., Bohinec Mar., Šef Iv., Kosi Jan., Vršič Jož., Viher Alojzij, Škrjanec Jožefa, Kovačič Mar., Skrlec Julij., Žuman Fran, Voglar Franč., Viher Martin, Vrabelj Franč., Mavrič Jožef, Plečuh Neža Markovič Alojz., Skrlec Julijana. (P. Ljutomer.) 463

Sv. Juri ob Ščavnici. Poverjenik: Kunce Jan., župnik. — Novi udje: Cimerman Jož., Domajnko Alojz., Golnar Mar., Kocmut Fr., Klobasa Jožefa, Kraft Anton., Lukovnjak Jož., Stramič Mart., Šantl J., Vaupotič Ant., Vrbnjak Jan., Fleißinger Fr., Kuzma Mart., Vavpotič Amal. (P. Št. Juri ob Ščavnici.) 265

Kapela. Poverjenik: Meško Martin, župnik. — Novi udje: Bračko Fr., Berdin Magd., Frank Jan., Filipič Avg., Hedžek Fr., Jurjevič Mart., Kavčič Lovro, Lenartič Ana, Novak Ana, Nemec Ivana, Regoršek Jan., Riznar Al., Štelcar Fr., Strniša Ign., Vozlič Mar., Zadravec Jožefa. (P. Radenci.) 265

Sv. Križ pri Ljutomeru. Poverjenik: *Weixl Josip*, župnik. — Novi udje: *Straus Mihael*, Eilec Jož., Ferenc Al., Fürst Vikt., Križanič Jož., Kosi Vinc., Kosi Jožefa, Magdič Fr., Marinič Mih., Pučko Ant., Rozman Al., Strajnšak Jož., Stuhec Mar., Stuhec Al., Vrbajnšak Jožef, Zmazek Ivana, Žnidarič Jakob, Stajnko Marko, Žibek Alojz., Kosi Mar., Kukec Alojzij. (P. Križovci.) 311

Mala Nedelja. Poverjenik: Soštarič Ferd., župnik. — Novi udje: Bohanec Filip, Bohanec Franč., Balažek Štef., Budja Ivana, Filipič Jak., Hanželj Jan., Hanžekovič Mart., Ivajnšic Fr., Kovačič Ant., Kosi Jož., Kosi Ana, Kocuvan Jož., Malek Jož., Magdič Iv., Murkovič Al., Spindler Fr., Trofenik Mar. (P. Mala Nedelja.) 119

Sv. Peter pri Radgoni. Poverjenik: Osenjak Mart., župnik. — Novi udje: Adanič Jan., Hamer Fr., Horvat Jak., Kajdič Jak., Kavčič Terez., Krajnc Mih., Kramberger Mat., Maček Fr., Osojnik Mar., Vozlič Roza, Golob Janez. (P. Radgona.) 299

Veržej. Poverjenik: Janžekovič Lovro, župnik. — Novi udje: Žitek Ignac, Antolič Franc, Denčar Katarina, Ivanšič Jož., Batič Franjo. (P. Križovci.) 59

Število družnikov: 29 dosmrt. 1752 letnih.

12. Dekanija Maribor levi dravski breg.

Maribor. Stolna župnija. Poverjenik: Moravec Franc, stolni župnik (65). — Poverjenik: Majcen Gabr., c. k. prof. v p. — Novi udje: Cajnkar Tom., Cerinšek Jan., Jakhel Rud., Karba Vek., Lichtenwallner Fr., Pušenjak Vlad., Sernec Ivanka, Šepec M. E., Šoštarič Ivan, Tratnik Karol, Troha Karol, dr. Turšič Iv., Zdolšek Jos., Žabota Iv. (59). — Predmestna župnija Matere milosti. Poverjenik: *Frančiškanski samostan.* — Novi udje: Puh Jožef, Munda Mar., Lubej Mart., Hofbauner Vekoslav, Žebot Franc, Bezjak Janez, Bračko Roza, Wales Alfonz (196.) — Bogoslovje. Poverjenik: Dr. Matek Mart., stolni kan., ravn. bog. — Novi udje: Hohnjec Franc, Grifič Ignacij, Holcman Pav., Holcman Vinc., Lukman Fr., Medved Anton, Oblak Janez, Peršuh Ant., Rezman Al., Toplak Fr., Vesenjak Pavel, bogoslovci: Bevc Neža, Golob Lucija, Parašuh Antonija, Deučer Cecilija, Gubenšek Ana (83). (P. Maribor.) 403

Sv. Barbara pri Vurbergu. Poverjenik: Mihalič Josip, župnik. (P. Sv. Barbara pri Mariboru.) 120

Gornja sv. Kungota. Poverjenik: *Eferl Matija*, župnik. — Novi udje: Judar Juri, Roj Anton, Čremošnik Jožefa, Poš Marija. (P. Gornja sv. Kungota.) 34

Kamnica. Poverjenik: Novak Anton, župnik. — Novi udje: Dobaj Al., Erhart Ign., Fišer Konr., Handl Mar., Harb Al., Goznik Mar., Jančič Al., Kurnik Iv., Kalunder Ant., Kern Mar., Lampreht Fr., Ledenik Jožefa, Marksl Magd., Puhman Anton., Puhman Jan., Runf Jan., Strnad Ant., Smolnik Alojz., Zorko Mar., Žunko Ant., Papež Mart., Mrajnik Jan., Mlinarič Ant., Žunko E. (P. Maribor.) 130

Sv. Križ pri Mariboru. Poverjenik: Kocbek Anton, župnik. — Novi udje: Dobaj Janez, Dobaj Val., Pajtler Konr., Dobaj Urš., Zrnko Julija, Žunko Elizabeta. (P. Gornja sv. Kungota.) 88

Sv. Marjeta ob Pesnici. Poverjenik: Frangež Jernej, župnik. — Novi udje: Osana Roman, Fekonja Ignacij, Polič Marija. (P. Sv. Marjeta ob Pesnici.) 135

Sv. Martin pri Vurbergu. Poverjenik: Lajnšic Anton, župnik. (P. Sv. Martin pri Vurbergu.) 100

Sv. Peter pri Mariboru. Poverjenik: Štrakl M., župnik. — Novi udje: Duh J., Duh Mart., Ribič Fr., Wagner Jak., Brlič Ter., Kaloh E., Karmel Jera, Kirbiž Al. (P. Maribor.) 159

Selnica ob Dravi. Poverjenik: Hrastel Gregor, župnik. — Novi udje: Hojnik Mar., Tovornik Micka, Rebernik Neža, Počevnik Jož., Grušovnik Mar., Hlade Mar. (P. Selnica.) 58

Število družnikov: 48 dosmrt. 1179 letnih.

13. Dekanija Maribor desni dravski breg.

Sv. Magdalena v Mariboru. Poverjenik: *Gaberc Simon*, kanonik. (P. Maribor.) 138

Devica Marija v Puščavi. Poverjenik: *Zrnko Gašper*, župnik. — Novi udje: Goričan Henr., Kušnec Fr., Gorjup Terez., Kušnik Franč., Lampreht Mar., Peteršinek Mar., Žavcer Marjeta, Adam Jan., Sorko Frid. (P. Sv. Lovrenc nad Mariborom.) 127

Lembah. Poverj.: Kocuvan Ant., župnik. (P. Bistrica.) 38

Sv. Lovrenc v Puščavi. Poverjenik: Stabuc Jern., kaplan. — Novi udje: Pušnjak Katar., Schweiger Julij., Podlesnik Jos., Martinčevič Franč., Petek Mar., Pavlič Tom., Kozjek Leop., Kozjek Rud., Osvald Cita, Kop Ter. (P. Sv. Lovrenc nad Mariborom.) 122

Ruše. Poverjenik: *Burcar Božidar*, župnik. — Nova uda: Kosmač Vinc., Erhartič Št. (P. Ruše.) 120

Število družnikov: 38 dosmrt. 507 letnih.

14. Dekanija Marenberg.

Marenberg. Poverjenik: Hecl Avgust, dekan. — Nova uda: Sušnik Jan., Brezovnik Ivan. (P. Marenberg.) 32

Brezno. Poverjenik: Volčič Miro, župnik. — Novi udje: Adam Tomaž, Arih Jernej, Doubek Jož., Dovnik Mar., Gradišnik Len., Grögl Ant., Grum Jan., Grum Jož., Hartman Pet., Kališnik Sim., Knjižnica farna, Kozjak Gr., Lederhas Jul., Lencl Ant., Pažek Jan., Peteržinek Krist., Plazovnik Ant., Pokržnik Jan., Rebernik Al., Riznik Jan., Ropič Ant., Sabathy Ern., Sluga Pet., Stepišnik Bl., Stepišnik Jan., Stih Jern., Trnjak Ant., Vizjak Pet., Verdovnik Juri, Vezovnik Ant., Voh Amal., Volčič Janez, Vrčko Ant., Zajko Fl., Zveglič Hel. (P. Brezno.) 43

Muta. Poverjenik: *Hurt Fr.*, župnik. — Novi udje: Tertinek Ferd., Priveržek A., Kocjan Al., Černi Mar. (P. Muta.) 43

Sv. Ožbolt. Poverjenik: Bračič And., župnik. — Novi udje: Donik Pav., Glavar Ap., Hartman Eva, Hartman Mih., Krel And., Kure And., Narat Jan., Peteržinek S., Senčar R. (P. Brezno.) 41

Pernice. Poverj.: Hrašovec Henr., župnik. — Nova uda: Palko Sim., Sajavec Liza. (P. Muta.) 26

Radvanje. Poverj.: Ivanc Ivan, župnik. — Novi udje: Ribič Pet., Galer Jan., Skutnik Mar. (P. Muta.) 13

Remšnik. Poverjenik: *Podvinski Anton*, župnik. — Novi udje: Hiter Al., Koležnik Marija, Kos Alojz., Lešnik Ign., Milchberger Matija. (P. Marenberg.) 80

Število družnikov: 2 dosmrt. 276 letnih.

15. Dekanija Nova cerkev.

Nova cerkev. Poverjenik: Dr. Gregorec Lavosl., kanonik in dekan. (P. Vojnik.) 90

Črešnjice. Poverj.: Kociper Rud., župnik. (P. Vojnik.) 18

Dobrna. Poverjenik: Kukovič Frid., župnik. — Novi udje: Kukovič Amal., Arlič Kristina, Antloga Ana, Dobovičnik Štefan, Kramar Martin, Dobovičnik Barb., Narekš Mart., Pohajač Franc, Podvršan Karol, Musl Fr., Šibavc Ant., Vanovšek Vikt., Dupelnik Terezija, Pušnik Marija, Kovač Mar., Zidar Apol., Firm Miroslav. (P. Dobrna.) 112

Frankolovo. Poverjenik: Presečnik Gregor, župnik. — Novi udje: Kračun Fr., Gorenšek Jož., Jošt Miha, Žerovnik Drag, Korošec Jož., Vrišer Metod, Čretnik Fr., Valentinc Ter., Hriberšek Ivana, Zabukošek Mar., Hribernik Ter. (P. Vojnik.) 105

Št. Jošt. Poverj.: Munda Janko, župnik. (P. Dobrna.) 17

Šmartin v Rožni dolini. Poverjenik: Kos Alojzij, župnik. — Novi udje: Brežnik Matija, Cigelšek Fl., Krulec Jan., Krulec Mar., Krznar Alojz., Pintar Fr., Ramšak Miha, Videnšek Jan., Videnšek Jan., Žlavs Blaž. (P. Šmartin pri Celju.) 86

Vitanje. Poverj.: *Arzenšek Al.*, župnik. (P. Vitanje.) 101

Vojnik. Poverjenik: Vodušek And., župnik. — Novi udje: Ačko Jurij, Adamič Jož., Čečko Alojzij, Dobrotinšek Jan., Dreml Anton, Gorjanc Franjo, Kramršek Jak., Kroflič Jož., Krulec Jože, Lasman Pav., Lebar Mart., Lužar Fr., Novačan Mih., Pečnik Mart., Poklšek Mart., Ravnak Mih., Rezar Ant., Samec Val., Trobiš Jern., Velenšek Jan., Kovač Anton., Kovač Anton., Okorn Mar., Planinc Mar., Potnik Ter., Regoršek Neža, Spes Mar., Strmšek Frančiška, Zupanek Antonija. (P. Vojnik.) 250

Število družnikov: 11 dosmrt. 768 letnih.

16. Dekanija Ptuj.

Ptuj. Mestna nadžupnija. Poverjenik: *Pšunder Ferdo*, vikar. — Novi udje: Lenart Franjo, Kojc Ignacij, Firbas Marija, Kolarič Anton (88). — Sv. Peter in Pavel. Poverj.: Povoden Norbert, župnik. — Novi ud: *Colnarič Jan.* (271). (P. Ptuj.) 360

Sv. Andraž. Poverjenik: Očgerl Jakob, župnik. — Novi udje: P. Čuček Ant., franč.; Fekonja Jak., Hanželj Fr., Jost Fr., Papst Janez, Rotar Slavko, Arnuš Agata, Kovačec Otilija, Ljubec Franc. (P. Sv. Andraž v Slov. gor.) 96

Hajdin. Poverjenik: Toman Janez, župnik. — Novi udje: Pak Neža, Šimenko Andr., Marčinko Anton., Rozman Mar., Kostanjevec Fr., Kancler Fr., Zorko Jož., Lenart A. (P. Ptuj.) 160

Sv. Lovrenc. Poverjenik: *Sinko Jož.*, župnik. — Novi udje: Izobraž. društvo, Kovačec Jan., Koželj Al., Novak Jož., Zorko Jak., Erhatič Franc, Lajh Ant., Vrabl Martin, Šešerko Mih., Holc Lav., Bec Anton, Flos M., Vrabl Cecilija, Križan J., Bohinc Franjo, Vičar Fr. (P. Juršinci.) 188

Sv. Marjeta. Poverjenik: *Šuta Vekoslav*, župnik. — Novi udje: Gregorec Suz., Bombek Pet., Cvetko Fr., Čuš Fr., Čuš Ant., Fric Fran, Horvat Jož., Kolenc David, Majerič Pet., Rantl Franc, Šacer Jan., Tomažič Št., Vavpotič Jak., Vogrinec Juri, Vučak Fil., Žiher Fr., Lončarič Ana, Vilčnik Liza. (P. Sv. Marjeta pri Mošk.) 208

Sv. Marko. Poverjenik: Skuherský Leopold, župnik. — Novi udje: Golob Leop., Kolarič Štef., Kostanjevec Ivana, Ljubec Al., Pivko Pav., Zagoršak Gen., Župec Tom. (P. Ptuj.) 189

Polenšak. Poverj.: Sinko Jož., prov. — Novi udje: Kuhar M., Majcen Anton, Grašič Nežika, Pintarič Jan., Vesenjak Anton, Toplak Ana, Žuran Jerica, Habjanič Marija, Janžekovič Neža. (P. Juršinci.) 81

Sv. Urban. Poverjenik: Tomanič Jan., župnik. — Nova uda: Römih Ant., Kermek Jožef. (P. Urban pri Ptuju.) 134

Vurberg. Poverjenik: Kokelj Alojzij, župnik. — Novi udje: Fanedl Ant., Cvetko Anton., Gomilšek Fr., Kramberger Jan., Kraner Jan., Kuhar Mar., Mihelič Fr., Nerat Mar., Pihler Anton. Rojko Ign., Muršec Jak., Plajnšek Ter. (P. Vurberg.) 110

Število družnikov: 25 dosmrt. 1500 letnih.

17. Dekanija Rogatec.

Rogatec. Poverjenik: Šalamon Fr., dekan in nadžupnik. — Novi udje: Egartner Ign., Gobec Ter., Kitak Alojz, Mojzer Anton, Plavčak B., Toman Mar., Železnik Fr., Kitak Fr. (P. Rogatec.) 112

Kostrivnica. Poverj.: Višnar Fr., župnik. (P. Podplat.) 128

Sv. Ema. Poverjenik: Plepelec Jož., župnik. — Novi udje: Mešiček Ljudmila, Gobec Flor., Šibl Ant., Peperko Janez, Stoklas Blaž. (P. Pristova.) 101

Sv. Florijan. Poverjenik: Roškar Dav., župnik. — Nova uda: Cajzek Fr., Pirš Anton. (P. Rogatec.) 65

Sv. Križ tik Slatine. Poverjenik: *Korošec Fr.*, nadžupnik. — Novi udje: Prah Vinko, Ogrizek Mirko, Krušec Jan., Lesjak Jan., Lipnik Fr., Mešiček Fr., Mešiček Karol, Mikše Ant., Pelko Leop., Perkovič Jos., Prah Mat., Toman Jan., Trčič Juri, Drovenik Ema, Führer Mar., Janžek Anton., Lovrenčič Franč., Plemenitaš Ant., Sticher Kat., Vrešak L., Žurman Em. (P. Rog. Slatina.) 212

Sv. Peter na Medv. selu. Poverj.: Gomilšek Fr. S., župnik. — Novi udje: Drofenik Al., Drofenik Ema, Fink Andrej, Korun Roza, Kostajnšek Liza, Rupnik Fr., Stojan Jož., Šket Jož., Škorc Liza, Škorjanec Jurij, Šmid Mat., Vozlič Jan. (P. Pristova.) 173

Sv. Rok ob Sotli. Poverjenik: Šegula F. S., župnik. — Nova uda: Pavlovič Blaž, Cesar Roza Mar. (P. Rogatec.) 27

Stoprce. Poverjenik: Keček Andrej, župnik. — Novi udje: Kukovec Eliz., učit.; Bedenik Jan., Bukšek Fr., Drofenik Lizika, Godec Alojz., Kodrič Otilija, Kopša Fr., Topolovec Sim., Voglar Jož., Vtič Juri, Žerak Helena. (P. Rogatec.) 85

Žetale. Poverjenik: *Merkuš Ant.*, župnik. — Novi udje: Kamenšek Juri, Kopše Jern., Mohorko Mart., Blazina Jernej, Puh Matija. (P. Žetale.) 102

Število družnikov: 12 dosmrt. 995 letnih.

18. Dekanija Stari trg.

Stari trg. Poverjenik: Šlander Ant., č. kan. in dekan. — Novi udje: Mladeniški in dekliški odsek, Dvornik Pavel, Kališnik Mar., Übel Urša. (P. Slovenj Gradec.) 112

Dolič. Poverj.: Ulčnik M., župnik. — Novi udje: Glažar G., Golčar Jožef, Obrovnik Alojzij, Repotočnik Karolina, Tempran Ignacij. (P. Mislinje.) 71

Št. Ilj. Poverjenik: Rath Pavel, župnik. — Novi udje: Dr. Rauchman Leop., zdravn.; Kaffon Ign., nadučit.; Mithans Minka, učit.; Posojilnica v Št. Ilju, Bralno društvo v Št. Ilju, Arnešnik Avgust, Britovšek Anton, Borovnik Janez, Čas Mart., Gracl Juri, Hrastnik Rok, Hudournik Anton., Jaklin Fani, Jeseničnik Franc, Jeromel Len., Jeromel Jož., Kokolj Franc, Kaudek Al., Križovnik Juri, Krenkar Fr., Kokolj Neža, Legat Anton, Langeršek Avgust, Levovnik Jan., Mavc Roz., Mastnak Joz., Naglič Ant., Novak Bl., Nestl Mar., Orter Filip, Pirš Vinko, Blazovnik Mih., Pauh Dom., Polenik Pet., Pušnik Fr., Pelko Mar., Rotovnik Juri, Rihar Mar., Rošor Mar., Rutnik Franč., Sušec Lenart, Šplihal Anton. Šuligoj Fr., Schmidhofer Jan., Šertelj Jožefa, Teržan Mirosl., Tretjak Jož., Tretjak Fr., Tevž Miloslava, Trjek Jož., Vrečko Ana, Večko Eva, Zeitl Anton, Završnik Mar., Zaponšek Mar., Furian Jožef, Pintar Ant., Cvikl Vinc., Miklavc Minka. (P. Mislinje.) 132

Sv. Jan. Poverjenik: Mojžišek Ant., župnik. — Novi udje: Potočnik Peter, Hergolt Ang., Knap Franc, Rogina Franc, Hegar Marija. (P. Meža ob Dravi.) 38

Sv. Miklavž. Poverjenik: Vračun Franjo, župnik. — Novi udje: Karlin Vincenc, Tisnikar Vinc., Tučman Franc, Škerlovnik Anton. (P. Slovenj Gradec.) 45

Pameče. Poverjenik: Jurko Ivan, župnik. — Novi udje: Kopitar Iv., Presečnik Matija, Hovnik Franc, Dobrun Mar., Izak Val., Marzel Ana, Mravljak Aleš, Plaznik Jožef, Pogorelčnik Fr., Robin Lov., Škoflek Mar., Škorjanc Jak., Turker Blaž, Verhovnik Juri, Vrbač Jak., Ačko Jožefa. (P. Slovenj Gradec.) 55

Sv. Peter. Poverj.: Lom Fr., župnik. (P. Meža ob Dravi.) 42

Podgorje. Poverjenik: *Pečnik Fr.*, župnik. — Novi udje: Firšt Jan., Jevšnik Jak., Korošec Fr., Kristan Juri, Lenart Jožef, Lesnak Mar., Prevočič B., Skobir Juri, Spanžel Fr., Strmčnik A., Strmčnik M., Šimon Liza, Vitko Fr. (P. Slovenj Gradec.) 63

Razbor. Poverjenik: Krohne Josip, župnik. — Nova uda: Mežnar Hel., Plešivčnik Hel. (P. Slovenj Gradec.) 41

Sv. Rok. Poverjenik: Pernat Jernej, župnik. — Novi udje: Jesičnik Jan., Klančnik Ter., Tavzel Kat. (P. Slovenj Gradec.) 15

Slovenj Gradec. Poverjenik: Čižek Alojzij, m. župnik. — Novi ud: Prevačnik Martin. (P. Slovenj Gradec.) 37

Šmartin. Poverjenik: *Lenart Janez*, nadžupnik. — No udje: Štaleker Anton, Kac Janez, Rotovnik Fr., Slemenik Anton, Izak Ferd., Kresnik Jan., Gams Ant., Hribernik Fr., Rutar Mar., Bricman Mar., Krajnc Mar. (P. Slovenj Gradec.) 112

Št. Vid nad Valdekom. Poverjenik: Repolusk Fric, župnik. — Novi udje: Merkac Martin, Karničnik Marka, Marzel Lovrenc, Herloh Fr., Herloh Jož., Kun Mart., Rednak Franc, Tamše Roza, Vocovnik Verona. (P. Mislinje.) 60

Število družnikov: 19 dosmrt. 804 letnih.

19. Dekanija Šaleška dolina.

Škale. Poverjenik: *Rotner Ivan*, dekan — Novi udje: Koprivšek Mar., Martinšek Jan., pl. Justenberg Mina, Selcer And.,

Slapnik Juri, Lešnik Mar., Kaš Matevž, Arlič Jan., Vrtačnik Neža, Miklavžina Fr., Ložnik Jan., Friškova Fr. (P. Velenje.) 208

Belevode. Poverjenik: Šorn Anton, župnik. — Novi udje: Hriberšek Jera, Kotnik Fr., Hudobreznik Ant., Navodnik Anton, Ovčjak Franc., Platner Rozalija, Rezoničnik Liza, Ramšak Liza, Veit Jožef. (P. Šoštanj.) 46

Sv. Janez Kr. na Peči. Poverjenik: Strašek Mihael, župnik. — Novi udje: Glušic Juri, Glušic Matevž, Gril Fran, Jurko Jožef, Lesjak Mart., Lešnik Jak., Malovšek Fr., Rezman Ant., Podpečan Rud., Povh Jak., Povh Jož., Rupret Al., Uranjek Mar., Videnšek Jak., Videnšek Luk., Vinder Marka, Ramšak Iv. (P. Velenje.) 74

Šmartin pri Šaleku. Poverjenik: Cizej F. S., župnik. — Novi ud: Podpečan Vinko. (P. Velenje.) 105

Sv. Mihael pri Šoštanju. Poverjenik: Govedič Ivan, župnik. — Novi ud: Orožen Neža. (P. Šoštanj.) 120

Sv. Til pri Velenju. Poverjenik: Kolar Anton, župnik. — Novi udje: Drev Jož., Kopitar Al., Rojnik Ana. (P. Velenje.) 84

Šoštanj. Poverjenik: Stanovšek Mih. — Nova uda: Goršek Mici, Perovec Fr. (P. Šoštanj.) 37

Zavodnje. Poverjenik: Rožman Jan., župnik. — Novi udje: Cvikl Mat., Kavšak Vinc., Poznič Jan., Verko Fr., Janžovnik Roz., Knez Ter., Smrečnik Hel., Sovinjek A., Ževart M. (P. Šoštanj.) 36

Zgornja Ponikva. Poverj.: Kunej J., župnik (P. Velenje.) 47

Število družnikov: 4 dosmrt. 753 letnih.

20. Dekanija Smarje pri Jelšah.

Šmarje pri Jelšah. Poverjenik: *Bohanec Ivan*, dekan. — Novi udje: Rihtarič Fr., Šramel Mart., Šket Ant., Močnik Karol, Čuješ Rok, Podrepšek Kar., Krumberger Leop., Rodež Fr., Baštevc Jan., Golčman Fl., Anderluh Jak., Čakš Val., Orač Ant., Pezdevšek Amalija, Belej Mar., Pezdevšek Janez, Jagodič Mih., Bedrač Juri, Vizjak Rok, Pecko Ant., Herič Jan., Čuješ Jos., Smole Jos., Strnad Jos., Novak Jos., Gružer Rud., Vehovar Jan., Dečman Ant., Novak Fr., Goručan Kar., Klemenc Jos., Verk Ema, Galič Mar., Pekovšak Fr., Jesenko Mar., Pezdevšek Fr., Slatinšek Anton, Vehovar Jul., Pecko Elizab., Žolger Marija, Pekovšak Ana, Pilko Mar., Cinglak Cilka, Vodopivc Rot., Vodopivc Katar., Lorger Ana, Erjavc Cilka, Lorger Jer., Žmaher Mar., Zidar Julij. (P. Šmarje.) 196

Dramlje. Poverjenik: Ogrizek Franc, župnik. — Novi udje: Vidmar Peter, Brečko Juri, Doler Ant., Guzej Jož., Hohler Peter, Jevšinek Ana, Knafelc Gašp., Kopinšek Julij., Kozar Mart., Kuk Anton, Križnik Fr., Lavbič Mih., Marzidovšek Mar., Mulej Anton, Petek Fr., Podkrajšek Jan., Slemenšek Ant., Štante Mar., Švetelšek Blaž, Vrbič Fr., Vrbič Ign. (P. Dramlje.) 116

Sv. Juri ob južni žel. Poverjenik: *Mikuš Val.*, župnik. — Novi udje: Brežnik Ivan, Zorko Ivan, Lešnik Ivan, Gorjup Janez, Faliž Simon, Oset Fr., Brglez Hel., Vrečko Hel., Malgaj Amalija, Oset Katarina. (P. Sv. Juri ob juž. žel.) 259

Kalobje. Poverjenik: Kostanjevec Jožef, župnik. — Novi udje: Bukovšek Mar., Jazbec Fr., Kopriva Jan., Mulej Bl., Mastnak Ana, Murn Mart., Romih Mar., Šumej Ant., Tržan Alojz, Zeme Bl., Najprid. učenec, Najpr. učenka, Ojstršek J. (P. Sv. Juri ob j. ž.) 90

Sladka gora. Poverjenik: Krajnc Martin, župnik. — Novi udje: Filej Juri, Vrbovšek And., Urleb Ign., Poljšak Juri, Jutršnik Jan., Kovač Mar., Dekl. Mar. dr. (P. Šmarje pri Jelšah.) 100

Slivnica. Poverjenik: *Kozinc Janez*, župnik. — Novi ud: Stoper Jožef. (P. Slivnica.) 66

Sv. Martin na Ponikvi. Poverjenik: Kreft Alojzij. župnik. — Novi udje: Pevec Juri, Ribič Ant., Cigler Ana, Ferlež Frančiška. (P. Ponikva.) 160

Sv. Štefan. Poverjenik: *Zdolšek Andr.*, župnik. — Novi udje: Plevšak Jož., Štancer Jan., Šega Al., Tepež Jož., Žaberl Fr., Bizjak Jos., Kampošek Neža, Pajek Mar. (P. Šmarje.) 80

Sv. Vid pri Grobelnem. Poverjenik: Rampre Fran, kaplan. — Novi udje: Arzenšek Ana, Cimerman Martin, Podgoršek Ant., Povalej Kr., Vodeb Jož., Zajc Fr., Zidar Franč., Čebnlar Anton., Čakš Anton, Čakš Jož., Čander Tom., Čanžek And., Čuješ Jožefa, Esih Janez, Golež Franc, Hrovat Franč., Kaša Mart., Kokot Hel., Kopriva Ana, Ljubej Mart., Mastnak Ter., Mlakar Ant., Mramor Ana, Novak Ana, Pevec Fr., Ratej Fr., Ribič Jakob, Rožencvet Terez., Šraml Jožef, Vaupotič Franjo, Zidar Franjo, Žmahar Al., Žogan Marija. (P. Grobelno.) 111

Zibika. Poverjenik: Krajnc Jožef, župnik. — Novi udje: Vidali Roz., učit.; Pevec Juri, Jost Miha, Rancinger Mart., Drame Rok, Čokl Rudolf. (P. Pristova.) 79

Žusem. Poverjenik: Šebat Anton, župnik. — Novi udje: Cimerman Elizab., Hrovatič Fr., Hrovatič Mar., Šturbej Val., Žlof Fr., Toplišek Jan. (P. Loka pri Žusmu.) 42

Število družnikov: 16 dosmrt. 1283 letnih.

21. Dekanija Velika Nedelja.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Poverjenik: Stuhec Fran, kaplan. — Novi udje: Dolinar Matija, Kolarič Magda, Kosér Štefan. (P. Sv. Miklavž pri Ormožu.) 127

Ormož. Poverjenik: Gliebe Andr., m. župnik. — Novi udje: Ivanuša Matija, Kopriva Ant., Majerič Mih., Markovič Iv., Masten Mat., Pučko Fr., Stojko Ant., Vidman Iv., Čuš Jož., Balažič Mar., Hernja Zala, Kukec Al., Magdič Zofija, Zorjan Ana. (Ormož.) 144

Središče. Poverjenik: Cajnkar Jakob, župnik. — Novi ud: Dogša Stanislav. (P. Središče.) 200

Svetinje. Poverjenik: Bratušek Fran, župnik. — Novi ud: Mikložič Marija. (P. Ivanjkovci.) 148

Sv. Bolfenk. Poverjenik: *Zadravec Ivan*, župnik. — Novi udje: Kragol Juri, Gregorinčič Ivan, Habijanič Peter, Hrg Ana, Kocjan Jožef, Kos Fr., Kovačič Iv., Levanič Iv., Orešnik Martin, Perc Ign., Petek Št., Pokrivač Stanisl., Posojilnica, Ribič Alojzij, Vezjak Konr., Vičar Juri, Zadravec C., Zadravec Marij., Zadravec Mat., Žganjar Julija, Lukman Ger., Lašič Lovro, Šegula France, Govedič Antonija. (P. Sv. Bolfenk.) 106

Sv. Lenart. Poverjenik: Zadravec Peter, župnik. — Novi udje: Janžekovič Mart., Megla Blaž, Ozmec Jožef, Rihtarič Mar., Vesenjak Mar. (P. Velika Nedelja.) 89

Sv. Tomaž pri Ormožu. Poverjenik: Caf Jakob, dekan. — Novi udje: Podgorelec Mar., učiteljica; Antolič Julij., Golob Al., Kolarič Mar., Kosi Jak., Krajnc Mih., Kukovec Mar., Majerič Al., Mladeniška zveza, Petek Iv., Plohl Eliza, Rajh Vido, Rheiss Kar., Rižnar Ana, Majcen Fr., Meško Ant., Horvat Mat. (P. Ormož.) 254

Velika Nedelja. Poverjenik: Menhart Jak., župnik. — Novi udje: Antolič Ant., Petek Fr., Puklavec Juri. (Vel. Nedelja.) 208

Število družnikov: 10 dosmrt. 1266 letnih.

22. Dekanija Videm.

Videm. Poverjenik: Verk Henrik, dekan. — Novi ud: Zveglič Ana. (P. Videm.) 117

Artiče. Poverjenik: Potovšek Josip, župnik. — Novi udje: Hupak Jož., Kostevc Jan., Mlakar Terez., Pinosa Ana, Žabka Vid, Derenda Ana. (P. Brežice.) 132

Bizeljsko. Poverjenik: Raktelj Rud., župnik. — Novi udje: Lupšina Jan., Zagmeister Mar., Mihelin Ant., Kelher Karol, Kajs Neža, Kocjan Jan., Belinc Ant., Lupšina Jožefa, Pinterič Vincenc, Geršak Fr., Jelčič Iv., Schneberger V., Premelč And., Gregl Ant., Sottler Barbara. (P. Bizeljsko.) 153

Brežice. Poverjenik: *Mešiček Jos.*, mestni župnik. — Novi udje: Šolinc Juri, Škofca Jož., Ogorevc Jož., Petričič Ant., Rus Mih., Vimpolšek Al., Höfler Ana. (P. Brežice.) 193

Dobova. Poverjenik: Pernat Anton, župnik. — Nova uda: Pinterič Franc, Blaženič Ter. (P. Dobova.) 132

Kapele. Poverjenik: Presker Karol, župnik. — Novi udje: Cnletto Alojzij, Mramor Štefan, Požar Jan., Tresket Ant., Vogrinc Anton. (P. Dobova.) 102

Koprivnica. Poverjenik: Prešern Janez, župnik. — Novi udje: Kozole Mart., Kozinc Jak., Kos Fr., Petan Ana, Vodopivec Anton., Vertovšek Ter. (P. Koprivnica.) 108

Pišece. Poverjenik: *Srabočan Ant.*, župnik. — Novi udje: Izobraževalno društvo, Schagl Jos., Iljaž Just., Umek Jož., Medved Jož., Šepetavc Jan., Postržin Mar., Presker Ant. (P. Pišece.) 180

Rajhenburg. Poverjenik: Tratnik Jožef, kaplan. — Novi udje: *Šola v Rajhenburgu*, Agrež Fr., Abram Mart., Bogovič Jan., Brenko Jož., Boštjančič Mar., Brili Neža, Bedene Ant., Bahčič Fr., Cemič Marija, Češek Martin, Golob Janez, Golob Mar., Hribaršek Franč., Ivačič Julij., Kozinc Al., Kadivnik Jož., Kralj Al., Kovačič Neža, Kožuh Jož., Kranjc Krist., Kokole Jož., Miklavčič Martin, Malič Jak., Novak Albina, Neureiter Jož., Omerzu Uršula, Pavlič Terez., Radej Al., Rostohar Ana, Radej Al., Rezec Mar., Remih Alojzija, Strgar Jakob, Urh Alojzij, Vodeničar Ana, Valenčič Jož., Zalokar Jan., Zemljak Anton., Zupanc Jak. (P. Rajhenburg.) 282

Sevnica. Poverjenik: Gorjup Peter, kaplan. — Novi udje: Kokot Mar., Rak Jož., Pompe And., Vertačnik Karol., Bobnič Ter., Božič Marko, Drobne Jera, Frece Joz., Krajnc Lud., Radej Agata, Kanej Marija. (P. Sevnica.) 209

Sromlje. Poverjenik: Turkuš Štef., župnik. — Novi udje: Petan Jože, Kalan Mart., Volčanjšek Ter., Molan Ana, Petan Mar., Šrajc Anton. (P. Sromlje.) 71

Zabukovje. Poverjenik: Stoklas Matija, župnik. — Novi ud: Jazbec Rudolf. (P. Sevnica.) 35

Zdole. Poverjenik: Šoba Al., župnik. (P. Videm.) 119

Število družnikov: 24 dosmrt. 1809 letnih.

23. Dekanija Vuzenica.

Vuzenica. Poverjen.: Jurčič Jos., nadžupnik. — Novi udje: Črešnik Mar., Kričej Jan., Kumer Jos. (P. Vuzenica.) 61

Sv. Anton na Pohorju. Poverj.: Panič Jož., župnik. — Nova uda: Lorenci Anton., Prohart Ivana. (P. Vuhred.) 37

Št. Primož. Poverj.: Lorbek Iv., župnik. (P. Vuzenica.) 13

Ribnica. Poverjenik: Fišer Andrej, župnik. — Novi udje: Urnaut Jožef, Žganer Karol, Miklavc Amalija, Turjak Edv., Urh Janez. (P. Ribnica.) 132

Trbonje. Poverj.: *Sigl Jožef*, župnik. — Novi udje: Jeznik Tom., Kališnik Mar., Matej Ant., Rataj Fr. (P. Vuzenica.) 38

Vuhred. Poverjenik: Črnko Josip, župnik. — Novi udje: Javornik Miha, Kac Jos., Koren Al., Kure Pet., Werdnik Marko, Končnik Jan., Irgl Zofka. (P. Vuhred.) 37

Število družnikov: 7 dosmrt. 311 letnih.

24. Dekanija Zavrč.

Zavrč. Poverjenik: Kralj Jos., dekan. — Novi udje: Gavez Miha, Možina Janez, Simonič Mina, Mumlek Jožefa, Pravdič Mar., Jugovec Ter., Liber Ana, Kokot Barb., Kokot Julij., Gavez Ana, Žiher Mar., Ornik Krist., Ris Matilda. (P. Zavrč.) 142

Sv. Barbara v Halozah. Poverjenik: *Vogrin Janez*, župnik. — Novi udje: Cenčič Jožef, učitelj; Blažek Jakob, Državna učna delavnica za košarstvo, Blass Emil, Jurgec Ivanka, Rakuš Hedv., Vogrin Ant., Zakrajšek Fr., Belšak Mar., Topolovec Roz., Jurgec Andrej. (P. Sv. Barbara v Halozah.) 246

Leskovec. Poverj.: Kralj Davorin, župnik. — Novi udje: Drevenšek Jož., Emeršič Juri, Fošnarič Juri, Kozel Jakob, Koren Neža. (P. Leskovec.) 69

Sv. Trojica v Halozah. Poverjenik: *O. Bernardin Šalamun*, kaplan. — Novi udje: Drevenšek Pet., Feguš Jož., Košinič Janez, Kozel Jan., Merc Jož., Pernek Fr., Petrovič Al., Strucl Fr., Tominc Matevž, Zajšek Ant., Drevenšek R., Trafela G. (Podlehnik.) 94

Sv. Vid pri Ptuju. Poverjenik: P. Alfonz Svet, župnik. — Novi udje: Gandé M., učit.; Hentek Ant., Krajnc Kat., Meve Jož., Rogina Sim., Svenšek Jož., Šimenko Marjeta, Vindiš Ant., Cafuta Anton. (P. Sv. Vid pri Ptuju.) 166

Število družnikov: 5 dosmrt. 712 letnih.

Število vseh družnikov lavantinske škofije: 475 dosmrtnih, 26.290 letnih, vkup 26.765 udov.

IV. Ljubljanska škofija.

1. Dekanija Cirknica.

Cirknica. Poverjenik: *Kunstelj Fr.*, dekan. — Novi udje: Matičič Jak., Erjavec Franč., Otoničar Mar., Šemeč Ana, Debevec Ivana, Vičič Frančiška. (P. Cirknica.) 206

Babnopolje. Poverjenik: Černe Leop., župni upr. — Novi udje: Troha Jan., Troha Fr., Najpridn. učenec, Najpridn. učenka, Lipovec Marko, Ožbolt Jan., Veber Ivana, Turk Hel., Mlakar Ant., Janež Ana, Poje Ant., Šoštarič Tom., Žagar Jož., Janež Mar., Ožbolt Ivana, Mohorič Filip, Troha Jož., Veber Jož., Kobal Zinka, Troha Mar., Ožbolt Fr., Vesel Mar. (P. Stari trg pri Ložu.) 55

Begunje pri Cirknici. Poverj.: Dimnik Frančišek, župnik. (P. Begunje pri Cirknici.) 76

Bloke. Poverjenik: Koritnik Jak., župnik. — Novi udje: Pakiž Fr., Štrukelj Jan., Dobravec Janez, Hitij Matija, Zakrajšek Franc, Izobraževalno društvo, Zgonec Janez, Koščak Mar., Bačnik Mar., Lešnjak Franč., Plos Mar., Anzeljc Marj. (P. Nova vas.) 170

Grahovo. Poverjenik: Rajčevič Fran, župnik. — Novi udje: Kobal Jos., nadučit.; Kotnik Jakob, Krajec Andrej, Mišič Matija, Štritof Mar., Žnidaršič Neža, Šega Marj. (P. Grahovo.) 107

Lož. Poverjenik: Prezelj Makso, trgovec. (P. Lož.) 22

Planina. Poverjenik: Rihar Št., župnik. — Novi udje: Milavec Alojz., Kolar Mar., Seljak Mar. (P. Planina.) 71

Stari trg. Poverjenik: Havptman Peter, župni uprav. — Novi udje: Bajec Maks, naduč.; Jerina Jak., Antončič Jak., Hace Fr., Kropin And., Mulec Fr., Ovsec Ivan, Strle Fr., Strle Matevž, Jereb Ter., Mlakar Franč., Šola Igavas. (P. Stari trg pri Ložu.) 341

Sv. Trojica. Poverjenik: Bajec Lud., župnik. — Novi udje: Vižin Anton., učit.; Bajec Mar., Hribar Jak., Petrič Janez, Modic Gašp., Strukelj Ant. (P. Nova vas.) 62

Unec. Poverj.: Regen Jož., župnik. — Novi udje: Ivančič Jak., Žust Fr., Matičič Leop. (P. Unec.) 67

Sv. Vid. Poverj.: Pavlin Fr., župnik. — Novi udje: Podlogar Fr., Tekavec Fr., Berzek Fr., Popit Franč. (P. Begunje.) 68

Število družnikov: 18 dosmrt. 1227 letnih.

2. Dekanija Idrija.

Idrija. Poverjenik: *Arko Mih.*, dekan. — Novi udje: Piro Mat., prof.; Beričič Fr. ml., Peljhan Fr., Poženel Fr., Rupnik Pet., Treven Ign., Bizjak Jos., Dermelj Fr., Hrovat Mar., Jazbec Fran, Koler Franč., Lipužič Urš., Mervic Mar., Murovec Anton., Rupnik Barb., Šubic Franč., Tejkal Pavla, Žonta Joz., Jereb Val., Kenda Jern., Klemenčič Al. (P. Idrija.) 440

Črni vrh. Poverjenik: Abram Ivan, župnik. — Novi udje: Istenič Mart., Medved Ter., Zajec Mar. (P. Črni vrh.) 166

Godovič. Poverjenik: Bobek Al., župnik. — Novi udje: Cvek Fr., Skvarča Leop., Diehl Karol, Čuk Ivana, Ipavec Mar., Gantar Neža, Leskovec Ap., Popit Ana, Vidmar Marija, Strnad Fr., Žust Franc. (P. Godovič.) 56

Gora. Poverj.: *Lah Lovro*, župnik. (P. Idrija.) 34

Hotedršica. Poverj.: *Jarec Al.*, župnik. (P. Hotedršica.) 63

Ledine. Poverj.: Jelenec Jan., župnik. (P. Logatec.) 24

Spodnja Idrija. Poverjenik: Mrak Ivan, župni upr. — Novi udje: Dekliška zveza, Bogataj Anton, Bremic Ivan, Corn Marija, Gnjezda Al., Hladnik Franč., Močnik Fr., Peternel Jan., Peternel Jož., Peternel Mar., Podobnik Al., Poljanec Ter., Rupnik Franč., Uršič Janez, Vončina Ivanka, Vončina Peter, Zelenec Frančiška, Kavčič Ivan. (P. Idrija.) 156

Vojsko. Poverj.: Cuderman Jož., župni upr. — Novi ud: Bončina Ivana. (P. Idrija.) 80

Zavrac. Poverjenik: Ferjančič Jakob, župnik. — Novi udje: Kavčič Jakob, Puc Janez, Trček Katar., Petrič Mar., Likar Franč., Jereb Jan., Mlinar Franč., Oblak Fr. (P. Idrija.) 54

Žiri. Poverjenik: Vidmar Jožef, župnik. — Novi ud: *Grošelj Janez.* (P. Žiri.) 201

Število družnikov: 21 dosmrt. 1253 letnih.

3. Dekanija Kamnik.

Kamnik. Poverjenik: Supin Karol, kaplan. — Novi udje: *Smolnikar Elizabeta*, Bergant Janez, Brežič Marija, Burja Janez, Dimnik Marj., Flere Ant., Jerinc Jos., Kapus Anton., Kočar Fr., Kotnik Ivana, Lenarčič Iv., Medved And., Močnik Mar., Nahtigal Luka, Orešnik Franč., Petek Jan., Pirš Antonija, Pogačar Anton, Polak Mar., Resnik Jos., Schmiedmeier Ferd., Škerjanc Fr., Škerjanc Kat., Žebovc Ign., Žebovc Mar. (P. Kamnik.) 272

Dob. Poverjenik: *Gerčar Jan.*, župnik. — Novi udje: *Zarnik Josip*, trg.; Grošelj Mar., Majdič Mar., Pangerčič Katarina, Pučko Andrej, Jasenc Peter, Majdič Frančišek, Grošelj Jožefa, Merkužič Andrej. (P. Dob.) 182

Domžale. Poverjenik: Bernik Fran, župnik. — Novi udje: Telov. odsek ‚Orel', Brojan Val., Cerar Miha, Šlibar Val., Zendar Fr., Habjan Ant., Colnar Ter., Hafner Mar., Knific Ter., Mišvelj Ivana, Pavli Luc., Kvas Franč. (P. Domžale.) 173

Gozd. Poverjenik: Podobnik Alojzij, župnik. — Novi ud: Urh Franc. (P. Gozd.) 37

Homec. Poverj.: Mrkun Ant., župnik. — Nova uda: Kočar Mar., Koželj Vinc. (P. Radomlje.) 114

Komenda. Poverjenik: *Bernik Val.*, župnik. — Novi udje: Burger Jožef, Košir Fr., Lipar Fr., Grošelj Katarina, Jenko Mar., Jereb Barbara, Juvan Mana, Lah M., Perne Ana, Železnikar M., Kavčič France, Kopitar Mih., Maleš Mih., Rakef Fr., Erce Neža, Juhant Fr., Letnar Mana, Lukanec M., Obrulek Franč., Ravnikar Frančiška. (P. Kamnik.) 154

Mekinje. Poverjenik: Rihar Franjo, župnik. — Novi ud: Golob Jožefa. (P. Kamnik.) 85

Mengeš. Poverjenik: *Kušar Fran*, župnik. — Novi udje: Borštnar Jan., Colnar Franč., Gabrič Polona, Habjan Mar., Jerko Hel., Knez Ter., Kompare Ant., Košak Fr., Kosec Franč., Krušnik Jera, Mušič Jan., Mušič Anton., Novak Kat., Pirnat Jernej, Skok Ter., Starin Franč., Šabelj Marij., Tomelj Mar., Tomšič Cec., Ves Jožefa, Ves Ignacij, Veiter Mar., Vidic Mar., Zabret Mar., Žankar Franc. (P. Mengeš.) 281

Motnik. Poverjenik: *Zore Anton*, župnik. — Novi udje: Uran Jož., Drolc Jan., Hribar Mart., Kalan Fr., Koželj Frančiška, Pograjc Ter. (P. Motnik.) 68

Nevlje. Poverjenik: Rihar Leopold, župnik. — Novi ud: Kimovc Mana. (P. Kamnik.) 54

Radomlje. Poverj.: *Lovšin Ant.*, žup. v p. (P. Radomlje.) 44

Rova. Poverjenik: *Volc Jož.*, župnik. — Novi udje: Hribar Tom., Plankar Juri, Prek Mar. (P. Radomlje.) 57

Šela. Poverjenik: *Jamnik Ant.*, župnik. — Novi ud: Šolska knjižnica. (P. Kamnik.) 70

Spodnji Tuhinj. Poverjenik: Kljun Janez, župnik. — Novi udje: Pestotnik Jakob, Vrankar Alojz, Pančur Jož., Strajhar Ag., Tomec Frančiška, Podbelšek Ivanka. (P. Šmartno v Tuh.) 68

Stranje. Poverj.: Cegnar Jož., župnik. — Novi udje: Dolinšek Mar., Erjavšek Franč., Jerše Franč., Močnik Fr., Prelesnik Ivana, Rode Ivana, Uršič Mar. (P. Kamnik.) 54

Špitalič. Poverjenik: Mezeg Anton, župnik. — Novi udje: Drolc Al., Hrastovc Fr., Jeras Ant., Tomc Tomaž, Železnik Juri, Železnik Urb., Slov. katol. izobraž. društvo, Farna knjižnica, Cerkveni pevci. (P. Motnik.) 57

Vodice. Poverj.: Žužek Sim., župnik. (P. Vodice.) 163

Vranja peč. Poverjenik: Krek Fran, župnik. — Novi udje: Kržič Miha, Močnik Aleš, Narat Fr., Narat Jan., Zalaznik Jernej, Pavlič Mar., Šmešnjavec Mar., Družina Žabar. (P. Kamnik.) 50

Tunice. Poverjenik: Kralj Matija, župnik. — Nova uda: Lah Ter., Lanišekova spodnja hiša. (P. Kamnik.) 67

Zgornji Tuhinj. Poverjenik: Štrukelj Ivan, župnik. — Novi ud: Smolnikar Fr. (P. Šmartin v Tuhinju.) 60

Število družnikov: 41 dosmrt. 2069 letnih.

4. Dekanija Kočevje.

Kočevje. Poverj.: *Erker Ferd.*, dekan. (P. Kočevje.) 13

Banjaloka. Poverjenik: Medved Anton, župnik. — Novi udje: Briški Jože, Cetinski Urš., Corel Ant., Delač Matija, Marinč Gregor, Rački Neža, Rogale Jož., Žagar Mar., Žagar Ivan, Žagar Janez. (P. Banjaloka.) 64

Fara pri Kostelu. Poverjenik: Češarek Al., župnik. — Novi udje: Bauer Uršula, Majetič Marj., Majetič Neža, Marincelj Neža, Briški Jož., Marinč Mar., Marinč Urš., Piškur Ana, Rački Marija, Delač Jož., Južnič Tom., Cetinski Ana. (P. Fara.) 114

Nemška Loka. *Maurin Juri.* (P. Nemška Loka.) 1

Osilnica. Poverjenik: Bajec Jakob, župni upravitelj. — Novi udje: Rutar Pet., Jarna Jos., Eront Mat., Malnar Pij, Osvald Iv., Poje Ant., Poje Ant., Šercer Ant., Šercer Jos., Šercer Štef., Žagar Ant., Gašparac Jos., Rugule Ant., Ferbežar Kat., Klepec Helena, Markovič Ana, Tomec Mar., Žagar Ana. (P. Osilnica.) 52

Spodnji Log. Poverj.: Kucler Marija. (P. Nemška Loka.) 8

Stara Cerkev. Poverj.: Epih Jož., župnik. (P. Stara Cerkev.) 9

Topla Reber. Škulj Fr., župni upr. (P. Stari Log.) 1

Število družnikov: 4 dosmrt. 258 letnih.

5. Dekanija Kranj.

Kranj. Poverjenik: *Koblar Anton*, dekan. — Novi udje: Dr. Dolar Simon, Kenda Robert, c. kr. gimn. prof.; Sirotišnica, Bukovnik Mar., Geiger Mici, Hojkar Ign., Kern Iv., Markič Fani, Noč Ivanka, Pajer Neža, Pogačnik Al., Premozar Franč., Srakar Franč., Škofic Kat., Švegelj Ang., Tičar Nace. (P. Kranj.) 313

Besnica. Poverjenik: *Pokorn Fran Ser.*, župnik. — Novi udje: Brenkuš Anton, Rozman Marija, Eržen Marija, Leben Mar. (P. Kranj.) 52

Cerklje. Poverjenik: *Dolinar Franc*, župnik. — Novi ud: Labernik Franč., učit. (P. Cerklje.) 226

Duplje. Poverjenik: Stenovec Anton, župnik. — Novi udje: Kristan Jož., Jazbec Anton, Šter Jak., Boncelj Mih., Vrdir Janez, Zaplotnik Roz., Šolar Franč. (P. Tržič.) 60

Goriče. Poverj.: *Zupanc Jern.*, župnik. (P. Kranj.) 62

Sv. Jošt. Poverjenik: *Razboršek Jak.*, ekspozit. — Novi ud: Brce Janez. (P. Kranj.) 29

Kokra. Poverj.: Nemec Ant., župnik. (P. Kokra.) 29

Kovor. Poverjenik: *Rozman Juri*, župnik. — Novi udje: Peternel Jera, Gros Jož., Frantar V., Kos Fr. (P. Tržič.) 47

Križe. Poverjenik: *Zabukovec Janez*, župnik. — Novi udje: Repovš Hel., učit.; Kralj Jan., Štefe Jan., Zaplotnik Franc, Zaplotnik Fran, Aljančič Jera, Čadež Mar., Golmajer Mar., Legat Mar., Mali Marj., Marčun Ivana, Mlinar Mar., Narobe Fr., Pavlin Marija, Sedlar Marija, Stare Mar., Zepič Katarina, Kokalj Janez. (P. Retnje pri Tržiču.) 171

Mavčiče. Poverj.: Klobus V., župnik. — Novi udje: Kosmač Mar., Zevnik Fr., Novak Jož., Zlate Jož. (P. Kranj.) 98

Naklo. Poverj.: Seigerschmied J. M., župnik. (P. Naklo.) 100

Podbrezje. Poverjenik: *Vondrašek Vaclav*, župnik. (P. Podbrezje.) 77

Preddvor. Poverjenik: Lakmayer Fran, župnik. — Novi udje: Aleš Ant., Cuderman Agata, Hladnikova družina, Jakovec Franč., *Kaštrun Mar.*, *Košnjek Fr.*, Kodermanovi iz Mož., Mubi Marij., Naglič Mih., Roblek Urš., *Rozman Franč.*, Šavs Kat., Šavs Fr., Vreček Mat., Gregorec Fr., Podpeskar L. (P. Tupaliče.) 109

Predosije. Poverjenik: Zupanc Ign., župnik. — Novi udje: Ažman Jan. ml., Mavec Katar., Markun Bl., Ribnikar Ant., Škofic Franč., Štefe Fr., Umnik Jož. (P. Kranj.) 105

Smlednik. Poverjenik: Barbo Mih., župnik. — Novi udje: Čebašek Jan., Dolinar Ivana, Hujan Mana, Petač Mar., Petelinkar Franč., Vrlic Lud., Konjar Al., Burnik Iv., Čebašek Fr., Germek Marija. (P. Smlednik.) 218

St. Urška gora. Poverjenik: Čibašek Vinko, župni upravitelj. — Novi udje: Kat. slov. izobr. društvo, Marijina družba, Rebernik Miha. (P. Cerklje.) 40

Šenčur. Poverj.: *Šiška Janko*, župnik. — Novi udje: Jekovec Fr., Cuderman Alenka, Čumin Ivana. (P. Šenčur pri Kranju.) 206

Šmartin. Poverjenik: Šarec Al., župnik. — Novi udje: *Lenard Fridolin*, Bajzelj Jan., Lampret Ivan, Berčič Jak., Berčič Tomaž, Gorjanc Peter, Gros Jan., Jekovec Pet., Ješe Ant., Lebar Anton, Vilfan Fr., Porenta Jan., Mamič Roz., Dolenc Mar., Lesičnik M., Tepina Marjeta. (P. Kranj.) 249

Trstenik. Poverj.: *Mikš Ivan*, župnik. — Novi udje: Štefe Mat., Kern Jak., Gregorec Fr. (P. Kranj.) 60

Tržič. Poverjenik: Potokar Jožef, župnik. — Novi udje: Rovs Albert, Janežič Ivan, Kurnik Luka, Kovčič Ivana, Kristanc Ant., Meglič Lovro, Mrak Jož., Primožič Ivana, Rabič Jož., Šolar Ivana, Zupan Ant., Meglič Fr., Potokar Mar., Razboršek Marija, Malenšek Ivan, Triller Lovro. (P. Tržič.) 300

Velesovo. Poverjenik: *Brešar Jos. K.*, župnik. — Novi udje: Čebulj Mih., Košnjek Mana, Murnik Jan., Sajovic Jan. (Cerklje.) 84

Voglje-Voklo. Poverjenik: *Okorn Matija*, benef. — Novi ud: Osel And. (P. Šenčur pri Kranju.) 53

Zapoge. Poverjenik: *Jakelj Gregor*, župnik v p. — Nova uda: Jenko And., Vehovec Marij. (P. Smlednik.) 34

Število družnikov: 106 dosmrt. 2616 letnih.

6. Dekanija Leskovec.

Leskovec. Poverjenik: *Schweiger Fr.*, dekan. — Novi udje: Arh Al., Avguštin Fr., Božič Fr., Božič Fr., Pirc Jan., Račič Fr., Gregoršanec Mar., Murn Neža, Škofljanec Roz. (P. Leskovec.) 130

Boštanj. Poverjenik: *Kerin Mart.*, župnik. — Novi udje: Erjavec Mar., Globočnik Mar., Hribar Cec., Jekoš Neža, Lipar Jož., Novšak Ant., Vene Jernej. (P. Radna pri Sevnici.) 93

Bučka. Poverjenik: Rebol Bl., župnik. — Novi udje: Železnik Fr., Koki Mar., Gorenc Ter. (P. Bučka.) 51

Cerklje. Poverjenik: Gabrič Anton, župnik. — Nova uda: Pirc Fr., Gerdovič Leop. (P. Krška vas.) 80

Čatež. Poverj.: *Rudolf Alojzij*, župnik. (P. Krška vas.) 82

Sv. Duh. Poverjenik: Žust Jakob, župnik. — Novi udje: Smogavec Ant., Bizjak Ter., Božič Mart., Bučar Fr., Cerovšek Jan., Cerovšek Janez, Cuzi Ana, Debevec Al., Drrnovšek Jož., Fabjan Jožefa, Hribšek Fr., Kapler Jož., Kočnar Ana, Kuhar Jože, Lekše Jan., Puntar Franc, Rot Ana, Rupan Amal., Starec Alojz., Vajdič Ana, Vrtevšnik Julija, Žarn Fr., Dimec Jan., Pirc Al., Bizjak Ant., Žarn Ivan. (P. Krško.) 74

Št. Jernej. Poverjenik: *Lesjak Ant.*, župnik. — Novi udje: Likar Pet., Rudež Mar., Pakše Fr., Bevec Fr., Bučar Jož., Črtalič Jernej, Frančič Jern., Gorišak Fr., Grgovič Ant., Golob Fr., Luzar Jan., Miklavčič Jan., Nučič Ant., Rolih Fr., Radešček Jož., Radkovič Mart., Rukša Mart., Simončič Jož., Simončič Jan., Strojin Fr., Turk Jož., Vidmar Ign., Zorko Jož., Zevnik Jan., Judež Ant., Vrtačič Jož., Colarič Mar., Mihina Joz., Miklavčič Terez., Pirnar Mar., Turk Urš., Kušljan Fr., Kovačič Fr., Pavlič Jož., Sivc Fr., Bobič Ter., Fabjančič Ter., Gorišček Ana, Šimc Urš., Zupan Mar., Najpridnejši učenec IV. razreda. (P. Št. Jernej.) 247

Kostanjevica. Poverjenik: Pavlič Damjan, mestni župnik. — Novi ud: Recelj Jera. (P. Kostanjevica.) 74

Križevo. Poverjenik: Pavlič Kozma, župnik. — Novi udje: *Pacek Fr.*, Gričar Mih., Dolmovič Al., Colarič Ant., Banič Franc, Gramc Jož., Dolmovič Mar. (P. Sv. Križ pri Kostanjevici.) 74

Krško. Poverjenik: Renier Ivan, m. župnik. — Novi udje: Dr. Trenz Ferd., okr. zdr.; Korbar Ivan, Levičar Iv., Petelin Mar., Šribar Ivana. (P. Krško.) 92

Raka. Poverjenik: Borstnar Josip, župnik. — Novi ud: Cizerle Franc. (P. Raka.) 117

Studenec. Poverjenik: Horvat Mih., župnik. — Novi udje: Lakner Vinc., Maik, Mikolič Fr., Mlakar Ant., Mlakar Jan., Pirc Jan., Žnidaršič Mart., Ajdnik Mar., Kocijan Mar., Lisec Mar., Pirc Mar., Vezjak Liza. (P. Radna pri Sevnici.) 40

Škocjan. Poverjenik: *Bohinjec Pet.*, župnik. — Novi udje: Novak Martin, Dojmoč Neža, Kirar Marjeta, Kirar Franica, Tršinar Neža. (P. Škocjan.) 100

Vel. Dolina. Poverjenik: *Gnjezda Jan.*, župnik. — Novi ud: Hranilnica in posojilnica. (P. Jesenice na Dolenjskem.) 52

Število družnikov: 24 dosmrt. 1282 letnih.

7. Dekanija Litija.

Šmartno. Poverjenik: Rihar Matej, dekan. — Novi udje: Copar Iv. ml., Dobravc Jan., Dolšek Jan., Dolšek Fr., Goršič Mar., Havptman Franc, Ilovar Franc, Kozlevčar Ant., Perme Pavel Jag., Planinšek Fr. Zag., Poglajen Ant., Regali Jan., Ruparjeva hiša, Skubic Franč., Štok Jož., Verbajs Jožefa. (P. Šmartno pri Litiji.) 181

Dobovec. Poverjenik: Ocepek Jož., župnik. — Novi udje: Dolanec Jož., Kovač Jan., Hribovšek Helena. (P. Trbovlje.) 26

Dole. Poverjenik: *Filler Vacl.*, župn. (P. Dole pri Litiji.) 52

Hotič. Poverjenik: Hromec Jan., župnik. (P. Litija.) 21

Janče. Poverjenik: Dobnikar Jan., župnik. (P. Litija.) 19

Javorje. Poverjenik: Indof Franc, župnik. — Novi udje: Končar Franc z družino, Pograjec Frančiška, Golf Marija. (P. Šmartno pri Litiji.) 36

Št. Jurij pod Kumom. Poverjenik: Zamuda Florijan, gostilničar. (P. Radeče.) 13

Konjšica. Poverjenik: Mohar Peter, ekspozit. — Novi udje: Muhovec Helena, Zagorc Martin, Brezovar Marija, Dolanc Mat., Dolinšek Zorka, Prošt Jozefa, Repovš Angela, Dežman Franca,

Beja Janez, Resnik Marija, Leben Peter, Kotar Brigita, Blaznik Janez. (P. Zagorje ob Savi.) 15

Kresnice. Poverjenik: Dolinar Iv., župnik. — Nova uda: Vodlan Alojzij, Rovšek Ivana. (P. Kresnice.) 42

Št. Lambert. Poverj.: Ogrizek J., župnik. (P. Sava obj. ž.) 42

Litija. Poverjenik: Režek Pet., župnik v p. — Novi udje: K. s. izobraž. društvo, Tičar Benj., Borštnar Zora. (P. Litija.) 79

Polšnik. Poverjenik: Globelnik Iv., župnik. — Novi ud: Kotar Franja. (P. Litija.) 37

Prežganje. Poverjenik: *Jaklič Karol*, župnik. — Nova uda: Gospodarič Roza, učit.; Kastelic Josipina. (P. Litija.) 43

Primskovo. Poverjenik: Plešic Ant., župnik. — Novi udje: Gorišek Marija, Jeršin Fr., Kastelic Fr., Zidar Marija, Klemenčič Ignacij. (P. Šmartno pri Litiji.) 44

Radeče. Poverjenik: Hiersche Fr., župnik. — Novi udje: Ubožna hiša, Brlogar Mar., Hmelj Emil., Plazar Jera, Pivc Marija, Simončič Ter., Svet Ter. (P. Radeče.) 103

Sava ob juž. žel. Poverjenik: *Koblar Jos.*, župnik. — Nova uda: Radej Avgusta, žel. postajenač. soproga; Marzidovšek Jakob. (P. Sava ob južni železnici.) 39

Svibno. Poverjenik: Koprivec Peter, župnik. — Novi udje: Dolinšek Mart., Martinčič Jožef, Zajec Mih., Ban Mar., Tomažič Alojzija, Zavrl Jera, Zupanc Leop. (P. Radeče.) 71

Stanga. Poverjenik: Saje Mihael, duh. sv., župnik itd. — Novi udje: Koleša Fr.; Aljaž Jan., cerkv.; Zavrl Reza, Avsec Jož., Koleša Franc, Manegulija Mina, Frelih Neža. (P. Litija.) 60

Zagorje ob Savi. Poverjenik: Rott Gotard, župnik. — Novi udje: Ašič Al., Bukovšek Franca, Kisovec Mar., Kušar Mat., Likar Ivan. (P. Zagerje ob Savi.) 171

Število družnikov: 19 dosmrt. 1074 letnih.

8. Dekanija Ljubljana.

Stolna župnija v Ljubljani. Poverjenik: Dr. Merhar Alojzij, st. vikar. — Novi udje: *Premrl Stanko, Ambrožič Franja*, Anžič Ant., Berjak-Šober, Blaznikovi nasledniki, Fras Iv., Lindič Rozal., Leskovec Vinko, Merhar Franica, Strucel Lavoslava, Vrhovnik A., Gorjanec Dav., Skaberne Minka, Plečnik Josip, Megušar Leopold. (P. Ljubljana.) 379

Bogoslovje. Poverjenik: *Oberstar Ognj.*, bogosl. — Novi udje: Komlanec Ant., Lunder Alojzij, Omahen Ign., Cegnar Jan., Klopčič Jos., Rogelj Jos., Jarc Mart., Skubic Štef., Bulovec Jožef, Hiti Fran, Hoenigmann Fr., Kokel Fr., Mohorč Iv., Naglič Blaž, Petric Gabr., Pibernik Leop., Plevnik Ant., Potočnik Rud., Skebe Venceslav, Širaj Jakob, Škrbec Matija, Šušteršič Fran Sal., Vilfan Matej, bogoslovci. (P. Ljubljana.) 53

Sv. Jakob v Ljubljani. Poverjenik: *Barle Jan. Ev.*, mestni župnik. — Novi udje: Baland Gabriela, Dernikovič Jožefa, Fischer Vikt., Ferderbar Fran, Gljušič Ana, Gregorič Pav., Gostinčar Fr., Hrovat Al., Ižanc Anton., Jarc Fr., Kratochvil Lud., Pfeifer Jos., Podpevsek Ana, Setnikar Al., Sluga Mar., Šinkovec Neža, Toplikar z rodb., Varšek Kat., Viršek Matija. (P. Ljubljana.) 408

Sv. Peter v Ljubljani. Poverjenik: *Zorko Fran.* — Novi udje: *Zorc Fran*, Božičnik Marija, Brajer Ivana, Čebulj Ivana, Črnivec Fr., Gerdina Anton., Gojenke pripravnice v Licht., Hameršak Pav., Jernejc Stanko, Klun Anton, Krnc Antonija, Moškerc Iv., Strojan Josip., Šorn Mih., Toncatova hiša, Toni Mar., Zajec Ivana, Zorman Franc. (P. Ljubljana.) 748

Frančiškanska župnija. Poverjenik: *O. Placid Fabiani.* — Novi udje: Br. Vital Drevenšek, Baumkircher Ana, Bardutzky L., Bostele Miha, Dolenec Ter., Gomiler Jerica, Horvath Jan., Jurčič Ana, Klobčič Mar., Koder Mar., Ložar Mar., Markelj Hel., Matjan Val., Marenšič Ivanka, Medved Ivana, Misson Josip, Mohor Josip, Palčar Fr., Pavc Jožefa, Perušek Mar., Piccoli Gabriel, Podlipnik Fr., Pogačnik Val., Rojina Ant., Sattner Mar., Svetlin Mar., Sedlar Jož., s. Špelak Roza, Trontel Cilka, Zajc Fr. (P. Ljubljana.) 623

Trnovska župnija. Poverjenik: *Koechler Viktor*, kaplan. — Novi udje: Breskvar rodb., Čepon Marj., Češnovar Mar., Fiala Ivana, Grdodolnik Ivana, Gril Luc., Juvan Rozika, Kadunc Marija, Kavčič Beti, Koderman Pavla, Koritnik Josip, Kršič Jožef, Logar Matevž, Podbevšek Jožefa, Podpečan Mar., Ponikvar Jak., Poženel Val., Samec Iv., Savinšek Minka, Strmole Katar., Šešek Helena, Urbanija Jos., Zalaznik Ivana. (P. Ljubljana.) 434

Uršulinski samostan. Poverjenik: *Bulovec Mih.*, spiritual. (P. Ljubljana.) 19

Prisilna delavnica. Poverjenik: Šega Viktor, kurat. — Novi ud: Pulerle Franc. (P. Ljubljana.) 16

Brezovica. Poverjenik: Hoenigman Fran, župnik. — Novi udje: Kavčnik Mat., Marinko Ig., Peklaj M. (P. Brezovica.) 104

Dev. Marija v Polju. Poverjenik: *Müller Ivan*, župnik. — Novi udje: Čuda Jan., Dovč Ant., Jekovec Juri, Dovše Fr. z dr., Dolčič Mar., Gole Franč., Kožuh Ivana, Mejač Iv., Ocvirek Alojz., Šket Jožefa, Trtnik Urš., Višnjevar Mar., Vodnik Fr., Kontnova družina, Mačkova družina. (P. Dev. Mar. v Polju.) 327

Črnuče. Poverj.: Stazinski Nik., župnik. (P. Ljubljana.) 90

Dobrova. Poverjenik: *Plantarič Jož.*, župnik. — Novi udje: Fabinc Fr., nadučit.; Bognarjeva hiša, Miklavževa hiša, Šmekova hiša, Božič Miha, Češnovar Jan., Pezdir Jan., Kunaver Jan., Dovjak Iv., Zor Mar., Bizjak Mar., Kovač Luka, Armič Fr., Vrhovec Ant., Oven Ivana. (P. Dobrova.) 136

Golo. Poverjenik: Kunauer Jan., župnik. — Novi udje: Virant Fr., Mehlin Jože, Golob Jan., Glinsek Jan., Intihar Jernej, Štebljaj Feliks. (P. Ig.) 22

Ig. Poverjenik: Dr. Mauring Ivan, župnik. — Novi udje: Mežan Angela, Pirman Miha, Šenk Ivan, Zabukovec Franja, Zgonc Franja, Zupec Jož. z dr. (P. Studenec-Ig.) 132

Sv. Jakob ob Savi. Poverjenik: Jemec Ant., župnik. — Novi udje: Izobraževalno društvo, *Cajhen Ant.*, Ivanič Mat., Porenta Fr., Kokalj Kat. (P. Dol pri Ljubljani.) 69

Ježica. Poverjenik: *Zupan Simon*, župnik. — Novi udje: Knez Miha, Sever Lovro, Dornig Mar., Dovč Mar., Koderman Mar., Zakotnik Angela. (P. Ježica pri Ljubljani.) 155

Sv. Katarina. Poverjenik: Pavlin Andrej, župnik. — Novi udje: Bukovec Jan., Bukovec Ter., Češnovar P. (P. Medvode.) 29

Preska. Poverjenik: Brence Jan., župnik. (P. Medvode.) 87

Rudnik. Poverjenik: Šlibar Gregor, župnik. — Novi udje: Jesih Jakob, Zupan Gotard, Kozina iz Srednjevasi, Žitnik Ivana, Žulj Meta. (P. Ljubljana.) 60

Sora. Poverjenik: *Finžgar F. S.*, župnik. — Novi udje: Alič Ign., Bernik Fr., Benedik Marij., Čarman Jož., Dobre Ivan, Dermota N., Frlic Ana, Smovec Fr., Stanovnik M. (P. Medvode.) 162

Šostro. Poverj.: Bartel Bertold, kaplan. (Sp. Hrušica.) 205

Šiška. Poverjenica: Štrukelj Marija. — Novi udje: Keršič Tončka, Omahen Terez., Šustar Lucija, Unk Miha, Velkavrh Eliz., Bedina Karol, Novak Jan. (P. Sp. Šiška.) 66

Šmartno pod Šmarno goro. *Lésar Janez*, župnik. — Novi udje: Peterlin Neža, Pečnik Maks, Keber Jožefa, Žagar Ivan, De Monte Mar., Smole Pavla. (P. Št. Vid pri Ljubljani.) 109

Tomišelj. Poverj.: Knific Jos., župnik. — Novi udje: Izobr. društvo, Modic Jak., Japelj Ivana. (P. Studenec.) 50

Vič-Glince. Poverjenik: P. Avguštin Čampa, sup. — Novi udje: Bardorfer Jos., Belič Jernej, Breskvar Rudolf, Čadež Marija, Demšar Lovro, Dimic Mar., Drašler Jak., Drobtina Anton., Goršič Roz., Gosar Dora, Jager Ter., Jarc Ivana, Keber Mar., Ločnikar Ant., Medič Apol., Oblak Mar., Petkovšek Mar., Petrovčič Marija, Pirc Marj., Požlep Ant., Prebil Ant., Rupret Mar., Starčnik Ivan, Svetlič Iv., Šuštaršič Lov., Tršar Fr., Velkavrh Mat., Vrhunc Iv., Križnar Marjeta. (P. Vič.) 284

Sv. Vid. Poverjenik: *Zabret Val.*, župnik. — Novi udje: Cerar Ivana, Dolenc Jera, Doležal Bertl, Dolničar Neža, Dolničar Neža, Južina Jan., Kopač Franc, Kordež Jož., Robida Al., Skalar Jož., Šenk Ljudm., Kreč Iv., Stare Anton., Suwa Ana, Suwa Ant., Štrukelj Kat., Šuštaršič Jož., Warto H. (P. Sv. Vid p. Ljub.) 361

Zavod sv. Stanislava. Poverjenik: *Kržišnik Jožef*, prof. — Novi udje: Obreza Cir., Podbregar Pav., Kvas Fr., Semič Iv., Vilfan Jan., Klinar Fr. Rudolf Jos., Gorše Iv. (P. Št. Vid p. Ljub.) 37

Želimlje. Poverj.: Erjavec Iv., župnik. (P. Studenec.) 22

Število družnikov: 156 dosmrt. 5031 letnih.

9. Dekanija Loka.

Stara Loka. Poverjenik: Kumer Fr., dekan. — Novi udje: Bozovičar Mina, Dolenc Tomaž, Gaber Fr., Kuralt Mina, Lampič Ivana, Lavrič Fr., Logonder Mar., Šifrar Mar., Šifrer Štef., Triler Mar., Tušek Iv., Vilfan France, Hribernik Mar., Hribernik Janez. (P. Škofja Loka.) 161

Bukovšica. Poverjenik: Ilovski Albin, župni upr. — Novi udje: Mrhar Iva, vod. šole; Bernik Al., Šturm Mar., Benedik Mar., Šraj Rotija, Dolenec Neža, Pogačnik Urš. (P. Selca.) 41

Dražgoše. Poverj.: Pfajfar Ant., župnik. (P. Železniki.) 49

Javorje. Poverjenik: Pfajfar Janez, župnik. — Novi ud: Pipan Mar., učit. (P. Poljane.) 64

Sv. Lenart. Poverjenik: Sever Franc, župnik. — Novi ud: Mesec Janez. (P. Selca.) 55

Leskovica. Poverjenik: Kos Matevž, župni uprav. — Novi udje: Frelih Fr., Mezeg Juri, Peternel Al., Rejc Val., Gartnar Marij., Kežar Micka, Mlakar Kat., Lendero Milko. (P. Gorenja vas.) 58

Lučine. Poverj.: Dolinar Ant., župnik. (P. Gorenja vas.) 48

Nova Oselica. Poverjenik: Zorec Franc, župnik. — Novi udje: Cej Uršula, Čadež Marijana, Marijina družba, Kacin Janez. (P. Gorenja vas.) 75

Poljane. Poverjenik: *Ramovš Jern.*, župnik. — Novi udje: Demšar Fr., Demšar Jak., Fortuna Rudolf, Kužnar Marij., Božnar Franč., Božnar Hel., Subic Amal. (P. Poljane.) 223

Reteče. Poverjenik: Meršolj Jan., župnik. — Novi udje: Avguštin Ant., Babnik Ant., Brešič Jan., Habjan Ant., Kuralt Fr., Križnar Jan., Vilfan Jan., Gaber Franč., Krajnik Mar., Stucin M., Vilfan Mar., Brence Jera. (P. Škofja Loka.) 68

Selca. Poverjenik: *Rožnik T.*, župnik. — Novi udje: Ferlan Mat., Tavčar Mat., Pavlič Katar., Ravnikar Mar., Peternel Mihael, Benedik Marija, Rožnik Marija (226). — Poverjenik: Megušar Janez (58). (P. Selca.) 284

Sorica. Poverjenik: Karlin Juri, župnik. — Novi udje: Veber Mar. z dr., Gasser Ana, Jan Ana, Jensterle Marij., Kejžar Franica, Markelj Franica, Torkar Ana. (P. Sorica.) 77

Stara Oselica. Poverjenik: *Soukup Janez*, župnik. — Novi udje: Bogataj Franc, Bogataj Janez, Guzelj Janez, Petrnel Jakob, Pivk Jožef, Primožič Valentin, Šturm Ivana, Vidmar Kat. (P. Gorenjavas.) 94

Škofja Loka. Poverjenik: *Šinkovec Avgust*, župnik. (P. Škofja Loka.) 346

Trata. Poverjenik: Brajec Josip, župnik. — Nova uda: Mrak Anton., Oblak Katar. (P. Gorenjavas.) 165

Zalilog. Poverj.: Eržen Fr., župnik. — Novi udje: Ceferin Urš., Mohorič Mar., Šturm Ivana. (P. Železniki.) 45

Žabnica. Poverj.: *Čik Karol*, župnik. — Novi udje: Porenta Jož., Porenta Franč., Rajgelj Fr., Šifrer Fr. (P. Škofja Loka.) 88

Železniki. Poverjenik: *Marčič Valentin*, župnik. — Novi udje: Demšar Gregor, Koblar Micka, Kosec Barb., Levičnik Neža, Mlakar Ivana. (P. Železniki.) 126

Število družnikov: 53 dosmrt. 2014 letnih.

10. Dekanija Moravče.

Moravče. Poverjenik: Bizjan Janez, nadžupnik, dekan. — Novi udje: Doberšek Jož., Jerman Al., Lavrač Jan., Merčun Ant., Vidrgar Fr., Bolte Urš., Juvančič Mar., Kunaver Mar., Bizilj Val., Rogelj Val., Smrkolj Fr., Jerina Ivana, Korimšek Ant., Podbelšek Franč., Rokavec Urš. (P. Moravče.) 154

Blagovica. Poverjenik: Hartman Jos., župnik. — Novi udje: Cerar Ern., Bergant Benj., Lavrič Fr., Hrovat Ana, Kraševec Mar., Resnik Franč., Marijina družba. (P. Lukovica.) 75

Brdo. Poverjenik: Slak Matija, župnik. — Novi ud: Kersnik Anton, grajščak. (P. Lukovica.) 114

Čemšenik. Poverjenik: Zelnik Josip, župnik. — Novi udje: Potovčeva hiša, Škrabarjeva hiša, Golčnik Anton, Konšek Blaž, Lavrin Peter, Ludoviko Leopold, Polc Vincenc, Šerak Janez. (P. Medija-Izlake.) 143

Češnjice. Poverjenik: *Kepec Franc*, župnik. — Novi udje: Slapar Alojzij, Klemen Ivanka, Brodnik Marjeta, Žibert Helena. (P. Šmartin v Tuhinju.) 33

Dol. Poverjenik: Kastelec M., župnik. — Novi udje: Rahne Marija z druž., Snoj Ana, Skerbič Marjeta, Valjavc Blaž, Kadivc Jan., Črnilec Jan. (P. Dol pri Ljubljani.) 96

Sveta Gora. Poverj.: Knižek F., župni upr. (P. Vače.) 50

Št. Gotard. Poverjen.: Hribar Anton, župnik. — Novi ud: Grohar Jak. (P. Trojane.) 77

Sv. Helena. Poverj.: Rihtaršič Jan., župnik. — Novi ud: Mihelčič Tomaž. (P. Dol pri Ljubljani.) 93

Ihan. Poverjenik: Antončič Anton, župnik. — Novi udje: Bitenc Mara, učit.; Gregorin Jan., Hribar Fr., Vodnik Fr., Kokalj Fr., Pogačar Štefanija. (P. Domžale.) 72

Kolovrat. Poverjenik: Knol Adolf, župnik. — Novi udje: Lazar Franč., Pollak Avg., Brvar Ana, Levec Anton., Šeslar Jož., Pukovic Marija. (P. Medija-Izlake.) 51

Krašnja. Poverjenik: Kadunec Fran, župnik. — Nova uda: Močnik Fr., Rihter Fr. (P. Lukovica.) 47

Št. Ožbalt. Poverjenik: Piskar Janez, župnik. — Novi ud: Smrkolj Alojzij. (P. Trojane.) 26

Peče. Poverjenik: *Žagar Jož.*, župnik. — Novi udje: Avbelj Fr., Knez Franč., Kos Fr., Stegnar Jan. (P. Moravče.) 24

Sv. Planina. Poverj.: Žnidaršič A., župni upr. (Trbovlje.) 16

Podšentjurij. Poverjenik: Paulus Vil., defic. — Novi udje: Koutný Adela, c. kr. pošt.; Krenn Mar., inž. sopr.; Bregar Marija, Butja, Henigman Mar., Kerovec Jož., Klopčič Frančiška, Legnar Marija. (P. Medija-Izlake.) 42

Vače. Poverjenik: Golmajer Josip, župnik. — Novi udje: Barlič Ivana, Hribar Mar., Majdič Jože, Strubelj Jan., Tiš Feliks, Nemec Jože. (P. Vače.) 76

Vrhpolje. Poverj.: Šparovec F., eksp. (P. Moravče.) 29

Zlatopolje. Poverj.: Medved Jan., župnik. (P. Lukovica.) 19

Število družnikov: 26 dosmrt. 1221 letnih.

11. Dekanija Novo mesto.

Novo mesto. Poverj.: Gnidovec Jos., kap. vik. — Novi udje: br. Teobald Pavlovčič, br. Gotfrid Webar, Darovec Fr., Dr. Ažman Ciril, Prosen Peter, Ropas Lavoslav, Durini Emil, Küssel Neža, Strajnar Vek., Schmidt Roz., Kastelic Luc., Pikel Mar., Šlajkovič Jožefa, Grum Mar., Nimrod Ana, Rifelj Mar., Kastelic Ana, Murn Ana, Andrejčič Hema, Küssel Viki, Medved Franč., Šval Fr., Šproc Anton, Schweiger Hedviga, Lubi Fani, Najboljša učenka dekliške ljudske šole, *Medved Josip*. (P. Novo mesto.) 231

Bela cerkev. Poverjenik: Žnidaršič Ant., župnik. — Novi udje: Pucelj Fr., Seničar Kar., Avsec Ant., Hrastor Ant., Klobučar Mart., Makovec Mart., Črvan Terez., Habjančič Ana, Jordan Ana, Nagode Marj., Seničar Ant., Virant Mar. (P. Št. Jernej.) 52

Brusnice. Poverjenik: *Nemanič Mart.*, župnik. — Novi udje: Bedek Franc, Kump Andrej, Matko Peter, Rajk Juri, Turk Miha, Uhernik Janez, Medle Neža, Gornik France, Klvišar Janez. (P. Brusnice.) 71

Čermošnjice. Poverjenica: Klemen Marija, c. kr. pošt. — Novi ud: Rozman Al., uradnik. (P. Čermošnjice.) 6

Mirna peč. Poverjenik: Lovšin Anton, kaplan. — Novi ud: Čanželj Fran. (P. Mirna peč.) 182

Podgrad. Poverjenik: Česenj Andr., župnik. — Nova uda: Sekula Fr., Ambrožič Ivana. (P. Novo mesto.) 34

Prečna. Poverj.: Šmidovnik A., župnik. (P. Novo mesto.) 92

Soteska. Poverj.: Volc Al., župnik. (P. Straža.) 41

Stopiče. Poverjenik: Porenta Jak., župnik. — Nova uda: Funtek Fel., kaplan; *Žagar Marija*. (P. Novo mesto.) 104

Šempeter. Poverjenik: Češarek Fr., župn. (P. Šempeter.) 76

Šmarjeta. Poverjenik: Zaman And., župn. (P. Šmarjeta.) 110

Šmihel. Poverjenik: Tomc Valentin, kaplan. — Novi udje: Škrlj Marija, prof. soproga; Robas Ivan, Hladnik Ana, Kostevc Fr., Bačar Franca, Lužar Janez. (P. Novo mesto.) 128

Toplice. Poverjenik: Erzar Franc, župnik. — Novi udje: Gregorc Drag., učitelj; Gela Gašper, uradn.; Blatnik Mat., Bučar Jan., Grabnar Janez, Gorše Ant., Gradišar Mat., Henigman Jože, Hočevar Fr., Hutar Jak., Judnič Jak., Klemenčič Blaž, Knavs Fr., Kobe Karol, Krese Adolf, Pelko Florj., Picelj Fr., Poreber Franc, Strniša Jan., Šenica Ant., Šenica Mart., Šostarič Karol, Vrtar Jan., Bavdek Ana, Bradač Ana, Horše Urš., Hočevar Mar., Ivančič Fr., Rakoše Mar., Vrtar M., Žefran Fr., Pelko Franca. (P. Toplice.) 113

Vavtavas. Poverjenik: *Zakrajšek Janko*, župnik. — Novi udje: Slov. kat. izobraž. društvo, Pugelj Mar., Pirc Fr., Počervina Jan., Drenik Ana, Marolt Marija. (P. Straža.) 98

Število družnikov: 32 dosmrt. 1306 letnih.

12. Dekanija Postojna.

Postojna. Poverjenik: Perme Leop., kaplan. — Novi udje: Čič Ant., Ivančič Ag., Inocente Iv., Jurca Pav., Jernejčič Janez, Jurca Ant. ml., Kodele Iv., Krebelj Kat., Muhič Ter., Ogrizek Ant., Perko Jernej, Vilhar Marija, Marijina družba, Čeč Alojzij, Čeč Franc. (P. Postojna.) 172

Hrenovice. Poverjenik: *Zupan Ivan*, župnik. — Novi udje: Zalar Jern., Čič Jan., Vidmar Jan., Sturm Mar., Jurjevčič Terez., Udovič Alojz., Čič Ivana, Fajdiga Mar., Bizjak Al., Fajdiga And., Fajdiga Fr., Gruden And. (P. Hrašče pri Postojni.) 161

Sv. Ivan. Poverjenik: Remškar Val., kurat. — Novi udje: Perenič Fr., Zwölf Jož., Malneršič Ana, Maver Iv. (Prestranek.) 57

Orehek. Poverj.: Mensinger Jož., kurat. (Prestranek.) 37

Št. Peter na Krasu. Poverjenik: *Abram Anton*, kurat. — Novi udje: Polh Jož., Adam Ivana, Gašperšič Fr., Hussu Marija, Karba Pavla. (P. Št. Peter na Krasu.) 157

Razdrto. Poverjenik: Dežman Janez, kurat. — Novi udje: Garzarolli Izabela pl. Thurmlack, Blažek Rud., Bezeg Ivana, Dolenec Alb., Premrl Ant., Sener Jern., Vrabič Pavla. (P. Razdrto.) 34

Senožeče. Poverjenik: Hrovat Janez, župni upr. — Novi udje: Šifrar Ant., kapl.; dr. Gregorič Vinko, zdrav.; Koritnik Vid, Kat. slov. izobraž. društvo Senožeče, Suša Mihael, Hreščak Jernej, Čehovin Mart., Vidmar Jak., Kocijančič Franč., Suša Mar., Gerželj Marija. (P. Senožeče.) 83

Slavina. Poverjenik: Laznik Josip, župnik. — Novi ud: Glažar Janez. (P. Prestranek.) 125

Studeno. Poverjenik: Janež Dom., župnik. — Novi udje: Požar Vl., naduč.; Mayer Julija, učit.; Podboj Just. (P. Postojna.) 130

Trnje. Poverj.: Železný Al., kurat. (P. Št. Peter na Krasu.) 65

Vel. Ubeljsko. Poverjenik: Gornik Fr., župnik v p. — Novi udje: Petrovčič Meta, Premru Mat., Širca Eliz. (P. Razdrto.) 23

Število družnikov: 48 dosmrt. 996 letnih.

13. Dekanija Radoljica.

Radoljica. Poverjenik: *Novak Jan.*, dekan, č. kanonik. — Novi udje: Ferant Milena, Lenič Ana, Tomeo Neža, Pristov Franc, Jeglič Marija, Tomše Frančiška. (P. Radoljica.) 128

Begunje. Poverjenik: Kleindienst Jakob, župnik. (P. Begunje pri Lescah.) 113

Bela peč. Poverjenik: Krajec And., župnik. — Novi udje: Meteben Jakob, c. kr. dist. stražm.; Lukan Anton, c. kr. gozdar; Šup Apolonija, Rotter Marija. (P. Bela peč.) 10

Bohinjska Bela. Poverjenik: *Mrak Mat.*, župnik. — Novi udje: Arh Josipina, učit.; Jezeršek Mat., Knafelj Marija, Stojan Val., Blaževa druž. (Bela), Krištanova druž., Skminčeva družina. (P. Bohinjska Bela.) 98

Bled. Poverjenik: *Oblak Jan.*, župnik. — Novi udje: Kunčič Jan., Rogač Blaž, Svetina Jan. (P. Bled.) 158

Bohinjska Bistrica. Poverjenik: Piber Jan., župnik in dež. posl. — Novi udje: Javornik M., učiteljica; Mencinger J., železn. čuv.; Ravnik Mat., Dobravec Jan., pos.; Markelj Leop., žel. čuv.; Bučar Jos., žel. delavec. (P. Bohinjska Bistrica.) 191

Brezje. Poverj.: P. Marijan Širca. — Novi udje: Kleindienst Fr., Polajnar Jos., Volk Rozalija. (P. Radoljica.) 47

Breznica. Poverjenik: *Potočnik Tomaž*, župn k. — Novi ud: Rev Marijana. (P. Žirovnica.) 133.

Dobrava pri Kropi. Poverjenik: *Vrankar Jos.*, župnik. — Novi udje: Bohinc Ant., Košir Mar., Šoberl Jan. (P. Podnart.) 66

Dovje. Poverjenik: Aljaž Jak., župnik. (P. Dovje.) 151

Gorje pri Bledu. Poverjenik: *Ažman Jan.*, župnik. — Novi udje: *Langerholz Jan.*, kaplan; Ambrožič Reza, Črne Ivana (T.), Kozelj Vinko, Steiner Ivana, Vodnjov Jakob, Zima Jera, Zumer Viktor. (P. Gorenje Gorje pri Bledu.) 225

Jesenice. Poverjenik: Skubic Ant., župnik. — Novi udje: Skubic Franja, Bogataj Ant., Klander Jan., Sovinc Elizab., Kopčar Fr., Pšenica Marija, Smolej Pavel, Javorski Franja, Verglez Jan., Narad Mar., Zvezda Iv., Stravs Franc, Legar Jera, Bručan Jožef, Stružnik Jan., Robič Jan., Špec Jan. z dr., Tancar Al., Pišek Mar., Rakovec Ant., Morič Roza, Razinger Ign., Vidic Konrad, Koler Julijana, Mežek Jan., Jenko Fr., Razinger Angela. Vidmar Janez, Ažman Jož., Prevc Mat., Šekek Uršula, Medja Ant., Ažman Albina, Klinar Jožef, Zmota Perpetua, Zmota Felicita. (P. Jesenice na Gorenjskem.) 326

Kamna gorica. Poverjenik: Ažman Šim., župnik. — Novi ud: Varl Karol. (P. Kamna gorica.) 105

Koprivnik. Poverjenik: *Steržaj Fr. Ks.*, župnik. — Novi udje: Benedik Miha, Beznik Franca, Blažin spodnji, Dijak Janez, Dobravec Martin, Korošec Fr. z dr., Markež Polona z dr., Sušnik Janez. (P. Bohinjska Bistrica.) 70

Koroška Bela. Poverjenik: Košir Fr., župnik. — Novi udje: Bačar Anton, Ravnik Simon, Baraga Marija, Kreuzer Magdalena, Malej Andrej, Janc Janez, Čop Jakob, Smolej Simon, Volc Anton, Vengar Marija. (P. Javornik.) 185

Kranjska gora. Poverjenik: Fröhlich Jos., kaplan. — Novi udje: Lenart Jos., c. kr. sodn.; Arih Jan., Gregori Jan., Hauptman Jožef, Košir Franca, Pečar Marijana, Peterman Al., Smolej Marija, Šefman Katra, Škrabar Fr. S., Žerjav Gabrijela, Arih Neža, Kerštanj Helena, Kerštanj Marija, Robič Jan., Dimnik Jera; Bezeg Karol, c. kr. davčni kontrolor. (P. Kranjska gora.) 145

Sv. Križ. Poverjenik: Juvan Fr., župn. upr. — Nova uda: Oblak Apolonija, Čop Katarina. (P. Jesenice na Gorenjskem.) 26

Kropa. Poverjenik: Oblak Valentin, župnik. — Novi udje: Pléničar Jos., nadučit.; Praprotnik Jožefa, Leš Jan., Pirc Jožefa, Rajgelj Eliza, Rejec Mar., Šlibar Jak., Šolar Fr. (P. Kropa.) 64

Lesce. Poverjenik: Lovšin Iv., župnik. (P. Lesce.) 80

Leše. Poverjenik: Bleiweis Fr., župnik. — Novi udje: Krsnik Mat., Zupan Kat., Zupan F., Milač S., Švab M., Štular M., Ovsenik M., Hladnik Kat. (P. Tržič.) 31

Ljubno. Poverjenik: Vilman Gašp., župnik. — Nova uda: Skala Jožef, Cvenkalj Marija. (P. Podnart.) 53

Mošnje. Poverjenik: *Trpin Iv. Krst.*, župnik. — Novi udje: Gogala Ant., Nunar Iv., Vovk Ant. (P. Radoljica.) 68

Ovsiše. Poverjenik: *Križaj Nikolaj*, župnik. — Novi udje: Šlibar Jan., Novak Alojzij, Dežman Mar., Štular Mar., Tomše Mar., Šolar Marija, Mohorič Marija. (P. Podnart.) 46

Ráteče. Poverjenik: Lavtižar Jos., župnik. — Novi udje: Stojan Fr., Rožič Sabina, Juvan Al., Mertelj Jož. (P. Ráteče.) 86

Ribno. Poverjenik: Kramar Jan., župnik. — Novi udje: Farna knjižn. Grilc Franca, Pangerc Jan. ml., Arh Mat. (P. Bled.) 73

Srednja vas. Poverjenik: Berlic Iv., župnik. — Novi udje: Smukavec Boštjan, Kavčič Andr., Zvan Fr., Strgar Ant., Odar Jak., Arh Jan., Stare Jak., Markež Franca, Cvetek Urša, Kravanja Urša, Tancar Marijana, Arh Ivana, Cvetek Uršula, Strgar Moj., Ražen Mina, Zupanec Janez. (P. Srednja vas.) 228

Zasip. Poverjenik: Fertin Ignacij, župnik. — Nova uda: Eržen Ivan, Korošec Gabrijela. (P. Bled.) 72

Število družnikov: 79 dosmrt. 2894 letnih.

14. Dekanija Ribnica.

Ribnica. Poverjenik: *Dolinar Franc*, kanonik. — Novi udje: Bolha Frančiška, Lesar Alojzij, Mihelič Ant., Pakiž Angela, Peterlin Jan. (P. Ribnica.) 338

Dolenjavas. Poverjenik: Vrhovšek Fr., župnik. — Novi udje: Pogorelec Viktor, Košorok Franc, Merhar Karol, Pust Fr., Bojec Frančiška, Bojec Rozalija. (P. Dolenjavas.) 99

Draga. Poverjenik: *Žnidaršič Anton*, župnik. — Novi udje: Janežič Jan., Lavrič Fr., Lavrič Fr., Lavrič Jož., Turk Fr., Urh Fr., Zvašnik Gr., Cimprič Ivana, Knavs Magd., Kovač Mar., Mavrin Franč., More Mar., Urh Franč. (P. Draga.) 82

Dobrepolje. Poverjenik: *Ramovš And.*, nadžupnik. — Novi udje: Arko Anton., pošt. upr.; *Klinc Fran, Jaklič Ladisl.*, Babič Al., Babič Jos., Boštjančič Jož., Cimperman Jos. z dr., Črne Ivana, Grm Mar., Hočevar Jan., Hočevar Jos. z druž., Hočevar Valent., Kastelic Jož. z dr., Lenarčič Iv., Marolt Jern. z dr., Meglen Fran, Novak Ant. z dr., Novak Mar., Petrič Fr. z dr., Pirnat Ter., Strah Fr. z dr., Strnad Jan., Strnad Jos., Škulj Ign., Šporar Ana z dr., Štih Jožefa, Štupnik Anton, Vidmar Marija, Žnidaršič Frančiška. (P. Videm pri Dobrépoljah.) 203

Gora pri Sodražici. Poverjenik: Lavtar Jos., župni upr. — Novi udje: Peček Fr., Vesel Iv., Belaj Št., Lavrič Jan., Krže Fr., Campa Matej, Košir Val., Mihelič Iv., Samsa Jože, Campa Prim., Gornik Andr., Krže Jan., Košmrl Ant., Samsa Fr., Turek Marija, Tretji red sv. Frančiška, Marijina družba, Arko Marija, Levstik Amalija, Marolt Marija, Arko Frančiška, Arko Frančiška, Krže Ivana. (P. Gora pri Sodražici.) 38

Sv. Gregor. Poverjenik: *Krumpestar Fran*, župnik. — Novi udje: Adamič Al., Gorjup Ant. z druž., Marolt Fr., Modec Jan., Oblak Anton, Prijatelj Anton, Mestek Mar., Ogrinec Marija. (P. Ortnek.) 107

Loški potok. Poverjenik: Pravhar Jožef, župnik. — Novi udje: Telovadni odsek Orel, Avstelj Jos., Bartol Jos., Bartol Franč., Benčina Ant., Benčina Jos., Benčina Mar., Benčina Franč., Bambič Mar., Debeljak Ivan, Debeljak Lud., Debeljak And., Gregorič Iv., Kordis Ant., Knavs Iv., Kordiš Al., Košmerlj Franč., Košmerlj Jan., Košmerlj Karol, Knavs Kat., Kordiš Karol, Košmrl Jakob, Košir Jožefa, Košmerl Karol, Lavrič Janez, Lavrič Janez, Lavrič Jakob, Levstek Jan., Lavrič Jož., Lavrič Jan., Levstek Al., Levstek Fr., Lavrič Jan., Lavrič Franc, Lavrič Jož., Mohar Joža, Mihič Matija, Mohar Tone, Mikulič Jos., Mohar Jan., Rojec Franč., Samsa Neža, Šega Jos., Šega Fr., Tauzes Leop., Turk Mar., Vesel Mar., Vesel Lud., Vesel Jos., Zbačnik Fr., Mihič Hub. (P. Travnik.) 265

Rob. Poverjenik: Zabukovec Tom., župnik. — Novi udje: Mavec Mart., Stražišar Mat., Zgonec Jan., Žužek Leop., Giromi J., Hočevar Jos., Klančar Ang., Marolt N. z dr. (P. Velike Lašče.) 93

Sodražica. Poverjenik: Traven Fran, župnik. — Novi udje: Cvar Fr., Gabrovšek Iv., Gregorič Iv., Lesar Jož., Košorok Leop., Kukec Mar. (P. Sodražica.) 213

Struge. Poverjenik: Golf Anton, župnik. — Novi udje: Bačnik Janez, Kaplan Fr., Malešič Bogomir, Nose Ant., Zupančič Janez, Ferkulj Marija, Pelc Angela, Rus Ivana, Samec Ana. (P. Videm pri Dobrépoljah.) 68

Škocijan pri Turjaku. Poverjenik: Jereb Janez, župnik. — Novi ud: Strukelj Jan. z dr. (P. Turjak.) 54

Turjak. Poverjenik: Medved Anton, župnik. — Novi udje: Majdič Leop., Šušteršič Ant., Zevnik Mar. (P. Turjak.) 34

Velike Lašče. Poverjenik: *Ramovš Jakob*, župnik. — Novi udje: Krašovec Andr., Rožman Fr., Adamič Mar., Andoljšek Marj., Gradišar Mar. (P. Velike Lašče.) 219

Vel. Poljane. Poverjenik: Lavrenčič Ant., župni uprav. — Novi ud: Andolšek Marija. (P. Ortnek.) 39

Število družnikov: 22 dosmrt. 1830 letnih.

15. Dekanija Semič.

Semič. Poverjenik: P. Dostál Stanko, župnik. — Novi udje: Pavše Janez, Šober Matija, Boben Ana, Gorše Jera, Judnič Ivanka, Ogulin Ana, Plut Ana, Štravs Frančiška, Štukelj Katar. (P. Semič.) 126

Adlešiči. Poverjenik: Šašelj Ivan, župnik. — Novi udje: Mikuž Iv., Črnič Juri, Gabrijan Pet., Šikonja Ivan z dr., Veselič Peter, Peteh Mar., Rožman Mar., Šikonja Ivanka, Miketič Marija. (P. Črnomelj.) 76

Črnomelj. Poverjenik: Kubinek Ivan R., m. župnik. — Novi udje: Kat. slov. izobraž. društvo; dr. Šturm K., odvetnik; Vidmar Mart., Neimenovan, Plavec Janez, Skube Rajm., Šikonja Ivanka, Medic Roza. (P. Črnomelj.) 147

Dragatuš. Poverjenik: Novak Jos., župnik. — Matkovič Juri, Kobetič Janez, Žvab Miha, Klobučar Kristina, Ulašič Ana, Tabor Ana, Kobetič Mar., Verderber Neža, Stajdohar Ana, Svetič Katar., Panjan Mar., Mihelič Ana, Šuštarič Mar. (P. Črnomelj.) 60

Metlika. Poverjenik: *Dovgan Franjo*, prošt, dekan. (P. Metlika.) 202

Podzemelj. Poverjenik: Rome Jožef, župnik. — Novi udje: Bitnar Pav., kaplan; Mlad. izobr. društvo, Tepec Juri, Slamorezec Marko, Šuntar Gašp. (P. Gradac.) 62

Radovica. Poverj.: *Novak Mat.*, župnik. (P. Metlika.) 63

Stari trg. Poverjenik: *Zupančič Fr.*, župnik. — Novi udje: Znanc Mara, učitelj.; Butala Jožef, Jaklič Mar., Knjižnica šolska, Kobe Katar., Koce Marko, Kralj Ana, Kump Iv., Verderber Ivan. (P. Stari trg pri Kočevju.) 60

Sinji Vrh. Poverjenik: Jerič Alojzij, župnik. — Novi udje: Miserova družina, Fortun Mara, Madrónik Mare, Simonič Franja, Žalec Franja. (P. Vinica.) 25

Preloka. Poverjenik: Kadunc Matija, župnik. — Nova uda: Radovič Peter, Žunič Marko. (P. Vinica.) 25

Suhor. Poverjenik: Pavlovčič Jak., župnik. — Novi udje: Ambrožič Fr., Ljubi Ant., Štefanič Jan., Košir Fr., Žlogar Janez, Konda Mar., Težek Bara, Jelenič Mar., Težak Neža, Suklje Kat. (P. Suhor.) 74

Vinica. Poverjenik: *König Juri*, župnik. — Novi udje: Brozovič Fr., Radovič Jožef, Trempus Ciril, Hudak Mare, Lesica Jelka, Majerle Mare, Kajin Mare. (P. Vinica.) 49

Število družnikov: 35 dosmrt. 934 letnih.

16. Dekanija Šmarije.

Šmarije. Poverj.: Trček Mih., dekan. (P. Šmarije-Sap.) 113

Javor. Poverjenik: *Klinec Jernej*, župnik. — Novi ud: Jakopin Josip. (P. Sp. Hrušica.) 39

Št. Jurije. Poverjenik: Debelak Jan., župnik. — Novi udje: Cerar Ang., učit.; Perme Jan., Goršič Mart., Križman Ant., Viršek Mart., Škrjanec Mar. (P. Grosuplje.) 58

Kopanj. Poverjenik: *Žužek Fran*, župnik. — Novi udje: Škoda Anton z dr., Žgajnar Janez, Greben Ana, Križman Terezija. (P. Grosuplje.) 46

Lipoglav. Poverjenik: Šolar Josip, župnik. — Novi udje: Gale Fr., Jesih Val., Kastelic Fr. ml. (P. Šmarije-Sap.) 45

Polica. Poverj.: Švigelj Jos., župnik. (P. Višnja gora.) 81

Št. Vid pri Zatičini. Poverjenik: Vidergar Ivan, župnik. — Novi udje: Grabljevic Jan., Koleša Alojzij, Lavrih Anton, Šelan Ign. z druž., Kaščeva hiša, Medved Fr., Zajec Alojzija, Zupančič Jan. z ženo. (P. Št. Vid pri Zatičini.) 419

Višnja gora. Poverjenik: Texter Konrad, župnik. — Novi udje: Dr. Peitler Fr., Vehovar M., c. kr. sodnika; Brezovar Matija, Erjavec Franjo, Jeršin Janez, Mohar Ant., Novak Jan., Zupančič Florijan. (P. Višnja gora.) 218

Zatičina. Poverjenik: Cistercijanska opatija Zatičina. — Novi udje: Godec Pavlina, Kosten Ter. z otr., Lampret Ign. ml., Lesjak Ter. s hčerami, Ljubič Ana, Mavsar Ant., Lampret Pet. z dr., Skubic Ant. z dr., Urban Jož. z dr., Vidic Hel., Zaletel Mar., Zupančič Marija. (P. Zatičina.) 141

Žalina. Poverj.: Schiffrer Lud., župnik. (P. Višnja gora.) 131

Število družnikov: 19 dosmrt. 1272 letnih.

17. Dekanija Trebnje.

Trebnje. Poverjenik: *Nagode Ivan*, dekan. — Novi udje: Šola v Dolenji Nemški vasi, Gabrijel Jakob, Šega Ferd., Kramar Marija. (P. Trebnje.) 216

Čatež. Poverjenik: *Povše Henrik*, župnik. — Novi udje: Brandsteter Jak., Korbar Ana, Zidar A., Pevec Fr. (P. Vel. Loka.) 59

Šentjanž. Poverj.: *Nemanjič Iv.*, župnik. (P. Šentjanž.) 85

Sv. Križ pri Litiji. Poverjenik: Papež Anton, kaplan. — Novi udje: Borštnar Jož., trg.; Borštnar Fr., Grm Al., Kirm Fr., Bradeško M., Primc Mar., Grden Jozefa, Petje Ana, Kotar Anton, Jelševar Franč. z dr., Strah Jan., Golob M. (Sv. Križ p. Litiji.) 100

Št. Lovreno. Poverj.: Oblak Ant., župnik. (P. Vel. Loka.) 80

Mokronog. Poverj.: *Bukowitz H.*, župnik. (Mokronog.) 79

Št. Rupert. Poverjenik: Mervec Janez, župnik. — Novi udje: Knez Jan., Kotar Ant., Lokar Jož., Lukek Fr., Lukek Kar., Sovše Jak., Rugelj Ign., Sitar Al., Stermole Fr., Anžiček Marija, Knavs Mar., Kermel Mar., Kovačič Jul., Malenšek Jož., Marolt J., Bec Iv., Breznikar Fr., Praznik Ivan, Bevc Marija, Eufroni Mar., Grčar Ana, Okrošček Rafaela, Odlazek Mar., Starič Al., Štrajhar Terezija, Bartol Blaž, Petelin Mar., Zobec Mar., Kopitnik Marija, Zupan Angela. (P. Št. Rupert.) 225

Trebelno. Poverjenik: *Hladnik Jan.*, župnik. — Novi udje: *Zore Lud.*, Gričar Ant., Hrastar Mih., Nahtigal Rud., Zavrl Jož., Andrlič Mar., Kocjan Ter., Kragelj Mar., Krese Joz., Krese Mar., Selko Ivana, Kunč Alojz., Okorn Jera. (P. Trebelno.) 94

Sv. Trojica pri Mokronogu. Poverjenik: Vidmar Fr., župnik. — Novi udje: Brlan Dragica, pošt.; Janežič Ivana, Knez Helena, Omahen Jak., Rajec Amal., Zorc Jožefa, Gorenc Franc. (P. Tržišče na Dolenjskem.) 61

Število družnikov: 19 dosmrt. 980 letnih.

18. Dekanija Trnovo.

Trnovo. Poverjenik: Dr. Kržišnik J. M., dekan. — Novi udje: Hirschman Al., Vičič Ana, Muha Dragot., Kušlan Vekoslav, Potepan Joz., Šestan Joz., Primc Terez., Telček Rud., Vrh Ivana, Skok Ant., Šajn Jožefa, Valenčič Jos., Uljančič Pav., Majdič Ant., Batista And.,; Strnad Rud., Štembergar Jan., Žefrin Anton, Brne Mar., Milavec Ivan, Ivančič Jos., Logar Jos., Baša Jan., Razpor Jan., Grlj Fr., Bevčič Ant., Potepan Ant., Belčič Mar., Logar Joz., Benigar Ivana, Tomšič Ivan, Kovačič Iv., Botegan Jožef, Hrvatin Kat., Kljun Fr., Primc Al., Žagar Mar., Mikuletič Regina, Primc Kat., Zadel Jožefa, Kastelic Ant. (P. Trnovo.) 224

Harije. Poverjenik: Borštnar Janko, kurat. — Novi udje: Gerl Jožef, Boštjančič Franc, Jagodnik Jože, Jenko Janez, Matko Franc. (P. Ilirska Bistrica.) 31

Knežak. Poverjenik: Pehani Al., župnik. — Novi udje: Slavec Iv., Keš Mar., Fatur Jernej, Cvetnič Valentina, Šicelj Mat., Novak Marija, Fatur Franč., Šajn Mar. (P. Knežak.) 89

Košana. Poverj.: Lenasi Kar., župnik. (P. Košana.) 82

Prem. Poverjenik: Škerjanec Mart., župnik. — Novi udje: Bajc Iv., Bobek Gašp., Cvetan Ant., Fabjančič Ant., Frank Fran, Gašperšič Jan., Gašperšič Jan., Kovačič Jos., Maslo Jak., Renko Iv., Stavanja Iv., Sterle Ant., Bašec Marij., Mršnik Franč., Perenič Franč., Počkaj Anica. (P. Prem.) 91

Suhorija. Poverjenik: Bojanec Anton, kurat. — Novi ud: Volk Peter. (P. Košana.) 56

Šmihel pri Nadanjem selu. Poverjenik: Zorko Fr., eksp. — Novi udje: Maver Fanči, učit.; Farna knjižnica, Gospod. in konz. društvo, Mlekarska zadruga, Posojilnica, Cvetnič Janez, Hrovatin Matija, Kabiža Marija, Medved Ant., Penko Jan., Rolih Leopold, Špetič Fr., Frenta Jož., Valenčič Ivana, Valenčič Matija, Vidigoj Fr., Vidigoj And., Zrinšek Jan. (P. Št. Peter na Krasu.) 72

Vreme. Poverjenik: *Škerjanec Jan.*, župnik. — Novi udje: Prelec Vilj., Sila Jos., Martinčič Jan., Orel Ant., Gerbec Franč., Prunk Ana, Prelec Jož. (P. Vremski Britof.) 71

Zagorje. Poverjenik: Groznik Fr., župn. vik. — Nova uda: Rabič Al., Čeligoj Franja. (P. Zagorje na Notranj.) 68

Število družnikov: 16 dosmrt. 768 letnih.

19. Dekanija Vipava.

Vipava. Poverjenik: Lavrič Andrej, dekan. — Novi ud: Petrič Terezija. (P. Vipava.) 95

Budanje. Poverjenik: Debevec Jan., župnik. — Novi udje: Curk Ter., Kodele Fr., Krašna Ad., Krašna Franč., Krašna Janez, Krašna Roz., Najpridnejši učenec, Najpridn. učenka, Krašna Ivana, Krašna Jožefa, Krašna Roza. (P. Vipava.) 70

Col. Poverjenik: *Janc Ivan*, župnik. (P. Col.) 65

Erzelj. Poverjenik. Kralj Al., admin. — Novi udje: Ferjančič Rud., Bizjak Ant., Gulj Ivan. (P. Vipava.) 23

Goče. Poverjenik: Kralj Alojzij, kurat. — Novi udje: Ferjančič Ivan, Bezeg Gabrijela, Krečič Mar., Curk Feliks, Zluban Jožef. (P. Vipava.) 60

Lozice. Poverj.: Klemen Iv., župnik. (Št. Vid pri Vipavi.) 39

Planina. Poverjenik: Pravst Albert, župni uprav. — Nova uda: Štrancar Ant., Poljšak Franc. (P. Vipava.) 47

Podkraj. Poverjenik: Kalan Jakob, župnik. — Novi udje: Robljek Vinko, nadučit.; Ljudska šola, Marij. družba, Bajec Ant., Puc Andrej. (P. Col.) 56

Podraga. Poverjenik: Koller Gustav, župnik. — Novi ud: Trošt Amalija. (P. Št. Vid pri Vipavi.) 55

Slap pri Vipavi. Poverjenik: *Tabor Ant.*, župnik. — Novi udje: Čuk Pavla, Furlan And., Lavrenčič Mar. (P. Vipava.) 48

Šturije. Poverjenik: Kromar Ivan, župnik. — Novi udje: *Brecelj Jožef*, Grum Fr., Kroner Franč., Valič Amal., Turk Karol, Kastrin Avg., Repič Jan., Stibilj And., Vidmar Juri, Bajc Marija, Krtelj Anton., Mesesnel Pavla. (P. Ajdovščina.) 102

Ustje. Poverjenik: Jerič Ant., kurat. — Nova uda: Bratina Al., Ferjančič M. (P. Ajdovščina.) 33

Št. Vid pri Vipavi. Poverjenik: *Demšar Jan.*, župnik. — Novi udje: Fabčič Ivana, Kodelja Franc, Trošt Anton. (P. Št. Vid pri Vipavi.) 47

Vrabče. Poverjenik: Čemažar Franc, župni upravitelj. (P. Št. Vid pri Vipavi.) 23

Vrhpolje. Poverjenik: Dejak Henrik, župnik. — Novi udje: Lavrenčič Al., Mare Jožefa, Čuk Katar., Ambrožič Mar., Ukmar Ant., Premru Fr., Kodelja And. (P. Vipava.) 70

Število družnikov: 15 dosmrt. 818 letnih.

20. Dekanija Vrhnika.

Vrhnika. Poverjenik: Gantar Lovro, dekan. — Novi udje: Lj. šola Brezovica, Lj. šola Ligojna, Lj. šola Drenov grič, Jurca Ana, Pilpah Franja. (P. Vrhnika.) 263

Bevke. Poverjenik: Poljšak Anton, ekspozit. — Novi udje: Poljšak Vikt., Leskovic Kat., Japelj Mar.; Sodnik Marija, učit. (P. Vrhnika.) 68

Borovnica. Poverjenik: Dr. Prešeren Anton, kaplan. — Novi udje: Debevec Jakob, Furlan Fr., Hrovatin Anton, Hrovatin Juri, Jereb Jožef, Korošec Jan., Kranjc Mat., Leben Fran, Petrič Ant., Korošec Franč., Pajsar Ivana Trojar Mar. (P. Borovnica.) 178

Črni vrh. Poverjenik: *Benedičič Jak.*, župnik. — Nova uda: Trobec Fr., Osredkar Franč. (P. Polhov Gradec.) 58

Horjulj. Poverjenik: Pristov Jožef, župnik. — Novi udje: Bizjan Mar., Boh Neža, Cankar Mar., Jereb Ana, Keršmanec Jan., Kogeljšek Ant., Kogeljšek Franica, Končan And., Končan Franč.,

Koprivec Fr., Korenčan Mar., Medič Neža, Mlinar Mar., Mrzlikar Mar., Muha Fran, Pečenik Jan., Pohleven Fr., Potočnik Franica, Potrebuješ Anton, Prebil Janez, Rozman Jera, Rus Marij., Sečnik Št., Stanovnik Fr., Stanovnik Ant., Velkovrh And., Velkovrh Mar., Vrhovec Neža, Zalaznik Jan. (P. Horjulj.) 152

Št. Jošt. Poverjenik: Nagode Josip, župnik. — Novi udje: Buh Jak., Grdodolnik Jož., Jesenovec Mat., Oblak Ivana, Tominc And., Grdodolnik Matija. (P. Vrhnika.) 63

Logatec. Poverjenik: Lavrič Josip, župnik. — Nova uda: Musec Andrej, Jerina Fran. (P. Dol. Logatec.) 176

Podlipo. Poverj.: Možina Iv., župnik. (P. Vrhnika.) 47

Polhov Gradec. Poverjenik: *Čebašek Iv.*, župnik. — Novi udje: Novak Mar., Randl Anton., učit.; Gerjol Mat., Hribar Ant., Hribernik Jan., Hribernik Ant., Hribernik Jož., Jankovec Janez, Laznik Jan., Plestenjak Ant., Rus Jan., Čamernik Fr., Pustovrh Jan., Trobec Ant., Železnik Fr., Dolenec Katar., Lamovec Marija, Slana Mar., Ambrožič Mar., Dolenec Iv. (P. Polhov Gradec.) 200

Preserje. Poverj.: *Gerzin Mat.*, župnik. (P. Preserje.) 87

Rakitna. Poverj.: Magajna A., župnik. — Novi udje: Mikuš Fr., Borštnik Mar., Kržič Mart., Susman Fr., Debevec Fr., Kržič Mat., Mikuš Mar., Korošec Ana, Mikuš Mar. (P. Borovnica.) 36

Rovte. Poverjenik: Sušnik M. — Novi udje: Brenčič Agata, Bogataj Mat., Jereb Iv., Jereb Jan., Jereb M., Jereb M., Kogovšek Ana, Kogovšek J., Kogovšek Fr., Kogovšek E., Kogovšek M., Križaj J., Kunc Jak. ml., Malovrh A., Mlinar Jak., Nagode T., Oblak P., Ostrman Fr., Peternelj E., Podobnik Iv., Rudolf M., Skvarča A., Treben Jan., Trček M. (P. Rovte.) 107

Sv. Trije Kralji. Poverjenik: *Miklavčič Ivan*, župni upr. — Novi ud: *Miklavčič Matevž.* (P. Rovte.) 45

Zaplana. Poverjenik: Mihelčič Iv., župnik. — Nova uda: Možina Fr., Otrin Matej. (P. Vrhnika.) 35

Število drušnikov: 25 dosmrt. 1490 letnih.

21. Dekanija Žužemberk.

Žužemberk. Poverjenik: *Tavčar Mih.*, dekan. — Novi udje: Florjančič Vekosl., Jarc Ant., Jerše Jan., Penko Rozal., Urbančič Miha, Zupec Mar., Duler Jan., Gorenčič Reza, Horvat Mar., Košiček Vinc., Valant Janez. (P. Žužemberk.) 182

Ajdovec. Poverjenik: Poljak M., župnik. (P. Žužemberk.) 72

Ambrus. Poverjenik: *Žavbi Iv.*, župni upravitelj. — Novi udje: Flak Karolina, Glivar Jožef, Gregorič Janez, Hočevar Jožef, Hrovat Janez, Hrovat Alojzij, Papež Marija, Pugelj Janez, Žavbi Uršula. (P. Zagradec-Fužine.) 47

Dobrniče. Poverjenik: Kralj Franč., župnik. — Novi udje: Miklič Frančišek, Zaletel Juri, Blatnik Anton, Tomažin Ivana. (P. Dobrniče.) 92

Hinje. Poverjenik: *Zbašnik Fr.*, župnik. — Novi udje: Kat. slov. izobraž. društvo, Tekavčič Mart., Pečjak Jož. z dr., Škufca Marija; Vrhovec Stanko, učitelj; Družine: Matičeva, Mohoričkova, Birtova, Kopinova, Jernavsova, Birtova, Komarjeva, Primoževa. (P. Žužemberk.) 110

Krka. Poverjenik: Pešec Fr., župnik. (P. Krka.) 127

Sela pri Šumberku. Poverjenik: Podlipnik Jos., župnik. — Novi udje: Gregorčič Fr., Kastelic Ant., Osvald Ana, Trunkel Marija, Zupančič Franc, Krevs Franc, Zaletel Uršula, Kmet Anton. (P. Zagradec-Fužine.) 27

Šmihel pri Žužemberku. Poverjenik: Gabršek Franč., župni upravitelj. — Nova uda: Dekliška Marijina družba, Zaletel Fortunat. (P. Žužemberk.) 25

Zagradec. Poverjenik: Berlan Engelbert, župnik. — Nova uda: Lekan Franc, Lukančič Jožef. (P. Zagradec-Fužine.) 46

Število družnikov: 14 dosmrt. 714 letnih.

Število vseh družnikov ljubljanske škofije: 793 dosmrtnih, 32.051 letnih, vkup 32.844 udov.

V. Tržaško-koprska škofija.

1. Dekanija Buzet.

Buzet. Poverjenik: Karelić Mat., uprav. župe. — Novi udje: Ravpolić Pet., obč. nač.; Klarić Ant., bivši obč. nač.; Hrvatin Iv., obč. zastop.; Rajčič Herm., not. konc.; Pavletić Ana; Cerovac Miha, žel. čuv.; Lovišček Jak., c. kr. fin. org.; Lazič Julij, duh.; Gregorec Jan., poslovod. posojil.; Prašel Ferd., posest. in kovač; Justi Ranko; Finderle Ant., obč. odbor.; Drasčič Jak., c. k. nadšumar; Sancin Iv., Flego Fr., nar. zastop.; Kovač Kat., Golčar Franjica; Zupančić Iv., ravnatelj. (P. Buzet.) 19

Brest. Poverjenik: Ellner Ant., župnik. (P. Slum.) 4

Grimalda. Poverjenik: Mikiša Andre. (P. Cerovlje.) 4

Hum. Flego Ivan. (P. Roč.) 1

Lanišče. Poverj.: Grbac Ant. (P. Lanišče.) 2

Roč. Poverj.: Růžička Rih., župnik-prodek. — Novi udje: Maljavac Jos., Semlić Ant., Leskovic Jos., Tonković Š. (Roč.) 17

Število družnikov: — dosmrt. 47 letnih.

2. Dekanija Dolina.

Dolina. Poverj.: Zupan Jož., dekan. (P. Dolina.) 100

Barka. Poverjenik: Cepar Jos. — Novi udje: Ambrožič And., Gustinčič Jak., Prelec Mar. (P. Divača.) 7

Boršt. Poverjenik: Cvejn Fr., župnik. — Novi udje: Kosmač Anton, Zahar Mih., Zobec Jožef, Zobec Mohor, Glavina Antonija, Hervat Jožefa, Kosmač Anton., Kosmač Zof., Marc Anton., Petaros Urš., Zobec Mar. (P. Boršt.) 65

Boljunec. Poverjenik: Urbančič Ant., nadučit. — Novi udje: Kraljič Rud., Maver Mar., Zobec Mar. (P. Boršt.) 24

Ricmanje. Poverjenik: Bogatec Krist., nadučit. v pok. — Novi ud: Furlan Marija, učit. (P. Boršt.) 7

Brezovica. Poverjenik: Normali Ivan, župnik. — Novi ud: Magdič Fran, kaplan. (P. Materija.) 52

Divača. Poverjenik: Martelanc Aleks., duh. — Novi udje: Marijina družba, Druž. Šajna, Gerželj Mar., Hosnar Mat., Kravanja Jos., Lukežič Ljud., Perhavec Štef., Žnidarič Fr. (P. Divača.) 70

Draga. Poverjenik: Vranjac Ivan, duhovnik. — Novi ud: Mihalič Anton. (P. Boršt.) 7

Gročana. Poverjenik: Zalokar Ivan, župnik. — Novi ud: Leonardis Gregor, učit. (P. Kozina.) 33

Klanec. Poverjenik: Šaselj Milko, župnik. — Novi ud: Možina Jožefa. (P. Klanec.) 34

Lokev. Poverjenik: *Theuerschuh Ivan*, ekspozit. — Novi udje: Arko Leop., naduč.; Hreščak Al., učit.; Placer Miha, Muha Karol., Škabar Amal., Ban Franč., Perhavec Mar. (P. Lokev.) 58

Podgorje. Poverj.: Habát Jož., kurat. — Novi udje: Poljak Fr., Koren A., Tavčar And., Grzetič M., Poljak J. (P. Podgorje.) 35

Rodik. Poverjenik: Elsnic Jos., župnik. — Nova uda: Čeh Anton., Parapat Frančiška. (P. Kozina.) 49

Slivje. Poverjenik: Hreščak Anton. — Novi udje: Mezgec Jož., Jakulin Ter., Juriševič Mar., Cetin Franč., Skočaj Ant., Lukač Iv., Šegulin Fr., Gropajc Jož., Valenčič Jož. (P. Materija.) 32

Skocijan. Poverjenik: Stemberger Ante, župni upr. v p. (P. Divača.) 28

Vatovlje. Poverjenik: Dolenec Vinc., eksp. (P. Divača.) 12

Število družnikov: 3 dosmrt. 610 letnih.

3. Dekanija Jelšane.

Hrušica. Poverjenik: Rogač Ant., dekan. — Novi udje: Kariž Mar., Fabjančič Mar., Ukovič Alojz., Cek Jos. (P. Podgrad.) 51

Jelšane. Poverjenik: Velhartický Josip, župnik. (P. Jelšane.) 98

Golac. Poverjenik: Benkovič Josip. — Novi udje: Bubnič Hel., Gojak Ivan, Gojak Tomaž. (P. Obrov.) 17

Mune. Poverjenik: Pospišil Franc, župnik. — Novi udje: Zadkovič Ant., Valetič Iv., Fabijančič Mate, Grubiša Jure, Dujmovič Miho, Dujmovič Mate. (P. Podgrad.) 16

Pasjak. *Maslo Ante*, učitelj-vod. (P. Jelšane.) 1

Podgrad. Poverjenik: *Markič Mat.*, župnik v pok. — Novi udje: Jelenič Št., Jagodnik Iv., Kresevič Mar., Dodič Jak., Ilijaš Anton. (P. Podgrad.) 39

Podgraje. Poverjenik: *Jenko Št.* — Novi udje: Ljudska šola, Iskra Mar., Iskra Marjeta, Iskra Mar., Jakšetič Zof., Iskra Marija, Poklar Mar., Rojc Ivana, Rojc Emilija, Štefančič Mat., Potočnik Marija, Vrh Amal., Ličan Al., Rutar Franč., Uljan Milka, Poklar Franč., Maljevac Jak., Mikuletič Jožefa, Rolih Franč., Šustar Neža, Valc Frančiška. (P. Ilirska Bistrica.) 73

Pregarje. Poverjenik: Logar Rajko, duhovn. — Novi udje: Cek Ant., Gustinčič Iv., Tomažič Iv., Zadnik Mar., Valenčič Iv., Tomažič Mar., Plestenjak Roza. (P. Obrov.) 34

Število družnikov: 4 dosmrt. 325 letnih.

4. Dekanija Kastav.

Kastav. Poverjenik: Ryšlavý Franjo, dekan. — Novi ud: Baf Fran, nadučitelj. (P. Kastav.) 21

Klana. Poverjenik: Koruza Ivan, župnik. — Novi ud: Barak Peter. (P. Klana.) 11

Sv. Križ. Poverjenik: Žiganto Ivan, kaplan. — Novi udje: Novak Ivan, učit.; Žekar Mirosl., Hrvat. čit. Srdoči, Marčelja Iv., Devjak Kat., Petrovič Mar., Adamič Jos. (P. Kastav.) 16

Lovran. Poverjenik: Sinec Fran. (P. Lovran.) 7

Rukavac. Poverj.: Petrák Jos., kaplan. (P. Frančići.) 9

Opatija. Poverjenik: Dubrovič Mate, kaplan. — Novi udje: Andlovič Alb., Čuk Neža, Ulčar Mar., Potočnik Ant., Kaplanijska knjižnica. (P. Opatija.) 33
Veprinac. Poverj.: Klun Zorko, ž. upr. (P. Ičići.) 2
Volosko. Poverjenik: Defar Simon, župnik. — Novi ud: Župna knjižnica. (P. Volosko.) 14
Število družnikov: 4 dosmrt. 109 letnih.

5. Dekanija Koper.

Koper. Poverjenik: Kramberger Fran, kazniln. kurat. — Novi udje: *Copič Filip*, Hlača Olga, Pegan Rom., Dominko Kar., Jenko Josip. (P. Koper.) 88
Dekani. Poverjenik: Slamič Anton, župnik. — Novi udje: *Fortuna Peter*, Pohlen Ant., Obad Fr., Valentič Mar., Kosmina Fr., Cergol Jos., Piciga Marij., Piciga Jan., Fortuna Mar., Makor Roža, Obad Karol., Gregorič Nik., Kozina Iv., Muzlavič Avguštin, Toškan Dan., Piciga Nazarij. (P. Dekani.) 78
Rižan-Lazaret. Poverjenik: Košir Jos., župn. uprav. — Novi udje: Brezar Ignacij, Angelini Ant., Purger Melh., Piciga Marija, Apollonio M., Bertok Mir., Bertok Mar., Bertok Tom., Bordon Št., Vatovec Ž., Bertok Jos. (P. Koper.) 63
Število družnikov: 3 dosmrt. 226 letnih.

6. Dekanija Krkavce.

Krkavce. Poverjenik: Škerbec Matevž, dekan. — Novi udje: Breč Iv., Kirin Bl., Kleva Iv. (P. Buje.) 41
Sv. Anton. Poverj.: Pipan Iv., župnik. — Novi udje: Jakomin Ant., Moženič Ivan, Jakomin Jos. Avg., Pobega Roža, Cah Roža, Jakomin Anton. (P. Koper.) 33
Kostabona. Poverj.: *Čemažar Jak.*, župnik. (P. Koper.) 30
Marezige. Poverj.: Kemr Fran, župnik. (P. Koper.) 33
Pomjan. Poverjenik: Schiffrer Iv., župnik. — Novi udje: Viler Ant., Peroša Iv., Furtanič Jak. (P. Pomjan.) 24
Šmarije. Poverjenik: Čemažar Jakob, župni upr. — Novi udje: Brajnik Mat., Grizonič Ana, Grizonič Pet. (P. Koper.) 67
Truške. Poverjenik: Rebolj Matevž, župnik. — Nova uda: Lovrečič Karol, Jerman Jože. (P. Koper.) 43
Število družnikov: 3 dosmrt. 268 letnih.

7. Dekanija Opčina.

Opčina. Poverj.: Slavec Ivan, dekan. (P. Opčina.) 113
Bazovica. Poverjenik: *Počivalnik Ignac*, župnik. — Novi ud: Grgič Jožef. (P. Bazovica.) 65
Katinara. Poverjenik: Střinar Jos., župnik. — Novi udje: Grdina Franč., Petaros Pet., Jurjevčič Iv., Biščak Ant., Gulič Iv., Pregarc Gabrijela. (P. Boršt.) 123
Kontovelj. Poverj.: Košir Ant., župnič. (P. Prosek.) 37
Sv. Križ. Poverjenik: Furlan Andr., župnik. — Novi udje: Košuta Št., Sulčič Mar., Tretjak Ivana. (P. Sv. Križ pri Trstu.) 81
Prosek. Poverjenik: Martelanc Ivan M., župnik. — Novi udje: Verhovc Gregor, Stoka Mat., Danev Ljudm., Briščik Zofija. (P. Prosek.) 52
Trebče. Poverj.: Hrovatin Ant., župnik. (P. Opčina.) 38
Število družnikov: 3 dosmrt. 506 letnih.

8. Dekanija Osp.

Osp. Poverjenik: Piščanc Gabrijel, župni uprav. — Novi ud: K. s. izobr. dr. v Kačkoljah. (P. Črnikal.) 41
Kubed. Poverjenik: Škvarč Franjo, župnik. — Novi ud: Cepek Anton. (P. Črnikal.) 28
Movraž. Poverjenik: Švegelj Peter, župnik. — Nova uda: Grdina Ivan, Najpridnejši učenec. (P. Buzet.) 17
Plavje. Poverjenik: Piščanc Gabr., župni uprav. — Novi udje: Čok Rup., Hrovatin Mar., Parovel Francka. (P. Žavlje.) 28
Predloka. Poverjenik: Sancin Jožef, župnik. — Novi udje: Andrijašič Jožef, Majer Iv., Marsetič Iv., Primožič And., Sav Jož., Semec Rud., Srti Jož., Srti Jož., Slanc Iv., Start Iv., Štepan And., Ogrin Mar., Zdenko Fedora. (P. Črnikal.) 45
Tinjan. Poverjenik: Svetič Josip, župnik. — Novi udje: Cupin Ana, Cupin And., Cupin Iv., Serbo Ant., Serbo Ivana, Serbo Vincencij, Šturman Alojzija. (P. Dekani.) 18
Število družnikov: — dosmrt. 177 letnih.

9. Dekanija Pazin in Pičan.

Pazin. Poverjenik: P. Fortunat Goli, frančiškan. — Novi udje: Bolonič Pet., naduč.; Mohorič-Tomažič Iv., Belulovič Matilda, Halama Franjo. (P. Pazin.) 58
Tinjan. Poverjenik: *Križman Josip*, župni uprav. — Novi ud: Paglavec Milica, učit. (P. Tinjan.) 6
Žminj. Poverj.: Filipič Pravdoslav, župnik. (P. Žminj.) 5
Število družnikov: 3 dosmrt. 66 letnih.

10. Dekanija Piran.

Kaštel. Poverjenik: Mandić Iv., upr. župe. (P. Buje.) 4
Korte. Poverjenik: Šonc Lud., župni uprav. — Novi udje: Babič Ivana, Grbac Jož., Medoš Jan., Medoš Anton., Medoš Juri, Mejak Jož., Moratto Matija, Panger Jan., Prinčič Ivana, Rosinovič Jož., Tončič Ant., Bernardi Jož. (P. Portorose.) 87
Piran. Poverjenik: Kolar Peter, c. k. nadkontr. — Novi ud: Zarl Valentin, c. k. asistent. (P. Piran.) 3
Število družnikov: 1 dosmrt. 93 letnih.

11. Dekanija Tomaj.

Tomaj. Poverjenik: Sila Matija, dekan. — Novi udje: Piskernik Mar., Bole Pavla, Starec Kristina, Žiberna Franč., Orel Ivan, Požar Mar., Uršič Mar., Miklavec Josip. (P. Dutovlje.) 90
Avber. Poverjenik: Lampert Karol, župnik. — Novi udje: Berščak Jan., Gulič Fr., Tomažič Alojzija. (P. Dutovlje.) 26
Dutovlje. Poverjenik: Grzetič Edo, župnik v pok. — Novi udje: Lovrenčič Vinko, Čandek Josip, Štok Ivan, Gomezel Vinko, Štok Vikt., Gomezel Fr., Štok Andr., Gomezel Jos., Tavčar Ivan, Tavčar Frančiška. (P. Dutovlje.) 44
Kazlje. Poverjenik: Dekleva Blaž, umir. župnik. — Novi udje: Majcen Vincencij, Vran Mar., Gulič Olga. (P. Sežana.) 28
Kopriva. Poverjenik: Knavs Jos., vikar. — Novi udje: Šonc Leop., Jurca Anton., Zega And., Ukmar Ivana, Gulič Št., Vrabac Justin, Mrcina Franjo, Petvar Jan., Ukmar Al., Novič Benjamin, Vrabec Justin. (P. Dutovlje.) 35
Povir. Poverjenik: *Novak Jožef*, župnik. — Novi udje: Rebec Fr., Kocjan Ant., Kariž Anton., Kariž Franč., Mahnič Kat., Kocjan Frančiška, Mahnič Franč., Pelan Julija, Lovrenčič Olga. (P. Sežana.) 69
Repentabor. Poverjenik: Krančič Josip, župnik. — Novi udje: Guštin And., Škabar Alojz., Škabar Jože, Furlan Al., Škabar Karol. (P. Opčina.) 50
Sežana. Poverjenik: Omers Jožef, župnik. — Novi udje: Druga stotnija c. in kr. pešpolka št. 97, Četrta stotnija c. in kr. pešpolka št. 97, Bizjak Leop., Furle Josip, Husu Anton, Kontelj Jos., Macarol Kar., Miklavec Jan., Miklavec Jož., Rodica Franc, Čebulec Ag., Pirjevec Mar., Pirjevec Mar., Tavčar Franč., Ukmar Pavla; Turšič Hermina, učit. (P. Sežana.) 121
Škopo. Poverj.: Kranjec Ant., župnik v p. (P. Dutovlje.) 17
Storje. Poverjenik: *Notar Anton*, ekspozit. — Novi udje: Kmečko društvo, Mahnič Marija, Vidmar Jožefa, Dolgan Ivanka, Majcen Anica, Žiberna Pepica, Benčina Marija, Uršič Ana. (P. Sežana.) 29
Število družnikov: 8 dosmrt. 501 letnih.

12. Dekanija Trst.

Trst. Stari sv. Anton. Poverjenik: Ukmar Jakob, duh. pom. — Novi udje: Birsa Iv., Bončina Franč., Janežič Ana, Miklavčič Veron., Pleterski Jos., Ratej Julija, Rolle Kati, Urbiha Ivan (98). — Novi sv. Anton. Poverjenik: Tul Ivan, kaplan. — Novi udje: Babnik Anton, Bavčar Olga, Bastjančič Viktorija, Bremic Marija, Čergolj Iv., Delak Josip., Jermal Mar., Kaltnekar Josip., Katalan Marija, Kobula Mar., Konjedic Ter., Dr. Kovačič Feliks, Krešević Josip., Lautežak Ang., Lukančič Terez., Lukman Luc., Mostečnik Apol., Pahor Mar., Peruš Ivanka, Potrata Mihaela, Požar Matilda, Rebec Anton., Robnik Frančiška, Smeh Ivana, Strojanšek Marija, Škerbec Mar., Trošt Kar., Umek Franc, Vertovec Edvard, Zamperlo Josip., Bobnik Franč., Kostanjšek Sim., *C. k. jetnišnica*, Kravos Viktor, Rangan Anton., Trost Karola, Valentinčič Ana (588). — Sv. Jakob. Poverjenik: Brumen Adrijan, kaplan. — Novi udje: Biščak And., Dujec Ivana, Fabčič Just, Fabijan Iv., Fortuna Mar., Humar Ant., Kovačič Jos., Ljubič Al., Mrak Ivan, Misigoj Marj., Oražen Amal., Pozru Ana, Stajer Fani, Šlager Jos., Starc Val., Dr. Vrabar Maks, Zablic Vincencij, Velikonja Marjeta, Merhar Jak., Godnič Jos., Duša Mar., Škerjanc Mar., Firm Anton., Ilješ Ter., Stenovic Ivana, Lenasi Mar., Vede Mar., Czurda Ana, Korošec Blaž (189). — Sv. Vincencij Pavl. Poverjenik: Zink Andr., mestni kaplan (71). (P. Trst.) 946
Barkovlje. Poverjenik: Kjuder Anton, župnik. — Novi udje: Cuban Jak., Ferluga Kar., Martelanc Angel, Makuc Marija, Mozetič Franč., Pertot Lud., Piščanc Raf., Skerl Karol., Spanger Luc., Scheimer Ema, Tavčar Ivan, Tavčar Anton., Verša Emilij, Vošner Pav., Žgur Ivana, Ralca Karol., Stiplovšek Fr., Miklavec Jos., Šramel Anton. (P. Trst.) 145
Sv. Ivan pri Trstu. Poverjenik: Čok Anton, kaplan. — Novi udje: Potočnik Mar., Sušelj Mar., Škerlovaj Fil., Vran Mar., Jurkič Avg., Perhinek Dora. (P. Sv. Ivan pri Trstu.) 151
Rojan. Poverjenik: Bonač Franc, kaplan. — Novi udje: Posega Ida, Čok Irma, Sorre Amal., Bajželj Greg., Lavtižer Ivan, Marovt Alojzij. (P. Trst.) 223

Škedenj. Poverjenik: Macarol Jos., župnik. — Novi udje: Godina Viktor., Godina Virg., Hvala Fr., Kavalič Urš., Lah Josip, Mislej Drag., Macarol Mar., Officia Ivan, Schweitzer Vekoslava, Sajovic Anton., Zavrtanik Adolf, Srebrnik Ign. (P. Škedenj.) 157

Število družnikov: 46 dosmrt. 1576 letnih.

13. Po drugih dekanijah.

Šterna. Poverjenik: Nedvěd Ant., župnik. (P. Oprtalj.) 5

Buje. Poverjenik: Arbanassich M., kaplan. (P. Buje.) 2

Gradina. Poverjenik: Zega Ivan, eksp. — Novi ud: Radin Ivan, posestnik. (P. Oprtalj.) 3

Število družnikov: — dosmrt. 10 letnih.

Število vseh družnikov tržaško-koprske škofije: 78 dosmrtnih, 4514 letnih, vkup 4592 udov.

VI. Škofiji Poreč in Krk.

Poreč. Poverj.: Pakovič Eman., stolni dekan. (P. Poreč.) 11

Brioni. Poverjenik: Turk Juri, c. k. fin. str. pregl. — Novi udje: Potočnik Dav., Negode Ivana, Uršič Ter. (P. Brioni.) 6

Juršići. Poverj.: *Velikanje Josip.* (P. Vodnjan.) 9

Labin. Poverjenik: Verdnik Martin. (P. Labin.) 5

S. Lovreč. Poverjenik: Hrdý Ferd., župnik. — Novi ud: Roter Marko. (P. Labin.) 6

Pulj. Poverjenik: Polutnik Ant., c. k. verouč. — Novi udje: Šorli Ant., Raztresen Iv., Cerkvenik Juri, Močnik Juri, Srebotnik Fr., Starec Jos., Presen Štipko, Bačnik Fran, Knafelj Jos., Hrelja Tom., Osovnikar Maks, Šoba Ana, Gelj Mar., Volc Iv., Turšič Iv., Kankelj Jos., Pezdič Al., Bigollo Ter., Pahor Št., Pirc And., Kašl Mar., Vrtovec Milan, Gregorič Al., Erman Fr. (P. Pulj.) 82

Karojba. Poverj.: Stavělik Fr., župnik. (P. Motovun.) 2

Barban. *Pindulić Dinko*, kanonik-župnik. — **Sv. Martin.** *Jereb Val.*, župni upr. — **Višnjan.** Rejc Josip, posestnik. — **S. Vincenat.** *Svijetličič Fr.* 4

Število družnikov: 9 dosmrt. 116 letnih.

* * *

Krk. Poverjenik: Vogrič Franjo, c. k. dav. prakt. — Novi ud: Žič Anton. (P. Krk.) 36

Cres. Poverjenik: Maračić Ivan, kaplan. — Novi udje: Crivellari Jos., kan.; Justić Mate, ž. uprav.; Radošević Josipina, učiteljica. (P. Cres.) 20

Vrbnik. Poverj.: Volarič Fr., župnik. (P. Vrbnik.) 3

Rab. Poverj.: Zahija Pet., župnik-provikar. (P. Rab.) 4

Omišalj. Poverj.: Mužina Mih., župnik-dek. (P. Omišalj.) 5

Mali Lošinj. Poverj.: Šabalja P., kaplan. (P. Mali Lošinj.) 2

Število družnikov: — dosmrt. 70 letnih.

VII. Škofije senjska in dalmatinske.

Senj. Poverjenik: Dr. Lončarić Ante, prof. (P. Senj.) 16

Reka. Poverjenik: Solter o. Angjeo, kapuc. — Nova uda: Gustin Ivan, Trkelj Andrej. (P. Reka.) 101

Trsat. Poverjen.: O. Romuald Jereb. — Nova uda: Bavec Franja, Kostajnec Marija. (P. Sušak.) 26

Gerovo. Poverjenik: Župni urad. (P. Gerovo.) 8

Grižane. Poverjenik: Matasić Matija. (P. Grižane.) 2

Rakovica. Poverjenik: *Vanjković Mihael*, dekan, župnik. (P. Rakovica.) 8

Bribir. Poverj.: Lorbek Franjo, kanonik. (P. Bribir.) 2

Skrljevo. Janković Ivan, župnik. — **Modruš.** Milošić Anton, župnik. — **Josipdol.** Glad Zdravko, župnik. 3

Število družnikov: 8 dosmrt. 158 letnih.

* * *

Zadar. Poverjenik: Vrečko Jak., poštni kom. (P. Zadar.) 11

Batahovina. Poverjenik: Brilli Josip, h. kaplan. — Nova uda: Anič Ant., Kriletić Ant., župnika. (P. Gravosa.) 5

Benkovac. Poverjenik: Pepelnak Miha, c. kr. orožn. stražm. (P. Benkovac.) 2

Drniš. Poverjenik: Endlicher Avgust. — Novi udje: Arbeiter Ant., Schetina Pav., Werdnik Jan. (P. Drniš.) 6

Sinj. Poverjenik: Jarh Josip, učitelj glasbe. — Novi ud: Br. Samuel Dular. (P. Sinj.) 3

Spljet. Poverjenik: Žnidaršič Ivan, c. k. asist. arh. muzeja, — Novi udje: Makarović Rudolf, Šolske sestre pri sv. Ciprijanu. Milosrdne sestre v dež. boln., Levičnik Vinko. (P. Spljet.) 14

Šibenik. Poverjenik: *Pipan Anton*, c. in kr. morn. kurat. (P. Šibenik.) 9

Dubrovnik. P. Vizintin Al., franj. — **Karin.** O. Gorenc Anton, franj. — **Makarska.** *Br. Praprotnik Justin.* — **Zemunik.** Samostan trapistov. 4

Število družnikov: 3 dosmrt. 51 letnih.

VIII. Zagrebška nadškofija.

Zagreb. Poverj.: Dr. Čebušnik Val. — Novi udje: Šrami Mar., Merhar Adolf, Kovačič Mijo (68). — Poverjenik: Seigerschmied M. — Nova uda: Aušić F., Antolić M. (19). (P. Zagreb.) 87

Čakovec. Poverjenik: *O. Tišler Timotej.* — Nova uda: Tomašić Terezija, Gavez Alojz. (P. Čakovac.) 13

Gornji Mihaljevec. Poverjenik: Gasparlin Miha. — Novi udje: Žnidarič Mih., Kocijan Ter., Novak Fr. (P. Miksavár.) 52

Grabovnica. Poverjenik: Štiberc Juri. — Novi ud: Apatič Viktorija. (P. Pitomača.) 5

Karlovac. Pov.: Samostan franjevački. (P. Karlovac.) 5

Klanjec. Poverj.: Frančišk. samostan. (P. Klanjec.) 4

Krašić. Poverj.: Horvat Jos., ravn. učit. (P. Krašić.) 4

Mače. Poverjenik: Noršić Vjekosl., kaplan. — Novi ud: pl. Kalaj Juraj, učitelj. (P. Mače.) 3

Mursko Središče. Poverjenik: Levačič Ivan. — Novi udje: Novak Jožef, Čurin Jožef, Goričanec Matjaš, Trojnar Ivan. (P. Mursko Središče.) 22

Pregrada. Poverj.: Šturlić Mato, kaplan. (P. Pregrada.) 10

Samobor. Poverjenik: *O. Efrem Turk*, franč. — Nova uda: Novak Mijo, Podružnica „Hrv. krščk. rad. saveza". (P. Samobor.) 13

Kiš Sabatka. Poverjenik: Muhvič Anton, trg. — Novi ud: Seršan Ivan. (P. Kiš Sabatka.) 7

Strigova. Poverjenik: Ivko Ivan, župnik. — Novi udje: Fic Št., Frav Andraž, Jambrovič Tom., Kosti Mat., Knechtl Juri, Knechtl Miha, Lešnjak Juri, Horvat Št., Bedekovič Ant., Ohman Mat., Perger Ivana, Pufek Jak., Rans Mat., Rodik Anton., Stojko Magd., Tevčič Lud., Tkalčič Melh., Trstenjak Jož., Valpotič Tom., Zličar Aleksander. (P. Mura-Szerdahely.) 134

Sisak. Poverjenik: Dr. Medjimorec Mih. (P. Sisak.) 15

Varaždin. Poverjenik: Lehpamer Josip, kanonik. — Novi udje: Šašel Jan., Fržič Milutin, Županec Juri. (P. Varaždin.) 39

Varaždinske Toplice. Poverjenik: *Zadravec Alojz*, župnik. (P. Varaždin.) 3

Virovitica. Poverjenik: *O. Krajnc Krizostom*, gvard. — Nova uda: Pevec Ivan, Gomzi Ant. (P. Virovitica.) 7

Garešnica. Poverjenik: Rožman Ivan. (P. Garešnica.) 2

Novakovec. Poverj.: Štimec Juri, trg. (P. Dekanovec.) 2

Voloder. Poverj.: Pozderec Uršula. (P. Popovača.) 2

Jaska. Poverj.: Franjevački samostan. (P. Jaska.) 2

Molve. Poverj.: *Župna knjižnica.* (P. Virje.) 2

Gornji Kraljevec. Tukczar Štefan. — **Hum.** *Župna knjižnica.* — **Sv. Ivan Zelina.** Kačečnik Frid. — **Sv. Ivan Žabno.** Ilec Fr. — **Koprivnica.** Dragšić Marj., Osianik Mih. — **Kostajnica.** Peer Mar. — **Kutina.** *Fischer Emil.* — **Oštere.** *Bučar Viktor*, župnik. — **Pokupsko.** Štimec Alojzij. — **Požega.** Br. Kraljevic Elzearij. — **Svibovec.** Štimec Josip. — **Taborsko.** *Pučka župna knjižnica.* — **Vagovina.** Kovač Ant. 14

Število družnikov: 23 dosmrt. 424 letnih.

IX. Djakovska škofija.

Djakovo. Poverjenik: Cepelić Milko, prelat in župnik. — Novi ud: Vidiavić Mat., kapelan. (P. Djakovo.) 15

Irig. Poverjenik: Ferković Andr., župnik. — Nova uda: Rostohar Fr., rudar; Znidaršič Al., stolar. (P. Vrdnik.) 17

Osijek. Poverjenik: Kamnikar Jos., zborovodja. — Novi udje: Friedrich Iv., kaplan; Mirković Ljubomir, uradnik prve hrv. sted.; Sovinšek Ivana. (P. Osijek.) 26

Mitrovica. Poverjenik: Strniša Pet. — Nova uda: Cvrkovič Ivan, kaplan; Fürst Jos., pivovar. (P. Mitrovica.) 7

Ruma. Poverjenik: Neubauer Franjo, katehet. — Novi ud: Oberleitner Josip, župnik. (P. Ruma.) 2

Dolnji Miholjac. Šibenik Roza, soproga kr. kot. pristava. — **Golubinci.** Vuković Franjo, upr. župe. 2

Število družnikov: — dosmrt. 69 letnih.

X. Bosniške škofije.

Sarajevo. Poverjenik: Hadrović Stjepan, kan. — Novi udje: Glabačnik Antonija, Bradnik Ivan, Pinter Juraj, Rebernik Marija, Podboj Ivan, Pissenberger P., Strucalj Iv. (P. Sarajevo.) 61

Banjaluka. Poverjenik: Msgr. Malešević Fr., župnik. — Novi udje: May Henrik, župnik; Resnik Ant., krojač; Džaić Ana; Krošelj M., stolar; Osterman Iv., Roić Rud. (P. Banjaluka.) 16

Čajnica. Poverjenik: Žmavc Mart., c. in k. okr. stražm. — Nova uda: Prasny Franc, oružnički postajevodja; Jovanović Rade, trgovec. (P. Čajnica.) 6

Drvar. Poverjenik: Drenšek Ant. (P. Drvar.) 6

Dubica. Poverj.: Božič Matija, pos. (P. Dubica Hrvatska.) 4

Bosniška Gradiška. Poverjenik: *Dular Fr.*, okr. višji živinozdravnik. — Novi udje: pl. Váriačić Micika, pl. Gjurkovečki Lud., gospici; Samostan č. sester v Maglaju, Samostan č. sester v Bosn. Gradiški. (P. Bosniška Gradiška.) 8

Gradačac. Poverjenik: Mohorič A., župnik. (P. Gradačac.) 3

Grmeč. Poverjenik: Slutej Janez. (P. Bosniški Petrovac.) 2

Ivanska. Poverjenik: Kern Ant. (P. Banjaluka.) 4

Posušje. Poverjenik: Paravan Franjo. (P. Posušje.) 6

Prijedor. Poverjenik: Motore Jos. — Novi ud: Molan Jan. (P. Prijedor.) 5

Tuzla. Poverjenik: Mervar Iv. — Nova uda: Čadež Gašper, Čatež N. (P. Tuzla.) 12

Usora. Poverjenik: Meršnik Jože. — Novi ud: Majetič Jakob. (P. Usora.) 2

Visoko. Poverjenik: Domicelj Št., žel. delovodja. — Novi ud: Cerne Franč., soproga žel. delovodja. (P. Visoko.) 13

Višegrad. Poverjenik: Zaloker Oto. (P. Višegrad.) 3

Zenica. Poverjenik: Cukale Iv. — Novi ud: Varl Marija. (P. Zenica.) 11

Bugojno. Oblak Avg., kot. sud. — **Domanovič.** Kossutta Karol. — **Sanskimost.** Bitenc Iv. (2 izt.). — **Maglaj.** Požar Marija, gospa. — **Ravno.** *Don Raguž Ivan*, župnik. 6

Število družnikov: 8 dosmrt. 160 letnih.

XI. Somboteljska in druge ogrske škofije.

Tišina. Poverj.: Dr. Ivanocy Fr., č. kan. (Ferenclak.) 40

Belatinc. Poverjenik: Rous Marko, kmet. — Novi udje: Zver Iv., Herič Ana, Bakan Jož., Kovač Št, Škrjout Iv. (P. Belatinc.) 83

Gornji Sinik. Poverjenik: Labric Matija. — Novi ud: Mukič Martin. (P. Felsö-Szölnök.) 11

Martinjanci. Poverjenik: Györek Mih. (P. Martinjanci.) 5

Sv. Sebastijan. Poverj.: Klekl J., župnik. (Sv. Sebastijan.) 8

Vizlendva. Poverjenik: Pücko Pavel. — Novi ud: Magyar Ana. (P. Szarvaslak.) 4

Turnischa. Poverjen.: Horvat Ivan. (P. Turnischa.) 3

Tatabanja. Poverj.: Pirtušek Pongr., kov. mojster. — Novi ud: Gorenc Anton. 2

Gornja Lendva. Poverjenik: Bednařik Rudolf, župnik. 2

Črenšovec. Poverjenik: Útrosa Mih. (P. Cserföld.) 16

Cankova. Dvoršak Matija. — **Malaczka.** Zorzut Ferd. — **Vel. Kaniža.** Mihelič Tereza. — **Rakovica.** Tomašič Tomaž. — **Grössling.** Krajnjak Edvard. — **Budimpešta.** O. Horvat Anton, kapucin. — **Požun.** *Vodopivec Jos.*, c. in kr. nadporočnik. — **Vasvar.** *P. Glašić Egidij*, dominikanec. — **Somboteli.** Kuhar Istvan. 9

Število družnikov: 2 dosmrt. 181 letnih.

XII. Sekovska škofija.

Gradec. Poverjenica: Gomilšak Gerta (Dominikanergasse 8, II.). — Novi udje: „Nada" slov. društvo, Pack Valentin, Turšek Janez, Zupanc Martin (83). — Poverj.: Slov. katol. akad. tehn. dr. „Zarja". — Nova uda: Šneider Kristina, Slov. kat. izobr. društvo „Kres" (24). — Poverj.: Dr. Zdešar Ant. (Mariengasse 48) (45). — Poverj.: Ljubša Matija, c. kr. kurat (11). (P. Gradec.) 163

Admont. Poverjenik: O. Pavec Ivan. (P. Admont.) 6

Cmurek. Poverjenik: Lopič Janez, župnik. — Nova uda: Moršič Janez, Resnik Marija. (P. Murek.) 6

Donawitz. Poverjenik: *Glastovec Ivan*, kovač. — Novi ud: Marenk Adalbert. (P. Donawitz.) 8

Sv. Duh pri Lučanah. Poverjenik: Rožman Jakob, župnik. — Novi udje: Gradišnik Fr., Lorbek Ign., Vališer Mar., Krampl Matija, Šlaher Mar., Kröll Miha, Tacer Anton., Tacer Jera, Kavran Jan., Knap Jož., Pečovnik Fr. (P. Lučane.) 48

Falkenburg. Poverjenik: O. Rántaša Ljudevit, lektor. 3

Fohnsdorf. Poverjenik: Stergar Janez. — Novi ud: Gorišek Matija. (P. Fohnsdorf.) 8

Gratkorn. Poverjenik: O. Vidav Benedikt. — Nova uda: Slabotnik Marija, Jevšenek Jožefa. (P. Gratkorn.) 12

Knittelfeld. Poverjenik: Mušič Pet., ključavn. — Nova uda: Osterman Ivan, Sever Antonija. (P. Knittelfeld.) 8

Lankovice. Poverjenik: P. Mansuet Bernardič, franč. — Novi ud: Vizovnik Juri. (P. Lankowitz.) 14

Lipnica. Poverjenik: Čirič Benko, kapucin. — Novi ud: *Požar Benon*, kapucin. (P. Leibnitz.) 15

Lučane. Poverj.: Rožman Jos., kaplan. (P. Lučane.) 27

Münzenberg. Poverjenik: Zajec Franc. — Nova uda: Skutelj Jožef, Divjak Lorenc. (P. Seegraben bei Leoben.) 5

Spielfeld. Poverjenik: Muršec Ant., župnik. (Spielfeld.) 7

Wies. Poverjenica: Klavora Jožefa. (P. Wies.) 5

Mettersdorf. Poverjenik: P. Vavpotič Kalist. (P. loco.) 2

Möderbrugg. Poverj.: Rode Lorenc. (P. Möderbrugg.) 2

Mürzzuschlag. Poverjenik: Rupar Ivan, oskrbnik bolnišnice. (P. Mürzzuschlag.) 2

Sv. Peter pri Gradcu. Poverjenik: *Schalamun Ant*, dežel. kurat. (P. Sv. Peter pri Gradcu.) 2

Radgona. Poverjenik: Ribič Lud., kaplan. — Novi udje: Mössl Franc, kaplan; Wurmbrand grofica Otilija, Cmur Alojzija, Jaušovec Rozalija, Padarič Jožef, Pavel Elizab., Vinkovič Alojzija, Pinterič Katar., Türha Marija. (P. Radgona.) 79

Schwanberg. Poverjenik: O. Sattler Angelus, kapucin. (P. Schwanberg.) 2

Veitsch. Poverjenik: Kerpač Jožef. (P. Veitsch.) 2

Apače. Jurkovič Anton, mlinar. — **Bruck a. M.** Mohorič Minica. — **Deutsch-Feistritz.** Stier Helena. — **Farrach.** *Spanžel Luka.* — **Feldbach.** *Vozlič Leopold.* — **Gnas.** Ožinger Jožef. — **Gröbming.** Würmer Mina. — **Gross-Florian a. d. L.** Farer Rihard. — **Hartberg.** O. Wagner Žiga, gvard. — **Judenburg.** Struger Jak. — **Kotvogel.** *Oswald Mar.* — **Murau.** Br. *Tarča David*, kapucin. — **Puntigam.** *Bunderla Nik.* — **Unzmarkt.** Kovařik Avg., župnik. — **Waltendorf.** *Mahnič Al.*, dež. uradn. — **Wildon.** Strmšek Jož. 16

Število družnikov: 37 dosmrt. 405 letnih.

XIII. Videmska nadškofija.

Videm. Poverjenik: Trinko Iv., prof. — Novi udje: Pividori Ang., Šimic Jos., Velišič Zora, Čekon Mar. (P. Videm.) 33

Ažla. Poverjenik: Lovo Jakob, kaplan. — Novi ud: *Jušič Karol.* 3

Bijača. 4

Dolenji Barnas. Škur Josip, kaplan. 1

Landar. 6

Gorenji Barnas. 10

Ronec. Poverjenik: Batič Val., kurat v Liveku. — Novi udje: *Birtič Val.*, Birtič Pet., Birtič Mar., Berginjan Jan., Butera Ang., Jereb Lov., Martinič Ana, Klavora Jož., Mučič Em., Orehinja Vikt., Sirak Jož., Šturam Andrej, Soku Jožef. 26

Marsin in Brišča. Poverjenik: Batič Valentin. 25
Čedad. Poverjenik: Skamnik Josip, gostilničar. 12
Sv. Peter Slov. Poverjenik: Gujon Anton, župnik. — Novi udje: Medved Anton., Rakan Iv., Baluh Mar., Gusota Iv., Kjabudini Anton, Družba Mar. hč., Hvala Mar., Birtič Avg., Modrijan Peter, kitar Jakob, Karlič Kristina. — Poverjenik: Domenis Valent., Saplan. — Novi ud: Petričič Marija. (P. Livek.) 45
Matajur. Poverjenik: Blažutič Al., duhovnik. — Novi udje: Skarbinac Jan., Fulmin Jan., Gosova Alojz., Gošnjak Moh., Smonova Alojz., Matiz Urb., Žubil Ant., Ferdinand Franc, Zajlova Jožefa, Fulminova Virg., Pačeikim Ant., Zuanella Mar., Černoja Veron., Maurič Al., Goles Jož., Rečankin Janez, Pers Val., Peran Alojzij, Medved Št., Stefič Ant., Cernetič Jan., Njesin Al., Kassin Alojzij, Markič And., Jerep Mar., Lukei Jan., Pačei And., Moruščak Ant., Cehova Alojz., Petričič Andr., Kos A. F., Medves Virgin., Kudrič Jožefa, Kudič Val., Lučioukin Jož., Cendon Fr., Sekli Jož., Slunder Mih., Juretič Val., Sturam Iv., Loščak Alojz., Slunder Ant., Jellina And., Dus Angelin, Agostin in Mežnoju, Mulonova Amal., Oballa Virgilij, Tamasič Miha. 76
Drenkija in Sv. Volbenk. Poverjenik: Domenis Ant., župnik. — Novi ud: Grbec Marija. 14
Sv. Lenart. Poverjenik: Petričič Ivan, župnik. 7
Sarzenta. 1
Srednje. Poverjenik: Durjava Josip, kaplan. — Novi udje: Hvalica Št., Hvalica Iv., Lauretič Andr., Černetič Ivan, Simončič Ant., Tomazetič Peter, Hvalica Matilda, Drekonja Mar., Durjavič Justina, Černetič Emilija, Lauretič Cec., Hoscak Ana, Dugar Mar., Loščak Amal., Benčar Mar., Durjavič Regina, Tomazetič Alojzija, Simončič Andrej. 20
Erbeč. 4
Trbelj Gorenji. Poverjenik: Tomažetič Aleks., kaplan. — Novi udje: Kos Ivan, Hvalica Jan., Guš Ana, Bukovac Valentin, Matevčič Jos., Dekliška Marijina družba. 16
Kosca. Poverjenik: Guš Anton, kaplan. — Novi udje: Dekl. Marijina družba, Zdravlič Al., Tomažetič Jož., Tomažetič Andrej, Rukli Ant., Oviščak Val., Čuk Ter., Skavnik Al. 15
Laze. 6
Oblica. Poverjenik: Monkar Natal, kaplan. — Novi udje: Bledič Jož., Predan Iv., Šaligoj Iv., Bukovac Kar., Predan Aleks., Predan Josip, Dugar Marija. 13
Prešnje. Dreščak Ivan, kaplan. 1
Kravar. Poverjenik: Križetič Lucijan, kaplan. — Novi udje: Hvalica Jan., Klinac Val., Šibav And., Šibav Ant., Bukovac Alojz., Šibav Amal., Štulin Anton., Hvalica Mar., Šibav Alojzija, Hvalica Marija. 11
Grmak. Poverjenik: Černota Peter, kaplan. — Nova uda: Černetič Marija, Loščak Alojzij. 12
Zavrh. (Tarcento.) Poverjenik: Kuleto Bazilij. — Novi udje: Pinosa Val., Lendaro Št., Negro Josip. 4
Prapetno. Poverjenik: Zuferli Natalij, kaplan. — Novi ud: Salamant Anton. 3
Tarpeč. 2
Topolovo. *Trašnjak Anton.* 1
Število družnikov: 12 dosmrt. 325 letnih.

XIV. Razni kraji.

Dunaj. Poverjenica: Šusteršič Anica, c. kr. poštna ofic. (X., Reisingergasse 10). — Novi udje: Bregar Anton, Boškin Melh., Černigoj Avg., Faninger Bruno, Levpušček Fr., Pivec Rup., Podnar Katar., Razboršek Josipina (34). — Poverjenik: Mladič Janko, c. kr. rač. rev. (III., Vordere Zollamtsstraße 7) (16). — Poverjenik: „Straža" slov. katol. izobraž. dr. (VI., Wallgasse 27). — Novi udje: Kralj Jož., Jakše Ivan, Nagu Anton, Rasbergar Anton, Pušnik Hel., Komar Ter., Bernik Minka, Petrovič Julka, Koženy Ter., Pfefferer Otil. (53). — Drugi (19). (P. Dunaj.) 122
Praga. *Knjižnica kr. češkega muzeja, Fersch Alojzij.* 2
Solnograd. *Cibič Jernej,* Vindišar Anton. 2
Hall. *P. Themel Erih,* gimn. prof.; *Fr. Fister Didakus.* 2
Innsbruck. *Knjižnica sholastikov družbe Jezusove,* P. Kostanjšek Gratus, Warschib Anton. (P. Innsbruck.) 3
Jaroslav. Pogačnik Fani, Jug Marija. 2
Mönichkirchen. Alešovec Peter, gostiln. in trg. — **Ringelsdorf.** *Dr. Picigas Leop.,* župnik. — **Weissenbach.** Ozebek Martin. — **Blansko.** Ježek K. & R. — **Dačice.** P. Spálenka Anzelm, franč. — **Maloměřice.** Dr. Opletal Jos. Al. — **Praca.** Koudelka Al., župnik. — **Rajec.** Janáček Janez, c. kr. fin. kontr. — **Jičin.** Kubeš Cenek. — **Krumlov.** *P. Kakuška Fr.* — **Nešvice.** Javornik Jan. — **Karlin.** *Pohunek Fr.,* župnik. — **Slany,** Skrbinšek Jožef, c. kr. prof. — **Langwies.** Kuh Mar. — **Schieferegg.** Trunk Fr. Mil., grajščak. — **Steyr.** Uranič Jos. — **Schärding.** Pregelj Iv., c. in kr. generalmajor v pok. — **Brixlegg.** Šinkovec Janez. 18
Število družnikov: 17 dosmrt. 138 letnih.

* * *

Gladbeck. Poverjenik: Cesko Janez. — Novi udje: Urh Leop., Drešar Jan., Smit Mih., Struna Ant. (P. Gladbeck.) 18
Carnap. Poverjenik: Boch Jakob. (P. Carnap.) 5
Hamborn. Poverjenik: Köster Viljem, duh. rekt. — Novi udje: Aškerc Mar., Breznic Aleks, Demšar Valent., Deželak Jožef, Dolšek Mar., Duhpol Anton., Jevšek Ant., Kokalj Janez, Kranjc Jan., Labotar Al., Oblak Ana, Pavlia Mih., Sterbenk Jož., Šeler Ant., Šoln Apolon., Šturbej Jož., Zajec Matevž, Zavasnik Janez. (P. Hamborn.) 86
Osterfeld. Poverjenik: Konte Jakob. (P. Osterfeld.) 17
Penzberg. Rihernik Simon, Matt Marija. (P. Penzberg.) 2
Gingen a. d. Fils. Sovin Katarina, Jesenik Marija. 2
Sodingen. Poverjenica: Resnik Julijana. (P. Sodingen.) 4
Helveg. Storman Martin, Drugotič Janez. (P. Schönebeck.) 2
Hochheide. Poverjenik: Jenster Janez, kaplan. — Novi udje: Bajde Fran, Krof Martin, Janežič Alojz. (P. Hochheide.) 7
Lindenhorst. Steiner Ernst, Hauptman Jan. (P. Lindenhorst.) 2
Meerbeck. Poverjenik: Hegenkötter Avg. (P. Mörs.) 17
Gelsenkirchen. Šorn Neža. — **Langenbohum.** Richter Franca. — **Altenessen.** Grandošek Fran. — **Batenbrock.** Grandošek Franc. — **Derne.** Ulepič Marija. — **Düsseldorf.** Koennecke Terezija. — **Hausham.** Odlazek Celestina. — **Mörs.** Gorenc Štefan. — **Resse.** Kralj Miha. — **Unser Fritz.** Saverč Mart. 10
Število družnikov: 1 dosmrt. 171 letnih.

* * *

Baar. (Švica.) Piccolini Rachele. 1
Rim. Poverjenik: Dr. Miljan Josip. 4
Paris. Malovic Jean. 1
Sofija. Poverjenik: *Bezenšek Ant.,* profesor. — Nova uda: Hrvatska zadruga, Godina Dragotin. 7
Število družnikov: 1 dosmrt. 12 letnih.

XV. Amerika.

A. Severna Amerika.

I. Kanada.

Canmore Alta. Kocjan Janez z ženo, Kralj Franc z druž. 2
Grand Forks. Logan J. M. 1
Mill Creek. Moravec Jos. 1
Število družnikov: — dosmrt. 4 letnih.

II. Združene države. (U. S. A.)

Arizona. (Ar.) Bisbee. Ilenič John. 1
Arkansas. (Ark.) Huntington. Valentin John, Lovša Alojzij, Zupan Franc, Dim Josip, Špendal Jan., Medved Ant. — Jenny Lind. Čoz M., Dremelj Anton, Vodišek Fr. — Lake Village. Tušek John. 10
California. (Cal.) S. Francisco. Rev. Turk Franc (2 izt.), Bižal Pet., Ivanetič Jan., Jonke Marko, Lovrin Jan., Majerle Pet., Rus Jan., Skala Ana, Smrekar Martin, Stariha Janez, Sterk Mar., Troej Matija. — Salnias Cal. Nemanich N. 14
Colorado. (Colo.) Deary Idaho. Jakša Štefan. — Denver. Sodar Mat., Prelesnik S., Papež Mar., Bojc Kat., Jelnikar Jak., Blatnik Jan. in Mar. — Erie. Vidič Iv. — Leadville. Perše John Rev. (5 izt.), Sever Anton z druž., Zaitz Fr. z druž., Čik Jak. z dr., Rozman Ant. z dr., Slanc Ant. z dr., Godec Ant. z dr., Podržaj Jos. z druž., Bradač Fr. z dr., Brinsky Pet. z dr., Pezdirc Nik. z druž., Lenič Jos. z dr., Molešič J. z dr., Jakopič G. z dr., Sadar Fr. z družino, Stariha John, Jarc Jos. z druž., Skala John, Šusteršič Jos. z druž., Stibernik Iv. z druž., Malenšek Jakob. — Pueblo. Rev. P. Ciril Zupan O. S. B. (25 izt.), Rev. P. Peter Zupan O. S. B., s. Cirila Zupan O. S. B., s. Ljud. Zupan O. S. B., Kern Franca, Bojc Franc, Blatnik Mar., Bambič Franc, Centa Jan. z dr., Čepe Miha, Erbida Ant. z ženo, Erjavec Josip, Erjavec Jos., Fabijan Andr., Geršič Mart., Germ Jos., Grebenc Fr., Grahek Mat., Gregorič Miha, Glač Ant., Gaber Franca, Hribernik Ant., Hočevar Peter, Holst Franca, Hervat Jos., Hervat Fr., Hočevar Ant., Jerman Jak., Jerman Mat., Janež Fr., Kukar Mar., Klobučar Jurij, Kolbezen

Mart., Kaplan Ivana, Krašovec Julija, Kocilija Josip, Lekše Fr., Lukšetič Marjeta, Medic Matija, Mrhar Jan., Meglen Anton z dr., Mayer Mat., Mehle Fr., Nemanič Mart., Novak Mat., Okičič Marko, Purkat Jos., Purkat Andr., Perka Jos., Pertekel Ant. z dr., Princ Gašp. z dr., Princ Jan. z dr., Pugel Jos., Papež Miha z dr., Petkovšek Fr., *Reš Janez*, Rus Josip, Rus Janez, Rojc Janez, Rabida Janez, Strumbel Mohor, Steblaj Jos., Snedec Mar., Šimonič Jernej, Skube Jan., Stepanič Josip, Šustar Josip, Škerjanec Josip, Šukle Anton, Vidmar Jakob, Vidmar Jernej, Vidmar Jernej, Železnjak Juraj, Černilec Ivan, Glažer Jak., Drobnič Jos., Kolar Katra, Papež Urban, Zupančič Janez. — Silverton. Hribar Lojze. — So. Caron. Majnik Val. — Sorpris. Jamnik Miha. 150

Idaho. (Id.) Alene. Jesih Mat. 1

Illinois. (Ill.) Aurora. Pregl Jožef, Mrva Fr., Lokar Franc, Stritar Jožefa, Jakoš Jož. z ženo, Jeraj Anton, Mrs. Secor Mar. — Bradley. Jerina John, Makovec Frančišek. — Buda. Sihor Anton. — Carbon Hill. Mustar Anton, Korevc Janez z druž., Oven Jož., Novak Fr., Starc Jan., Bregar Jož., Klobučar Jan., Jaklič Jakob, Skubic Uršula, Korevc Mart. z ženo. — Chicago. Tomažič Andr., Tomažič Fr. — Rev. Sojar A. (5 izt.), Kumar John, Lotrič Andrej, Meser Ivan, Fabjan Janez, Brunskola Josip, Petrovčič Iv., Korenčan Andr., Štefančič Iv., Mašič Karol, Pazderc Nik., Kozjek Franc, Kremesec Mart., Mladič Lovro, Gerbajs Frank, Kosmač Ivan, Janež Jak., Gostič Mar., Planinc Jan., Avguštin Fr., Drešček Jos., Zelij Peter, Pungerčar Anton, Koenik Josip, Hiti Jan. — Kranjec John, župnik (7 izt.); Černe Frank in Marija, Šetina Jože in Kat., Medosh Fr. in Marg., Šute Matija in Katar., Podlipec Lovro in Ter., Gruidl Jera in Urša, Šašek Fr. in Ivanka, Mastnak Mici, Trkman Mar., Samotorčan Lovr. in Jožefa, Pirnar Mat. in Anton. — Elmhurst. Milost Karolina; Podgornik Št., Lestav Št., Stejko Franc. — Gransville. Ostanek Ant. — Joliet. Rev. Šusteršič F. S. (3 izt.), „Amerikanski Slovenec", Šolske sestre sv. Fr., Adamič John, *Bluth Jak.*, Butala John z ženo, Črnovič Rok, Čulik Fr., Flajnik Jurij, Flajnik Mar., Gerkšič Jos., Gerkšič John, Glavan Ant. z ženo, Govednik Ant., Gregorčič John z druž., Grčar Al., Gril Franč., Gergoraš Nik., Jansekovič Al. z ž., Jerman John, Juričič Mart. z dr., Jurjevič Jos., Jursinovič Anton, Klemenčič Jos. z druž., Klepec Nik., Klepec Jos., Klobučar Pet., Kocjančič Ant. z ženo, Korevec Fr. z druž., Kostelec Anton z dr., Kostelec Jos. z dr., Kovač Jos., Kozoglav John, Kramarič Ant. z druž., Križan Ana, Lavrič Mat., Lavrič Fr. z druž., Lekan John, Liberšar Anton, Lilek Ant., Loparec Jurij, Maček Mih., Malovrh Jurij, Mandel John z druž., Marentič Ana z dr., Meteš Mar., Muc John, Muhič Jos., *Mušič Mary*, Nemgar Ant., Ogulin Jan., Panian Jos., Panian John, Papež Mih., Papež Fr., Pazderc John z ženo, Pazderc Ant. z dr., Petric John, Plut John, Planinc Ant., Planinc Leo, Poč Katarina, Rogel Fr. z dr., Rogina Jurij, Rogina Ana, Rus Fr. z druž., Rus Jož., Simonič John, Sitar Jos., Skrinar Mar., Skul Fr. z druž., Skubec Jak., Slak Martin, Snedec John, Solnce Jak. z ženo, Špelič Fr. z druž., Stanfel Štef., Štiglič Fr. z druž., Strnišča Al., Stublar John z ženo, Stukel Mat., Špelič Ana z dr., Šraj Ant. z druž., Tažak Mart. z druž., Tažak John z ženo, Tažak Barbara, Tomac Pavel, Trlep Fr. z ženo, Trlep Jos., Trlep Fran, Urbančič Mihael, Uršič Mihael z ženo, Videtič Josip, Vičič John, Vidic Jož., Vogrin Ana, Volan Mart., Vraničar John z dr., Vreček Fr., Vardjan Mih., Zaletel John z druž., Zoran Franč., Žlogar Fr. z dr., Zmajć Mart., Žnidaršič M. z dr., Horvat John, Nemanič Mat., Lesar Fred., Gregorčič Mat. z dr., Prus John, Filak John, Gregorčič M. — Lada. Rev. o. Venceslav Šolar, O. S. B. — La Salle. Kastigar A. J., župnik; Kastigar Ančka, Kastigar Ludovik, Škoflanc Mat., Špicmiler Franc, Drolc Friderik, Juvančič Jak., Debevc N. J., Livek J., Bregač J., Vegelj J., Černe Franc, Juričič J., Brinovec Ant., Baškovec Mat., Mežnaric Anton, Komp V. M., Baznik Ant., Dular Fr., Gende J., Kupšek F., Šebat Fr. z dr., Petelin J., Besal Mat., Teršelič Mih., Lopatič M., Kač Blaž, Brglez Jož., Drnač Mar., Furlan Jož., Zorčič Ant., Strukelj A., Lušina Jožef, Zorčič N., Potočnik J., Urbanija Marija, Černič M. — Waukegan. Umek Janez, Opeka Fr., Cepon Andrej, Rep Jan., Gožel Ign., Celešnik Fr., Štefanič Juri, Mrlak John, Varšek Ivanka, Jereb Fr., Jereb Valentin, Košir Andr., Terček Peter. — Ogrin Mat., Stržišer Jan., Brunet Mart., Belec Fr., Suhadolnik Mar., Setničar Jan., Plut Jan., Dobrovolc Jan., Korenčan Andrej, Lah Al., Petkovšek Jan., Svete Ant., Setnikar Mar., Svete Fran, Kern Ivanka, Košer Fr., Sedaj Fr. — Grimšič Jak., Antač Fr., *Leban Jožefa.* — Lincoln. Tavčar Val. — North Chicago. Svete Franica. — Pana. Kukman Ivan. — Stoy. Kambich Jan. — Venice. Rev. *Podgoršek A. P.* 264

Iowa. (Jowa.) Lijons. Štefanič John. — Riggs. Skala Jan., Buthala Josip. 3

Indiana. (Ind.) Anderson. Pintar Fr. — Clinton. Prašnikar Fr., Rozina Fr. — Indianopolis. Pfeifer Marija, Rudman Al., Mervas Jos., Pugelj Cec., Jug Jern., Ivančič Jos., Mišer Al., Struna Anton, Radež Josip, Bizjak Lovro, Česnik Luka; Rev. Smolej Ivan, župnik (3 izt.); Štanfelj Jern., Zevnik Joe, Hribernik Jan., Lušček Fr., Klobučar Fr., Može Fr., Stergar Al., Fon Al., Matelič Fr., Stanič Avg., Beršnak Fr., Manfredo Iv., Žore Jos., Drešček Fr., Radež Fr., Jeriček Franc. 34

Kansas. (Kan.) Chicopee. *Speiser Marka*, Randl Mart., Orožen Ant., Kastigar Jož. — Krowfort. Dobravc Jan., Potrbin Jan., Wegel Fr. — E. Mineral. Špeh Marija, Dolenc Ivana. — — Kansas City. Bižal Jan., Drganc Ant., Dragos Jos., Juštin Nik., Gorišek Mart., Kreus Jan., Martinčič Ferd., Milčinovič Pet., Poje Jak., Požek Jak., Ritmanič Miha, Špehar Pet., Vovk Jos., Zupan Jak., Žagar Blaž, Žagar Ant., Novak Katra, Žagar Ana, Prebilič Marjeta, Veselič Marjeta, Bratkovič Karol, Guštin Marko, Cvitkovič Jož.; Janžekovič Ivan, trg.; Mihalič Ant., Stimec Jož., Košmerl Jož., Virant Jož., Vraničar Juri, Šercar Neža, Križ Mar., Inelac Pet., Malnar Neža, Mihor Pet., Majerle Kat. — Weir City. Obregar Pavel, Valonšek Ana, Breznik Pavla, Povodnik Jožef, Cerar Al. — Cherokee. Lomšek Mat. (2 izt.) — Columbus. Schuster Fani. — Frontenac. Kozman Anton. — Pittsburg. Pajk Marija. — Louisville. Rev. Čiček Bonaventura. 55

Michigan. (Mich.) Calumet. Rev. Klopčič L. F., župnik (10 izt.); Tisk. društvo „Glasnik", Izobraževalno društvo „Phoenix"; dr. Plautz Jos., Schneller Pavel, javna notarja; Agnič Jos., Agnič T. Jos., Butala Jakob, Bohte Ant., Bohte Jos., Bohte Fr., Bajuk Barb., Benčič Mar., Benčič Ivan, Brula Ana, Butala Jožefa, Cvenk Mart., Češarek Jos., Fortun Pet., Frankovič Marko, Gazvoda Jos., Gazvoda Ivan, Gazvoda Alojz, Grahek D. Josip, Grahek D. Ivan, Grahek Josip, Grahek Jak., Gosenca Iv., Gerdešič Josip, Hrvatič Jos., Hrvat Juri, Iller Ivan, Hemič Jak., Ivec Jak., Jančar Josip, Jenič Mart., Jerman Jan., Judnič D. Ivan, Judnič Fr., Judnič Iv., Junke Marko ml., Kestner Ivan, Kobe Pavel, Kobe F. Mat., Kobe A. Mat., Kostelec Iv., Kočevar Jos., Kopš Mart., Kopš Jos., Kralj Ivan, Kralj Ant., Kovačič Fr., Koce K. Jurij, Kobetič Iv., Kamnikar Fr., Kurr Marija, Kunič Matija, Kump Juri, Kocjan Jak., Klobučar Iv., Klobučar Iv. T., Likovič Mat., Likovič D. Matija, Lavrenčič Jos., Lakner Iv., Meteš B. Jos., Murn Martin, Mušič T. Iv., Mušič Peter, Mušič Fr., Macele Jos., Mesner Fr. ml., Majerle H. Pav., Mojhar Kat., Marzini Fr., Malenšek Martin, Mrak Nik., Mervič Miha, Miketič Jos., Medved Iv., Mukavec Pet., Malinovič Iv., Novak Fr., Novak Iv., Ovniček Jos., Plautz J. Ivan, Plautz Mar., Plautz Franč., Prebilič Mat., Perušič Mih., Puhek D. Ivan, Puhek Miha, Plut Iv., Pugelj Mat., Panjan Št., Rom Jos., Rožič Iv., Špehar Štefanija, Špehar Juri, Špehar Mih., Špehar B. Pavel, Špehar D. Pet., Špehar D. Pavel, Špehar D. Miha, Srebrnjak Jos., Srebrnjak Al., Stariha Jak., Straus Martin, Sedlar Mat., Sedlar R. Jos., Simonič Martin, Smuk Ivan, Sunich Katar., Sunich Franca, Sunih D. Iv., Samida Mat., Šuštaršič Iv., Šuštaršič Mart., Šuštaršič Jak., Sprajcar Matija, Štamfel Franc, Šopčič Ivan, Štefanec Jos., Štefanec Mar., Štukelj D. Jos., Štajer Iv., Šterk Marko, Šterk Ana, Štavdahar Št., Štefanič Peter, Šeringer Jos., Urbas Andr., Vertin Jakob, Verderber Štefan, Veselič Pet., Vidmar Jos., Wertin Neža, Zorko Fr., Zorman Jak., Zupančič Jos., Zupančič Iv., Belopavlovič Peter. — Houghton. Rev. Režek Anton Ivan. — Geenland. Kraker Jos. — Iron Mountain. Bahor Ana, Kozan Uršula. — Ironwood. Kure Josip. — Wakefield. Pogorelc Mat., Komovc Matija. 160

Minnesota. (Minn.) Albany. Plemel John, Plemel Katar., Černe John, Bückers Mar. — St. Anthony. Malley Andrej, Gogala Ant., Pevc Katarina, Schiffrer Mar., Gasperlin Mihael. — Aurora. Rev. Pirnat Al., Kastelc Mat. z dr., Čebin Ant. z dr., Nartnik John, Pucelj Jos., Cvek Ant. z dr., Mrvar Anton z druž., Kovač Ana, Nose Al., Virant Jos. z druž., Žolnir Josip, Prijatelj Pet., Krašovec Jos. z dr., Grahek John z dr., Škrbec Jos. z druž., Štajdohar Pet. z dr., Smolič Ant. z dr., Geršič Jan. z dr., Škraba Pet. z dr., Dremelj Mat. z dr. — Biwabik. Rev. Šaloven Fr., Baudek Mat., Cerkvenik Ant. z rodb., Delak Jak., Glavič Juri, Globokar Fr., Hegler Ant., Hren Fr., Kariž Fr., Kariž Jak., Kariž Jan., Kočevar Iv. z rodb., Miklavčič Ig., Pazdirc Fr., Sever Mart. z rodb., Simonič Iv. z rodb., Stopnik Iv., Šilc Jož., Vuk Ant. — Brockway. Trobec Ivan, župnik (2 izt.); Oman John, Legat Mat., Hlebajna Gr., Zupan And., Poglajen Jan., Srna Terez., Jan Mina, Mrkun Franc, Legat Andr., Hlebanja Jak., Peternel Jera, Peternel Tom., Stegnar Mina, Blenkuš Mar., Golob Fr., Legat Jan., Legat Mart., Oman Mar., Zupan Jan., Petrič Pet., Omanova družina, Mrak Mar., Kapus Neža, Smolej Gr. A., Kozelj Mat., Zima Jan., Slamnik Lovro, Peternel John, Legat Val., Hudovernik M., Slivnik Jos., Žumer Jak., Kocijančič Lenka, Justin Jos., Trobec Fr., Žumer Ant., Peternel Lenka, Smolej Gr., Šebat Reza, Peternel Gr. z dr., Burja Jera, Prešern Iv. — Chisholm. Rev. Tscholl John, Skubec Iv., Stržiža Jan., Terlep Ant., Hegler Ignacij, Speh Jan., Krže Ivan, Korbar Ign., Prebil Al., Pasič Helena, Globokar Jos., Rus Ant., Grizold Ant., Globočnik Fr., Prebil Bern., Trhlen Luka, Brenčič Gašper, Kočevar Mar., Spenko John, Lany Jožef, Gašperič Jož., Arko John, Strle Frank, Hren Ant., Perčič Vinko, Bahor Mat., Kuzma John, Robnik Rud., Rosc Greg., Žužek Jož., Geršič Mat., Kožer Ivan, Macele Mat., Jančar Jože, Korbar Ivan,

Severinsky Fr., Bambič Anton, Kožar Luka, Ulčar Fr., Bavec Iv., Jakša Jožef, Bavec Ivan, Jakša Jožef. — Cloquet. P. Lampe Sim. O. S. B. — St. Cloud. Mil. g. Trobec Jakob, škof; Skumavc Prim. — Collegeville. Mr. Oman John. — Delano. Rev. *Savs M.*, župnik. — Elizabeth. Rev. Tomazin Ign., Maurin Jan. — Ely. Rt. Rev. Buh Jos. (3 izt.), Blut Marko, Skala Jos., Matetič Mat., Gorše Karol, Perušek Louis, Seliškar Josip, Gnidica Janez, Oražem Fr., Matetič Nik., Oblak Jos., Sikonja Jos., Grum Jera z druž., Ahačevčič Fr., Agnič Mat., Otrinja Janez, Osterman Jan., Peček Fr., Palčer Jos., Habjan Mih., Jerman Jos., Rauch Štef., Pengal Fr., Zobec Jan., Plut Jos., Majerle Jan., Gorše Neža, Golob Fran, Jerič Jan., Skala Mart., Ložar Neža, Brozič Juri, Dolenšek Fr., Preširn Marija, Šprajcar Jož., Štajer Neža, Peshel J. (3 izt.), Kovač Jos., Vidmar Mar. — Eveleth. Rev. *Bilban Mat.* (12 izt.), Govže Alojzij, Lukanc Janez, Klun Ant., Traven Fr., Pleše Jan., Čož Al., Smerke Jan., Šprohar Ant., Znidaršič Jan., Hrovatič Franc, Šukle Martin, Ulašič Jan., Ustnik Jan., Brinc Mar., Brinc Geo, Malevič Jan., Lavrič Fr., Rakovec Eliz., Kvaternik A., Palčič Ant., Gregorič Gregor, Kerzišnik Luka, Šaver Geo, Debevec Fr., Korelc Jos., Perušek Fr., Simonič Jos., Kožar Mat., Stipetič Mat., Brimšek Jan., Blejc Ant., Kastelic Jan., Šebat Fr., Trampuš Fr., Sterle Jan., Težak Ana, Lamuth Jan., Ambrožič Fr. — Gilbert. Rev. Schiffrer J. E. (3 izt.), Erčul Anton, Mestnik Jan., Babič Ign., Babič Jos., Špenko Fr., Kern Jan., Miklič Mar., Dolenc Al., Lolar Frank, Francel Jan., Olanšeč Mike, Kern Jos., Kukar Leo, Kapp Josip. — Hibbing. Zajec Jan. — Marystown. Rev. Varh Jos. — St. Michaels. Rev. Mikš A. — Minneapolis. Pesderc Jos., Straus Janez, Klemenčič Ana. — S. Paul. Rev. Božja V., Rev. Solnce John M., Logar Anton. — Rice. Miss Trobec Ivana. — Rogers. Rev. Mažir F. K. — Shakopee. Rt. Rev. Plut Alojzij, Rev. Remškar G. I. — Tower. Rev. *Ferjančič Josip* (5 izt.), Ahčin Štef. z druž., Bajuk Katarina, Brajo Vlad., Brula Jan., Brula Josip z dr., Erčul Tom., Erčul Leopold z druž., Erčul Josip, Gornik Ant., Grahek Jos. z druž., Hočevar Anton z druž., Jakša Jan. z druž., Jamnik Jan. z dr., Japelj Jan. z dr., Kastelčeva družina, Korelec Katar., Lušin Janez, Majerle Jan. z ženo, Murn Fr. z druž., Nemanič Juri, Peče Jan. z druž., Plantan Fr. z druž., Stonič Jos. z dr., Schweiger Fr., Škala Jak., Štefanič Ant. z dr., Tanko Jan. z druž., Toleni Ant. z dr., Tomec Mat. z druž., Vajda Jan. z druž., Vesel Matija z dr., Zobec Ant. z ženo, Zobec Jan. z druž., Zalar Jož. z druž., Znidaršič Jos. z druž., Kralj Fr., Miklič Jan. z dr., Šporer Fr. z dr., Težak Marko z dr., Zupančič George z dr., Mušič Mih., Stepan Ant. z dr., Vrban Pav. — Watkins. Rev. Vilman A. 318

Montana. (Mont.) Aldridge. Planinšek Jos., Zobec Gregor, Petek Karolina, Gleč Franč., Zadnik Alojz., Šetnic Mart., Glach Ana. — Anaconda. Rev. *Pirnat Jan.*, župnik (2 izt.); Fink Janez, Prosenik Franc, Kočevar Martin, Rom Marija. — Butte. Osterman Pet., Osterman Ivan, Malnerič Antonija. — Klepec Jan., Barič Jos., Mravinec Janez, Krmel Jan., Tomazin Ant., Hoff Al., Tomazin Pav., Papeš Jak., Mihelič Luka, Šutej Jan., Štajdohar Mih., Krašoc Mark., Meglen Janez, Sturm Franc, Planik Matija, Gasparič Jan., Petelin Franč., Furlan Jan., Šink Jak., Lavrenčič Mar., Rev. Pirnat M. (4 izt.) — Strniša Anton. — Chimney Rock. Miklič Ant. — Deer Lodge. Wertin Jak. — Dillon. Videk Ant. — East Helena. Ambrožič Jož. z druž., Šneler Katra, Maronič Ivana, Smole Ant. z druž., Turšič Mih. z druž. — — Great Falls. Privolšek Jan., Mohar Jož., Može Fr. — Helena. Pirnauer Josipa. — Vidmar Anton, Turk Mih., Perko Mihael. — Roundup. Plut Martin. 54

Nebraska. (Neb.) Omaha. Oštir Marija, Simonsich Matt. — South Omaha. Rev. Zaplotnik J. L., župnik; Derganc Mart., Jerman Jos., Kompare Fr., Krašovec Ant., Milkovič Leop., Požek George, Schweiger Kat., Spreitzer Katar., Žitnik Mar. 12

New Jersey. (N.-J.) Newark. Čagran Matija. 1

New Mexico. (N.-Mex.) Sawyer. Bartol Anton. 1

New York. (N.-Y.) Brooklyn. Češark Al., Vogrič Peter z druž., Štandohar Ant. z dr., Leban Jos., Zupan Vinko, Zupan Iv., Zupan Tončka, Zupan Stanko, Zupan Pepca, Ridl Marija, Mišvel Marija, Fišer Ema, Hotko Franc, Miklus Kristina, Stanič Martin. — Buffalo. Gosar John. — Callicoon. Gosar P. Cyrilus. — Gowanda. Šimnovec Jernej. — Haverstraw. Rev. Blaznik A. L., župnik. — Little Falls. Pohleven Josip, Ruparšek Jaka. — „Glas Naroda“ (555 izt.), Slovenic Publ. Co., Croatian News Co., „Hrvatski Svijet“, Sakser Frank, Sakser Anton., Lupša Frank, Lupša Karolina, Lupša Frank, Lupša Joško, Lupša Lena, Avsenik Al. z druž., Burgar Ant., Burgar Franja, Burgar Franica, Burgar Tonček, Drčar Mar., Zevnik Vinko, Zevnik Mar., Zevnik Teod., Adamič Iv., Jeglič Kl., Pezdir Oton, Hasset Mar., Mrs. Levstik Frank, Benčina Tončka, Pleško Iv., Andolšek Lojz, Urek Mih., Dolinar Fr., Lakner Bert., Robič Kristina, Jurkas Iv., Muhič Pet. z dr. — Trunk Juri, Tomec Mar., Mavrin Marjeta, Mlakar Mar., Pfeifer Cecil., Ulčar Ivana, Pavlič Katar., Peterlin Fani, Prudič Josip, Šme Ana, Lovše Ivana, *Kosec Franc.* — Zakrajšek o. Kazimir, Vodošek o. Salezij, Murn o. Anzelm, Samostanska knjižnica, Knjižnica katol. slov. dekl. društva, Ave Marija, Družba sv. Rafaela, Vavpotič Val., Bučar Iv., Hribar Fr., Volek Ivan, Zakrajšek Urška, Peterka Franč., Pavli Luka, Pavli Iv., Ferlin Ivanka, Pezdič Franč., Gostič Marija, Oražem Anton., Stirn Jos., Habjan Mar., Povše Mar., Hribar Rozal., Seršen Katar., Stimac Mar., Stempelj Franč., Vogrič Peter, Škrabe Jos., Erhatič Al., Stuhec Fran. 649

Ohio. (O.) Barberton. *Hribar Vitus*, župnik; Dermiš Urš., Petrič Marj., Žnidarčič Marija. — Bellaire. Božič Franca. — Bridgeport. Hočevar Mih. z ženo; z družinami: Hočevar Andrej, Hočevar Andr., Hoge Peter, Mirtič Frank, Matkovič Fr., Hočevar Fr., Smrekar Jan., Šuštaršič Al., Straus Mat., Supan Al., Slokan Fr., Simončič Jož., Salar Vikt., Resnik Ant., Kocjančič Jož., Kovačič Jan., Kovačič Pet., Gregorčič Franc, Gričar Jan., Gorše Jan., Guna Fr., Legan Mart., Perko Jož., Princ Jož., Spendal Fr. — Cleveland. Rev. *Ponikvar B. J.* (12 izt.), Rev. Blažič J., Holmar Mat., Glavič Jož., Kmet Ant., Levstek John, Kaušek A., Šola sv. Vida, Prme Fr., Lunder Jož., Wencel J., Zbačnik Val., Mohorčič Jak., Špeh Jan., Škulj Jan., Kastelic Fr., Otočevar Ant., Boldin Fr., Dulc Matija, Novak Ant., Potočnik Mar., Schoenwetter Mar., Kolar Jan., Vintar Jan., Vidmar Fr., Oražem Fr., Mavsar Jož., Kranjc And. z dr., Kašič Ant., Zakrajšek Ant., Vidmar Geo, Zaveršek Fr., Vegelj Jož., Kmet Mih., Suhadolnik Fr., Pižem Ant., Šifrer Janez, Grm Jan., Gornik Jan., Mišmaš Jan., Starič Josip, Jerše Jan., Steblaj Al., Ermakora Matija, Živoda Ign., Turk Fr., Kolman Dorot., Pešič Apol., Lunder Št., Štupar Anton., Cugovic Jos., Kužnik Jos., Jerše Jan., Kovač Št., Bajt And., Ocepek Ant., Zamejc Franč., Celesnik Fr., Suštar Ign., Oblak Fr. z dr., Smolič Fr., Primčič Ant., Sajovec Jos., Koman Jan., Pajk Jos., Jančar Fr., Malenšek Matilda, Rus Jan., Zakrajšek Fr., Saje Jan., Bobnič Marija, Hrovat Jos., Modic Jan., *Wahčič Jožefa*, Ponikvar Ana, Lavrič Jos., Jevšnik Fr., Pisek Jan., Mivšek Fr., Sterman Robert, Milavec Mar., Ponikvar Ant., Brodnik Jan., Ahčin Ant., Kromar Jan., Mevžek Apol., Srpan Al. — Dr. Seliškar J. M., Mihelčič J., Lah Louis, Penko Fran, Kaserman Ign., Vrhovc Matevž, Grdina Ant., Bašča Ant., Mlakar Cec., Logar Ant., Ogrin Jož., Petkovšek Mat., Vintar Karol, Bajt Andr., Macerol Jos., Nose Jos., Bartol Ign., Terček Iv., Orožen Jož., Osredkar Jože, Trlep Vinko, Pelan Fr., Vovk John, Schluge Ign., Zakrajšek Tom., Straus Iv., Skul Jos., Lipovšek Jos., Zorman John, Toporiš Frank, Štepic Ignacij, Prijatelj Ant., Doljak John, Šibenik Val., Cimperman Ant., Jurca Fr., Makovec Rih., Glavič John, Garbas Anton, Zakrajšek Frank, Snežec Mar., Gabrovšek John, Gornik Jos., Silc Mat., Koren Jan., Kanc John, Grdinc Jak., Lonko Ant., Pograjc Jos., Skul Anton, Grdina John, Princ Jože, Skul Fr., Povše Mar., Pirc Al., Kalich Ed., Pirc Stanci, Pierce Pavel, Schwalb Leo, Jarc Jos., Jarc Ela, Glavič Ivanka, Pirc Al., Rev. Černe J., Milavec Jos., Malnar Mar., Marinič Judita, Lausche Al., Lausche Frančiška, Lausche Frank, Boldan Mart., „Amerika“. — Kenik Fr., Beseničar Mar., *Karlinger Drag.*, Maver Roman, Zakrajšek Mar., Suhadolnik Lovro, Pirc Jan., Slov. nar. čitalnica, Trbovec Jož., Kalister Jos., Setnikar Miha, Pikš Jos., Lekan Ign., Sodik Jos., Jurca Fr., Mandel Krist. — Collinwood. Rev. Smrekar Andr., župnik; Antončič Franc, Anžlin M., Črne Jan., Cuk M., Dremelj Fr., Fabjan El., Gorišek M., Ivančič Fr., Jenko Juri, Kolenec Al. z druž., Kralj K. z druž., Kržmanec A., Lovše Franc, Namar And., Novak Al., Ogrinec J., Okički Jan., Omahen Ignacij, Pogorelec M., Pucelj A., Saso Fr., Skebe M., Skebe K., Smrekar M., Strmole M., Struna Jan., Vidrih Iv., Zupančič Fr. — St. Lawrence. Rev. Lavrič Jos., Adler Ant., Bavzon Karol, Baznik Ign., Blatnik Venc., Bokar Franč., Gliha Ant., Globokar Anton, Globokar Dom., Godec Al., Hočevar Mar., Hrovat Fr., Hrovat Fr., Jančar Jak., Janežič Jan., Jerič Jos., Jerič Jos. z dr., Kastelic Fr., Kastelic Jakob, Kern Martin, Kmet Jan., Kravcar Al., Kuhelj Ign., Kužnik Fr., Lekan Janez, Lekan Jos., Lipoglavšek Jan., Lokar Jan., Marinčič Ant., Marinčič Fr., Marinčič Jos., Maver Fr., Maver Jan., Mervar Tom., Miklavčič Ant., Miklavčič Jan., Novak Matija, Papež Mar., Perko Domen, Perko Fr., Peskar Mar., Potisek And., Sadar Jos., Seršen Anton, Slak And., Suhadolnik Franč., Šoba Mih., Škerl Ant., Štepec Ign. z druž., Štepec Jožefa, Šusteršič Krist., Šusteršič Jan., Verhunec Ana, Vidmar Jan., Vodnik Rotija, Zakrajšek Juri, Znidaršič Mih. — Lorain. Rev. Štefanič J. A., župnik; Slov. farna šola sv. Cirila in Metoda, Ule Ant., Tomažič Iv., Krainc Fr., Klinar Mar., Zaletel Fr., Zaletel Jos., Jakopin Ant., Lerbaher Ferd., Bučar Iv., Črne Iv., Lenček Ant. ml., Zore Jos., Kosten Fr., Primožič Ivan, Polutnik Hel., Svet Iv., Krištof Ivana, Eisenhart Ana, Gams Mar., Škerjanc Iv. ml., Mramor Jos. in Mar., Rahotina Peter, Ambrožič Fr., Debevec Ant., Palčič Iv., Perušek Jos., Tomšič Fr., Tomažin Fr., Breščak Ant., Sever Pr., Durjava Franc, Omahen Iv., Virant Al., Rahotina Ant., Tomažin And., Zalar Mar., Tomšič Iv., Svet Ant.; Svete Jos., javni notar; Svete Ivanka. — Maynard. Rant Janez. — Mollala. Ferlan Fr. 362

Pennsylvania. (Pa.) Adamsburg. Nemc Jan. — Alleghany. Z družinami: Verbiščar Jan., Kostelec Ant., Ogrinc Jan., Petač Fr., Gazboda Martin. — Allenwood. Selek Ivan. — Arroyo. Blaznik Mar. — Belleforte. Lukač Štef. — Bessemer. Šerjak Jak. — Braddock. Dr. sv. Alojzija (2 izt.), Germ Iv. (5 izt.), Kikelj Matevž, Hrovat Al., Lozar Jos., Tekavc Ant., Drašler Ant., Neman John, Broncelj Jak. — Bradley. Drašler Iv., Drašler Fr., Banovec Mar., Stuova Kat. — Bridgeville. Rev. Zalokar Jos., Dolenc Mar., Fidej Katar., Pajenk Hel., Zalokar Ivana, Pogačnik Mar., Smolej Mar., Petrovčič Marij., Drnovšek Luka, Gašpari Fr., Krek Iv., Kržišnik Iv., Ferlič Jak., Vrtačnik Iv., Zupanc Frank, Renko And., Pleteršek Rud., Horvat Jos., Tavčar Mart., Zagorjan Franc. — Brownsville. Frank Jakob. — Burdine. Dijak Marija. — Connemaugh. Pristavc Frank. — Cornwall. Rev. Moder A. F., rektor. — Cuddy. Guzelj Polona. — Duryea. Peternel F. — Everson. Russ Pet., Sterbucel Eliz., Mrak Juri. — Export. Hribar Anton, Kogovšek Fr., Ulčar Josip. — Falls Creek. Slak Lojze. — Forest City. Rev. Tomšič Josip, *Kaplja Ignacij*, Klopčič Mih., Zaverl Al., Šivic John, Zidar Fr., Oražem Andr., Ponikvar Jos., Prudič John, Zalar Ant., Anžlovar Jos., Zidar Jos., Miklavčič Al., Rižnar Ant., Kamin Jos., Matos Primož, Gerčman Mart., Čuk John, Rokavec Mart., Petrič John, Buceneli Jos., Zidar Jos. ml., Kamin Mat., Gerčman Ant., Germovšek Ant., Grum Mat., Groznik Ign., Krištof Ign., Derk Ant., Peterlin Jos., Bokal Ant., Omahen Al., Cijar Ant., Bralno društvo, Leben Fr., Svete Mar., Lavš Fr., Suhadolnik John, Potočnik A., Telban John, Šume Vinc., Zalar Jož., Pevc Franc, Zidar Jožefa, Planinšek Jos., Borstnik Ant., Švigelj Fr., Sever Fr., Beber Greg., Ravnikar Gašp., Oven Urš., Drašler Janez, Erjavec Jan., Pušnik Frank, Majhen Kocijan, Osolin Jan., Gorenc Jos., Špec Ign., Ozel Jan., Dušak Jos., Pavcar Franc, Capuder Lovro, Petrovčič Josip, Skubic Ant., Zalar Jan., Oštor Mart., Mustar Jan. in Luc., Neimenovan (2 izt.). — Greensburg. Kebé Frank, Klemenčič Jan., Kebe Marjeta, Kovač Marija. — Homer City. Močilnikar F. — Johnstown. Gabrenja Eliz., Hreščak Gr., Žalar Matija, Rovan Ana, Miklavčič Ivan, Počkaj Ivan, Pečjak Ivana, Hreščak Reza, Pašič Miha, Merše Pepica, Karlič Mike, Tomec And. — Loydell. Srnel Jos. — Luzerne. Juvan Jera, Burgar Al. — Mayersdale. Henikman Kat. — Mc Donald. Lukan Pet. — Neadowlands. Mezek Tone. — Moon Run. Gaspari Frank, Sremljan Fr. — Morgan. Oblak Matevž. — Pen Argyl. Makuc Cila. — Pittsburg. Rev. Mertel John C. (4 izt.), Rev. Verhunec Jos., Mravinc Matija, Tomec Frank, Škof John, Cogha A. J., Vidina Mih., Costič Frank, Štampehar Juri, Novak John, Ostronič Marko, Golobič J., Hrovat Jož., Flajnik Juri, Stepne Fr., Pavlešič John, Želko John, Miketič Juri, Miketič Rud., Krivc Marij., Kiren Louis, Krese Fr., Colarič Mary, Veselič Juri, Balkovec Fr. — Pleasant Valley. Avbelj Fr., Prostor Ivan, Perko Fr., Demšar Fr., Martinčič Tom. — Republic. Gričar Andrej. — Rockwood. Hočevar Mar. — Sharon. Gorenc Matija, Bratkovič Jos. — Smithdale. Božan Apolonija. — Steelton. Rev. *Ažbe Fr.*, župnik (8 izt.); Rev. Gladek Luka, Kofalt Marko, Kraševec Martin, Butala Martin, Benčič Jos., Bratina Fabjan, Petrašič John, Petrašič Ant., Žlogar Martin, Notre Dame sestre, Šola sv. Petra, Najpridnejši učenec, Najpridn. učenka. — Universal. Previč Juri. — West Newton. Kajtne Vinko, Jermek Mih., Koritnik Kat., Hostnik Mat., Kavčič Gašpar. — Wick Haven. Sladič Jos. 228

Texas. (Tex.) S. Antonis. Rev. *Knafelc Jožef.* 1

Utah. (U.) Castle Gate. Petrič Jan. — Scofield. Jesenšek Janez. — Sunnyside. Zalar France. — Winterquarters. Terbovc Jan. 4

Virginia. (Va.) Monroe. Lipuščak Jos. 1

Washington. (Wash.) Black Diamond. Porenta Gregor. — Clayton. Stare Jakob. — Cumberland. Schmalz Bernard. — Enumclaw. Krašovec Jernej. — Roslyn. Kalan Martin. — Valley. Zalokar Andrej, Skok Jož., Mrak Jož., Stare Jož., Tomše Mat., Malley Mar., Peternel Apol. 12

Wisconsin. (Wisc.) Davis. Penko Fr. — Fairchild. Gregorčič M. — Grafton. Haložan Jak. — Milwaukee. Winkler Frank, Krapše Terezija. — Sheboygan. Strubek Josip, Klemše Anton. — West Allis. Pakiž Marko, Pakiž Marija, Petrin Val., Črnovšek Mart., Trček Ant., Kališnik Jan., Šega J., Prešnik Liza, Miklič Ant., Krivec Fr., Sem Mart., Sluga Eliz., Vodovnik Jan., Sagadin Leopold, Hren Ant., Tratnik Jožefa, Hvala Frank, Košorog Jožef, Benda Jožef, Šimonc Frank, Klemenčič Al. Pečar Konrad. 35

Wyoming. (Wyo.) Cumberland. Cirej Fr., Orešnik Monika. — Hudson. Bičhek Pavel. — Rock Springs. Mrak Ana. — Superior. Kokal Ivan. 5

Število družnikov: 18 dosmrt. 2358 letnih.

B. Južna Amerika.

I. Argentina.

Buenos Ayres. Bregantič Karol, Femec Franica. 2

Paraná. Tinta Janez, Cijan Janez, Cijan Anton, Devetak Mar., Primčič Jožef. 5

Entreerio. *Benedetič Alojz, Benedetič Ant., Podveršič Al., Podveršič Jan., Prinčič Franč., Furlan Mar.* 6

Villa Libertad. *Fr. Pavsich A.* 1

Število družnikov: 7 dosmrt. 7 letnih.

II. Brazilija.

Jahu. Vitzler Fran. 1

S. Jaquim. Pintar Jos., Ambrož Jan., Šušel Št., Šabec Ign. 4

Koreio Durado. Česnik Anton (2 izt.). 2

S. Paolo. *Kac Fr.* — Hoderič Vincenc, sodar; Swiensen Adalbert, O. S. B.; Hrašovec Jan., Ferijanec Jan., Schlenz Henr., Krebenc Marko, Vever Fr., Pfeifer Fr., Wiedner Jos., Babič Julija, Struc Jan., Samsa Jak., Ferfila And., Petrovčič J., Koren Mat. — Agudos. Stecher Ant. 17

Viktoria. S. Spirito. Seigerschmid Ciril, prof. — Sorocobana. Šoba Jak. 2

Število družnikov: 1 dosmrt. 25 letnih.

Število vseh družnikov v Ameriki: 26 dosmrtnih, 2416 letnih, vkup 2442 udov.

XVI. Afrika in Azija.

Aleksandrija. P. Stanet Evg., slov. kurat; br. Rok Kastelic, Slovenske šolske sestre, Društvo „Krščk. zveza Slovenk", Azil Fran Josipa; *Velkovrh Jak.*, pek; *Jalen Jožefa, Kavčič Ana, Kladovšček Ana, Košuta Terezija, Strelec Mar., Živec Mar.*, Albareia Ivan, Černič Štef., Debelak Jakob, Fernus Iv., Fernus Jan., Ketti Vek., Kocman Iv., Komel Rok, Krševan Kar., Leban Fr., Silič Ernest, Verdikon Ivan, Zarli Fr., Agius Roza, Antončič Josip., Antončič Just., Ballyan Virg., Bandelj Karol., Bavcon Mar., Bratina Ema, Brankovič Katar., Brce Ana, Čotič Roz., Čotič Ter., Černe Flora, Črnologar Kat., Čufar Eliz., Čufar Ida, Čuk Alojz., Čuk Anton., Darmanin Ana, Dernač Mar., Dominko Alojz., Ferletič Jožefa, Frandolič Katar., Gabršček Mar., Gabršček s. M. Magd., Gabršček Neža, Giovanetti Just., Gorjan Just., Gregorič Mar., Hribar Ivana, Hrovat Jožefa, Hrovat Mar., Jagodic Hel., Jalen Ter., Jerkič Ant., Kern Urš., Klinkon Kat., Komelj Mar., Komelj Jožefa, Kovač Fr., Kovačič Ivana, Kovačič Katarina, Krpan Karolina, Kumer Urš., Lavrenčič Fort., Leban Alojz., Lipoš Al., Merljak Krist., Monfreda Mar., Muznik Ter., Muznik Ida, Obresa Franč., Papež Mar., Pirc Mar., Pezdevšek Apol., Plak Ana, Pregelj Ivana, Pregelj Roza, Rijavec Ivana, Rutar Mar., Rutar Mar., Slokar Katar., Stepančič Ana, Šavli Luc., Tušar Mar., Ukmar Marj., Velišček Pavla, Velkovrh Mar., Vodopivec Jožefa, Žagar Krist., Zorn Lucija, Žgur Marija, Knjižnica (5 izt.), Društvo „Jugoslavija". 102

Kahira. *O. Benigen Šnoj*, br. Tom. Perovšek, Društvo sv. Cirila in Metoda v Kahiri; *Koban Lovr.*; dr. Pečnik K., zdravn.; Mozetič Fr., Sulič Al., Volk Avg., Arčon Klem., Bratkovič Matilda, D' Anna Mar., Droč Fr., Ferletič Berta, Ferletič Ver., Figar Kat., Gabršček Ana, Gašperšič Mar., Golja M., Gorjup M., Gregorčič R., Gregorič M., Hainrichar M., Hrovatin Vinc., Jančič Ivan, Jordan Jož., Jug M., Kavčič Ana, Kolenc Julija, Leban Cir., Lenardič Karol, Mariani Helena, Mavrič Pavla, Melihen El., Melihen Jož., Mlekuž El., Možina Vikt., Mrak El., Pavlin M., Pikon Urš., Polan M., Povodnik Mar., Primožič Ter., Prinčič Fr., Radetič Jož., Rutar M., Rutar M., Saksida M., Simčič Ant., Savrič Urš., Skomina Em., Stanta Raf., Sulič M., Šulin A., Šturm A., Trebše Fr., Tušar Ter., Tutta M., Ukmar M., Vogrič Jož., Vuga Amal., Zwölf Terezija, Žnidaršič Angela, Vresnik Klementina. 65

Jeruzalem. *Dr. Ehrlich M.*, ravn. avstr. hospica; Germ Ant. 2

Tsinanfu. (Kitajsko.) P. Kovač Veseljko, apost. misij. 1

Vladikavkaz. Ruttar Matevž, Turlikar Ivan, Prapotnik Eliza, Terlikar Jožef. 4

Število družnikov: 10 dosmrt. 164 letnih.

XVII. Imenik novih dosmrtnih udov.

Do konca rožnika 1909 so vstopili kot dosmrtniki sledeči čč. udje in pristopnino vplačali v „Matico“:

2316. Pudgar Ana, Črna.
2317. Knjižnica sholastikov Družbe Jezusove v Inomostu.
2318. Ecker A. M., infuł. opat tancenberški.
2319. Svjetličič Jos. Zvonomir, učenec ljudske šole, S. Vincenat.
2320. Kolenc Ivan, poslovodja tiskarne Dr. sv. Mohorja, Celovec.
2321. Winkler Izidor, fant, Lokovec.
2322. Malnič Jožef, organist, Ročinj.
2323. Gabrijel Josip, Bilčovs.
2324. Šinigajda Alojzij, Breginj.
2325. Kovač Marija, Bovec.
2326. Zore Anton, župnik, Motnik.
2327. Cajhen Anton, Sv. Jakob ob Savi.
2328. Selan Ivanka, Sostro.
2329. Selan Helena, Sostro.
2330. Jeršé Valentin, kaplan, Poljane.
2331. Medved Jožef, Novo mesto.
2332. Ravbar Anton, trgovec, Komen.
2333. Požar Benon, kapucin, Lipnica.
2334. Bizjak Viljem, Novaki.
2335. Vidmar Fr. Jos., Rihenberk.
2336. Stoka Betka, Katinara.
2337. Oman Janez, Zilska Bistrica.
2338. Miklavčič Matevž, Sv. Trije Kralji.
2339. Fakin Val., železn. sprevodnik v p., Št. Gotard.
2340. Pacek Franc, Križevo pri Kostanjevici.
2341. Štravs Miha, poštar, Sv. Križ pri Ljutomeru.
2342. Marine Ernst, občinski tajnik, Sv. Pavel pri Preboldu.
2343. Šolska knjižnica, Sv. Pavel pri Preboldu.
2344. Mavrič Anton, posestnik, Bočna.
2345. Hladnik Rajko, Luče.
2346. Zarnik Josip, trgovec, Dob.
2347. Pitamic Franc, Kamno.
2348. Zore Ludovik, Trebelno.
2349. Brecelj Jožef, Šturije.
2350. Stegne Marija, Tinje na Štajerskem.
2351. Matjašič Vinko, Sv. Tomaž pri Ormožu.
2352. Cvetko Juri, kaplan, Solčava.
2353. Klemenšek Anton, Solčava.
2354. Klemenšek Jožef, Solčava.
2355. Klemenšek Franc, Solčava.
2356. Knez Alojzij (Penkov), Solčava.
2357. Kos Matija, Solčava.
2358. Tisovnik Magdalena, Solčava.
2359. Vršnik Marija, Solčava.
2360. Kaštrun Marija, Preddvor
2361. Košnjek Franc, Preddvor.
2362. Rozman Franica, Preddvor.
2363. Fortuna Peter, Dekani.
2364. Knjižnica 3. reda, Mar. Nazaret.
2365. Virant Franc, Tomišelj.
2366. Zabret Fran, kaplan, Bled.
2367. Langerholz Janez, kaplan, Gorje.
2368. Premrl Stanko, stolni vikar, Ljubljana.
2369. Ambrožič Franja, Ljubljana.
2370. Šola v Podgorju, Stari Trg na Štajerskem.
2371. Lokovšek Helena, Dobje.
2372. Kumer Simon, Šmihel nad Pliberkom.
2373. Strgar Janez, Žvabek.
2374. Bizjak Janez, Breznica.
2375. Slov. kat. izobr. društvo, Komenda.
2376. Knjižnica P. P. Glavarjeve ustanove, Komenda.
2377. Orešnik Matija, Spodnji Dravograd.
2378. Jušič Karol, Azla na Beneškem.
2379. Jaklič Ladislav, Dobrépolje.
2380. Klinc Franc, Dobrépolje.
2381. Zdolšek R., strok. učitelj, Šmihel pri Novem mestu.
2382. Smolnikar Elizabeta, Kamnik.
2383. Dekliška Marijina družba, Šenčur.
2384. Kat. slov. izobraževalno društvo, Šenčur.
2385. Grošelj Janez, Žiri.
2386. Poljanšek Martin, Zg. Tuhinj.
2387. Žagar Marija, Stopiče.
2388. Zorc Franc, Ljubljana.
2389. Polajžar Terezija, Rogatec.
2390. Neuwirt Janez, oskrbnik, Celje.
2391. Jazbec Marija, kuharica, Celje.
2392. Kavčič Ana, Aleksandrija.
2393. Košuta Terezija, Aleksandrija.
2394. Karlinger Karol, Cleveland, Ohio.
2395. Copič Filip, kazn. paznik, Koper.
2396. Krajnc Jožef, Dobrna.
2397. Colnarič Janez, Ptuj.
2398. Lenard Fridolin, Šmartin pri Kranju.
2399. Birtič Valentin, Reneč na Beneškem.
2400. Ljudska šola v Rajhenburgu.
2401. Kapus Barbika, Apače na Koroškem.
2402. C. kr. jetnišnica v Trstu, Via Collegio 6.
2403. Dr. Kotnik Franc, c. kr. gimnazijski profesor, Celovec.
2404. Lokajner Franc, Sv. Duh pri Leskovcu.
2405. Ortl Tončka, dekle, Braslovče.
2406. Šnabl Rudolf, gimnazijec, Kamnik, Kranjsko.
2407. Schöff Ludovik, revizor „Zadr. Zveze“, Celovec.
2408. Br. Koren Vid, kapucin, Celovec.

XVIII. Kratek pregled vseh čč. udov.

1. Goriška nadškofija	šteje	159	dosmrtnih,	9.974	letnih,	vkup	10.133 (— 262)	udov.
2. Krška škofija	„	196	„	6.242	„	„	6.438 (— 64)	„
3. Lavatinska škofija	„	475	„	26.290	„	„	26.765 (+ 868)	„
4. Ljubljanska škofija	„	793	„	32.051	„	„	32.844 (— 390)	„
5. Tržaško-koprska škofija	„	78	„	4.514	„	„	4.592 (— 123)	„
6. Škofiji Poreč in Krk	„	9	„	186	„	„	195 (— 3)	„
7. Senjska in dalmatinske škofije . . .	„	11	„	209	„	„	220 (— 7)	„
8. Zagrebška nadškofija	„	23	„	424	„	„	447 (— 32)	„
9. Djakovska škofija	„	—	„	69	„	„	69 (+ 1)	„
10. Bosniške škofije	„	8	„	160	„	„	168 (— 3)	„
11. Somboteljska in druge ogrske škofije .	„	2	„	181	„	„	183 (— 38)	„
12. Sekovska škofija	„	37	„	405	„	„	442 (+ 1)	„
13. Videmska nadškofija	„	12	„	325	„	„	337 (+ 98)	„
14. Razni kraji v Avstriji in ostali Evropi	„	19	„	321	„	„	340 (— 28)	„
15. Amerika	„	26	„	2.416	„	„	2.442 (+ 314)	„
16. Afrika in Azija	„	10	„	164	„	„	174 (— 57)	„
Vkup .		1858	dosmrtnih,	83.931	letnih,	vkup	85.789 (+ 275)	udov.

Številke v oklepih ( ) pomenijo več (+), ali manj (—) udov od lanskega leta.

XIX. Imenik umrlih dosmrtnih udov.

Nadalje so se nam naznanili naslednji dosmrtniki, ki so v Gospodu zaspali in se priporočajo v molitev in blag spomin:

440. Cizej Ana, Ljutomer.
441. Žibovt Urban, Solčava.
442. Donik Elizabeta, Maribor.
443. Pilih Ana, Vojnik.
444. Hren Janez, Sv. Jurij ob južni železnici.
445. Erman Marija, Lankovice.
446. Hrašovec Fran, c. kr. sodni svetnik v p., Gradec.
447. Miklavčič Karol, Sv. Križ.
448. Dovnik Karol, benef., Voglje.
449. Potočnik Tomaž, župnik, Breznica.
450. Demšar Janez, župnik, Št. Vid pri Vipavi.
451. Ažman Janez, župnik, Gorje.

Glasnik Družbe sv. Mohorja.

L. 1911. da Družba vsakemu udu, kakor do zdaj, šest knjig za ceno dveh kron. Da pa si udje lahko knjigo, ki jim morebiti ne bi ugajala, zamenijo, se izda še sedma knjiga.

Izdale se bodo sledeče knjige:

1. **Koledar** za leto 1912.
2. **Deseti brat.** Slovenskih Večernic 65. zvezek. Ilustroval J. Vavpotič.
3. **Hrvati.** Spisal † J. Stare, uredil in izdal Fr. Neubauer.
4. **Nežnim srcem.** Spisal Ks. Meško. Ilustroval S. Šantel.
5. **Zgodbe sv. pisma,** 17. zvezek.
6. **Molitvenik za šolsko mladino.**
7. V zameno se izda knjiga: **Razne povesti,** ako kdo ne želi „Zgodb sv. pisma“ 17. zvezek.

Kdor hoče dobiti vseh sedem knjig, doplačaj 60 vin.

Zelo se bodo udje razveselili Večernic, kajti Družba jim bo dala kot Večernice biser iz slovenskega slovstva, Jurčičevo povest: „Deseti brat“; ilustracijo knjige pa je prevzel g. J. Vavpotič v Idriji in prepričani smo, da ljudje dobe v tej knjigi slovstveno in umetniško darilo, ki stoji na višini sedanje književnosti. Kdor želi knjigo v prt vezano, doplača 50 vin.

Že pred leti je vposlal Družbi medtem umrli kr. ravnatelj Stare spis „Hrvati“, ki ima namen nadaljevati, kar je Družba pričela, geografiške in etnografiške spise: Kitajci in Japonci, Bolgarija in Srbija, Pri severnih Slovanih, zdaj pridejo Hrvati in v teku časa, če mogoče, drugi narodi na vrsto.

Mladino bodo razveselili mladinski spisi, okrašeni z izvirnimi risbami g. prof. Šantla. Gosp. Meško je Družbi spletel in podaril venec najlepših svojih stvari, ki so deloma že objavljene, deloma nove: „Poljančev Cencek“, „Petelin in gosak“, „Romanje na goro“, „O fantu, ki je iskal raj“. Gosp. prof. Šantel pa je prevzel risbe. Ta knjiga bo velike slovstvene in umetniške vrednosti. Kdor želi knjigo lepo vezano, doplača 50 vin.

Zgodbe sv. pisma so se letos zopet uvrstile med redne družbine knjige, ker je zanimanje za to knjigo veliko, in se zanjo zglaša toliko naročilcev, da se je zdelo odboru pametno, dati jo zopet med redne knjige. Za letošnjim zvezkom pride le še eden in potem je to delo dokončano.

Zgodovina slovenskega naroda se bo nadaljevala prihodnje leto, ker še gradivo ni vse pripravljeno in se potem potrebuje še nekaj časa, da se poskrbe tudi ilustracije, zlasti se potrebuje časa za izvršitev izvirnih risb.

Kot molitvenik se objavi prihodnje leto „Molitvenik za šolsko mladino“. Opetovano se je od udov že izražala želja po otroškem molitveniku. Sestavil se je in se je posebno oziralo na šolske potrebščine. Veroučitelj bo v šoli s pomočjo tega molitvenika lahko poučeval otroke o sv. spovedi, o sv. obhajilu, o sv. maši in o sv. birmi. Za spovedni, obhajilni in birmanski pouk se lahko poslužuje te knjižice, ki je namenjena otrokom v starosti od 10.—12. leta. Da pa ljudje ne bodo nevoljni, ker je ta molitvenik le majhen, se bo dal vsem udom vezan z rdečo obrezo in veznine ne bo treba posebej plačevati. Kdor želi ta molitvenik z zlato obrezo in zatiko, doplača 40 vin.

Izven šesterih družbenih knjig izide še sedma leposlovna knjiga z izbranimi spisi najboljših pisateljev tako, da bodo zadovoljni tudi tisti, ki morebiti Sv. pisma ne želijo.

Kar je Družba lani obetala, da bo skušala pridobiti tudi slovenske umetnike, ki naj delajo in rišejo za družbine knjige, se je letos že izvršilo in upamo, da bodo v bodoče slovenski umetniki še v večjem številu delali za Družbo in v ilustracijskem delu kazali slovenskemu ljudstvu svoje zmožnosti.

Cena vseh knjig, katere je družba izdala in katere ima še v zalogi, se je izdatno znižala, da se ustreže družnikom, ki si želijo nakupiti knjig izdaj prejšnjih let.

Gg. poverjenikom se Družba za njihov trud zopet zahvaljuje. Poverjeniki imajo res z nabiranjem udov mnogo dela, posebno, če je treba paziti na knjige, ki jih žele udje zamenjati. Družba je prepričana, da tudi letos število udov ne bo nazadovalo, marveč da ostane na višini, ki je toliko častno za naš narod.

Največ truda in sitnosti napravlja gg. poverjenikom nabiranje udov in razdeljevanje knjig v velikih župnijah. Morebiti se da to delo nekaj olajšati. Ako kateri poverjenik to želi, mu pošljemo brezplačno vplačilne listke, ki jih dobe udje pri vpisovanju in s katerimi se imajo izkazati, kadar pridejo po knjige. Velike župnije pa kaže razdeliti v več sekcij, na pr. po podružnicah; v vsaki sekciji naj se poveri zanesljivim osebam vpisovanje udov; posamezni imeniki naj se izroče g. poverjeniku župnije, Družba pa bo lahko tudi knjige poslala naravnost na naslov, ki se ji bo naznanil za vsako sekcijo župnije posebej. Ako se nabiranje vrši vsaj za večino udov takoj, ko se jim izroče knjige, se da tudi nekaj dela prihraniti.

Listnica urednikova.

Imenik. Družba je letos opustila popolni imenik; nekaterim društvenikom ta uredba ne bo po volji, drugi ne bodo ugovarjali. Tako se je stvar uredila iz ozira na varčnost, katero je treba v družbinem gospodarstvu. Imenik je zase cela knjiga, ki se vsako leto spremeni le za trinajsti do šestnajsti del, vse drugo pa ostane, kakor je bilo prejšnje leto. Kdor tedaj želi poiskati ali pogledati kako ime, naj pogleda v koledar prejšnjega leta. Tretje leto pa mu bo Družba itak zopet dala popolni imenik, le dve leti ga namerava opustiti, ker se v dveh letih na osem imen spremeni le eno, torej je sprememba tako malenkostna, da ni opravičeno tiskati isti imenik vsako leto na novo. Prihranek se bo porabil v to, da se lepše opremijo druge knjige. Zaupamo v poverjenike, da razjasnijo stvar družbenikom, kateri žele videti svoje ime v imeniku, in da zaradi opuščenega imenika ne bodo pustili družbenikov izostajati.

Radi *anons* so prišle nekatere pritožbe, zlasti radi „Florijana“. Družba upošteva protialkoholično gibanje v popolni meri kot velevažno socijalno prikazen. Družba je tudi pripravljena, to gibanje podpirati z vso odločnostjo, a Družba ni družba abstinentov in zato ji menda nikdo ne sme očitati, ako med inserate vzame kako naznanilo, ki ji je pošlje izdelovatelj likerjev, viničar, pivovarnar itd. Vsaj so širni kraji v naši domovini, ki žive ob pridelovanju takih pridelkov, posebno vina, in porabe opojnih pijač ne bo odpravil nikdo. Da pa je treba ustvariti postavnih mej, urediti prodajo navadnega žganja, omejiti in urediti delovanje gostiln, treba je, da začne država zatirati pijančevanje, zdaj ga pa le pospešuje iz fiskaličnih razlogov.

Nekateri družbeniki godrnjajo, ker se nahaja med pisatelji semtertja kako ime, ki jim ni po volji. Pripoznamo, da so taki pomisleki nekako utemeljeni in zlasti tam utemeljeni, kjer je morebiti dotični pisatelj v ospredju nam nasprotne stranke. Če Družba objavi spis takega pisatelja, dotičnik brez dvojbe zadobi novega ugleda v ljudstvu sploh, a na drugi strani ni dvojbe, da lep spis dvigne tudi ugled Družbe in sicer bolj kakor ugled pisatelja, in nasprotnikov spis dvigne tudi ugled krščanske stranke, če o duhovnikih piše tako lepo, kakor letos opisuje g. Gangl duhovnikovo delovanje v zadnjem poglavju povesti: „Trije rodovi.“ Pregovor pravi, da „človek nikomur ne sme biti tako nasprotnik, da bi se ž njim ne mogel zopet sprijazniti in mu podati roko.“ Torej potrpimo v tem oziru in ne bodimo hudi, če ljudje, ki so se nam sicer nekoliko odtujili, prinašajo cvetlic na božji oltar.

K nekaterim posamnim pismom imamo sporočiti:

V *Rad.* S starimi molitveniki se je lani poskusilo, ker tako razpravljajo stare molitvenike na pr. tudi pri Družbi sv. Jožefa. Od mnogih strani so prihajala poročila, da so novim udom ugajali tudi molitveniki prejšnjih let. Sv. pismo se kmalu konča. Poročate, da izmed 128 udov molitvenika 88 noče, drugod pa je razmerje drugo, in če bi molitvenik želela le tretjina družbenikov,

bi ga morali dati, zato podajemo odslej drugo knjigo v zameno, da je vsakomur ustreženo.

V *Sv. Bolfank.* Pišete nam: „Moj čut je bil zelo žaljen, ko sem zagledal tiste karikature, podobe smešnic v koledarju“ — a zakaj? Tisti gospodje v fraku ali strganih hlačah so vsi iz Nemčije.

Vreme se v bodoče lahko vpiše po ključu, a za letos prišla nam je Vaša želja prepozno.

V *Kaz.* „Večernice niso ugajale .. bi ne bila li boljša prestava, kakor slabo izvirno delo?“ Da, za ljudstvo, ki bere, a Družba mora služiti tudi pisateljem in zato je pač zlata srednja pot prava. Potem pišete: „Ali bi ne bilo mogoče izdati za šolsko porabo zgodbe .. takšna knjiga bi dobro došla katehetom.“ Letos izide v družbini zalogi „Razlaganje cerkvenega leta“ ali priljubljeni „Slovenski Goffine“; delo se bo nadaljevalo in ozirala se bo Družba pri tem na potrebe šol in duhovnikov. Prej ko mogoče izide ljudski katekizem in zgodbe za ljudstvo, bodisi kot družbina knjiga, bodisi poleg družbenih.

V *Cleveland.* Pošiljatve v Ameriko so odšle pravočasno, a tamošnje razmere so druge, kakor tukaj, kar gospodje v Ameriki sami najbolje vedo. Pošiljatve pa obležijo, ker do zdaj Družba nima zastopnika, ki bi jih takoj pošiljal dalje. Prosimo pa tudi nujno, da naj noben poverjenik ne pozabi sporočiti nam, ako se preseli. Vi pišete: „Ako ne bo knjig v enem mesecu, moram nastopiti drugo pot; to je vendar nesramnost od Družbe, da denar sprejme, knjig pa ne odpošlje.“ Tožbe ali „druge poti“ seveda ni bilo treba, ako Bog da, se bo v bodoče vse povoljno uravnalo tudi za Ameriko.

V *M.* Vaš predlog, poslati knjige do 1. oktobra in potem določiti obrok za vplačevanje udnine do 1. decembra, se nam zdi zelo pameten. Prosili bomo, da se zglase še drugi gg. poverjeniki k temu predlogu. „Ta čas imajo ljudje denarja, ker so si črez poletje zaslužili, in kmetje so prodali svoje pridelke.“ Seveda imajo ta čas tudi drugih plačil več kot dosti, a vsekako bi bil ta obrok ugoden.

V *Kap.* Vi sodite, da zadošča imenik vsako deseto leto, le popolnoma ne sme izostati in „da bi se morale navesti vse župnije po posameznih dekanijah s številom svojih udov — plus ali minus, kakor prošlo leto.“ Ta nasvet se nam zdi pameten in se bo izvedel; pri imeniku pa bomo zdaj enkrat krenili srednjo pot, da ga izdajamo tretje ali četrto leto popolnega.

V *L-o.* Pišete nam: „Ako bo družba še dalje pošiljala ... ove smeti, bo število še bolj padlo. Če se odbor noče ravnati po želji poverjenikov, sploh ne bomo več pobirali udnine; tudi ni treba miškulance z 8 knjigami.“ Uvidevamo, da imajo gg. poverjeniki v nekem oziru prav, a vendar upamo, da število družbenikov ne bo padlo, ker pasti ne sme. Potrpimo z ljudmi, ki so drugih misli, svet bi bil menda dolgočasen, ako bi ljudje bili vsi ene vrste. Le tedaj bi smeli in morali gg. poverjeniki odložiti delo, ko bi Družba ne zagovarjala več tistih načel, za katera je ves čas delala. Dokler pa si Družba prizadeva z vsemi močmi dajati ljudstvu zdravega, od krščanskih načel prešinjenega berila, podpirati domače pisatelje in umetnike: dotlej je gg. poverjeniki ne morejo zapustiti.

V *Mak.* Vi mislite, da „mora število udov začeti padati“ — morebiti ne, ker ljudstvo vedno več bere.

Želite si: „Kratke zgodbe po velikih posnete,“ stvar pride v doglednem času. „Berilo in evangelji“ izidejo to jesen; „Veliki katekizem“ se od mnogih strani prosi. Nov „Živinozdravnik“ je ravnokar izšel. G. Dular ga je popolnoma predelal. Tudi na druge nasvete se bomo hvaležni ozirali.

V *Rep.* „Ljudje imajo vsled počasnega čitanja knjig zadosti za več let.“ Mislimo, da ne. Nekateri da, ali navadno ljudstvo s staro knjigo nima posebnega veselja, kakor s staro obleko ne. Novo ga zanima z novostjo in zanimanje jih spravi k branju.

V *Sv. Martin.* Na liberalce se ne oziramo, kakor sodite, marveč le na dobro stvar. Vzemite lepo knjigo „Trije rodovi“ in videli bodete, kako pisatelj lepo piše o duhovniku. Laudate Dominum omnes gentes! Kdor hoče služiti dobri stvari, in če je žid, ga ne smemo odganjati.

Račun

dohodkov in stroškov za izdavanje družbinih knjig za l. 1909.

Dohodki

1. Mohorjani so vplačali:		
Letnina udov	K	168.650·—
Veznina	„	28.558·66
Poštnina in odpravnina	„	4.977·31
Dosmrtnine, volila	„	2.583·85
2. Za prodane stare in nove knjige se je skupilo	„	9.648·19
3. „Matičnih“ obresti je bilo	„	3.585·—
4. Raznih prejemkov	„	101·72
Skupni prejemki	K	218.104·73

Stroški

1. Nagrade pisateljem za knjige l. 1909.	K	2.722.30
„ „ za prihodnje knjige	„	9.682·—
„ umetnikom za dela l. 1909.	„	240.—
„ „ „ bodoča leta	„	2.550·—
2. Za fotografije, avto- in fototipije za l. 1909.	„	698.36
„ „ „ „ „ „ prih. leta	„	1.054·28
3. Tiskarni za papir	„	86.535·80
„ „ stavek, tisk in stereotipiranje	„	56.126·90
Za shrambo knjig	„	1.056·60
4. Knjigovezniško delo	„	44.652·70
5. Uprava	„	7.500·—
6. Ekspedicija knjig	„	3.433·32
7. Dosmrtnina in volila vložena v „Matico“	„	2.583·85
7. Razni stroški	„	1.085·07
Skupni stroški	K	219.921·18
Če se od stroškov v znesku	K	219.921·18
odštejejo dohodki v znesku	„	218.104·73
se pokaže primanjkljaj	K	1.816·45

ki ga je Družba pokrila z drugimi dohodki.

Matica.

Glavnica je znašala 31. grudna 1908 l.	K	84.391·66
l. 1909. ji je prirastlo po dosmrtnini in volilih	„	2.583·85
Skupno imetje matičino je znašalo torej 31. dec. 1909	K	86.975·51

Pri nabiranju in vpisovanju udov prosimo častite gospode poverjenike, naj blagovolijo paziti:

Da nabiranje družnikov pričnejo takoj po prejetih knjigah in sklenejo z zadnjim dnevom meseca januarja; vpisovalne pole z denarjem vred pa z napisom: **Družba sv. Mohorja v Celovcu,** pošljejo franko zanesljivo **do 5. februarja 1911.** — Veliko dela in sitnosti napravljajo Družbi taki udje, ki ob določenem času letnih doneskov ne plačajo; zato vse častite stare in nove družnike nujno prosimo, naj pristopijo o pravem času Družbi in odštejejo letnino gg. poverjenikom. Kdor se pozneje oglasi, ne bode se več štel za uda, ampak mora plačati za knjige kakor po knjigarnah; po knjigarnah pa velja šestero letnih knjig okoli 7 kron.

Letnina znaša 2 kroni za vsako posamezno osebo ali ustanovo, **dosmrtnina** za vsako osebo, za župnijske ali šolske knjižnice in društva (hiše ali cele družine se ne sprejemajo za dosmrtne ude) 30 kron naenkrat, ali po 16 kron dvakrat v teku enega leta. Na naročila brez denarja se družba ne more ozirati. — Posamezni udje, ki se neposredno pismeno oglašajo pri Družbi sv. Mohorja v Celovcu, morajo poleg udnine plačati še 60 vin. poštnine in 40 vin. opravilnih stroškov, enako tudi dosmrtniki, ki so se pravočasno oglasili in ki želijo knjige na dom. — Taki kraji, ki ne štejejo več kot 15 udov, morajo po družbenih pravilih dodati letnini še 40 vin. za opravilne stroške, t. j. za zavoj, spremnico s kolekom itd.

Udje v Ameriki morajo vsako leto plačati letnine 1 dolar, da se jim zamorejo knjige poslati pod križnim zavitkom ali pa v zaboju franko. Amerikanci, ki želé postati dosmrtni udje, plačajo enkrat za vselej 15 dolarjev, to pa zaradi vsakoletne poštnine, ki sama znaša okoli 2 K 60 vin. — Naslovi naj se razločno zapišejo in ravno tako imena pošt, oziroma železniških ali morskih postaj.

Kdor stopi prvokrat v družbo, naj izrecno pove, da je nov družnik. Imena, najprej dosmrtnih in potem letnih udov, naj se zapišejo razločno (najprej priimek, potem krstno ime) iz vsake župnije, in kjer se stan pripisuje, udje enega in istega stanú zaporedoma. Zadostuje pa tudi priimek in krstno ime vsakega uda. Kdor je iz družbe iztopil in zopet pristopi, ali kdor se je preselil iz ene župnije v drugo, ne vpiše se kot nov, ampak kot star ud. — Dosmrtni udje naj se vsako leto vpišejo in na listini podčrtajo. Poudarjati je nam, da se imena dosmrtnih ali ustanovnih udov ne smejo premeniti; kakor je bilo ime v začetku zapisano, tako mora ostati. Preselitev, možitev ali smrt dosmrtnega uda naj se na koncu pole naznani. Na izpremembe stanovališča med letom se družba ne more ozirati, ampak vsak ud dobi knjige tam, kjer se je vpisal. — Knjige naj se prejemajo le po čč. župnijskih poverjenikih do bližnje železniške postaje. Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim udje povrniti. Posameznim udom se knjige odpošljejo le na take kraje, kjer ni nobenega poverjenika blizu. — Častite gg. poverjenike prijazno prosimo, naj na čelu vpisovalne pole natanko zapišejo, koliko je udov, letnine, dosmrtnine, denarja za stare knjige, veznine in drugega denarja; enako naj blagovolijo vselej pristaviti, ali želijo knjige sprejeti kot vozno blago po železnici ali v manjših zavojih po pošti, in sicer do katere postaje ali pošte.

Na **reklamacije** se Družba more le tedaj ozirati, ako se ji naznanijo v osmih dneh po prejemu knjig.

Odbor družbe sv. Mohorja.

V Benetke.

(Potopisna črtica.) Spisal F. Mulec.

Ko slečemo mi in narava nam tako zopern zimski plašč, je za potovanje najboljši čas, posebno v južne solnčne dežele. Mikalo me je obiskati Benetke in občudovati staroslavne krasote tega čarobnega mesta. Kogar pač tja tudi ne bi mikalo, kdor je slišal, da so tam ulice v morju, na katerem se giblje namesto kočij in tramvaja po ulicah naših mest, brez števila ličnih čolničev. Benečanski prebivalci, ponosni Italijani, seveda tudi znajo ceniti važnost in znamenitost njihovega mesta, kar spoznajo tuji potovalci prav dobro iz tega, da se je treba vedno in povsod za mošnjo držati, kjer je kaj posebnega videti. Kdor hoče potovati, pač ne sme obračati kronice trikrat v roki na eno in drugo stran, prej ko jo misli izdati. Kar sem tam videl, mi ostane za celo življenje v prijetnem spominu, kajti sličnega ko Benetke, nam ne nudi nobeno drugo mesto na celem svetu. Občudovati pač moramo vztrajnost in marljivost ustanoviteljev tega mesta, ki so postavili v morju na majhnih močvirnih in nizkih otokih trdna in varna bivališča tolikim tisočem duš. Šlo je to seveda tudi jako krepko na račun Slovanov — kajti kam so izginili krasni nekdanji kraški gozdovi? Stari Benečani so jih posekali ter utrjevali z njimi svoje rahle otoke in zidali potem na trdno podlago iz kraških hrastov svoje razkošne palače in trgovske hiše. Torej stojijo današnje Benetke takorekoč na slovanskih tleh — smejali bi se pač temu pristaši in sinovi zedinjene blažene Italije — pa kaj, zaradi tega ne bodo izruvali stare slovanske podlage ter je nadomestili z italijanskim grmičjem in jim mi tudi nočemo ničesar očitati, akoravno je škoda velika za naše lepe gozdove; pa kaj hočemo zoper to, kar se je nekdaj zgodilo. Vseh spominov na Slovane v Benetkah pa naši dragi sosedje vendar niso izbrisali in sicer nam priča, da so bili stari Slovani z Benečani v ozki dotiki, „Riva degli Schiavoni“ (po slovenskem „obrežje Slovanov“). To ime izvira iz srednjega veka, ob času, ko so Benetke najbolj slovele, ker so se takrat pred tem obrežjem ustavljale kupčijske ladje Slovanov iz Istrije in Dalmacije in oddajale tam svoje blago na obrežje. Pustimo pa sedaj različna premišljevanja in pričnimo s potovanjem.

Pri odpotovanju sem imel smolo z vremenom; bil je velikonočni pondeljek, snežilo in deževalo je ob enem — žalosten pričetek spomladi! Cula je bila zvezana, palica pripravljena — a vzel sem namesto te dežnik — in dopust izprošen, kaj sem hotel vkljub slabemu vremenu, ko hajdi na pot. Volil sem pot preko Celovca, kajti mikalo me je, si ogledati svetovno znano Vrbsko jezero blizu Celovca — toda žalibog videl sem le vodo krasnega jezera — kajti ves svet je bil v snegu, kakor sredi zime in ves v blatu. Videl sem potem v Celovcu na Novem trgu znamenitega celovškega zmaja s svojim premagovalcem velikanom. Nato sem dal Celovcu slovo ter odrinil po novi bohinjski železnici dalje proti jugu. Upal sem najti na Bledu nadomestila za to, kar mi je vreme na Vrbskem jezeru spačilo, toda tudi tukaj je ječala vsa narava pod krutim vladarstvom aprilovega vremena. Ves razgled je bil zaprt, gore je zakrivala gosta megla, tako da mi ni drugega preostajalo, kakor dremati in se dolgočasiti v železniškem vozu. Krasen je bil pogled iz drvečega vlaka na Blejsko jezero s cerkvico sredi jezera — res pravi biser naše slovenske domovine. Ni torej čuda, da število letoviščarjev na Bledu od leta do leta narašča. Ko bi mi čas in sredstva dopuščala, nikamor drugam bi ne hodil srkati črez leto svežega zraka, ko na Bled.

Dalje je drvel in pihal vlak proti jugu, kakor da bi se tudi njemu studilo to zimsko neprijetno obličje in ga mikalo v naročje solnčne, cvetoče goriške dežele. Kar na mah se je pod Tolminom spremenila vsa narava — res prav zanimivo je bilo — na eni strani pred predorom skozi visoko gorovje bila je grda zima, na drugi strani, ko smo prišli iz temne luknje, nas je pozdravila cvetoča zelena spomlad. Kmalu je stal vlak v Gorici, kjer sem mu dal za kratek čas slovo in se hotel malo odpočiti ter se radovati na tako nagli, prijetni spremembi. Zdelo se mi je kakor v sanjah, ko gledam to pomladansko krasoto blaženega goriškega podnebja. Bilo je skoraj tako, kakor da bi čital staro bajko o princu, ki se je izgubil na lovu in padel v globoko luknjo, po kateri je taval v temi vedno dalje, dokler ni prišel v popolnoma tujo, čarobno deželo.

Napravil sem kratek sprehod po mestu, ogledal si lepi mestni vrt in goriški stari grad; potem pa zopet z vlakom naprej proti cilju — v Benetke — preko Trsta. Svet tik železnice med Gorico in Trstom je zelo pust, nič drugega kakor samo kamenje, in milo se mi je zdelo, ko sem primerjal to mrtvo ozemlje naših bratov z mojo ožjo domovino, s prelepimi Slovenskimi goricami. Vendar je okolica prav zanimiva, in občudovanja vredna je roka, ki je stvarila ta železniški tir.

Drug novi svet se odpre potovalcu, ko dospe v Opčino. Krasen je od tukaj razgled na Trst, krasnejši in zanimivejši še na čarobno, veličastno Jadransko morje. Kdor zagleda prvič to brezmejno površino vode, ki se morje imenuje, temu je nekako čudno pri srcu, česar mi pač ne bo treba natančneje popisovati, kajti kdor je to skusil, temu je čut znan, drugemu pa ga

ni mogoče natanko popisati. Marsikateremu se zdi nekako čudno, kako je mogoče, da ta luža nima konca; kamor segajo oči, nič drugega kakor voda modrozelene barve. Brez števila ladij, velikih in majhnih, giblje se semtertja, kakor oblaki pod nebom.

Za nas, ki bivamo daleč od tam med našimi zelenimi gorami, je seveda obisk morja še posebnega užitka, kateri se nam nudi malokdaj v življenju. Nepopisljive krasote je sprehod ob morju, na pr. ob cesti iz Trsta proti cesarskemu gradu Miramar. Bilo je morje ravno precej burno, ko sem korakal ob zidani cesti tik morja proti imenovanemu gradu. Spomnil sem se pri tej priložnosti prelepe naše narodne pesmi „Buči, buči morje adrijansko ....“; valovje je res bučalo v trenotkih, da lastnega glasa ni bilo slišati, teplo s silo ob zid ter se izgubilo zopet v brezštevilnih majhnih kapljicah kot bela megla v brezmerni vodi. Valovje je šumelo pri navalu ob zid vedno hujše in sem se moral kmalu odmakniti od obrežja na nasprotno stran ceste, če sem hotel ostati suh. Tako sem dospel v čarobni Miramar, kjer sem občudoval od mehikanskega cesarja Maksa, nesrečnega brata našega cesarja, stvarjeno krasoto.

Zapustiti sem zopet moral ta raj ter se podati v Trst, kjer me je parnik že čakal, da me donese do cilja mojega potovanja. Nekoliko so me „mravlje spreletele“, kakor pri nas doma v Slovenskih goricah pravijo, če se kdo česar samo tako malo boji, ko sem se vračal iz Miramara ob morju nazaj v Trst in premišljeval, da bodem jadral o polnoči črez to divje in nedogledno morje. Ob dvanajsti uri ponoči je odrinil naš parnik „Metkovič“ iz Trsta in dospel okoli sedme ure zjutraj v staroslavne, čarobne Benetke. Vožnja na ladji ni bila ravno prijetna, tako hudo pa vendar ni bilo, kakor sem si domišljeval in kakor sem od tega ali onega prej slišal; seveda z „mačkom“ bi ne smel na ladjo — takšnemu bi se pa res hudo godilo. Zelo sem pogrešal postelje, katere mi ni bilo mogoče več dobiti, ker sem se prepozno za to oglasil in so bile že vse oddane. Zaspan in utrujen sem bil, vendar sem pogumno vztrajal; slabše se je godilo moji soprogi, kajti nežni spol je vedno nekoliko bolj občutljiv, kot mi možaki. To neprestano zibanje na ladji seveda ni ravno prijetno, in se človeku prav lahko začne v glavi in želodcu vrteti, posebno če je bolj občutljive narave, ter je poleg tega še zaspan in utrujen.

Veličastno je na morju ob času solnčnega vzhoda. Kakor iz živega srebra je vsa morska površina in ono neprestano gibanje v malih valovih napravi res čaroben vtis.

Kakor že omenjeno, je dospel naš parnik „Metkovič“ okoli sedme ure zjutraj v Benetke. Pred luko smo imeli še čast pozdraviti italijanskega finančnega uradnika, ki je s svojimi pomagači marljivo prebiral našo prtljago in slednjič, ko ni nič sumljivega ali prepovedanega našel, je prilepil na naše kovčeke nekakšne koleke. Ž njimi oboroženi smo imeli dovoljenje, se podati iz parnika v „gondole“ ter v teh hiteti na suho, kajti veliki parniki ne morejo do obrežja, ker je morje tam preplitvo. „Gondole“ so majhni, lični čolniči, v katerih imata dve ali štiri osebe prostora; te „gondole“ so v Benetkah bolj potrebna reč, ko pri nas izvoščeki, kajti kdor noče vozniku dati zaslužka, lahko gre peš. Drugače je v Benetkah, kjer je večina ulic v vodi in so torej tukaj „gondole“ neobhodno potrebne, če hočemo dalje, ali pa od ene na drugo stran. Vozniki teh čolnov (veslači), tam „gondolieri“ imenovani, so veliki kričači, ki poznajo tujca na prvi pogled, in zaradi tega je treba biti vsakemu potovalcu kaj previdnemu in si ne sme pustiti vsega perja oskubiti. Imajo ti ljudje sicer tarife, pa kako bi se naj naš „gondoliere“ vedno za te tarife brigal, ker se mu zdi za svoj žep bolj primerno, ako zahteva za kratko vožnjo, kolikor se mu zljubi. Vsled tega je tedaj zelo primerno, se prej za ceno pogoditi.

Slično se je meni pri odpotovanju iz Benetk zgodilo. Bilo je ponoči in je začelo deževati, vsled česar se mi je mudilo, kar je bilo krivo, da sem pozabil na previdnost; kajti bila mi je le prva skrb, priti iz dežа na ladjo pod streho. Namignil sem torej najbližnjemu veslaču, vstopil v njegovo kočijo ter mu ukazal veslati do ladje, ki je stala od obrežja približno 100 metrov oddaljena. Skromni „gondoliere“ pa za ta veliki trud ni več zahteval, kakor dve kroni, ker sem ga vprašal po zaslužku šele, ko sem stal že na krovu ladje. Seveda so meni vsled te predrznosti kar lasje kvišku vstajali, prav rad bi ga pošteno oštel, žalibog da nisem italijanščine toliko vešč, drugače bi me pa ne razumel. Nisem pa dolgo premišljeval — on je hotel mene namazati, jaz bom pa njega — ter mu stisnil nemo eno kronico v roko, stopil obenem na parnik ter mu kimal iz ladje v pozdrav in slovo. Mož je bil seveda tudi z eno krono zadovljen, ko je videl, da se nisem dal oskubiti. Kdor se ne zna s temi kričači pošteno skregati, za tega je ta pot najbolj priporočljiva.

Ko se je naš parnik vstavil pred obrežjem, ga je pričakovalo že vse polno črnih gondol, ki so v lepem redu spravile vse potnike iz ladje na suho. Z gondolo lahko dospemo v najnotranje dele mesta, vendar je prva skrb vsakega potovalca, da se iznebi prtljage in od potovanja malo odpočije. Jaz sem si volil „Hotel Cavaletto“, do katerega me je peljala gondola po mnogih ovinkih med starimi, umazanimi hišami. Najprej na suhem je pa, kdor izstopi na nasprotnem obrežju, ki se imenuje „Riva degli Schiavoni“ (obrežje Slovanov), ki je razun Markovega trga največji in najlepši suhi del mesta. Obrežje Slovanov je najdaljša, najbolj široka in najlepša ulica v Benetkah ter leži tik ob morju (glej sliko). Ob njej stoje večinoma stare, lepe palače in je izprehod tukaj kaj lep. Tukaj stoji tudi mogočen spomenik italijanskega kralja Viktorja Emanuela I., ki je, kakor znano, ustanovitelj zedinjene Italije. Če korakamo po tem obrežju dalje, dospemo v mestni vrt, ki je za potovalce iz severnih krajev vsled njegovega južnega značaja posebno znamenit.

Prvi cilj vsakega obiskovalca čarobnih Benetk je gotovo prekrasna cerkev sv. Marka in staroslavna doževa palača. Zgradila se je cerkev sv. Marka v 9. stoletju, prvič je pogorela leta 976. ter se po tem požaru kot bazilika zopet sezidala. Poškodoval jo je pozneje še večkrat ogenj, vendar je vsakokrat postala iz razvalin vedno krasnejša stavba, tako da se je v 15. stoletju cerkev v današnji obliki zgotovila. Krasna je glavna fasada s peterimi velikanskimi vrati in veliko galerijo nad portali. Galerijo kinča četvera vprega iz pozlačenega brona, katera izvira najbolj gotovo iz kakšnega slavoloka rimskega cesarja Nerona. Cela glavna stran, kar se razvidi iz podobe, je sestavljena iz samih stebrov s pisanim mozaikom na zlati podlagi. Notranjščina cerkve kaže tudi bogat mozaikov kinč na kupolah in postranskih stenah. Krasen je glaven oltar, katerega kinčajo zlate in srebrne plošče z dra-

gimi biseri; vendar je ta zaklad večinoma zakrit, le pri velikih cerkvenih slavnostih ga je mogoče videti. Kdor si hoče še ogledati bogato cerkveno zakladnico, mora plačati 50 centesimov vstopnine.

Palača dožev je sezidana v krasnem gotiškem slogu. Bodi tukaj omenjeno, da so se nekdanji benečanski vojvode, ki so bili obenem vladarji, imenovali doži. Pričela se je graditi v 9. stoletju. Ravno tako, kakor cerkev sv. Marka, je tudi palača dožev mnogokrat pogorela ter se zopet pozidala, in postalo je iz starih razvalin vedno krasnejše poslopje. V začetku 17. stoletja se je palača po hudem požaru zopet prenovila, kakor jo še danes vidimo.

Ko je Genova v miru leta 1381. pripoznala morsko oblast Benetk, je rastla moč te ljudovlade vedno bolj ter prišla do vrhunca v začetku 16. stoletja. Bila je takrat ravno tako bogata in mogočna, kakor so se je tudi druge države bale. Ne le trgovina in obrt sta cveteli v „kraljici Adrije“, ampak tudi umetnosti in znanosti so dosegle v tem času najvišjo stopinjo popolnosti in slave. Umetnostim je prišel posebno čas po miru leta 1540. zelo v prid, in stvarilo se je takrat v Benetkah obilo mojstrskih del, ki se smatrajo še danes kot nedosežni zgledi. Na vrhuncu svoje slave in moči predočuje Benetke slavna krasna stavba doževe palače, ki, sama na sebi mojstrski čin stavbarstva, hrani mnogoštevilne umotvore prve vrste v slikarstvu, kiparstvu itd.; kaže nam prav jasno, kaj je najmogočnejša italijanska ljudovlada takrat zmogla, in kakšen zunanji sijaj jo je obdajal. To nam predočuje prav dobro krasna historična slika, ki jo najdemo v eni mnogoštevilnih galerij omenjene palače. Slika nas vede v dvorišče, obdano s krasnimi arhitekturami, iz katerega vodijo velikanske mramornate stopnice do sedeža vlade. V tem dvorišču sta sedaj dva železna vodnjaka, in svečanostno blagoslavljanje lepšega teh dveh (leta 1556.), ki se vidi na sliki na levi strani, je predmet omenjene slike. Kakor napis ob robu bogato okinčanega vodnjaka kaže, ga je stvaril benečanski livar Nikolo de Conti pod vlado vodje Francesco Venerio. Spredaj na desni se približuje na sliki stari vodja ob roki svoje lepe hčerke; njemu sledijo senatorji in drugi visoki dostojanstveniki v vsem blesku, katerega je zahteval običaj države pri takšnih svečanostnih dogodkih. Vodja namerava ravnokar dogotovljeni umotvor si ogledati ter ga blagosloviti s tem, da popije prvo kupico vode iz tega vodnjaka. V to svrho so benečanske plemenitašinje v narodni noši, kakor je to še danes pri sličnih dogodkih običaj, privlekle vode iz vodnjaka. Častna deva čaka vodjo na stopnicah vodnjaka z dragoceno kupico, da mu ponudi prvi požirek čiste vode.

Ko sem prišel po Markovem trgu v bližino cerkve sv. Marka in palače dožev, kateri stavbi sta ena tik druge, me je napadla kar cela četa možakov različne starosti, ter so se mi ponujali za vodnike v cerkev in palačo. Ne vem, ali imajo ti ljudje jastrebove oči ali pasji nos, da poznajo že od daleč vsakega tujca, katere smatrajo prav gotovo večinoma za Nemce, ker vedno rentačijo „Führer, Führer“ (vodnik). Te druhali se nič ne prime, če ga preziraš, tedaj capljajo tako dolgo za človekom, dokler isti ne zgine pri katerih vratih ali pa iz Markoveva trga. Tuhtal in tuhtal sem, kako bi se teh sitnežev lahko hitro iznebil in končno se spomnim latinskega izraza „apage“ (ki se pravi: poberi se). To je učinkovalo! Menim, da so to ti prežalci razumeli.

Opazil sem tudi, da so ti vodniki od nekaterih beneških podjetij podkupljeni, ker nekateri hočejo potovalca z vso silo pridobiti za obisk tovarne za mozaikove izdelke in nadalje tudi tovarne za steklenino. Dal sem se zapeljati od enega veslača — kajti tudi ti agitirajo — le za tovarno za steklenino, ki leži na drugi strani velikega kanala; jadrali smo torej proti tovarni. Pa kam sem prišel? Od tovarne nisem nič videl, pač pa bogato izložbo krasnih rob iz stekla, kar je poleg izdelovanja mozaika znamenita industrija benečanska. Smoter takega obiska je namreč le ta, da

Palača dožev z Markovo cerkvijo v ozadju.

se tam kaj kupi in da tujcu nekaj lir izpulijo. Kar pri vhodu so me sprejele tri osebe; jaz sem bil od njihove prijaznosti kar presenečen. Ni jim prišlo na um, da bi mi razkazali tovarno, ampak prodajalci so bili, in kaj sem hotel drugega, ko kupiti četrtlitersko kupico s sliko cerkve sv. Marka za spomin, ki me je stala tri krone.

Popolnoma neznana stvar večini benečanskih prebivalcev so konji, vozovi, bicikli in automobili. Teh tudi praktično ne morejo rabiti, kajti njihove ulice, kolikor jih imajo, so zelo ozke, na katerih se še človek sam komaj dalje premika; ves promet se giblje tam po kanalih v čolnih. Mesto Benetke leži na 118 majhnih otokih ter biva tam okoli 155.000 duš. Skozi mesto vodi poleg mnogoštevilnih ozkih ulic 160 kanalov, kakor v naših mestih ulice. Za pešce tvorijo zvezo od enega otoka do drugega mostiči, kojih se nahaja približno 400 v celem mestu. Na zapadni strani mesta, proti italijanskemu obrežju, leži še mnogo majhnih in nizkih otokov, katere je bistri um in vztrajnost člo-

veška zopet porabila za svoje namene. Ti otoki vežejo Benetke s suhim, kajti od tod vodi črez morje dolgi most, kateremu služijo ti otoki kot podlaga; ta most služi le železniškemu prometu. Most so sezidali Avstrijci ob času, ko so bile Benetke še „naše", toda sinovi blažene matere Italije so že pozabili na to dobroto, ker politično Avstrijce hudo črtijo; nazivljajo nas splošno „tedeschi" (to je: Nemci).

Pred leti so sprožili modri Benečani misel, da bi se postavil še en most, ki bi služil potnikom in vozovom. Vendar se je to opustilo, ker so mestni očetje vsled mnogih opominov sprevideli, da bi potem Benetke veliko izgubile na svoji čarobnosti in znamenitosti.

Kako so pač Benečani zijali — bolj nevedni so morda celo mislili, da je sam hudi duh prišel iz pekla — ko je leta 1901 neki Amerikanec kot prvi po širokem Markovem trgu z biciklom nekoliko časa ponosno se semtertja vozil. Seveda se je prebrisani policiji kmalu posrečilo, se tega najbrž čarovnega moža polastiti. Pobasali so ga z biciklom vred v gondolo ter se zibali ž njim ponosno po velikem kanalu v rotovž, kjer je „slavni" Amerikanec za svoj slavovod moral plačati 25 lir kazni. Misliti si moremo, da je bil pri tej priložnosti veliki Markov trg ves poln različnega občinstva. Smešno je — seveda za nas — resničnо pa je bilo.

Na Markovem trgu najdemo poleg sitnih vodnikov še druge berače; in sicer so to znani benečanski golobi sv. Marka, katerih kar mrgoli po trgu, kakor mravelj v mravljišču. Živalice so res tako ljubke in krotke, da se mora paziti, da se jih ne pohodi. Na trgu sedi mož, ki prodaja v majhnih papirnatih vrečicah koruzo, s katero potem tujci pitajo priljubljene Markove golobe. Prav zanimivo je gledati, kako živalice mrgolijo semtertja. Golob se usede človeku na roko, kakor na kako vejo, ter zoblje s prav mirno vestjo mu ponujeno koruzo. Drugi zleti na ramo ali celo na glavo ter čaka; in če čepiš, imaš celo gosta na kolenih.

Ko sem to gledal in pital te nikdar site kljunčke, sem se spomnil tudi znanih pernatih pevcev graškega mestnega vrta in v nasadih starega grada. Če sediš tam na klopi in žvižgaš, kakor bi jih klical, kar ptički prav dobro poznajo, ali pa trosiš okoli sebe nekoliko jim priljubljenih pinjol, tedaj se zbere iz vseh grmov in kotov prav pisana družba okoli tebe. Vse križem, kosi, vrabci, liščki, ščinkavci itd., in mnogo jih je med temi, ki se ne sramujejo ti vzeti piče iz roke. Na starem gradu poznam čuvaja, katerega ptički tako dobro poznajo, da pridejo k njemu, če le enkrat ali dvakrat zažvižga in mu jemljejo potem ponujena zrnca celo iz ust.

Sedaj pa zopet nazaj v Benetke! Poleg golobov najdemo tam tudi še druge berače, ki hočejo biti gosti tujcev, ali pa na račun njihovih mošenj si privoščiti kakšen poseben grižljaj. Zanimala me je tudi notranja stran mesta, zato sem zapustil za nekaj časa živahno stran ter korakal v notranje, umazane ulice in zabredel v nek kot, da bi se skoraj zgubil. Igrala se je tam tolpa umazanih, razposajenih otrok. Seveda so me tudi ti spoznali hitro kot tujca, ker sem iskal poti, po kateri bi prišel ali dalje ali nazaj. Kakor na komando so planili vsi proti meni ter me, seveda v njihovem jeziku, ciganili, da jim naj kaj dam, kar sem spoznal iz tega, kako so stegovali roke proti meni. Seveda sem tem pobalinom namesto „pagati" (denarja) pokazal le palico, češ kdor mi pride bliže, dobi eno. Odmaknili so se sicer malo od mene, ko so videli, da jim ne dam nič za svalčice; predrznejši pa so se še plazili nekaj časa za menoj ter ciganili, dokler jim nisem popolnoma izginil izpred oči. Ko bi imel tam tujec namesto skritega denarja v žepu na sebi perje, oskubili bi ga, kakor mlado vrano.

Oglejmo si še nadalje nekoliko po Benetkah, prej ko damo temu stališču stare slave najbrž za vselej slovo. Dragi čitatelj, pokličiva veslarja, ki naju naj pelje na otok sv. Jurija, ki leži nasproti „obrežju Slovanov". Na tem otoku stoji lepa cerkev sv. Jurija, ki je za potovalce posebno znamenita po stolpu, kateri nadomešča sedaj pred nekaj leti razrušen Markov stolp. Prekrasen razgled se nudi potovalcu iz tega stolpa črez Benetke in daleč segajo naše oči proti zahodu preko lagun. Daleč v zahodu zapazimo suho obrežje italijansko in gorovje okoli staroslavne Akvileje. Pred nami vidimo veliki kanal, ki se vije v ovinkih skozi mesto, in ob katerem stojijo krasne palače starih benečanskih plemičev in bogatašev. Vožnja s čolničem po velikem kanalu je nepozabljive vrednosti; krasne palače z ličnimi oboki in okni, kakor jih ne najdemo v nobenem drugem mestu, nam ostanejo v večnem spominu. Nehote se mora potovalec spomniti onih mogotcev, ki so to krasoto stvarili in se zibali v njej; njih že davno ni več, pač pa nam kažejo njihova dela, kako mogočni, bogati in tudi marljivi so bili.

Vse na svetu je minljivo in pregovor pravi: dež za solncem mora biti, za veseljem žalost priti. Res je tako, Benetke so videle krasne čase veselja, bogastva in slave; vse je izginilo in nič drugega jim ni ostalo, kakor spomin na staro slavo ter čarobnost in znamenitost mestne lege. Rekel sem opolnoči: „Adio la bella Venezia" in stal na krovu ladje, dokler ni ugasnila zadnja luč mi izpred oči ter nič drugega videl ko zvezde na nebu in krog sebe vodo.

Nebeški gost.

Na mizi se kadi kosilo,
družina stopi naokoli,
ukloni lice vernomilo
in gospodar naglas zamoli:

„Po tvoji, o Gospod, besedi,
kjer dva sta, kjer trije so zbrani,
v imenu tvojem, ti si v sredi
med njimi kakor v družbi znani.

„V imenu tvojem smo se zbrali,
ki ljubimo te z dušo celo,
otroci veliki in mali,
da okrepčamo se za delo.

„Jedilo ti nam blagoslovi,
da použijemo je zdravi,
ti, ki so tvoji vsi darovi,
ki vse nam daš ob uri pravi."

Tedaj zasveti se po sobi,
kot da je zlato solnce blizi.
v milini rajski in svetlobi
prijazen tujec stopi k mizi.

Desnico stegne in kosilo
prekriža ž njo in zašepeče:
„O naj bi dobro vam teknilo
in dvignilo moči medleče!"

Družina ostrmi preprosta,
ko sveti blagoslov zasliši —
a skoro vsi spoznajo gosta
nebeškega v ubogi hiši.

Pobožen vzdih se vsem izvine:
„V imenu tvojem tukaj zbrani
iz srčne kličemo globine:
Gospod, Gospod, pri nas ostani!"

Anton Medved.

Ave Marija siromašne matere.

Rodil se nov je zimski dan,
odplavala je sanja,
čez pusto, s snegom krito plan
slovesno zvon pozvanja.
Pod streho slamnato drhtí
sirota vzdihujoča,
iz srca k nebu ji puhtí
iskrena prošnja vroča:

„Pod slamnat si stopila krov
ljubezni polna svete,
da sredi zimskih nam mrazóv
rodiš nebeško dete,
da nam Odrešenika daš,
da nas osrečiš s Sinom,
ki zatiralec — bogataš
ne bode nam trpinom.

Glej Mati milosti, dobrot,
za sebe te ne prosim,
za drobni, nežni molim plod,
ki ga pod srcem nosim,
za dete, ki na slamico
ga denem preperelo.
I detece i mamico
živinče le bo grelo.“

Utihne zvon, — obzor gorí,
rudijo že nebesa.
To prvi žar je milostni
nebeškega očesa.
Marija — zarja zre z modrin
na kočico sirotno,
za njo pa solnce — Božji Sin
smehlja se ji dobrotno.

Franjo Neubauer.

Ob vrnitvi.

Pozdravljena, o mati domovina,
srčno pozdravljena stotisočkrat!
Po letih, ko pestila me tujina,
ubog se vračam, v boli le bogat.

Ko sem odhajal, in je zvon pozvanjal
v domači cerkvici, vabeč nazaj,
koliko zlatih sanj tedaj sem sanjal,
odprt že na stežaj sem gledal raj . . .

Dehtele lehe so, in gozd drhtel je,
skoz stvarstvo vse je sladka pesem šla,
črez njive rodne topel veter vel je
in trosil cvetje je črez polja vsa.

Poln blagoslova bil je dom življenja —
a slepa bila duša in oko,
po tujih krajih polna hrepenenja,
v tujini sta iskala srečo vso.

A ko so kraji tuji se odprli,
in sem zaslišal tuj in trd govor,
ko so ljudje mi mrzli v lice zrli,
težak na srce padel je tovor!

Kako sem vztrepetal tedaj v bolesti:
Kam sem zabredel, kaj sem zapustil?
Kam še zaidem na neznani cesti?
Kam sedem k mizi in kje bom nočil?

Kam sedem k mizi? — K revščini sem sedal,
zavžival z boljo trdi, pičli kruh,
in z boljo v sinje sem daljave gledal,
domov je v hrepenenju plaval duh.

Poslušal spet domače je zvonenje,
poslušal njiv domačih je šelest,
poslušal je domače govorjenje,
in gledal leh domačih je prelest.

In gledal v nizki je domači hiši
očeta, mater, brate in sestré —
„Ti, mali, vzemi si peró in piši
izgubljencu črez gore in morje.

Napiši mu, kako da mati toži,
kako da meni pešajo moči,
mordá jesen že naju v grob položi —
in tega kriv si, sin nesrečni, ti . . .“

Zakričal trd je glas . . . minile sanje,
pričelo delo spet se, suženjstvo;
a ko me noč zazibala je v spanje,
spet sanje k tebi, dom moj, plule so . . .

A zdaj te zrem, ti sveta rodna gruda!
Kako na tebi lepše vse cveti!
In sad tvoj — vreden pač je dela, truda,
in najsi tudi borno obrodi.

Saj sad je domovine! Ves sladkejši,
kot sad stoteren je na tujih tleh!
In solnca soj, ah, tukaj je toplejši
jeseni kot drugod v poletnih dneh!

In govor naš! — Ah, duša vsa drhti mi,
ko sluša godbo sladkih besedi!
In te oči! Iz vseh še govori mi
ljubezen vsa nekdanjih lepih dni . . .

Zato pozdravljena, o domovina,
srčno pozdravljena mi tisočkrat!
V vseh upih varala me je tujina,
na rodnih tleh spet srečen sem, bogat . . .

Ksaver Meško.

Jurko pastirček.

Povest v verzih. Spisal dr. Ivan Pregelj.

1. Sirota.

Ali vi oči poznate
tiste rjave, kakor one
ki jih ima Jurko mladi?
Ko dve živi lastavici,
ko dva ognja v temni noči,
ko dva škrata v temnem logu,
vsenemirne, vedno svetle,
ko da niso še jokale,
nikdar jutra še zaspale,
ne zaspale bele zore,
nikdar videle bolesti
niti bede, niti truda . . .
Mal klobuček vrhu kodrov,
za klobukom petelinje
jim peró poklone dela.
Samo Jurko sam ne sluti,
da tak „strašno bistro“ gleda.
Ravnokar sedi na paši,
krave so zašle v grmovje,
kjer je senčni hlad brez muhe,
on pa tam sedi sred paše,
pridno mravljo opazuje,
opazuje, premišljuje.
Vzdrami ga iz sanj in misli
šum ob glavi in brenčanje.
Jurko vstane, za žuželko
pohiti, jo opazuje,
opazuje, zasleduje,
dokler ne odkrije gnezda.
Jurko od veselja vriska.
Ali pomni, pomni Jurko,
da ni rože je brez trnja,
in brez truda in vbadljajev
sladkega medu ne najdeš.
Roke z mahom si ovivši
lice skrivši, seže v gnezdo;
zabrenče mu topoglavi
rjavi čmrlji mimo glave.
Vzdihne Jurko, kraj ušesa
zaskeli ga in zapeče,
Jurko v dir spusti se z brega,
stisne gnezdo za obleko.
V varno senco jo zavije,
pred se vrže ugrabljeno.
Zdaj prsti iz tal zajame
na skelečo devlje rano.
In pojema bol skeleča,
Jurku jasno lice vriska.
Sat razbere iz mahovja,
slamico si drohno vlomi,
srče sladko tekočino.
„Kje so krave?“
Glas nenadno
vzdrami iz gostij ga sladkih.
„Krave, krave . . . tamle menda.“
„O moj Jurče, nepazljivi,
s tebe nič ne bode prida,
paseš in varuješ čredo,
res lepo varuješ čredo!“
„Oh, lepo te prosim, Miha,
pa nikari ne povedi!“
„Kaj bi pravil,“ vzdihne hlapec
zlekne v travo kraj otroka.
„Rekli so, da moraš priti!“
„Kam pa?“
„Kam, domov seveda!“
„Pa zakaj? Saj ni še solnce
šlo za gore, jaz ne idem!“
„Pa boš šel, hudoba mala!“
„Pa ne grem!“
„No, pa ostani,
mati, rekli so, umira!“
„Moja mati?“
„Tvoja mati!
Čuj, „za Bogom“ je zaklenkal.“
„Miha dragi, a povej mi,
in zakaj umira mati?“
„Kaj jaz vem, neumnost mlada!“
Jurče se spusti po stezi,
kraj vrzeli se ustavi:
„Da umira, praviš Miha?“
V solze brizne in ko divji
maček skrije se v grmovju.
Miha v misli poglobi se:
Saj ji dobro tu ni bilo,
reva je, odkar je živa.
Ali nekdaj kakor roža
je cvetela. Miha, Miha.
nihče nikdar ni izvedel
kaj je tebi v srcu tlelo,
ko si vse življenje nosil
radi nje bolezen v srcu.
Bolje ji biló bi revi,
da drugače je volila,
vzela tebe, Miha, Miha.
Solza priigra v oči mu,
solze bridke sram ni starca,
dalje snuje misel tožno:
Tisto leto, ko je toča
v petih farah žito vzela,
sta poročala, še vidim
ju, ko sta iz cerkve prišla:
ona jasna, vedra, živa,
on zaspan — že takrat pil je.
Drugo solzo starec briše.
In potem je kar izginil,
samo pustil jo z otrokom,
rekli so, da je za morjem.
Njej pa je biló prehudo.
Pride k nam. „Za deklo vzemi
k sebi me Selan,“ mu reče,
„glej, saj vidiš, nimam doma,
jutri boš prodal!“
„Sam kupim,“
deje kmet, „prav, pa ostani!
Ves prekup za najemnino,
kar prislužiš, za gostilo.“
Nič ni rekla, a hudó je
bilo revi v hiši tuji,
težje meni, ko sem videl,
kak Selan izrablja revo.
Starec tretjo solzo briše.
Vzdigne se in skliče čredo
in odžene proti domu.
Kdo bi pasel, danes pasel?
Bela hiša sredi brega,
med košatim drevjem v sredi,
ko kraljica v halji pestri.
Skromna koča par streljajev
vstran samuje, ogleduje
poželjivo si sosedo.
V beli hiši blagostanje,
v skromni črni, črna beda.
V beli hiši trda duša
kmeta skopega Selana,
v črni, skromni, izrabljena
mehka ženska moč umira.
na ležišču nizkem bleda,
stara, glej, leži ženica,
prsti žuljavi, drhčoči,
so ovili se krog križa,
pot obliva bledo lice,

iščejo oči nekoga.
„Ali ga še ni?“
„Še ni ga,“
zašepeče staro ženšče
v kotu, trudna spet zadremlje.
„Jurče, sin moj! Ponj pošljite!“
Tu odpro se burno vrata.
„Mati,“ vzklikne deček, plane
k bolni materi, k postelji.
„Saj ne smete še umreti,
saj bom priden, rad bom vstajal,
nič več len, ne bom nagajal!“
Skloni se bolnica kvišku,
in objame mati sina:
„Revček moj!“
„O mati, mati!“
„Vse lepo Selana slušaj,
priden bodi, Jurko, moli!“
„Ne umrite!“ stoče Jurko.
Ali ženi lice bledo
prebledi še huje, trudna
klone glava; šepetaje
govori na uho sinu:
„Jaz sem trudna, zdrav ostani,
ne pozabi nikdar name!
Oče tvoj, moj sin, moj Jurko,
oče tvoj — če vrne kdaj se,
vse sem, reci, odpustila!
To mu reci!“
„Mati, mati!“
„Ti obljubi mi v tolažbo,
da ne boš lagal nikoli,
reveževv podil od hiše,
nīti pil, obljubi, Jurko!“
Glej, in dečku bledo lice
zarudi, ko dvigne roko:
„Nikdar, mati!“
„Z Bogom, Jurko!“
Zazvoni pred črno hišo,
z jasnim zazvoni zvonilom.
Bog ponižal se je v hišo,
v zadnji uri tolažitelj.
Miha dojde s čredo, prime
Jurka za roko in vede
ga s seboj pred hišo. Jurko
v prah poklekne. Ko je s paše
proti domu šel po stezi,
je z nogo zadel ob kamen.
Kri curlja iz bose noge
in v kaluži se nabira.
Jurko ve, da mati vmira,
druge ne pozna bolesti,
topo gleda v kri na zemlji.
Pride muha, sede k mlaki
srče kri — bolestno krikne
Jurko, vdari, ali muha
odleti in sede znova.
Znova Jurko je zamahnil:
„V tretje ne uideš,“ misli
sam pri sebi; v tem odpro se
vrata in nekdo zakliče:
„Jurko, mati so umrli!“

2. Ne pričaj po krivem.

Kmet Selán po hiši hodi,
trdo stopa in premišlja.
Kaj premišlja trdi kmet?
Ali žito bo bogato,
ali bo brez dežja košnja,
ali sadja bo za mošt?
O vse dalje misli kmet.
Morda davek premišljuje,
ki vse večji tare kmeta,
in doklade, in občinske
stroške druge in bremena?
O vse dalje misli kmet:
Ne rodi dovolj več njiva,
ne donese dosti reja,
niti gozd in ne živina.
Da, kdor zna, drugače služi
lepe dnarce si na tihem,
lepe novce in brez truda.
Kmet Selan pred hišo stopi
in ozre se po dolini;
radost mu srce zalije:
Vsa ta stran je moja, vsa!
Vsa? Ne moti se Selan!
Ona hišica v vrbovju
skrita, ti gradi posestvo,
tale mala skromna točka,
ko nalašč in prav na sredi
tvojega . . .
Selan, poslušaj,
vrag šepeče na uho mu:
Ona hiša bodi tvoja!
Pot priročna, mlin zgradiš si,
mlin donese ti cekinov!
A Selan zamaje z glavo:
Kaj bi, ko je ne prodaja,
žena stara ali trda,
težka z ženo trmoglavo.
Sem in tja po gozdu ide,
kmet Selán, drevesa gleda,
gleda deblo, gleda drugo,
gleda tretje. Vražji zajci,
kak le zarod gonobijo.
Vrag šepeče kmetu v dušo:
Zajci, zajci, lepi zajci,
slep si, to so oni zajci,
ki redi jih ona doli,
ona ob potoku žena.
Kmet zamaje s svojo glavo:
Oh, to bi lepo ne bilo!
Ali vrag šepeče znova:
Le veruj mi, to so koze,
vzemi koze, vzameš hišo.
Zatopljen v te mračne misli
vrne kmet Selan domov se.
Sreča Miha gospodarja,
pravi hlapcu gospodar:
„Nisi nikdar nič opazil
Miha, vse se mi dozdeva,
Cilka v mojem gozdu koze
pase, nisi nič opazil?“
Miha resno zmaje z glavo:
„Koze že ima, seveda,
a da bi jih v tvojem pasla . . .“
„Pa jih pase!
Ona mala
gleda nanje, z Jurkom večkrat
sem opazil jo na paši,
fant bi morda več povedal.“
Po večerji kliče fanta
k sebi kmet, tako mu reče:
„Nič ne laži, po pravici
vse povej, kako si videl
Cilkine kozé na našem!“
„Cilkine kozé na našem —“
ko zasé ponavlja Jurko.
„Saj si jih, nikar ne taji!“
„Jaz nikoli,“ vzklikne Jurko.
„Jaz pa rečem, da mi reci,
da si videl, si razumel?“
„Sem razumel, ali videl —“
„Tiho, pravim, ko te vprašal
bode jutri oče župan,
reci trdno, da si videl.
To porečeš in za praznik
nov klobuk dobiš!“
Očesa
zagorijo fantu, deje:
„Oče, jaz ne smem lagati!“
„Trmoglavec,“ vikne kmet,
„ali slušaj ali idi!“
Otrok pade na kolena.
„Ali bodeš torej slušal?“
„Jaz ne morem!“
„Trma vražja!“
„Mati rekli so: ne laži!“
Kmet molče pogleda fanta
in odide.
Hujše Jurku
pri Selanu dan na dan je:
Zgodaj vstani, lačen pasi,
za kosilo čuj zmerjanje,
za večerjo trdi vdarci,
huje Jurku slej ko prej je.
Srce trga bol mu mlado,
gre, poišče hlapca Miho:
„Gospodar ko podivjal je,
nisem hotel se lagati!“
„Zlato dete,“ reče hlapec,
„ki ti zlo je še neznano!
I brez tebe je opravil,
dve podkupil si je priči,
in sedaj gorje je Cilki,
tožbo proti nji naperi:
Koze vstran in škodo plačaj!
Jutri pride komisija.“
Vse doume Jurko, ide
žalosten na vrt in sede
v travo, glavo skloni, joče.
„Otrok mili,“ glas ga vzdrami
iz otožnosti, „usmili
se me trudnega, daj eno
izmed jabolk mi, na vrtu!“
In ozre se Jurko, reven
človek kraj ograje prosi.
Jurko k deblu gre, ga strese,
sladkega nabere sadja.
„Tukaj jejte, pa molite
za ubogo mojo mater!“
„Jaz ti dam, ti tat tatinski,“
krikne jezno glas Selanov,
„kakor da dovolj ne sneš sam,
še za druge vrag mi kradeš!“
Jurko v ustnice zobe je
bil zasekal in prebledel.
Nanj zamahne gospodar;
vdari ga po belem licu

in črez čelo, kri oblije
lice fantovo, brez sape
pade onesveščen v travo.
Miha ga v seno odnese:
„Kaj si storil, da razkačil
si tako ga, Jurko, Jurko!“
„Reveža sem se usmilil,
kot mi je velela mati!“
„Dete revno!“ vzdihne starec.
„Jaz več nisem dete, Miha,
ne bojim se več, še jutri
pojdem z doma!“
„Kam le pojdeš,
on je varih tvoj!“
„K županu
jutri greva skupaj Miha.
Rana v noči ne zaceli,
pričala bo zame jutri.“
In strmé ozre se hlapec
na otroka in pomisli:
„Da, nocoj postal je — mož!“

3. Slovo.

Z Miho Jurko se razstaja,
solze bridke toči Jurko,
solze skriva stari hlapec.
„No, pa pojdi, no pa pojdi,
pa se spomni včasih name!“
„Z Bogom, Miha, še v dolini
poslovim se.“
„Čakaj hipec,
starec, glej, sem, vse pozabim;
zate hranim nekaj, Jurko.
Tvoja mati so mi dali,
›mu izroči,‹ so mi rekli,
›kadar pojde od Selana.‹“
Reče Miha in povezan
robec stisne mu med prste.
Malo je, za prvo silo!
Solze nove Jurku v lice
silijo, ko gre v dolino.
Gre po stezi, kmet ga sreča:
„Ko boš gladen, se že vrneš,
o, le pojdi, seme zvito,
ali ko se lačen vrneš,
huje bo ti, trma grda.“
„Vrnem se,“ zakliče dečko,
„spomnit vas na „lačne koze“!
Z Bogom oče!“
Pooblači
kmetu lice se osorno,
a besede ne izreče
niti črne, niti bele.
Gre v dolino rosno Jurko,
krene v hišo kraj potoka.
Stara Cilka za ognjiščem,
mlada hčerka je ob strani,
mlada bere, stara sluša.
„Dobro jutro, ljuba mati!“
„Jurček,“ klikne deklica.
„V svet odhajam, ostanite
zdravi!“
„Oh, ubogo dete!“
Ženi v lice bridke solze,
deklici bridkost na lice:
„Zdaj ne bova nič več pasla,“
deje Jerica, „kozé so
vzeli nam in ti odhajaš!“
„Saj ne grem zares za vedno —“
„Zgodaj je še, prav gotovo
nisi danes nič še jedel, Jurko,“
reče žena, „daj, prinesi,
Jerica, mu malo mleka,
lačen res ne sme oditi,
in na pot mu vreži hleba.“
„Oh, saj nič ni treba, mati!“
„Kaj boš, otrok!“ Starka vzdihne.
„Jaz bi te že ne pustila,
pa ko je tako, o Jezus,
saj vse slutim, tudi sami
s hčerko pojdeva po svetu,
kdo se kosal bi s Selanom.
Plačaj mi sodnijske stroške
mi poreče; kje naj vzamem?
Lačen davno te je hiše,
kar ne kupi, prislepari.
Ali Bog ne daj mu sreče,
Bog ne daj mu mirne ure!“
Vrne Jerica se z mlekom,
starka lice izprijazni.
„Jej, moj Jurče, in na pot si
kruha vzemi,“ dekle mlado
ko sestrica ž njim blebeče,
njemu pa gre žalost v dušo.
Težko solze pridržuje,
poslovi se od ženice.
Deklica pa ga pospremi
do razpotja.
Ko dve tički
v tuj se log sta izgubili,
zdaj pa iščeta si gnezda,
iščeta otožni ptički . . .
„Z Bogom, Jurče!“
„Zdrava bodi
in pa pridna in ne joči,
jaz bom vedno mislil nate;
knjige ti bom kupil v trgu
tiste, kjer so levi notri . . .“
„. . . in pa sloni in pa kače,“
radostno šepeče ona.
„Ali res boš, Jurče?“
„Kaj pa!“
„Srečno hodi!“
„Z Bogom, srečno,
tole mamici odnesi!“
In potisne ji med prste
materino ostalino.
Trikrat sta se poslovila,
trikrat se nazaj vrnila,
trikrat zopet se ločila.
O srce nedolžno, mlado,
ki še lilije in rože
sanjaš bele, tudi tebi
solze bridke že so znane,
ki srce jih naše plače
ob slovesu v solz dolini . . .
Krene Jurko proti vasi,
ide mimo bele cerkve,
med grobove pot zavije;
materin sin grob poišče,
tožen se na njem izplače.
Solnce zlato nanj ozira
se prijazno, solnce ljubo,
kod ga bodeš pospremilo,
morda v bedo, ali v srečo,
ali v grob? . . . .

4. Na novem domu.

Pred gostilno sredi trga
voz obložen in naprežen.
Moka v vrečah, pivo v sodih,
sol, sladkor v zabojih ličnih.
Kvišku pne blaga se gora
a nad njo, ko drzen lovec
vrhu snežnega Triglava
stari Mence povezuje
sode in zaboje, vreče,
da ničesar v gorski klanec
z voza ne bi palo; gleda
Jurko in premišlja igre:
Glej, človeku vse prav pride,
takrat me sicer bolelo,
ko mi kamenje grmelo
z stavbe je na golo glavo.
Jaz povezal bi drugače!
„Oče,“ vzklikne, „danes boste
slabo, zdi se mi, vozili!“
„Kaj deš, fant?“ povpraša Mence.
„Da povezali ste slabo;
tale sod se vam izliže
in za njim zaboj in vreča,
tu bi morali vezati!“
„Lej ga, lej,“ se smeje Mence,
„menda me ne boš učilo,
kak se tovor privezuje;
trideset že let vozarim,
še nikoli, to ti rečem,
vozil ni nesrečno Mence!“
„Pa naj bo po vašem, oče!“
Jurko ide, in voznik je
segel v vajeti, požene;
voz naprej, za vozom Jurko.
Koj nad trgom bela cesta
v hrib se spenja, kakor kača,
ki prileze izza skale,
tista bela, z zlato krono.
Jurko pa vse drugo misli.
Tole bi biló življenje,
če vozaril bi po svetu.
Zdaj sem tukaj, zdaj drugod že,
tu postanem, se pošalim,
tam povprašam, kaj je z zdravjem,
tam poterjam stari dolg.
Z bičem počim v rosno jutro,
vivček si nažgem; lepo je,
oh, lepo je cestovati,
v misli poglobi se človek,
se s konjičem pogovarja,
tole vidi, tole sliši,
prej ko se zave, doma je.
K sočnati večerji sedeš
in prešteješ si zaslužek,
oh, lepo je cestovati!
Ni domislil Jurko vsega,
glas voznikov ga predrami.
Vstavil voz je stari Mence,
opazuje ga in maje,
maje z glavo, ne razume:
Glej ga spaka, fant je vedel!

Res se sod je bil izlizal.
„Saj sem pravil," vzklikne Jurko,
na pomoč vozniku skoči . . .
Bila sta sicer vsa mokra
prej ko vse sta spet zložila,
a da se tako izteklo,
prav je Jurku in vozniku.
Mence ga na voz povabi
in postrani ga pogleda
in zanjuha, važno vpraša:
„Kdo pa si?"
„Iz Zapotoka,
rajne Urše, pri Selanu
sem pastir bil, zdaj po svetu
idem iskat kruh in delo."
Mence važno kima z glavo:
„Pa kaj mlad si še, se zdi mi!
Čudno, da so te pustili!"
„Nič ni čudno, saj je moral,
sam župan ga je prisilil."
„Te je strahoval, kajneda?"
„Radi jabolka bi skoro
bil ubil me!"
„O, poznam ga,"
deje Mence, „grd je človek,
da tožari rad, sem slišal!
Nič se mi pošten ne vidi!
Kam pa hočeš ti?"
„Po svetu!"
„Fant, po svetu ni dobrote,
križ je v tujcih, sam sem skušal
v mladih letih, ko smo v Ture
vsako pomlad odhajali."
„Ne bojim se dela," deje
Jurko, „in med tujci meni
težje pač ne bo, ko doma,
saj doma sem tudi tujec!"
„Ali nimaš več nikogar?"
„Prav nikogar, mati v grobu,
oče — oče menda tudi!"
In voznik zamišljen kima,
kaj Mence premišlja stari?
Fant ne zdi se mi neumen,
in pošten se zdi mi tudi.
Star si, Mence, sam si, Mence,
vzemi fanta, kaj bi hodil
sam po svetu, dosti jela
bo imel pri tebi, dela
tudi ne premalo, bogme!
To je mislil, tole rekel:
„Z mano pojdi, fant, ne bo ti
hudega, in pa domač si.
Konjem kmalu se privadiš,
in doma je tudi treba
močne roke; sestra vsega
več ne zmore, stara, stara
je postala moja Neža,
sestra moja, ne pozabi,
ker se nisem nikdar ženil.
Ali hočeš torej z mano?"
„Tu le roko!"
„Mi ugajaš!
Fant, to treba je zaliti!
Hej, Marijana! Vina gori!"
„Kaj vesel si, voziš sina?"
Ženi Mence de slovesno:
„Če še ni, pa lahko bode!"

5. Dvoje pisem.

Pismo drobno v pozni uri
piše Jurko s trdo roko.
Težko piše trda roka,
vajena je težkim delom,
kaj s peresom naj bi mehkim.
Trikrat že začel je Jurko;
enkrat se je zapisalo,
enkrat se je pomazalo,
enkrat se pero je strlo.
Vzdihne Jurko, pero novo
si natakne, čisto polo
predse dene, se prekriža,
kakor treba je pred delom,
težkim delom, da od roke
in pa dobro ide delo.
Tole je zapisal Jurko:
„Draga Jerica! Najprvo
te pozdravim, črez doline
in črez hribe in črez reke
te pozdravim in ti pravim:
dobro se godi mi tukaj,
pri Mencetu sem za hlapca,
konje čedim, tudi vozim
in pa orjem. Vsi so dobri,
stari Mence in pa Neža.
Vsi so dobri, nič ni žal mi,
da odšel sem od Selana.
V cerkev imamo pa daleč,
a se vozimo; po tebi
mi je dolg čas. Tiste bukve
sem ti kupil in ti poslal
po Brcetovi Terezi,
ki kupčuje s perutnino.
In te še enkrat pozdravim
in pa mater in te prosim,
če boš kaj imela časa,
mi sporoči, si li knjigo
že prejela. Z Bogom, z Bogom,
živijo! Tvoj Jurij Skala,
hlapec pri vozniku Mence
pošta: Sveta Katarina."
Jurko vstane. Lice mlado
mu je v delu zarudelo.
List pospravi zdaj v zavitek,
naslovi kot ve in more,
ves vesel nato se vleže
in zadremlje. Rano v jutru
pismo je oddal na vasi . . .
Trikrat sedem dni minilo,
dvakrat je vso noč grmelo,
enkrat treščilo na vasi.
Pa ti pride belo pismo,
belo pismo je za Jurka.
Tole Jerica mu piše:
„Ljubi Jurče! Hvala lepa
in za knjigo še posebej,
celo že sem jo prebrala,
tudi mamica jo bere.
Ko smo tvoje pismo brali,
vsi smo bridko se jokali,
jaz pa bila sem vesela;
mamica pa vedno joče,
pa ničesar ne povejo.
Ali jaz sem ugenila,
pa ne pravi ti nikomur!
Sicer ugenila nisem,
Miha mi je vse povedal,
da Selan nam hišo hoče
vzeti, jaz pa ne razumem,
kaj bi on jemal nam hišo,
saj že ima eno, vidiš,
nekaj pa je vendar res le:
oh, nič več lepo doma ni
kar ni tebe in ker mama
vedno jočejo, kaj misliš,
saj ne bodejo umrli?
Rekli so, da naj ti pišem,
tudi Miha mi je rekel,
naj pozdravim te, je rekel.
Strašno hudo se postaral,
zdaj ni nič več pri Selanu,
k nam je prišel gostovat . . ."
Tu se ji je zapisalo,
čitati ne more Jurko
pismo spravi. Se zamisli:
Tista grda črna muha
slastno kri človeško pije,
ali v tretje ne uideš!
In z zobmi zaškrta Jurko
in odide nem za delom . . .

6. Brat in sestra.

Luč brli se pri Mencetu
v mali sobici nad vrati,
kakor mala, izgubljena
zvezda sredi temne megle.
Tiho vse okrog, le v gozdu
rahlo pošumeva drevje;
v vasi laja pes na luno
v travi muren ni zaspal še.
Bled pramenček blede luči
seva mimo bele ceste
ko prikazen —
V sobi mali
stari Mence, sestra Neža
sedla sta za belo mizo.
Stara sta oba že, stara,
le oči so žive, mlade,
ali danes, ko da skrb jih,
ko da žalost je skalila.
„Pa bi se bil ženil," deje
Neža in pogleda bratca.
„Kaj boš to," odvrne Mence,
„križ je z ženo, nič ni žal mi,
le prepir imel bi v hiši,
saj sem tudi sam opravil!"
„Saj ne rečem," vzklikne Neža,
„kaj pa tožiš, da nikogar
nimaš, da oko bi v smrti
ti zatisnil!"
„Ljuba moja,"
deje brat, „tega ne umeš,
to se reče, glej, tako je:
star si Jože, star, si mislim,
kmalu bode treba iti.
Trideset si let vozaril,
pridno delal, gospodaril,
hišo si prislužil, njive
in še kaj postrani, vidiš,
a čigavo bo vse tole?
Neža tudi ne bo večno!

In potem? Glej, tujec pride
in pobere, kar si s trudom
si prislužil in še spomnil
se v molitvi te ne bode.
Domačin ima srce vsaj,
ali tujec — "
„Vidiš, Jože,"
deje sestra, „pa bi vzela
k sebi kakošno siroto,
dobro delo narediva,
dobro delo za po smrti!"
„Saj to mislim," deje brat,
„a pomisli, da ni lahko
ravno takega izbrati,
ki je res dobrote vreden.
Revežev se res ne manjka
ali so pa vsi pošteni?
Midva sva bila poštena,
nočem, da roké krivične
moj pošteni bi imetek
razsipale, uživale."
„Kaj pa naš?" odvrne Neža.
„Kteri naš?" povpraša Mence;
glej, in lice se radosti
starcu razjasni, previdno
sukal je besede, sestri
ni zaupal in se bal je,
bo li tudi zadovoljna,
bode li ž njim tistih misli.
Zdaj pa, ko da nič ne sluti,
ponovi vprašanje zvito.
„Juri menda," deje Neža.
„Lej, saj res," odvrne Mence,
„ti imaš res dobro misel!
Revež je!"
„Pošten pa tudi,
to ti lahko rečem, Jože.
Sprva nisem ga umela,
delala sem mu krivico.
Priden, delaven, pohleven,
ali včasih mu je lice
kar naenkrat pobesnelo.
Oj, sem rekla, fant je zloben,
nekaj ima, nekaj skriva,
pa le čakaj, grem in pazim
vestno nanj, tako ga spazim
nek večer pod staro hruško.
Tam sedi in bere, bere,
glavo na roke nasloni.
Še približam, nič ne čuje,
ga pokličem, kvišku plane;
in kaj misliš . . . on je jokal.
Vprašam, kaj mu je, ne črhne,
vprašam v drugo, on zaplače:
„Mati," reče, „davno vidim,
ne zaupate preveč mi,
opazujete me vedno;
jaz ne vem, kaj sem zakrivil.
Prvi materi obljubil
zvesto sem, pošten ostati
in zato hudo boli me,
da mi ne zaupa druga!"
„Ali Juri, Bog pomagaj,"
rečem, „kdo te kaj dolžil je,
saj sem vprašala samo te,
kaj da jočeš."
„Pa berite,"
deje fant.
„Le sam preberi!"
Bere, bere in solze mu
silijo na bledo lice.
„Glejte," reče, „hišo bode
jim prodal in jaz ne morem
pomagati!"
„Dragi Jože,
veš, kaj sem nato storila?
Poizvem za tisti dolg
in odpošljem v Zapotok."
„Prav tako," odvrne brat.
„Fant zlata je vreden," reče
Neža, „sicer ga poskušaj.
Nič ne ve za tisto svoto,
primi ga in bodeš videl,
kaj poreče. Revež, hudo
ga bolelo bo, a vendar,
saj poplačava mu trikrat."
„Ti si res ko sama prat'ka,"
reče sestri Mence, vstane.
„Vidiš, Neža," nadaljuje,
„zdaj po letih petih enkrat
zopet sem vesel od srca."
„Kaj bi, spat bo treba iti,"
ga zavrne sestra Neža,
a v oči ji mehka rosa
priigra in tudi njemu
čudno mehko glas odmeva
ko ji lahko noč zavošči.
Osivela, v trudih, v delu
ljubita se brat in sestra,
kot sta kdaj se — kodrolasa . . .
Drugo jutro na vse zgodaj
Mence Jurka k sebi kliče:
„Jaz ne vem . . ." Mence zakašlja,
„jaz ne vem . . . mogoče ti si
vzel, saj veš, nekak mošnjiček!"
Fant debelo ga pogleda.
„Kak mošnjiček?"
„No, kaj bodeš,
jaz ga nisem, Neža ni ga,
kdo pa drugi . . .," spet zakašlja.
„Jaz, da kak denar bil vzel bi?
Oče, jaz nikoli, nikdar!"
Vstopi Neža, pismo stisne
Jurku bledemu med prste.
Mence gre zamišljen k oknu,
Jurko čita in ne ume.
„Oče," vzklikne, „tu berite,
pravi, da poslal denar sem.
jaz pa čisto nič ne umem!"
Mence čita in pogleda
ostro fanta.
„Fant, kako to?
Torej vendar —"
„Jaz ne lažem,"
vikne Juri, kakor stena
prebledi, oči mu divje
zagorijo . . .
Ali Mence
dalje ne vzdrži, objame
fanta in zakliče glasno:
„Fant, to je bilá le šala,
od sedaj, vse kar je moje
naj bo tvoje; kar te mati
je učila, jaz ponavljam,
jaz, Mencé, tvoj drugi oče!"

7. Še enkrat brat in sestra.

Popoldansko solnce vroče
se na večer je nagnilo,
daljše že so sence, veter
v vroči zrak hladu prelija,
potnik vstavi se na cesti,
vstavi se in odpočije.
Kaj, da tebi tak mudi se,
revna potnica, vsa prašna
v hrib pehaš se, sedi v senco,
odpočij si, do večera
je še daleč —
In ozre se
žena na brežino, sede,
sede v travo, se zamisli:
Rekli so, da je ko kamen,
morda odpodi me revo,
morda sem zastonj hodila,
ne na pisma, ne na prošnje
ne odgovori, o Mati
božja, omehčaj srce mu,
praznih rok da ne spodi me!
Kaj storim naj z otročiči,
kaj z ubogimi, sirota!
Njemu vsega je v obilju,
brat je grof, a sestra bede
mrje in gladu na cesti! —
Zopet dvigne se ženica,
ide v breg počasi, trudna.
Že od daleč ji naproti
gleda bela, lepa hiša
Sladka groza jo prešine.
Kako lepo hišo ima
mesto one stare bajte,
kjer sva rojena kdaj bila.
Dobro se godi mu, dobro,
meni pa hudo je bilo!
O moj Bog, kje že so časi,
ko še srečna tod sem bila;
o zakaj sem zapustila
hiša te. Oj rodna hiša!
Prišel je in mi je rekel,
pojdi za menoj! In vse sem
zapustila, mu sledila;
saj zapisano tako je:
žena zapusti očeta,
mater svojo, gre za možem.
Mož moj ljubi! Nikdar nisi
žalega mi storil, nikdar,
ko tedaj, ko sem ti rekla:
Vstani, in me nisi slušal.
Nisi slišal, spal si spanje
sladko, večno . . . A sirota
jaz z otroci v tujem mestu
kaj brez tebe bi počela?
Glej, otroci gladni mrejo,
beda je najmlajše vzela,
vzela bode nje in mene.
Vstavi žena se pred hišo,
ko da vanjo si ne upa.
Glas osoren iz dvorišča
jo pozdravi in ji pravi:
„Pojdi le naprej, lenuhov
ne podpiram, imaš roke,
pojdi, delaj!"
„Brat moj, Jaka,

ne poznaš me? Ne poznaš me?“
„Kaj? Pa nisi ti, Polona?“
„Jaz sem, Jaka!“
„No, pa vstopi,
sedi, vidim da si trudna,
odpočij si!“
„Dragi Jaka,
prej ne sedem, da povem ti,
kak težko mi je, umreti
moram sama in otroci,
če se ti me ne usmiliš.“
Jezno brat pogleda sestro
in osorno ji odvrne:
„To si pisala že davno,
saj si vsemu sama kriva,
branil zgodaj sem dovolj ti,
z delavcem se mi ne moži,
danes je in jutri ni ga!“
Ali sestro jok premaga:
„Brat si mi, na koga naj se
še uboga jaz obrnem!
Bog te bo pokaral, Jaka,
če zavržeš me siroto!
O, saj zase ne bi prišla,
vem, da si ko sama skala,
a otroci, a otroci . . .“
Govor solze ji vdušijo.
Brat po sobi gorindoli,
lice spačeno, srce je
trdo, trše je ko preje!
„Ker vselej groziš mi z Bogom,
pa naj Bog ti sam pomaga!“
„O, saj bo, a tebi, tebi
bo gorje, še klical bodeš
siroto: o vrni, vrni
se še enkrat, da popravim,
kar zagrešil sem bil v zlobi!
Jaka, z Bogom!“
„Torej ideš!“
„Idem!“
„Tu imaš za silo,
ali to si mi zapomni,
več ne hodi, meni dal ni
nihče nič!“
Ne stegne žena
roke, bratu tole reče:
„Nisem prišla sem beračit,
sem le prosit sestra brata!“
„Kot sem rekel, tole imaš,
bodi sestra, bodi mati,
jaz poznam le: vsak glej zase!“
„O, da, ti še preveč gledaš,
ne šumé zastonj ljudje vsi,
da krivica je na tebi
in na tvojem blagu, Jaka!“
„Pa naj te ljudje redijo,“
vikne mož, srdito vrže
ji denar pred noge
in zakolne in odide.
S solzami denar pobere
sestra in plačoč odide.
In ko šla je po brežini,
srečala je staro ženo,
in spoznala jo je Cilka:
„Oh, kako sem vsa vesela,“
deje, „plačat nesem, Bog je
sam usmilil se me stare!“
„Tole reci mu,“ odvrne
ji Polona, „da še živ je
eden, ki črti hudobo.
Prišel je potrkat k njemu,
on mu vrata je zaprl!
Enkrat vsak se vrč napolni,
in njegov že prekipeva!“
In plačoč po beli cesti
si ponavlja: ne ko sestro,
ko najslabšo beračico
me odpravil je od sebe!

8. Zimske noči in njih gosti.

V logu kakor volk zavija
vihra, staro drevje lomi,
plače, piska, zateguje
mimo voglov pri Selanu.
Spijo sladko posli v slami
v pernici le kmet ne spi . . .
Trikrat luč privil Selan je,
trikrat zopet jo odprl;
ni mu spati; čudne misli
mu roje po težki glavi,
rezek mraz mu ude stresa,
težek strah na srce pada,
v davnih dni spomin pogreza
se mu duša v leta mlada . . .
Takrat, ko si še na vasi
s fanti vriskal v dneh pomladi,
takrat, ko še nisi mislil
o bogastva vsej nasladi;
kar črez teden si prislužil,
v praznik užival v družbi dragi,
takrat, ko te ni skrbelo,
da ko spiš tatjé čuječi
te okradejo, tedaj si
spaval sladko, spaval mirno.
Bil li nisi takrat srečen?
V trudu so ti dnevi prošli,
mož dozorel si bil v delu;
nisi včasih po pokoju
in po družbi zahrepénel?
Drugi so neveste zbrali,
se ženili . . . tudi ti si
včasih ljubil . . . Nočeš tega?
Ni ti slika taka draga?
A tedaj si vse obljubljal:
vzel te bodem, moja bodeš;
in potem — le nisi vzel je,
vzel si drugo, vzel bogato,
ona pa je od bridkosti
se izplakala do smrti . . .
In si bil bogat. A srečen?
Sebi v muko, ženi v peklo,
grabil si samo za blagom.
A srce je prazno bilo,
nikdar srečno. Sestro svojo,
ki za glasom šla srcá je,
si sovražil in sovražiš
in zavidaš v vsem bogastvu:
ona v revščini je srečna,
v zlatu ti ne moreš biti!
Daj, zaduši glas po sreči,
ropaj, grabi, tlači v bedo:
ti ne moreš biti srečen
naj ne bodejo še drugi!
Lepa, žalostna tolažba!
Komu grabiš? Li ne čutiš,
mraz po udih ti naznanja,
da so časi že jeseni
nastopili . . . Komu grabiš?
Vse bo za teboj ostalo,
ti pa pojdeš pred Sodnika:
Kdo je krivo priče plačal,
kdo sirote tiral s hiš?
Kdo lagal siroti mladi,
kdo pošteni ženi vzel
mir in doto in jo mučil
vse do smrti?
Te je strah?
Idi, vstani, vživaj, pij,
kaj bi hranil, da veseli
vžijejo za tabo drugi!
Nagne čutaro in pije,
spanec rad bi si pripil.
V težkih sanjah še vzdihuje
in z rokami v temo krili.
Tak bogat si in ne spiš!
Dan za dnem in noč za nočjo
huje ga skrbi morijo.
Vabi gostov si na dom,
potepuhov in pijancev,
pije ž njimi, se zabava
in igra do bele zore . . .
Kaj mu je denar, on rad bi
enkrat spet pokojno spal . . .
In k sosedu sosed stopi,
maje z glavo, ali sosed
poslovivši se od druga
resno pravi, modro reče:
Kar krivično je dobljeno,
bo ko pleve razneseno!

9. Ko Miha pripoveduje.

Mine zima, mine pomlad,
mine dnevov pasjih doba,
krajši dnevi, daljša noč je.
Rumenijo temni gozdi,
mrzla sapa vleče v jutru.
Dobro mu, ki ima hišo,
v hiši žetev, drva, živež.
Ali onemu hudo je,
ki sejal ni, žel ničesar.
Mož postaren sredi ceste
take misli morda misli?
Tujec zdi se mi v teh krajih,
daleč hodil je, život je
vklonil žitja tovor težki,
ali morda so strasti ga,
ali morda težka beda?
Kdo ve, morda pa oboje . . .
Noč se dela, kje boš legel
tujec trudni?
Le ga dojde
starec siv, naš znanec Miha.
Z božje poti on se vrača,
krenil z Brezij odhajaje
k sveti Katarini; Jurko
silno je vesel bil starca.
„Oče niso nič več trdni,
zna jih vzeti danes, jutri,
meni pa godi se dobro,“

se je hvalil Jurko Mihu.
In kaj vse mu je naročil:
„To recite, to nesite
Jerici, saj zdaj že mora
biti lepa in velika!“
„Taka ni ko ti,“ je Miha
mu odvrnil, „ali vedi,
lepše je ne bo neveste
rečem ti, pod zapotoškim
zvonom — in pa, res ne lažem,
če ti rečem, da jo vse je
samo Jurče, samo Jurče.“
„Ali res?“
„Kako pa ne bi!
To sem prosil Mater božjo,
da mi da še doživeti,
da bi vaju starec videl
pred oltarjem!“
„Toda, Miha,
kdo bo zdaj na to že mislil!“
V takih mislih dojde tujca.
„Bog daj dobro!“
„Amen v veke!“
„Trudni smo!“
„O, trudni, trudni!“
„In še daleč?“
„Sam Bog vedi,
kam naj tujec denem glavo.“
„Pa stopite z mano, mož,
do vasi ni blizu, tema
vas zajame!“
In moža sta
krenila s poti po bregu.
Jerica ju je sprejela,
dočakala ju z večerjo.
Miha jo pogleda, pravi:
„Kaj bi rekla, kod sem hodil?“
„Ej, na božjo pot na Brezje,
morda ste si Bled ogledal'?“
„Bled je Bled, a jaz ti rečem,
Jerica, da ni ga fanta,
pa ga ni več, kakor Jurko.“
„Miha, ste ga zopet pili!“
„Kaj bom pil, kar res je, res je!
Šema!“
„In kako, je zdrav li,
kak je? Velik? Kaj je rekel?“
„Glej, kako sedaj sprašuje,
le potrpi, vse počasi.
Tole dal mi je za tebe,
nesi Jerici, je rekel, —
in je rekel —“
„Kaj je rekel?“
„No, saj rečem, da je rekel.“
„Rekel je —“
„— kaj mi besedo
venomer prejedaš, pusti,
da povem, kot se spodobi. —
Rad ga imam, to ti rečem,
skoro rajši kakor tebe.
Pa sem mislil, ga obišči,
in ni prej miru mi dalo.
In kako me bil vesel je,
»oče« mi je rekel, čuješ,
kaj pa Jerica? Le rudi!“
„Kaj ste vi mu rekli, oče?“
„Kaj naj rečem, po pravici
sem povedal, kakor gre se:
Prišel lahko bi v obiske,
pa boš videl, sem mu rekel.
Oh, je rekel, ko ne morem,
oče niso nič kaj močni,
saj bi rad, a zdaj ne morem.
Vidiš, dekle, pa je rekel:
to ji nesi! No, le vzemi,
saj je zate, glej, glej, sama
svila in pa draga, draga.“
Tujec zlezel je za peč
in na roke naslonivši
glavo, dremlje, včasih vzdihne,
zdaj se vzpne po koncu, reče:
„Kdo pa je ta Jurko?“
Miha
postrežljivo mu odvrne:
„Rajnke Urše, Bog ji dobro
daj siroti; mož zapustil
jo z otrokom bil je v bedi.
Notri v smrt se je trudila,
tega fanta zapustila.
Fant poštenje, ima srečo
in pa pamet — ni ko oče,
Bog za greh ga ne pokaraj.“
Tujec znova skloni glavo.
Jerica je k Míhu sedla,
oh, deklica toliko bi
rada vedela, prašala.
„Je li velik?“
„Kakor gora,
rečem, konja ti premakne,
cel junak.“
„In ima brke?“
„Ima nekaj mišje dlake,
pa počasi že vse pride.“
Miha zdeha, ali dekle
mu donese vina, toči
in sprašuje, nadleguje.
„Dobrega srca zares je,“
nadaljuje stari Miha,
„tri me ure je napajal,
vse lepo sva zgovorila.
Le Selana nič ne more.
Pusti Bogu maščevanje,
sem mu rekel, ali fant je
zmajal z glavo: Mojo mater
je trpinčil, preoblagal
z delom, tega ne pozabim!
Tudi črez očeta toži.
Poizvedoval povsod je
že po njem, povsod brezsledno.“
Zgane tujec za pečjo se,
Miha zopet nadaljuje:
„Bog ve, srečo ima Jurko,
pa je fant je tudi vreden,
se ni vrgel po očetu,
le pomisli, še v nedeljo
on ne pije; in ne kolne,
ne igra, nikdar ne laže,
a srce, ko angel dobro.“
Zopet vzdihne starec v kotu.
„Mož, ste morda li kaj bolni?“
ga sočutno dekle vpraša.
„O, prav nič,“ odvrne tujec,
vstane, stopi k luči.
„Jezus!“
vikne ves iz sebe Miha.
„Kaj vam je,“ zakliče dekle.
„Oče je njegov!“ šepeče
hlapec in debelo gleda.
„Torej nisi še umrl?“
„Nisem, ali kmalu bodem,
ne ženite me iz hiše.
In po sina mi pošljite,
on mi mora odpustiti! . . .“
Drgetoč na klop omahne,
tisto noč še je izdihnil . . .

10. Ko dobljeno — izgubljeno.

Grozno noč prečul Selan je,
vse do zore ni zatisnil
bil očesa, mraz in groza
sta sedela mu ob straní,
sta sedela, vanj strmela.
Jutri te zaprô . . . krivične
plačal priče si, a smrt je,
kar si spletel, vse odkrila.
V smrti človek se ne laže,
v smrti ne pozna poguma,
drgetoč ponavlja grešnik:
Bog me vdaril, krivo pričal
sem podkupljen, Bog me tepe.
Čuje vas to vest usodno,
čuje in telesa stresa
groza temna, mimo okna
gre Selan, opazi bolni
zapeljivca, divje krikne:
Ti si kriv, proklet mi bodi,
ti si kriv, da sem prisegel
po krivici . . . In bolniku
onemogle vse moči so.
Strezni se Selan na mestu,
in domov pobegne plašen.
Celo noč ne spi, premišlja:
zdaj odpro se, zdaj odpro se
hišna vrata, mož pravice
prag prestopi in ga zveže.
Čuj, sedaj!
Do jutra čaka,
a dočakal ni nikogar.
Njega Bog že sam je vdaril,
treba svetske ni mu kazni,
rekli kmetje so, molčijo.
Toda njemu v temni grozi
dnevi ginejo v samoti,
ginejo moči mu starcu.
Le ozri se in tolaži:
To je moje, to je moje!
Sanjaj, sanjaj — davno drugi
njive orjejo ti črne,
gozde sečejo zelene,
brazdijo ledino cvetno,
branajo zorano zemljo.
Sanjaj, sanjaj — ko dobljeno,
bilo vse je razneseno.
Samo prazna, gola hiša,
samo hiša je ostala,
tema v hiši in samota;
posli šli so, šli so radi.
Glej, še pes se je zatekel,
pes pozabi gospodarja.
Žalost gre Selanu v dušo,

dvigne roko in zakolne.
A šepeče glas vesti mu:
Ne preklinjaj, sam si kriv si,
sam si kriv si, kar sejal si,
žanješ; idi vase, moli! —
Je prepozno! drug odzove
glas se v njem: Kaj hočeš, pojdi,
vzemi vrv in se obesi!
To sramoto, to sramoto,
kdo prenese; s prstom bodo
za teboj povsod kazali:
Kakor cesar se je nosil,
pa je kradel, prav godi se,
prav, hudobnežu na cesti.
Vzemi vrv in se obesi!
Kaj drhtiš? Te groza stresa?
Za ognjišče truden sede,
greje si premrle ude
in iz čutare gorkote
in tolažbe pije gladen.
Siče kakor gladna kača
plamen kvišku.
On pa dremlje,
čudne sniva sanje starec.
Čudna ga svetlost obdaja,
čudna ga sladkost obhaja.
Si ti, sestra? Ne zameri,
takrat sem hudó ti delal;
žal mi je; prav, da si prišla!
Me ne maraš? Sedi k meni,
pusto mi je, vsi so, glej, me
zapustili! Nočeš, nočeš!
Vzdihne starec, glava klone
v spancu nižje med plamene.
Žena moja! Prav, da prideš,
sezi v roko, pozabiva,
odpustiva si vse težko!
Vidiš, vedel sem, da prideš,
žena moja.
Zopet vzdihne.
Ho, hej, Jurče, ne zameri,
tisto v jezi sem napravil!
Ali sem te hudo, Jurče?
Kaj mi koze oponašaš?
Glava tone niže, niže,
plamen šviga višje, višje,
zdaj vzplamti —
Selan omahne,
plane kvišku:
„Jezus, Jezus!“
Plane v sobo, kamor stopi,
ogenj, dim, vsa hiša v ognju.
„Jezus, Jezus!“
Komaj ogenj
so vaščani ugasili;
v njem okostje so dobili,
roke sklenjene v molitvi.
Ali te je Bog zavrgel,
trda duša? Kdo razsodi?
Ni li v uri zadnji bridek
te obiskal kes za grehe,
morda vendar, morda vendar . . . .

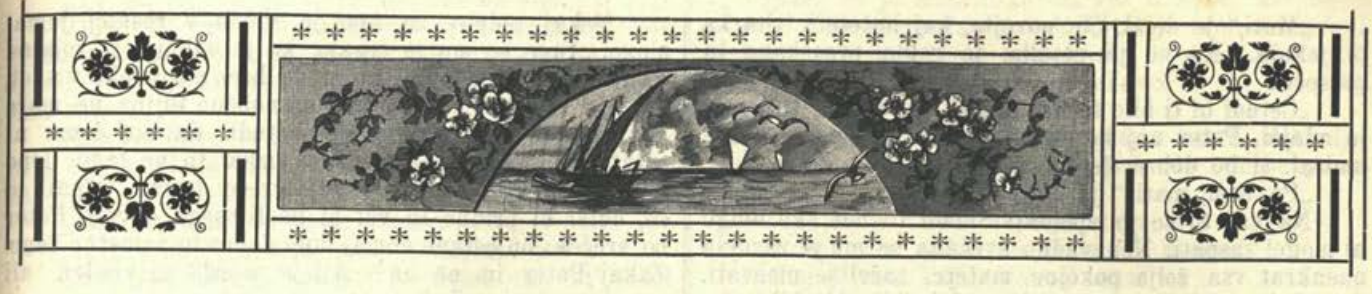
11. Miha si zadnjo solzo otre.

V bel oblak prahu zavit
voz drdra po beli cesti.
Iskri vozijo konjiči,
poka bič, a le v zabavo,
Bog ne daj, na konjske hrbte.
Te poznal navade Mence
ni nikoli, tudi danes
samo iz veselja poka.
Kaj bi ne, saj sina vozi,
snubit ide k stari Cilki.
Miha ju je bil posetil
in prinesel bil vesti je:
„Ni poprej miru mi dala,
me podila: Pojdi Miha,
reci mu, da mora priti,
saj to res že več lepo ni,
da na nas je vse pozabil.“
Fant zavije brke kvišku:
„Jaz bi že, a kaj vi, oče?“
„Fant,“ mu pravi stari Mence,
„kar naprezi, se obleci
mi praznično, greva snubit.“
Sedli v voz so, govorijo
o vsem, kar se je zgodilo.
„In Selana da je vzelo?“
Mence resno z glavo maje.
„Tisti muhi, umeš Miha,
sodil Bog je, tisti muhi!“
Jurko reče, ali Miha
ne razume sicer, vendar
z glavo mu prikima važno
in pristavi: „Vse zapil je,
nekaj malega ostalo
sestri je in pa otrokom.
Vse se res je izpolnilo,
kakor rekli so na vasi:
Kar krivično je dobljeno,
bo, ko pleve razneseno.“
„Kaj pa oče moj?“ popraša
Jurko Miho — ali hlapec
nič ne reče; Jurko videl
solzo ga je bil otreti —
a po čem, to ve le Miha.
„Vsi smo slabi!“ deje Mence.
„Vsi!“ pristavi Jurko, Miha
pa pogleda resno fanta.
„Še spolnuješ, kar obljubil
materi si v zadnji uri?“
„Vedno,“ vzklikne Jurko glasno.
„Prav tako!“ odvrne Miha,
„ker tedaj ne boš ko oče!“
„Kaj je ž njim?“
„V tem trojem oče
tvoj se je pregrešil, Jurko.“
„Še nikoli nisem slišal!“
„V šolo hodil tvoj je oče,
a nekdaj grdo je lagal
in so ga domov poslali.
Lepo je imel posestvo,
a grdo je delal s posli,
jim odtegoval plačilo;
enkrat eden mu podpali.
Od tedaj je iz obupa
vdal se pitju — zdaj razumeš.
A on — našel je tolažbo,
kdo ve, če jo je — Selan?“
Vsi so resni.
Krog ovinka
so zavili. Kdo pa tam le
sredi ceste z belo ruto
jih pozdravlja? Jurku v lice
kri zapluje, prepoznal je
Jerico, a Miha reče:
„Ni pol ure ni strpela,
o mladina, o mladina!“
Se oči mu porosijo,
tiho šepeta sam zase:
„Sreča sladka, ko dve srci
najdeta se sredi pota!
Ali vsakemu sojéna
ni bilà ta sladka sreča,
ni bilà . . .“
Otre si solzo.
In otrl si je zadnjo,
zadnjikrat to pot, bil solzo.
V hiši Jurčeta „pastirja“
niso plakali nikoli,
še najmlajši, bogme, redko . . .

Svèt.

Ko radosti boš polna, duša moja, poj!
Ko boš otožna, z Bogom se porazgovori
v molitvi zbrani v tihi noči, v prvi zori!
Ko boš preganjana pravici v kvar, neomajno stoj!
A ko od nizkosti ljudi v zavisti žgoči
boš po nedolžnem ranjena — prezirno molči!

Ksaver Meško.

BRATA.

Povest. Spisal dr. Ivan Pregelj.

I.

Dračilo se je; stari Čuk je počasi krevsal s polja proti domu. V nogi ga je trgalo, da je venomer sam s seboj modroval in vzdihoval: „Dež dobimo, dež! Presneta noga, kako to trga, trga!“ S takimi neljubimi občutki je prišel do prve hiše v vasi. Mlad, junašk fant je bil pred hišo in obtesaval debel hlod.

„Ali se tako mudi?“ je dejal Čuk, „Peter, vsekal se boš, saj je že tema!“

„Ne bo sile, stric,“ je odvrnil fant.

„Pa sem jo bil le skupil,“ vzdihne mož, „pri belem dnevu, da me še zdaj ta vražja noga boli, niso šale.“ To rekoč je Čuk sedel na klop pred hišo. Fant pustivši delo se mu je pridružil.

„Lepo sta napravila s Simonom, lepo!“ je dejal po kratkem premoru Čuk. „Prej taka podrtija, zdaj je pa kar veselje pogledati vajino hišo. Samo malo premajhna bo za oba, zdaj že gre, zdaj, kaj pa, ko se poročita. Kar tako pa menda ne ostaneta.“

„Bo že kako,“ je odvrnil fant.

„Kaj boš, saj vrejo nekaj ljudje. Vrbanova gleda za Simonom.“

„Jaz pa še nič ne vem,“ je odvrnil nekako začuden fant, „stric, ta bo bosa.“

„Kaj, bosa? Pa ga vprašaj!“

Fant ni odvrnil ničesar. Čuk pa je govoril naprej: „Sitno bo potem, jaz mislim, Peter, še najbolje bi bilo, da greš potem v svet, oba ne moreta doma . . .“

Začuli so se tačas koraki, okolu vogla je prikoračil nekaj od Petra starejši fant —.

„Kaj pa imate, Čuk,“ je dejal, „o ženitvi se pa ne govori tako na glas, da sem vas slišal konec Zormanove njive. Tega pa ne, da bi me poročali na cesti, če bo kdaj čas za to, napravimo po krščansko v cerkvi.“

„I no, ljudje pravijo, kaj meni mari,“ je ugovarjal Čuk, vstal in poslovivši se kmalu odšel.

Brata sta nekaj časa molče obsedela pred hišo. Zdelo se je, kakor da je obema nekaj na srcu, a si ne upata govoriti o tem, dasi čutita, da bi mogla in morala. Prvi, ki je prekinil molčanje, je bil Peter.

„Če pa resno misliš,“ je dejal, „ne vem, zakaj bi mi zakrival. Saj sem pripravljen oditi v svet, ti pa delaj, kakor se ti ljubi —.“

„Ti si vedno enak,“ je odvrnil Simon, „sam ogenj te je. Kdo pa reče, da je res, kar ljudje govorijo. Če sem z Vrbanovo govoril kdaj, nisem nikoli o poroki, marveč edino — o tebi!“

„O meni?“

„O tebi,“ je dejal Simon in nekako tožen vstal in hotel v hišo. Na pragu je postal in dejal:

„In zdaj bi bil lahko tudi ti odkritosrčen in mi povedal kako je z vama.“

Peter ni odvrnil na to besedo nič, šel je za bratom v hišo. Molče sta povečerjala; že se je bil Simon dvignil, hoteč iti v hlev na seno, ko ga ogovori Peter.

„Ti si vedno tako možat, Simon, s teboj ne morem govoriti kakor bi rad. Kakor da si mi oče, nikoli ne morem govoriti o vsem s teboj. Zato oprosti! Z Vrbanovo sva se včasih rada videla, zadnje čase pa res ne vem več kaj, mene se ogiblje in išče tebe —“

„— da govori o tebi!“ je nadaljeval Simon, in lice se mu je nehote nasmehnilo.

„Fant,“ je dejal, „spravi stvar na jasno in potem povej kaj. Jaz ti gotovo ne bom delal nobenih ovir, jaz nikoli, Peter.“

„Simon!“ je dejal Peter.

Nista si voščila lahke noči, dasi sta oba čutila tačas globoko, kako globoko umeta bratovsko ljubezen. Taka so srca; ne izpovedó, kar bi rada . . .

II.

Pred dobrim letom je bila umrla stara Tršanka, zapustivši svojima sinovoma skromno posestvo. Skozi petnajst let je sama gospodarila. sama opravljala vso posestvo, trpela ko črna živina in bila pri tem dobre volje, videča kako lepo ji raseta sina. V dneh, ko je bila vsa onemogla, užila je še edino veselje, ki sta ji ga sina mogla napraviti, namreč to, da sta ji z veliko vdanostjo stregla in ji olajšala dobo bolezni.

Ko je starka zaslutila, da gre h koncu ž njo, poklicala je Simona k sebi in mu razodela vso svojo bolest pri odhodu.

„Ti si stareji, to si zapomni Simon. Ne da bi imela Petra raje ko tebe. vendar mi pravi en glas, da naj te opomnim na nekaj. Simon, ali mi hočeš napraviti eno veselje?“

„Mati, le govorite!“

„Vidiš,“ je nadaljevala starka, „malo je, kar dobita po meni, ne bo dovolj za oba, eden bo moral po svetu, eden izmed vaju, kakor vajin oče. Če je hotel, da živimo jaz in vidva s Petrom, je moral v svet po delu . . . In enkrat se ni vrnil . . .“

Starka je vzdihnila, sinu se je storilo milo. Objelo ga je z boljo in toliko, da ni zaplakal.

„Mati," je dejal, „le povejte, kaj hočete." Starka je jokala. Ko se je utešila, je rekla presekano in proseče:

„Četudi bi ti bilo težko, Simon, pojdi raje ti, Peter je mlajši, Peter naj bo doma. Boš videl Simon, ko boš umiral, ti bo dobro, če mi storiš to!"

„Pa bom, mati!" je obljubil Simon.

Na vse to se je spomnil Simon to noč, ko dolgo ni mogel zaspati. Nenavadno svečána se mu je zazdela naenkrat vsa želja pokojne matere, začel je umevati, da mu bo ta želja, katero izvesti je bil obljubil, globoko posegla v življenje. Potem ko je bil trdno sklenil, da bode gotovo obdržal svojo besedo, je bil zaspal.

Prebudil se je pozno in planil po koncu. Bil je že jasen dan. Simon je zaslišal pred hišo glas svojega brata, ki je govoril z nekom.

„To se že napravi," je dejal, „s Simonom moram še govoriti, da ostane on doma. Pa nič ga ni videti, menda je že odšel v gozd. Pa sedi, sedi Jerica, saj se ti ne mudi?"

„Tudi!" je odgovorila deklica, a Simon je spoznal, da je vendarle sedla —

„Poprašal bi te nekaj, Jerica," je dejal črez nekaj hipov Peter, „če ne boš huda!"

„O le vprašaj!"

„Ali res maraš Simona?"

„Jaz?" se je začudilo dekle.

„Ti! Vsaj ljudje pravijo nekaj, le povej Jerica, saj nisem hud, a meni bi bila to že lahko zaupala, če že ne za drugo, zato ker je on moj brat in pa —"

„Peter," je odvrnila deklica, „veruj mi, jaz nisem nikoli mislila na to in tudi rekla nisem nikoli nič, kako more Simon to govoriti!"

„On tega tudi ne pravi, ljudje pravijo, in jaz sem si mislil, da je morda res kaj; Jerica, ti zadnje čase mnogo govoriš ž njim —"

„In on zdaj misli, on misli?" je hitela preplašena deklica.

„Tiho, tiho Jerica," je fant deklico tolažil, „saj mi je vse povedal. Zakaj govoriš ž njim samo o meni?"

„Ne vem!" je odvrnila deklica.

„Ti veš," je odvrnil fant, „a meni ne poveš, ko vendar veš, da ne mislim na druge ko nate."

„Potem, kaj prašaš," je odvrnila šegavo deklica.

„Jerica!"

„Peter!"

„Torej res?"

„Res, Peter; zdaj me pa pusti, jaz moram domov. Torej pridi ti ali pa Simon. Kaj ne, da bosta. Oče ne morejo več."

„Danes grem jaz, snubit pojde pa Peter, Jerica, kaj ne?" je dejal Simon, pojavivši se na vratih v hlev. Oba sta se prestrašila. Simon, videč njiju zadrego, je rekel:

„Kaj bosta! Meni je prav. Le tiho Peter. Jaz sem starejši in vem kaj delati. Torej oče ne morejo sami orati?" se je obrnil k deklici.

„Da," je odvrnila ona.

„Potem pa kar pojdiva," je dejal Simon, „če ne bo Peter ljubosumen, kaj?"

„Nate ne!" je odvrnil Peter, dokaj boljše volje.

In ti, Simon, ne bodi hud," je dejala deklica fantu, ko sta šla proti domu, „mogoče nisem vse prav delala.."

„Kaj boš, Jerica, Peter je dober fant in če bosta pridna, vama ne bo sile. Jaz vama tudi ne bom napoti."

„Kam pojdeš?" je vprašala deklica.

„V Ameriko!" je odvrnil fant otožno. —

Nekaj tednov za tem je Simon v resnici jemal slovo. Srce se mu je trgalo, ko je odhajal iz rojstne vasi. Ni bil eden onih, ki gredo brez pomisleka v svet, zato je bil otožen; vedel je, da nobena tujina ne more biti to, kar dom. Vedel pa je tudi, da mu doma ni ostati. Saj je še za brata hiša ozka. In ne le to: lepo si je bil včasih naslikal svojo srečo doma. Oženil bi se, delal bi pridno in vsi bi imeli vsega dovolj. Peter bo srečen, on ostane doma, dobi dobro in pametno ženo. Zakaj Peter in ne on? Ali je morda ni vreden, ali on ni vreden sreče?

In spomnil se je materine želje. Svetlo mu je postalo pred duhom. Da pride do tega, da bo moral v svet, je pričakoval, da pa pojde pod takimi razmerami, tega ni mislil nikoli. „Mati!" je vzkliknil, „če bi ti ne bil obljubil tedaj, česar si prosila, kaj bi se bilo zgodilo s tvojima sinovoma —."

In začel je uspešno koračiti po cesti, mrmrajoč sam zase:

„Dobro to, da so ljudje o tem le govorili in nič vedeli."

Tako je bil Simon premagal svoje srce. Lahko boš umiral junak, ki si samega sebe premagal!

III.

Petnajst let je bilo prešlo po teh dogodkih. Jesenskega popoldne je bilo, ko se je pripeljal v vas neki tujec in izstopil pred vaško gostilnico. Odslovivši voznika je tujec stopil v pivnico. Gostilničar je uzrši novega gosta prihitel v mračno sobo in prižgal luč; troje mož pri oknu, zatopljenih v igro, ni tujca niti opazilo. Igrali so strastno, kakor igrajo vsi, ki igrajo za denar.

Tujec je dolgo časa motril enega izmed onih, potem naslonil glavo na roke in se delal, kakor da ne pazi na nič. V resnici pa je opazoval venomer one tri. Igrali so molče, vendar je eden postajal vse bolj občutljiv; videlo se mu je, da izgublja. Bil je lep človek, malo bled, toda gotovo ne eden onih, ki jim je igra in pijača že vzela vse razmisleke.

Izgubljal je in začel postajati glasen. Zdajpazdaj je zaklel. Tovariša, kakor da ne slišita, nista si dajala znamenj, toda tujec je takoj spoznal, kako stoje stvari: igrala sta pogovorjena, njiju žrtev pa je bil tretji. Tujec je spoznal v njem svojega brata Petra.

Naenkrat se je dvignil ta.

„Kaj? Že greš?" je vprašal eden izmed onih.

„Obrala sta me!" je odvrnil Peter in izlil kozarec vina vase, „z vama pa že ne več, nikoli več."

„Kaj dé tebi," je dejal zopet oni, ako izgubiš par grošev, saj imaš brata, ki je bogat."

„Če je on, je on, jaz nisem," je odvrnil jezno Peter.

„Pameten nisi, če ga ne poprosiš nič."

„Jaz že ne! Taka šema pa še nisem."

„Glej ga, kako je ponosen. Jaz pa mislim, denar je le denar, pa ga vzemi od Petra ali Pavla."

Peter ni odvrnil nič. Premišljal je, kako kruto mu je potreba denarja. Kakor da je njegov soigralec uganil njegove misli, segel je v suknjo in privlekel iz nje listnico polno bankovcev.

„Saj ti posodim, če hočeš. Brat ti pošlje, v treh mesecih mi vrneš s polnimi obrestmi."

„Ali misliš resno?"

„Resno! Koliko hočeš?"

„Daj dvesto!"

Peter je vzel denar in podpisal možu zadolžnico.

„Za liter vina daj, za obresti, Peter, kaj bi že hodil."

„To pa, naj bo, ne igram pa res ne več —."

Tujec je ves čas zasledoval počenjanje Petrovo. Nekaj časa so možje pili in govorili, kmalu pa so zopet igrali. Peter je bil znova ujet, pozabil je ravnokar storjeni sklep.

Kdo ve, kako bi se bilo še to končalo, da ni vstopila tačas mlada žena z otrokom v naročju v sobo. Stopila je k igralcem.

„Peter, prosim te, pojdi domov."

„Kaj, ti si?" je dejal malo v zadregi Peter.

„Kaj pak, saj ni kokoš!" je dejal oni, ki je bil Petru denar posodil.

„Le molčite," je odvrnila žena, „vi, vi —"

„Oho, kaj pa, kaj pa?"

„Vi, slepar, vi, vi — ali zdaj hočete nas? Sram vas, sram! Peter, prosim —"

Peter je bil vstal; gledal je na ženo in na tovariša. V tem je zagledal tujca. Štrmel je vanj —

Ali že ga je prijela žena za roko in ga vlekla s seboj. — Tujec se je oddahnil —.

„Ha-ha," se je smejal eden izmed igralcev svojemu tovarišu, „ta bi ti dala! Kar sapo ti je zaprla!"

„Molči," je odvrnil ta, „jaz vem, kaj delam. Baba se bo še kesala za svoje besede. Tu notri jo imam!" To rekoč se je potipal po listnici, kamor je spravil zadolžnico. „V treh mesecih ali plača ali pa —"

Pri teh besedah se je bil tujec dvignil iz svojega kota in pristopil k njima ter z rahlim smehljajem dejal:

„Če bi hoteli, jaz sem voljan odkupiti vam ono zadolžnico."

Mož je en čas molče gledal na tujca, potem dejal:

„Za kaj vam bo?"

„To je moja stvar; ali jo daste?"

„Ne, moj dragi."

„Potem jo pa kar uničite, ne dobite itak nič zanjo. Jaz sem priča. Pri igri izposojen denar ni izterljiv."

„Kdo pa ste vi?" je dejal začuden oni.

„Ali jo torej daste?"

„Tu jo imaš, če daš obresti."

Simon je papir spravil in odštel denar in se potem vrnil v svoj kot. Kmalu pa je vstal, dal napreči in se še iste noči odpeljal.

Igralca pa sta še dolgo modrovala, kaj bo iz one zadolžnice.

„Če nima zame vrednosti, je nima menda tudi zanj," je dejal eden, „mene je sicer pošteno plačal . ."

„Pa za sleparja si prikrajšan —"

„Molči," je jezno odvrnil prvi, morda zavedajoč se, da je na krivih potih, ker da bi bil odpustil Jerici, tega ni tovariš od njega pričakoval. —

Gostilničar je drugo jutro vse to povedal Petru.

Ta se je prijel za glavo in vzkliknil: „Moj brat je bil, moj brat! V taki družbi me je videl, zdaj je vse preč —."

Žena pa je bila od onega večera mirna. Peter je bil drugi . . .

IV.

Pisal je bratu. Prosil ga je odpuščanja in obljubil postati drugačen. Črez nekaj tednov je dobil pismo od brata. Svaril ga je, rekel jasno, da ga je zelo bolelo, ko je moral oditi tako. Peter naj se nikakor ne zanaša nanj. V prigibu mu sicer pošilja v plačilo za to, da je imel toliko poštenja in se ni obračal nanj po denar, plačano zadolžnico in obenem nekaj denarja s pripombo „samo za otroke". —

Trije bankovci so padli iz zavitka na mizo.

Peter se je začudil in bil ves iz sebe. Že davno ni imel toliko denarja v rokah. Čital je iznova bratovo pismo, ponovil večkrat ono opazko „samo za otroke" in z nekako nevoljo zganil bankovce — ki niso bili njegovi —.

Sedel je in spisal ponižno pismo bratu, zahvaljevaje se mu, in se potem odpravil, da odnese pismo na pošto.

Žena se je vrnila s polja in ga srečala.

„Pismo sem spisal na brata, pa nesem."

„Daj Mirku, kaj boš nosil sam."

„Saj imam čas, Jera, in če imaš kaj potrebnega, ti s to potjo kupim."

Žena ni bila vajena ugovarjati, rekla je samo: „Peter, pa pridi kmalu!"

„Kmalu Jera!" je klical mož in krenil proti vasi. Bil je vesel. Kaj bi ne bil človek vesel? Par tednov sem, ko zopet vestno vrši svojo nalogo, in glej, že mu je Bog naklonjen. In denar ima. Denar, da, toda kaj, ko ni njegov. In Petru so kakor v svarilo šumele venomer po ušesu besede: „samo za otroke". . .

Ko je bil pismo oddal in nakupil ženi nekaj kuhinjskih potrebščin, ostalo mu ni od denarja ravno nič, razun oni trije bankovci.

Napravil se je proti domu, toda, ko je prišel do gostilne, ni mogel, da bi ne stopil vanjo.

Popil je merico vina, menjal bankovec. Že je hotel oditi, ko vstopita onadva moža, znana nam od onega večera.

Po sili sta ga ustavila. Peter je bil kmalu pozabil, da mora iti. Pil je ž njimi, pa to bi še naj bilo, Peter je ta večer zopet igral.

Proti polnoči je slabe volje koračil domov, napol pijan, napol razjarjen — od bankovcev mu je bil ostal edino še drobiž —. To ga je delalo treznega, zavest, da je nepoboljšljiv.

Že od daleč je videl luč doma. Čudno se mu je zdelo. Pospešil je korake.

Našel je ženo v solzah in vso obupano. Molče mu je pokazala na zibelj, kjer se je najmlajše dete kuhalo v vročnici.

„In tebe še domov ni!" je mislil sam pri sebi Peter in prašal:

„Ali umira?"

Žena je udarila v plač.

Peter se je sèsedel v kot. Bil je treznejši ko v jutro . . .

Otrok mu umira, on pa sedi tu, ker ne more po zdravnika; zakaj ne more? Nima li bankovcev „samo za otroke"?

Krčevito se je prijel za glavo. Žena je skočila k njemu:

„Peter, kaj ti je, Peter!"

On pa je skočil k zibelki, vrgel se ob nji na kolena in vikal:

„Dete moje, dete, odpusti mi, da sem te okradel, da sem te —"

Dalje ni govoril; žena ga je prijela, in kakor da sluti ono grozno besedo, ki ne sme biti izgovorjena, tudi po tem ne, če bi otrok umrl, mu zamašila usta z roko.

On pa je obrnivši se k ženi prosil odpuščanja, pojasnil ji vse, kaj je napravil.

Nič ni rekla žena.

„Odpusti Jera, nikoli več, nikoli . . ."

In glej, žena se je sklonila nad moža, objela ga in zajokala:

„Peter, moj mož!"

V.

Dete je okrevalo; Peter je delal ko živina. V enem mesecu je stopil pred ženo in ji izročil bankovec.

„Za otroke!“ je rekel.

In delal je pridno dalje in bil srečen, da mu gre delo izpod rok. Črez mesec dni je žena spravila drugi bankovec.

Tu pa je zadela Petra nesreča. Pri podsekavanju drevesa ga je bilo ošinilo drevo z vejo tako močno, da je moral dolgo pustiti delo.

Ni ga toliko bolela rana, kakor zavest, da še ni popravil svoje lahkomišljenosti. Pri sami misli, da stopi zdaj Simon v sobo in ga popraša: „Peter, kje imaš bankovce?“ ga je spreletela groza in sramota, sramota pred bratom, ki je bil zaradi njega toliko žrtvoval: dom in srečo. Videl je, da bi bil Simon Jerici mnogo boljši mož ko on, lahkomišljenež, čutil se je krivega pred njo in pred njim in pred otroci.

Dolgo mu ni bilo mogoče strpeti v postelji. Napol ozdravljen je začel pohajati znova na delo. A ni šlo od rok. Oslabel je bil. Do smrti truden se je zvečer vračal in svotica do zaželjenega bankovca je rastla počasneje ko prej . . .

Toda s krepko voljo je premagal svojo telesno šibkost. En teden pred Božičem je izročil ženi še tretji bankovec.

„Nič več nimam za priboljšek za praznike,“ je rekel, „Jera, pa bomo, upam, vendarle veseli, če bomo le zdravi.“

Žena ga je hvaležno pogledala in mogoče je Peter prvič v življenju okusil tisto srečo, ki bi bila lahko pod vsakim krovom, kjer je mož dober in žena možu vdana.

„Slab sem nocoj,“ je rekel Peter po večerji in šel zgodaj spat. Spal je nemirno, proti jutru je padel v globoko omotico, kuhala ga je vročnica.

Tako so potekali tisti dnevi do Božiča, težki dnevi za ubogo ženo, ki je prečula vse noči ob moževi strani, boječa se neizmerno zanj, ker je bila spoznala, kako dober je. Zdaj, ko bi po teh viharnih dneh začela lepše življenje, zdaj naj ga izgubi. Ta misel ji je trgala možgane.

Bolnik je mnogo trpel. Preganjale so ga mučne sanje, plakal je, prosil. Videlo se je iz vsake njegove besede, kako močno se ga je bila prijela misel na one tri bankovce. Venomer je govoril o njih in žena je jokaje vzklikala:

„O Jezus, še znorel bo zaradi njih!“

V takih urah se je približal sveti večer. Jera je sedela v sobi pri možu, otroci so bili v kuhinji. Naenkrat pa je zaslišala tuj glas, pogovarjajoč se z otroci.

„Res, ata so bolni?“

„Hudo so bolni!“ je dejal najstarejši dečko.

„A kako je tebi ime?“

„Janezek sem, in ta je Peterček in ta je Jerica in ta je Simonček.“

„Pojdi k meni, Simonček,“ je govoril tuji človek, „če me imaš kaj rad, pa dobiš to-le!“

„Daj!“ se je odrezal najmlajši.

„Pa mi reci stric!“

„Stric, stric,“ so začeli otroci vikati vsi vprek.

To je bilo materi že preveč, prihitela je v kuhinjo. Na ognjišču je sedel tuj mož, krog njega otroci, on je segal v žep in delil med nje — zlate.

„Mama, to so stric,“ so vpili otroci.

„Kdo ste?“ je vprašala začudeno Jera.

„Ali me ne poznate? Kako je Petru?“

„Jezus, Simon,“ je vzkliknila žena in prej ko se je mož zavedel, mu je bila poljubila roko.

„Nikari!“ je dejal Simon.

„Oh, slabo mu je, slabo, pa zdaj bo vesel, pojdite k njemu.“

„Ti mi reci, saj si nismo tuji —“

Peljala ga je nato v spalnico.

„Peter,“ je rekla žena, „Simon je prišel!“

„Simon?“

Bolnik je odprl oko, se nasmehnil —

„No, Peter no! Kako pa, kako?“ Oko se mu je orosilo. Presedel je vso noč ob bratovi postelji. Petru se je obračalo na bolje . . .

* * *

Vprašal se je stari Čuk, ki je mnogo mislil in globoko mislil, če je bil pri vsem tem Simon srečen. Ljudje so sicer pravili, da ni, dasi je bogat, in sicer zato ne, ker je sam.

„Prosim vas,“ je dejal Čuk, „če je to sreča, da se človek oženi —“

Zakaj Čuk stavka ni dokončal, ne vemo, čuli pa smo, da je Peršičeva Franica vrlo dekle in da ima posebno „dopadenje“ nad Amerikancem, ki tudi ni izgubil po svetu vsega srca.

Mogoče je Franici katera njenih tovarišic nevoščljiva, mi ji ne bomo . . .

Prepovedan sad.

Ob beli cesti se žare
prelepe črešnje z nizkih vej.
Po cesti lačen šolar gre,
in kar ne da mu več naprej.

„Tako so rdeče, kakor kri!“
Ozre se milo na drevo.
„Nikjer človeka blizu ni,
saj ne zaloti me nikdo.“

„Noben me ne zatoži drug,
drevesu malo se pozna,
če jih natrgam poln klobuk —
kaj čakam? Brž! Pogum velja.“

Natrga jih, pozoblje dve:
„Kako sladak je sad!“ veli.
Tedaj mu zleze strah v srce,
in v srcu vest se oglasi:

„Sladak je prepovedan sad.
Nikjer človeka ni okrog.
Nikdo ni spazil, da si tat,
a eden ve, in to je — Bog.“

Anton Medved.

PREPOVEDAN SAD.

Jesenske vode.

Zadivljen zrem jesenske vode,
ki travnike poplavljajo;
ni skale, ni jezovi trdni
jih ne ustavljajo.
Kako deró, kako šumé,
in v silnem srdu se pené!
Kedo pač neti
ta srd jim silni sveti? . . .

Ko sile te prirodne gledam,
slabosti svoje se zavedam,
slabosti tvoje, narod moj!
Kje silni, sveti srd je tvoj,
kje tvoja moč, da vse sovrage
poženeš črez domače prage,
da kot jesenske vode silne
podreš ovire neštevilne,
da pohitiš naprej
mogočno, brezobzirno
črez polje širno,
ki nima mej?!
Tja črez prosvete pólje in svobóde
pohíti kot jesenske vode!
Kadar vzkipi tvoj sveti srd,
bo kmalu ležal jez podrt.
Sovražnik tvoj je brezobziren,
a ti naj boš ponižen, miren
kot virček, ki kroták, mirán
z domače je gorice
pritekel do ravnice,
in ki črez tujo plan
neslišno se pretaka
in tuje travnike namaka,
ki ne šumi in ne bobni,
ne dere in se ne pení,
ki v tujo reko se izlije,
če ne zgubi se brez sledú
in zgine v tuje zemlje dnu,
ki željno, hlastno ga popije?!
Ne! — ti kot tok deroč
vodé bobneče in šumeče,
nevzdržno le naprej hiteče,
pokaži srd, pokaži moč!
Tako si kot jesenske vóde
pribôri prosto pot
do srečnejše usode!

Franjo Neubauer.

Pomlad.

1. Pomlad prihaja.

V zlatem čolničku
Vesna se vozi
k nam črez morjé.
Lastovke lahke,
slavčki nad čolnom
brzim leté.

V svetle ji laske
bilk je in travic
venček zelèn,
zvončkov, trobentic,
drobnih marjetic
šopek vpletèn.

Čolnič pristane: —
stopi kraljica
mlada na breg.
Dahne: — iz dolov,
z bregov izgine
zadnji še sneg.

Trosi po tratah,
trosi po gozdih
cvetje mladó.
Dahne, in breze,
mlade neveste
v popje gredó.

Stopa med večnim
živim zelenjem
smrekovih loz.
Mlade ljubezni
himno vznesèno
poje ji kos.

Stopa med poljem: —
v širnem kraljestvu
sinjih višav
vneto proslavlja
drobni škrjanček
večno Ljubáv.

2. Pomladni noči.

Kaj tako tiha si, kam si zamišljena, noč?
Kakor devojka v ljubezenske sanje,
v daljo zamišljena zroč.
Kam si zamišljena?
Niti ne dahneš,
s krili ne zganeš!
Kakor ptica kraljeva ponosna,
kadar z razpetimi krili mirnó
vozi visoko se gor nad zemljó.
Kam si zamišljena?
V cvetje akacij, opojno duhtečih?
V slavčevih glásov sladkost koprnečih?

Kam ti oko strmi,
črno oko,
polno skrivnosti globokih?
Divna, čarobna si najbolj takó,
kadar brez diha,
mirna in tiha
vsa si zamišljena.
Najbolj te ljubi
duša takó,
duša, ki sama zamišljena sanja,
duša, ki sama skrivnost je brezdanja.

3. Luni v parku.

Kakor ponosna kraljica prihajaš
pod veličanstvenim ti slavolokom.
stebri visoki so lipina debla,
spletajo v vence nad tabo se veje,
s cvetjem vonjivim opajajo te.
Pot zmagoslavno ti spremljajo slavci
s petjem čaróbnim, z neteškimi glasi.
Ti pa s sijajnim prihajaš obličjem,
siplješ svetlobo srebrno na pot. —

Luna, še mojo mi stezo razsvetli,
čiste mi luči po srcu razlij,
da odbeží pred kraljico svetlobe
zlobna kraljica temè iz srcá!
S himno vznesèno potem te pozdravim,
s himno vznesèno, z najlepšimi spevi,
kakor te slavčeva pesem pozdravlja,
divna kraljica pomladne nočí!

Franjo Neubauer.

Nikolaj Šubić Zrinjski, vitez Sigetski.

Spisal Ivan Steklasa.

Krasnih zgledov domoljubja in požrtvovalnosti imajo vsi narodi, a med njimi gotovo Slovani niso zadnji. Posebno se pa v tem pogledu odlikujejo južni Slovani, ki so morali skoz celih petsto let braniti svojo vero in svoj dom pred sovražnikom celega krščanstva, pred okrutnim Turkom. Bolgarska, srbska, hrvaška in slovenska polja so se natapala s krščansko krvjo; mnogi junaki so pali v teh neprestanih borbah, ki so najstrašneje besnele po hrvaških in ogrskih zemljah, kajti tukaj je bila meja turškemu gospostvu. Ves iztok je že ležal podjarmljen strašnemu sovražniku, samo še Hrvati in Slovenci bijejo strašne boje, ki so pa vendar bili slednjič spasonosni za oba naroda, saj je znano v zgodovini, da Hrvaške in Slovenije Turek ni osvojil, čeravno jih je večkrat napadel ter neusmiljeno pustošil.

Med vsemi junaki, katerih imena nam je zaznamovala zgodovina iz teh časov, je gotovo najslavnejši Nikolaj Šubić Zrinjski. Bil je potomec slavne in močne rodovine Šubićev, katerim je bila pradomovina Dalmacija, ter so se po posestvu svojem, mestu Bribiru, zvali tudi Bribirski. Pradedje njegovi so bili na glasu že za časa narodnih kraljev hrvaških. Leta 1347. jim je podaril kralj ogrski in hrvaški, Ljudevit Veliki, posestvo Zrinj v gornji Hrvaški, ter so se od zdaj po tem gradu imenovali Zrinjski.

Ali kakor sijajno solnce nadsije jasne zvezde, tako je nadkrilil z viteštvom in slavo Nikolaj Šubić vse svoje, četudi jako viteške prednike. On se je narodil od očeta Nikolaja in matere Helene, hčere slavnega bana Ivana Karlovića, l. 1507. Nikolaj je imel še dva brata, tudi slavna v obrambi domovine, in tri sestre, omožene za prve velikaše hrvaške.

Komaj je Nikolaj Šubić malo odrastel, že napade silni turški sultan (cesar) Ogrsko, a v bitki na mohačkem polju so bile potolčene hrvaške in ogrske čete in sam kralj Ljudevit II. je izgubil življenje v neki močvari. To se je zgodilo leta 1526. Hrvati so si tedaj izbrali za svojega kralja Ferdinanda I. iz prejasne rodovine Habsburške, na Ogrskem pa se je hotel prestola polastiti knez erdeljski Ivan Zapolja. Da pa laglje doseže svoj cilj, pokliče nesrečni odpadnik turškega sultana Sulejmana na pomoč. Leta 1529. popelje Sulejman silne svoje čete na Ogrsko, a od tukaj proti Dunaju v nadi, da bode lahko podjarmil vso ostalo Evropo, če si osvoji to mesto. Toda hudo se prevari; krščanski vitezi so branili to mesto tako hrabro, da ga Turki niso mogli osvojiti, a med junaškimi branitelji se je odlikoval tudi že mladi Nikolaj in to tako, da ga je cesar Karol V. nadaril s konjem in z zlato verižico. Od tega časa se je ponašal Nikolaj kot pravi junak v vseh bojih proti Ivanu Zapolji in njegovemu varihu Sulejmanu. Njemu je bila namenjena v vsaki bitki najtežja naloga; moral je namreč voditi ali prednje ali pa zadnje čete, a to svojo nalogo je izvršil vselej sijajno. Posebno rad je vodil konjike ter je konjeništvo tudi popolnoma preustrojil. Sovražniki so se ga silno bali. Večkrat je odločil zmago, ko so cesarski že omahovali, če se je le pokazal na čelu svoje čete. Tako je prihitel leta 1542. cesarskim na pomoč v bitki pri Pešti in sovražniki so se kar razpršili. Pa že na njem je bilo videti, da je junak. Njegova visoka postava, vnetost in živahnost je kazala, kaj je on. Bil je radodaren in pravičen vsem svojim podložnim; zatorej so ga pa tudi vsi ljubili in šli z njim, kamorkoli jih je vodil, v življenje in smrt. Vedno je bil zmagonosen in to je še bolj povečalo zaupanje v njegovo vodstvo.

Radi hrabrosti ga je imenoval kralj Ferdinand I. na Požunskem zboru leta 1542. za bana hrvaškega. S tem imenovanjem se mu je odprlo še širje polje, kjer je imel priložnost pokazati veliko svojo vojaško sposobnost in junaštvo. Na čelu hrvaške vojske je on hrabro razbijal Turke, kamorkoli so prihrumeli. V času mirú pa, ki je bil na soglasno zahtevanje hrvaških stanov s Turki sklenjen na pet let, se je trudil Zrinjski, da se trdnjave popravijo, a neke na novo sezidajo, da bode mogel, ko preteče čas miru, Turke tem krepkeje v njih pričakati.

V priznanje vsestranskega truda Nikolaja Zrinjskega za občno varnost v teh burnih časih, mu je podaril kralj Ferdinand bujno Medmurje na večne čase. Leta 1556. se odreče Nikolaj Zrinjski banski časti, pa sprejme čast mojstra tavernikov (dvorska služba); a leta 1561. je imenoval kralj Ferdinand Nikolaja na lastno njegovo prošnjo za zapovednika trdnjave v Sigetu.

Kralja Ferdinanda I. nasledi njegov sin Maksimilijan II. (leta 1564.—1576.), a pri njegovem kronanju za ogrskega in hrvaškega kralja je bil Nikolaj Zrinjski prvi ter je nosil pred novim kraljem zlato jabolko. V zboru pa, ki ga je v kratkem sklical Maksimilijan, da se določi, če se ima pridržati mir, ki je bil sklenjen s Sulejmanom za letnih 30.000 cekinov, je govoril

Nikolaj navdušeno proti miru ter predlagal, da se s Turkom iznova začne boj. Sicer se njegove navdušene besede niso uslišale, nego se je od strahú pred Turki davek popolnoma odštel; navzlic temu sultan vendar-le ni miroval. Vzrokov turški cesar sicer ni imel za vojsko, vendar pa se je našla vselej, kadar je mislil napasti krščanske zemlje, kakšna prilika, na katero se je naslanjal pri svojih podjetjih. Prvikrat ga je poklical na Ogrsko Ivan Zapolja, da mu pomore v borbi proti cesarskim, kar se je tudi zgodilo, a zadnjikrat se je podal sultan Sulejman na Ogrsko vsled prošnje Ivana Žige Zapolje, sina Ivana Zapolje, ki se je hotel z njegovo pomočjo vzdržati za kralja v borbi proti Maksimilijanu. V Zemunu se je Ivan Žiga Zapolja poklonil sultanu ter prejel od njega naslov vojvode erdeljskega.

Komaj se je bil odstranil Zapolja, že zbere sultan svoje vojaške svetovalce okoli sebe, da se ž njimi posvetuje o daljnem vojskovanju. Najpoprej bi se imel osvojiti Jager, a potem Dunaj. Svetovalci sultanovi so bili neodločni ter niso vedeli, kaj bi se moralo storiti. Mnogi so bili za to, da se udari naravnost na Dunaj, a trdnjavi Jager in Siget pustita na strani. Sulejman pa je precej uvidel, zakaj se njegovi svetovalci ogibljejo Sigeta; bali so se namreč Zrinjskega kot živega ognja. Sultan se zatorej na nje razsrdi ter reče: „Molčite, plašljivci, ki se bojite siromašnega grofa; on je predrzen ter se hoče moji zmagonosni vojski zoperstaviti; za to drzovitost ga hočem kaznovati. Ti, Sokolović, odrini s svojo četo dalje ter mi pripravi pot. Najpoprej mora pasti Jager, potem Siget in potlej poiščemo krščanskega cesarja; jaz mu hočem prikratiti pot, jaz hočem sam k njemu priti ter ga iskati, dokler ga ne najdem. Tako naj mi pomore Bog in Mohamed, njegov prerok."

Na te besede, katere je govoril Sulejman v največi razburjenosti, se ni upal nobeden niti črhniti, kajti vsak je poznal oholost in strogost sultanovo. In ravno so se začeli svetovalci razhajati, kar prisope glasnik, katerega je poslal Hamsa beg, ter javi, da je Drava odnesla most, pa pogoltnila tudi mnogo ljudi. „Tvoj rob, Hamsa beg, te ponižno prosi, sijajni vladar, ne trati zastonj denarja in ljudi ter ne delaj mosta poprej, dokler Drava ne uplahne!" Sulejman pa se razsrdi na glasnika ter zavpije nanj: „Odnesi se in povej Hamsu begu, da mora most zgotoviti, dokler pride moja vojska. Ako ga ne naredi do tega časa, bode visel Hamsa beg! Poberi se!" Glasnik se začudi, prikloni in odide.

Zdajci zapove sultan, da se ima vojska vzdigniti. Toda komaj se to zgodi, že pristopi drugi glasnik Sulejmanu ter mu sporoči, da je Mehmed paša pogubil svojo četo. Njega je bil namreč sultan poslal, da mu pripravi pot, a za to je zvedel Zrinjski ter precej odredil proti njemu svoje čete. Pod zapovedništvom Gašparja Alaprića, Vuka Parapatovića, Nikolaja Kovača in Petra Patačića se vzdigne tisoč konjikov in toliko pešcev proti sovražniku. Pri Šiklošu se sestanejo, tukaj obkolijo turški tabor, ga nagloma napadejo in osvoje. Turki vsi preplašeni se niso znali niti braniti, nego so razbežali in se potopili po bližnjih močvarah, kar jih niso pobili kristjani. Tudi turški zapovednik in njegov sin sta padla. V turškem taboru so našli kristjani osem velblodov, ki so nosili denar v žakljih ter mnogo orožja in drugih vojaških priprav. Samo neznatna četica Turkov se je rešila ter pobegnila k veliki vojski, da javi tukaj razsrjenemu sultanu ta žalostni dogodek. „Ti boš to plačal, Zrinjski, in tvoji ljudje! Proti Sigetu, vi paše moji!" In zdaj se vzdigne mnogoštevilna vojska proti Oseku, kjer je dal Sulejman napraviti 3734 metrov dolg in 10 metrov širok most, ki se je delal sedemnajst dni.

Štiriindvajset ur je prehajala vojska črez ta most, potem pa se podala proti Pečuhu, kjer se je sultan vselil razkošno, dokler ni zapovedal, da se udari proti Sigetu. Zrinjski je dobro vedel, kaj ima pričakovati od sultana in njegove ogromne vojske ter se je odločil boriti za življenje in smrt proti svojemu in vsega krščanstva neprijatelju. In Zrinjski je dobro računil, sultan se je zares podal iz Pečuha proti Sigetu. Ravno se je razgovarjal s svojo soprogo in hčerjo o veliki nevarnosti, ki jim je zdaj zapretila in o težkem svojem položaju kot zapovedniku trdnjave ter o vdanosti svojih podložnih, ki so sklenili ž njim živeti ali pa umreti. V tem trenutku prijezdi stotnik Paprutović v dvorišče grada. Zrinjski hiti k oknu, da vidi, kdo je, kajti slutil je, da je prišel nekdo javit o neki važni zadevi. Ko pa zapazi Paprutovića, reče svojim: „Zdaj bodemo pa nekaj važnega slišali, Paprutoviću se mudi." In komaj je te besede izgovoril, je že stopil Paprutović v sobo ter pozdravši prisotne javil, da se je Sulejman vzdignil iz Pečuha proti Sigetu.

„Dobro tedaj! Zadnja ura se približuje! Mi hočemo Turka svečano sprejeti, kakor se spodobi takemu gostu. Take časti, moji otroci, ne doživi vsakdo, take časti namreč, da pride sam sultan iz Carigrada obiskat siromašnega grofa s stotisoč spremljevalci. Toda tega obiskovanja ne sme niti on, niti vsi njegovi, ki so prišli k meni v trdnjavo, vse svoje življenje pozabiti. Jaz jim hočem dati spominke, da jih bodo imeli dovolj za vse njihovo življenje, če ne bodo raje moje nasipe s svojimi telesi učvrstili ter mi tako ležeči skazovali podložnost!" „Dobro, zapovednik," pravi na to Paprutović, ki je razumel zasmehovanje iz besed Zrinjskovih. „Da! Mi hočemo nametati cele nasipe palih Turkov pred našim Sigetom ter v sredini postaviti stolpe, namreč stebre iz turških glav, ki bodo na tak način dokazovali ostalim njihovim bratom hrabrost obleganih." Zrinjski pritrdi Paprutoviću, in obe ženi, ki ste poslušali preplašeno te razgovore, se slednjič ohrabrite, ko ste slišali, kako prezirno govorita oba junaka o sovražniku in smrti. Eva, preblaga soproga Nikolajeva, in njena hči ste bili plemeniti ženi. „Tudi me hočeve," reče Eva, „storiti vse, kar bode mogoče, za obrambo Sigeta ter vas povsod podpirati. Žrtvovati hočeve vse, kar imave, samo da rešimo svojo čast. Tudi žena ima svojo častno nalogo, četudi je večkrat najžalostneja, namreč umirajoče tolažiti in ranjenim pomagati. S teboj, moj Zrinjski, in z vami, vsi hrabri boritelji, hočeve vzdržati v najhujem boju, z vami se boriti za našo domovino, za našega kralja in za našo vero!" „Da, za našo domovino, za našega kralja in za našo vero!" zakličejo navdušeno vsi skupaj.

Zdajci prihiti spet drugi glasnik v grad ter sporoči, da se sovražnik približuje. Zrinjski se poda s Paprutovićem v orožarno, kjer je bilo pripravljeno različno orožje za obrambo trdnjave. Precej so se začeli voziti od tukaj topovi na različna mesta po nasipih, drugo orožje so razdelili med branitelje. Zdaj je bilo vse živo v malem Sigetu. Vsak je bil na svojem mestu zaposlen ter se trudil, da bode trdnjava čim bolje utrjena. Bila pa je tudi že skrajna potreba. Največji top, imenovan „biser", je bil postavljen na za-

padni strani, kjer je bil edini pristop mogoč do mestnih vrat. Dva druga topa pa sta bila odpravljena v trdnjavico sred mesta, kjer se je mogla posadka do zadnjega braniti, ko bi bilo že ostalo mesto po sovražnikih osvojeno. Potem se je razdelil še smodnik in ostalo strelivo, da je bilo za sprejem sovražnika vse pripravljeno. Na mestih, kjer so bili nasipi prenizki, jih je dal Zrinjski povišati, a prebivalcem novega mesta je zapovedal, da morajo svoj imetek spraviti v grad, ker bi se jim drugače uničilo vse, ko bi sovražnik zapalil njihove lesene hiše. Tako je poskrbel zapovednik v mestu za vse, a prebivalci so spolnovali točno vse, kar se jim je zapovedalo. S hrano in strelivom je bila trdnjava dovolj preskrbljena, toda nasipi niso bili dosti močni, a za njimi je bila utaborjena mala posadka 3000 mož, ki pa so bili vsled složnosti in pogumnosti dosti strašna moč.

Bilo je 5. avgusta leta 1566, ko se je Sulejman utaboril pred Sigetom. Zrinjski je pozdravil sultana s strelom iz „bisera“ ter dal vse nasipe pregrniti z rdečim suknom, kar je sovražnika hudo razsrdilo. Sultan se je zaklel, da bode svojega protivnika, siromašnega grofa, za to njegovo predrznost strašno kaznoval.

Ko je Zrinjski zvedel, da misli Sulejman udariti na Siget, je poslal jadrnike na Dunaj, da izprosijo tamkaj pomoči, kajti dobro je uvidel, da se ne bode mogel sam dolgo boriti proti ogromni vojski. Toda zastonj! Dolgo je čakal Zrinjski na odgovor, že je obupal, kar zasliši nekega dne glas trombe, in četa konjikov pridirja proti trdnjavi. Bila sta Alapić in Jaranić, ki sta se vrnila nazaj v Siget, ko sta Mehmed bega premagala in razbila njegovo vojsko. Kako se je razveselil Zrinjski, ki je videl zopet svoja dva tovariša, kako sta se vračala z bogatim plenom in mnogimi ujetniki. Toda to veselje je bilo kratkotrajno, kajti skrb za obrambo trdnjave ga je vedno trla, čeravno je pričakoval pomoči od cesarja. Zdajci javi stražar, da se neki jezdeci približujejo trdnjavi. Bil je to cesarjev poslanec, ki je prinesel od samega cesarja Maksimilijana pismo. „Dobro došel, Peter Vilaki, dobro došel kot cesarjev poslanec in kot moj prijatelj! Gotovo si mi prinesel vesel glas od mojega premilostljivega gospoda, čigar zastavo moram hrabro braniti proti Turku, pa jo tudi bodem, tako mi Bog pomozi! Ali tudi cesarjeve pomôči potrebujemo in pričakujem, kajti brez nje moram postati žrtva sovražnika krščanstva poprej ali kasneje. Povej mi, ali pride dosti vojakov? Slišal sem, da se je tamkaj zbralo mnogo junakov za križarsko vojsko proti Turkom. Kaj je na tej stvari?“ Vilaki poseže po pismo ter ga izroči Zrinjskemu, rekoč: „Berite! Iz tega boste videli, kaj imate od Dunaja pričakovati. Jaz mislim, da malo. Sicer pa se nahaja na Dunaju vojščakov iz vseh krajev svetá. Tukaj so Nemci, Francozi, Angleži, Španjolci, Lahi in drugi zbrani pod svojimi zapovedniki. Pa tudi denarja prihaja na Dunaj od vseh strani za te čete; papež sam je poslal petdeset tisoč cekinov za to križarsko vojsko.“ „Pa vendar,“ pravi Zrinjski, „cesar še zdaj odlaša udariti na Turka, da mu pokaže, kaj premore gospodar krščanstva proti turškemu sultanu.“

„Res je,“ odgovori Vilaki, „kaj pa je osemdeset tisoč mož iz vseh strani svetá proti turški vojski, katere se šteje na sto tisoče? On misli, da se mora vojska še zbirati, ko bi hotel z uspehom udariti na sultana. Pa kaj bi na moje besede pazil? Cesarjevo pismo ti bode najbolje razjasnilo, ali moreš pričakovati od njega pomoči ali ne. Tedaj beri!“

Zrinjski odpre cesarsko pismo ter hlastno bere, samo da čim preje pride do zaželjene besede: pomoč pride; toda tega ne najde v pismu. Žalost se polasti junaškega srca, kajti zdaj vé dobro, kaj se mora zgoditi. „Vilaki, hvala ti za tvojo ljubav, da si mi prinesel cesarsko pismo in da nisi gledal na nevarnosti, ki so ti grozile na potu! Kakor je iz tega pisma jasno razvideti, ne moremo se nadejati od te strani pomoči. Cesar piše, da naj se hrabro držim s svojimi vojaki; na pomoč se naj ne zanašam, ker cesarska vojska je preslaba, da bi se mogla uspešno boriti s turško, kajti v enem dnevu se mora nesrečna usoda odločiti za celo krščanstvo. Pri Rabi se je utaboril nadvojvoda Ferdinand, ki je zapovednik križarski vojski. Tam hoče pričakati Turka. Jaz te poznam, moj hrabri Zrinjski, jaz poznam tudi tvoj verni narod; zdaj je potrebno za domovino umreti!“ „Da, da, umreti!“ odgovori on, „jaz se ne obotavljam, kadar me cesar kliče v boj; jaz se smrti nisem nikdar bal, kar sem pokazal v mnogih bitkah; tudi brazgotine na mojem telu to dokazujejo. Vendar pa mi zdaj srce trepeče, ko pomislim na svojo ženo in na svojo hčer, ki bi morali z menoj umreti. Da jih odstranim iz trdnjave, bi mi zamerili moji ljudje, a morda začeli celo omahovati in vendar jih je treba zdaj najbolj navduševati. Ali jih bodem mogel v zadnjem trenotku rešiti, ko bo že vse izgubljeno razen smodnišnice? In to me žalosti, dragi Vilaki.

A kaj je za mene? Iz moje krvi bo narastel nov narod, ki se bo osvetil našim sovražnikom za pokončevanje in pustošenje. Ali zakaj bi morala tukaj zgubiti svoje življenje moja soproga in hči ali pa še morda priti v roke divjim Turkom kot robkinji? Zares, ko pomislim, Vilaki, da bi ju Turki mogli uloviti žive, mi utriplje srce in jaz bi pohitel ven v turški tabor ter sultana prebodel v njegovem šotoru.“ — „Prenehaj, zapovednik Sigetski,“ pravi nato Vilaki, „ne predstavljaj si svoje usode še hujše, nego je. Jaz hočem paziti na tvoje drage v najhujšem boju in ko se boš boril morda že s smrtjo, bodem gledal, da jih rešim in osvobodim. Ali ti je prav?“ Zrinjski mu mesto odgovora podá roko ter ga objame. „Vilaki, plemeniti mož, jaz te postavljam za zapovednika konjiški četi namesto bolnega stotnika Lascya ter se ti zahvaljujem, da hočeš pomoči mojim dragim. Tvoja beseda mi je porok tvoje zvestobe. Ti sultan pa bodeš zdaj izkusil, da vernost ni prazna domišljija, da nas navdaja ljubezen do domovine ter smo pripravljeni zanjo in za našega vladarja darovati svojo blago kri vsak čas!“ Po teh besedah se podasta oba junaka iz grada, Zrinjski na nasipe in trdnjave, Vilaki pa k svoji četi, da se pripravi vse za boj, ki se je imel zdaj začeti.

Turki so precej, ko so se utaborili pred Sigetom, postavili na tri mesta svoje topove, iz katerih so mogli streljati v mesto. Ko je Zrinjski to zapazil, je pozval vso posadko v grajsko dvorišče, da slišijo cesarjevo poročilo in njegov odlok. Poedini zapovedniki so se bili že sešli. Stari Alapić, Juranić, Paprutović, Vilaki se živahno razgovarjajo, oborožena vojska pa stoji mirno in molči ter čaka radovedna, kdaj bode stopil Zrinjski iz grada. Komaj pa se on prikaže na vratih, ga pozdravi hrabra četa s krepkim „živio“.

Zrinjski se zahvali resnobno za ta pozdrav. Njegov nastop je bil svečan in vsakdo je moral občudovati in čislati junaka. Zatorej so pa tudi vsi gledali

nanj ter ga smatrali za svojo zaslombo v največji nevarnosti.

„Ljubi sobojevniki," začne on govoriti, „usodepoln je trenotek, v katerem se zdaj nahajamo. Vi veste vsi, da se je utaboril Turek pod našimi zidovi ter naperil svoje topove na nas, da pokonča nas in trdnjavo. Mi smo sami sebi pripuščeni, nobena pomoč se nam ne približuje; cesar Maksimilijan, ki nas obžaluje radi našega žalostnega stanja, ne more nam priteči na pomoč, ker mu je vojska še preslaba, da bi se mogel s Sulejmanom boriti ter nas rešiti. Toda on računa na našo vernost, na našo hrabrost ter ljubezen do domovine in vladajoče rodovine. Zanaša se na naše zaupanje v Boga, ki nas bode vzdržal v največji sili ter nam podelil moč, da se borimo proti stokrat močnejšemu sovražniku. Vsemogočni v nebesih, moji sobojevniki, bode varoval nas s svojo roko, in v znamenju križa nam podelil zmago. Vsak izmed nas tedaj naj bode na svojem mestu junak skoz in skoz, ter naj gleda in porabi vse svoje sile, da odbije janičare in druge turške vojake, kolikor bo le mogoče. Varujte vašo kri, ali vašega življenja ne, žrtvujte ga za svojo domovino ter pokažite vrstnikom svojim in potomcem, da ste navdušeno umrli za domovino, vsak vesel in ponosen, da je žrtvoval zanjo, kar je imel najdražjega. Vaša hrabrost bode navduševala naše otroke in rojake še v kasni dobi. Vas spremlja v boj molitev celega krščanstva, ki prosi pri Bogu za našo zmago, da preženemo sovražnika iz naše zemlje. Ravnajte se po mojem zgledu ter po vaših vodjah, ki bodo storili vse, samo da se zmaga. Ko padem jaz, potem bodite pokorni mojemu hrabremu tovarišu Alapiću, kateremu naj bi dragi Bog dal srečo, da dogotovi ono, kar ni bilo meni sojeno. Kar se pa tiče vas samih, držite se strogo vojaškega reda in strahú. Jaz zahtevam od vas pod kaznijo smrti, da ste svojim zapovednikom brez ugovora pokorni. Vsak ima ostati tako dolgo na določenem mestu, dokler ga ne zameni drugi. Nobeden ne sme brati turškega pisma, ki bi bilo v mesto vrženo, mora ga precej odnesti svojemu zapovedniku in ta ga vrže potem v ogenj. Medseboj je zabranjeno tajno dogovarjanje, in kdor zapazi kaj takega, mora precej javiti. Zapomnite si dobro, sobojevniki, te zapovedi, in mislite na to, da je mogoče samo po strogem vojaškem redu zmagati in da Hrvat ne pozna izdajstva. Dalje zapovedujem vam, da nimate sovražniku zaprinašati. Kogar dobite v vaše roke, tega morate pokončati; kaj bi mi z ujetimi, saj se moramo sami siromašno hraniti. Tudi vsi Turki, ki so ujeti v naši trdnjavi, morajo umreti, kajti mogli bi se z našimi sovražniki dogovarjati ter nam mnogo škoditi. Tam gori na stolpu plapola rdeča zastava z belim križem; ona je znamenje naše vere, za katero hočemo naše življenje žrtvovati. To znamenje naj vas bodri, ko bi začeli omahovati in pod tem znamenjem pojdite v nebeško veselje! In zdaj prisežem Bogu vsemogočnemu, voditelju vojsk, Bogu kristjanov" — zdaj se Zrinjski odkrije, potegne meč in poklekne —: „Jaz Nikolaj Zrinjski prisežem tedaj troedinemu Bogu, cesarju in domovini vernost do smrti. Božja milost naj me zapusti za vselej, ko bi jaz vas, bratje, hotel zapustiti. Zmago ali pa smrt sem pripravljen vselej deliti z mojimi Hrvati. To prisežem Bogu, pravičnemu sodniku. Amen!"

„Zdaj pa prisezite vi, bratje moji!" Pri največji tišini pristopijo Alapić, Juranić, Paprutović in Vilaki k Zrinjskemu, se razkrijejo in stari Vilaki spregovori glasno: „Mi prisežemo v tvoje roke, grof Nikolaj Zrinjski, vernost Bogu, cesarju in dragi domovini, do smrti, do zadnjega moža! Mi prisežemo tebi, našemu zapovedniku, tebe poslušati, kakor bodeš nas vodil po tvoji najbolji volji, do smrti, do zadnjega možá. Tako nam pomozi Bog. Amen!"

To prisego so govorili za svojimi zapovedniki vsi oboroženi vojaki. Bil je to svečan trenotek, pa tudi izpodbuden za vse, kajti navduševal je drug drugega, saj je obdajala vse enaka nevarnost — vsem je bilo določeno, za domovino umreti. Ta znameniti prizor je sklenil Zrinjski z veselimi in svestnimi besedami: „Zdaj smo zedinjeni za življenje in smrt! Bog, gospod nebeških čet, ki se bodo borile z vami, je slišal vašo prisego! Gorje verolomniku!"

Komaj je on spregovoril te besede, je zaorilo po vsem dvorišču: „Mi se hočemo boriti do zadnjega izdihljeja za Boga, cesarja in domovino!" Zdajci zagrmi prvi top iz sovražnikovega tabora. Vsi pohité na svoja določena mesta. S tem je bilo dano znamenje za borbo. Iz turških topov je grmelo, da je bilo groza; vendar pa krogle radi velike daljine niso mogle izpočetka nič naškoditi. Turki se namreč radi velikih močvar niso mogli Sigetu precej približati. Zdaj pa je zapovedal Sulejman, da se morajo močvare korak za korakom z zemljo zasuti, da se bodo mogli s topovi pomakniti proti trdnjavi. Vso šumo v okolici so posekali ter les pometali v močvare, vrh tega pa so nasuli kamenje, zemljo in pesek. Toda to delo je vendar-le počasi napredovalo. Zdaj zapové sultan zopet napasti novo mesto, katero je pogumno branil Zrinjski; pa se vendar vkljub hrabri obrambi ni moglo obraniti, kajti Turki so ga naskakovali s treh strani. Noč in dan je trajala silna borba, in vendar se sovražnik ni še niti za pedenj približal mestu.

Turki se vrnejo v svoj tabor; črez tri tisoč jih je ostalo na bojišču. Pa tudi oblegani so mnogo trpeli; med ostalimi je bil Vilaki težko ranjen ter so ga Turki ujeli in s seboj odvedli. Tukaj je umrl vsled hudih ran. Sultan ga je silil pred njegovo smrtjo, da mu odkrije ves obris trdnjave Sigetske, toda bilo je vse zastonj, od njega ni dobil nobene besede. Umirajoč je spregovoril: „Jaz umiram za svojo vero, za moj narod in za mojo domovino!" Ko so pa Turki ponovili napad na mesto, se je umaknil Zrinjski s svojimi četami v staro mesto, kajti izpreviděl je, da se prve postaje ne dado več braniti. Komaj pa je zapustil novo mesto, že je začelo goreti; Turki so ga zažgali z raketi. Na pogorišču so se zdaj utaborili Turki ter od tukaj napadali staro mesto. Še enkrat so mislili kristjani Turke od tukaj pregnati, ali se jim ni posrečilo. Dvesto vojakov pod vodstvom Radvana in Danela napade janičarje, toda nobeden teh junakov se ne povrne v trdnjavo. Janičarji so izsušili okope, jih napolnili z lesom, kamenjem in prstjo ter napravili moste črez močvare. V kratkem zgori tudi staro mesto in Zrinjski se mora podati v pravo trdnjavo. To hitro napredovanje pri obleganju je pospešil Ali Portuk, ki je neusmiljeno rušil s svojimi topovi nasipe Sigetske ter tako pripravljal janičarom pot v mesto. Sultan mu je zato podaril petdeset tisoč cekinov. Ali Portuk je vsled tega postal še bolj predrzen ter je prihajal večkrat čisto pod zidine Sigetske. To pa ni dolgo trajalo. Neko jutro pade zadet od krogle iz topa.

V krvavih borbah so oblegani izgubili že polovico svojih ljudi. Pa tudi Turkov je že mnogo padlo; v štirih tednih, odkar so začeli mesto oblegati, je bilo

gotovo pobitih črez štiri tisoč vojakov; pravega uspeha pa vendar še do zdaj niso videli. Sulejman je bil vsak dan bolj nemiren in razburjen; in to je njegovemu zdravju mnogo škodilo. In čeravno mu je zatrjeval njegov zdravnik, da naj se varuje, ker je že star, a zdravje mu slabo, in dasi so vrhtega dokazovali njegovi vojskovodje, da oblega zastonj trdnjavo Sigetsko, vendar ni popustil, nego je vpil: „Borite se, borite! In če janičari nočejo več poslušati, gonite jih z bičem v boj in streljajte jih od zadej. Siget mora biti moj!“

Sčasoma pa se je vendar Sulejman premislil, kajti preveč ljudi bi bil moral žrtvovati za Siget. Zato pokliče velikega vezirja (svetovalca) Sokolovića k sebi ter mu zapové, da se podá k Zrinjskemu ter ga nagovori na predajo trdnjave. Veliki vezir je sicer Sulejmanu razložil, da je Zrinjski preznačajen, da bi popustil, vendar je moral le oditi v krščanski tabor. Z malim spremstvom, spredaj s trobentačem, se je približal Mehmed Sokolović trdnjavi, kjer se je Zrinjski ravno posvetoval s svojimi tovariši. Kar zadoni tromba, in na straži stoječi častnik javi Zrinjskemu, da je prišel sultanov poslanec, ki bi rad ž njim govoril. Zrinjski privoli, da pristopi, toda svojim zapové, da ostanejo v bližini. Kako se začudi, ko opazi Sokolovića, prvega svetovalca sultanovega. „Kaj hočeš, veliki vezir? Tvoj gospodar mora nekaj važnega od mene zahtevati, ko tebe pošilja k meni“, nagovori Zrinjski glasnika. „Moj sijajni gospodar ti sporočuje vso svojo milost ter zahteva od tebe, da mu izročiš trdnjavo Sigetsko, katere tako ne moreš obraniti in za katero si žrtvoval že toliko ljudi. Tedaj spametuj se in stori konec krvavi borbi, v kateri bodeš izgubil življenje slednjič tudi ti ter vsi ostali branitelji.“

Zrinjski je poslušal nevoljno besede Sokolovićeve ter mu odgovoril, ko je končal: „In drugega mi nimaš nič povedati? Potem je škoda, da si prišel semkaj, kajti jaz se zovem Zrinjski in ne poznam izdajstva.“ „Ali pomisli vendar,“ nadaljuje Sokolović, „da imaš ti ženo in hčer pri sebi, kateri bi imeli nečastno bodočnost, ko bi jih ulovili sovražniki!“ „Ti ne poznaš moje žene niti moje hčere — vi živih ne boste ulovili, oni bodete z menoj za domovino umrli!“ odgovori Zrinjski. „Sicer pa moj gospodar ne zahteva predaje Sigeta zastonj. On ti poklanja Hrvatsko kot dedno kraljevino —.“ „Prenehaj!“ zavpije Zrinjski, „dovolj je teh ponudb, s katerimi me misli sultan pridobiti kakor kakšnega lakomnega zanikrneža, ki je pripravljen za ničemurno last prodati svojo čast in svojo domovino!“ „Če te tedaj ne more nič ganiti, da sprejmeš predlog mojega gospodarja, morda te bode to-le: Da veš, tvoj sin je ujet v našem taboru in če ne popustiš, mučen bode počasi do smrti, — to je sultanova odločna volja in njegov sklep.“

„Resnično,“ izdahne Zrinjski potrt od velike žalosti, „resnično, Gospod me je hudo obiskal! Moram li tedaj zares kelih žalosti do dna izprazniti? Moj sin Jurij ujet v turškem taboru?“ „Dvomiš li o tem? Pogledaj proti našemu taboru in opazil bodeš tamkaj plapolati njegovo zastavo,“ odgovori Sokolović. Zrinjski pogleda in zares opazi zastavo; zatemni se mu pred očmi, žalost in jeza ga spopade, toda hitro se ohrabri ter pravi: „Mehmed Sokolović, povej tvojemu gospodarju: Kakor sem precej izpočetka odgovoril, da se zovem Zrinjski in da ne morem za nobeno stvar na svetu postati izdajalec; tudi hočem Siget braniti do svoje smrti. In moja žena se hoče žrtvovati s hčerjo za domovino kakor tudi vsi ostali moji podložni. Pristopite tedaj vi, ki ste naju poslušali in povejte temu možu tukaj, da ste pripravljeni umreti za Boga, cesarja in domovino!“ Izgovorivši te besede odpre vrata ter pokliče svoje pred se. Soproga, hči in zapovedniki vstopijo, ponové svojo prisego ter enoglasno zavpijejo: „Mi se hočemo boriti za našo domovino do smrti, tako nam Bog pomozi!“ „In moj sin Jurij,“ reče Zrinjski, „se bode pokazal vrednega svojega očeta. Mehmed Sokolović, tebe odpuščam!“

Velikega vezirja so spremili potem do vrat, od koder je pohitel s svojim spremstvom v turški tabor. In tako je čuvstvo dolžnosti premagalo celo očetovsko ljubezen, kajti Zrinjski bi bil rajši svojega sina žrtvoval, nego da se izneveri svoji veri, cesarju in domovini. In kakoršen je bil zapovednik, takšni so bili tudi njegovi podložni, zvesti in nepodkupljivi v vseh skušnjavah.

Komaj se je vrnil Sokolović, ga je že Sulejman, ki ga je težko pričakoval, poklical k sebi. „Tedaj, Sokolović, kakšen odgovor si mi prinesel?“ vpraša ga sultan ter ostro pogleda, kakor da bi ga hotel preskušati. „O milostljivi gospodar, Zrinjski ti poroča, da se zove on Zrinjski in da ceni čast bolj, nego kraljevsko krono; domovino bolj, nego življenje svojega sina; on in njegova rodovina ter vsi njegovi podložni so pripravljeni, žrtvovati se za vero, domovino in cesarja!“ Veliki vezir obmolkne. Sultanu pa ni bilo dobro, moral je poslati po svojega zdravnika, ki se je izjavil, da je stanje onemoglega sultana prav nevarno. Glas o tem se je raznesel tudi med vojsko, kar je mnogo škodilo turškemu podjetju, kajti neke čete se niso hotele nič več boriti, ker so znale, da je za obleganje Sigeta zavzet samo sultan, a vsi njegovi vojskovodje proti temu.

Medtem pa se je ponavljal napad za napadom proti Sigetu; toda trdnjava vendar še ni bila osvojena. Kar so sovražniki dosegli, je bilo to, da je bilo novo in staro mesto požgano in porušeno. Pa četudi je tisoče in tisoče Turkov popadalo, vendar so prihajale na zapoved sultanovo nove čete, samo da se osvoji Siget. Ali-paša, namestnik egiptovski, je padel v boju in Zrinjski si je osvojil dve zastavi.

Tri dni kasneje se je zopet udarjalo na trdnjavo, vendar tudi zdaj brezuspešno. To vse pa je vplivalo na sultana tako škodljivo, da se je bilo zanj bati. Vsak dan je bil slabejši, čedalje bolj se je smrt približevala, ali Siget še le ni bil osvojen. Sulejman je včasih divjal, kakor da je zbesnel, kajti to je bilo njemu nerazumljivo, kako bi se mogla tako mala trdnjava s tako maloštevilno posadko braniti proti njegovi vojski, ki je štela na stotisoče vojakov. Ves besen je silil svojo vojsko na napad proti Sigetu. Kar pristopi k njemu njegov zdravnik ter ga tolaži, da naj se pomiri, kajti razburjenost bi mogla njegovemu življenju storiti konec. „Vi potrebujete mirú, mirú, ako nočete šteti vaše življenje na ure ali celo na minute. Tedaj varujte se, moj gospod cesar!“

„Varovati se? Pa jaz varovati se?“ odgovori srdito Sulejman ter se prezirno nasmeje. „Mir je zame smrt, samo borba mi je življenje. In jaz hočem živeti ter —“ in pri teh besedah se zruši na posteljo vsled velike slabosti in zdravnik je imel dosti posla, da je zopet obudil starega junaka iz omedlevice. Slednjič se mu to vendar posreči. Ali zdajci prihiti Mustafa, zapovednik čet, v sultanov šotor ter ga prosi: „Premilostljivi gospodar, daj zapovedati tvoji vojski, da

odrine od Sigeta, mi ga ne bomo osvojili, pa če ga napadajo tudi vedno nove čete. Zrinjski je besneč lev; kjerkoli se pokaže, povsod se ga prestrašijo tvoje čete ter se hočejo samo v begu pred njim rešiti. Gorjé onim, ki ne morejo pobegniti; gotovo poginejo od njegove roke. Naši se že protivijo boriti — oni mislijo, da Zrinjskemu pomagajo nevidljive moči." „Kaj stvar še ni končana, kaj trdnjava še ni osvojena?" vpraša sultan ves srdit. Komaj pa je on to izgovoril, je že pristopil Begler beg Rumilski k sultanu ter mu sporočil: „Zrinjski je zmagal, on je naše čete potolkel in njegovi topovi gonobijo strašno bežeče čete." „Kaj — pobiti smo, pobiti od siromašnega grofa — pa jaz gospodar Stambulski? Ti lažeš, revše, lažeš, naprej z vojsko še enkrat — napad! — napad!" kriči sultan ves obnemogel. Ko je pa opazil, da nima prave volje niti Mustafa niti Begler beg, da izvedejo njegovo povelje, zgrabi za bodalce ter ga vrže na Begler bega, rekoč: „Poberi se v pekel, bojazljivec! Napadajte, napadajte! Siget — Siget!" Bile so to zadnje besede, katere je izpregovoril sultan. Dogodilo se je to 5. septembra leta 1566. Zdravnika njegovega so precej zadavili, samo da se ne izvé nič o smrti Sulejmanovi. Vezirji pa so se med seboj sporazumeli, da bodo molčali tako dolgo o smrti sultanovi, dokler ne pade Siget in dokler ne bode novi sultan Selim II. v Carigradu zasedel prestola. To se jim je posrečilo, da so prevarili vojsko in celo zapovednike; vsak dan so se izdavale vojski zapovedi, kakor da jim to ukazuje njihov gospodar. Tako je bila za nekoliko časa smrt sultanova prikrita.

Veliki vezir je medtem nadaljeval obleganje Sigeta. Dan na dan se je prelivala kri in slednjič je napočil tudi usodepolni dan za Siget. Bilo je 7. septembra. Turki so trdnjavo napadali od vseh strani; notranje mesto je bilo zažgano že 5. septembra. Zrinjski se je moral s svojimi tovariši podati v notranji ostrog, ker so Turki streljali v trdnjavo od vseh strani. Huda je bila ta borba; vsak korak so morali z orožjem osvojiti, dokler se niso kot levi boreči se med sovražniki in ognjem rešili v zadnje pribežališče. Turki, ki so dozdaj prelili neizmerno mnogo krvi, so začeli napadati tudi ta zadnji ostrog. Zrinjski in njegovi bojevniki so bili zdaj izgubljeni, kajti v notranjem ostrogu niso imeli niti streliva, niti živeža. Toda cele tri dni se je Zrinjski še obupno boril. Lakota in žeja je oblegance strla. Zdaj začne pa še gradišče goreti. Turki so ga zažgali z raketi in osmoljenimi venci. Nobene pomoči ni bilo več; Zrinjski in njegovi so si mogli izvoliti le smrt, in sicer v plamenu, ali pa od lakote in žeje ter od meča turškega. Od tritisoč jih je ostalo le še šeststo, a za obrambo sta jim preostala samo še dva topa, in zid, ki jih je imel braniti, se je začel rušiti, a vrhtega so zažgali Turki še notranjo trdnjavico. Vsled teh okolnosti je sklical Zrinjski zadnjikrat hrabre branitelje na notranji grajski dvor.

Poprej pa je še hotel svojo ženo in hčer izročiti Juraniću, da bi jih odpeljal skoz podzemeljske prehode iz trdnjave. Toda Juranić se je hotel do zadnjega izdihljaja na strani svojega zapovednika boriti; pa tudi Zrinjskijevi se niste dali ločiti v tem zadnjem trenotku. In dasi se je Zrinjski temu protivil prav odločno, je vendar-le slednjič popustil, ko ga je njegova soproga objela ter se resnobno in pogumno izjavila, da ga ne more zapustiti, nego da hoče ž njim umreti. „Daj mi meč, kajti jaz hočem s teboj v boju pasti!" To so bile njene odločne besede. Zdaj pristopi pa še hči k njemu ter mu reče: „Oče, ljubi oče, pusti me, da s teboj umrjem, ter se tako osvobodim dolgotrajnega in sramotnega robstva; dovoli meni in materi, da s teboj dosežemo nebeški raj in mir!" „Tedaj, otroci moji, pristopite, da vas objamem! Z Bogom zedinjeni hočemo vsi umreti!" sklene Zrinjski oduševljen, ko se je prepričal, da so mu soproga in otrok ter vsi ostali zvesti do smrti.

Napočilo je megleno in oblačno jutro. Bilo je to zadnje jutro v življenju sigetskih junakov. Vsi so pričakovali zadnjega udarca. Poprej pa, nego so se podali na svoja določena mesta, so se zbrali še vsi enkrat k skupni pobožnosti, da se tako pomirijo z Bogom. Okrepčani in veseli, kakor da gredó na kako svečanost, pričakujejo svojega vojvodo Zrinjskega. Le tega je oblekel njegov sluga Franc Zorek v najlepšo obleko, kakor je bilo navadno na največe praznike. Obleka mu je bila od vijolčastega baržuna, ista, ki jo je nosil na dan svoje svatbe. Razen tega je obesil okoli vrata ono zlato verižico, ki mu jo je poklonil cesar Karol V. za prvo njegovo junaštvo v bitki pred Dunajem leta 1529., glavo pa si je pokril s črnim z zlatom vezenim klobukom, ki je bil ozaljšan s krasnim diamantom. Ključ od trdnjave je spravil k sebi in razen tega vzel s seboj sto cesarskih cekinov, katere bi imel dobiti tisti, ki ga bode slekel, vrhu onih tisoč zlatov, katere je sultan obljubil za njegovo glavo, da se ne bode mogel pritožiti radi premalega plena. Od mnogih sabelj, katere je rabil v bitkah pri Pešti, Oseku in pred Dunajem, si je izbral poslednjo, rekoč: „Ta-le je dobra! To mi je dal moj oče pred Dunajem. Ž njo se je boril sam, in ž njo sem si pridobil tudi jaz še kot mladenič prvo slavo. Tako naj mi izvojuje v zadnjem mojem boju tudi poslednjo mojo čast."

In tako oborožen stopi Nikolaj Zrinjski med svoje verne. „Spominjate se," pravi on, „svoje prisege! Mi moramo iz trdnjavice. Ali hočete tukaj zgoreti, ali pa od lakote umreti? Umrimo rajši kot možje! Jaz vas hočem voditi; storite, kar bom jaz storil!"

Zdajci se začuje zopet silno vpitje iz turškega tabora, vsa sovražna vojska udari na trdnjavo. Tudi Zrinjski in šeststo njegovih tovarišev, kolikor jih je še ostalo, zleti proti grajskemu mostu. Tukaj sproži Zrinjski še zadnjikrat veliki top, ki je stal pred vrati, na besneče Turke; šeststo se jih naenkrat zruši, ali na vso žalost zadene tudi Zrinjskega krogla in potem še druga, on omahuje, vendar pa poseka še z vso močjo nekoliko Turkov, dokler ga ne zadene slednji strel in on izdahne z mečem v roki. Toda šele zdaj se vname strašno klanje, kajti zvesti sodrugi padlega zapovednika hočejo njegovo smrt maščevati; vse pada pod njihovimi meči, dokler jih ne obdajo mnogoštevilne turške čete. V tej zadnji, najstrašnejši borbi ostanejo vsi mrtvi, samo Gašper Alapić se reši.

Ko so zvedeli janičarji, da je padel Nikolaj Zrinjski, zavpijejo vsi od radosti ter pohité k mrtvemu junaku, da ga odnesejo svojemu zapovedniku. Junak je še živel. Vojskovodja ga zapové položiti na top ter mu odsekati glavo. In to se je po nalogu hitro izvršilo. Medtem pa so Turki zasedli most ter branitelje potisnili v gorečo trdnjavico, kjer so v strašni borbi izgubili življenje nekateri od meča janičarskega, drugi pa od besnečega ognja. Kar zagrmi strašno in smodnišnica zleti v zrak s tritisoč Turkov in z grofico Zrinjsko, ki je v zadnjem trenotku smrtne borbe vrgla gorečo bakljo v smodnišnico, samo da se reši sramotne sužnosti.

Tako je tedaj slednjič Siget padel v roke Turkom, toda ne kot trdnjava, niti kot mesto, nego kot podrtina in ruševina, okoli katere je ležalo kot nasip dvajsettisoč turških trupel. Zrinjskijeva glava je bila nataknjena pred šotorom sultanovim na visok kol; kasneje so jo sneli ter poslali v Rabo cesarskemu vojskovodju grofu Salmu. Še dandanes se morejo videti sigetske razvaline, katere obdajajo zdaj lepi vinogradi.

Cesar je pripoznal zasluge grofa Nikolaja Zrinjskega ter je njegovemu edinemu sinu Juriju, ki je ostal v cesarskem taboru, ne pa, kakor je trdil veliki vezir Sokolović, ujet bil od Turkov, zapovedal iz državne blagajne našteti osemtisoč goldinarjev. In ko so se kasneje omožile še tri preostale Zrinjskijeve hčere — ena se je žrtvovala z materjo v Sigetu — je nadaril cesar Maksimilijan II. vsako z lepimi čašami v vrednosti po petsto goldinarjev. To pa je storil cesar rodovini padlega junaka zato, da vidi svet, kako se ima ceniti vernost podložnih do predpostavljenih, četudi vé sicer vsak, da se take vrline ne dado z blagom ali denarjem poplačati. Za taka junaška dela je druga nagrada, in sicer slaven spomin, ki ostane v zgodovini narodov za vselej nevenljiv.

Nikolaj Zrinjski sam je rekel svojim junakom pred glavno bitko, da jih bode potomstvo slavilo, in to se je tudi uresničilo, kajti junaštvo njegovo in njegovih tovarišev ne slavi samo hrvaški narod v svojih pesmih, toliko junaštvo hvalijo vsi narodi.

Leta 1866. je bilo tristo let od slavne smrti Nikolaja Zrinjskega, in na celem Hrvaškem ter sosednem Ogrskem se je svečano proslavil ta dan. Ogri so velikemu junaku postavili tudi lep spomenik v mestu Sigetu. In ti, dragi bralec, ko prideš v kraljevi Zagreb, opazil bodeš v dolnjem mestu med mnogimi lepimi trgi posebno enega, ki se odlikuje po svoji krasoti od vseh ostalih — in ta je trg Zrinjskijev, kjer še sicer ne stoji spomenik našega junaka, ali ga bode krasil gotovo v kratkem času. S tem činom bodo Hrvati dostojno proslavili svojega neumrlega junaka ter postavili svoji mladeži očividen zgled požrtvovanja za vero, domovino in cesarja.

Franjo Neubauer:

Sodnik - Plačnik.

Soneti.

1. Jetnik.

Ponòs ti moj, ti zvezani titan,[1]
jetnik vkovan, a svóbode željan!
Molčiš, — tako molčali so svetniki,
ko so trpinčili jih oblastniki.

Molčiš, trpiš, ker ni pogum ti dan,
pogum drzan, ki vsak ozir mu je neznan.
Zamirajo nečuti tvoji kriki, —
tako umirali so mučeniki.

Trpiš, molčiš, — o ne, — le svet ne čuje,
kako mi duša vsa trpeča vpije:
„Pravični vse krivice naj maščuje!“

Ne sliši svet, a čuje me Sodník,
ki ve, da mi za pravdo srce bije,
On maščevalec večni in plačník.

2. „Oče, odpústi!“

Ti čuješ dušo, do neba vpijočo,
ti, ki od mene težji križ si nosil,
visèč pa za trinoge svoje prosil:
„Z rokó jih ne udari maščujočo!“

Ti Vseodpuščajoči, Dobri, Blagi
za nje si prosil, ki so zapeljani
in zaslepljéni, divji, razdivjani
krvavi vsaki rogali se sragi.

A, si li molil, prosil i za njé,
ki zaslepljéni, slepi niso bili,
ki zapeljávali so in slepili?!

Za nje, ki vedeli so, kaj storé,
če tebe usmrté, Nedolžnost sveto,
samo da strast nasitijo prokleto?!

[1] titan = velikan iz starogrških bajk.

3. Ti — Pravica.

Slabóst odpuščaš, zlobo pa kaznuješ,
krivice ne trpiš, Pravica ti!
Odpuščaš vse, a tudi vse maščuješ,
zato zaupa vate, kdor trpí.

Zato vzdihujem k tebi, ti me čuješ,
umèš, kaj me bolí, teží, morí.
Pač meni je skrivnost, kako ti snuješ,
a vem: krivice v sklepih tvojih ni.

Zato pustiš, da težki nosim križ,
zato kaznuješ me, da me svariš,
naj ne prodam nebes za raj minljivi.

Ko zaslepljen po stezi hodim krivi,
nastelješ trnja mi bodečega,
da rani me, vzbudi blodečega.

4. Ti bivaš.

O vem, ti bivaš, dasi svet tají te!
Ti bivaš poln skrivnosti čudovite,
v globine zro očí ti ognjevite,
ki niso jim nobene tajne skrite.

Poznaš srce, — ustvarjeno je zate,
položil vanj zaklade si bogate
in mu dejal, naj čaka zarje zlate
v nadzemskem raju, naj zaupa vate.

A to srce po sreči hrepení,
ki se na zemlji sladko mu smejí,
in vendar vsak mu hipec zagrení.

In hrepení in muči se in joče,
v obete zémeljske zaupajoče,
obetov tvojih razumeti noče.

5. Molitev.

Ko trudno se zaprè oko, zaspijo
mučiteljice moje, bolečine,
a z dnevom z novo silo se vzbudijo,
rodeče nove misli in spomine.

Ah ti, ki trepetaje svet časti te,
ozrì se name z vedre visočine,
le del močí daruj mi silovite,
glej, moč slabi mi, up mi peša, gine.

Bojim se hipa, ko se svet stemní,
ko dan izgine mi izpred očí,
na dušo pa mrakú pošast mi leže.

In strta duša bo od silne teže,
močí me zadnje zapusté takrat,
zavlada kruto mi obupen jad.

6. Ne obupam.

Ne, ne, nikdár! — Ob meni si in v meni.
Da ne omagam, me držiš krepkó,
in srcu prigovarjaš ti ljubó,
ko plaka ob nadéji izgubljeni.

Napadajo sovragi razbesnjéni
s srdito, nebrzdano me močjó.
Odženeš ti z mogočno jih rokó,
da plašno razbežé se razpršéni.

Sovražniki: peklà, svetá oblast,
slepílcev, zaslepljencev divja strast
ne morejo me pahniti v propast,

ker grom besed veli jim silnih tvojih:
„Preveč izkušati čestilcev svojih
ne dam, in ž njimi sem v pretežkih bojih.“

7. Vihar.

V oblaku veličanstven kralj sediš,
vihar ti brado sivo razpihava,
doní ti iz oblaka gromovita slava,
iz njega z glasom gromkim govoriš.

Plašan pod nebom bega vetra piš,
vsak listič na drevesu podrhtava,
trepeče v smrtni grozi vsa narava,
ko v svetem srdu govoriš, pretiš.

Trepeče vse, — a tudi zaupljívo
obrača vse se k tebi, prosi, moli,
da odpustiš, da rešiš milostljivo.

Do tebe vonj molitev dopuhtí,
ozreš na zémljo se, na njene bóli,
beseda tvoja vihro umirí.

8. Po nevihti.

Čistéjše in svetléjše lesketá
oko se tvoje po nevihti besni.
To ni pogled več hudi, strašno-resni,
to milosti pogled je brez mejá.

Ko jasno spet se lice ti smehljá,
ko na modrini se žarí nebesni,
demánt blesti v modrini se očesni
trpina, ki te hvali iz srcá.

Zahvaljen, slavljen bodi vekomaj,
če gromko govoriš, da svet se stresa,
če bliski švigajo ti iz očesa.

Zahvaljen bodi, kadar blag sijáj
očesa govorí, da spet kot dete
zemljana si privil na grudi svete.

9. Mirú iskal sem.

Iskal mirú ob viru žuborečem,
ki drag ostal mi iz mladósti raja,
iskal v lesovju ga v nebo kipečem,
ki vonj ciklamnov polni ga, opaja.

Iskal sem ga v vinógradu rodečem,
ki grenke znoje kmétiču oslaja,
v pihljanju vétriča vrh gor hladečem,
ko solnce v krasu čárobnem zahaja.

V okó nedolžno sem pogled potópil
in gledal angela, kako počiva,
ko mirno-jasno je očesce sklopil.

Na tujem in doma sem ga iskal,
kjerkoli duša mi ljubeča biva! —
nikjer ga ni, nazadnje sem spoznal.

10. Pred tabernaklom.

Pribežal v hram sem mistični,[1] molčeči:
pred tabernaklom večna luč gorí,
v svetišču tem skrivnóstnem bivaš ti,
ki naš razum ne more te doseči.

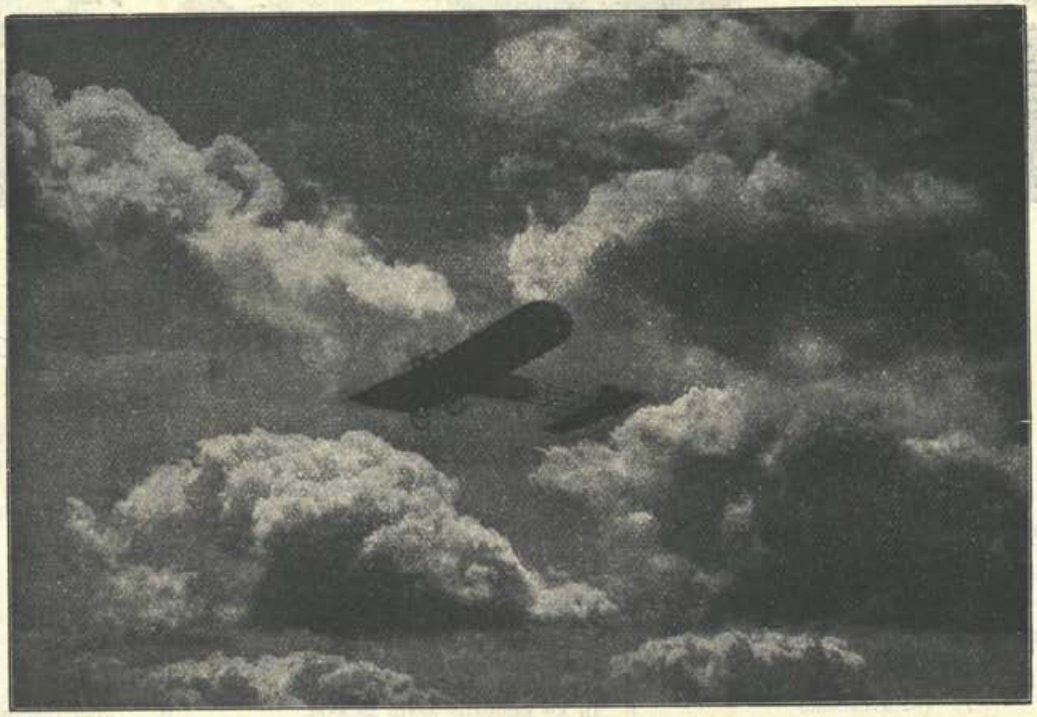
Zažgal sem ti kadila dar dišeči
molitve, ki iz dna srca puhtí,
zaprosil te, da sprejmeš te darí,
da jih nikar odbiti in zavreči.

V nebesa izpuhtelo je kadilo,
srce pa slaj nebeški začutilo,
poguma čilo začutilo silo.

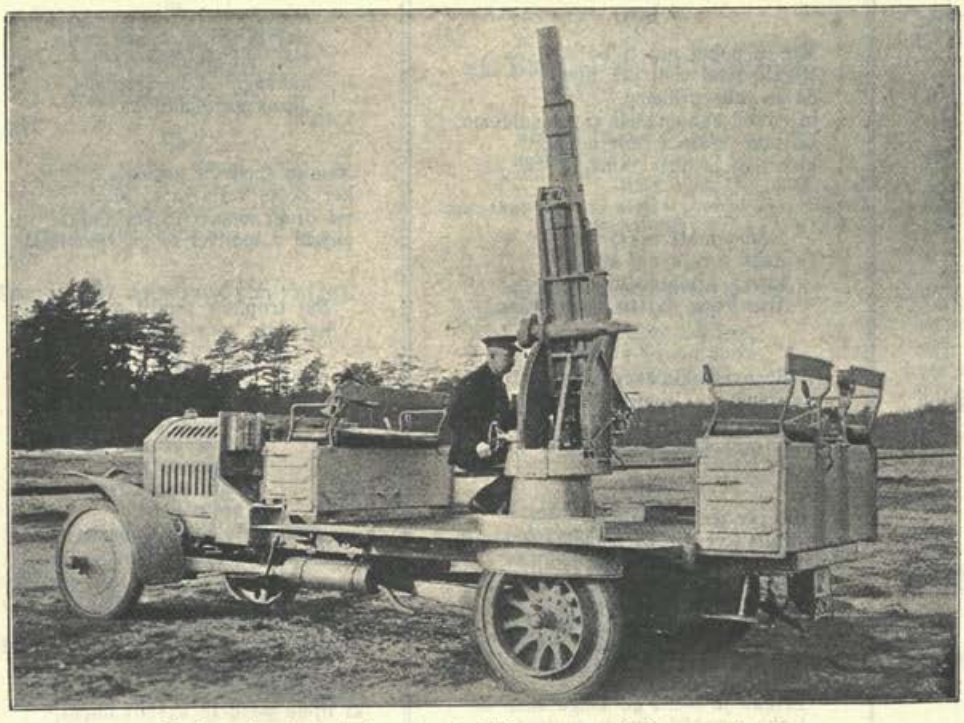
Šepèt skrivnostni šel je skozi hram:
„Kdor tužen težko breme nosi sam,
naj pride k meni, jaz ga pokrepčam!“

[1] mistični = skrivnostni.

Bleriot plove z vzletalnim strojem črez morje na Angležko.

Novi topi, s katerimi se bo streljalo na sovražnikove zrakoplove.

Grobni napisi.

Nabral Ksaver Meško.

Sv. Jurij na Strmcu.

1.

Tu počivata častivredna župnika Št. Jurske fare, sorodna po slovenski krvi in domovini, še bolj po krščanski veri, upanju in ljubezni.
(Spredaj.)

Tu na gori sta pasla pridno zvesto svojo čredo,
tam na gori Sion uživata plačilo oba.
(Na levi strani.)

Rožna dolina me je rodila v časno življenje,
prerodila v nebo solzna dolina zemljé.
(Na desni strani.) 1871.
(Na spomeniku župnikov Bucela in Lesjak.)

2.

Umrl si v moči mladih let,
odpre naj raj ti oni svet.
1881.

3.

Premnogo trpljenja,
skrbi in nadlog,
v nebesih poplača
naj mili ji Bog.
1882.

4.

Nikar, nikar se ne solzimo,
kvišku, kvišku se ozrimo,
upajmo, da duša gori,
je med angelskimi kori.
1896.

5.

Prosi angelček za nas
na onem svetu,
da pri nebeškem zopet te
vidimo Očetu.
1901.

6.

Mnogo si trudila se, trpela,
zato v nebesih si zdaj vesela,
tam gori se vidimo spet,
kjer angelski kori prepevajo: „Svet!“
1901.

Črna.

1.

Nedolžni otročiči, usmilite se,
v nebesih Boga prosite za grešnike vse.

2.

Bogu in Mariji vaju izročim,
da bi zame molila, le to si želim.

3.

Vse mine, vse zgine,
le večnost trpi,
ljubeznivim naj torej
luč večna gori.

4.

„Kam ste, oj deklice, šle brez slovesa?“
Angelce gledat v sveta nebesa.
K Jezusu klicani tam lepi so angelci,
pa so še naju vzeli s seboj.
Lepše je zgoraj v angelski hiši,
pesmi prepevamo, Jezusa gledamo,
venček Mariji spletamo bel.
Vidive solzice v vaših očesih:
V raj se ozirajte, solze otirajte,
saj Jezusa vedno prosive za vas.
In ko zapustite revni ta svet,
tedaj, oj ljubi, se vidimo spet.

5.

Z Bogom, oče, mati,
z Bogom, vi prijatelji,
z Bogom v sreči in nesreči,
z Bogom, draga Črna.

6.

Oh, le ure kratke sem
pri vas srečen bil,
le malo sladke radosti
sem tu na svetu užil.

7.

Mir in pokoj naj ti bo!
Kmalu nam tudi ura bije,
da za tabo pridemo,
in se vsi skup veseli zopet snidemo.
Le tam je sreča, mir doma,
kjer zdaj je duša rajnega.

8.

Draga mati tukaj spi,
duša v raju naj živi,
ko pa pride sodni dan,
Bog vsem daj to desno stran.

9.

V slovo vam kličem iz temne jame:
Ne jokajte — molite zame,
in Bogu služite zvestó,
da v raju spet se združimo.

10.

Glejte, jaz počivam tukaj,
saj pridete vi vsi za menoj pod zemljo.
Pa večno tukaj ne bomo ostali,
iz grobov bodemo enkrat vstali:
Trobenta zapela bo sodni dan,
in sodil nas vse bo Jezus sam.

11.

Bridko je ločiti od blage žene se,
težko pozabiti skrbne matere,
to nas še tolaži, kar vera uči,
da bomo enkrat vstali vsi,
in se na večno združili.

12.

Tukaj počiva tisto srce,
ki vas je ljubilo nekdaj črez vse.
Oj, ljubi oče, mati, bratje, sestré,
oh ne zabite, kak vroče ljubili smo se.

Kazaze.

1.

K življenju lepšemu se zbudi,
pred Bogom spomni nas se tudi.
1883.

2.

Za vso skrb, ljubezen milo,
Bog jim večno daj plačilo,
duša pa naj uživa raj,
da enkrat skupaj vstanemo
in se na desni združimo,
da bi vsi tak srečni bili,
in se skup tam veselili.
1898.

3.

Kratki so dnevi na svetu za nas,
Hitro nam mine odločeni čas.
1898.

4.

Naj je truplo konec vzelo,
vera mi spričuje to:
vekomaj ne bo trohnelo,
Jezus ga obudil bo.
1900.

5.

Nemila smrt ga pokosila,
ker Božja volja je to bila,
vsi dragi znanci in sorodniki,
naj bi v molitvi se ga spominjali.
1901.

6.

Naj truplo v zemlji mirno spi,
naj duša se v nebesih veseli.
1903.

7.

Preljubi starši
prosite Boga
za vaše otroke
v dolini solzâ,
da pridemo k vam
v sveto nebo,
kjer božja ljubezen
nas vezala bo.
1907.

8.

Tukaj počiva v Gospodu
zgodaj utrgana in nepozabljena cvetka
N. N.
Ne zdramijo te solze grenko-vroče,
ki lijejo po licih skrbni mami,
in nam zaman srce za tabo joče.
Počivaj v miru in na svidenje
tam gori nad zvezdámi.
1907.

Lipa.

1.

Dragi mož, otroci,
poglejte na me,
kjer moje mlado truplo trohni,
spomnite se sami na se.
1897.

2.

O preljuba hčerkica,
od staršev močno ljubljena,
še bolj pa od Boga,
da te je vzel s tega sveta.
189 .

3.

Žalostni te sem položimo
v hladno zemljo, ljuba hči,
s solzami te pokropimo;
prosi za nas tam v večnosti.
1899.

4.

Ne žalujte, žena, otroci,
prosite raj Boga za me,
Bog je tako odločil,
moje ure so prešle.
1901.

5.

Truplo mirno naj počiva,
duša pa naj raj uživa,
dokler skupaj vstanemo,
se na desni združimo.
1903.

6.

Ker si zvesta in dobrotljiva bila,
naj ti bode zemlja mila,
srečno je nama teklo življenje,
Bog nama daj tudi večno svidenje.
1904.

7.

Kjer brat in sestra se veseli,
tja srce moje hrepeni,
da bi v ljubezni se sklenili
in nikdar več ne ločili.
1907.

8.

Spavaj, spavaj, draga mati,
Bog ti s krono trud tvoj plati.
1908.

9.

Človek, od žene rojen,
kratko časa le živi,
užije trpljenja veliko,
malo pa veselih dni.
1908.

10.

Sladko spavaj, draga mati,
brez trpljenja, brez ovir,
a v nebesih večno uživaj
za plačilo dušni mir.
1909.

Marija na Jezeru (Prevalje).

1.

Zgodaj cvetka je zvenela,
svoje drage zapustila,
ki solze zdaj točijo
in na grobu molijo:
Mirno tu počivaj zdaj,
večna luč ti sveti naj!
1903.

2.

Šla si za njima, ki sta te rodila,
z njima v grobu ti truplo trohni,
tri sestre in brata si zapustila,
tudi znanci po tebi žalujejo vsi.
1908.

3.

Naglo, naglo konec vzeme
na tem svetu vsaka reč,
naglo se življenje sklene,
človek je in ni ga več.
Kličem zdaj iz temne jame:
Molite, o otroci, zame.
1908.

4.

Počivaj, mlado srce blago,
saj enkrat bodeš zopet bilo,
v veselju, v stanovitni sreči
se z nami bodeš spet združilo.
1900.

5.

Rahlo naj te zemlja krije,
spavaj, mati, prav sladko,
luč nebeška naj ti sije,
mir in pokoj naj ti bo.
Pa četudi si od nas
obrnila svoj obraz,
mi vsi skupaj
bomo tukaj
tebe pomnili vsak čas.
1900.

6.

Glej, o človek, truplo moje,
mlado še, pa bo strohnelo!
Spomni se, da tudi tvoje
kmalu bode odcvetelo.
Milo kličem iz temne jame:
Molite, ah, molite zame.
1901.

7.

Glej, o človek, na ta moj spomin!
Jaz sem tudi živel z vami,
zdaj ležim v tej temni jami.
Naglo, naglo konec vzeme
tu na svetu vsaka reč,
naglo se življenje sklene,
človek je in ni ga več.

8.

Mlada žena je zvenela,
svoje drage zapustila,
ki solze po nji točijo.
Dragi znanci in prijatelji vsi
v molitvi bodo se je spominjali.

9.

Skoz ta vrata v večnost gremo,
zapustimo revni svet,
blagor nam, ki dobro vemo,
da vsi bomo vstali spet.
Truplo v hladnem grobu spi,
duša v večnosti živi.

Št. Danijel nad Pliberkom.

1.

Našega imena se sčasom
spominjali ne bodo.
Bukv. Modr. 2. 1839.
(Letnica smrti je 1839, a napis iz poznejše dobe, kakor kaže pravopis.)

2.

Z daljnjih krajev semkaj pridem,
da prav mirno tu živim,
zdaj v ljubezni spet odidem,
naj med vami v grobu spim.
Naj se truplo v zemljo dene,
ker postaralo se je,
dušo Jezus k sebi vzeme,
naj le k Bogu vrne se!
1880.

3.

S solznimi očmi
položimo zdaj mi
vas tukaj v hladni grob.
Rahlo naj vas zemlja krije,
luč nebeška naj vam sije,
mir in pokoj naj vam bo!
Kmalu nam tudi ura bije,
da za vami pridemo.
1891.

4.

Tukaj počiva pastir pri svojih ovčicah . . .
Z Bogom! Grem k Očetu.
1895.
(Na spomeniku župnika Rakeba.)

5.

Skozi groba temna vrata
se odpre nam hiša zlata.
1895.

6.

Zelen mah truplo pokriva,
duša naj v miru počiva.
1897.

7.

Prejmi večen venec v raju,
tukaj bode večen tvoj spomin.
1897.

8.

Zapustila solzno je dolino,
preselila v boljšo se je domovino,
kjer joka ni, kjer ni skrbi,
kjer vse se večno veseli.
1898.

9.

Tukaj trupla prah počiva,
duša tam plačilo uživa,
kličem milo iz temne jame:
Moli, o prijatelj, zame!
1903.

10.

Delo rajni je dokončal,
zanj delavnik je nehal,
zdaj ga je Gospod poklical,
da mu bo plačilo dal.
Spremljamo na zadnji hoji
njega truplo sem k pokoji.
1909.

11.

Kot angelčki ljubi
ste šli iz sveta,
v angelski družbi
za nas prosite Boga.
1909.

12.

Ljubi starši, da bi v miru počivali,
vam voščimo vsi prav iz dna srca,
da bi sveti raj veseli uživali,
goreče prosimo milega Boga.
1909.

13.

Bog, ki vsako delo plača verno,
plačaj vam ljubezen neizmerno,
ondi večno srečo vam prisodi,
ki zastonj ste jo iskali todi.
1909.

14.

Bog mu večni pokoj daj,
večna luč mu sveti naj!
(Na mnogih grobih.)

Strojna.

1.

Veliko poskusil po svetu okoli,
od svojih višjih slabo poznan,
srce čutilo mnoge je boli,
vse zabim zdaj in denem na stran.
Truplo tu se naj počije,
kjer sem našel tihi mir,
in kedar k sodbi ura bije,
vzemi nas k sebi, Jezus, naš pastir.
1883.
(Na spomeniku župnika Cocelja.)

2.

Ljuba mati, naj truplo vaše mirno spi,
in duša se v nebesih veseli.
1892.

3.

Hitra smrt jih je pokosila,
v enem trenutku sta sklenila
trud življenja svojega
Bog večni jima daj
sveti raj. † 1853.
(Na grobu posestnika in hlapca, na katera se je zvrnil voz stelje in sta našla tako skupno smrt.)

Možica.

1.

Ste hodili, se solzili
za ovčicami,
nas ljubili, dobri bili
svoje žive dni.
Sladko spite, se spočite
dobri naš pastir,
Jezus mili, ljubeznivi
daj vam večni mir.

2.

Bogu in Mariji
vas vse izročim,
da bi zame molili,
le to jaz želim.

3.

Naglo je zapustil mater,
brata, sestro tu na svet'.
Toda križ na grobu pravi:
Saj v nebeški tam višavi
srečen vas objel bom spet!

4.

Bog ji daj v miru počivati,
veselje nebeško tam uživati.

5.

Kratki so dnevi na svetu za nas,
naglo nam mine odločeni čas,
blagor njim, ki v Gospodu zaspé,
v slavi nebeški se tam prebudé.

6.

Spomni se nas pred Bogom,
ki v dolini solz vzdihujemo.

Št. Jakob v Rožu.

1.

Ljubi brati in sestrice,
ne žalujte za menoj,
saj ne veste ure, dneva,
ko pridete še vi za menoj.

2.

Kakor belo lilijo
Bog nedolžnost presadi,
kratek čas je vse trpelo,
v svetem raju zdaj cveti.

3.

Le spavaj, deklica mala,
saj enkrat boš zopet vstala.

4.

V rožnem vrtu čakala bom, starši, vas,
kadar bo slišal se trobente glas,
pa pridem z Jezusom po vas.

5.

O starši, ne žalujte,
naj oko se ne solzi,
saj nekdaj se bomo zopet videli.

6.

Mirno spavaj ljubček ti,
pod gomilo večnosti,
uživaj tamkaj veselje
z Bogom na večne čase.

7.

Ah, ljubljenec moje duše,
spomni v nebesih se mene!

8.

Le počivaj, le počivaj,
dragi ljubček, sladko spi,
in na svojo mater čakaj,
da s teboj se spet združi.

9.

Odkar so nesli te iz hiše
in položili v temni grob,
solze si tvoja mati briše,
le k tebi priti si želi.
Oj, kje si sinček zlati,
kak se po tebi toži mi!
Oh, ko bi se odprla vrata
in se prikazal tvoj obraz,
vratú bi se ti oklenila
in ljube gledala oči,
od sebe bi te ne pustila,
tam hočem biti, kjer si ti,
v nebesih se veseliti
ter s teboj združena biti!

10.

Svet sem zapustil
in šel sem od vas,
pri Bogu bom prosil
na veke za vas.

11.

Kratki so bili dnevi moji
v tej dolini žalosti,
zdaj se pri Mariji veselim,
žalujočim staršem pomoči prosim in želim.

12.

V tem vrtu zelenem
hočem na svoje starše čakati,
v nebesih pa z angelci
Bogu čast in slavo prepevati.

13.

Lepše solnce njemu sije,
Lepša zarja rumeni,
bratoljubje vlada v jami,
greje prah žar ljubavi.

14.

Srce moje ne žaluj,
grenko žalost premaguj,
vse, kar na svetu živi,
le kratek čas trpi.

15.

V življenju nam mila,
v smrti nam nepozabljiva,
Bog ti daj
večni raj.

16.

Za vso skrb in vse trpljenje
Bog jim večno daj življenje.

17.

Truplo tukaj mirno spi,
duša v večnosti živi,
dokler da trobente glas
spet zbudi v življenje nas.

18.

Zgodaj cvetka si zvenela,
tvoje drage zapustila,
ki solzice točijo
in na grobu molijo:
V miru tu počivaj zdaj,
večna luč ti sveti naj!

19.

Mlad mož — si mene zapustil,
otročiče tri mi izročil,
težko te pozabila bom,
voščim ti nebeški dom.

20.

Kristjan na zemlji ni doma,
Kraljestva ud je večnega,
le roma gori nad zvezdé,
kjer bratje, sestre mu živé.

21.

Bil je zgleden katolik in oče,
slaven sadjar, odličen gospodar.
Tvoj spomin naj živi med nami,
ti raduj se nad zvezdámi.

22.

Križ drevo nam je življenja,
v njem nam upanje zori,
da, če s Kristusom smo trpeli,
se snidli bomo v srečni večnosti.

23.

Prečudna v grobu je temá,
le svete vere žarki mili
to noč nam bodo razjasnili,
Gospod življenja moč ima.

24.

Le križ nam sveti govori,
da vidimo se nad zvezdami.

25.

Nje truplo tu v zemlji stanuje,
nje duša se v Bogu raduje.

26.

Naj, o ljuba mati, truplo vaše
mirno v grobu temnem tu počiva,
duša pa na mile prošnje naše
naj nebeško tam radost uživa.

27.

Počivaj v miru, predraga soproga,
pozvala te smrt je prerano s sveta,
kar ljubil sem kdaj, mi vzela je s tabo,
pustila mi le je nebrojno solza.

28.

Pomisli kristjan,
da prideš za nam' —
kdaj in kam?!

29.

Draga mati naša,
v miru naj počiva,
duša njena pa pri Bogu
milost uživa.

30.

Ti, o Bog, usmiljen bodi,
milo jih, o Jezus, sodi!
V miru naj počivajo,
sveti raj uživajo.

31.

Na sodni dan se vidimo,
ko angel bo zatrobil,
pred Jezusa vsi pridemo,
ki vse nas bode sodil.

32.

Z velikim trudom si nas porodila,
v skrbeh, težavah hudih nas vzredila,
učila nas Vsevišjega častiti,
rojake in slovenski rod ljubiti.

33.

Zelo ste se trudili,
sedaj ste nas zapustili,
vsi po vas žalujemo,
ko se vas spominjamo.

34.

Za pokoj večni duši tvoji blagi
molili bodo vedno ostali tvoji dragi.

35.

Popotnik, rajnih grob le ogleduj,
glej tu, kaj nas čaka, kaj bo tudi za té.
Oh, za dušo prav skrbno si prizaduj,
mi pa prosimo, predno mimo greš, moli za njé.

36.

Oh, solzite se, cvetice,
in povešajte glavice,
ve ljubezni zveste znak,
mati mila tu počiva,
tu prezgodaj v grobu sniva,
naj bi sen ji bil lehak!

37.

Grozna ura je odbila,
nam je mater pokosila,
Jezus, v žalosti smo svoji,
vsi pokorni otroci tvoji.
Položeno v grob telo —
Bogu bodi potoženo!

38.

Vse trpljenje je nehalo,
tih in miren je ta kraj;
sladko bode truplo spalo,
Bog le duši pokoj daj,
dokler k novemu življenju,
plačat vse po zasluženju
Jezus zopet združil bo
vašo dušo in telo.

39.

Mož vere, meča in peresa tukaj spi,
Bogu, cesarju, domu služil vse je dni,
od truda zdaj telo si odpočiva,
plačilo duša v večnem Bogu uživa.

(Na spomeniku Simon Janežiča. Verzi nabirateljevi.)

Pečnica.

1.

Enkrat glas Odrešenikov
nas iz groba zbudil bo,
in poklical pred Sodnika
našo dušo in telo.

2.

O, kako brez skrbi hodi
človek svoj nevarni pot,
zdrav in srečen rad pozabi,
da bo moral iti od tod.

3.

Čast, lepota in bogastvo,
vse le kratek čas trpi,
vse posvetno veličastvo
v prah, v pepel se spremeni.

4.

Vse trpljenje je minilo,
tih in miren je ta kraj,
truplo sladko bo počilo,
Bog le duši dobro daj!

5.

O, prezgodaj si zatisnil
svoje miljene oči,
si nas v žalosti zapustil
in podal se v grob noči.

Guštanj.

1.

Tvoja ličeca rdeča,
tvoje biserne oči,
vsa kot rožica cveteča
cvetju bila vzor si ti.
Rajski vrtnik te ugleda,
krasne cvetke je vesel,
da ne bila bi zvenela,
dušo mlado v raj je vzel.

1898.

2.

Tukaj ste s petjem Boga častili,
da bi se v veke zdaj v njem veselili.

1900.

(Na grobu sester-pevk.)

Borovlje — Podljubelj.

1.

Naš angel zlati, otrok mlad,
kak te imel je Bog pač rad,
da te je, cvetko, k sebi vzel,
prej kot ovenil cvet je bel.

2.

Po tebi, bratec, jokamo solzice,
naj lahka ti odeja krije lice,
do dneva, ko v življenja novi zori
nam domovina lepša se otvori.

3.

Prezgodaj, oče, ste nas zapustili,
po vas, premili, srce hrepeni,
edino nam tolažbo zapustili:
da vidimo zopet se ob koncu dni.
Jezus, naš dobri pastir,
vam daj večni pokoj in mir.

V hudi nevarnosti.

Huda je zima, snega se je nametalo kot bi hotelo zasuti vso vas. Človek se že ne upa več ven na prosto in zdaj še ta malopridna mladina! Skril se je nekdo za voglom sosedne hiše in uboga dekleta ne vedo kam uteči pred nevarnimi bombami, ki jih je napravil mali anarhist.

Kazen.

Črtica. Spisal Ivo Česnik.

Lovro Jeran se je prebudil iz težkega spanja. Pomel si je zaspane oči in se vzrl na okna. Skozi velike šipe je kukala v sobo prva zora. Polagoma in nevidno je vstajala izza gora v škrlatastem pajčolanu in z mehkimi prsti se je dotikala jasnega neba, snivajočih gozdov in mirnega, tihega polja.

„Danes je konec mojega kraljestva. Danes je konec moji moči in gospodarstvu, konec radosti. Danes je prišla kazen.“ Zabolelo ga je v srcu, prijel se je za glavo, ki je bila vroča od bridkih in žalostnih misli. Tesno mu je postalo v duši, nekako zaduhlo se mu je zdelo v sobi. Vstal je, se oblekel in pogledal na svojo ženo, ki je še spala. Glavo je imela obrnjeno malo v stran in na rdečih licih je bilo zarisanih par pisanih peg.

„Kako ti spi! Kakor bi se ne zgodilo ničesar. In vendar mi prodajo danes grunt in hišo, njive, senožeti in polja, vse, vse. — Ta pošast, kako je ostudna!“

Pljunil je na tla, odprl vrata in odšel previdno in tiho, kakor se plazijo tatovi v nočnih urah.

„Vun moram, vun, tja v vinograde in na travnike, da še enkrat in morda zadnjič ogledam njih cvet in lepoto.“

Splazil se je iz hiše in zavil za vasjo med vrtovi in vinogradi.

Jasno jutro je vstajalo iz rosne noči. Nad dolino je ležala cela megla puhtečih kapljic. Kakor biseri so visele po trtnem perju in po tisočernem sadnem drevju, ki je stalo v najbujnejšem zelenju po vsej ravnini in obkrožalo vrste hiš in se ponosno dvigalo ob belih cerkvah. Blesteli so obronki Nanosa, Kovka in Čavna od prvih žarkov vzhajajoče zore, blestela so plodonosna slemena Vrabč, Štjaka, Erzelja in Planine. Ptičji kori so se prebujali iz spanja in žvrgoleli svoje pesmi. Slavec je drobil gori za vasjo in se kosal s slegurjem. Pridne lastavice so švigale po zraku, hladnem in polnem dehtečega vonja po cvetju in zelenju.

Lovro Jeran je dospel na Zavratca. To je bil velik vinograd, posajen po najnovejšem načinu na močne hrastove kole in žice. Veselje je bilo gledati krepke šparovne in bogat zarod.

Prehodil je vse vrste in jih gledal, kakor mladenič, ki se s krvavečim srcem poslavlja od svoje ljube za vekomaj. Na smrtni postelji leži tisti mladenič, up in nada staršev. Uvela so njegova lica in suhe roke. Zapisan je smrti, moči ga zapuščajo. Kako rad bi še živel, kako rad bi še delal, kako bi ljubil vse lepo stvarstvo, kako bi ljubil svoje dekle, svojo nevesto! A treba je misliti na grob in vzeti težko slovo. Bog s teboj, mladenič!

Tako je bilo pri srcu Lovretu Jeranu. Razjokal bi se, kakor dete v materinem naročju!

Kako je zasadil vinograd pred leti. Z veseljem ga je sadil in nadziral delavce. Upal je, da bo užival sad svojega truda. Ponosno bo korakal ob trgatvi z brentačem med trtami, se smehljal in računal, koliko dobička mu prinese letina. Trgači se bodo smejali, dekleta bodo pela, fantje vriskali. To bo veselje!

Na koncu je obstal in se še enkrat ozrl po lepoti svojega dela in znoja.

„Z Bogom, moj ponos in kras mojega grunta!“

Utrnila se mu je solza v očesu. Z rokavom jo je obrisal in stopal dalje po razhojeni stezi med rosnimi travniki.

Sredi med njivami njegovih sosedov so ležale Loke. Vsako leto je vzrastlo na njih sedemdeset mernikov turščice, tiste s podolgastim zrnjem, ki mu pravijo „konjski zob“. Na koncih je stražil dolge lehe sirk in solnčnice so se ozirale proti solnčni obli, ki se je imela skoro pokazati na jasnem nebu. Tudi Loke je prehodil Jeran in se poslavljal od njih, kakor bolnik od naravne lepote.

Šel je dalje med njivami in vzel žalostno slovo od Močil in Ravni.

Potem se je napotil na travnike.

Daleč iz vasi je že bil. Tedaj je vzšlo solnce v vsej svoji pomladni krasoti. Zavladalo je življenje po dolini, po zlatih poljih so začeli hoditi delavci, obirati perje po trtah, škropiti, osipati krompir. Kakor božji hram je bilo tisto rodovitno polje, polno brlečih luči, polno svežega življenja in okrašenih stebrov, polno dehtečega kadila. Povsod doni v prebujeni naravi radostna pesem, molitev dela, truda in znoja: „Gospod, blagoslovi naš napor!“

Jeran je stal sredi Žage. To je bil njegov največji travnik. Po dvanajst voz sena je nakosil na njem. Raven je bil kot miza, in kosa je tekla po njem, da je le kosec migal z rokami.

„Z Bogom, moj ljubljenec!“ je vzdihnil in krenil kvišku k senožetim, Biljam, Strtenicam in Lazom.

Dolgo je hodil, da je obhodil vse posestvo in se poslovil od vinogradov, njiv, senožeti in travnikov.

Naposled se je ustavil v ogradi, odkoder je bil najlepši razgled črez vso dolino in rojstno vas. Na veliki, okrogli njivi je rastel krompir, kroginkrog je pa bilo zasajeno sadno drevje: črešnje, jabolka, hruške in češplje. Kraj pota je stalo staro znamenje. Križani Zveličar je bil že ves trhel in preperel od dežja in nalivov, snega in zimske burje.

Tam pod razpelom je sedel Lovro Jeran, utrujen od dolge hoje in duševnih bolečin.

Zazvonilo je takrat v Vipavi sedem. In odzvali so se zvonovi po vsej dolini. V lepem pomladnem jutru so odmevali njih glasovi, kakor prijetni pogovori ljubečih src, ki pošiljajo hrepeneče vzdihe k Stvarniku.

Jeran se je odkril, a moliti ni mogel. Solze so mu prišle v oči in obraz si je zakril z dlanmi. Mislil je na svojo usodo.

Pred dvanajstimi leti je bil njegov dom trden. Pošteno je živel s svojo ženo, rajno Franco. Priden je bil in žena ga je podpirala v veselju in žalosti. Le nekaj mu ni dalo miru. Stari oče si je izgovoril četrti del in dvema hčerama precejšnje dote, ko mu je predal svoj dom. Tedaj ni ničesar ugovarjal. Kmalu potem pa je začel godrnjati in ljudje so ga hujskali. — Kreg in razpor je prišel v hišo, in ko je nekega dne skladal žitne snope na skedenj, se je hudo sprl z očetom.

„Hitite no vendar malo bolj! Samo žrli bi in drli, delali pa ne.“

„Saj delam, kolikor morem. Pravzaprav delam, kolikor hočem. K delu me ne moreš siliti,“ je odvrnil oče.

„Odrli bi me najrajši! Če me ujezite, vam pomečem tisto posteljo in skrinje črez prag. Potem se pa spravite od hiše!“

„Le poskusi!“

„Grom in strela! Molčite!“

„Tvoj oče sem.“

Tako sta govorila, in zgodilo se je, da je prišla hudobna misel v Lovretovo glavo, zavzdignil je roko in udaril očeta po glavi, da je padel nezavesten na tla.

Prihitela je žena Franca in triletni sin Tinček je priskakljal iz hiše.

„Kaj pa delaš, Lovro!“

„Malo nauka sem mu dal, da me bo vedel zbadati.“

„Dedek, dedek, kaj vam je?“ je jecljal Tinček.

Oče se je zavedel, pogledal je sina z žalostnim in presunljivim pogledom, vstal in mu zažugal:

„Boj se Boga, Lovro! — Zdi se mi, da je šel od nas božji blagoslov. Naj ne pride tvoj greh nad tvoje otroke!“

Razjokal se je starec in od tedaj ni bil več vesel. Pol leta nato je umrl.

Lovro je večkrat mislil na očetove besede. Če ga je zapekla vest, je stopil v klet in se napil.

Minevala so leta, rastel je Tinček in Franca je pošteno gospodinjila, kakor je bila navajena izmlada.

Tista leta je prišla v deželo trtna uš. Kakor bi kdo požgal ali osmodil vinograde in rodovitne trte, se je zdelo. Stari plodonosni nasadi so usahnili in pobledeli v par mesecih. S solznim očesom je zrl vinorejec to prikazen.

Tudi Jeranu je bilo težko v srcu. Bil je pa napreden gospodar in povzetnega duha. In ko je slišal o novih trtah, ki se jih ne prime mrčes, je pričel polagoma saditi. Denarja ni imel, zato si je izposodil. Zadolžil se je bil pa že tedaj, ko je moral izplačati obe sestri. Tako je dolg narastel.

„Začeti moram z novim podjetjem. Prinesti moram malo življenja v to zaspano vas,“ si je dejal. V mislih je imel načrt: kupi dva para konj, sezida veliko klet in začne kupčijo z vinom.

Storil je tako. Prodajalci so mu upali, ker je imel veliko posestvo in si je znal ustvariti ime.

Zgodila se mu je pa nesreča; hlapci so mu zvrnili cel sod vina, v enem mesecu sta mu poginila lepa konja.

Žalosten je hodil okrog in ljudje so jeli izgubljati zaupanje vanj.

Tiste dni mu je umrla žena. Prijela jo je zapljučnica in jo v tednu dni spravila pod zemljo.

Potrt in pobit je lazil Lovro okoli, žalostno je pogledoval sina, ki ga je bridko zadela materina smrt. — Živela je tedaj v vasi bogata Angela iz Trsta. O njenem bogastvu in njeni prošlosti so si ljudje namigavali čudne reči. A naj je bilo njeno življenje kakoršnokoli, doma je bila dostojna. Ko je videla Jerana osamljenega, se ji je zahotelo po njem. Bil je še krepak, prijetnega obraza in lepe postave.

Začela se mu je nastavljati, in ko ga je nekega dne srečala zunaj vasi, ga je nagovorila.

„Zakaj si tako otožen, Jeran?“

„Saj veš, kako je pri nas. Vse pojde k vragu. Žene nimam, da bi mi gospodinjila, dekle postajajo in lenuharijo, jaz sem nekako otopel, sin lazi kakor senca okrog.“

„Glej ga, če nimaš žene si jo pa poišči!“

„Kje naj jo dobim! Mlada in bogata mene ne mara, uboge pa jaz ne maram.“

„Ti potrebuješ zastavno žensko, tako kakor sem jaz.“

„Katera me bo pa hotela?“

„Saj še nisi nikjer vprašal. Kaj deš, če bi se midva vzela.“

„Midva?“

„Midva, da. Kaj ti nisem všeč? Glej, ti mi zelo ugajaš. Prazna ne pridem k hiši, ne boj se. Ženska pa tudi nisem kar za smeti.“

Tako sta se dogovorila in dva meseca nato je bila poroka. Angela mu je prinesla k hiši šest tisoč, vpisala jih je na njegovo posestvo in mu jih izročila. Lovro je hvalil svojo ženo in vzklikal:

„Rešen sem!“

A revež se je varal. Ravno Angela ga je pahnila tako globoko, da ni mogel vstati.

Ni se brigala za gospodinjstvo in kuhinjo, posedala je po vrtu, se šopirila in zmerjala dekle, hlapce in Tineta — vse vprek.

Jeran ji je hotel stopiti na prste. Zadrla se je nad njim in mu očitala, da ga je vzela iz usmiljenja, da ga je rešila s svojim denarjem pogube.

„Krčmo napravi! Tam bom delala z veseljem od jutra do večera.“

Toliko časa je tiščala vanj, da je odprl gostilno. In stregla je res od jutra do večera, pomagala piti in se pogosto opila, da ni vedela, kateri pivec je plačal in kateri ne.

Jeran je jokal, ko je videl, kakšno življenje se je pričelo. Iz žalosti je pil in se prepiral z ženo.

Tako je šlo nizdol.

Tine je videl nesrečo v rojstni hiši in je vedel, da je kriva Angela. Zato jo je sovražil kot najhujšo nezgodo, ona mu je pa vračala sovražne poglede, črnila ga je pri ljudeh in mu ni privoščila lepe besede.

„Pri nas propademo, moramo propasti,“ je dejal. „Meni ni več živeti doma. Takega življenja ne morem gledati.“

Navezal je culico in odšel. Noč ga je vzela. Ali je izginil v Ameriko ali kam drugam, ni vedela živa duša . . .

Očetu pa je bilo hudo, da bi si iztrgal srce iz prsi. Še je kupčeval z vinom, ukazoval delavcem, hodil v vinograde, a prijela ga je pogosto žalost in pil je v takih trenotkih, da si ugasi bol in spomine na očeta. Pogosto ga je videl pred seboj. Oče ga je gledal z žalostnim in presunljivim pogledom in mu žugal:

„Boj se Boga, Lovro! Zdi se mi, da je šel od nas božji blagoslov. Naj ne pride tvoj greh nad tvoje otroke!“

Sredi dela mu je prišel ta spomin ali sredi vesele družbe, ko je pil in se hotel razvedriti. In zgodilo se je pogosto, da so mu prišle solze v oči in je sklonil glavo, kot bi ga bilo sram.

Hlapci so često gospodarili. Pili so in hodili pijani okoli, kradli klobase, sir in slanino; dekle so gospodinjile in cvrle.

Tako je moralo priti do propada in poloma. Angela je živela brez misli na jutri ali pojutranje. Če ji je omenil Jeran žalostno stanje gospodarstva in gospodinjstva, se je obregnila:

„Meni nič mari, ti glej! Za svoje tisočake sem zavarovana na tvojem premoženju. Za hišo bo dovolj in dva vrta mi tudi ostaneta. Gostilničarka bom, kakor doslej, ti se pa poberi kamor hočeš, makari za svojim sinom v deveto deželo!“

„Žena, kako govoriš! Tvoj mož sem. Mož in žena sta eno. Pred oltarjem si mi obljubila zvestobo.“

„Ha-ha! Mož in žena sta eno! Kdor si je to izmislil, ni poznal mene in tebe in življenja. Midva nisva nikoli spadala skupaj. Zato je najbolje, da hodiva svoja pota, ne gledé na desno in levo in ne gledé na zvestobo.“

Jeran je zdaj spoznal svojo ženo docela, spoznal je tudi, da je pogibel gotova in morda blizu.

Včasih mu je prišla misel, da bi zažgal hišo. Ponoči bi jo zažgal, ko bi vse spalo in pobegnil. Do tal naj pogori in v njej njegova žena, ki je kriva tolikega zla.

Take misli so mu prišle v pijanosti in zapodil jih je kmalu od sebe.

„Naj se zgodi, kar Bog hoče. Konca počakam. Potem pa vzamem palico v roko in pojdem kakor sin. Za njim pojdem in moram ga najti, če bi tudi odšel do konca sveta.“

Danes je prišel konec. Na javni dražbi prodajajo vse posestvo. Hladnik in Ogorevec kupita vse, nikogar ne pripustita blizu, niti bogatega Lokarja ne. Potem pa poprodasta na drobno in naredita mastne dobičke. Četrtgruntarji in kočarji plačajo svoje težko prislužene novce.

Tako je premišljeval Lovro Jeran svojo usodo. Solnce je že stalo visoko, ko je pogledal okrog sebe in se ozrl po dolini. Oko mu je obstalo nad rojstno hišo. Natančno je videl doli na dvorišču postave, ki so se gibale semintja, sodnika je videl in pisarja in zdelo se mu je, kakor bi čul glasove ljudi, ki kopljejo grob njegovi lepi zemlji, ki razkosujejo zelene travnike, pisane senožeti, rodovitne njive in njegov ponos in kras grunta — vinograde.

V srce ga je zapekel ta pogled. Kakor prokletstvo je ležala nad njim duševna môra.

„Božji blagoslov je odšel od moje hiše,“ je žalostno vzdihnil. „Proč moram, proč! Tega pogleda ne prenesem.“

Vstal je in tedaj se je zavedel, da je sedel pod križem. Kakor hladilni balzam je del njegovi duši pogled na Križanega, ki je toliko trpel za rešenje človeštva. Kako mil je bil njegov glas, ko je prosil Očeta za svoje sovražnike, kako mil njegov pogled na mater in na Janeza, ki sta stala pod križem. Jeranu je klecnilo koleno in zgrudil se je pred znamenje in molil in jokal dolgo, dolgo . . .

Ko se je dvignil, je bil pokrepčan na duhu. Pogledal je na rojstno vas in na dolino, ki se je kopala v zlatih solnčnih pramenih, da je dehtelo vse ozračje od njenega prijetnega vonja.

„Pojdem, da poiščem sina in izprosim blagoslova božjega zanj in zase. — Z Bogom, rojstna vas, z Bogom, dolina! . . .“

Urezal si je v grmu potno palico in po licih so mu tekle debele solze, ko je stopal preko travnikov in vinogradov . . . .

Jesenski večer.

Jaz ljubim oblačni jesenski večer,
ko veter z listjem rumenim šumi,
odnaša ga z drevja, skoz zrak ga podi,
in vame se s silo upira,
in pot mi in hod mi ovira.
Jaz vetru kljubujem, jaz ž njim se borim,
in nočem nazaj in ne v stran!
Do cilja željenega dalje hitim
srčan in močan . . . .

Če srdu kljubujem sovražne prirode,
če njej se ustavljati znam,
naj sili umičem se besne usode,
slabič naj pred njo trepetam?! . . .
Vse moje življenje jesensk je večer,
v njem veter, vihar in nemir.
Ko vame zaganja vihar se togoten,
naj trs se uklanjam slaboten?
Naj veterček vsak
ustavi korak,
pogum mi odvzame in moč?!
Ne! — Plašil ne bo me vihar divjajoč!
Vse zbrati čem sile
mladeniške čile!
Skoz veter, vihar in nemir
junaško napravim si tir.
Naj sile besnijo usode,
jaz hočem naprej — do svobóde!
Do zlate svobode duhá,
k pokoju in miru srcá!

SLEPEC.

Zlatí se, v žarkih solnčnih koplje se
bogata, plodna sremska vsa ravnina.
Ne vidi slepec solnca niti zemlje,
igra ubožec: „Lepa naša domovina“.

Čuj, slepi mož, si gledal tudi ti
nekdáj po teh poljanah ravnih, plodnih?
Spominjaš se? Ti vzbuja melodija
ljubáv do tal domačih, rodnih?

Mordà ljubezni več je v srcu tvojem
do zemlje, ki ne vidi je oko ti slepo,
kot v srcu mnogih, ki jo gledajo
z očesi zdravimi vso rajsko — lepo.

Igrajo pač, pojó navdušeno
o zemlji tej, ki jih gosposko hrani,
a tujcu jo izročajo, prodajajo,
ker sami v srcu so mu že prodani.

A mnogi bolj so slepi, nego ti!
Ne vidijo, kako naš narod gine,
ne vidijo, kako za kosom kos
Izgublja se od naše domovine.

Tolažijo se: „Ni takó hudó!“
Uteho v stran! — Tolažba smrt je dela!
Tedáj le rešena bo domovina,
če delavcev in borcev bo imela!

Franjo Neubauer.

Mati ljubezniva.

Marija, božji si oltar,
iz raja te obseva žar,
vsa lepa si, vsa zgledna si,
ljubezni večne vredna si:
Zato te ljubi večni Bog,
in jaz te ljubim, tvoj otrok,
o Mati ljubezniva.

Marija, ti nedolžni cvet,
da lepšega ga nima svet,
lepota tvoja nam puhti,
in čednost tvoja nas budi.
Zato te ...

Marija, senčno si drevó,
ki vabiš nas, hladiš ljubkó;
kdor v senci ljubki tej zaspi,
pri tebi v raju se zbudi.
Zato te ...

Marija, ti si bister vir,
kdor pije te, je srečen zmir,
pekočo žejo ohladiš,
utrdiš nas in poživiš.
Zato te ...

Marija, vetrič si lahán,
in me hladiš, ko sem potán,
vse kužno, gnilo veješ proč,
ti vetrič ljubko dihajoč:
Zato te ...

Marija, ti si zvezde žar,
ko črez morjé buči vihár;
mornar, krmar če tebe vzrè,
nezgodi, smrti se otmè.
Zato te ...

Marija, ti si čolnič moj,
oj vzemi, pelji me s seboj;
o Mati, le veslaj, veslaj,
iz sužnosti me pelji v raj.
Zato te ...

Slikal Gabriel Maks.

Marija, ti si tempel moj,
pogosto hodim v hramček tvoj;
v tem hramčku molim in klečim,
sovraga nič se ne bojim.
Zato te ...

Marija, ti si grič visok,
ki dviga se v nebá obok,
kedor na gričku tam stoji,
ničesar naj se ne boji.
Zato te ...

Marija, ti si moj zaklad,
kako te ljubim, imam rad!
Kedor zaklad le-ta imá,
ne loči reven se s svetá.
Zato te ...

A. Hribar.

Ogljar Luka.

Slika. Napisal Ivo Česnik.

Gozd je bil globok in širok, visoke skale so molele iz tal, nevarni prepadi so zijali ob strmih stezah. Zašel sem in celi dve uri sem blodil navzdol in navzgor, gledal na solnce, ki je trepetalo v šelestečih vrhovih mogočnih smrek in visokih bukev, gledal na desno in levo, hitel po mahoviti zemlji in ostrih čereh, med nizkim, gostim grmovjem lesk in trepetlik, med malinovjem in trdim praprotjem, a izhoda nisem našel. Šel sem iz Predjame skozi Pivški gozd in hotel pred večerom dospeti do doma. Do naše vasi je najbližja pot črez Farmance, kjer stanuje v samotni hiši logar. A vrag vedi, kako sem zašel! Izgubil sem pravo smer in hodil iz doline v hrib in spet v dolino. Žejen sem bil, da bi pil umazano vodo iz blatnega kala, pa je ni bilo. Nabral sem malin in si ugasil za trenotek silno žejo. Truden sem bil, pekli so me podplati na nogah, obraz sem imel opraskan od vej, ki so mi bile zdajinzdaj ob lica in čelo. Hitel sem naprej in ne ustavil bi me ne dež, ne veter, dokler se ne bi zgrudil onemogel ali pa prišel do cilja. Nekje mora biti konec temu večnemu gozdu, nekje mora biti izhod.

Ko sem se tako jezil in potil razburjen in nervozen, sem začul veselo žvižganje. Ustavil sem se in posluhnil. Od desne strani je prihajalo. Krenil sem tja in zagledal v dolini dim.

„Kak ogljar kuha kopo. Hvala Bogu, da pridem že vendar enkrat do človeške duše," sem si mislil.

Udrl sem jo v dolino, da je listje šumelo pod mojimi stopinjami in so glasno pokale trhle veje.

Tedaj je utihnil brezskrbni žvižg — in skoro sem zvedel zakaj. Ko sem prispel na dno, sem se ustrašil, da bi mi skoraj vzelo sapo. Na mali ravnini se je kadila z zemljo ometana kopa, pet korakov od nje je stala ogljarska bajta, zbita iz plohov in bukovih ter smrekovih kolov, pred njo je stal človek, velik in orjaški, da bi se meril s Štempiharjem. Široko se je razkoračil, v mišičastih rokah je držal ostro sekiro na dolgem toporišču; oči so divje gledale, kot bi čakale na plen in bile pripravljene nasprotnika streti v prah.

„Stoj, sicer je po tebi!"

In obstal sem, kot bi bil ukopan v tisto ped zemlje. Niti besedice nisem mogel spraviti iz ust, če bi me tudi na mestu ubil divjak. A videlo se mu je, da nima tako zlobnega namena. Zasmejal se je tako glasno, da je odmevalo po gozdu, in prikazali sta se mu dve vrsti krepkih, zdravih zob. Morda so se mi zdeli tako beli zato, ker je bil njegov obraz črn, kot zamorčeva koža.

„Ne zamerite! Mislil sem, da jo ubira nadme medved ali razbojnik."

Njegov glas je bil debel in skoro surov, govoril je počasi in odmerjeno, kot bi se mu ne ljubilo odpirati ust. — Tedaj se mi je vrnila ravnodušnost in razložil sem mu svojo zadevo.

„Prijatelj, daleč ste zašli od prave poti. Nocoj ne pridete do doma. V pol uri bo noč, do Farmanc je še debelo uro. Do tja bi znabiti prilezli počasi. — Kdo pa ste?"

Razložil sem mu in mož je čudno izpremenil svoj obraz.

„Vašega očeta sem poznal in vašega deda tudi. Doge sem mu delal in tesal trame; oglje je vozil v Trst in Gorico. Ali je še živ?"

„Ne, pred dvemi leti je umrl, skoro devetdeset let je učakal."

„Potem pa ne smete nocoj od tukaj. Pri meni prenočite, v moji bajti, in žgancev vam skuham. Še pogovoriva se kaj o starih časih. Veste, jaz sem Luka Ocepek."

Stopil sem za njim v bajto in sedel na dolgo klop, ki je ob enem služila za posteljo.

Ogljarske bajte so si do pičice podobne; tri metre so dolge, dva visoke in poldrugi meter široke. Zadnja stena je zidana ali spletena iz leskovih vej in zadelana z ilovnato prstjo, stranski steni sta iztesani iz smrekovih ali bukovih hlodov, za streho služijo ozki plohi. Ob stenah sta dve dolgi klopi, pri vhodu ali pa v zadnjem kotu kurijo ogljarji ogenj, nad katerim je zabit v strop dolg, lesen kavelj. Nanj obesi lačen samotar majhen kotliček, da si skuha žgancev. Pohištvo obstoji razun iz kotla še iz lončene sklede, ponve za zabelo, dveh, treh žlic, meha, v katerem hrani skrben gospodar koruzno moko, in barigljice ali čutare za vodo.

Luka je kuhal žgance, jaz sem zdajinzdaj popil malo vode iz barigljice, ki je stala v kotu. Ni bila posebno dobra tista voda, a meni je dišala bolj kot star pikolit. In rahli žganci, zabeljeni z debelimi ocvirki, so bili prijetnejši za usta in želodec kot najboljše brželjce. Pred jedjo in po jedi je Luka naredil velik križ in molil počasi, kot bi pel. Potem je prišla noč.

Luka je popravil kopo z leseno lopato, postavil koš oprtnjak in nerodne grablje z dolgimi zobmi pred bajto, prinesel na ognjišče težko butaro dračja, sedel na klop, si prižgal pipo in vlekel v precejšnjih oddihih iz kratke cevi in gledal enakomerno v zubelj.

Legel sem na klop, a zaspati nisem mogel. Preveč sem bil truden.

„Kaj ne spite?" me je vprašal Luka črez pol ure, ko je opazil, da imam odprte trepalnice.

„Ne morem. Štel sem do sto in nazaj, a ne zaspim. Slišite, Luka, povejte mi kaj o svojem življenju. Mogoče potem zadremljem."

„Najprej bova molila rožni venec. Tako delajo v vsaki pošteni hiši. In tudi jaz ne opustim te stare navade, čeprav sem zrastel v gozdu med robatimi ljudmi. Ker ste moj gost, se morate ravnati po meni."

In molila sva gotovo pol ure rožni venec. Čudil sem se tedaj Lukovi pristni pobožnosti in nepokvarjeni naravnosti.

Zunaj je vladala prijetna noč. Šumelo in šelestelo je perje po drevju, komaj slišno so se zamajali vrhovi ob lahnem vetru — po vsem gozdu je odmeval tih šepet. Mesec je izšel tam za Postojno, njegovi odsevi so zatrepetali po gozdnih jasah in mahovitih dolinicah. Začul se je dolg, zategel glas. Lajal je lisjak . . .

„Zdaj pa pripovedujte, Luka!" sem ga opomnil po molitvi.

„No, no, bom pa pripovedoval prav polagoma, da zaspite, kot bi zibala mati otroka in mu pela pesmi."

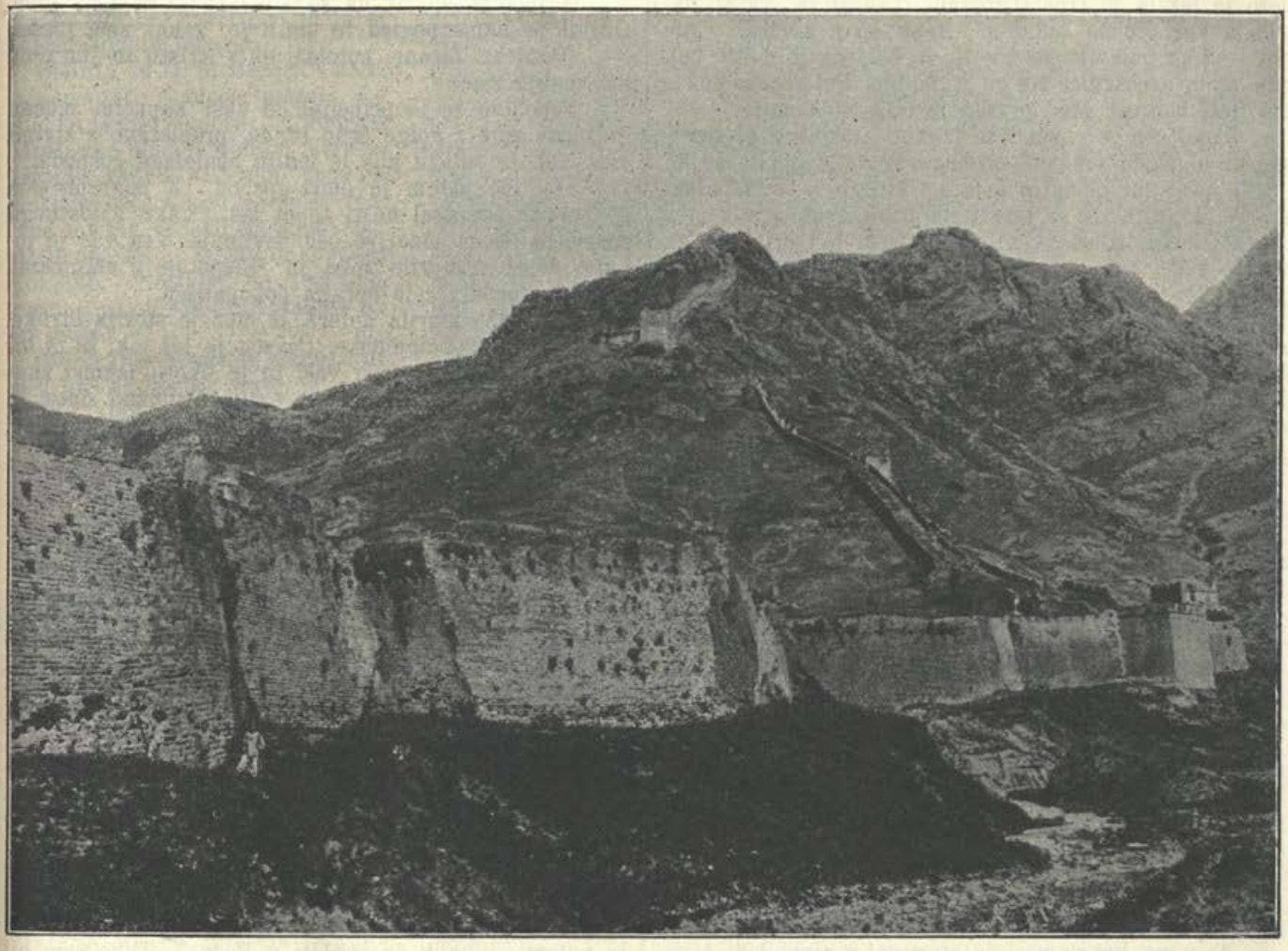
Nabasal si je pipo, vzel ogel iz žerjavice in prižgal. Stegnil se je na klop in dvigali so se dolgi kolobarji temnosivega dima proti stropu. Na ognju sta tleli dve debeli čoli in droben zubelj je plapolal po

zakajeni bajti ter odseval na črnem obrazu ogljarja Luke in na njegovih velikih izrazitih očeh.

Luka je govoril počasi. Tako grmi za gorami v hudi suši in naznanja hlepečim srcem, da se vlije na mater zemljo pohlevna ploha, ki ohladi polja in travnike, brajde in vinograde.

„Naša vas je srednje velikosti in do pičice podobna drugim. Takrat, ko sem bil jaz majhen, in to je bilo pred petdesetimi leti — so bile hiše večinoma še s slamo krite, nizke in zakajene. Dandanes so si sezidali ljudje kar cele palače, pa so manj zadovoljni kot tedaj. Zapravljivi so postali kot tisti rimski cesarji, ki so kristjane mučili, kakor sem slišal nekoč v Tam sta se vozila s kočijo, pila po hotelih in igrala karte z goljufi ter zapravila do dva stotaka. Potem sta prišla skesana domov in delala dalje, pila vsako nedeljo po navadi in si kvarila mlade moči. Kako ne bi pila! Pet krčmarjev se trudi in vabi ljudi k sebi z besedo in dejanjem, pet krčmarjev, pomislite, pet v vasi s šestdesetimi hišami. In jaz pomnim, da je bila samo ena gostilna.

V tej vasi sem bil torej rojen. — Sredi vasi je stala hiša mojega očeta z malim vrtom. Moj oče je bil velik in močan kot hrast, mati pa majhna in okrogla. Nista me božala, trdo sta me vzgojila, kakor leži to v krvi mojim vaščanom. Največje zlo na svetu so jim

Kitajsko obzidje (glej stran 40.).

pridigi. Naša vas prekaša vse druge po lahkomišljenosti in zapravljivosti. Posebno mladina ne ve, kaj bi počela z denarjem. Zasluži veliko z gozdom, potem pa požene v nedeljo po grlu, pije in kvanta po gostilnah in ponoči se stepe za malenkost. Pet fantov se spravi na enega, pobijejo ga skoro do smrti, potem pa hodijo cele procesije k sodniji. Gospod se trudi na prižnici, pa je star in njegovih pridig so se navadili, da imajo čisto kosmata ušesa. Pred pustom se spravijo možje in fantje in zakoljejo prašiča, potem kuhajo, cvrejo, jedo in pijejo celo noč in cel dan. Lansko leto sta si zmislila dva fantalina, da bi bilo lepo pogledati malo po svetu. Začutila sta v žepu svetle kronce, ščegetale so ju in udarila sta jo v Trst. To je bilo pod jesen.

solze, še celó ženo vidite redko jokati. Zato pa čutijo v srcu tem večjo žalost, če jih zadene nesreča.

Jaz sem bil edinec. Komaj sem oblekel hlače, že sem gonil kravo na pašo. Z desetim letom sem pa šel z očetom v gozd. Od tedaj ga nisem zapustil, z vso dušo sem prirastel nanj in ljubim ga strastno.

Takrat je v naši vasi začel poučevati gospod poleg krščanskega nauka tudi branje, pisanje in računanje. Meni ni bilo mari za tiste čačke, katekizem me je učila že doma mati, zato nisem imel sitnosti, ko je bilo treba k spovedi, birmi in sv. obhajilu. Znabiti še danes bolje znam poglavitne resnice kot marsikateri paglavec, ki trga po šest let hlače po šolskih klopeh.

Z očetom sem torej lazil po gozdu, se učil postavljati kopo in vihteti tesačo. In tekom let sva si prislužila veliko. Lahko bi si kupili četrt grunta, da ne bi živela več samotarskega gozdnega življenja. Bog je pa hotel drugače in njegovih naredb ne smemo preobračati. Dobre so in v naš prid, dasi jih večinoma ne razumemo.

Ko sem dopolnil dvajseto leto, sem bil močan in krepak kot oče. In tisto leto mi ga je pobrala smrt. V gozdu se je hudo prehladil, dobil prsno vodenico in zapljučnico. Mati je tekala okrog padarjev in Postojnske konjederke, da bi pomagala. Nakopala si je še sama bolezen. Komaj smo zakopali očeta, je legla, zatekati so ji začele noge in jo bolele do smrti. Celo leto je ležala in trpela grozno. Takrat je zagospodarila v vasi kužna bolezen. Rekli so ji kolera. Črne pike so se pojavile po životu, v želodcu je dobil bolnik ujed, preobrniti mu ga je hotelo. Pol vasi je umrlo na tisti bolezni. Med prvimi je bila moja mati.

Tako sem v enem letu izgubil stariše in življenje se mi ni zdelo vredno počenega groša. Gnusilo se mi je, in prav mi je došla kolera. Drugi so se bali bolnikov, branili so se nositi jih pokopavat, jaz sem v žalosti hodil iz hiše v hišo, se nisem bal prijemati za otrple roke, zatiskati očes, polagati v rakve in nositi jedila. Koliko tuge sem videl tedaj! A tudi veliko ljubezni in požrtvovalnosti. Otroci so objemali mrtve stariše, mati je dojenčka tiščala na svoja prsa in se bala zanj, kot ptica za svoje mlade, če jih zalezuje kača. V vsaki hiši je bil jok in stok. Zanemarjali so same sebe, niso se umivali, niso pometali in snažili postelj. Ženske so večinoma molile v cerkvi, moški so kleli berača, ki je zanesel kugo v vas. V soboto zvečer je prenočil pri sosedu Polenšku. V nedeljo zjutraj ga je našel hlapec mrtvega v listju. Zvilo je hlapca, zvečer je bil na mrtvaškem odru. Popoldne je prijelo mojo mater, opolnoči sem ji svetil.

Tako je morila črna dekla s koso od jutra do večera. Gospod župnik je tolažil, molil, delil zakramente. Dohtar je mazal in dajal kapljic, bil pri roki povsod. A zaman je bila pomoč, dokler ni ustavil bolezni večni zdravnik in gospodar življenja.

Vas je bila zastražena in nihče se ni mogel ukrasti vanjo ali iz nje.

Povedal sem vam že, da sem se izpostavljal v največje nevarnosti, iskal sem smrti, da me združi z rajnkima. Ni je bilo, pač pa mi je prišlo novo življenje kot plačilo za trud in ljubezen do bližnjega. V tistih nesrečnih dneh sem dobil dekle, ki bi me moglo osrečiti.

Tam na koncu vasi je stanoval v nizki hiši črevljar Miha. Obilo družine je imel, a s pridnim delom je vse preživljal, ženo in petorico otrok. Tudi v njegovo hišo je zagazila kolera s svojim morilnim orožjem. Tri otroke mu je pobrala. Tudi sam je zbolel in najstarejši sin Peter. Mati in osemnajstletna Manica sta stregli, jokali, vzdihovali in klicali na pomoč sv. Roka in vse svetnike. Tudi jaz sem prišel po parkrat na dan pogledat in tolažit. Gospod župnik je z besedo in dejanjem pomagal. Stara Meta, na pol gluha kuharica, je nosila vsak trenotek dobre svinjske juhe. Posebno za Miho se je gospod zanimal. Pa Bog je drugače sklenil, tudi črevljar je umrl in sina smo pokopali dva dni potem. Koliko je jokala Manica, vam ne morem popisati. Tolažil sem jo in delo ji je dobro. Videl sem, da mi je bila hvaležna. Niti besedice ji nisem rekel o svojih čustvih, ki so polnila že tedaj moje srce. Prekruti so bili časi za take besede. Vedel sem, da gleda s čudovito vnemo na moje delo. In to mi je bilo dovolj.

Dan potem, ko smo zagrebli črevljarjevega sina, se je raznesla novica, da je zbolel gospod. Vsi so jokali, vsa vas se je zbrala pred župniščem in čakala name, ki sem stopil pogledat k bolniku. Zdravnik je stal ob postelji. Gospod je ležal v groznih bolečinah in se zvijal v bolesti, kot bi ga davilo v grlu in bi ga napadal krč. Duh je bil voljan pretrpeti vse muke, a telo je bilo slabotno in se je pokoravalo zakonom narave. Plamteče oči so bile uprte v Krista, ki je visel nad posteljo, razpet na križ.

„Kaj bi radi?“ me je vprašal zdravnik.

Gospod je opazil, da se je prikradel nekdo v sobo. Obrnil je name pogled in slutil je, zakaj sem prišel.

„Pozdravi farane, potolaži jih v Kristu in jim reci, naj molijo zame!“

Popoldne se je pripeljal do vasi kapucin, močan in zdrav mož z dolgo črno brado, prepleteno s sivimi vlakenci. In tolažil nas je mesto obolelega gospoda.

Tri dni potem je umrl gospod. K pogrebu sem ga seveda pomagal nesti zopet jaz. Tako žalostnega sprevoda nisem videl še celo življenje. Vsa vas je jokala, ženske so vile roke in šklepetale z ustnicami. Meta je tarnala celo noč na pokopališču.

To je vse storila kolera, iz mož je storila otroke, iz žena obupane dojenčke. Povsod je bil jok, ki ni bil nikdar v navadi v naši vasi in je skoro izumrl znabiti od tedaj, ko so Turki mesarili nedolžno deco in oskrunjali dekleta, svete cerkve, kapelice in grobove, vlačili v sužnost dečke, fante in može.

Štirinajst dni je razsajala kolera kot povodenj. Potem je polagoma ponehala, črez mesec je odšel zdravnik. Tako smo vedeli, da je končala strašna šiba svoj tepež. Spomin je ostal neizbrisen na tiste dni in stari možje z grozo pripovedujejo o veliki nesreči.

Meni je prinesla Manico. Kaj bi vam pripovedoval o njej, o njeni lepoti! Tisti čas sem ljubil njeno dušo, ki je bila bolj čista kot studenčnica. Lepa je bila in to je vse, kar rečem. Naše matere rode od nekdaj sinove junaške in hčere zale. — Dogovorila sva se in mati je pritrdila najini zaobljubi.

Bil sem svoj gospodar, imel sem še nekaj goldinarjev v gotovini za vsako potrebo. Veliko sem seveda porabil v materini bolezni, ko nisem skoro celo leto prijel za delo v gozdu.

Vojak nisem bil. Rekli so, da sem ravnodilec in prav so imeli. Hvaležen sem jim za tisto napako, ki so jo našli na mojem telesu. Tri leta jesti komis — in potem — hajdi še znabiti v Bosno! Tako sem bil prost vseh ovir in lahko bi se poročil precej. A umazana duša mi je prekrižala vse načrte in račune.

Kržišnikov Groga je bil sin najbogatejšega kmeta v vasi. Z zavistnim očesom je gledal mojo in Maničino ljubezen. Na vsak korak mi je pazil, in Manici se je dobrikal, kjer se je mogel. Očrnil me je pri dekletu, da hodim pod druga okna, da marsikatera skrivaj za mano pogleduje in da se ji jaz nasmehujem.

Začel sem zopet hoditi redno v gozd, doma me ni bilo po cele tedne, ko sem žgal oglje. Tako je imel zapeljivec dovolj prilike, da mi je izmaknil najdražje, ga ujel v mrežo in se poigral ž njim kot poreden ribič z ribo.

Prepozno sem zvedel žalostno resnico. Groga se mi je hudobno nasmejal, Maničina mati me je odpravila s par neprimernimi priimki, dekle mi je očitalo

nezvestobo. Manici nisem zameril toliko kot materi, ki je sedla na limanice vkljub starosti. Želela si je za ženina bogatega kmeta. A kdor visoko leta, lahko nizko pade. Tu se je zgodilo po tem pregovoru.

Žalosten in jezen na vse sem se zakopal v gozd, delal kope, tesal in tešil na ta način bolečino. Predno sem prav mislil, sem zacelil rano. Bil sem mlad, ponosen in v delu sem našel pozabljenje. A obnovila se je rana.

Za Manico so začeli ljudje kazati s prstom. In zgodilo se je res, kar se je zgodilo redko v prejšnjih časih: dobila je sina. Upal sem, da jo reši Groga sramote, a ni se zmenil za greh, ki ga je storil. Zapustil jo je in si izbral bogato nevesto.

Smilila se mi je Manica v srce, a pomagati ji nisem mogel. Le eno mi je bilo mogoče: odračunati fantovsko plačilo v obilni meri na Grogin račun. Počakal sem ga nekega večera pod vasjo in tam sem mu jih naložil petindvajset, da je obležal na mestu in krevljal pol leta. Slutil je, da sem jaz, poznal pa me ni in dokazati mi ni mogel.

Manica je hirala in umrla črez pet let na jetiki, nato je mati redila sina Franceta, ki se je lepo razvijal. A Bog pomozi! Kaj bo ž njim po njeni smrti?

Neke sobote sem se vračal zgodaj iz gozda. Na trati pred vasjo sem zagledal gručo otrok, ki se je glasno krohotala, v sredi je pa jokal deček, pretresljivo jokal in se besno zaganjal v deklice in fante.

„France, kdo pa je tvoj oče?“ ga je dražil prvi.

„Vsak izmed nas ima očeta, ti ga pa nimaš,“ je vpil drugi.

„France nima očeta,“ je ponavljal cel zbor.

„Imam ga, imam, da veste,“ je jokal France.

„Pa ga povej!“

Molčal je, tolkel na desno in levo in se grizel v ustnice. Dva starejša sta ga zgrabila za roke in vrgla na tla in tepli so ga.

„Dajmo ga, dajmo ga, saj nima očeta!“

V srce me je zabolelo, skočil sem med gručo, oklofutal otročaje na desno in levo in prijel fantka za roko.

„Ne jokaj, Francek! Pojdi z menoj!“

„Očeta nima, zato smo ga,“ je zinil najpredrznejši.

„Tiho, še enkrat naj mu kdo kaj očita! Čutil bo mojo pest.“

Bojazljivo so se poskrili in me gledali od daleč. France je pa ihtel in zastonj sem ga tolažil.

„Stric, ali je res, da nimam očeta?“

„Imaš ga, Francek, vsak človek ima očeta. In vsi ljudje imamo tudi Očeta v nebesih.“

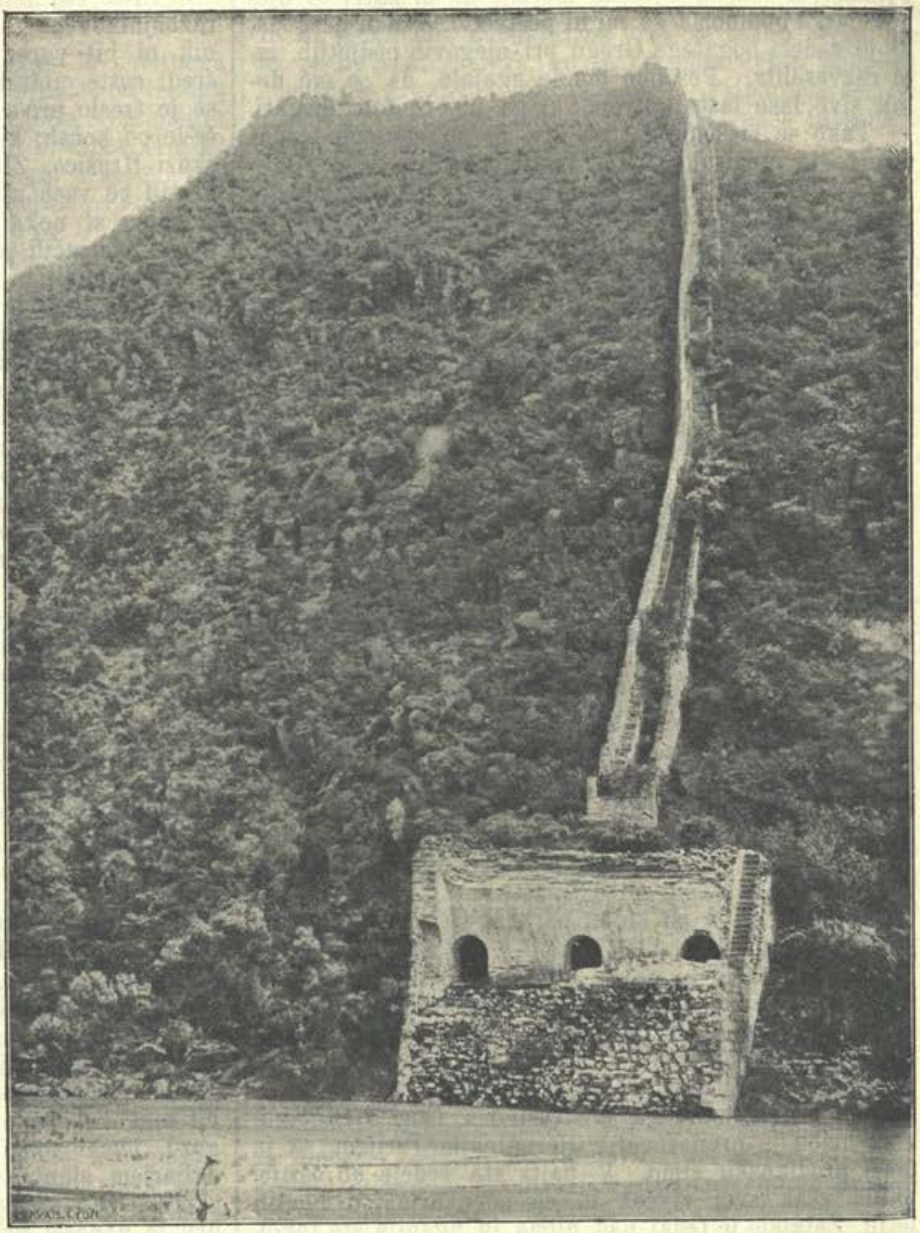
„Kdo je, kdo je, da jim povem?“

In lepa misel mi je padla v glavo. Bil sem je vesel in še danes se je ne kesam.

„Od danes sem jaz tvoj oče, Francek.“

„Vi, vi — ste moj oče?“

Gledal me je z dolgim pogledom, potem je povesil glavo in molče stopal poleg mene. Vedel sem ga do babice in ji razložil neprijetno dogodbo in svoj sklep.

Kitajsko obzidje (glej stran 40.).

„Ti, Luka, da bi storil to! Nisem zaslužila tega ne jaz ne moja hči.“

„Otrok je nedolžen in treba je skrbeti zanj po vaši smrti. Groga se ne briga za take malenkosti, velik gospod je postal in kupčuje z lesom.“

Solza ji je zaigrala v očeh, le ena solza. Videl sem, da se kesa.

Od tedaj sem imel cilj v življenju, ki je bil vreden dela in truda.

France je hodil v šolo, kakor je velela postava; čeprav se mi je zdelo nepotrebnih polovico tistih čiričarov, mu nisem branil nikoli. Ko je dokončal svojo dolžnost, sem ga vzel s seboj v gozd in tam sem ga priučil vsemu, kakor je mene učil moj oče. Fant me je ubogal rad in mi je bil hvaležen. Poslušal je z veseljem moje nauke in modrovanje in ljubil samoto kot jaz. Ogibal se je vina, bil zmeren, trezen in varčen, da sem se mu kar čudil. Ko je dorastel in spoznal podlost svojega pravega očeta, ga je začel sovražiti. Prizadeval sem si z vsemi močmi, da bi zatrl ta njegov čut. Popolnoma se mi ni posrečilo. Vsaka nezgoda, ki je zadela bogatega Grogo pri njegovih podjetjih, ga je razveselila. Posebno mu je ugajalo, da so mu delali sive lase lastni otroci, ki ga niso hoteli ubogati. — Tako se maščuje lastna kri, če jo zaničuje rodni oče, če jo prezirajo in zasramujejo bratje.

O Francetu in njegovi babici le še par besedi! Saj take zgodbe so si podobne kot jajce jajcu, eno je daljše in debelejše kot drugo. Morda je deset let tega, kar je umrla starka. Hišo in tistih par njivic je prevzel France. Nekaj si je prislužil sam, nekaj sem mu dodal jaz in ko so predlansko leto prodali na dražbi Starmanovo kmetijo, je polovico kupil on, si izbral pridno nevesto in danes redi živino in le malo gozdari. Dobil je že tudi sinčka, ki sem ga bil vesel tako jaz kot on. Kadar mi je dolgčas, lezem iz svoje bajte in se poživim med mladimi. Silil me je, naj se naselim pri njem. Dokler mi Bog da zdravje in krepko naravo, rajši lazim po gozdu, poslušam ptičje petje in ponoči sanjam o preteklih časih. Ko mi bodo opešale noge in vid, pa pojdem v pokoj in se preselim k Francetu, da mi bo kuhala in prala njegova žena. Prej pa ne! In če mi bo, mi ne bo zastonj. Po smrti tako zapustim vse Francetu in njegovim otrokom, razun kar bo potreba za pogreb, zadušnice in večno mašo."

Vstal je. Zamišljeno je zrl v zubelj nekaj časa, naložil znova tobaka v pipo in si prižgal.

Zunaj je vel hladen veter, nalahno je šepetalo drevje, nekje je skovikala sova.

„Ali še ne spite?" me je vprašal Luka.

„Ne," sem mu odkimal. „Povejte še kaj o življenju v gozdu, Luka! Zelo mi ustrežete."

Stegnil se je po klopi, parkrat tlesknil z roko po stegnu in začel:

„Gozd! Kdo bi ga ne ljubil! Toliko povesti je v njem, toliko zgodb. To bi govorile stoletne smreke, da bi imele usta in jezike, to bi dopovedovali javorji. Kako so nekdaj lovili tod medvede, polhe in rise. Tudi o vašem starem očetu bi govorile. Sam vam je znabiti pravil, kako ga je strašil ris. Gori v Štefanovem hribu je prenočeval z Bernatovim Jurijem, ki je umrl predlansko zimo. V bajti sta sedela ob ognju, palila vsak svoj vivček in se pogovarjala o mladih letih. Zalajalo je tedaj nad njima in uganila sta takoj, kdo je pozni ponočni gost. Jurij se je prestrašil in mislil, da je ravno prišla njegova zadnja ura. Molil je in se obrnil v kot, da ne bi videl strašne zverine. Spomnil se je najbrž tudi tedaj, da je nekoč bral v nedeljo lešnike med mašo in ga je strašilo. Vsa dolina se je tresla pred njim. In tam je bilo največ lešnikov. Zlodej mu jih ni privoščil. Vaš ded je bil pa pogumen in ni izgubil nikdar hladne krvi. Postavil se je na stražo pred kočo in za kratek čas sekal mlado bukev. In prav, ko je ris pribevskal do koče, se je podrlo drevo proti njemu in ga spodilo v dolino. Doli smo bili mi: France, par ogljarjev in jaz. Nismo se ustrašili zverine. Čemu? Saj bi mu makari sam razprašil gobec. Čakal sem pred kočo in tovariši okrog mene. Prilomastil jo je, da so kar pokale veje. Zavzdignil sem sekiro in mu preklal glavo, ko se je mislil zakaditi nadme.

O tihotapcih bi vedel veliko govoriti gozd, o rokovnjačih, o tatu Medlišku, o vojaku, ki je šel na dopust in se prekucnil v brezdno, o ponesrečencih, ki so se podrle nanje smreke in prevrnili vozovi. O tem bi vedeli govoriti Pivški in Nanoški gozdovi cele noči.

Pred sto leti je kar mrgolelo tatov, roparjev in razbojnikov po teh duplinah in dolinah. Noben popotnik ni bil varen pred njimi, marsikateri je obležal sredi ceste, ubit in oropan. Bili so tako predrzni, da se je treslo pred njimi ponoči ljudstvo po vaseh. Kaj še-le po kočah, ki jih je takrat ležalo le par ob cesti skozi Hrušico. Zlasti ob francoskih vojskah so se naklatili od vseh strani beguni. Ko je prišel mir v deželo, so si nekateri sezidali hiše po skrivnih hribih in se udomačili, drugi so se prijeli ogljarstva, veliko so jih polovili in postrelili. — Tihotapci so bili boljši, pustili so ljudi pri miru, brigali so se le za tobak in leblajtarje, ki so jim nagajali, kjer so mogli. Nanos je bil tem brezdelnežem in klatežem pravo zavetišče. S Krasa so nosili svoje nahrbtnike in se tihotapili po skrivnih stezah do rovtarskih vasi, Idrije, Logatca in Pivke. Sleherno skrivališče, vsaka luknja jim je bila znana. Kmetje so jim šli na roko in jih skrivali, kupovali od njih tobak, ta in oni je stopil ž njimi v zvezo in ga razpečaval.

Skoro v istem času je živel neki Medlišek. Doma je bil sredi tiste globeli, ki se razteza od Sanabora do Bele in dere po njej ob hudih nalivih mogočen hudournik. Danes je tista hiša podrta, le par zidov še stoji in malo strehe in zanemarjena kapelica pod drčato potjo s sveto družino, slikano na lesen podstavek. Kmalu bo dež in zimski vihar uničil še ta spomin lepih preteklih dni. Niže doli se je naselil nov posestnik, skrben gospodar, ki je kupil vso nekdanjo Medliškarijo. Zato je tudi podedoval stari priimek.

V tisti bajti je bil rojen Medlišek, znamenit tat. Menda mu je bilo tako pririjeno; slišal sem staro ženico, ki je trdila, da mu je čarovnica pri rojstvu zarekla in da ni mogel nič zato, če je imel predolge prste. Že kot deček je kradel klobase. Ko je pa dorastel in hodil na dnino, je izmikal orodje in ga prodajal za slepo ceno. Kolikokrat je bil zaprt, a ni se odvadil. Naposled ga je obsovražil vsak človek in že otroci so s strahom čuli njegovo ime. Podivjal je in predrzno kradel plečeta, denar, obleko in obuvalo. Ves gozd je bil njegovo kraljestvo. Zasado je pretaknil in Pivški gozd, jemal voznikom pičlo kosilo in barigljice vina, ogljarjem slanino in moko. Imel je skrbno urejeno skrivališče v Medvedji lozi, hrane dovolj za celo zimo, drv je nanesel vkup, preskrbel si je dobro posteljo iz listja in slame, tudi odeje mu ni manjkalo. A prišel je zanj dan plačila. Izsledili so ga pastirji. Sanaborci so ga zasačili, ko je ravno kuhal žgance. Zgrabili so ga in tirali v vas. Ko so zagledali onemoglo žrtev pred seboj, je vzrastla njih jeza. Na sebi je imel ukradeno obleko in klobuk Koritnikovega Groge. Črevlji so mu bili prekratki, zato je odsekal sprednji konec, da so prsti gledali beli dan. Ko je zagledal kmet Lazar svoje ukradene črevlje, je podivjal. Obdelovati je začel Medliška po nogah in vpiti, Koritnikov Groga mu je pomagal. Priletele so ženske in prosile, prišla sta tudi orožnika in ga odpeljala v Vipavo, in od tam so ga

dali v Ljubljano, kjer so ga obsodili na pet let. Jetniški zrak na ljubljanskem gradu ni bil pripraven za Medliška in sušica ga je menda kmalu pobrala.

Dokler niso sezidali vražjih železnih cest, se je zgodilo največ nesreč po rudnikih in gozdovih. Že pogosta znamenja pričajo, da se je na tistem mestu naglo ločila kaka duša s tega sveta. Vaš oče je moral mlad zapustiti ta svet vsled take nezgode. Devetindvajset let, pa pojdi v cvetu pod zemljo! To vam je znano, čeprav ste bili takrat še otrok in ga niste mogli poznati. Povem naj vam rajši o neki drugi nezgodi!

Trideset let bo skoro od tedaj. Bilo je poletnega jutra, ko smo podirali smreke. Ni bilo daleč od tistega globokega brezdna v Zasadi, kjer je bila v prejšnjih časih ledenica. Z nami je bil tudi moj Francek. Toliko časa me je prosil, dokler ga nisem vzel s seboj. Oddaljil se je od nas in prilezel k brezdnu. Za kratek čas je metal kamenje, ki je odmevalo po široki votlini in se valilo s police na polico, dokler ni pribobnelo na dno. Črez kratek čas začuje glas in vzdihe. Ni slišal natančno besedi, le neprestani klic: „Pomoč, pomoč!“ je razumel. Prihitel je k nam in zmedeno pripovedoval:

„V brezdnu je človek! Pomoči prosi. Pojdite poslušat!“

„Francek, nemara si slišal glas kamna, pa si mislil, da te kdo kliče.“

„Ne, ne! Zdi se mi, da me je ogovoril, naj ne mečem škrli v votlino.“

„Ljudje božji, kaj, morda je res! To je nekaj groznega,“ sem vzkliknil.

Napravili smo se k brezdnu. Drobna steza je peljala prav do roba, tako, da človek misli: „V dolino grem“. V temni noči lahko zagazi v brezdno, v brezdanjo globino.

„Oho, ali je kdo v brezdnu? Oho, človek, če si še živ po božji milosti, odgovori!“ smo vpili v zevajoče žrelo, ki vzbuja strah in grozo, ako gledate vanj.

„Ljudje, pomoč!“ se je glasilo tenko in zdihujoče.

„Ni dvoma, človek je in prav na dnu. Na nobeni polici se ni ustavil. Ves mora biti razbit in razmesarjen. Čudež je, da še živi,“ sem razlagal. „Dva po vrvi v Podkraj! Vrvi vseh treh zvonov bodo morda zadostovale.“

Odpravila sta se dva mlada in urna fanta.

Medtem je ubožec vzdihoval; tolažili smo ga in izpodbujali k vstrajnosti, a odgovora ni bilo in bali smo se, da nam umre, predno prineso vrvi.

Fanta sta se vrnila in posvetovali smo se, kdo pojde na dno. Največ poguma sem kazal jaz. Navezali so me, mi dali svetilko okrog pasu in čutaro vina in spuščal sem se polagoma. Na vsaki polici sem obstal in se priporočil angelu varihu, potem se drsal v božjem imenu po strašnih raskavih stenah nizdol. Ko sem prišel na dno, se je razgrnil strašen pogled pred menoj. Na skalah je ležalo razbito truplo, roke in noge so bile polomljene, prsti na rokah so bili razcefrani in so krvaveli. Okrog usten je ležal težek, bolesten izraz, na čelu je zevala krvava rana, lasje so bili strjeni od krvi. Ogledal sem si ubogo žrtev od nog do glave in zapazil vojaško obleko na razdrapanem telesu. Ko sem se natančneje ozrl na roke, sem zapazil, da tišči desnica krčevito usnjat pas, ki je bil ves razjeden in razžvečen. Revež si je krotil lakoto na ta tak način. Pogledal sem oči in zadel me je presunljiv in žalosten pogled.

„Hvala Bogu, hvala Bogu!“ so šepetale ustnice.

Vzdignil sem glavo in nastavil k ustim čutaro. Pil je v dolgih požirkih, potem je oživel in mi hlastno pripovedoval s slabim glasom, da je tri dni v brezdnu, da je bil na dopustu par dni, da se je vračal k svojemu polku v Postojno, kjer je na orožnih vajah, da je v temni noči zašel in se ponesrečil, da je doma iz Zadloga in da se mi zahvaljuje.

Bil sem v novi zadregi. Če bi ga navezal nase in bi vlekli oba naenkrat na vrvi, se lahko utrga. Da bi ga navezal samega, ko se ne more držati pokoncu, zopet ne gre. Bog mi pomagaj! Priporočil sem se Mariji in vsem svetnikom, ga navezal nase in sebe v sredi ledij in pod pazduhami z vrvjo.

„Bog, moj patron in angel varih me varujte! — Hop, v imenu božjem vlecite, pa počasi!“ sem zavpil.

Take vožnje ne bi rad doživel še enkrat. Pogumen sem in srce mi ne skoči takoj v hlače, a rečem vam, da me je takrat stresala groza. Smrdelo mi je v brezdnu in grozno je vplival zrak in globočina name. Zdaj in zdaj me zgrabi zeleni škrat za noge in povleče na dno, izpije kri in zadavi mene in ubogega vojaka. Pa varovala me je Mati Božja Svetogorska, h kateri sem se zatekel vsako leto enkrat in se bom vedno, dokler mi Bog da zdravje. Srečno sva se pricincala do vrha.

Naredili smo nosila in ga odnesli v Podkraj, kjer se je spravil z Bogom in izdihnil še tisti dan.

Tako, vidite, mnogo bi vedel pripovedovati gozd. Dandanes ni več tistega življenja v njem kot nekdaj. A nam je vedno najljubše prebivališče. Najbolj zdravega se počutim tu. Mislim, da se moram ravno gozdu zahvaliti, da nisem niti enkrat bolan. Hranim se preprosto: jem zelje, krompir, fižol, žgance in vsake kvatre pogačo. Za kavo, ki je neobhodno potrebna vsaki ženski, se ne zmenim. Pijem le redko vino, žganja nikoli. Pravijo mi, da sem skop, a ne brigam se za čenče. Hodim svojo pot in se počutim najbolj srečnega.

Včasih premišljujem, ko sedim pri kopi o hudobiji ljudi in dobroti božji. Zakaj ne udari Bog nekaterih lopovov? Groga je nakopičil toliko grehov, da bi jih ne seštel, za celo grmado jih je. Manico je osleparil, vdove je zatiral, pri posojilih je zahteval krivične obresti, par kmetov je pritiral na beraško palico. Mislim si že, da ga čaka plačilo, če ne tu, pa tam. Tam, tam bo velika mlaka. Kristus nam bodi milostljiv!“

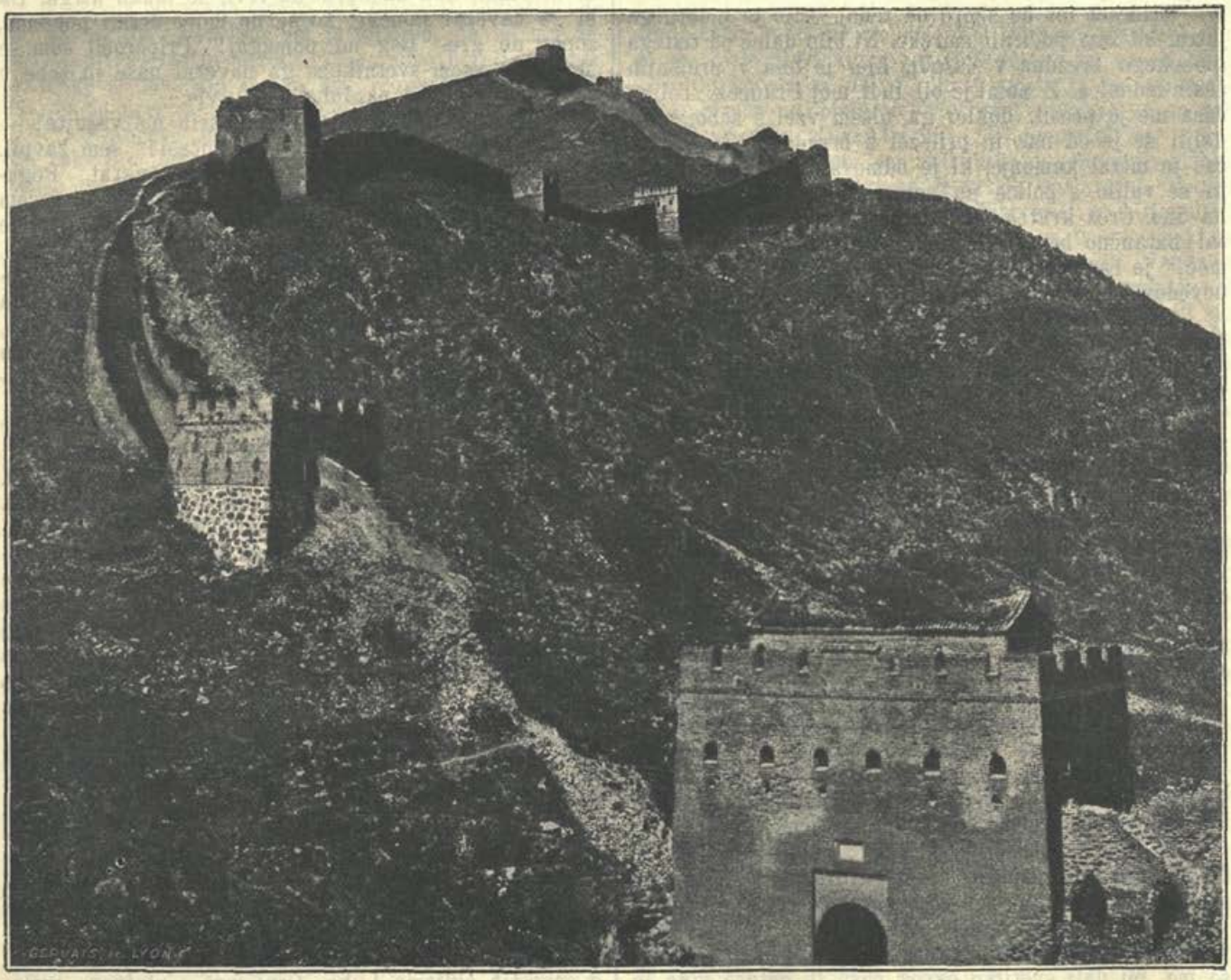
Luka je vstal, vrgel debelo čolo na ogenj, šel pogledat h kopi, jaz sem pa kmalu zadremal in sanjal o povestih ogljarja Luke. Črni mož s platneno srajco in hlačami hodnjačami, suhimi lici, velikimi čeljustmi, s sivo, zamazano brado, mišičastimi rokami in krepko postavo mi je začel ugajati. Pod raskavo skorjo je bilo mehko srce.

Ko sem se zbudil drugo jutro, je že solnce plesalo v drobnih pramenih nad gozdom. Oglašali so se ptičji kori, brenčale so muhe med drevjem, ose in čebele so iskale medu po malinovju. Luka mi je postregel z žganci in me spremil do starega znamenja, ki ga je postavil moj ded na širokovejato bukev. Od tam mi je bila znana pot na Farmance in Belo. Zahvalil sem ogljarja in se nisem kesal, da sem prenočil v njegovi bajti.

Kitajsko obzidje.

Vsa severna meja velikanskega kitajskega cesarstva je zagrajena proti tatarski in mongolski deželi z velikanskim zidovjem. Človeštvo je gradilo malo tako velikanskih stavb, le piramide v Egiptu se dado s tem zidom primerjati. V nekaterih delih je ta zid že popolnoma razrušen, v drugih pa dobro ohranjen. Zid je dolg 2000 kilometrov, to je približno desetkrat tako dolg, kakor železniška proga iz Celovca v Trst. Deloma se zid razteza po ravnini, potem pa se vzpenja tudi kvišku v planine, deloma je le eden, deloma pa dvojen zid. V rednih prestankih je zid utrjen s stolpi. Velikanska vrata vodijo semtertja skoz zid in služijo še danes kot mesta, kjer se plačuje užitnina. Kjer je zid še ohranjen v popolni moči, je pri tleh 7 *m*, v višini 4 *m* močan. Višina ni povsod enaka: v ravnini, posebno v jarkih, je zid visok 10 *m*, na hribih pa se zniža na 5 *m*. Temelj je napravljen iz obdelanega granita, zgoraj je zid napravljen iz opeke. Ta opeka je 50 *cm* dolga in 12 *cm* široka, torej dosti večja kakor naša.

Velikansko zgradbo je sezidal cesar Še-koang-ti, ki je vladal v l. 246—200 pred Kr. Velikanski zid naj bi bil obramba zoper Mongole, ob enem pa lep spomenik cesarjeve oblasti. Celo tretjino prebivalcev vsega cesarstva je cesar prignal na delo. Granitni kvadri so se morali natančno obrezavati, da se med dvema niti žrebelj ne da vtakniti vmes. Gore in vode niso smele zgradbe zadržavati in vrh zidu je bila napravljena pot, po kateri je moglo vštric jahati osem jezdecev. Dve tisoč let se je zgradba vzdržala, v l. 1465—1487 je bila zopet popravljena.

Kitajsko obzidje.

Cesar Še-koang-ti bil je na to zgradbo tako ponosen, da je dal uničiti vse zgodovinske spise, razven tistih, ki so opisavali njegovo zgradbo; hotel je, da naj ljudstvo pozabi vse druge vladarje in se naj spominja edino le njega. („Kath. Missionen“ 1910.)

Dandanašnji zid nima nobenega pomena več. Med narodi pa je nastala prislovica o kitajskem zidu, ki brez potrebe loči soseda od soseda.

Soseda.

Povest. Spisal Batog.

I.

Poldne je zvonilo. Mili glas malega vaškega zvona se je razlegal po ozki dolinici tja do nizkih zelenih gričev, kateri so oklepali v polkrogu vasico Žarno. Majhna je bila vas, komaj je štela trideset hiš. A imela je svojega duhovnika, imela svojo ljudsko šolo. To je zadostno kazalo, da so bili prebivalci te vasi zavedni. Vedeli so, kolika dobrota je, ako je blizu duhovni gospod; vedeli, kolikih koristi donaša dobro urejena šola. Zato so pa oba, gospoda duhovnika in gospoda učitelja, spoštovali in ljubili. Marsikdo se je zatekel v župnišče, ko mu je bilo treba dobrega sveta. Tudi šola je bila vsakomur odprta, kateri si sam ni znal raztolmačiti kakega pisanja. Korist take vzajemnosti ni izostala. Ljudje na Žarnem so se med seboj ljubili in spoštovali. Le redkokedaj se je pripetilo, da sta se dve sosedi zbesedičili. In še tedaj je bila stvar kmalu končana.

„E kaj, kdo se bode za kaj takega kregal," rekla je vselej pametnejša; „ko bi zdaj-le gospod mimo prišli in bi naju slišali?"

„Prav praviš," odgovori druga in obe izgineta v hišah.

Tako se je večjidel končalo vsako besedovanje.

Sveti mir je tedaj vladal nad Žarnim in blagostanje se je udomačilo med prebivalstvom. Pa nobena reč na svetu ni večna. Tako je tudi nek dogodek razburil duhove na Žarnem, in po hišah je šumelo, kakor vrše valovi na razburkanem morju . . .

To vam pa hočem zdaj pripovedati . . .

Na koncu vasi ob bistrem potoku sta stali dve hiši. Prva, visoka in lepo pobeljena, je kazala, da prebiva v njej premožen kmet. Prostorno dvorišče pred hišo je bilo snažno pospravljeno. Na desni so bili hlevi za živino in skedenj, a na levi vrt za različno zelenjad. Dve visoki jablani pa sta stali v nasprotnih kotih na vrtu, kakor dva mogočna stražnika. Tu je gospodaril Jakob Dobnik, najpremožnejši vaščan.

Takoj na drugi strani imenovanega vrta je imel svojo hišico Jurij Vodeb. Tista hišica se ni mogla nikakor primerjati s prej opisano. Bila je nizka in krita še s slamo. Pred njo je bilo tudi dvorišče, a zelo majhno, in hlev na levi strani komaj za tri repe. A še teh ni bilo notri. Ko je pri Dobniku prežvekovalo sladko seno do trideset glav, samotarila je pri Vodebu edina kravica. A dasi se je videlo tukaj siromaštvo, vendar je bilo tudi tu vse v lepem redu in snažno. Vsaka reč je bila na svojem mestu in kazala umnega gospodarja. Zato se je pa tudi mala kmetija dobro obnesla in z vsakim letom si je Vodeb bolj opomogel.

Poldne je tedaj zvonilo. — Prijazni žarki pomladnega solnca so poljubavali ravnokar razcveli belordeči cvet Dobnikovih jablan. Bližnji griči so bili odeti v praznično obleko, katero jim je na novo prinesla težko pričakovana vigred. — Bila je nedelja. Vse okoli je bilo veselo. Vrabci pred hišo so se valjali po pesku ter kričali, kakor razposajeni paglavci. Visoko v zraku je krožil kragulj ter z bistrim svojim očesom željno gledal mastno perotnino na Dobnikovem dvorišči. A nanjo si ni upal, kajti sedel je na klopi pred hišo stari Dobnik in mirno kadil iz kratke svoje pipice. Mož ni bil videti vesel. Nagubano lice mu je bilo temno in oči so gledale nekako otožno v veseli svet. Bil je Dobnik mož šestdesetih let in velike rasti, a starost je tudi njega nekoliko sključila. Sneg mu je pobelil lase. „Vse bi še bilo," dejal je včasih, „le noge me nočejo več nositi." In res je bil slab v nogah. Temu si je pa menda bil kriv sam. V mladih svojih letih je imel namreč mnogo kupčijskih potov. Po teh potih se je mož pa le vozil, kajti že takrat je bil premožen in je imel v hlevu več konj. Malo je hodil peš. Ako se pa človek vedno in povsod le vozi, ošibe mu noge. Tako se je godilo Dobniku. — Kaj naj vam povem o njegovem značaju? Bil je pošten, delaven, varčen, a zraven mož blagega, za vse dobro vnetega srca.

Ko je zvonilo, je snel Dobnik klobuk raz glavo in odmolil.

„Dolgo ga ni; kaj praviš, Barba, morda je slabo opravil?" Obrnivši se proti kuhinjskim vratom, je govoril postarni ženski, katera je v kuhinji pomivala posodo.

„Pa res," odgovori ona, ter dela dalje.

Barba je bila sestra pokojne žene Dobnikove. Bila je bolehna in je že dolgo bivala v Dobnikovi hiši, prej je pomagala, a zdaj je po smrti pokojnice gospodinjila sama. Bila je omožena, a zelo nesrečno. Mož ji je zapravil vse premoženje in z ostankom pobegnil v Ameriko, Bog si vedi kam. K sreči ji je bila sestra dobra in Dobnik usmiljenega srca, da jo je vzel k sebi, kjer se ji je bolje godilo kakor v zakonu.

Kmalu se zasliši iz dalje peket konjskih kopit. V prah zavit voz se je naglo premikal proti hiši, kjer je obstal. Z voza stopi krepak mladenič ter izprezaje konja ogovori Dobnika:

„Vse dobro, oče, jutri bode vse v redu."

„Dobro, Janez, ali dolgo te ni bilo. Čakali smo te sinoči. V nedeljo se ne spodobi vozariti okoli. Ali si bil pri sv. maši?"

„Bil, zjutraj na Kozjem."

„No, da vsaj tega nisi zamudil. Zdaj pa pojdi južinat. Mrzlo je že."

Rekši hoče Dobnik sam spraviti konja v hlev in pokrmiti, ker ravno ni bilo hlapca doma, a sin pravi:

„Le pustite, oče, vam se ni treba mučiti. Ko poskrbim za žival, potem že pridem."

Kmalu je bilo vse v redu, sin in oče sta sedela v sobi za mizo. Z veseljem opazuje Dobnik sina in molči. Imel ga je rad, in kako tudi ne? Saj je bil Janez edinec, kateri mu je od sedmero otrok še ostal. Vsi so v mladosti pomrli za jetiko, ki so jo podedovali od matere, katero je tudi lansko zimo Bog k sebi poklical. Povsod je imel srečo, le v družini ne. Spomin je Dobnika težil in bal se je še za Janeza, kateri mu je bil edino veselje, dasi je bil ta po zunanje videti krepak in popolnoma zdrav. Kaj bi počel, ako bi še njega izgubil?

„No, ali je staremu Petru bolje? Ali ti je plačal dolg?"

„Ne še, oče. Ali ozdravel je in prav zato me ni bilo že sinoči. Prišel je namreč iz mesta šele zvečer. Denarja pa ni imel in prosil me je, naj počakam do jutri, ker ima od nekod dobiti. Tam nisem hotel čakati, a jutri pojdem zopet tja."

„Dobro. Zdaj pa še nekaj!“

Umolknil je Dobnik in nekoliko časa gostejše oblake izpuščal iz svoje pipe. A kmalu je dejal: „Glej, Barba je stara. Vsega ne more sama več opravljati. Ko dobiš od Petra onih osem tisoč kron, pojdeva v mesto k notarju in prepustim ti gospodarstvo. Potem pa veš, da si moraš poiskati nevesto.“

Sin molče pokima. Ni bil vajen očetu mnogo odgovarjati. Storil je vselej, kar mu je ta veleval.

„Cejeva bi bila zate, kaj misliš?“ reče še oče. „Imela bo lepo doto in pridna je.“

„Pa naj bo,“ dé sin in vstane, da pogleda v hleve.

Zadovoljen je bil Janez z očetovim predlogom. Vesel je bil, da ima tako skrbnega očeta. A najbolj ga je veselilo, da je oče izbral njemu Cejevo Franico. Saj je že dolgo mislil nanjo, a povedal ji je ni bil še nikoli, da jo ima rad. Pa čemu tudi? Katera se bode pa branila biti nevesta bogatega Dobnika?

Ko se je zmračilo, odmolila je Barba rožni venec, in družina se je podala k počitku. Zvečer v krčme ni zahajal ne stari Dobnik, ne Janez. Le popoldan ob nedeljah si semtertja videl Janeza pri kozarcu vina. Nocoj pa dolgo ni mogel zaspati. Premišljeval je o stvari, katero je bil sprožil oče. Prihodnost se mu je kazala tako lepa! In kako je hotel živeti? Posestvo mora rasti, delo očetovo mora pod njegovim vodstvom še bolj uspevati in vse to bode vodila Franica!

Zadovoljen sam s seboj je vstal drugo jutro še predno je solnce pogledalo zvedavo izza bližnjih gričev.

II.

Lep dan je bil. Vse prebivalstvo iz Žarnega je hitelo na bližnje njive. Ostajali so doma sami otroci. Po njivah pa je vse oživelo. Pred Vodebovo hišo je bil naložen voz gnoja. Stari Vodeb, mož pri sedemdesetih letih, siv in skljućen, a dobrosrčnega obraza, je stopil ravno v hlev, da bi vpregel kravico v voz. Sin njegov, Matija, je bil čvrst mladenič srednje rasti, lepega, zagorelega obličja. Najgorši fant je bil v vasi. Njegova sestra Marica in mati Neža sta bili že na polju.

Prav ko hoče Matija pognati kravico iz dvorišča, prikaže se stara Barba pri vrtni ograji, katera je ločila hišo Dobnikovo od Vodebove.

Kakor je že to ženska navada, da se mora kaj pogovoriti, sicer zastane jezik, nasloni se tudi Barba na vrtno ograjo. — Mimogrede omenimo, da sta bili Dobnikova in Vodebova hiša od nekdaj prijazni.

„Bog daj srečo, sosed,“ reče Barba, držeča v roki šop peteršilja. „Ali vozite tudi vi gnoj?“

„Tudi, tudi; zadnji čas je,“ odgovori Matija ter hoče pognati. Ali ona ne neha.

„Tudi mi bi danes vozili, ali Janez mora iz doma precej popoldan; hlapec je nekaj obolel, drugega pa ne moremo dobiti.“

„Kam pa gre Janez?“

„I, terjat gre na Kozje. Menda bo prinesel danes štiri tisoč domov.“

Barba je imela poleg vse svoje poštenosti tudi to lastnost, da je sebe in svoje ljudi rada hvalila.

„Štiri tisoč?“ Oba se začudita.

Mlajši pa še žalostno — dostavi:

„Oj, ko bi jaz le polovico tega imel, tedaj —.“ Toda stavka ni dokončal, samo oči so se mu nekako čudno zaiskrile.

Barba je menda to zapazila, kajti nasmehnila se je in pristavila:

„Boš že še dobil, boš. Saj si priden — oženi se! Saj se bo tudi naš Janez. Pa tega ne smeta nobenemu povedati!“

„Katero bo pa vzel,“ vpraša Matija.

„I, glej no, menda Cejevo Franico!“

Matija ni dalje vpraševal. Obledel je in se ugriznil v ustnici. Potem je pa hitro pognal kravo in ne spregovorivši besedice je zamišljeno stopal za vozom.

„No, tega je pa nekaj pičilo,“ govori Barba sama s seboj, ko zapazi to naglo in čudno spremembo. Potem pa stopa počasi z vrta proti hiši, kjer je Janez pripravljal voz za odhod.

Popoldne pa je oddrdral po beli cesti proti Kozjemu. Iz cvetočega grmovja so ga pozdravljali drobni ptiči, hvaleči z glasnim petjem Stvarnika, kateri je podaril tako lep dan. Biserna voda je šumela veselo ob cesti in Janezu je bilo tako lahko pri srcu, da bi bil kar zaukal.

III.

Noč je nastopila. Po lepem dnevu se je pooblačilo nebo in le semtertja se je pokazala zvezda med pretrganimi oblaki. Jelo je škropiti. Pri Vodebu je sedela vsa družina na ognjišči in stari Vodeb je pripovedoval po končani molitvi o dobrih in slabih časih. Vedel je še marsikaj iz francoskih časov. Vsi so zvesto poslušali. Matija sam je bil danes slabe volje. Zamišljeno je zrl v plapoleči ogenj in videlo se mu je, da ne sliši pripovedovanja očetovega. Ubogi Matija! Težko mu je bilo pri srcu, ko je slišal, da povpraša Dobnikov Janez po Franici. Saj jo je on imel tako rad! A zdelo se mu je tudi, da ga ona rada vidi. In zdaj pride vmes ta Janez! Vzela ga bode. Kaj ga ne bi, saj je priden, spoštovan in najpremožnejši fant v okolici. Toda on, kaj bode ž njim? Ali bode mogel to prenesti? Z Janezom sta si bila dobra prijatelja. Kaj, ako bi mu vse razodel? Toda ne, tega pa že ne! Smejal bi se mu morda! — Take in enake misli so vrvele Matiji po glavi. — Stari Vodeb je opazoval sina in zapazil izpremembo na njegovem obrazu. Toda rekel ni sinu ničesar. Ta pa je vstal in namesto v svojo spalnico, je šel skozi vrata na prosto, kjer je začel že naletavati gosti dež. — Družina se je začudeno spogledala, kajti Matija ni bil vajen zvečer okoli hoditi. Toda mislili so vsi, da se bode kmalu vrnil. — Ali minila je ura za uro, toda Matija le še ni bilo. Vodebovi so se podali spat, a v skrbeh so bili vsi.

„Kaj neki ima?“ mrmral je oče sam pri sebi in ni mogel zatisniti očesa.

„Gotovo je šel kam kaj pomagat,“ dostavi mati. „A čudno, da ni ničesar omenil.“

„Da bi se le kmalu vrnil,“ pravi oče v skrbeh. — Matija je med tem kakor brez glave blodil po stezah črez polje. Mislil ni ničesar, le glava mu je hotela počiti. Sam ni vedel, koliko časa že hodi okoli, a naenkrat je bil na cesti proti Kozjemu. Tam, kjer dela cesta velik ovinek proti Kozjemu, katero je od Žarnega oddaljeno kaki dve uri, je mala gosta hosta, zarastla z visokimi hrasti. Blizu te hoste je dospel. Samoten je bil ta kraj in ljudje so si marsikaj pripovedovali o strahovih, ki baje todi strašijo. Tudi Matija se je naenkrat domislil takih pripovedovanj. In res! Čuj, kaj je to? Zdelo se mu je, da je daleč za njim nekdo tako čudno in glasno zaklical: „Jezus Marija!“ Potem je bilo naenkrat vse tiho. Matiji je postalo tesno pri srcu. Zbal se je in urnih nog jo je krenil proti domu, ne ozrši se ne na levo, ne na

desno. Še v postelji ni mogel dolgo zaspati. Le kratek spanec poln mučnih sanj mu je objel trudne ude.

Oče in mati sta ga slišala, ko je prišel in še le tedaj sta mirno zaspala . . .

Zjutraj, še predno je dan zazoril, je hodil stari Dobnik po hiši. Šemtertja je postajal in majal z glavo.

„Pa ne, da bi se bil navadil ponočevati," mrmral je sam s seboj. „Dozdaj sem bil s fantom prav zadovoljen. Priden je bil in boljšega gospodarja ne bi potrebovala hiša. Hm, toda ta dva dni mi nekako dolgo noče s Kozjega! Še zdaj ga ni domov in do sinočnega večera bi se bil lahko vrnil trikrat!"

Dobnik je vzel v roke zdaj to, zdaj ono reč, da bi kaj pripravil za delo. Toda nič kaj mu ni šlo izpod rok. Vedno in vedno je moral misliti na sina in te misli so bile celo mučne.

„Na Kozjem sem slišal, da radi igrajo. In to visoko! Kaj, ko bi bil Janez zašel med igralce! Potem je izgubljen. Ta strast se ne da zatreti. Toda ne, to ni mogoče! . . ."

Med tem je hlapec vstal in začel je raznašati po dvorišču. Tudi Barba je prišla z zaspanimi očmi iz svoje spalnice.

„Ali ga še ni?" vprašala je zaspana starega. Toda odgovora ni čakala. Začela je nakladati drv na ognjišče in kmalu je plapolal rdečkast plamen kvišku.

„Ni ga, in ni," mrmral je Dobnik in stopil na vežni prag, da bi opazoval vreme.

Zjasnilo se je bilo in rdeča zora je vstajala izza sinjih, še z belo odejo pokritih gor. Onkraj potoka se je usedel slavec v grm in njegova pesem je božala staremu Dobniku uho tako sladko, da je za nekoliko pozabil sedanjosti in mučnih misli svojih.

Med tem je stopil nekdo na dvorišče. Bil je mož kakih petdesetih let. Počasi se je bližal Dobniku, kakor bi se ga bil bal.

Ta ga je zagledal še le, ko je stal pred njim.

„Dobro jutro Bog daj, Dobnik!"

„Bog daj, Bog daj! No, kam pa ti tako zgodaj, Marko?"

Oni ne odgovori precej. Dobniku se je zdelo, da je mož nekoliko v zadregi in ne ve, kako bi začel. Mislil si je, gotovo ima kak nujen pot, potrebuje denarja in ga nima. Prišel je na posodo. Ker je poznal Marka kot moža-poštenjaka, mu reče:

„No, no, Marko, morda kaj potrebuješ?"

Toda ta še vedno molči. Še le na drugo vprašanje začne:

„Včeraj sem bil v mestu. Pozno ponoči sem prišel na Kozje, in ker me je dež zasačil, sem prenočil pri Gašperju."

Ko je Dobnik slišal imenovati Kozje, vstal mu je neki sum, da bode pripovest Markova gotovo kaj v zvezi z njegovim sinom.

Zato je silil:

„No, le hitro pripoveduj dalje."

„Saj pravim. Danes zjutraj jo krenem proti domu. A ko pridem tam pri ovinku do gozdiča, — toda, Dobnik, ne ustraši se in bodi pogumen, zagledam —"

Stari Dobnik je prebledel.

„No, zagledaš?"

„Tvojega sina v — krvi."

Prijel se je Dobnik za vrata, da ni omahnil in nemo je zrl pred se. Niti besedice ni bilo iz njegovih ust.

Črez dolgo se je zdramil:

„Ali je mrtev?"

„Ničesar več ne potrebuje," je odgovoril Marko.

Kakor bi ga bil kdo pobil s pestjo, zgrudil se je Dobnik na tla. Barba, katera je slišala zadnje besede in padec, je zavpila na glas. Nesli so starega v postelj. Barba pa je tarnala in vpila ter si ni vedela pomagati.

Kmalu potem so korakali štirje možje po cesti proti gozdiču. Dobro uro potem so prinesli Janezovo truplo domov. Na glavi je imel veliko rano. Konja in voza ni bilo videti nikjer. Še le tretji dan so ga našli v majhni vasici blizu mesta in pripeljali lastniku.

Na Žarnem je bilo vse razburjeno. Hudodelstvo se je zgodilo v njih okolici, od vseh priljubljenega mladeniča so ubili. Vse je tarnalo in pomilovalo starega Dobnika, kateri je s sinom izgubil zadnje veselje.

V Dobnikovo hišo se je vselila žalost. Starega je zadel mrtvoud in noge mu niso več rabile. Ležati je moral in videti mu je bilo, da težko pričakuje tudi on zadnje ure. Poklicani zdravnik je dvomljivo zmajal z glavo na vprašanje Barbino, ali bode kedaj okreval. Barba je jokala, da se je kamenu smilila.

Tako se naenkrat lahko preobrne sreča v nesrečo, a človek vse ložje prenese, ako se vda v voljo onega, kateri nas po svoji neskončni previdnosti z nesrečo pripravlja, da bodemo kedaj vrednejši gledati njegovo obličje.

IV.

Janez je ležal na odru. Glavo je imel zavezano, a na beli ruti se je poznal črn madež krvi, katera se je bila na nji usedla. Mlado in staro, vse je hodilo kropit nesrečnega. Po poti pa so se ljudje razgovarjali, kako se je moglo pripetiti tako hudodelstvo. V njihovem kraju celo o kakem pretepu nikdar ni bilo slišati, a zdaj pa naenkrat celo uboj! Toda tudi oropan je bil Janez. Onih štiri tisoč goldinarjev, katere mu je usodepolni večer odštel Peter na Kozjem, ni bilo več. Različna mnenja so nastala med ljudstvom in težko so pričakovali sodnijske komisije iz trga B.

Najhujše je pa pretresla nesrečna ta novica Vodebovega Matija. Blizu nesrečnega mesta je bil sinoči. Slišal je vzklik: „Jezus, Marija." Takrat se je moralo zgoditi hudodelstvo. Morda bi bil lahko rešil Janeza, da ni tako strahopetno zbežal. Vest mu je očitala, da je tudi on nekoliko kriv Janezove smrti. Potrt in bled je hodil okoli hiše, ni si upal iti kropit k sosedu. Pri vsem tem še zapazil ni, da ga domači nekako od strani pogledujejo. Oče ga je zamišljeno opazoval in žalost mu je bila na obrazu. Mati si je v kuhinji večkrat na skrivnem otrla solzo, katera ji je siloma porosila oko. Vedenje Matijevo ji ni bilo danes všeč in nehote se ji je vrivala misel: Kaj, ako bi bil Matija sinoči zraven pri hudodelstvu? Doma ga ni bilo, zjutraj je slišal o denarjih, a Janez mu je bil na poti tudi zaradi Franice, o kateri sta stara vedela, da je Matiji pri srcu. Vse to sta premišljala, toda drug drugemu sta se bala razodeti strašnih teh misli, in tako sta molčala oba.

A zopet se ji kaj takega ni zdelo mogoče. Poznala sta dobro Matijo in bila sta nekako potolažena.

Popoldne je prišla komisija. Gospodje so najprej izpraševali, kdo je ukazal Janeza prenesti domov. Saj vedo, da mora ostati mrtvec na mestu, dokler ne pride gosposka. Toda možje so se izgovarjali, da so mislili, da je Janez samo ranjen in ranjenca brez pomoči puščati bi ne bilo prav. Še le doma so spoznali, da je mrtev. Nato so odšli na ono mesto, kjer je bil Janez

ubit. Tam je bil poznati še krvav sled, toda večinoma jo je izpral dež ponoči.

Na strani ceste poznala pa so se v travi vozna kolesa in v blatu konjska kopita, katera so pa bila obrnjena proti Kozjemu, a ne proti Žarnemu. Sklepali so vsi iz tega, da je bil konj privezan k hrastu, a se je ponoči odtrgal in ubežal. Pri hrastu je ležala še srednje debela vrv. Drugega niso našli ničesar.

Vrnejo se tedaj na Žarno, kjer zdravnik preišče truplo in trdi, da je smrt nastopila med deseto in enajsto uro zvečer.

Začelo se je izpraševanje navzočih. Nobeden ni vedel povedati ničesar. Mislil si je vsak svoje, a gotovosti ni bilo. Eden izmed nosačev pa, Rekarjev Jože, je ostal zamišljen na strani in temno je zrl na tla. Preiskovalni sodnik to zapazi. Bliže stopi k Jožetu, potrka ga po rami in pravi:

„Ali bi ti vedel kaj povedati?“

Jože se zgane. Ne odgovori ničesar, le z ramami zmaje.

Sodniku se je zdelo to sumljivo.

„Govori, če ne, te bodemo prisili.“ Rekši pokaže orožnika.

Jože se ne zmeni za žuganje. Mirno vpraša:

„Kdaj pravite, da je Janez umrl?“

„Sinoči med deseto in enajsto uro.“

„Sinoči sem bil na straži,“ pravi nadalje Jože. „Bila je vrsta na meni in hodil sem nekaj časa gori in doli po vasi. Začelo je deževati in skril sem se pred dežjem v Dobnikovo lopo. Enajsto uro sem še slišal biti, a potem sem naenkrat malo zadremal. Kar me zbudijo nagli koraki od Kozjega sem. Pogledal sem, ker je bila tema, nisem spoznal prihajajočega. Kmalu potem so pa zaškripala vrata pri Dobnikovem sosedu — Vodebu, in nekdo jih je zapahnil za seboj.“

Okoli stoječi so ta govor pazno poslušali. Ali majali so neverjetno z glavami.

„Sanjalo se mu je,“ dejali so vsi. Misliti si niso mogli, da bode sum takega zločinstva zvrnil na Vodebovo hišo, katero so poznali vsi za pošteno.

Jože je pa le svojo trdil. Sodnik je vedel dovolj za zdaj. Napotijo se k sosedu.

Pri Vodebu so bili vsi doma, ko stopi gosposka v hišo. Matija pri tem pogledu prebledi. Bistro oko sodnikovo ni tega prezrlo.

„Je bil kdo iz te hiše sinoči do enajste ure zunaj?“ vpraša sodnik z resnim glasom.

Matija stopi predenj in mirno reče:

„Jaz, gospod sodnik.“

Oče in mati sta stala prestrašena v kotu, Marijca je trepetala po vsem životu.

„Kje ste bili?“ izprašuje sodnik dalje.

Matija nekaj časa premišljuje, a nazadnje reče:

„Tega še sam ne vem, gospod sodnik.“

To so bile usodepolne besede. Iz njih je takoj sklepal sodnik, da je Matija kriv, ker išče izgovor.

V tem hipu stopi Dobnikova Barba v hišo. Hotela je prositi Vodeba, da bi bedel ponoči pri mrliču. Takoj je sprevidela, kaj se godi v hiši.

„Ali ste videli, da je šel Janez včeraj iz doma,“ vprašuje dalje sodnik.

„Videl,“ odgovori mirno Matija.

Barba se naenkrat domisli, da je ona to včeraj pravila Vodebovim.

„Saj sem jaz povedala, staremu in Matiji. Še to sem povedala, da bo Janez imel pri sebi štiri tisoč goldinarjev.“

Matija je videl, da je izgubljen. Mrtvaško bledo mu je postalo lice in debele kaplje so se mu prikazale na čelu. Vse to je pa sodnik v svoje prav obračal.

„Ali je še kdo drugi v vasi vedel, kam gre Janez?“

„Nobeden,“ odgovori Barba.

„Torej, pojdite z nami,“ pravi nato sodnik Matiji.

Začeli so preiskovati hišo, toda našli niso najmanjše stvari, katera bi bila sum potrjevala.

Matija se voljno vda in odpravi. Predno odide, stopi k njemu oče.

„Sin, verjamem, da si nedolžen! Na starost mi je Bog poslal to skušnjo, volja njegova se zgodi! Nanj se spominjaj in ne bode te zapustil!“

Molče poda sinu roko. Temu pa padajo vroče solze nanjo. Mati in hči zaplakali sta glasno. Odpeljali so Matija . . .

V.

Lep je bil pogreb Janezov. Vas še ni videla enakega. A tudi žalosten je bil. Stari Dobnik je ležal doma in ni se ganil na postelji. Solza mu ni porosila bledega lica, ali v prsih mu je kipelo, da ga je skušalo zadušiti vsak hip. Barba sama ni mogla vsega opravljati. Vzela si je deklo, katera je v kuhinji odpravljala, med tem ko je ona ure in ure presedela pri postelji bolnikovi. — Tudi pri Vodebovih je bila v hiši sama žalost. Videl si le blede, od solza razorane obraze domačih žensk in temno nagubano lice starega Vodeba. Tiho in nekako čudno mirno je bilo v hiši, prav kakor bi kdo ležal na mrtvaškem odru. Po vasi pa je čudno vrelo. Ljudje so bili vsi zbegani. Dasi so bili prepričani, kako pošten je bil Vodebov Matija, vendar jih je bilo mnogo med njimi, kateri so dejali, da je on morilec. Denarji se že skrijejo, dejali so med seboj, in komaj čakali, da se zvrši preiskava.

Matija je med tem sedel v preiskovalnem zaporu. Pri preslišavanju je vedno enako govoril in sè svojim mirnim obnašanjem se je prikupil sodnikom, kateri so bili že skoro prepričani, da je nedolžen. Ali okoliščine so ga težile in dober izid še ni bil zagotovljen. Zaslišane so bile priče in pri tem se je zvedelo celo, da je Matija rad videl Franico, katero si je v nevesto izvolil Janez. Tudi to je bilo obtožencu v kvar.

Prišel je dan glavne obravnave. Matija je tudi zdaj enako govoril in niso mu mogli dokazati dejanja. Končno je bil oproščen zaradi pomanjkanja dokazov.

Tri dolge mesece je prebil v zaporu. Shujšal je bil med tem in kdor je poznal v njem prejšnjega čvrstega in krepkega mladeniča, zdaj bi ga ne bil več spoznal. Izginil je smeh raz njegova usta in oko ni imelo več onega mladeniškega ognja. Samo tedaj, ko so ga spoznali nekrivim, razsvetlil se mu je obraz in zaiskrilo oko, a kmalu je bil zopet teman in obupan, kakor prej v zaporu . . .

Pozno poletje je že bilo. Visoko na nebu je plavalo solnce ter vroče svoje žarke pošiljalo na žejno zemljo. Molili so ljudje za dež, ali ni ga hotelo biti.

Še rosa ni hotela padati, kajti skoro slednji večer jo je razpršil veter. Takega vročega poletnega dne je korakal Matija po prašni cesti proti domu. Veselje mu je širilo črez dolgo zopet prsi, katera so tako željno dihala v sebe čisti zrak. Ali misel na minulost mu je zopet nagubala mlado lice. Oproščen je bil. Toda, bodo ljudje verjeli, da je popolnoma nedolžen? Ali ni bil oproščen le zaradi pomanjkanja dokazov? Ogibali se ga bodo, kakor gobavega in doma mu ne bode prestati! Take in enake misli so mučile ubogemu

Matiji glavo in srce. Pri vsem tem mu je pa še vest očitala, da bi bil oni večer morda lahka rešil Janeza in s tem odvrnil toliko nesreče in žalosti od hiše Dobnikove in svoje.

Po vasi se je naglo razširila novica, da je Matija oproščen in da se vrača domov. Različno mnenje se je vzbudilo v ljudstvu. Boljši del je Matijo obžaloval in ga imel za popolnoma nedolžnega. Ali bili so vmes tudi ljudje, kateri mislijo o svojem bližniku rajši slabo, nego dobro. Imel je Matija prav, ko si je slikal tako temno nadaljnje svoje življenje.

Ko je dospel v vas, so ga pozdravljali nekateri radostno, a drugi so se mu ogibali, ako je le mogoče bilo.

Doma pa so ga sprejeli radostno in solze veselja so igrale v očeh cele družinice.

„Bog svojih ne zapusti," dejal je stari Vodeb in hvaležno je vzdignil svoje oči proti nebu, zahvalivši se v kratki molitvici nebeškemu očetu.

Matija je med tem že nekoliko pozabil prestanih izkušenj. Ali naenkrat je zapazil, da se ga vsi ogibljejo. Celo Cejeva Franica, zaradi katere se je bil še najbolj poprijel dela, se ga je že večkrat ognila ter pred njim povesila oči. Veselost, katera se mu je bila nekoliko vrnila, izginila je zopet in temnega obraza je hodil po svojih opravilih. Po dnevi se je nekoliko raztresel, ali toliko hujše mu je bilo ponoči. Mračne misli mu niso dale zaspati. Vročo glavo je pritiskal ob zglavje ali celo ob mrzel zid, da bi se mu burna kri umirila. „O moj Bog, moj Bog, stori, da se dožene moja nedolžnost," zdihoval je s pretresajočim vzdihom. Premišljeval je, ali bi ne bilo dobro, ako bi prodal vse, kar ima ter se preselil drugam. Ali to misel je vselej zavrgel. S takim dejanjem bi potrdil sum v ljudeh. Vest ga peče, dejali bi vsi, zato jo je potegnil. Sklenil je ostati. Najbolj ga je pa peklo to, da morda tudi stari Dobnik ni prepričan o njegovi nedolžnosti. Sklene, da ga obišče.

„Živel Habsburg"-koračnica. (Slikal Kozak.)

VI.

Naglo je tekel dan za dnevom. Matija se je poprijel dela še bolj nego prej in očiten je bil blagoslov nad Vodebovo hišo. V kratkem je zadobila koča novo streho, krito z opeko. Ko si je Matija prislužil s krvavimi žulji nekoliko denarja, je začel po malem kupčevati z živino. Tudi tukaj mu je šlo vse po sreči. Kmalu je imel razširjen hlev in v njem troje lepih živinčet. Ta očiten blagoslov božji bi bil moral iz ljudi odpraviti najmanji sum o nedolžnosti Matijevi. A namesto tega, je učinil ravno nasprotno.

Začeli so ljudje s početkoma na tiho, a pozneje glasno šepetati: „Kje pa jemlje Matija denar?" In pozabili so njegove neumorne pridnosti in delavnosti.

„Saj je imel Janez oni večer pri sebi štiri tisoč," rekali so eden drugemu. Tako je sčasoma prišlo, da je imela večina v svojih srcih Matijo za morilca.

Nekega zimskega dne se napoti na to težavno pot. Burja je tulila okoli oglov vaških hiš in pršila v oči droben naletajoč sneg. Vrabci so silili v hiše in sinica je tolkla z ozeblim kljunom na šipe z ledenimi rožami posutih oken. Mraz je bilo, da je škripalo.

Matija stopi v Dobnikovo hišo. S temnim očesom ga sprejme Barba, ki se je v tem času silno postarala. Od onega usodepolnega dne ni nič govorila z Vodebovimi. Posebno staremu Vodebu je bilo tako težko, a vdal se je in če je slučajno srečal Barbo, pozdravil jo je. Ta je pa vselej le molče hitela mimo njega. Tako se je med sosedoma nagromadila nevidna stena, katera jo je skušala razdružiti za vedno. Ko se je vrnil Matija domov, je ostalo vse pri starem.

„Kaj bi rad," odgovori Barba osorno.

„Z očetom bi rad govoril," odvrne Matija prijazno.

„Ni mogoče, le pojdi, od koder si prišel," raztogoti se Barba. „Take ljudi, da bi on zdaj poslušal, ta bi bila lepa!"

To vedenje je Matijo zelo užalilo in proti svoji navadi odgovoril je nekoliko bolj osorno:

„Pa vendar bom govoril ž njim.“

Rekši odide po stopnicah v sobo, kjer je vedel, da leži Dobnik.

Barba vije roke in polglasne besede: tat, morilec itd. so se ji vsipale iz ust.

Med tem je Matija vstopil pri Dobniku.

Ta je ležal na pol sedeč na rahli postelji. Zgodila se je ž njim velika izprememba. Bila ga je sama kost in koža in očesi sta bili tako globoko vdrti, da se je Matija ustrašil.

Niti besedice ni mogel izpregovoriti pri tem pogledu. Pal je na koleni pred posteljo bolnikovo, prijel mrzlo njegovo roko, katera je ležala nad odejo in zjokal se je kakor otrok.

Stari Dobnik se je čudil takemu vedenju in skušal mu je odtegniti roko.

„Ali tudi vi verjamete, oče“, stokal je Matija glasno. „Recite, da ne verujete in dali mi bodete nazaj življenje, katerega ne morem več nositi.“

Dobnik je omahoval. Prepričan ni bil, da je Matija nedolžen, zato je molčal.

„Vi ne verujete,“ vzklikne Matija, skoči po konci in beži iz sobe.

V tem je Dobnik napel vse svoje moči in polglasno je klical za odhajajočim:

„Ako si nedolžen, se bode skazalo. Bog svojih ne zapusti! Ako si pa kriv, tresi se, kajti kazni božji ne uideš.“

Utrujen je zatisnil oči. Ko je Barba prišla pogledat, je že nekoliko zadremal.

Matija pa se je doma zaprl v svojo sobo in nihče ga ni videl tisti dan.

VII.

Omeniti nam je še neke osebe, katero smo že slišali imenovati v tej povesti. Oseba ta je Peter Dobrnik, krčmar in posestnik na Kozjem.

Precej ko prideš v Kozje črez novo popravljeni most, ugledaš veliko belo poslopje s prostornim dvoriščem in nanovo zidanimi hlevi za različno živino. Nad visokimi rumeno pobarvanimi vrati visi železen rdeče pobarvan velik grozd, kažoč, da je tukaj gostilna.

To je gostilna Dobrnikova, ali po domače: Petrova. Vstopimo! Iz veže na desno se pride v sobo za gospode. Čedne, lepo pogrnjene mize se nam prikupijo na prvi pogled. Pri peči v kotu na blazinastem stolu sedi človek majhne rasti, zabuhlega obraza ter neprijetno in nemirno zročih oči. Star je okoli petdesetih let. Debela in plešasta njegova glava ni prikupljiva. Nemirno se giblje na stolu in zre skozi okno v viharni zimski piš na cesti. To je hišni gospodar Peter Dobrnik.

Ljudje na Kozjem imajo Petra za premožnega, Naselil se je pred kakimi dvajsetemi leti v tem kraju in začel kupčevati z razno drobnjadjo. V kratkem si je kupil lastno hišo in šlo mu je vse dobro. Pozneje si je napravil gostilno, a nad vse si je opomogel še le zadnja leta. Kakor iz tal so mu rastla zidališča in kupoval je zemljišče za zemljiščem. — Temu Petru je bil posodil pred štirimi leti Dobnik štiri tisoč goldinarjev. Ko je minil obrok, izplačal jih je Peter z obrestimi vred oni popoldan Janezu pred notarjem, kateri je napravil tudi pobotnico, s katero se sme dolg na Petrovem posestvu razknjižiti. Ko je Janez prejel denar, šel je še po svojih opravilih, a potem se je okoli desete ure vračal domov. — Kako je bila zanj tista noč usodepolna, nam je znano. Pri preiskavi je bil zaslišan tudi Peter, a vedel ni povedati drugega, kakor da se je Janez ob desetih zvečer vračal domov vesel in zdrav in da ga je on slišal odpravljati se iz svoje sobe, kamor je bil odšel prej ko po navadi, ker ga je bolela glava. Potem niso Petra več nadlegovali.

Gostilna Dobrnikova je bila znana daleč na okoli kot ena najboljših. Postrežba je bila izborna in ljudje so radi tja zahajali. Ne more se pa reči, da bi bili tja zahajali zaradi gospodarja samega. To ne, kajti malokdo je našel v razgovoru ž njim kaj prijetnega. Bil je Peter sploh znan kot skopuh prve vrste in krajcar mu ni šel rad izpod rok. Vzeti je znal, vzeti, a dajala ni rada njegova roka. Zato so se ga ljudje izogibali.

Viharna zimska noč je bila. Pri farni cerkvi na Kozjem je udarila ura dve ponoči. Po hišah je spalo že vse, le pri Petru je bilo še eno okno razsvetljeno. To je bilo v prvem nadstropju na zadnji strani hiše, obrnjeno proti malemu griču, kateri se polagoma vzdiguje precej za Petrovo hišo. S tega griča se je videlo lahko v spalnico Petrovo, ako ni bilo okno zagrnjeno.

Prav v tej noči je na griču stala nepremakljivo črna velika oseba. Vihar je razsajal, da so drevesa škripala in vejevje je tolklo eno ob drugo, da je bilo človeka groza. Toda ona oseba se ni menila za vse to. Venomer je zrla tja na svetlo okno Petrove hiše.

„Ta ne more imeti čiste vesti,“ mrmrala je sama s seboj. Peter je namreč slučajno pozabil zagrniti okno, ali si je pa mislil, da v tako viharni noči pač ne bode nobenega zunaj, da bi ga opazoval.

Poglejmo še mi skozi okno. Od stropa je visela velika svetilka, katera je razsvetljevala sobo kakor dan. Za mizo je sedel Peter in štel je denar. Ali pri tem ni bil miren. Vedno se je oziral na desno svojo stran in prestrašen tja upiral oči. Zamahnil je z roko prav kakor bi hotel koga odpoditi, kateri se je hotel usesti k njemu. A oni le ni hotel oditi. Zato je Peter premenil svoj prostor in se usedel na drug stol. Toda tudi tukaj ni imel miru. Iz enega kota je begal v drugega in mrzel pot mu je stal na čelu. Spravil je denar v listnico, katera je ležala na mizi. Pristavil jo je bliže luči ter ogledoval jo z vso pazljivostjo. Ali naenkrat jo je spustil na mizo, kakor bi si bil na nji opekel vseh pet prstov. Nato jo je zopet pobral ter naglo zaklenil v miznico.

Skrivnostni opazovalec se je pri tem pogledu čudno nasmehnil:

„Da mora vendar vsak hudodelec ohraniti kak spomin, katerega se ne more iznebiti, in kateri ga prižene prej ali slej v roke pravici,“ mrmral je sam s seboj. „Zakaj ni oni-le tam te listnice sežgal? Bog ni dopustil!“

Svetilka je med tem Petru vedno premalo svetila. Vsak trenotek jo je popravljal višje. Vse to je pač res kazalo o slabi vesti. Še le proti jutru, ko so dekle že začele raznašati po hiši, je ugasnil Peter luč ter legel h kratkem počitku. Tedaj je odšla tudi oseba z bližnjega griča.

Ker je že nekoliko svetlo, si lahko ogledamo nočnega opazovalca. Visoka, krepka postava s puško na rami nam kaže orožnika. In res je bil to orožniški vodja Velkovrh. V svojem poslovanju je bil natančen in zvest, zraven prekanjen in zvit ter vsled tega svojim višjim zelo priljubljen.

Domov prišedši si je Velkovrh zaznamoval neke reči v svoj zapisnik, a potem naglo odšel k sodišču. Dolgo je govoril s sodnikom. Nazadnje ga ta vpraša:

„Ali ste pa svoje reči tudi gotovi?“

„Popolnoma, gospod sodnik.“

Sodnik sede in napiše nekaj na pripravljen list. — Popoldan je pa sedel Velkovrh v kotu za mizo pri Petru ter se prijazno razgovarjal ž njim.

VIII.

„Veste, gospod Peter, da smo morilcu na sledu,“ dejal je med drugim Velkovrh.

„Kakšnemu morilcu?“ vprašal je Peter tako na tiho, da je oni komaj umel.

„I no, onemu, kateri je umoril Janeza Dobnika.“

Peter je vidno prebledel in si ni upal pogledati v obraz orožniku. Težko se je pripognil in vtaknil še eno poleno v peč.

Pri tem je pa le še s silo spravil iz sebe:

„A, tako!“

Nato je umolknil in zrl v časopis, ležeč pred njim na mizi. Videlo se mu je, da se mu ne ljubi več govoriti. Ali Velkovrh ga ne pusti v miru.

„In veste, kako smo ga zasledili?“ vprašuje dalje.

„Ne vem,“ reče Peter ter skuša vstati. A neka silna moč ga je držala priklenjenega k stolu.

Velkovrhu zaigra rezek smehljaj okoli usten.

„Našli smo nekje ono listnico, v kateri je bilo shranjenih onih štiri tisoč goldinarjev, katere ste vi odšteli Janezu.“

Zdaj se je Peter zasmejal.

„No, potem ga pa že imate. Želim vam srečo, da vam ne uide,“ rekel je nekako zaničljivo.

„In veste, kdo ima shranjeno ono listnico?“ nadaljuje Velkovrh neusmiljeno.

„No, zdaj je pa dovolj,“ zavpije Peter. „Vidim, da norce brijete iz mene.“

Hotel je vstati, a močna roka Velkovrhova ga je zadržala.

„Nikamor z mesta, sicer vas takoj vklenem.“

Peter je sedel, ali bil je bled od jeze, katera mu je kipela v prsih.

„Zdaj pa pojdite z menoj v vašo spalnico in tam pokažite Janezovo listnico, kajti vi jo imate!“

Te besede so omamile Petra, kakor bi bilo treščilo vanj.

„Kje imate pravico, da tako ravnate z menoj?“ vpil je. „To mi bodete drago plačali!“

Mesto odgovora potegne Velkovrh iz žepa list ter ga postavi Petru pred oči. Bilo je povelje, s katerim se ima Peter prijeti in odpeljati v zapor.

Molče je stopal pred orožnikom v svojo spalnico.

„Zdaj pa odprite to-le miznico,“ ukaže orožnik, kateri si je sinočni večer vse to dobro zapomnil.

Kako je pa mogel Velkovrh spoznati, da je bila ona listnica res Janezova, vprašal bo marsikdo? Saj je listnica listnici podobna. To je prav lahko. Listnica je imela namreč v usnje vtisnjeni veliki črki: J. D. črno pobarvani, da so se že od daleč ločile od rdečega usnja. Ko je sinoči Peter ogledoval listnico pri luči, spoznal jo je Velkovrh lahko od daleč.

Peter je videl, da je izgubljen. Pri postelji na mizici je ležal samokres. Velkovrh ga ni zapazil. A v trenotku je bil Peter pri njem in predno se je orožnik zavedel, je počilo in Peter je ležal na tleh v svoji krvi. Pognal si je bil kroglo skozi prsi.

„Sam se je sodil,“ mrmral je Velkovrh sam pri sebi.

Zdaj ni bilo več časa, da bi se preiskovalo. V hiši je začelo vreti vse skupaj. Ali orožnik ni pustil nobenega notri. Poslal je le hitro po duhovnika in gosposko. Sam pa je obvezal rano samomorilcu, položil ga na posteljo ter varoval. Peter se ni dobro zadel, krogla je šla nekoliko nad srcem, in kmalu se je zavedel. Toda došli zdravnik mu je prisodil samo še nekoliko ur življenja.

IX.

Kakor blisk naglo se je raznesla po Kozjem novica, da si je Peter hotel sam pretrgati življenje. Kdor ni imel posebno nujnega posla, je koračil naglo proti gostilni, da bi se sam prepričal o nezaslišani novici. Semtertja je postajala gruča ljudi ter stikala glave šepetajoč med seboj. Na vse strani so ugibali, kateri bi mogel biti vzrok samomoru.

„Ni vse zlato, kar se sveti,“ dejali so nekateri. „Peter je bil gotovo zamrežen črez ušesa, kako bi bil sicer v tako kratkem času navidezno obogatel! Zdaj mu pa žugajo z bobnom in odtegniti se je hotel tej sramoti.“

Drugi pa, kateri so videli orožnika v gostilni, so bili drugih misli:

„Le glejte, zmerom smo dejali, da Peter ni obogatel po pošteni poti. Sleparil je, sleparil, in zdaj ga imajo v pesteh. Čemu bi bil prišel orožnik ponj, ako bi ne bile prišle njegove nepoštenosti na dan? Slepar nima dobrega konca!“

Take in enake pogovore je za nekaj časa pretrgal glas malega zvonca, naznanjujoč, da se bliža duhovnik s sveto popotnico. Pobožno je odkrilo ljudstvo svoje glave ter čakalo na kolenih blagoslova. Naglih korakov se je približal duhovnik hiši ter izginil v njej.

Dolgo uro se je mudil pri bolniku, a nihče ni vedel, kaj se godi notri. Pobitega obraza in solznih oči se je slednjič prikazal na pragu ter odšel proti domu.

Kmalu zatem je prišel zdravnik in nato še sodnik s svojim pisarjem. Na postelji je ležal Peter bled, kakor novo pobeljena stena. Bil je miren, kajti potolažila ga je v zadnjih trenotkih tolažba sv. vere.

„Gospod sodnik,“ je govoril bolnik, „hočem vam pripovedati žalostno dogodbo svojega življenja, najgroznejšo, katero si mora izmisliti človek. Ne izprašujte me, temveč napišite, kar izpovem. — Daleč privede človeka pohlepnost, in pohlepnosti je bivala v meni velika mera. Nikdar nisem imel dovolj, vedno sem hotel imeti več. Začel sem z malim in ako ni šlo po pravici, pridobival sem vedno več z različnimi malimi in velikimi sleparijami in tako sem postal imovit. Marsikako solzo je izvabilo ubožcem moje ravnanje, marsikak vzdih je vpil proti nebu za maščevanje. Nekega dne mi šine v glavo, da bi začel neko podjetje s tujimi novci. Dasi sem imel denarja na obilo, izposodim si pri starem Dobniku štiri tisoč goldinarjev, nekaj tudi zato, da bi dal ljudem povod sklepati, da ni pri meni vse tako trdno, kakor se je dozdevalo. Dosegel sem to in zelo me je veselilo, kajti tudi to bi mi moralo postati v korist. Na kak način, to ne spada sem! — Nekega popoldne sem vrnil Janezu, sinu Dobnikovemu štiri tisoč goldinarjev. Težko sem mu jih vračal, prav roke so se mi tresle, ko sem jih odštevaI in zli duh me je obšel, da mora ta denar še moj biti. Janez mi je povedal, da ima tisti popoldan še dovolj opravila in da se bode težko pred desetimi vračal domov. Tedaj je naenkrat v meni sklep dozorel. Proti večeru sem se delal bolnega in povedal v hiši, da grem v posteljo ter naj me nihče ne moti.

A ko se je stemnilo, sem odšel natihoma skozi stranska vrata po stezah do onega gozdiča. Srečo sem imel, srečal nisem nikogar in vse je šlo po volji. Ne vem prav, koliko je morala biti ura, ko sem zaslišal od daleč Janezov voz. Ko se približa gozdiču, kjer je cesta nekoliko v reber, je šel voz počasi. Tedaj skočim od zadi in zasadim nož Janezu v sence. Zavpil je še: „Jezus, Marija!“ a potem ni bilo več glasu iz njega. Ker je konj hotel uteči, ustavim ga ter privežem za drevo. Nato sem pobral Janezu denar, odvezal konja in se peljal do bližnje križpoti, kjer sem ga spustil, kamor se mu je ljubilo. Jaz sem pa došel kmalu po polnoči po isti poti v svojo spalnico in nobeden me ni slišal. Janezove listnice nisem odstranil. Vedno mi je nek glas pravil, sežgi jo, sicer te bode še izdala! A ko sem stegnil roko, da bi jo odstranil, me je neka čudna moč zadrževala, da je nisem mogel. In ta moč je bila pravica božja, katera vse hudo poplača po zasluženju, čestokrat že tukaj na zemlji. — Kaj se je dalje zgodilo, vam je znano. Bog je zares neskončno usmiljen, da mi je zadnje trenotke vzbudil kes in da zamorem vsaj nekoliko popraviti storjene krivice. Zato naj vam povem še oporoko svojo: Ker nimam svojih, zapuščam polovico svojega imetja ubožcem. Oni štirje tisočaki z obrestmi vred naj se vrnejo Dobniku in ostanek naj dobi oni mladenič, kateri je po nedolžnem sedel v preiskovalnem zaporu. Prosim pa vse, katerim sem toliko žalega storil, velikodušnega odpuščanja, da mi bode Bog milostljiv!“

Težko je govoril do tukaj, a potem utrujen nagnil glavo ter zatisnil oči. Zapisalo se je vestno vse in gosposka je odšla.

Drugo jutro zgodaj je naznanjal mali zvon, da je Peter izročil dušo neskončno pravičnemu sodniku. Vso noč je pri njem prečul duhovnik in priporočal dušo, katera je bila usmiljenja božjega toliko potrebna.

X.

Na Žarnem še niso vedeli o smrti Petrovi. Vodebov Matija je drugega popoldne sedel na ognjišču ter popravljal koše. Otožno je zrl na svoje delo in žalostno ga je opazovala mati. Ni ga bilo več veselja v Vodebovi hiši in vedno je vladala v nji nekaka mrtvaška tišina.

Burja je tulila zunaj in to bučanje se je še najbolj ujemalo z Matijevo notranostjo. Kar se vrata odpahnejo in v hišo stopi birič Martin. Vsi se prestrašijo, kajti takih obiskov gotovo ni vesela nobena kmetska hiša.

„Nikar se ne ustrašite, Vodebovi, danes nimam za vas nič slabege; vesele novice vam nosim! Matija, daj mi ga požirek; vem, da nisi brez njega! Zato ti pa jaz povem takih novic, da bodeš strmel.“

Rekši se Martin usede na ognjišče, a Matija mu res prinese kozarec domače slivovke.

„Veš, Matija, moja pot sicer ni bila k tebi. Toda v vasi sem imel nujno opravilo in tedaj sem sklenil, da ti precej povem, kaj te je doletelo.“

In birič je začel razkladati včerajšnje dogodke na Kozjem z vso prirojeno mu zgovornostjo.

Bolj ko je pripovedoval, bolj je žarelo lice Matiji. Ko je končal birič, pal je Matija na koleni in solze so mu začele padati po lici. Prav iz globočine svojega srca je vzdihnil:

„Zahvaljen bodi Bog za to dobroto, katero si izkazal meni nevrednemu grešniku!“

Tedaj pa je pripomnil stari Vodeb:

„Bog svojih ne zapusti!“

Veselje je zavladalo v hiši. Matija se je obnašal kakor otrok in skoro ni vedel, kaj bi počel.

„Kaj ti nisem pravil, Matija?“ izpregovori birič.

A Matija mu je donašal kozarček za kozarčkom, dokler biriču ni zlezla glava na prsi in je trdno zadremal.

In glej, vnovič se odpro vrata. Črez toliko časa stopi zopet črez prag — Barba. Brez vsake besede stopi k Matiji, poda mu desnico, a z levico si briše solzne oči.

„Ta-le je že vse povedal,“ dejala je nazadnje, kazoč biriča. „Ti, Matija, pa stopi k našemu očetu, želi te videti.“

In ni se obotavljal Matija. Kmalu je bil pri Dobniku. Ta pa je položil roke na njegovo glavo in govoril z resnim glasom:

„Kaj ti nisem pravil, Matija? Ako si nedolžen, bode se izkazalo! Bog je uslišal mojo molitev! A ti, Matija, namestuj mi sina! Vse je tvoje, kar imam.“

„Ne, oče, ničesar ne vzamem. Sin vam hočem biti in vse delati za vas, a vzeti kaj, tega ne morem! Še manj bi mogel sprejeti to, kar mi je volil Peter.“

In ni ga mogel Dobnik pripraviti, da bi se bil vdal.

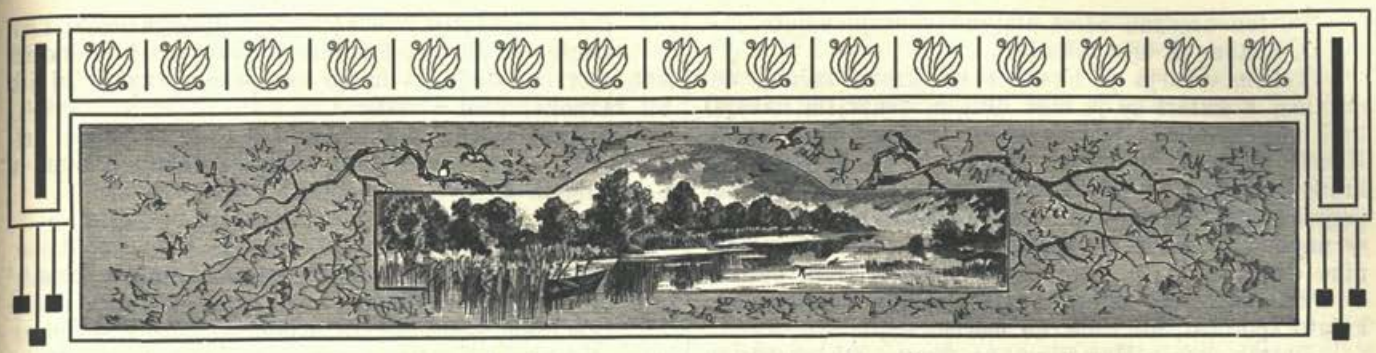
* * *

Kaj naj ti še pripovedujem, ljubi bralec? Matiji je sodnija prisodila del Petrovega premoženja, ali on ga je takoj razdelil ubožcem. Stari Dobnik je pa premišljal, kako bi Matijo pripravil, da bi vzel njegovo premoženje. Kaj stori? — Kmalu potem je Matija naprosil za roko Cejeve Franice in ni se branila. Tedaj je pa Dobnik izročil Franici vse kot ženitovanjsko darilo in res se Matija ni več branil.

Dobnik je leto potem izdihnil svojo blago dušo in kmalu za njim se je preselila v večnost tudi Barba, oba spoštovana in ljubljena od vseh, posebno pa od Matije in Franice. Na Žarno se je zopet vselil mir in edinost. Matijo so spoštovali vsi in premoženje mu je rastlo od dne do dne. Stariši njegovi so živeli še več let zadovoljni pri sinu, a Marijca se je omožila s pridnim mladeničem iz vasi in ostala na domu. Matija je pa še v poznih letih rad pripovedoval svojo zgodbo otrokom, katere mu je Bog podaril. Vselej je pa ob takih prilikah pristavljal:

„Tako, ljubi otroci, skuša Bog ljudi in jim naklada nadloge in težave, da se očiščujejo in postajajo vrednejši tega, kar jim je pripravil na onem svetu. Ne obupavajte v takih žalostnih dneh, marveč zaupajte vselej na Njega, kateri svojih nikdar ne zapusti.“

Slike s Kanarskih otokov.

Spisal J. Béličan.

1. Po hudi vožnji.

Ali si se kedaj vozil ponoči v visokem snegu, ko so ob cesti ležali visoki sneženi kupje, lesketajoči se v žarkih vozne svetilne? Tiho so drčale sani med nasipi belega snega dalje in dalje. Včasih so se vzpele kvišku, včasih se s sprednjim koncem nagnile globlje v sneg. Neprestano so se nagibale na desno in na levo, kakor prav tiho tekoča zibelka. Temu zibanju pa so nalahko bili takt komaj slišni udarci konjskih kopit. Kakor veter je dirjal konj po mehkem snegu. Videl nisi nič drugega, kot sneg okrog sebe in zvezdnato nebo nad seboj. Le kadar so se razmeknili beli kupje ob desni ali levi, je zablestela daleč na obzorju motna luč, brleča v gorko zakurjeni družinski sobi samotne koče. A vselej so se takoj nato snežni kupje zopet strnili v nepretrgano vrsto. In zopet nič drugega kot sneg in zvezde in enakomerno, rahlo, uspavajoče zibanje!

Vse je ravno tako, kadar se ladja po hudem viharju sredi temne noči bliža varni luki! . . .

Valovi se sicer ne zaganjajo več črez ladjo. Toda morje je še nemirno. Še vedno vstajajo ob obeh straneh hribi vodà, črez in črez prekriti z belo peno. Valovanje morske vode je enakomerneje, počasneje, kakor dihanje zveri, ki se je v razdraženosti, v plamenu svojih strasti utrudila.

Ob obeh straneh ladje se dvigajo in zopet potapljajo beli valovi, na katerih šepetaje žubori polagoma izginjajoča pena. Odsev ladjinih električnih luči iskri v penah, kakor v biserih, in se zrcali tu pa tam v gladki površini temnih valov.

Ladja se še ni popolnoma umirila. Nekoliko se vzpenja in prevaljuje, kakor bi je bilo groza zveri, katere tuljenje je ravnokar prenehalo.

Tiho plovemo med valovi dalje. Komaj se čutijo udarci strojevega bata, podobni utripanju srca, ki daje celemu ladjinemu telesu življenje.

Veter je odgrnil od neba temnosivo preprogo oblakov. Kjer je prej švigal blisk, sedaj migljajo zvezde, katerih luč rahlo vztrepetava v gorkem ozračju. Beli vodni kupje okrog ladje in trepetajoče zvezde na nebu, to je vse, kar se vidi s krova. Le kadar visok val dvigne ladjo na svoja pleča, le tedaj se morda v daljavi pokaže pronikajoča luč parnika, ki nas je zapazil in nam z zažiganjem raznobarvenega bengaličnega ognja sporoča, kdo in odkod je. Čuvaj visoko gori na nastavku naše ladje ga je moral že davno opaziti. Kajti tudi naš stražar zažiga svoje bengalične plamenice.

Naša ladja hiti urneje in urneje naprej med valovi, kakor bi hotela dohiteti, kar je zamudila v viharju.

Ko se noč s svojim zvezdnim plaščem umakne jutru, se začno v daljavi kazati znamenja suhe zemlje.

Iz morja raste velikansko pogorje otoka Tenerife.[1] Čim bližje prihajamo do otoka, tembolj se čuti vonj subtropičnih rastlin, ki ga topel vetrič prinaša iz tenerifskih gajev. Bele ptice-plahute, ki so ladjo spremljale od Southamptona do semkaj, ki so tudi v najhujšem viharju obkroževale jarbole, se poslove in pohite naprej ali gredo počivat na suhi zemlji, ali iskat boljše hrane, ali svojih starih gnezd, ali prostora za nova gnezda . . .

Naproti jim prilete drobne žolte ptičice, kanarčki, ki sladko žvrgoleč in pojoč sedajo na vrvi, s katerimi so prepredene jarbole. Medtem ko smo opazovali jate ptic, se je ladja približala luki Santa Cruz de Tenerife.

Čaroben prizor!

Ozadje tvori temnomodro nebo, zeleni, cvetoči gaji, vijoličasto skalovje in nad vsem vrhunec gore Pico de Teyde, ki je pokrit s snegom. Podoba sama — mesto in njega luka — pa žari v najpestrejših barvah.

Pogled na mesto vpliva na nas kakor nežna pesem, ki jo čuješ iz daljave. Najlepši deli melodije ti pridejo na uho razločno, ker jih pevec poje s posebnim občutkom. Vse ostalo se izgublja v rahel piano in pianissimo.

Tak vtis ti napravlja mesto Santa Cruz, ako zreš nanj z morja: Glavne poteze podobe so rajsko lepe; podrobnejši členi sicer niso slikani s čistimi barvami, toda vsled velike razdalje se ne vidijo razločno; in oko nehote zre v njih isti čar. Vsaj se čestokrat tudi najlepša stvar vidi lepa le, ako jo gledaš v pravi razdalji.

2. Kje je bil zlat?

„Ali ste našli?“ vpraša eden potnikov — Francoz Lebrun — zamorca Hamdija, stopivšega iz kuhinje.

„Nič ne najdemo,“ odgovori Hamdi.

„Tu v Santa Cruz izstopim. Odidem v pol ure. Ako dotlej ne najdete zláta, grem h kapitanu in na policijo.“

[1] Kanarsko otočje, nekdaj imenovano „Srečni otoki“, sestaja iz sedmerih večjih otokov in nekaj majhnih otočičev. Večji otoki so: Tenerifa (100.000 prebivalcev), Gran Canaria, Fuerte ventura, Lanzarote, Palma, Gomera in Ferro.

Po teh besedah odide Lebrun v svojo kajuto.

Z zlatom je bilo tako-le:

Tekom viharja je Francoz na krovu izgubil denarnico, v kateri se je med drugim denarjem nahajal tudi nemški zlat z letnico 1880. Še isti dan mu je Hamdi prinesel denarnico, trdeč, da jo je našel na krovu. Hamdi je prosil najdenine. Potnik je takoj pogrešil zlat in je dejal, da bo plačal najdenino, ko se najde zlat. Zdelo se mu je preveč, plačevati najdenino dvakrat, in to morda celo človeku, ki ni pošten.

Za četrt ure pride kurjač Hamdi v Lebrunovo kajuto sporočat, da zláta ne morejo najti.

Potnik gre s Hamdijem na krov. Ob stroju za nakladanje blaga se ustavi.

„Tu ob tem stroju sem stal, ko mi je morala denarnica pasti iz žepa. Da bi se bila sama odprla, da bi bil samo en zlat padel iz nje, drugega nič, to se mi ne zdi verjetno. Mogoče je pa vse. Mogoče je torej, da se zlat nahaja tu v stroju. Iščite. Ako ne najdete v četrt ure, naznanim."

Hamdi obstoji zamišljen ob stroju. Potnik se poda v obednico. Da lažje čaka, začne čitati na steni viseč tiskan oglas:

Majhna pravila za življenje na velikih ladjah.

Grede v kopalnico bodi oblečen kolikor mogoče preprosto; potem se ti bo vsakdo tem raje izognil. V kopalnici ostani, kolikor časa se ti ljubi. Ako se ti zdi, se tam tudi lahko češeš, ali si snažiš zobe, ali režeš nohte itd. Drugi radi jako dolgo čakajo pred vrati.

Načeloma devlji v nič kavo, čaj in sploh vso hrano; po tem se bo poznalo, da spadaš v boljše kroge.

Na krovu uporabljaj samo tuje stole, knjige in daljnoglede. To je nekakšen splošno priljubljen komunizem.

Za znamenja, ki se dajejo z zvoncem, se nikar ne brigaj: Ali se morebiti po hotelih kdo zmeni zanje? Kar se tiče vedenja pri mizi, se obnašaj kakor bi bil doma. Steklenice, zlasti take z rdečim vinom, postavljaj tako, da se bodo gotovo prevrnile, in padle na sosedov krožnik, ne na tvojega. Pri taki priliki se vino navadno pocedi sosedu na obleko — majhna šala, ki vselej vzbudi veliko veselosti.

Ko obrabiš zobotrebec, ga položi tako, da ga sosed lahko uporablja dalje; s servijetami delaj nasprotno.

Zelo se zanimaj za sopotnike. Skrbno jih povprašuj po vsem, česar ti ne marajo takoj razodeti. Sopotnik seveda želi, da ga vprašaš vse mogoče.

Enako se zanimaj za ladjine častnike. Silno ti bodo hvaležni, ako se pobrigaš zanje, kadarkoli utegneš. V gosti megli vprašaj kapitana, koliko centimetrov daleč vidi. Ob dežju vprašaj prvega poročnika, ali morda v tem kraju tudi sicer večkrat dežuje. Najmanj petkrat na dan vprašaj častnike, ravno katero minuto bo dospel parnik v luko. To se namreč dá vsak hip do minute natanko izračunati. Ladjini častniki sploh drugega dela nimajo, kot da si s takimi računi bistrijo um.

Zvečer čuj dolgo. Naposled prekucni pred kajutami svojih sosedov tri ali štiri stole, zažvižgaj ali zapoj pouličnico, zadrlešči petkrat ali šestkrat svoja vrata in premeči še enkrat svojo prtljago, kar se dá glasno, v znamenje, da se sedaj že vendar podaš v posteljo.

Ko je Lebrun čital zadnje stavke pravilnika, je Hamdi tiho stopil v obednico. Potnik se je vprašaje ozrl v črnca. Hamdi mu je molče podal svetel zlat ter nato molče odšel.

Že je hotel potnik zlat vtakniti v žep. A pogledal ga je še enkrat bolj pozorno; in glej, namesto številke 1880 se je blestela na njem letnica 1906!

3. Obalska šara.

Na krov se vsuje nebroj ljudi, ki prodajajo ribe, pomaranče, fige, grozdje, smodke, kanarčke in umetno pletene stole.

Revno ljudstvo!

Obide te misel: Če so na Kanarskih otokih vsi taki, kakor ti-le, je ta ljud obžalovanja vreden.

Dá, obžalovanja vreden tudi v drugem oziru.

Poglej te obraze. Posuroveli, podivjani! Nekateri kot pravi banditje, ki imajo vso podobo, kakor bi jih bil ravnokar snel z vislic . . .

A kanarskemu prebivalstvu v čast se mora priznati, da se toli podivjani subjekti nahajajo samo v pristaniških mestih.

* * *

„Mire caballero! Sto finih smotk za dvanajst peset."[1]

„Predrago. Ne kupim."

„Za osem peset. — Za sedem! — Za šest!"

„Ne kupim," odvrne potnik in se poda na drugo stran krova.

Prodajalec, krepak Kanarčan, star kakih osemindvajset ali trideset let, zabuhel, bakren, po glavi oboden in potolčen, gre za njim.

Začneta kupčevati tiho. Potnik si hoče smotke ogledati. Seže po škatlji. Prodajalec misli, da mu jo bo vzel, in poprime za škatljo z obema rokama. Nato pokaže potniku odprto škatljo od daleč. Komaj se razumeta. Potnik ne zna španščine. Prodajalec govori vse evropske jezike, a nobenega dobro.

„Eno peseto," zakliče prodajalec nazadnje.

Kup je sklenjen.

Potnik dobi dragocene smotke zelo poceni, komad ne pride niti na belič! Očividno je blago ukradeno, in tat si ga ni upal prodajati na suhem. Na krovu tuje ladje je pa varen pred domačo policijo in pred lastnikom, katerega je okradel.

* * *

Poglej tu dvanajstletne paglavce, ki pridejo na krov prodajat vžigalice! Govore poleg svoje španščine portugalsko, italijansko, angleško, nemško, francosko. Toda nikar ne vprašaj kako!

Čuj, kakšen vrišč so zagnali mali prodajalci vžigalic! Opazili so, da se nahajajo na krovu črnci. Zakaj, odkod, kam? Kje so ti črnci doma? Tako se vsujejo vprašanja na nekega mornarja, ki prvi hip kanarskega esperanta ne more razumeti. Polagoma razjasni dečakom angleški, da so beli kurjači stavkali, in da je parobrodno društvo sklenilo, odslej za kurjaško službo najemati samo črnce.

* * *

V obraze nekaterih dečkov je strast že jako razločno začrtala svoje nelepe temne poteze. Ne da bi bili sploh vdani kdove kakšnim hudobijam! Ampak vzgoje nimajo. Vedno so na ulici. Še jest gredo domov le, če se ne morejo preživiti na cesti. Ker ni nikogar, ki bi nadziral njih vedenje, pride samo ob sebi do tega, da se pri njih veselje, žalost in jeza razodevajo nebrzdano, divje. Odtod tiste gube, ki se jim pojavljajo na licu v letih, ko bi lice moralo biti gladko.

Najdejo se pa med temi dečaki tudi pravi cvetovi.

Trinajstleten deček, pušeč svalčico, ti migne z roko, da pojdi z njim v kot, kjer se nahaja siderski stroj. Radoveden stopiš za njim.

Vpraša te, ne želiš li kupiti fotografij.

Ne odgovoriš, ker ne umeš, kakšne fotografije ima v mislih.

Vtakne svalčico v usta, pomembno nagne glavo nazaj, naguba čelo, oči napol zapre, potegne krepko in imenitno dim iz svalčice — prav kakor kak velik —

[1] Približno deset kron in pol.

in z važno kretnjo potegne iz žepa šop fotografij, seveda tistih, katerih prodajo vsak sodnik nagradi z zaporom.

Zaničevaje pljuneš pred dečka in se obrneš proč. Deček pljune za teboj in krohotaje odide.

* * *

V mnogih lukah je podnebje jako nezdravo.

Potnik je bil včeraj čvrst in čil kot riba. Danes nenadoma zboli, kakor hitro priplove ladja v luko. Ne pokaže se na krovu, ni ga v obednico, ne jé in ne pije. Zapre se v kajuto in ostane v postelji. Vendar te vrste bolezen ni nevarna. Tudi ne traja dolgo. Nazivlje se pristaniška mrzlica, ker se pojavi ob prihodu v luko ter izgine, brž ko ladja zopet dvigne sidro.

Pristaniška mrzlica ima značilen simptom: Kadar se pojavi, se to zgodi samo pri potniku, ki je že kdaj prej obiskal dotično luko.

4. Interview.

Gladka cesta vodi ob severni obali otoka Tenerife. Ravno toliko je od morja, da tudi v najsilnejšem viharju valovi ne morejo pljuskati na cesto ter poplakniti z nje ljudi ali vozove.

Pritlična, nekoliko lepše zidana hiša stoji v rebri nad cesto. Ob svetložoltih stenah se ovija brajda; grmi pisanih cvetlic gledajo skozi visoka okna in z ravne strehe dol.

Vrtič, ki se razprostira ob hiši, je obdelan posebno skrbno. Krog in krog njega tvori vinska trta senčno streho.

Po cesti počasi koraka potnik, noseč kovčeg v roki. Prišedši vštric ljubke hišice, se ustavi.

„Tu morajo bivati zadovoljni ljudje," si misli, ko opazuje nenavadno snago in red okrog malega poslopja.

Napoti se po rebru navzgor in proti hiši.

Na pragu mu pride naproti star, belolas možak z obrazom, da se potnik stresne: oči in ves obraz kakor pravi hudič.

„Kaj želite? Česa iščete?"

„Stanovanja," odgovori potnik.

„Pa ravno pri meni? Kako je to?" vpraša gospodar.

„Ogledujoč vašo ljubeznivo hišico s ceste, sem si mislil, da tu brez dvoma bivajo — ne vem, kako bi rekel — no, da tu bivajo srečni ljudje, ker ima vaš dom izredno veselo, praznično podobo."

„Prav ste uganili," odgovori gospodar smejaje; za hip se ozre mimo potnika tja po širnem morju; potem z nekakim pomilovalnim smehljajem na ustih pogleda prišleca od nog do glave.

„Kaj pa ste — ako dovolite, da vprašam?"

„Časniški poročevalec. Tu moj potni list."

„Stanovanja vam ne morem dati v najem. Ves prostor potrebujem sam. Ako se pa ravno danes nimate nikamor dejati, vas rad brezplačno obdržim pod streho do jutri. To storim iz kolegijalnosti, ker sem bil tudi jaz dolgo let časniški dopisnik, ne po poklicu, ampak kot diletant. Če vas kdaj pot privede v Južno Afriko, v Johannesburg, poiščite tam v starih letnikih johannesburške ‚Deutsche Zeitung'. Našli boste mnogo sestavkov s podpisom . . ."

Nato povede gosta k mizi, stoječi v kotu vrta v hladni trtni senci. Predenj postavi sira, suhega grozdja, pomaranč in gófio — kanarski kruh.

„Nas je več tu na teh otokih, ki se prištevamo še stari angleški zlatokopski gardi; to je bil zbor, ki je imel svoje čete zdaj v Kaliforniji ali Avstraliji, zdaj v Alaski ali ob Witwatersrandu. Mi tukaj smo tisti, ki imamo denar. Kar je pa mojih tovarišev bilo takih, da jih je denar imel, so vsi poginili, kakor zveri, kje v samoti, da njih trupla nikoli nihče ni videl in ne bo videl, kakor tudi nikdar ne boste našli trupla zveri, ki je poginila vsled gladu, bolezni ali onemoglosti, ne vsled lovčeve krogle. Šest nas je na Kanarskih otokih, ki mirno uživamo ostanke zakladov, katere smo si pridobili v Južni Afriki, Alaski, Kaliforniji, Avstraliji."

„Pa kaj bi vam pripovedoval o takem življenju? Zlatokopskih zgodeb ste gotovo čitali dovolj. In verjemite mi, vse je res, kar ste našli v njih! To je divje življenje. Debelo pero mora imeti, kdor ga hoče popisovati."

„Deset let sem že tukaj. Čudili se boste, ako vam povem, da se vkljub svojim sedemdesetim letom kar ne morem navaditi te-le tišine, tega-le lepega miru. Kakor bi bil pokopan! Vselej moram ven, kadar je ponoči morje nemirno. In ko se nagledam razpenjenih valov, ko se naužijem njih hrušča, šele potem lahko spet mirno zaspim. — Splošno ste pa prav povedali, ko ste rekli, da je tu zadovoljnost doma. Nikdar bi ne bil pričakoval, da bom na stara leta živel toli pokojno in zadovoljno, kakor živim." —

Na Tenerifi: Pico de Teide.

Stari mož se zamisli, gledajoč tja po sinjem morju, kjer daleč na severu plove bela jadrnica — bel cvet na azurnem polju.

„Zakaj ne jeste?" se obrne slednjič do gosta. „A tako! Niste vajeni kruha kanarskih kmetovalcev. Glejte, to je jed, kakor nalašč za vroče kraje. Pšenica ali koruza se nekoliko opraži v ponvi, podobno kakor se opraži kava, preden se zmelje. Nato se zrnje dá v mlin in zmleto se lahko hrani mesece in mesece, pa ne postane ne tohlo ne žarko. Kadar hočete jesti, vlijete samo nekoliko mleka ali vode v to praženo moko, malo zmešate, in jed je gotova. Glejte tako-le. . . . Nekateri uživajo gófio brez soli. Je skoro boljši kot osoljen. Tudi pečenega krompirja nihče ne bo solil, ker je brez soli boljši. . . ."

„Ako se naselite kje blizu, me lahko večkrat obiščete. Rad vam bom povedal kaj zanimivega iz zlatokopskega življenja. Tega vam pa ne bom svetoval, da bi postali zlatokop. Ako nimate mnogo železa v krvi, bi zlato vas imelo, ne vi zlata. Tudi mene je dolgo. In tista leta sem bil tak, kakor bi me jahal sam hudič: Le vedno več in več imeti. Vsak hip sem bil pripravljen ves svoj imetek in svoje življenje postaviti v nevarnost, da bi si pridobil še več! Sčasom sem se svojega jezdeca naveličal. Ko bi se bil iz-

treznil nekoliko poprej, bi bil danes bogatejši in bi stanoval v palači, ne v majhni koči. Zadovoljen bi pa najbrže ne bil tako, kot sem. Glejte, kako je morje danes mirno; gladko, kakor zrcalo. Zakaj? Ker je bil pred kratkim hud vihar."

5. Bela hiša.

Kdor je iskal prenočišča v visokih afriških gorah, ve iz lastne skušnje, kako je to težavno.

Gorovje, ki je ognjeniškega izvora, kakor Kanarski otoki, je silno razdrapano. Splošno je voda zagladila najostrejše robove, odprala vrhuncem najbolj pobrušene osti, zasula z rodovitno prstjo premnoge soteske. Toda ognjeniški značaj gorovja se ne da nikdar popolnoma zatajiti.

Rastlinstvo ravno na ognjeniških tleh najbolje uspeva. Prst, nastala iz razpadle lave, je kakor kruh. Grmovje in gozdno drevje, ki raste na njej, se tako preplete, da brez sekire ne prideš skoz.

Morda si zašel visoko v goro, tako, da vidiš daleč tam ob robu obzorja otoke, ki so docela nevidni gledalcu, stoječemu tik ob obali. Dovolj si se že načudil plastem peščenca, skozi katere je nekdaj lava privrela na dan; dovolj si ogledal visoko nakopičene, žlindri podobne sklade strjene lave. Vonj pinijevega gozda in kras cvetja, ki polni gorske doline ter pregrinja strma pobočja, te ne miče več. Utrujen si, želiš si za danes počitka, zlasti ker se solnce bliža zatonu. Na zahodu se začenja morje živeje in živeje lesketati v solnčnem svitu. Otoki, ki se dvigajo iz morja na daljnem vzhodu, se vidijo vedno razločneje.

Mrak je tu kratek. Komaj bo utonilo solnce v morju, bo tema, kakor v rogu.

Ah, saj je blizu tu doli hišica, lepo belo poslopje, sredi vrta, polnega košatih temnozelenih pomarančnih dreves, na katerih se zlate zreli sadovi. V tej-le smeri pol ure, pa si boš lahko odpočil.

Spustiš se urno v dol, hoteč na drugi strani splezati na griček, vrhu katerega se blesti celo poslopje v zadnjih solnčnih žarkih. Še si višje, kot precej široko teme hribca, na katerem stoji hiša. Dokler se bela zgradbica ne skrije v zelenju, ti pogled vedno uhaja k njej.

Dospel si na dno dola in ne moreš dalje. Globok prepad zeva pred teboj. Po celi dolini se po dolgem razteza ozka, globoka razpoklina. Kakor zobje zlobne pošasti se ti reže iz globine škrbe čeri peščenca in strjene lave. Temnordeča, ponekod vijoličasta barva pečin daje vsemu še nekoliko groznejšo podobo.

Nevoljen sprožiš z nogo debel kamen v prepad. Zamolklo, mehko udari prhli lapornati kamen ob prhlo lavo na dnu prepada.

Kaj preostane drugega, kot iti okrog brezdna.

Začne se temniti. Vedno manj vidiš, kam bi stopil. S težkim nožem-krivačem[1] režeš in sekaš grmovje, ki ti zapira pot. Po dolgem naporu dospeš na zorano pobočje griča, vrh katerega je bela hiša.

Da bi bil le že na vrhu!

Tema je. Vrhunec griča razločuješ samo po tem, ker se takoj nad njim začenja nebesni obok, posejan s svetlimi zvezdami.

Prišedši do vrha nehaš paziti, kam bi stopal. V temni senci pomarančnih dreves parkrat pošteno padeš. A kaj za to! Da si le dospel do smotra.

[1] Kanarec mu pravi podon. Na Kranjskem ga po nekod zaznamujejo s tujko šplevcar.

Tačas, ko z gospodarjem používaš večerjo, priplava luna na obzorje. Vleče te ven, občudovat čarobni nočni prizor. Vino, močno kakor konjak, domač pridelek — vino de país — se ti jame ustavljati, plačano pa je, torej ga je treba porabiti. Neseš ga pod borno verando pred hišo, pokličeš gospodarja, postaviš predenj ostalo vino ter šop evropskih smotk, in začne se pogovor brez konca.

Okrogla, proti sredi rahlo nagnjena ravnica okrog hiše je žrelo ugaslega ognjenika — tako pripoveduje gospodar. Obljubi ti, da te bo drugi dan peljal krog in krog vrta, in da se boš lahko sam prepričal, kako to res ni nič drugega kot caldera, ognjeniško žrelo. Zgovorni mož pripoveduje, koliko sta se trudila njegov oče in on, da sta teme in pobočje griča obdelala ter obsadila. Torej boš nocoj prvič prenočil v žrelu ognjenika.

Kakor v dvomu zreš po tiho šuštečem gaju okrog hiše. Ne moreš umeti blaženega miru v tej nekako plitvemu krožniku podobni globeli vrhu hriba. Celo lunini žarki rahleje in nežneje oblivajo tihi dol in mamljivo dehteči pomarančni gaj. Kako se sladki mir more ujemati z demonskimi silami, ki neprestano preže, kdaj bi ravno tu zopet izbruhnile na dan?

Gospodar ugane tvoje misli. Z lahnim nasmehom reče: „V žrelih ugaslih ognjenikov se bodo ljudje zmeraj radi naseljevali, čeprav je nevarno. Po calderah se namreč nahaja najrodovitnejša prst. Suše v takih kotlinah ni nikdar. Muhe se love na med. In pa, ko bi le toliko na to gledal, kje je varneje, bi se ne smel naseliti nikjer. Ognjenik lahko tudi tam nastane, kjer ga prej nikdar ni bilo."

6. Kako nastane greh.

Malce banditskega duha pa le še tiči v nekaterih hribovcih, dasi morda ne več, kot v hribovskem ljudstvu katerekoli evropske dežele.

Bandit ima posebno filozofijo. Ako se mu tujec izda, da ima denar, je bandit uverjen, da je tujec lopov, češ: „Kdor si je denar pridobil pošteno, se zanj toliko boji, da ga skrije. Lopovu je treba krivično blago vzeti. Če nas bo lopov napadel, ko bomo vršili to bogoljubno delo, se bomo branili. Noben sodnik nas radi silobrana ne more obsoditi."

V Sant Andre na severni obali Tenerife se je nastanil bogati Amerikanec Tom Winbourne. Bil je globe-trotter, ki je prepotoval že razne kraje, zato se mu ni zdelo vredno, da bi se na Tenerifi vedel kdove kako previdno. Zlata verižica njegove ure, zlata igla v zavratnici, zlati gumbi manšet in zlati prstani, vse to je kar blestelo, kadar se je petični, dobro rejeni mož sprehajal v jasnem solnčnem svitu po ravni cesti.

Španščino je govoril komaj za silo.

Zašel je nekoč v majhno gostilno tik ob stranski gorski vasici. Hotel si je kupiti vina. Ali ga niso razumeli, ali so se le tako delali: Skratka, dva možaka vstaneta izza mize in se mu ponudita, da mu hočeta pokazati, kje lahko kupi vino. Winbournu se to zdi nerazumljivo, ker ima hiša vso podobo, kakor bi bila gostilna. Toda na potovanjih se ob vsakem koraku naleti na kaj, kar se zdi nerazumljivo; in potnik bi imel preveč opraviti, ako bi vsem takim ugankam iskal pojasnila.

Možaka — po podobi Španca, kakor so vsi Kanarci — po kanarski šegi oblečena v ceno belo obleko iz bombaževine, srajco črez hlače in širokokrajen črn klobuk na glavi, korakata pred Amerikancem. Črevljev

nimata. Kanarsko kmetsko ljudstvo hodi boso, ker na Kanarih ni kač.

Pot vodi navkreber skozi gost palmov gaj. Mister Winbourne občuduje okolico. Večkrat se ustavi, vzame daljnogled iz torbe ter motri strme, razdrapane hribe in širno, pokojno, tiho morje.

Ko pridejo nekako pol kilometra od gostilne, zmanjka poti. Winbourne vidi, da so prišli do soteske, kakoršne so si izdolbli kanarski hudourniki — rek in potokov na strmih Kanarih ni. Te soteske so ozke in globoke, pravi prepadi. Domačini jih imenujejo barranco.

Slučajno je Winbourne pogrešil pot nekaj sekund, nekaj korakov prej, kot so prišli do roba prepada.

Takoj je deloma vedel, deloma sumil, kaj se pripravlja. Segel je v žep, potegnil velik nož zaklopčar, ga odprl in stopil k obsežnemu palmovemu drevesu tako, da je imel deblo za hrbtom. Isti hip sta tudi njegova tovariša držala v rokah vsak en podon.

Moža srajčnika sta se spogledala z nepopisljivo zlobnim nasmehom. To je Winbournu dokazalo, da je njegov sum opravičen.

„Kako ukreniti, da bi se izšlo brez boja," je bila Winbournova edina misel. Prepričan je bil, da zoper svoja, bolje oborožena nasprotnika ne bo nič opravil, ako se spopadejo.

Šine mu v glavo amerikanska ideja. V slabi španščini zakliče nasprotnikoma:

„Podarim vama vse, kar imam tu. Počakajta. Razdelil vama bom."

Najskrbneje opazujoč vsak gibljaj in vsak pogled nasprotnikov, prime Winbourne nož z zobmi, zaveže svoje dragocenosti v robec, držeč robec v desni, ga pokaže enemu nasprotniku in reče:

„To je tvoje!"

Drugemu nasprotniku pomoli v levici denarnico in mu dé:

„To je pa tvoje!"

Ko rokovnjača hočeta planiti vsak po svojem plenu, vrže Winbourne denarnico in dragocenosti — na nasprotni breg prepada.

Že sta se hotela lopova znositi nad Amerikancem ter udariti po njem. A ta se je glasno zasmejal in pokazal na nasprotni breg, kličoč:

„Nekdo drug bo vzel!"

Hkrati je z desnico, držečo nož, izvršil pomembno kretnjo. Ker svojih misli ni mogel razodeti z besedo, je povedal s ponašo, da se ne namerava podati brez brambe.

Nasprotnika sta nevoljno drug drugemu nekaj zamrmrala; nato sta vsak v drugi smeri odhitela iskat Amerikančev denar in dragocenosti.

Nekaj dni pozneje je Winbourne sedel v hotelu Quisisana nad mestom Santa Cruz. Po sosednji mizi je bila razstlana kopica časnikov. Vmes se je nahajala najnovejša številka tenerifskega časopisa „Pueblo Canario." Winbourne seže po njej.

Med najnovejšimi vestmi najde kratko sporočilo: „Mrtvega so našli v soteski Barranco seco občespoštovanega posestnika in gostilničarja iz vasi Rebalaje: Don Diego Velludo Antolinez se je ponesrečil, ko je ob robu soteske sekal grmovje za kurivo. To se je dalo posneti iz tega, da so ob mrliču našli njegov podon in sveže nasekano hosto."

Ravno sveže nasekane veje so Winbournu povedale, da je občespoštovani Don Diego najbrže umrl drugačne smrti.

Od takrat je Winbourne denar in dragocenosti vselej in povsod skrival. Tem raje pa si je opasoval revolver, tako, da je usnjata revolverjeva nožnica nekoliko pogledovala izpod suknjiča.

7. Skalni dom.

Nekega toplega pomladnega večera so se ustavili pred mojo v živo skalo izsekano hišico štirje sosedje, vračajoči se s polja. To so najemniki, živeči na nekaterih tukajšnjih zemljiščih, katera so last bogatega meščana. Moral sem jim razkazati, kako sem si opravil skalno hišico, ki sem jo vzel v najem za nekaj mesecev. To je dom, vsekan v mehek kanarski lapor, to je v zmes tvarin, katero je voda nanosila iz kredovih peščenčevih plasti in iz skladov tercijarne lave. Na Kanarskih otokih je premnogo domov, ki so na tak način vsekani ali v lapor, ali peščenec, ali lavo.

Skalna stanovanja so bila izsekana vsa pred štirinajstim stoletjem, to je predno so še Španci in Portugalci odkrili Kanarije. Na Kanarijah se nahajajoče, v skalo vsekane hiše so namreč brez dvoma delali ljudje, ki so že kje videli zidane hiše. Kanarski skalni dom je namreč izsekan tako-le:

Preden se pride v hišo samo, se gre mimo kuhinje, ki je izsekana poleg vhoda v hišo; v kuhinji se nahaja ognjišče, tudi izklesano iz skale; kuhinjski strop je zaokrožen, kakor bi bil obokan, sprednje stene pri kuhinji ni, torej kuhinja nima vrat. Dim bi težko odhajal, ako bi vhod v kuhinjo ne bil popolnoma odprt. V hišo vodi štirioglata vratna odprtina. Hiša ima dva prostora, sobo za stanovanje in spalno sobo. Obe sobi imata popolnoma raven strop, kar je jako značilno, ker sta sobi prostorni. Iz sobe za stanovanje vodi v spalno sobo vratna odprtina, ki je zgoraj zaokrožena v obliki pravilnega polkroga, kakor bi bila zaobokana. Pod nekoliko visi proti vratom, ki vodijo iz spalnice v sobo za stanovanje; ravno tako je pod stanovalne sobe nekoliko nagnjen proti glavnemu vhodu. Pod je tudi skala.

Ta stanovanja so jako suha in poletu hladna. Mnogokrat se nahajajo na kraju, odkoder je uprav čaroben razgled po dotičnem otoku in daleč tja po širnem morju. Večinoma je prostor tako izbran, da se pred hišo nahaja zelena tratica ali prostorna naravna skalna terasa, blizu na desni ali levi vhoda pa pečina ali skalnat rob, ki najnavadnejšim vetrovom — severozahodniku in jugovzhodniku — zastavlja pot do prostora pred skalnim bivališčem.

Potrebam kanarskega prebivalstva so skalna bivališča tako primerna, da bo brez dvoma zopet prišlo v navado, vsekavati hiše v skalo. A stara šega se bo ponovila v modernizirani obliki, če se bo.

Kanarski otoki imajo neprijetno posebnost, da so na njih potresi jako pogosti. V taki deželi ni varnejšega doma, kot je hiša, izsekana iz skale. Morebiti je strah pred potresom v davno minulih dobah prebivalce Kanarij nagnil, da so si začeli delati take hiše? Sicer so ognjeniškega izvora vse evropsko-afriške Ande, gore vseh otočij od Islanda, Azorskih in Madeirskih otokov dol do samotnih otočičev Sv. Helena, Tristan da Cunha in Diego Alvarez. Vendar se v tej vrsti potresi najpogosteje pojavljajo na Kanarih. Ali morda zato, ker tukaj otoško vrsto križa Atlasova gorska guba?

S spoštovanjem stopiš v skalno hišo. Na misel ti hodita Homer in njegov Odisej in dejstvo, da so boji med evropskimi in maloazijskimi Grki brez dvoma

rodili več kot enega pogumnega moža, ki si je upal pogledati, kakšen je svet onstran Herkulovih stebrov. Na misel ti prihaja blažena dežela zadovoljnih Feakov, v katero so Homerjevega Odiseja zanesli vetrovi in vali mogočno šumečega morja?

Starejših hiš, kot so ti skalni domovi, ne najdeš na celem svetu. Kolikšno starost povprečno učaka zidana hiša? Komaj štiristo let. V Hamburgu kažejo „Am alten Pferdemarkt“ najstarejšo hišo hamburškega mesta. Pa ni še docela štiristo let stara!

Ali je bilo vredno, da so se toliko trudili, morda trudili za malenkosti, ljudje, ki so v tem skalnem domu bivali pred stoletji? Je-li bilo skrbi vredno, za kar so skrbeli dolga leta, ko je vendar vse tako kmalu minulo?

Homer bi rekel, da je prešlo, kakor premine srebrna pena bučno šumečega morja.

Morska pena mine. Morje ostane. Ljudje, ki so nekdaj bivali tod, so minuli, kakor izgine morski val, za katerim ne ostane na svetu sledu. Vse resnično, dobro in lepo, za kar so se trudili in borili ljudje nekdaj, je pa ostalo. Boj popolnejšega zoper manj popolno, boj dobrega zoper hudo nikoli ne utihne, kakor nikdar popolnoma ne utihne veličastna, brezkončna pesem bučno šumečega morja.

8. Ura.

Najemniki so pred mojim bivališčem posedli po zidu, obkrožujočem mali vrtič. Postregel sem jim s cigaretami.

„Čemu sta ta dva kola? Tukaj ravno pred hišo sta vam vendar napotu,“ vpraša eden obiskovalcev.

„To je ura.“

„Ni mogoče! Včeraj, ko sem šel tu mimo, je ni bilo.“

„Naredil sem jo šele nocoj, ponoči, ko je bilo tema.“

„Zakaj ponoči?“

„Ker po dnevu nisem videl.“

„Ta kola sta zabita tako, da gledata ravno proti severu, ako zrete črez nja. Po dnevu je brez magnetne igle nekoliko težje natanko določiti, kje je sever. Po noči, kadar je jasno, se pa vidi zvezda severnica, ki je ravno na severu. In sinoči sem kola zabil tako, da črta, potegnjena skozi kola, meri ravno proti severnici.“

„Caballero, vi nas vlečete,“ odgovori sosed Mateo. „Pojdite, pojdite, boste izmed toliko milijonov zvezd spoznali eno samo! Saj so vse enake. Kavka je enaka kavki, zvezda pa zvezdi. Če kavka zavrešči nad vami v zraku, kako morete reči, da je ravno tista, ki ste jo slišali danes tri leta. To ni vse vkup nič.“

„Don Mateo, kako pa vi svojega sina spoznate izmed toliko in toliko milijonov ljudi, ki žive na tem svetu?“

„To je vse kaj drugega. Moj sin je drugačen, kot vsi drugi ljudje. Podoben je meni in nikomur drugemu. Zvezde so pa vse enake. Le poglejte jih. Prve se že vidijo, ker se mrači. No, Don Hernandez, pa ti povej, ali je katera kaj drugačna, če imaš boljše oči,“ se obrne do drugega soseda.

„Ampak, Don Mateo, vi sami ne veste pravega vzroka, zakaj svojega sina tako dobro poznate,“ odgovorim dvomljivcu. „Ko bi vi sina nikdar ne bili videli od dne njegovega rojstva do danes, ko je star že več kot petindvajset let, bi ga tudi ne poznali. Le zato ga poznate, ker se vas petindvajset let drži, kakor bi bil na vas privezan. Severna zvezda se pa tudi drži nekega velikega zvezdnega voza, ki ga boste ugledali na nebu takoj, kakor hitro bo še nekoliko temneje.“

„Ali na to uro samo po noči gledate?“ vpraša Mateo.

„Nanjo gledam po dnevu. Imam jo zato, da vsak dan lahko pravilno naravnam žepno uro. Po čem hočem sicer naravnati žepno uro, ako se mi ustavi? Saj tu v hribih nimate ur. In če bi jih imeli, bi najbrže ne šle prav. Lahko bi kdo odšel iz mesta Santa Cruz ob dveh popoldne, a ko bi prišel semkaj gori, sedemsto metrov nad morjem, bi bila tu ura morda šele eno.“

„To je vse mogoče,“ potrdi Hernandez. „Vendar ima doslej v celi naši vasi samo eden uro, pa še tisto navijajo le takrat, kadar so sami domači ljudje doma. Če imajo dninarje najete, jo puste, da stoji.“

„Mora pa tudi vaša žepna ura za nič biti, ako jo morate vsak dan naravnati,“ mi oponese Mateo. „In zdaj, ko imate ta dva kola, vam žepne ure treba ne bo. Lahko boste gledali na kola.“

„Kola mi povesta samo, kdaj je poldne. Kadar senca južnega kola meri natanko proti severnemu kolu, stoji solnce ravno na poldnevu, ravno na jugu. Ura pa navadno ni ravno tisti hip poldne, ko solnce stoji na poldnevu. Solnce ima namreč v tej reči svoje muhe. Kadar se mu mudi, potrebuje manj kot štiriindvajset ur v to, da drugi dan spet pride tjakaj, kjer bi opoldne pravzaprav moralo biti. A kadar solnce postane leno, tedaj porabi v take namene več kot štiriindvajset ur. In zvezdarski koledar mi pove, za koliko minut mora biti na moji žepni uri poldne prej ali pozneje, kot stoji solnce na poldnevu. Zdaj-le predpustom solnce vsak dan prepozno pride na poldne, in sicer vsak dan nekoliko pozneje. Ne vem, kaj mu je, da je ravno predpustom tako leno. Tekom posta zopet pride na red.“

„Poglej, Don Hernandez,“ se oglasi Mateo. „Vse je tako, kakor sem že dostikrat dejal. Ti moraš na solnce gledati, če hočeš vedeti, kdaj kosiš. To jaz vem brez solnca. Stavim, kolikor hočeš: Kadar je oblačno, po kosilu ne veš, ali si sit, ali si lačen, ne veš, si-li jedel, ali ne. Mene posnemaj: Jaz kosim opoldne, naj bo ura, kolikor hoče. In vsak dan dobro vem, kdaj sem kosil. Ura človeka samo bega. Vem, ko bi moja žena imela uro, bi mislila, da opoldne mora prinesti kosilo na mizo, je-li kuhano, ali ne. A to bi bilo popolnoma narobe. Sirova reč se ne sme postaviti na mizo, naj bo ura, kolikor hoče! In kakor je moja žena previdna, vem, da bi skrivaj uro nazaj dejala, kadar bi se ji ne ljubilo, dovolj zgodaj iti kuhat. Ura pri hiši samo red bega.“

9. Časomer in kažipot.

„Če hočemo biti natančni, moramo reči, da docela brez ure nobena hiša ni. Tudi vi, Don Mateo, imate nad svojo hišo uro, ki vam kaže čas,“ rečem sosedu.

„Ni mogoče. In ko bi bilo res, bi bil tisto uro prodal že izdavnaj ter si kupil mešiček kubanskega tobaka.“

„Tu so cigarete. Prižgite si še eno.“

„Hvala, caballero.“

„V mestu Santa Cruz ste gotovo videli, kakšno uro ima veletržeč Ignacio Puentierrez v izložbenem oknu: Kaže sekunde, minute, ure, dneve tedna in dneve meseca.“

„Kaj pa so sekunde?“ vpraša Mateo. „Ali so to tiste nove ponve, ki jih Ignacio Puentierrez kaže v oknih?“

„Kaj je sekunda, se uče otroci v šoli.“

„Ko sem bil mlad, v naši občini ni bilo šole," reče Mateo.

„Še zdaj tu ni tako, da bi vsak otrok moral hoditi v šolo," dostavi Hernandez.

„Glejte, tu na nebu je tista ura! Celo nebo je plošča, na kateri se vrtita dve kazali, ki sta pritrjeni sredi plošče. Poglejte rimsko cesto. Obe veji rimske ceste sta tisti dve kazali. Eno kazalo kaže na eno stran neba, drugo na drugo stran. Ozrite se po dolgem te-le palice, ki sem vam jo položil na skalo. Palica kaže zvezdo severnico. Ta zvezda je tečaj, okrog katerega se vrtita kazali nebeške ure. Dve nevidni roki sta nataknjeni na ta tečaj; in ti roki nosita vsaka po eno kazalo. Pri stenski uri kazalca nista enaka. Eden je krajši in širji kot drugi. Tudi pri kazalih nebeške ure vidite, da je eno mnogo širje. Zato se ne morete zmotiti, ko gledate na nebeško uro. Zvečer, ko se zvezde prikažejo, si zapomnite, proti katerem hribu kaže širje kazalo. Ko bo širja veja kazala ravno na nasprotno stran neba, bo jutro, to se pravi, bo dvanajst ura pozneje. V dvanajstih urah bo ta veja obhodila pol neba, v šestih urah samo eno četrtino. Kdor zvečer pogleda, kam kažeta veji rimske ceste, se bo tekom noči samo ozrl, kam kaže ta ali ona veja rimske ceste, in bo vsak hip lahko povedal, koliko je ura. Seveda so tudi časi in kraji, kjer se rimske ceste vidi malo ali celo nič. Tam je treba gledati na druge zvezde ki ravno tako krožijo okoli severnice kot rimska cesta."

„Tudi mi po zvezdah poznamo, koliko je ura," odvrne Don Mateo. „Kadar je polna luna, vzhaja mesec zvečer. Ko je zadnji krajec, vzhaja mesec o polnoči. O prvem krajcu stoji luna zvečer tako na poldnevu, kakor stoji solnce takrat, ko je čas za kosilo. Tako ponoči luna pove, koliko je ura. Kadar lune ni, pa ni treba vedeti, koliko je ura; takrat je tema; ne vidi se nikamor stopiti in je treba biti doma."

„So pa vendar taki, ki morajo tudi takrat biti pod milim nebom, ko ni meseca, n. pr. mornarji," mu odgovorim.

„In naj bi rimska cesta imela deset vej, ki bi kazale uro — mornarji bi na vašo nebeško uro ne mogli poznati, ako bi bilo oblačno," se odreže Mateo. „Zato pravim, ure so vse za nič. Vsaka ima to napako, da se lahko skuja takrat, ko je najbolj potrebuješ."

„Na suhem lahko tako govorimo," odvrnem. „Za mornarja ima pa ura drugačen pomen. Mornar si uro naravnava po solncu, luni in zvezdah. Ura mornarju pove, do kam je priplul s svojo ladjo, kje se nahaja in v kateri smeri mora pluti, da pride do luke, ki jo želi doseči. Paziti mu je samo na to, kdaj dospe na poldne solnce, mesec ali katera večjih zvezd. Iz časa, ob katerem mornar vidi nebesno telo ravno na poldnevu, bo s pomočjo zvezdarskega koledarja izračunal, kako daleč je privozil ali proti vzhodu, ali proti zahodu. S pripravo, ki se imenuje sekstant, mornar izmeri, kako visoko nad skrajnim robom morja se nahaja ali solnce, ali luna, ali kaka svetlejša zvezda tedaj, ko dotično nebesno telo stoji na poldnevu. In iz te višine s pomočjo zvezdarskega koledarja izračuna, kako daleč je priplul ali proti jugu, ali proti severu."

„Torej to se pravi, če mornar ne ve, koliko je ura, ne pripelje pravi čas barke domov," izpregovori Mateo razmišljen. „Meni se je ravno tako godilo, ko sem pustno nedeljo popoldne vozil barko iz mesta Santa Cruz semkaj gori proti našemu otoku. Megleno je bilo. Nisem poznal, ali je zgodaj, ali pozno."

„In ali veste, Don Mateo, kaj bi se vam bilo zgodilo, ako bi v svoji hiši imeli uro?" ga vprašam. „Doma bi vam bila žena s svečo na stensko uro posvetila. Ker ure nimate, vam je ta sramota ostala prihranjena. Iz tega se vidi, da gospodar več spoštovanja uživa, ako v hiši ure ni, kot če v družinski sobi stenska ura čas kaže in kliče."

10. V viharju.

Še so sedeli na vrtnem zidcu pred mojim skalnim domom Hernandez, Mateo, Andrè in Antonio.

Daleč na severu se prikaže drobna lučica. Je-li zvezda, ali ladja? Miglja kakor zvezda, a njena svetloba se menja, kakor bi bila luč ladje.

Vedno svetlejša in svetlejša se vidi in plava zmeraj bolj pod skrajno mejo obzorja.

„Dve luči sta vštric," vzklikne Antonio.

„Parnik je . . ." hočem izpregovoriti, a Antonio naglo dostavi:

„Ne, tri luči so. Dve beli in v sredi zelena."

Tudi ostali možje začenjajo razločevati tri luči.

Parnik je vozil od otoka Madeire, a ne natanko proti jugu, ne popolnoma proti nam, temuč nekoliko proti jugovzhodu, v smeri proti luki mesta Santa Cruz. Zato se je videla zelena luč, ki jo ima vsak parnik na desni strani. Na levi ima rdečo svetilko.

Na Tenerifi: Kmečki dom.

Kmalu nato je zelena luč začela izginjati. Kakor v taktu se je prikazovala in izginjala. Ta čas pa je visoko nad nami veter bučno šumel med skalami.

„Vihar imajo," opomni Hernandez. „Danes je bilo ves dan tako vetrovno, da so se odtod videli beli grebeni valov! Tu sicer vetra ne čutimo dosti, ker se ubije v skalah, preden pride do naše vasi. Na morju pa mora danes biti hudo, ker . . ."

Sredi stavka preneha, ker so ta hip izginile vse parnikove luči.

Možje vstanejo in začno pozorneje gledati po morju.

„Kaj to pomeni?"

„Ladja je s koncem k nam obrnjena," reče Mateo.

„Ko bi bilo samo to, bi se vsaj ena bela svetilka morala videti. Ena belih svetilk je namreč pritrjena na sprednji strani prednje jarbole, ena pa na zadnji strani zadnje jarbole," odvrnem.

„Morda je ravno zdaj kak val poškodoval jarbole?" dostavi Andrè.

Brž nato se spet prikažeta obe beli luči. Zelena se prikazuje le zdajpazdaj za kratek hip.

„Kaj je neki bilo?" vpraša Antonio.

„Najbrže so ustavili parni stroj," odgovorim. „To v viharju večkrat store. Včasih pridejo posebno visoki valovi, ki trajajo samo nekaj minut. V takem slučaju prihaja ladjin vijak popolnoma iz vode ven.

Kadarkoli se to zgodi, zavrte strojeve ročice gredelj vijaka z nepopisno brzino, in nastane velika nevarnost, da se pokvari stroj, da se zlomi vijakov gredelj, ali da se odkrhnejo vijakove peroti, ko se vijak spet potopi v vodo. Zato morajo stroj ustaviti dotlej, da se poležejo najhujši valovi. Ladjine luči, ki jih vidimo odtod, so električne. In če se ustavi glavni stroj, se ustavijo tudi električni stroji, ki so z glavninim strojem sklenjeni. Seveda je poskrbljeno zato, da par lahko žene električne stroje tudi takrat, ko glavni parni stroj stoji. A take premenjave se v viharju vrše kasneje kot ob mirnem vremenu, ker so tudi mornarji nekoliko zbegani."

„Podnevu sem odtod že dostikrat videl, da je tekom viharja velik parnik za nekaj hipov popolnoma izginil," opomni Hernandez.

„To ni nič nenavadnega," odvrne Andrè. „Kadar je ladja semkaj obrnjena s koncem, je itak ni skoro nič videti. Poleg tega je v viharju vedno ves krov zalit z vodo, v kateri se zrcali nebo, kakor se zrcali v vodi okrog ladje. Tako tudi tam, kjer je krov, vidiš samo tisto, kar zreš na kateremkoli delu morske gladine."

„Nisem ravno strahopeten," reče Antonio, „a vihar, kot ga imajo ti-le tam v tisti ladji, bi mi vendar šel nekoliko do živega. Pa danes je že še, ker je jasno; in vedo, da bi bila pomoč blizu, če bi se jim kaj pripetilo. Ampak kadar je popolnoma tema! . . . O po zimskem času kakšno noč severozahodnik tako pooblači, da s svojega ležišča skoro ne morem razločiti, kje so okna. Zgodilo se mi je že, da sem z rokami zakrilil pred seboj po zraku, češ, ali mi ne visi nekaj pred posteljo, da ne morem razločiti oken. V taki temi bi ne stopil rad črez prag. Zdaj pa v takšni temoti plavati sredi morja, in zraven vihar pa valovi, da se še mornarji radi privežejo, ako imajo dalje časa delo na krovu!"

In tri zvezdice, migljajoče sredi valov, so vnovič izginile za kratek hip.

Nedolgo nato so se zopet prikazale, kakor bi bile vzšle iz vode. In zopet so trepetale nad nemirnim morjem, prav kakor bi se bile tri zvezde utrnile z neba, se spustile na morje ter se ondi gugale in zibale na valovih grmečega oceana.

In pogled je splaval gori k nebrojnim, neminljivim, skoro bi rekel, večnim zvezdam, ki so vodnice onim le na divjih valovih trepetajočim zvezdicam.

Kakor bi bila zlata, na nebu blesteča očesca duše mornarjev, kateri so nekdaj poginili v viharju, obupno iščoč na nebu zvezde vodnice, ki bi pokazala rešilno pot, našli so pot, pravo pot do miru, ki jim zdaj kot nekakšna podzemska svetloba seva iz oči.

11. Jusuf, sin Harunov.

Spremil sem možake do njih vasi.

„In nad zvezdami? Ali je kaj, ali nič?" je vprašal spotoma Mateo. S tem vprašanjem se ni šalil. Bilo mu je resno.

„Ali si tudi tukaj s takimi dvomi ubijate glavo?" se odzovem.

„Nekateri naših gredo daleč po svetu in prineso domov marsikaj, o čemer nismo prej nič vedeli."

„Če že hočete imeti odgovor, Don Mateo," mu odvrnem, „vam bom odgovoril s pripovedko, ki jo lahko čujete pri mnogokaterem stražnem ognju v prostrani Sahari tam-le na afriški celini.

* * *

Harun al-Rašid, najslavnejši kalif Bagdadski, je umiral. Ljudstvo še ni vedelo o njegovi bolezni. A bil je že določen naslednik, Al-Mamun, sin Harun al-Rašidov.

Umirajoči oče je slutil, da bi imeli nekateri dvorjani rajši kalifovega najmlajšega sina Jusufa. Zadnje ure življenja je staremu kalifu grenila skrb, da bi po njegovi smrti utegnila nastati domača vojna, da bi se utegnil brat zoper brata bojevati za očetovo dedščino.

Temne misli so trpinčile starega vladarja, ko je ležal v mračni sobani na postelji, pogrnjeni s sinjo svilo. Motno se je lesketal zlati okras sobane v trepetajoči luči svetilne, ki je viseč pod stropom pošiljala žarke skozi umetno brušeno temnozeleno steklo.

Debele mehke preproge iz Smirne, vezene z najpestrejšimi cvetlicami, so pregrinjale tla sobane, da se ni čula nobena stopinja črno oblečenih služabnikov, ki so kakor smrtne sence plaho begali ven in noter.

Čuli so se le težki vzdihi starega junaka, čigar povelja je še slušalo vse, kar je bivalo od Črnega morja do Sudana, od Indije do zahodnjega roba zemlje.[1]

Tudi Omajadske kalife, vladajoče tedaj v Španiji, je mogočni Harun al-Rašid štel za svoje podložnike. Kordovo, krono Omajadov, je rad imenoval svojo drugo prestolnico.

Umirajoči pozove sluga ter mu veli, naj mu pomaga sesti. Harun al-Rašid zaukaže poklicati najmlajšega sina Jusufa.

Tiho vstopi Jusuf, ljubljenec kalifskega mesta. Bil je visokorasel, raven kakor cipresa, zal kakor cvetlica, ravnokar utrgana z vrtne grede. Zveneče je zabrenela z biseri okrašena sablja, ko se je priklonil pred ležiščem bolnega očeta.

Harun al-Rašid se ozre nanj pozorno začuden. Motri sina s pogledom, kakor bi ga ne bil še nikdar videl.

„Jusuf!" izpregovori stari vladar. „Jusuf, poslušaj glas umirajočega očeta. Danes ga čuješ zadnjikrat. Moj razum je terjal, da dedščino kalifov zapustim Al-Mamunu. Srce mi je velelo, da za naslednika izvolim tebe. Jusuf, veš, kaj je treba bolj slušati, razum ali srce. Si-li z mojim ukrepom zadovoljen?"

Jusuf osupel stopi za korak nazaj. Lahno breneč udari njegova dragocena sablja ob mehko preprogo. Ko oče še enkrat vpraša, odgovori Jusuf:

„Nikar me ne vprašaj. Ti si naslednik kalifov. Zapoveduj. Jaz bom ubogal."

Harun al-Rašid lahno prikima, potem nadaljuje:

„Kot moj posebni poslanec se podaš na potovanje v Egipt, Kordofan, Darfur in Tripolis. S knezi teh dežel skleneš nove pogodbe, v katerih bodo obljubili mojemu nasledniku isto zvestobo, katero so izkazovali meni."

Ihteč se je poslovil Jusuf od očeta. Glasno jokajoč je odšel mladenič iz sobane. Sedemkrat se je povrnil, da bi se še enkrat in še enkrat poslovil od umirajočega kalifa.

* * *

Za varnost Jusufovega potovanja je bil Harun al-Rašid poskrbel, kar je najbolj mogel. Tudi zvezdoznanec Abdala Ali je moral mladeniča spremljati.

V Egiptu, Kordofanu in Darfurju je Jusuf srečno izvršil očetovo povelje. Odšedši iz Darfurja se je napotil skozi Saharo v Tripolis.

Celo v puščavi je sin kalifov užival knežjo udobnost skoro kakor doma v zlatem Bagdadu. Glad, žeja,

[1] Predgorje Finisterrae.

vročina, mraz, skrajna telesna utrujenost, življenje brez doma in strehe, pustinja, iz katere ni najti pota — to so bile za Jusufa besede brez pomena, to so mu bile tajnosti, katere se mu še niso razodele. Mladenič se doslej ni zavedel, da je na svetu. Poznal je samo dan. Noči zanj ni bilo.

Potujoč iz Darfurja proti Tripolisu je Jusufova karavana zašla: Vihar je z drobnim peskom zametel znake, po katerih bi se bilo moglo spoznati, kje je prava pot; nebo je bilo zakrito z gostimi oblaki. In v puščavi je oblačne dni kakor začarano, čimbolj se potniku mudi, tem hitreje pride zopet nazaj na lasten sled.

Devet dni je blodila karavana po puščavi brez pota. Devetkrat so zadeli na lepo, shojeno pot, vijočo se po mehkem bledorumenem pesku. Devetkrat so od veselja zapeli radostno pesem. A vsakikrat so se črez nekaj ur obupujoč prepričali, da je bila pot zgolj njih lasten sled. In ko so spoznali zmoto, so vselej začeli poganjati kamele v hitreji in hitreji dir, da bi čimprej prišli iz začaranega kolobarja.

* * *

Zvečer devetega dne stopi Abdala Ali pred Jusufa in mu reče:

„Gospod, zaukaži karavani počakati na mestu, kjer smo, dokler se nebo ne zjasni. Potem bom izkusil po zvezdah določiti pravo pot. Brez kažipota od zgoraj je ne bomo našli; devet dni je iščemo brez uspeha. In ako še nekaj dni toli hitimo in begamo, kot zadnji čas, bodo živali svoj živež prezgodaj použile, bodo prezgodaj opešale: tako bi utegnila biti prava pot za nas brez koristi, ko jo najdemo."

Jusuf se ozre v Abdala. Z zvezdoznanstvom se mladenič ni pečal nikdar.

„Česar niti po dnevu ne moremo najti, ne boš našel v temni noči," odgovori sin Kalifov, čigar življenje je doslej bilo dan brez noči, dan od jutra do večera, dan od mraka do zore.

„Noč mora biti, da moreš videti svetiljko, da moreš iti z njenim svitom in tako najti rešilno pot," odvrne Abdala Ali.

Jusuf molči. Zvezdoznanec nadaljuje:

„Noč mora biti, da zašli potnik more videti svoj dom, da more videti luči, ki migljajo iz očetovske hiše ter ubogemu potniku kažejo pravo stezo."

Nekaj dni nato so se oblaki razblinili. Nastala je noč. Nebo se je iskrilo zvezd. V njih svitu je Abdala Ali vodil karavano do jutra. Ko je zora pozlatila vrhunce peščenih gromad, raztresenih po puščavi, so našli staro, z ostanki živalskih kostnjakov zaznamovano karavansko cesto, ki vodi iz Darfurja v Tripolis.

Bilo je to tisto jutro, ko je za večno zaspal Harun al-Rašid, najslavnejši bagdadski kalif."

12. Pastirčeva solza.

Zakaj na Kanarijah ni kač?

Ker so jih pregnale pastirčeve solze.

Ondi, kjer se Pico de Teyde začenja v obliki stožca dvigati iz tenerifskega pogorja, se nahaja senčna, tiha dolina. Po dnu dolge, globoke, temne soteske vodi vanjo pot. Ob deževnih dneh voda nastopi črez pot in nihče ne more ne v dolino, ne iz nje.

Gosto zarasel temnozelen pinijev gozd prekriva dno doline in njena strma pobočja. Nad gozdom pa dolino obkrožajo skoro navpične temnordeče skale.

Na tratici sredi gozda je nekdaj stala zakajena slamnata koča. V njej je bivala uboga vdova s svojim malim sinkom Juanitom.[1]

Revica je redila kozo, katero je mati pasla sama, dokler Juanito ni bil sposoben za pastirja. Naposled je deček vendar toli odrasel, da mu je mati zaupala kozo. Mati je Juanitu posebno naročila, naj s kozo ostaja v gozdu, naj nikar ne goni v skale, kjer je mnogo velikih, strupenih kač.

Deček je vse obljubil.

A na paši je bilo dolgčas. Juanito je začel premišljati, zakaj ga mati ni še nikdar vzela s seboj, kadar se je podala iz dolinice skozi sotesko v svet. Kaj je onstran skal, ki ograjajo dolinico? Ali tudi tam solnce sije? Ali tam tudi cvetlice krasijo zeleno trato pod temnimi, tiho šumečimi pinijami? Morda kače gori v skalah niso tako nevarne, kakor misli mati? Kaj, ko bi splezal vrh strmih, temnih skal in pogledal v širni svet?

Take misli so Juanitu razgrevale glavico, ko je stopal za kozo po mehkem gozdnem mahu ter z desno in levo trgal pisano cvetje.

Ugibal je, kakšen prizor se mu bo neki nudil z vrh skalovja.

Zbudivši se iz svojih misli, je opazil kozo sredi pečin.

Kakor bi tekmovala, sta plezala po čereh Juanito in njegova varovanka.

Ko je Juanito prišel do vrha, je ostrmel. Ob prizoru, ki se je odprl pred njim, je pozabil koze in domače dolinice, pozabil je mater in sebe.

Koliko dolin okoli in okoli! In vsaka lepša, kot ta, v kateri je bil doma. In te blesteče bele in pisane hiše, bele ceste, cvetoči vrtovi!

A kaj je to, kar se razprostira okoli venca? Nebo ni; nebo je zgoraj. Modro je pa prav tako, kakor nebo? Kaj pomenja ta sinja gladina? In kaj pomenjajo drobne bele stvari, razsejane po tajnostni gladini? Ali so bela jagnjeta, ali so veliki beli cvetovi? Ne, jagnjeta ne morejo biti, ker ni pastirjev. Cvetovi to niso, ker izginjajo in se iznova prikazujejo, ker hite dalje in dalje v smeri, v kateri piše veter. Sneg tudi ne more biti, ker se prikazujejo vedno in vedno novi beli kosmiči, dasi je nebo jasno . . .

Pastircu so potekale ure kakor trenotki.

Približal se je večer. Juanito je hotel vedeti, kam bo šlo solnce, ker na zapadu ni bilo ne skal, ne gorâ, za katere bi se moglo skriti. Morda tukaj solnce niti ne zaide? In kako daleč, daleč od tod se vidi solnčna obla! Pa je vedno mislil, da bi jo lahko z roko dosegel, ako bi zvečer stal vrh skal, ki se dvigajo okoli rodnega dola.

In tajinstvena modra gladina je na zahodu postala zlata. Pozlatili so se oblaki, plavajoči ondi nad njo. Pogreznilo se je solnce v skrivnostno gladino. In ne dolgo nato je gosta tema zagrnila skalo, na kateri je stal pastirec Juanito.

Dečka je obšla groza.

Začel je klicati: „Mati, mati!"

„Maatii!... Maatii!".. ga je porogljivo oponašal odmev.

Juanito je začel premišljevati, kako mati gotovo joka, ker je temna noč, pa njega ni domov. Začelo ga je skrbeti, bo-li mogel najti kozo, katero je popustil daleč doli v skalah.

---

[1] Izg. Huanitom.

In obupan se je sesedel na skalno ploščo, poraslo z dišečim gorskim mahom. In vroče solze so mu kapale po licih v mehki mah.

Utrujen od joka je zaspal.

Ko se je drugo jutro zbudil ter se domislil dogodkov prejšnjega dne, je zopet bridko zajokal. Solza za solzo mu je kapala iz oči, ko je plezal nizdol v dolino, kjer je stala domača kočica.

Kje je mati?!

Preiskal je kočo, vrtič, trato in gozd. Prehodil je celo dolino, povsod iskal, vedno klical mater. Vse brez uspeha. O materi ni bilo sledu. Kača jo je bila pičila prejšnji večer, ko je v temi iskala otroka po skalovju. Vdova je obležala v skalah in je tekom noči umrla.

Juanito je zašel celo gor do večnega snega, iščoč matere. Ni je našel. Od gladu in utrujenosti je izdihnil tam, kjer večni sneg poljublja cvetne gorske livade. Kamor pa je padla Juanitova solza, je vzrasla cvetlica s cvetom, podobnim sinjemu Juanitovemu očescu. Ljudje so cvetlici dali ime pastirčeva solza. In kjerkoli so zasadili pastirčeve solze, ondi so v kratkem vse kače izginile.

Tako je prišlo, da na Kanarskih otokih ni kač.

13. Malo pšenice.

Kdo jaše v temi vprek črez najlepše njive, vštric ceste? Zakaj ne jaše po poti? Ali ima slabo vest, da se ogiblje dneva in ljudi?

To je Don Fernan Descanza y Verbena, caballero, znan po celem otoku lastnik štirih zemljišč, katerih vsako ima čedno hišico in vsa potrebna gospodarska poslopja. Don Descanza je brez poklica. Biva z rodbino v mestu Santa Cruz. Zemljišča je oddal v zakup, kakor to na Kanarijah stori vsak posestnik, če more. In kot je šega, plačujejo gospodu Descanzu njegovi štirje najemniki zakupnino tako, da mu izroče vsako leto vso pšenico, kar so je pridelali, ostale pridelke pa obdrže zase. Za pšenično posetev se porabi večina polja. Najemnik mora vsled tega pšenico kupovati, ker drugih pridelkov ni vselej dovolj za živež. Mora često od lastnega gospodarja drago kupovati pšenico, katero je pridelal z lastnimi rokami.

Don Fernan Descanza y Verbena nocoj jaše nadzorovat svojega najemnika Senorja Manuela Vivandero, ki biva v tihi gorski vasici Manilleza. Dve leti je Vivandero pridelal čudovito malo pšenice, dasi je bilo posejano toliko, kot prejšnja leta.

Kam pri Vivanderu izgine pšenica ob vsaki žetvi?

To hoče dognati caballero Don Fernan Descanza y Verbena. Zato se ogiblje belega dneva in bele ceste. Tiho jaše. V velikih skokih tiho pohiteva za konjem veliki pes gospoda Descanza.

Blizo Manilleze stopi Don Descanza s konja. Priveže ga k nizki palmi. Na ovratni jermen svojega psa pritrdi verižico, katero pripne za sedlo.

Zavarovavši na tak način konja, se Don Descanza y Verbena poda na prežo.

* * *

„Buones dias, caballero! Kako ste letos zadovoljni s pšenico? Z zemljišča, ki ga imam jaz v zakupu, ste je prejeli dokaj več, kot lani.“ Tako nagovori dva dni pozneje najemnik Don Manuel Vivandero svojega gospodarja Descanza, prišedšega po vasi.

Don Descanza je danes jako dobro volje. Obraz mu kar blišči.

„Popolnoma sem zadovoljen, Don Manuel, čeprav sem tudi letos pričakoval nekoliko več pšeničnega zrna,“ reče gospodar.

„Zato je pa tudi ostali pridelek to leto silno boren, ker smo le pšenici stregli. Letos mi boste morali dati pšenico ceneje,“ odvrne najemnik Don Manuel.

„Kaj pa, Don Manuel, ali imate pripravljene kaj več nastilje? Manjka mi stelje za konjski hlev, ki ga imam v Santa Cruz.“

Kakor bi se mu besedi škoda zdelo, tako počasno odgovori Don Manuel:

„Nastilje imam komaj za svojo potrebo.“

„Pojdiva gledat!“ se glasi kratek odgovor gospodarjev.

Čilo koraka gospodar naprej. Mrtvo stopa za njim najemnik.

Ko prideta do hiše, Don Manuel najprej pelje gospodarja po shrambah ter mu kaže, kako malo je dobil s polja tega, kar je po pogodbi last najemnikova. Zato se brani, da bi prodal gospodarju nastilje, ki leži v lopi za hlevom.

„Drago ne boste plačali. Po ceni pa letos ne morem prodajati,“ odgovarja najemnik gospodarju, kupujočemu steljo.

A čimbolj se najemnik brani, tembolj brede gospodar tja proti sredi lope, napolnjene z nastiljo. Vsak korak gospodarjev proti sredini malega poslopja ima to posledico, da je najemnik bolj voljan prodati.

Naposled skleneta kupčijo. Gospodar plača najemniku steljo po tisti nizki ceni, po kateri kupujejo gospodarji od zakupnika nastiljo, ki jo je zakupnik nabral na njih svetu.

Don Manuel Vivandero je upal, da bo zdaj spravil gospodarja iz lope.

Toda ne!

Gospodar ostane notri. Veli najeti voznika. Najemnik Manuel se trikrat povrne iz vasi s sporočilom, da ne more najti nikogar. Četrtič ga gospodar pošlje, iskat voznika. Že je solnce zašlo. Že se temni. Šele zdaj prav počasi daleč odnekod priškriplje težak dvokolesni voz, s silno visokima kolesi, voz, kakršne uporabijo po vseh krajih, kjer je dobrih voznih potov malo ali nič. V voz sta bila vprežena dva suha konjiča, drug pred drugim.

Začno nakladati steljo na voz. Celo gospodar sleče suknjič in pomaga. Pod steljo najdejo osemnajst vreč pšenice, enajst vreč turščice in velik kup lepega, debelega krompirja. Gospodar s steljo vred odpelje pšeničo, turščico in krompir. — Voznik je imel z vožnjo posla vso noč.

14. Kanarska koza.

Ni smešneje živali kot je kanarska koza. Že sploh je kozja fiziognomija prava spaka, ki najresnejšemu človeku zvabi smehljaj na ustnice, ako je natančneje opazuje. Kanarska koza je pa v tem oziru superlativ vsega kozjega.

Gotovo je hudič vzel nase podobo tenerifskega kozla, ko je — kakor veli stara zgodbica — med službo božjo sedel na prižnično streho, naslonil kocinasti hrbet ob Mojzesovi tabli ter začel na kos pergamena zapisovati tiste, ki so se pogovarjali, smejali ali spali. Vse navzoče je že zapisal razen enega samega, ki je na koru ob orgljah klečal in molil. Zato je edini ta videl pišočega hudiča. Pergamen je bil poln. Hudič zgrabi s svojimi kozjimi parklji pergamen zgoraj in spodaj ter ga z vso silo raztegne, da bi se

naredil prostor za nova imena. Toda iz desnega parklja se mu pergamen izmuzne, hudič, ki je pergamen nategoval sklonjen, omahne nazaj, rogovi kresnejo ob Mojzesovi tabli, uhlja klofita po tablah, kakor dva prazna žepa, brada zafrfra okrog gobca, ki je podoben najnesrečnejši obliki starih brezzobih človeških čeljusti; pri vsem tem imajo oči izraz največje resnobe, izraz obličja, ki se še nikdar ni zasmejalo, kakor bi iz neblago dišečega kozlovskega kožuha gledal prvi filozof celega sveta. Ob tem prizoru se zasmeje tudi edini pobožni molivec gori na koru ob orgljah. Hudič zapiše še tega in izgine . . .

To bi bila prikazen kanarskega kozla.

Ravno kanarska kozja pasma ima to posebnost, da je kozlič v prvih mesecih silno ljubek; ni živali, ki bi imela tako lepe kretnje, tako vabljiv, najlepšemu otroškemu glasku podoben glas, kakor kanarski kozlič. Če kozlička zajme na prostem vihar in huda, mrzla ploha, zažene krik, kakor bi jokal otrok. In ako greš gledat, kaj je, se začudiš, ko najdeš žival namesto človeka. Vzameš kozlička v naročje in ga neseš pod streho. Ko se živalica začuti na varnem, suhem in gorkem, začne polglasno meketati skozi nozdrvice tako zadovoljno, s tako mehkim, nežnim glaskom, kakor bi bil to otročiček, ki ga je mati položila iz mrzle kopeli v gorko posteljico.

A konice rožičkov, ki se čutijo vrh glave pod dlako, obetajo, da bo iz te ljubeznive živalice zrasel prav grd kozel, tem grši, čim ljubkejši je zdaj kozlič.

Narava tudi na Kanarijah posojuje po isti obrestni meri, kakor povsod drugod. Čim več je dala, temveč hoče imeti nazaj: Možak, ki je imel v mladosti Adonisov lepi obraz, je na starost takšen, da ga v glavo ni drugega kot same grde gube . . . Kanarska koza torej ne more tožiti, da se ji godi krivica.

V nekem oziru pa vendar kozi, živeči na skalnih kanarskih otokih, ostane nekoliko nežnosti vedno, tudi potem, ko ji zrastejo po vratu ležeči, svedrom podobni rogovi. Ohrani neko rahlosrčnost, ki se menda pri nobeni drugi kozji pasmi ne opazuje v tolikšni meri.

Glej jo, kako se vede na paši, dokler kozlič ni odrasel. Pastir mora nesti kozliča s seboj, ko žene kozo na pašo, sicer bi mati takoj prihitela iz gozda domov. Toda kozlič ne sme sesati, ko je star nad en mesec. Zato mu navežejo na gobček uzdo, katera mu drži med čeljusti majhen košček lesa; ta brzda mu brani sesati, pa ga ne ovira pri paši. Da se kozliček ne oddalji od prostora, kjer naj bi se pasla koza, ga treba privezati, pa tako, da mu vrv ne poškoduje udov. Naveže se mu na sprednjo nožico petlja, ki se ne more pretrdo zadrgniti, ker je vdeta v leseno cokljico. Mala lesena priprava je za dolgo vrv privezana h grmu. Kozlič ima toliko prostosti, da si lahko išče hrane v okrožju 5—10 metrov. Od tega mesta se tudi koza ne oddalji mnogo. Kadar mati, iščoč hrane, stoji tako, da mladiča ne vidi, ga neprestano kliče z meketanjem. Mladič na vsak klic odgovori z nežnim, otroškemu smehu podobnim glaskom. Kadar se po tihem gozdu razlega to klicanje in odgovarjanje med materjo in mladičem, se iz tega lahko posname, da se je mati, izvršujoč svojo dolžnost, oddaljila od mladiča, da se ne vidita, da pa hočeta biti po glasu združena. Ako se nad mladičem v zraku zaziblje roparska ptica, zažene kozlič vik, ki doni kakor glas polletnega otroka. In starka takoj meketajoč prihiti na pomoč, pritisne z životom mladiča h grmu, da ga skrije, ter napadovavcu nastavi svoje dolge, tenke roge . . . Nad gozdom završi nevihta z mrzlo ploho in točo. Starka beži tja, kjer upa najti kočo. Ako jo spuste pod streho, obstoji na pragu ter v gozd obrnjena mekeče tako dolgo, da kdo odide iskat mladiča, ki se tačas materinemu meketanju odzivlje z žalostnim krikom. In starka spremi v gozd človeka, ki gre po mladiča, tudi če se dež uliva v potokih: Mati mora biti vselej zraven, kadar se kdo dotakne mladiča.

V tednih, ko mali kozliček raste, kaže starka bistroumnost, katere sicer ni opaziti pri njej. Ako so jo pri tuji hiši včeraj z mladičem vred vzeli pod streho, in ako danes zopet pride nevihta, bo danes koza sama stopila v isti kotiček, ki so ji ga odkazali prejšnji dan, ter se bo stisnila k steni, kakor bi hotela reči:

„Ravno tam bom, kjer hočete, in potrudila se bom, da vam ne bom napoti, samo da me z mojim ubogim mladičem pustite pod streho.“

15. Stare šege.

V gorsko kočo, zidano iz kosov rjavovijoličaste lave, sta prišla lord Anthony Coldholm in njegov prijatelj vseučiliški profesor dr. Trinday. Hotela sta danes splezati še višje proti vrhu Pika de Teyde. A silna nevihta ju je prisilila, da sta morala poiskati zavetja v gorski kolibi.

Kanarčan v svojem abrigu.

Na ognjišču, zgrajenem iz debelih kep, je veselo plapolal ogenj, da je oblak dima visel pod slamnato streho, ki je tvorila strop koče. Dobrodejna toplota je puhtela od ognja, da se je sopar kar kadil od mokre obleke, obešene pred pečjo. Rdeči svit ognja je plapolaje razsvetljal kočo, ki ni imela drugega okna, kot v strehi majhno odprtino za dim in črevelj široko luknjo v spodnjem delu vrat. Na Kanarijah je navada, da se pri manjših zgradbah, zlasti pri samotnih kočah, pusti odprtina v vratih. Ponoči leži močan ovčarski pes znotraj pred durmi, tik ob odprtini. Ako se poslopju bliža nepoklican gost, ga pes lahko gre pozdravit, ne da bi gospodar moral v to svrho odpirati vrata. Luknja v vratih za psa in luknja v debeli slamnati strehi za dim sta bili edini okni koče, v kateri sta počivala lord Coldholm in dr. Trinday.

Vrata se škripajoč odpro in z velikima zvežnjema drv na ramah stopita v kočo vodnika obeh turistov: Luis in Ramon, oba že precej v letih. Širokokrajne klobuke jima je ploha poveznila popolnoma. Ogrnjena sta vsak v svoj beli, volnati abrigo, bel, silno debel koc, ki je okrog vratu zadrgnjen. Abrigo pokriva celi život do peta in ima podobo vreče, ki je spredaj podolgem preparana od vrha do tal. Kanarec črez svojo navadno belo katunovo obleko ogrne abrigo, kadar pride dež ali hlad.

Suknjo, telovnik in črevlje sta turista obesila pred ogenj; napol oblečena sedita Angleža pred pečjo, pušeč smotke.

Vodnika ponudita gospodoma vsak svoj abrigo. Nezaupno vzameta Angleža beli oblačili v roko; toda glej, abriga sta znotraj popolnoma suha. Lord Coldholm se zavije v Ramonov abrigo, Trinday dá Luisu njegov abrigo nazaj.

Bose noge vodnikov so rdeče kakor rak.

„Kako vendar, ali vas nič ne zebe?“ vpraša lord Coldholm Ramona.

„E, stara navada, gospod,“ odgovori mož in si pogladi sive brke.

„Gozdi so tu polni kakta in vsakovrstnega drugega trnja,“ nadaljuje Coldholm. „Mislil bi, da si morate pri vsakem koraku zadreti trn v nogo.“

„Tudi jaz ne razumem, kako je to, da se le malokdaj zbodem,“ odgovori Ramon. „Ali ima celo gozd nekakšne starodavne šege, ali ka-li? Tako je, kakor bi se nas trnje samo ogibalo. Pa imamo tudi debele podplate, ki ne veljajo nič in se nikoli ne raztrgajo. Poglejte!“

„Večerje bo treba, večerje,“ zapove nato dr. Trindaj Luisu; „in nekaj močnih žrebljev zabiti v steno, da se bosta nanje obesili razpenjači, v katerih bova prenočila midva razvajena Evropejca. Lačni smo in trudni. Treba bo večerjati in iti spat! Kaj menite, Luis, ali bo jutri lepše vreme?“

Vodnik strokovnjaško dokazuje, da bo drugi dan brez dvoma jasno kakor ribje oko.

„Prosim, gospod doktor, posodite mi svoj žepni mikroskop,“ vzklikne zdaj lord Coldholm. „Našel sem zanimivo žuželko, ki mi je popolnoma neznana.“

„Ali tega ne poznate?“ se začudi doktor. „To je uš. Dajte jo sem. Slovesno jo bomo poslali v krtovo deželo ... Ali ste slišali?“

„Grozno, grozno!“ vzklikne lord ter si sega v lase in pod obleko. „Zdaj šele čutim, kako me ščegeta po glavi. Kdo ve koliko sem jih že nalezel?“

„Tako-le se primite na prsih in na želodcu za vso obleko, kar je imate na sebi,“ ga poučuje profesor. „Nato podrgnite z obleko po životu semtertja; tako so se grški filozofi praskali v dobi, ko je grško modroslovje propadalo.“

Lord z največjo skrbljivostjo preiskuje svojo obleko od nitke do nitke ter godrnja pol jezno, pol šaljivo:

„Če pridem s tem mrčesom v House of Lords, bodo dejali: Tonček, ti imaš uši; poberi se v zadnjo klop!“

„Prav imate, da smatrate to reč od šaljive strani,“ ga tolaži profesor. „Stare šege! Kaj hočemo? Tudi na Tenerifi najbrže ne bote našli mnogo hiš, kjer uši rede načeloma. A tu smo tritisoč metrov nad morjem. In to se mora poznati pri vseh okoliščinah, tudi pri živinoreji. Sicer ste lahko popolnoma brez skrbi, da se vas ne bo nobena uš prijela. Žival si pašo izbira. To žuželko ste našli na abrigu svojega vodnika, ali ne?“

„Da,“ odgovori lord ter upre v profesorja pogled, poln upanja.

„Vidite!“ povzame doktor Trinday. „Jazbec ne bo šel jazbin kopat v umeten mestni park. In uš se ne dotakne človeka, ki je skoz in skoz civiliziran, parfumiran ter šteriliziran, tako, da tudi enega naravnega laščka ni na njem.“

16. Inglès.

Nemec Hans Schmidt se je za nekaj tednov naselil na otoku Gran Canarja, v bližini vasi Otelaya, ki obsega mnogo v skalo vsekanih hiš. Našel je stanovanje v poslopju, v katerem živi zemljiški najemnik. Lastnik biva v Madridu.

Schmidta tukaj vsakdo nazivlje samo el Inglés. Ako v zmoti izpregovori nemško besedo namesto španske, reko: „Habla inglès — Govori angleški.“

Kdo ve koliko desetletij ni razen Angležev noben Nešpanec stopil na Kanarske otoke. Zato Kanarec še danes pravi Anglež vsakemu Evropcu, ki ni španske narodnosti.

Umljivo je, da Angleži v obilnem številu obiskujejo Kanarije. Bogat Anglež gre poleti itak rad na jug, da nekaj dni vidi zlato solnce, katero se mu doma skriva za gosto, mrzlo meglo. Madeirski in Kanarski otoki so pa prva postaja za angleške ljudi, katere vozijo v Južno Ameriko, v Zahodnjo in Južno Afriko, ter za ladje, ki plovejo okrog Predgorja dobre nade v Vzhodnjo Afriko, Azijo in Avstralijo. Še vedno je namreč mnogo ladij, ki ne vozijo skozi Sueški prekop; te ladje ali pregloboko teko za plitvi prekop, ki meri na globino le okrog osem metrov, ali pa vozijo blago, za katero je tarif Sueškega prekopa predrag. Od tisoč kilogramov se plača deset frankov. Če bi ladja vozila zgolj premog, bi se plačalo več kot petdeset odstotkov premogove vrednosti samo zato, da bi premog smel skozi sueški prekop!

Trgovina in brodarstvo sta nanesla, da so angleški letoviščarji od nekdaj radi prihajali na Kanarske otoke. Zlasti odkar so v Južni Afriki našli zlato in dijamante, odkar se je med Kapstadtom in Londonom začel živahen promet, prihaja na Kanarije vedno več in več Angležev. Ostajajo samo v mestih in večjih vaseh, na Tenerifi samo v mestih Santa Cruz, Laguna in Orotova ali v vasi Tanoronte, na otoku Gran Canaria v mestu Las Palmas. Izven večjih krajev, ali daleč od cest, spajajočih mesta in večje vasi, je tudi dandanes težko videti tujca. Ako pa se pokaže v samoti, si ga pastirji od daleč kažejo, s hriba v hrib, kot posebno redko prikazen.

Na razdrapani skali vrh hriba se morda pojavi Evropejec, letoviščar, belo oblečen, v eni roki solčnik, v drugi daljnogled. Na drugem hribu, čigar vrhunec je v zračni črti gotovo en kilometer oddaljen, se oglasi pastir in kriči proti tretjemu istotoliko oddaljenemu hribu:

„Antonio-o-o!“

„Qué-e?“ zadoni iz gostega gozda, pokrivajočega tretji hrib.

„Donde-e!“[1]

„Mirale por allí.“[2]

Evropejcu, ki ni angleške narodnosti, zmanjka potrpežljivosti; pripne si pas za nekaj centimetrov tesneje in zakliče proti drugemu hribu:

---

[1] Kje?

[2] Poglej ga tam-le.

„No soy Ingles!“[1]

In krava drugega pastirja se odzove z gromovitim glasom:

„Mu-u-u!“

Tudi dobro. Krava odgovori tujcu v svetovnem jeziku, ne brigajoč se za narodnostne razlike: Kravji in volovski volopuk. Dobra žival si gotovo misli: „Danes je tekmovanje za to, katera krava zna glasneje zamukati. In pri taki konkurenci nočem biti zadnja.“

Popolnoma brezuspešno je, ako v stranskih kanarskih hribih tujec Kanarcem dopoveduje, da ni Anglež. Ne verjamejo mu, češ, jezik ga razodeva, da ni Španec, torej je Anglež. Tako je, kakor je bilo pred kakimi petdeset leti na Kranjskem: Če je kdo v pozabljeni hribovski vasi ljudem še bolj dokazoval, da so Slovenci, vse je bilo zastonj. S čudovito trdovratnostjo so mu vedno in vedno odgovarjali:

„Kako to, da nismo Kranjci? Saj govorimo po kranjsko!“

17. Razen denar.

„Ta peseta ni dobra,“ vzklikne trgovec, ko mu hočeš plačati, ter ti da eno peseto nazaj. Pogleda ti nezaupno v oči, češ, ali si me hotel goljufati?

Čudeč se vzameš peseto v roko. Popolnoma taka je kakor druge. Isti kov, isti srebrni lesk. A če jo vržeš ob mizo, nima žvenka, kakor kos svinca ali aluminija se čuje.

Da odvrneš od sebe sum, rečeš trgovcu:

„Takoj jo nesem nazaj dotičniku, od katerega sem jo prejel.“

To je pa lažje reči, kot storiti. Morda si včeraj v več krajih menjal in prejel več kot en komad srebrnih peset. Kako moreš danes z gotovostjo reči, kje si prejel ponarejeno peseto?

A za vsako naklo se najde kladivo.

Pomisli, kako so se vedli ljudje, ki so ti včeraj dajali denar. Fernández Gosodona ti ga je naštel na mizo, da je vsaka perra[2] glasno zažvenketala. Martin Arrogo je tudi položil denar pred te na mizo in ga poštel vpričo tebe. Emilio Ganego ti je pa več kot za štiri pesete denarja v veliki naglici stisnil v roko, ko ti je menjal en duro.[3]

Najbrže bo ta. Velja poizkusiti.

Vzemi ponarejeno peseto in pojdi z njo pred prodajalno Dona Emilija Ganego. Stoj nekaj časa pred njegovimi odprtimi vrati, obračajoč v roki svinčeno peseto in ogledujoč jo z mračnim obrazom. Ko se ti bo zdelo, da te je Don Emilio Ganego opazil, vstopi. Čemerno vrzi ponarejeni denar ob prodajalno mizo ter vprašaj, je-li peseta dobra. Don Ganego bo slovesno zatrdil, da je pristna in veljavna. Kupi za pet centimov žveplenk in tako menjaj svinčeno peseto. Don Ganego jo bo — v trdnem prepričanju, da je pristna — še isti dan oddal dalje.

Ponarejenega in vsled zastarelosti neveljavnega denarja je po španskih deželah mnogo in premnogo v prometu.

Pri goljufih kot je Don Ganego, se je dosti lahko obvarovati škode. A najdeš še drugih sleparjev.

Danes je vendar dospela denarna pošiljatev, katere si pričakoval več dni. Banka Miller Wolfson & Co. v Santa Cruz de Tenerife, po kateri je bila svota poslana, ti je odštela znesek v angleških zlatih. Gostilničarju si bil že za dva dni dolžan stanovanje in hrano. Plačujoč dolg, mu vročiš angleški zlat. Gostilničar pošlje natakarja menjat. Tačas pospravljaš prtljago v kovčeg, hoteč se odpeljati takoj, ko bo gostilničar plačan. Natakar se vrne z drobižem, med katerim se nahaja pristen, a zelo oguljen duro. Z nagubanim čelom pogleda krčmar duro in reče:

„Ta ni dober. Čakajte. Dam vam drugega.“

Ponese oguljeni duro v sobo, se vrne z lepšim srebrnjakom za pet peset in ti ga da. Ko ga spustiš v denarnico, slišiš prazen žvenk, kakor bi padel kos aluminja med ostali dobriž. Vzameš krčmarjev duro še enkrat v roko in opaziš, da je lažji, kot bi moral biti, ako bi bil srebrn.

Ponujati ga gostilničarju nazaj, bi bilo brezuspešno: Smatra te kot dolžnika, ker te je dva dni čakal za plačilo.

Natakarja, ki je ves čas stal poleg tebe in krčmarja, pokličeš v svojo sobo in mu rečeš:

„Ta-le duro mi je dal krčmar. Zdi se mi lahek. Poglejte ga, je li pristen.“

„Docela pristen.“

Baranko na Kanarskih otokih (od hudournika razdrt svet).

„Gostilničarju se moram izkazati hvaležnega, ker me je dva dni čakal za plačilo. Prosim, vzemite ta duro in pojdite z njim kupit smotk po deset centimov. Dal jih bom gospodarju ob slovesu.“

Natakarja dolgo ni nazaj. Slednjič se vrne z lahnim hudomušnim nasmehom okrog ust ter ti izroči smotke pa drobiž . . .

V stranskih španjolskih deželah denarni promet ni brez poezije.

Ko govore o denarju, se izražajo tako kakor cicerone, ki je v Latermanovem drevoredu stopil pred panoptikum in klical:

„Vstopite, gospoda moja! Kateri so iz mesta, plačajo po dvajset helerjev, Šiškarji po dvajset beličev, Vičani po dvajset vinarjev; kdor je iz Kravje doline, plača eno dvojačo, kdor je v Kurji vasi doma, bo dal samo en „zeksar“, Bežigrad deset krajcarjev, Vodmat po deset „soldov,“ kateri so iz Štepanove vasi, plačajo po eno desetico, vsi drugi brez razločka pa po dva „groša“.

Devet imen za eno samo kovanko. A to se še vse potrpi. Kajti to so imena za stvar, ki v resnici je. Kanarci pa v vsakdanjem govoru rabijo imena več kot enega takega denarnega komada, katerega nikjer ni.

[1] Nisem Anglež!
[2] Perra grande = 10 centimov, perra chica = 5 centimov.
[3] Duro = 5 peset; peseta = 100 centimov.

Real je izraz, ki pomenja petindvajset centimov. A takega denarja na Španskem ni. Toston je samostalnik, ki pomenja eno peseto in petindvajset centimov. O tostonih sliši potnik govoriti vedno. Vidi pa nikoli nobenega, ker nikjer nobenega ni. Ako te slučajno kdo hoče goljufati, ti začne hitro računati po pesih. En peso — ko bi kje kateri bil — bi bil vreden tri pesete in petinsedemdeset centimov. Štirje peso plačajo toliko, kot trije duro. — „Štirikrat 375 je namreč še zmeraj bilo 1500," tako ti zmagoslavno zatrdi hitri računar, ki te s svoje poetično matematiko izkuša zbegati.

Vse lepo in resnično, ampak tujec brž prvi dan spozna, da mora računati tako kakor najpreprostejši kanarski kmet, to je samo po velikih perah (perra grande).

18. Srajca zadovoljnega.

Čemu pravzaprav dela nekateri revnejših zemljiških najemnikov v Kanarskih hribih? Kaj ima od svojega dela? Koliko zasluži? — Nič.

Od dela ima samo toliko sadu, da ne hodi brez obleke in da ne pogine lakote.

Biva v koči, ki je sezidana brez malte; ko se je zidalo, se je med kose lave devala ilovica. Oken koča nima. Stropa nima. Luknja v začrneli slamnati strehi je puščena tako brezobzirno, da v dežju teče voda skoz odprtino v kočo. Sreča pa je, da kanarska deževnica rada takoj odteče, ako ima kam. In kakor je sredi vrat puščena odprtina za psa, tako je sredi praga izdolben jarček za deževnico. Voda rahli migljaj umeva, in nikdar se je v koči ne nabere toliko, da bi gospodar moral zavihati hlače, ali da bi si gospodinja morala izpodrecati krilo. Če je vode za nekaj milimetrov, ne škodi. Vsi člani rodbine so itak bosi.

Posteljnjakov ni. Klopi ni. Skrinje in omare z dobro zaporo se prav tako redkokdaj vidijo. Mizo in stole mnogokrat družinski gospodar sam steše, in potem ti leseni izdelki navadno nimajo umetnostne vrednosti. Edini leseni stvor, ki je res umeten, so vrata. Nimajo ne tečajev, ne tečajnih ročic, ne kljuke, ne ključavnice. Nekoliko desk, nabitih na stebrič, ki se škripajoč in kričeč vrti spodaj v luknji, katera je vdolbena v prag, zgoraj v luknji, katera je vdolbena v tram nad vrati. Zvečer se vrata znotraj pripro k podbojem in podpro s kolom. Pa je tudi kol nepotreben. Za vrata, ki se odpirajo na znotraj, je revščina najboljša ključavnica.

* * *

Don Antonio Cabanao in njegova žena Dona Inez bivata kot najemnika v takšni koči.

Nekega jutra ob prvi zori prilaja iz koče Dona Antonia Cabanao njegov veliki pes Feo. Nato zaropoče kol za vrati. Vegasta vrata se škripajoč odpro, in iz temne, zakajene koče stopi venkaj v jasno, a viharno jutro Don Cabanao. Zavit je v debel abrigo, izpod katerega gleda samo desnica, držeča podon in vrv. Don Cabanao se napoti v bližnji gozd, bos, da nareže rastlin, iz katerih vlakna se pleto vrvi. Kadar Don Cabanao more pri obdelovanju najetega polja najti prosto urico, plete vrvi za prodaj. Tako se zasluži kak centimo, da se more kupiti obleka in dati kaj v hranilnico za starost. Ako na stara leta ne bo prihrankov, bo treba zadeti vrečo črez ramo ter iti od hiše do hiše beračit.

Hreščeč se zapro vrata za Donom Cabanao, in Dona Inez jih spet znotraj podpre s kolom. Potem se na notranji strani pasje luknje prikaže debelo pletena slamnica, ki zagrne luknjo. Treba okno zakriti z zastorom, ker hladni severo-zahodnik z nepojmljivo silo poveva odnekod tam daleč onkraj Atlanskega oceana. In koča je visoko v hribih, kjer ima veter večjo moč, kot doli ob gorki obali.

„Naj še spé eno uro, ker je mraz," zašepeta Dona Inez, stopajoč od vrat proti peči, da bi zanetila ogenj.

Na tleh spijo štirje otroci, vsak na svoji vreči slame, vsak v svoj abrigo zavit. Juana in Clarita sta hčerki Dona Antonija Cabanao. Ignacio in José sta njegova nečaka, ubogi siroti brez staršev, Ignacio napol gluh, José skoro popolnoma. Domače ljudi José še razume, ker jih je vajen. Tujec mu pa ne more dopovedati pol besede.

Ogenj veselo zaplapola v odprti peči. Mleko je pristavljeno v loncu, ki je iz kanarske ilovice ki radi tega malce pušča. Mokrota solzi skozi stene lonca, in lonec rahlo šumi ob ognju, podobno kakor razbeljeno železo v vodi. Kdo bi kupoval drage toledanske ali celo marseilleske lonce!

Dona Inez pusti mleko ob ognju — sinočnje mleko, ker se bo današnje dalo potovki, da je ponese v mesto na prodaj. Nato gospodinja odhiti po prstih ven, izpusti iz hleva kokoši, natrese jim zrnja pred prag koče in vrže v hlevu nekoliko plevela kozama v jasli . . . Tu začuje ropot v koči. Kaj se je neki zgodilo? Otroci vendar še vsi spe! Urno odhiti v kočo.

„Mati, mati!" ji zakliče od peči Juanita zmagoslavno. „Ravno toliko, da sem ujela mleko. Že je začelo prekipevati."

„Ti si pridna," jo pobože mati po licu.

Ropot in klic Juanitin je vzbudil Clarito. Gluha dečka je vzbudila gospodinja. Tačas se je povrnil Don Antonio Cabanao z zvežnjem piterskega vlakna iz gozda. Odložil je breme pred vrati. Šop jagod pa je nesel v kočo otrokom.

Otroci se z velikim vriščem vsujejo okrog moža, hoteč jagode takoj. Toda Antonio stopi na stol, vtakne šop visoko gori za strešni tram in reče:

„Pred mlekom ne jagod! Opoldne jih dobite. Naučite se potrpeti. Morali boste mnogo potrpeti, če boste hoteli, da se vam bo kdaj godilo dobro."

Mala družinica posede ob gorki peči k zajtreku ter poživa gofio in mleko z zadovoljnostjo, kakor bi ne bilo boljše jedi na svetu.

Kdor hoče na „Srečnih otokih" opazovati, kaj je sreča, naj ne obiskuje razkošnih, palačam podobnih vil, ampak naj pogleda v koče revnih najemnikov.

Sv. Juri.

Povest. Spisal Ksaver Meško.

„Kaj je hipoma zadrhtelo širom naše domovine v tako velikem začudenju in v topli radosti? Kaj se je oglasilo kakor neskončno sladka pesem po vsi posvečeni naši zemlji? Kaj je zazvonilo kakor s srebrnimi kragulјčki od doline do doline, od hriba do hriba, od gore do gore? Povejte, kakšno čudo božje se je zgodilo?“

„Res, čuda božja se gode. Nad poljem drobi škrjanček tople svoje pesmi; ob robu gozda drhti v sladkih sanjah mladostno, prazniško oblečena breza, ta nežna gospodična med drevesi; vsepovsod se budi in sili na dan novo življenje — ker naš vitez, sv. Juri, je prijezdil v deželo.“

„Pozdravljen, sv. Juri, ti vitez vseh vitezov, zaščitnik naš in naš priprošnjik, ljubljenec naš in naše veselje . . .“

* * *

Glej, nenadoma se zdrzne in zdrami starček, čakajoč ob peči — ker njemu je še vedno zima navzlic blagodejnemu, življenje bodečemu solncu pomladanskemu — da ugasne polagoma in neopaženo, kakor slabotno solnce v gosti megli ob zaspanem jesenskem večeru. Že sanja drugo življenje, večnost. Kakor zelo oddaljen odmev so mu odbegla leta in vsa prošlost, odmev, ki se je glasil kratek hip pač močno, a je naglo pešal in pešal in se izgublja že povsem v neznanih, dremotnih daljavah.

A nenadoma, glej, se predrami večnost snivajoča duša, vzvalovi se pojemajoče srce. Oči, polslepe, že umirajoče temu svetu in solnčnemu dnevu božjemu, zadrhte v čudnem blesku.

„Sv. Juri! — Ali ni vihral mimo na plamtečem vrancu sv. Juri?“

Pokoncu plane starček. Naglo, dasi z zelo trepetajočo roko odpre duri in pohiti na vežni prag. Z dlanjo si zasenči oči. Vznemirjen se ozira po beli cesti, tekoči mimo hiše. Gor in dol po dolini, na vrhove hribov, na grebene gora bega iskajoče oko.

Glej, tam v daljavi, nad goro, ali ne jezdi tam žareč jezdec? Kako mu plaheta v vetru valoviti plašč! Kakor goreča strela med mračnimi oblaki mu lesketa meč. Grive konja vihrajo v zraku kakor na vse strani plamteč snop solnčnih žarkov.

„O sv. Juri, vitez božji . . .“

Velika moč zapolje starčku v velem telesu, kakor v onem davnem času, ko je drvel, razplamtel v srcu od mladostnega junaštva, razvnet od dotedaj naznanega, neizrazljivega pričakovanja, na brzem vrancu sovražnim vrstam nasproti.

„Hej, junaško! Naša mora biti zmaga! Bog in sv. Juri!“

Hipoma se prime starec z drhtečo roko za vroče čelo. Toplo, sladko hrepenenje mu vzvalovi srce.

„Sv. Juri, junak vseh junakov, vzemi me s seboj! O sv. Juri, vitez božji, prosi zame . . . Umiram . . . O sv. Juri . . .“

Pred hišo koncem vasi sedi starka, vela kakor trudna zemlja v pozni jeseni. Okoli nje igrajo vnuki in vnukinje, sami kodrolasi, rdečelični angelčki s sevajočimi srečnimi očmi. Smeje se, da zveni daleč po vasi kakor glasovi bisernih zvončkov. A starka jih komaj sliši. Zapirajo se ji trudne oči, na vpadle prsi pokimava slabotna glava.

A nenadoma dvigne začudena glavo. Zavzeto, skoro plašno pogleda po vnukih in črez nje tja po polju in v daljavo.

Ali je le sanjalo srce, ali je bila resnica? Ali ni hitel mimo na čudovitem vrancu svetel jezdec, da so pozvanjale zlate uzde, da so cingljale z biseri posute vajeti, in so se iskrile srebrne podkve?

„Ali ni bil sv. Juri?“

V sladkosti in v bridkosti zadrhti starki srce v davnih spominih.

„Glej, ali ni bilo v prvi pomladi, ko je jezdil jezdec božji, sv. Juri, po deželi, in je pod toploto plamtečih njegovih oči in pod blagoslovom blagega njegovega srca klilo vse nanovo po njivah, travnikih, lokah in v logih — spomni se, o srce. Ali ni bilo tedaj, da je vzklilo tudi v tebi prvo sladko spoznanje in prvo bridko hrepenenje? Ali se nisva srečala tedaj vprvič z njim, ki sem mu dala srce in roko in sem delila z njim radost in gorje vse dolgo življenje? . . . Da, resnično, pri podružnici sv. Jurja je bilo na semanji Jurjev dan . . . A sedaj spi že leta v vrtu božjem ob isti kapelici sv. Jurja. — Čuj, ali ne kliče? — Ali prihaja sv. Juri, nepremagljivi junak, tudi pome? . . . Pozdravljen, svetli poslanec božji! Čakala sem že dolgo . . . pohitiva . . .“

Začudeni zro vnuki babico, ko jo vprašajo, ali bo že kmalu čas malce. A dobra starka se ne zmeni zanje, jih ne pogleda, jim ne odgovori. Na prsi poveša glavo, mirno spi in se smehlja v sladkem snu, že dolgo zaželjenem . . .

Sredi polja stoji krepak mož. Resno se ozira po njivah.

„Sv. Juri jezdi v deželo; treba bo prijeti krepko za delo. Otrok je polna hiša; davki so večji in večji; dolgovi še niso vsi izbrisani. Morda bodo, ko prijezdi sv. Juri črez leto in dan spet v deželo . . . Prosi za nas pri Bogu, vitez sv. Juri! Blagoslovi naša polja na svetli svoji poti!“

V molčeči, sanjavi noči si slonita na prsih v senci za veliko vaško hišo. Tiho se je splazila iz spalnice, da govorita zadnjikrat in se poslovita. Ni lahko slovo.

„Ne bo trajalo večno. Ko pride sv. Juri spet v deželo, se vrnem, kakor upam. In ne praznih rok! Tedaj ti oče morda dovoli.“

„A dolgo je do tedaj. Ne hodi, dragi!“

„Eno leto, glej, Ivanka. A potem — dolga leta sreče.“

„A če se ne vrneš ob letu?“

Velika bojazen govori iz vprašanja in grenka bolest. Po mehkem mladem licu polzejo solze gosteje.

„Pa pridem, ko prijezdi sv. Juri drugič v deželo. Ali počakaš, draga?“

„Počakam, Tone, Bog ve! A dolgo bo! In svet je tako velik in poln nevarnosti. Če mi umreš v tujini!“

„Ne umrem! A če bi, ti prinese sv. Juri pozdrave od mrtvega. Spomni se tedaj, Ivanka, da sem ti bil zvest na vseh svojih potih. In da sem šel v smrt zaradi najine sreče, se spomni!“

A ne misli resno na smrt. Moč čuti v kipečem mladem telesu.

„Brez strahu neznani prihodnosti naproti, kakor si šel brez strahu na zmaja ti, sv. Juri, da rešiš ujeto kraljičino! O sv. Juri, dodeli še meni zmago!“

Zorno dekle sloni ob oknu. Sanjavo zre v bledo mesečino pomladanskega večera. Sočutna noč ji dela druščino; tiho se pogovarja z njo, kakor bi ji božala nemirno, bolno srce.

„Kaj ti drhti duša, o dete, v tesnem nemiru? Kaj ti je pri srcu tako bridko in tako sladko, da bi gorko zaplakala, a bi ob enem umrla od same sreče? Česa pričakuješ, o otrok? Po čem hrepeniš? Česa se bojiš? Kaj ti klije tajno v globočini srca, a ti napolnuje že vse misli, vse hrepenenje, vse življenje?“

„Ah, saj veš vse, molčeča prijateljica moja, veš tudi to! Dolgo je čakal nageljček nedotaknjen na oknu. Dolgo je snivalo mirno mlado srce. A sv. Juri je prijezdil v deželo in je jezdil mimo vas. Čuda rosi ob tistem času nebo na svet. In meni — ali je rosilo srečo ali nesrečo? . . . O sv. Juri, blagi vitez božji, varuj ti mlado mojo ljubezen, da je ne zalijejo in ne zaduše potoki grenkosti, iz prevar izvirajoči! Varuj me, da ne omadežujem svetlega bisera! In njega varuj, njega! Zahtevaj od mene, karkoli hočeš, vse ti dam, vse ti storim. Jutro za jutrom ti ponesem ob solnčnem vzhodu na oltar najlepših rož za jutranjo molitev in daritev. Le njega mi čuvaj in varuj . . .“

„Sv. Juri, sv. Juri! Da si le prišel, ti blagi, dobri naš sv. Juri!“

Otroci tako! Vsi, kar jih je v vasi, fanti in deklice, zlatolase kakor božje Dete v jaslicah v božični noči, z lici in z očmi, kakoršne je dal Bog le najdražji in najkrasnejši svoji hčerki, neomadeževani, o grehu še ne sanjajoči nedolžnosti. Ker glej, polna in prepolna veselja in sreče so danes njih srca. Zato pozdravljajo tako radostno viteza nebeškega, kakor so mali Izraelci Gospoda, ko so mu mahali naproti z oljčnimi vejami in so mu klicali z jasnimi in kipečimi glasovi: „Hozana ti, sin Davidov! Blagoslovljen bodi, ki prihajaš v imenu Gospodovem!“

Glej, vse so ovenčali mali svetemu vitezu v čast, hiše ob oknih, durih in vratih, še živino, ki stresa začudena glave, ovite z najnežnejšim zelenjem in s cvetočimi črešnovimi vejicami. In mali sami so ovenčani tako prazniško, kakor je prazniško veselje src in sladkih njihovih oči.

„O sv. Juri, da si le prišel in si privedel s seboj nevestico svojo, toplo pomlad, ki nam je prinesla toliko zelenja in krasnega cvetja! Da bi ostal vedno pri nas, dragi, blagi sv. Juri“ . . .

* * *

Sedaj pa prihajam še jaz pred solnčno tvoje obličje, o vitez luči, toplote in dobrote, sv. Juri . . .

O sv. Juri, ti najkrasnejši in najzvestejši med vsemi vitezi, čigar misli so bile beli limbarji, čigar hrepenenje je bilo solnčni žarek, segajoč od zemlje do neba, čigar slednji pogled je bil dobrota, čigar beseda je bila vedno resnica, čigar slednje dejanje je bilo blagoslov — daj, da nima nič nizkega prostora v mojem srcu! Viteška naj bode vsaka misel, tvojim lilijskim slična. Visoko se naj dviga moje hrepenenje, kakor visoko je hitelo tvoje na orlovskih perotih velike, viteške tvoje duše. Božajoča tolažba bodi slednji moj pogled. Naj ne rani nikoli nobeden ne v ljubezni mi vdanega ne sovražnega mi srca. Evangeljska resnica, iz nebes izvirajoča, v nebesa se vračajoča, bodi vsaka moja beseda, izgovorjena potrti, pomoči in tolažbe iščoči duši pod pečatom večne molčečnosti, ali govorjena stoterim in tisočerim. Daj, o vitez resnice in pravice, da bodo viteška, plemenita vsa moja dejanja, ah tako majhna in neznatna v primeri s tvojimi večno trajajočimi deli. V blagoslov naj bodo vsa, nikoli nikomur v žalost, v gorje ali v pogubljenje . . .

O sv. Juri, blagoslovi me, čuvaj me z junaško svojo roko, vodi me s svetlim svojim zgledom na vseh mojih potih, pri vseh delih! Da ne zaide slabotna, čestokrat omahujoča noga, da ne izgreši svetlega in visokega cilja duša, tolikokrat nemirna in zbegana . . .

A ne le zase, o sv. Juri, še bolj vdano in goreče prosim za našo domovino!

Korenina tvojega viteštva, o vitez vseh vitezov, ali ni bila dobrota, blagoslov roseče usmiljenje s slabimi, zatiranimi in trpečimi? A glej, vsa naša domovina je preplavljena s trpljenjem in z žalostjo!

Cvet tvojega življenja in viteštva je bila neomajna zvestoba. In glej, naša domovina ti je ob vsem svojem bridkem ponižanju in vsi svoji boli tako zvesto vdana!

Dragoceni sad posvečenega tvojega življenja je bila zmaga nad sovražnim zmajem, ki je čuval s prežečimi, nikdar spečimi očmi dragoceni svoj plen, ujeto, nebeško krasno kraljičino. O ti, junak brez bojazni in brez strahu, si stavil za njo smrti v ceno svoje življenje in si rešil ubogo dete.

O sv. Juri, reši tako našo domovino, zakleto, v spone robstva in v trpljenja vklenjeno kraljično!

O sv. Juri, brani ti našo domovino, zlatolaso pepelko, od vseh teptano in zaničevano!

O sv. Juri, čuvaj v ljubezni našo domovino, devo, vse ljubezni najbolj vredno . . .

Sv. Juri, zvesti vitez božji, sprejmi milostno revne naše prošnje in molitve. Ponesi jih pred prestol mogočnega svojega Gospoda in kralja. Dobrotljiv je in zvest: Ne zavrne priprošnje najzvestejšega svojih vitezov . . .

Narodna.[1]

Ksaver Meško:

Sem fantič z zelenega Štajerja,
sem vedno korajžen, vesel,
kdor se pa jezno in kislo drži,
on štajerski fantič pač ni.

Na Štajerskem hrib vsak lepo zeleni,
in vinska trta rodi,
in vsi ga tam dobre volje pijo
in pesmi si zraven pojo.

Kako bi se torej naj kislo držal,
kako bi veselo ne pel,
saj fantič sem z lepega Štajerja,
in duša je radostna vsa.

Še ko bom umiral, si bodem zapel,
in s petjem vzel s sveta slovo,
in upam, da Bog me v nebo bo sprejel,
pri Njem tam si v veke bom pel . . .

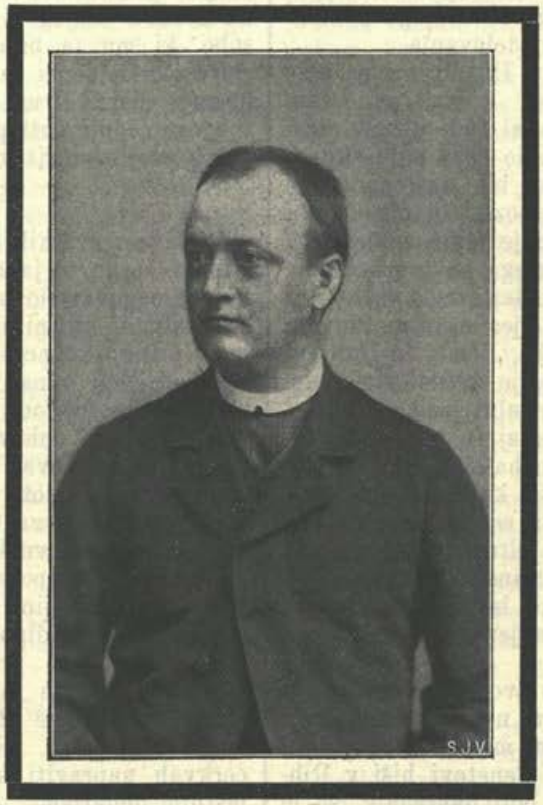
[1] Prva kitica te pesmi je narodna. Skladatelj gosp. Bajuk je zložil na njo krasen napev. Neko pevsko društvo me je naprosilo, naj pesmico razširim. Ker pojo lepo pesem gotovo tudi drugi pevski zbori po slovenski domovini, objavljam še tri kitice, da jih lahko porabijo, kjer želijo.

† Župnik Ivan Podboj.

V spomin svojemu stricu napisal Št. Podboj.

V začetku letošnjega februarja smo izročili zemlji truplo duhovnega svetnika in upokojenega župnika Podboja. Ker je imel rajnik vsepovsod polno znancev in prijateljev in bil tudi sotrudnik Družbe sv. Mohorja, se mu spodobi tukaj postaviti če tudi skromen spomenik, namenjen zlasti vsem onim, ki so ga osebno poznali in z njim občevali, da ohranijo v blagem spominu njegovo podobo.

Rojen je bil rajnik 17. decembra 1848 v Ribnici, znanem trgu na Dolenjskem, tam hodil tudi par let v šolo, nato pa šel v Kočevje, najbrž, da mu ne bi v tedaj še čisto nemških višjih šolah v Ljubljani delala nemščina preglavice. Leta 1861. je vstopil v gimnazijo. Bil je jako živahen in vesel dijak in še danes se ga nekateri v Ljubljani spominjajo iz tistih let. Dovršivši latinske šole, je bil sprejet v ljubljansko semenišče in po štirih letih (1872) posvečen v mašnika. Nova maša je bila v Ribnici kar se da slovesna, zakaj stari Cene ob takih prilikah ni štedil z denarjem. Saj nova maša ni vsako leto v hiši!

V začetku septembra je dobil dekret za kaplana v Vipavo, precejšnja čast za novomašnika, priti takoj na dekanijsko faro. Tam je ostal dve leti in bil tudi navdušen član čitalnice, kakor kaže pismo njemu v slovo.

Dve leti je bil nato v Logatcu, odtod pa je šel za kaplana v obširno dolenjsko župnijo Št. Vid pri Zatičini, kjer je služboval osem let. Ljudje so priljudnega kaplana kaj radi imeli in, ko se je poslavljal, je dobil od več strani pisma, kjer mu ljudje tožijo, zakaj gre strani. Da ga je že takrat začenjalo po malem ščipati in trgati po udih, kaže diplom, ki je še ohranjen. V Trebnjem so namreč imeli vsi, ki jih je mučil protin, posebno društvo. Imenovali so se „Pavcarji“, ker so imeli v društvenem pečatu nogo s prav oteklim palcem (pavcem), zakaj tu se največkrat začenja kazati ta bolezen. „Generalni štab te redne vojske Pavcarjev“ v glavnem stanu v Trebnjem je Podboja, takrat šentvidskega kaplana, imenoval za svojega pravega uda z značajem vojnega kaplana II. vrste. V diplomu ga opominjajo, da mora „izpolnjevati imenitne dolžnosti novega stanu z vso skrbljivostjo, da mora gosposko bolezen ‚Pavcarije‘ pridno rediti s piščeti, purani, racami in zalivati jo z močnim starim vincem itd., kakor tudi vsako leto kake tedne se izgubiti v toplice.“ Zagotavljajo ga svojega posebnega sočutja, kadar ga bo zadela nesreča v tej novi službi, saj ve, da je največja tolažba v nezgodi zavest, da se drugim tudi tako godi.

Na pomlad leta 1884. je bil prestavljen za kaplana v Slavino pri Št. Petru, „tja nekam v Istrijo“, kakor so ljudje pravili. Tu ni bil dolgo; po dveh mescih je postal ekspozit v bližnjem Št. Petru, čez štiri leta pa je šel za župnika v Planino pri Rakeku. Da je prosil semkaj, je nemara pomagalo to, da je bil njegov stari oče v Planini doma in se odtod preselil v Ribnico. V svoji novi službi je bil stric jako zadovoljen. Ljudje so ga radi imeli, krepki notranjski zrak mu je kar se da prijal in imel je tudi blizu železnico ter glavno cesto. Zlasti pa se mu je tu ustreglo z lovom, zakaj bil je od nekdaj navdušen lovec. Z rodovino kneza Windisch-Graetza, ki ima pri Planini velik grad Haasberg in krasne gozdove, so se dobro razumeli, tako da so mu v gradu dovolili streljati v enem delu gozdov in ga vabili tudi na velike love. Zato pa je bil tudi on pripravljen grajskim ustreči, kjer je mogel. Lov je ostal do zadnjega njegovo veselje. Celo zadnja leta je moral vsako pomlad na divjega petelina; imel je na raznih straneh vsaj po enega „izgovorjenega“ na leto. Bilo ga je veselje poslušati, kadar je pripovedoval, kako in kje je že lovil in kaj vse doživel. Moral si pa biti vedno pripravljen, da se ti kar na lepem kaj izmisli, kakor je sploh lovska navada.

Enkrat je ustrelil v knezovem lovu divjega petelina, ki je pa obtičal v gostih vejah in ga niso mogli spraviti doli. Knez pa je dal župniku na ljubo kar drevo posekati — bila je menda mogočna stara bukev — da so le dobili petelina!

Posebno rad je hodil maševat na Planinsko goro; nekaj časa se je nameraval dati celo pokopati tamkaj. Navadno mu je knez dajal malega bosanskega konjička, da ga je jezdil v strmi breg. Nazaj grede se je večkrat ustavil kje v rebri nad Planino ter skušal pihniti kakega zajca ali srnjaka. Včasi je po cele ure čakal na divjačino, a ker se menda ni bil prej do dobrega zmenil, da se tam snidejo, dostikrat ni bilo nič.

Izpostavljen prehladu v cerkvi in na obhajilih, zraven tega pa tudi na lovu, je čedalje bolj čutil bolezen, ki ga je opominjala že kot šentvidskega kaplana. Kadar ga je prijelo, je moral včasi cele tedne ostati v postelji. V toplice ni mogel tako bolan, ampak je moral čakati, dokler mu ni vsaj toliko odleglo, da je mogel na pot. Obiskoval je razne toplice, blizu in daleč, pred leti bil tudi v Wörishofenu, ko je še rajni Kneipp živel.

Ko je leta 1902. nenadoma umrl topliški župnik, je začel stric premišljevati, kaj bi. Protin ga je vsako leto bolj mučil in edino to ga je pripravilo do tega, da je prosil tjakaj, zakaj le nerad se je ločil od Planine, kjer je služboval celih 14 let. V Toplicah se je

pretirano dostikrat kopal, po sto- in večkrat na leto, kar je moralo itak ne več krepko telo še bolj oslabiti. Protina se je sicer iznebil, a začel je bolehati na želodcu; odtod se je bolezen širila in v par mescih je bil strašno shujšal. Humor in dobra volja pa sta mu ostala zvesta, dasi je čutil, da se polagoma pripravlja na pot „med nebeške penzioniste“. Še par dni pred smrtjo se je čul vesel smeh v njegovi bolniški sobi. Držal se je do zadnjega svojega pravila:

„Bogu samemu se prav ne zdi,
če se kdo kot kisla kumara drži;
veselega človeka ljubi Bog,
ne kislico, ki se drži na jok.“

Umiroviti se ni hotel dati, dokler je količkaj še mogel, zakaj delo v cerkvi mu je bilo največje veselje. Počasi se je pa sprijaznil s to mislijo, vendar pa se ni dal stalno upokojiti, ampak le za dve leti, češ, da bo imel vratica za nazaj še odprta.

Maja meseca l. 1909. je zapustil Toplice. Šel je s težkim srcem, ker se je poslavljal od svojega poklica in s tem končal svoje duhovniško delovanje.

Precej časa je na to živel v Iki ob morju, kjer imajo duhovniki svoje zdravilišče. Počutil se je tam zelo dobro, morski zrak je pomagal tudi njemu, dasi „na stari suknji nova flika le malo časa ogle skupaj stika.“ Med duhovniki-bolniki so bile zastopane vse avstrijske narodnosti, a kmalu je postal župnik Podboj nekako vodja cele družbe. Gladko je tekla zabava pri kosilu in večerji, odkar so imeli njega za predsednika, če tudi je bil nemara on najbolj bolan izmed vseh; ker smo pa zdaj silno občutljivi glede jezika in mi Slovani neradi govorimo med seboj nemško, Nemci in Italijani pa še bolj neradi z nami po naše, je uvedel stric tam doli pri skupnih obedih kot občevalni jezik — latinščino. Spreten je bil stric od nekdaj in tako je kmalu v gladki latinščini pozdravljal odhajajoče in prihajajoče tovariše. Če je tu pa tam ušla kaka napaka vmes, so mu jo pač rade volje odpustili, saj so vedeli, da bi šla njim gotovo bolj trda. Pred sitnimi profesorji so bili pa itak varni med seboj. Latinsko je stric sploh rad pisal in prav gladko pisane latinske karte pri njem niso bile nič redkega. Ohranjena je tudi šaljiva latinska pesem o pivcih.

Zapustivši Iko je napravil s svojim bratom malo potovanje po Dalmaciji do Kotora, nato pa se nastanil julija mesca v Kandiji pri Novem mestu. Nekaj časa je mislil pokoj preživeti v rodni Cenetovi hiši v Ribnici, a videč, da bolezen čedalje bolj napreduje, se je odločil za Kandijo, da bi imel pri usmiljenih bratih zdravniško pomoč vedno v hiši.

Od septembra mesca je šlo zopet trajno navzdol s stricem, posebno ker se mu je jed čedalje bolj upirala. Uredil je vse za slučaj smrti, pisal v Ribnico, da ga pokopljejo na rodbinskem grobišču, sam si zložil celo grobni napis in sam zaigral na harmonij in zapel pesmi, ki naj mu jih zapojo pri pogrebu, vse to tako mirno, kot more le človek, ki je že sklenil račune svojega življenja. Pred božičem ni mogel več maševati. Telo mu je odpovedalo vsako službo, le duh, močan in čvrst kot pred leti, ga je držal. Ko smo ga po praznikih obiskali, je bil že tako oslabel, da je moral parkrat počivati, če je hotel do vrat, vendar pa je po cele ure sedel zdržema pri mizi in pisal za Dolenjske Novice spomine starega lovca. Zdravnik in usmiljeni bratje so porabili vsa sredstva in mu stregli z največjo skrbjo, vse zaman! Smrt je terjala svojo žrtev!

Sredi januarja je stric čutil, da se mu bliža smrt in odločno je zahteval od zdravnika, naj mu odkrito pove, koliko časa mu je še živeti. „Ste pa tudi mož za to?“ „Da,“ odgovori stric. „Torej, gospod župnik, še štirinajst dni.“ „Hvala, gospod doktor, se bom vsaj vedel pripraviti!“ In sedel je ter se poslovil še enkrat pismeno od svojih bratov in jih prosil, naj molijo za njegovo srečno smrt. Tudi v „Slovenca“ je poslal še sam notico, da so mu dnevi šteti in da se priporoča v molitev. Ko je preteklo onih štirinajst dni, se mu je znova razžarilo upanje, toda črez par dni je legel in ne več vstal. Na pustno nedeljo, 6. februarja, je izgubil zavest in na vsa vprašanja odgovarjal le: „Gremo, gremo.“ Popoldne ob štirih je mirno zaspal.

Na pustni torek popoldne so ga prepeljali iz Novega mesta v Ribnico. Čudno je bilo videti, ko smo ob enajstih zvečer spremljali krsto s stricem v trg in to na večer, ko se po navadi vse veseli. Molče je še enkrat govoril stric kot duhovnik, kako prazno je vse na svetu! V njegovi rojstni hiši so mu bili pripravili sobo, ki mu je bila živemu najljubša, in sredi med zelenjem in venci je še zadnjo noč počival pod krovom domače hiše. Drugi dan pa smo strica spremili na njegovi zadnji poti proti pokopališču, kjer počiva zdaj poleg svojih starišev.

* * *

To je v kratkih potezah življenje župnika Podboja. Gibalo se je v jako skromnih mejah, bolj skromnih, kot bi odgovarjalo njegovi veliki nadarjenosti in sposobnosti. A silil ni nikdar navzgor, dasi bi bil večkrat imel priliko. Knez Windisch-Graetz ga je ponovno vprašal, če li nima prav nobenih želja, zakaj s knezovim priporočilom bi mu bilo lahko doseči lepšo službo. Tudi duhovni tovariši so mu, kot se vidi iz pisem, napovedovali korarstvo ravno zaradi njegove bolehnosti in visoke izobraženosti, a se sam najbrž ni hotel potegovati za to.

Za svoj duhovniški poklic je bil vedno bolj navdušen. Ponosen je bil posebno, da je on prvi ustanovil na Kranjskem Marijino družbo, ki so se potem tako razširile. Tudi pridigal je izredno rad in nikdar ga ni bilo treba dolgo prositi za slavnostnega govornika. Za govore se je jako vestno pripravljal in vse prej spisal, tako da je ohranjenih njegovih cerkvenih govorov na stotine. Kjer je služil, je skušal povsod po cerkvah napraviti kaj novega in pri tem ni štedil z lastnim denarjem.

Vnetega Slovenca se je kazal vedno z besedo in dejanjem. Prejšnje čase je govoril ob raznih narodnih slavnostih po deželi, kot provizor v Št. Petru tudi navdušeno pozdravil Čehe, ko so obiskali našo deželo, v imenu pivške, košanske in bistriške doline.

Dasi je bil, kot pravimo, še „iz stare šole,“ se je vendar do zadnjega časa znal prilagoditi naši dobi, ki terja od duhovnika vsestransko delovanje. Trudil se je v posojilnici, navduševal se za gospodarska in izobraževalna društva ter tudi v političnem oziru nastopal z veliko vnemo kot govornik na shodih. Na vsakem velikem shodu v Ljubljani si navadno dobil i njega, dasi za politiko ni bil rojen; bil je preodkrit in hodil najrajše ravna pota. V obče je znal ločiti nasprotnikovo osebo od njegovega naziranja in večkrat si dobil pri njegovi mizi ljudi popolnoma drugega mišljenja. Bili so mu dragi gostje in izogibal se je vsakega neljubega pogovora ali pa jih malo podražil s šaljivimi opazkami.

Kar sem pa najbolj občudoval pri njem, je bil izreden dar ukloniti se brez ugovora in pomisleka ne le odlokom, tudi golim željam predstojnikov vkljub obilni svoji preudarnosti. Leta 1902. je prosil za dekansko mesto v Kamnik, toda izvedel je, da želijo mlajšega gospoda tjakaj, in v zadnjem trenutku je prošnjo umaknil. Trmastega opozicionalca ni bilo v njem prav nič. Imel je nad vse razvit čut za celoto in zavest, ki jo tolikokrat pogrešamo pri nas, da namreč ne moremo naprej, če hoče vsak po svoji glavi hoditi svojo pot. Daleč taka krotka lastnost ne pripelja, to je res, a potrebna je! Stricu pač ni hodila na pot misel nase in na lastno korist, zato mu to ni bilo težko.

Daleč na okrog je bil znan stric kot vesel in duhovit družabnik. Malo je bilo to gotovo že v krvi, in pa saj je bil pristen Ribničan in ti ne slove zastonj vsled svoje šegavosti po celi naši domovini! Če je bil pri volji, so se mu šale in dovtipi kar vsipali iz ust, da včasi družba ni prišla iz smeha. Zato so ga tudi jako radi vabili k sebi in z veseljem se dali vabiti od njega. Kot v cerkvi in na shodih, je govoril nad vse rad tudi pri mizi. Navadno se je prej pripravil, kot je videti iz ostaline, če pa je nenadoma gost priveslal v župnišče tik pred kosilom ali večerjo, je pa tudi iz rokava stresel pozdravni govor. Govoriti slovensko ali nemško, to mu je bilo vse eno, zadnje čase jo je pa rad udaril po latinsko. Dostikrat je kar verze spustil na gosta, gladke, ob enem pa, kot vse pri njem, ljubeznivo - šaljive. Desetim gostom nazdraviti po vrsti v verzih, to je bilo njemu lahko delo. Pesnik stric ni bil. V neki zdravici pravi sam:

Jaz nisem poet po božji volji,
le stihotvorec sem pri dobri volji,
od daleč gledam na Parnas,
pa včasi potegnem na ribniški bas.

A ravno ti prosti verzi, narejeni po strogem pravilu: „rimaj se, če ne jih dobiš," so se stricu tako podali! Na zlati maši kanonika Sajovica je na pr. nahrulil druge goste:

Vi gospodje pri skledi,
se li nihče ne oglasi k besedi?
Ali ste prišli samo jest in pit
pa molčat kot zid?

In ko razlaga, zakaj je kanonik dočakal zlato mašo, meni:

Veselega biti duha
to za pol zdravja velja.
In pa zmernost pri skledi in čaši,
to tudi pomaga k zlati maši.

Svojemu sosedu v Vavti vasi pa, „možaku celemu in vzor-fantu, pa še svojemu vina liferantu," želi za god v čudoviti nesebičnosti:

Tvoj nograd naj veselo napreduje,
vsako leto večje sode napolnjuje,
zato ker vince se ti nič ne smili,
ponavljaš vedno: „Mar ne boste pili?"
Pridelaš dosti, ne prodaš ga kaplje,
vse za „plačaj Bog" izkaplje!
Zato naj trta tvoja nikdar ne opeša,
jeseni neprestano škriplje preša!

Tudi pel je rad in, kadar je naletel na mlade ljudi, ki so „rajše poslušali," nikdar ni mogel umeti, kako je to mogoče. Marsikatera pesem se je pri njem precej spremenila, dostikrat tudi razširila, posebno pa ribniške.

Gostoljuben je bil stric do skrajnosti, to je bilo znano povsod. Včasih po cele tedne ni bil brez gosta. „Nekatera gostilna v moji fari ne izvede toliko vina kot jaz," se je šalil, vedno ponosen na svoje goste. On je bil sicer zelo trezen v jedi in pijači, včasih si je natočil le toliko, da je nazdravil gostom, a drugim je rad prigovarjal, češ:

Kar po grlu dol zdrči,
to človeka gor drži!

Zložil pa je tudi precej resnih, tako ob 25 letnici svojega mašništva, ko se je poslavljal od Toplic, na čast par novomašnikom in ob sličnih prilikah.

Vesti se je znal v vsaki družbi. Večkrat povabljen h knezu se je tekom let seznanil z mnogimi visokimi plemenitaši, ki so ga tudi večkrat obiskali, če so prišli v Haasberg. Večinoma je ostal z njimi v pismeni zvezi do konca in nekateri so se živo zanimali za njegovo bolezen. Posebno spoštovanje pa je imel do rajnega kneza Windisch-Graetza.

Čital je stric precej iz raznih strok, posebno rad pa, kot svoje čase duhovniki sploh, jezikoslovne razprave. Več zvezkov je ohranjenih, ki jih je popisal z raznimi takimi drobtinicami, besedami, primeri in pregovori, katere je zasledil med prostim narodom. Pa tudi tu dobiš vmes dovtipe, bodisi da jih je baš takrat slišal ali da jih je pridelal na domačem vrtu. Tudi knjige, kolikor jih je ohranjenih, imajo na robu polno opazk. Kar ga je kje posebno zanimalo, si je vedno izpisaval. I za zgodovino je imel veselje, nabral je precej za zgodovino Planine ter začel zase tudi kroniko topliške fare.

Od nekdaj je namreč stric rad pisal, dasi velikih stvari nimamo od njega. Največ je kratkih podlistkov, šaljivih povestic in poročil s potovanj. Kdaj je bil župnik Podboj v Toplicah, si vselej v kratkem izvedel iz „Slovenca". Tu je namreč začela izhajati cela vrsta člankov o tistih krajh, o bolnikih in kako jih zdravijo, vse pa v tistem prijetnem tonu, včasih zabeljenem z dovtipi in šalami, kot je znal pač on. Po navadi se ni podpisal, a spoznal si takoj, da je to Podbojevo pero. V liste pisati je bilo sploh njegovo veselje. Dosti prilike za to je imel zlasti v svoji zadnji službi v Toplicah. Bil je nekako glavni agitator za to domače kopališče. Že takoj na pomlad je začel vabiti in naštevati vrline gorkih kopeli ter vse, ki letos nameravajo priti, ko so pa začeli gostje prihajati, si vsak teden lahko bral v „Slovencu" — semkaj je največ pisal — kdo da je že tam in kdo je že na potu v Toplice. Pri vsakem gostu pa kaka opazka, tako da si se vselej zabaval čitajoč ta poročila.

V prejšnjih časih je pisal tudi drugam, posebno v Zgodnjo Danico, kjer je izdal par životopisov. Na raznih krajih so izšle izpod njegovega peresa ribniške smešnice in vesele dogodbe, nekaj pa je nemara še neobjavljenih. Da ni pisal le za kratek čas, kadar je bil pri volji, bi danes imeli lahko od njega lepo zbirko okroglih povestic, originalnih po vsebini in obliki.

Izmed njegovih spisov moramo omeniti posebno dva, ki sta posvečena spominu njegovih starišev. Iz obeh ti diha srčna vdanost do roditeljev. „Oče Cene" je izšel v Večernicah l. 1890., „Cenetova mati" pa kot posebna brošurica leta 1898. Beseda mu teče povsod prav gladko in domače kot pri najboljših naših pisateljih.

In še neka značilna poteza pri stricu: za denar mu ni bilo nikdar dosti mar. Iskal ga dostikrat ni niti tam, kjer bi ga bil moral dobiti. Kar je napisal, je bilo zastonj, razun morda v par slučajih, včasih je celo sam dal tiskati kako stvar in jo potem razdelil. Za društva in razne prireditve po deželi si

od njega takoj dobil denarja. S posebnim nasmeškom je segel v desni žepek pri telovniku in stisnil, kot je bilo, kronico ali brus (petakon) ali pa kako zmečkano podobico brez svetniške podobe v roko. Denarja mu ni nikoli ostajalo, dokler je služil, zakaj gospodarstvo, za katero se ni kdo ve kaj brigal, ga je le „doli neslo“. Kdor je z njim barantal za živino, konje ali karkoli, se mu nikdar ni bilo treba kesati. Zato se mu je pa silno dobro zdelo, ko je v pokoju dobival vsak mesec precej denarja v roko, ne da bi že čakale dekle in hlapci pred vrati. „Toliko denarja še nikoli nisem imel kot zdaj, zato sem vesel, da ga hoče kdo vzeti,“ je zatrjeval nekdanjim faranom, ki so ga prišli obiskat ter se branili vzeti „za malico pri Štemburju!“ Naj si je prišla prošnja odkoder si bodi, če ne več, kaki dve kronici je le odrinil.

To svojo radodarnost in željo povsod pomagati je pokazal tudi v svoji oporoki, zapustivši cerkvam in raznim dobrodelnim zavodom po majhne vsote, ker za velike denarje ni bilo. Saj je bil nemara kot mlad kaplan bolj pri denarju, kot zadnja leta.

* * *

Tak je bil torej naš rajni stric. On ni bil duhvelikan, ki bi bil kazal pot celemu narodu — za to je bilo njegovo mesto tudi preskromno — bil je zadovoljen s pohlevno, a včasi nič manj težko ulogo marljivega delavca. Tudi silni viharji niso rjuli nad njegovo glavo, tako da mu je mirno teklo življenje, ob raznih neprilikah mu je pa stal verno ob strani naš najzvestejši prijatelj — dobrodušen humor. Pač pa je z župnikom Podbojem legel v grob nad vse drag sorodnik, zvest prijatelj, navdušen in nadarjen duhovnik, skratka mož, ki je lahko mirno gledal smrti v oči. Ohranimo mu vsi blag spomin ter mu želimo, kar si je sam določil za svoj grobni napis:

Edina želja: večni raj
Marija mu izprosi zdaj!

Nesreča v Rablju.

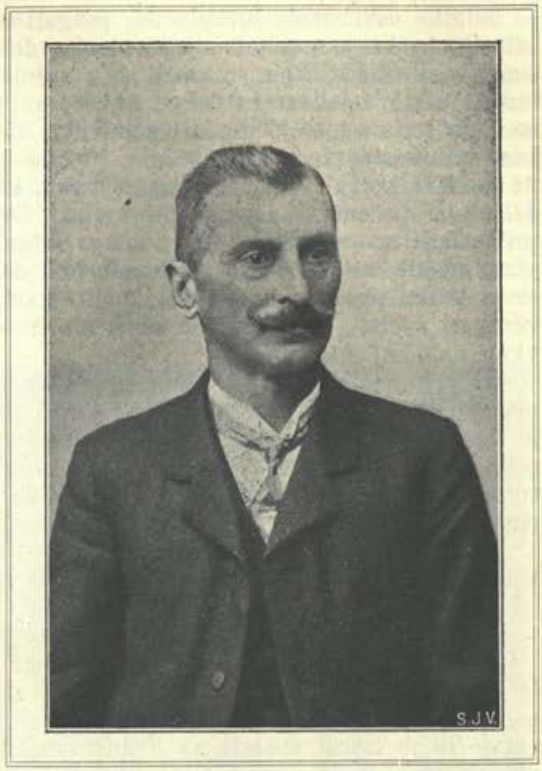
Dne 8. januarja leta 1910. se je zgodila v Rablju grozna nesreča. Pogreznila se je državna rudniška bolnišnica s sedmerimi osebami. Z bolnišnico se je pogreznil zdravnik dr. Vesely, ki je stopil v hišo par minut pred katastrofo, pogreznila se je gospa Vesely in hčerka Jaroslava. Pogreznili ste se tudi dekleti služkinji: Antonija Černut iz Loga in Valburga Eichletter iz Belepeči. V hiši je stanoval in se pogreznil umirovljeni orožnik Langsteiner in njegova žena. Bolnika ni bilo nobenega. Na čuden način je zbežal še kovaški učenec Ernest Bierkopf. Bil je pri kosilu, ko je počilo po hiši; v naglici je ubil okno in skočil ven, ko se je ozrl nazaj, za njim hiše ni več bilo. Vkljub vsem naporom se mrličev ni dobilo iz jame.

Rabelj: Kraj, kjer se je pogreznila rudniška bolnišnica.

Gosp. Pavel Miklavič, župan na Blatu,

ki je bil v pondeljek dne 4. oktobra 1909 v Celovcu aretovan, ker je zahteval na glavnem kolodvoru vozni list v slovenskem jeziku.

Dne 4. oktobra l. 1909 hodil je gosp. župan Miklavič iz Blata pri Pliberku po opravkih v Celovcu. Ko se je zvečer hotel z vlakom odpeljati domov, zahteval je na kolodvoru pri blagajni vozni list do Pliberka v slovenskem jeziku. Uradnica mu lista ni dala in vrhu tega ga je še nahrulil mestni redar. Ker gosp. župan ni bil dobil voznega lista, šel je brez njega na vlak, a redar je šel za njim in so ga potegnili iz voza pred postajenačelnika, ki je zahteval od gosp. župana, da plača 6 K globe. In končno, ker se je gosp. župan obotavljal, plačati kazen, ko mu niso pustili, da se odpelje, je postajenačelnik naročil: „In den Kotter mit ihm!“ Redar ga je uklenil in odvedel na magistrat, kjer so mu pretaknili žepe in našli končno orožni list, na podlagi katerega so spoznali, koga so uklenili in so ga zopet izpustili.

Ta nastop železniških uradnikov pa ni le slučajen! Povprašujemo se, ali ni morebiti v pretesni zvezi z izjavo celovškega župana Metnica, ob enem je ta človek namestnik deželnega glavarja, ki je vstal v deželnem zboru in zagrozil Slovencem, da jim poskrbi par dni zapora, če bodo na kolodvoru v Celovcu govorili slovensko? Metnic je take stvari obetal, kaj čuda, da je potem postajenačelnik, in da so redarji tako postopali. Za gosp. Miklavičem so zaprli še posestnika Erata, in cela vrsta Slovencev, ki so zahtevali vozne liste v slovenskem jeziku, se je izpostavila najsurovejšim neprilikam.

Čudni so sadovi narodne nestrpnosti! Še bolj čudno pa je, da se v javnosti vse — taji. Nemci o vsem tem nočejo nič vedeti, Slovenec le provocira, ako spregovori pri državnem podjetju na slovenskih tleh v materinem jeziku. Tako razmerje ne sme ostati. Možu pa, ki je prvi bil žrtev nemškega fanatizma, tukaj damo pred vsem slovenskim narodom častno zadoščenje. Tako biti aretovanemu in zasramovanemu, je častno! Sram pa naj bo tiste, ki se proti nam borijo s takimi sredstvi!

Proti veri in postavni oblasti.

Častilcem Fererja v spominsko knjigo.

Dne 13. oktobra l. 1909. so v Barceloni ustrelili anarhista Fererja. Zanj se je dvignil ves protikatoliški svet; slavil je Fererja kot mučenika svobodnega mišljenja, katoliško cerkev pa se je napadalo kakor morilko ljudi, ki so drugega naziranja, kot je uče duhovniki. Tudi v našo domovino so pripluskali ti valovi.

Zato je umestno, da o ti stvari tudi Mohorjev koledar spregovori še zdaj, ko je ta nečedna pesem že utihnila — v trajen spomin.

V zadnjih petindvajsetih letih se je v Barceloni izvršilo 114 atentatov z bombami. Pri teh napadih bilo je vsega vkup umorjenih 47 ljudi, 241 pa jih je bilo ranjenih. Te atentate so uprizarjali anarhisti; policija jih je sicer lovila in obsojala v smrt, a kakor gadja zalega se je množilo število anarhistov. Dne 7. junija l. 1896. so anarhisti vrgli bombo v procesijo na dan Rešnjega Telesa; 12 ljudi je bilo tedaj mrtvih, 44 ranjenih.

Ko je jeseni l. 1909. Španija pričela vojsko z Maročani, nastal je v Kataloniji upor. Pri tem so anarhisti sežgali 68 cerkvenih poslopij; v Barceloni so ubili 138 ljudi in 40 so jih ranili.

V listu „Deutsche Tageszeitung“ poročal je dne 27. julija nekdo, ki je dogodke gledal na lastne oči: „Grozovite trenotke so doživeli menihi pijaristi in redovnice pri Sv. Jeronimu. Tolpa je udrla, oblila duri in okna s petrolejem in zapalila samostan. Pijaristi so mogli bežati le, ker jim je prihitel na pomoč vojaški guverner ... Tudi v predmestih gorijo cerkve in samostani; gorje redovnikom, če jih tolpa kje dobi v pest, pretepajo jih in mnogo jih je bilo ubitih. Kjer zagleda druhal kak stolp, začne rjoveti kakor zverina, kmalu so razbita vrata, pobita okna in plamen je vžgan! V mesto je prišlo več vojakov, ki streljajo na anarhistično tolpo, a dozdaj zaman, tolpa je prevelika.“

V Barceloni so anarhisti sežgali 48 samostanskih poslopij, ki so popolnoma pogorela. Pri drugih 24 se je ogenj še pravočasno mogel zopet pogasiti.

Župnik cerkve „Pueblo Nuovo“ je zbežal v klet; anarhisti so ga zapazili in skoz okno ustrelili; pri ti cerkvi so ubili tudi meniha Likarijona in pri cerkvi San Gervazio frančiškana Usota. V samostanu „Božji Pastir“ so ubili dve redovnici, ubili so tudi gospi Basas in Benet, hudo ranili gospo Kverol. Ubili so tudi troje otrok, dva fanta in eno deklico; 27 otrok je bilo ranjenih. Predstojnik maristov je bil na begu obstreljen in je vsled rane umrl. Na raznih krajih je bilo ubitih 35 redovnic, ki so jih anarhisti poprej še

nečloveški oskrunili. Anarhisti so požgali delavsko patronažo, kamor je zahajalo 500 učencev, požgali so sirotišnico sv. Jožefa, kjer se je vzdrževalo 150 otrok sirot, požgali so bolnišnico sester Marijinega vnebovzetja, ki so bolnike oskrbovale brezplačno; požgali so samostan salezijank, ki je vzgajal uboge otroke delavcev, posmodili zavetišče, kjer so usmiljenke sprejemale male otroke takih delavcev in delavk, ki morajo po cele dni na delo ter ne morejo gledati na otroke. Zasmodili so samostan sester večnega češčenja, kjer se je vzgajalo 84 deklet; zažgali samostan frančiškank, ki so dajale delavkam poceni stanovanje in hrano. Delavkam je pri požaru zgorela skoraj vsa obleka. Sežgali so samostan šolskih sester, ki so poučevale 600 deklet — in to je le del požarov, ki so jih zapalili ljubljenci brezvernega sveta. Škode je na cerkvah in samostanih vkup najmanj 30 milijonov!

Ko so se vršili v Barceloni ti prežalostni prizori, pisal je brezverni „Berliner Tagblatt“: „Samoobsebi je umevno, da se proti krvoločnim zverinam v človeški podobi rabijo najstrožja sredstva. Te anarhiste smatramo kot najpodlejše razbojnike in naj se proti njim postopa, kakor proti razbojnikom!“

Voditelja teh anarhistov — Fererja — pa so poveličevali nasprotniki katoliške Cerkve po vsem svetu!

Kdo je bil Ferer?

Kdo pa je ta Ferer? Kmečki sin, ki je dvajset let star stopil v Barceloni v železniško službo in je postal tam železniški kontrolor. L. 1885. se je udeležil vstaje in je moral zbežati na Francosko. Vrnil se je v Barcelono in je z mandolino prepeval po kavarnah ter si kot pevec-berač služil borni kruh. Vrnivši se v Pariz, postal je učitelj španščine — in ob enem anarhistični agitator. Z ženo živel je v prepiru; obupana soproga ga je hotela ustreliti, ter je bila obsojena. Vsled tega dal se je Ferer od nje ločiti. Zdaj je živel Ferer z drugo žensko, ki mu je porodila otroka, a to je tudi zapustil in se pridružil stari bogati gospodični Meuniér. Ta gospodična je kmalu umrla. Zdaj se je vrnil Ferer v Barcelono in otvoril tam „moderno šolo“. Ta „moderna šola“ je obsegala otroški vrtec, ljudsko šolo, napredovalno in srednjo šolo. Verski nauk je bil popolnoma izključen. Ko se je l. 1906. vršil napad na kralja in so Fererja imeli na sumu, da je pri atentatu udeležen, so mu šolo zaprli. Korespondent protestantske „Kreuzzeitung“ znači Fererja tako: „Španski časnikar, ki v dvorani sedi meni nasproti, neki žid, mi je že predvčerajšnjim dejal: Frančišek Ferer je največja kanalja, ki jo je kedaj videl.“ („Kreuzzeitung“ 16. oktobra l. 1909.) Zakaj pa se je brezverska sodrga vsega sveta za to „kanaljo“ tako zavzela? Časnik „Münchener Neueste Nachrichten“ poroča dne 17. oktobra l. 1909., da je bil Ferer blagajničar anarhistov. Z ženo se je Ferer sprl, ker ni poznal zakonske zvestobe. In ko je bil od nje ločen, se za svoje zakonske otroke sploh ni več brigal, četudi je imel pri Barceloni krasno lastno vilo. Tukaj je imel nezakonskih otrok brez števila.

Premoženje je Ferer dobil od gospodične Meuniér. Ta gospodična mu je zapustila 750.000 frankov, da ustanovi sirotišnico; Ferer pa je mesto sirotišnice ustanovil „moderno šolo“. 3000 frankov je Meuniér zapustila za sv. maše, Ferer pa je ta denar zabil z malopridnimi ženskami!

Ko so preiskali Fererjevo stanovanje, našli so tam okrožnice, ki jih je razpošiljal somišljenikom; v taki okrožnici se bere: „Sodrugi! Bodimo možje! Ob uri revolucije, ki se bliža, stopimo na infamno meščansko družbo! Predno zidamo, moramo podreti vse do tal!... Revolucija mora priti, neizogibna je... Naš program je:

odpraviti vse postave,
pregnati in uničiti vse redove,
razpustiti vse uradnike in vojaštvo,
podreti vse cerkve,
vzeti nase banko (državni denar).
Živela revolucija!

Moderna šola.

Zanimiva je bila Fererjeva „moderna šola“, pravi vzor v naših krajih zaželjene „proste šole“. O ti svoji šoli pravi Ferer v pismu, ki ga je pisal neki gospi Daurand (13. maja l. 1905.): „Nam nič ni mar, vzgajati dobrih delavcev, spretnih trgovcev! Mi hočemo družbo le razdreti do dna! Danes moramo v glave spraviti ljudem revolucijonarnih idej, pozneje bomo videli, kaj pride!“

V drugem pismu iz l. 1901. piše: „Da se ljudje ne splašijo, imenujem svojo šolo „moderna šola“ mesto „anarhistična šola“. Smoter mi je pa, vzgajati prepričanih anarhistov. Želim pričeti revolucijo!“

V razredih svoje šole je imel plakat, na katerem je bilo natisnjeno: „Lastnina izvira iz ropa; vera je grozna laž; ni Boga, ni Kristusa, v bodočnosti ni življenja. Znanstvo nam je vse to dokazalo!... Vsi kralji so pošasti, ki bi jih bilo treba radi njihovih hudodelstev vreči s prestola. Pri bodoči revoluciji moramo srednje stanove uničiti..., odpraviti moramo postave, menihe, redovnice in duhovnike izgnati, uradnike pobiti, cerkve podreti, denar v bankah pobrati zase... Živela revolucija!“

„Moderna šola“ je imela ta plakat v vseh razredih. Povprašujemo: Za Boga! Kje pa so v Španiji šolske oblasti, kje nadzorstvo, kakšni so pa stariši, da dajejo otroke v take hudičeve brloge?

„Moderna šola“ Fererjeva je rodila svoj sad. V treh letih (1904—1907) se je izvršilo v Barceloni 39 atentatov, pri katerih je našlo smrt 18 ljudi, 66 pa je bilo ranjenih! Vsega vkup so od te šole vzgojeni ljudje umorili nad 100 oseb. Ko so prijeli Fererja in začeli preiskavati njegovo šolo, našli so v njegovih šolskih knjigah gorostasne nauke: „Vsega družabnega trpljenja je kriva v prvi vrsti neenaka razdelitev premoženja, vsled katere je na stotisoče ljudi prisiljenih živeti v gladu, v delu in zaničevanju, vsega je kriva le vera v Boga, Kristusa, cerkev in duhovnike. Duhovniki so nevarnejši kakor zverine, ker mladino od mladosti moralično zastrupljajo, da jo pozneje lažje obvladajo. Vladarji, ki vzdržujejo armade, so rablji človeštva“ itd. Zopet se povprašujemo, kako je mogoče, da pridejo taki nauki v šolske knjige v državi, ki je vendar še katoliška?

Fererjeva obsodba.

Postave vojaškega sodišča so na Španskem silno mile. Kolikorkrat obtoženec zahteva, se mu berejo njegova prejšnja izpovedanja; zatoženec je pričujoč, ko se zaslišavajo priče; vsak čas sme pismeno ali ustmeno odklanjati uradnike, ki ga sodijo; priče svojo izpoved lahko zapišejo in beró; sodniku ni dovoljeno

staviti sugestivna vprašanja; postopa in obravnava se v glavni obravnavi javno; zatoženec si sam izbere zagovornika.

Torej je postopanje vojaškega sodišča tako milo, da milejše ne more biti.

Državni pravdnik je tožil Fererja kot povzročitelja ustaje na podlagi teh dejstev:

Dne 26. julija sta videla dva vojaka neke patrulje Fereja v tolpi upornikov; tisti večer ga je videl v drugi uporni tolpi neki stražnik. Dne 27. julija je Fererja videl med ustaši priča Koldefons; dne 28. julija je sklical Ferer konferenco v prostore anarhističnega kluba in je na tem posvetovanju predlagal, naj se proglasi republika in naj se zažgó cerkve in samostani. Ivanu Puig je Ferer naročal, naj pozove prebivalce, da zažgejo samostane.

Občinski svet v Premiji izpričuje, da se je začelo samostane napadati, ko je bil imel Ferer konferenco s svojimi pristaši. Zatožen je upora tudi Espinosa, ki izpoveda, da je Ferer vso gibanje provzročil. Uporne tolpe so nagovarjali in ščuvali razni agentje v imenu Fererjevem. Puig, ki je predsednik republikanskega komiteja, pod prisego izpove, da je Ferer od njih zahteval, naj zapalijo cerkve in samostane. Vsega vkup je zoper Fererja izpovedalo 48 prič, Ferer sam pa zase ni imel nobene priče!

Fererjev značaj osvetljuje še poročilo generalnega avditorja:

Še predno je Ferer odšel v Pariz, imela sta ga republikanca Ruiz in Zorilla za svojega „najboljšega, najzvestejšega in najzmožnejšega prijatelja“! V Pariz je pobegnil tudi iz tega vzroka, ker je bil na sumu, da je on na železnici pri Geroni oropal duhovnika. Ferer je dobival pisma pod tujim imenom „Zero“, to je „ničla“; zmirom je prikrival svoje ime, da more tem uspešnejše delovati. L. 1892. je Ferer zastopal socijalistična društva na kongresu „Svobodne misli“ v Madridu! S svojim prijateljem urednikom Lerroux je Ferer pozval somišljenike, naj se jih 300 zglasi, ki bi bili pripravljeni, če treba, dati življenje za revolucijo. Ko je Ferer videl, da s svojimi društvi ne pride do uspešnega prevrata, začel je — s šolo! Tedaj je naletel na gospodično Meuniér. Šest let si je prizadeval, pridobiti jo za anarhiste. Sodnija je čitala pismo te gospodične od dne 2. novembra l. 1899.: „Zelo sem spoštovala in občudovala duhovnike, zdaj ne več. Spoštovala in čislala sem sodnike, zdaj ne več. Spoštovala sem vojaščino, zdaj ne več. A najvišje bitje, Boga, Boga moje mame, Boga, ki ga je ona molila, ki jo je delal srečno, in ji je dal srečno umreti.“ ... Tega Boga Ferer tudi nespametni ženski ni mogel izbiti iz glave!

S premoženjem te ženske je Ferer ustanovil „moderno šolo“. Načrt mu je izvršila gospa Žakiné (Jaquinet), kateri je bila angleška vlada v Egiptu zaprla njeno svobodno šolo. Gospa Žakiné bila je bogotajka, prepričana o materializmu, polna sovraštva proti vsaki veri; ta ženska je bila voditeljica Fererjeve „moderne šole“. Glavni zavod te „moderne šole“ bil je v Barceloni, a imela je samo v barcelonski provinciji že 47 podružnic! Podružnice pa je imela tudi v drugih pokrajinah. In koder ni bilo „moderne šole“, delovali so Fererjevi spisi med mladimi delavci. V Španiji in Ameriki se teh spisov prodaja silno veliko. Kjer je ljudstvo pohajalo v take šole, ni čuda, da so se upora in požiganja udeleževale velike tolpe žensk in šolskih otrok!

Ko se je vsled vstaje v Barceloni začela oblast malo ozirati za Fererjem, je zbežal v nek rudokop in se je obril, da ga ne spoznajo. Pravda proti njemu ni bila kratka in sumarična, vsaj je trajala cel mesec in soglasno ga je obsodil ves sodni zbor.

Nemški protestantski list „Kreuzzeitung“ (13. okt. l. 1909.) pravi: „Gorostasna je trditev demokratskih časnikov, da se je na Fererju izvršil sodnijski umor!“

L. 1906. je Morral, učitelj na Fererjevi šoli, izvršil atentat na španskega kralja. Ko so tedaj začeli gledati za Fererjem kakor za glavnim krivcem, začeli so kričati prostozidarji po vsem svetu. V prostozidarskem društvu v Parizu je tedaj govoril Panzoller: „Če se Ferer obsodi, naj trepeče revček španski kralj; kri kriči po krvi in Madrid bo doživel še kaj atentatov“ („Germania“ 15. okt. l. 1909.). In ko je prišel

Po Fererju razdejana cerkev v Barceloni.

Ferer pod ključe, objavil je prostozidarski „Grand Orient“ razglas: „Solidarični z žrtvami nasilstva in fanatizma izražamo Fererju in vsem, ki trpe za svobodo in pravico, svojo simpatijo!“ „Grand Orient“ pa je Fererja dobro poznal kot anarhista, zato so njegove simpatije zelo značilne. In ko se je zvedelo, da je Ferer obsojen in da se je obsodba takoj izvršila, pričeli so prostozidarji ščuvanje proti Španiji in katoliški Cerkvi. Društvo „Grand Orient“ v Parizu je razposlalo okrožnico, v kateri se ugovarja proti obsodbi Fererja. „Ferer je bil eden našincev, vedel je, da se v prostozidarstvu javijo najvišji vzori.“ ... „Grand Orient“ protestira v imenu svojih 500 podružnic zoper barbarstvo. Ob enem pa izraža svoje prepričanje, da mora veda premagati vero, razum dogmo, in pozdravlja Fererja kot mučenika svobodne misli.

Nato se je zglasil belgiški „Grand Orient“. V svojem razglasu pravi: „Zaničevanju vsega človeštva so zapadli sodniki, ki so sodili le iz nesramnega fanatizma in ne po pravici ... Naj kri novega mučenika oplodi nesrečno Špansko in daje rasti mislim svobode ...“ („Germania“ 21. okt. l. 1909.) Za temi zglašali so se vsi drugi prostozidarji v ravno tistem smislu. Tudi Avstrija ni zaostala. V Pešti je imel v prostozidarskem društvu odvetnik Szekely spominski govor na Fererja, ki ga je imenoval „apostola svobode“. V Trstu pa so dijaki mestne realke v znamenje žalosti za Fererjem štrajkali šolo. Delavci so ustavili delo, razobešali so ljudje zagrnjene bandere! Vsi protikatoliški listi so strupeno napadali Špansko in katoliško Cerkev, in so proslavljali Fererja kot „misleca, pisatelja in govornika“. V Rimu je sklenilo neko društvo, da ustanovi „moderno šolo“ po zgledu Fererjevem in da napravijo razbojniku spomenik na mestnem trgu. Gojence nemškega kolega so napadli in pretepli. V Pizi je hotelo ljudstvo zažgati cerkev San Michele, potem Santa Martha in cerkev Carmine. Vojaki so druhal komaj mogli razgnati. V cerkvah San Paolo in Santa Cecilija je že gorelo; požarna bramba je požar pogasila. Potem pa je šla tolpa pred stanovanje nadškofa razgrajat. V Turinu so razgrajali socijalisti pred nadškofovo hišo, v Napolju so razstrelili pred stolno cerkvijo petardo. Vsled eksplozije so se strupila okna. V Trapaniju so zažgali katedralo, požarna bramba je ogenj zopet pogasila. V Parizu je na tisoče socijalistov razgrajalo pred španskim poslaništvom. Prišlo je do pravega boja med delavci in policijo. Socijalisti so napravili naval na cerkev „Jezusovega Srca“ (Montmartre), ki jo je pa policija zastražila s policijskimi psi, katere so redarji izpustili zoper razbojnike, ki so zdaj zbežali na vse strani. V občinskem zboru v Parizu je predlagal sodrug Chausse, da se naj imenuje ulica v Parizu po Fererju. Le vlada je sklep zabranila, ker je poudarjala, da se bo Španska vsled takega postopanja združila z Nemčijo, in da iz tega nastane velika nevarnost za domovino. V Toulonu so tolpe vdrle v katedralo in zmetale vse križema. V Londonu so imeli socijalisti protestni shod radi Fererjeve obsodbe; shoda se je udeležilo kakih 10.000 ljudi! Poslanec Grayson je na shodu govoril in dejal, da glava enega vladarja še ni nobeno zadoščenje za Fererja! Pri Westminsterkatedrali je poulična druhal napadla katoliškega duhovnika in ga strašno stepla!

Seveda tudi Avstrija za drugimi deželami ni zaostala. V Brnu so socijalni demokrati v dvorani deželnega zbora nalepili plakate: „Živel Ferer! Sramota klerikalnim morilcem!“

Za socijalnimi demokrati so se zglašali tudi nemški vseučiliščni in drugi profesorji! Protestirali so zoper „sodnijski umor“, ki se je izvršil nad Fererjem. Razglas je podpisalo med drugimi petnajst vseučiliščnih profesorjev! V avstrijskem državnem zboru zahteval je poslanec Breiter, da naj zbornica sklene ugovor zoper Fererjevo obsodbo (24. okt.). Na Ogrskem je hotel v državnem zboru o Fererju govoriti poslanec Nagy, a zbornica mu ni dovolila.

Polagoma je morala resnica priti na dan in navdušeni Fererjevi častilci so obmolknili, le semtertja se bo v kakem kotu še vedno zglašal kak protikatoliški list za Fererja in ga bo slavil na shodih pred nerazsodnimi poslušalci. Pred razsodno javnostjo pa je obsojen Ferer in obsojeni so njegovi pristaši, obsojeno tudi nespametno nastopanje za tega razbojnika.

Liberalni list „Kölnische Zeitung“ je poročal dne 27. oktobra l. 1909., da je dejal liberalni vojaški minister general Luque poročevalcu lista „Figaro“: „Ferer je obsojen po postavi in pravici! Iz aktov je dokazano, da ni samo širil misli, bil je voditelj upora! Postopanje je bilo javno, obsodba soglasna, generalni kapitanat je obsodbo potrdil. Civilna sodnija Fererja ni mogla soditi, ker se upor sodi od vojaškega sodišča. Da, konservativna vlada je vso postopanje zavlekla predolgo in Fererju se je dalo preveč priložnosti, da se zagovarja, zaslužil bi bil, da bi se ga bilo takoj sodilo in sodbo takoj izvedlo. Vsaj vidimo, kakšne posledice je imelo prizanesljivo postopanje, v vsi Evropi so se ljudje naščuvali proti nam.“

Spamtili so se Lahi in liberalni „Giornale d'Italia“ je pisal: „Zakaj pa se je delavcem vzela plača dveh dni (ker so radi Fererja šli v stavko)? Zakaj se je ljudi tako grdo nadlegovalo, da se je celo promet ustavil? Zakaj se je dala najslabšim družabnim slojem priložnost k uporu?“ („Kölnische Zeitung“ 20. oktobra l. 1909.) Nemški vseučiliščni profesor v. Öttingen je zapisal v list „Tag“ članek z naslovom „O zdravi pameti“ in v tem članku je pisal, da je nastopanje radi Fererja „simptom duševne epidemije“ — znamenje neke blaznosti torej! Öttingen piše: „Rahločutni pastorji, ki o razmerah na Španskem nimajo najmanjšega pojma, rentačili so se zoper farje, jezuite in inkvizicijo; profesorji, katerih dolžnost je, tehtati in premisliti besede, predno jih govore, ugovarjali so v imenu kulture, predno so še vedli, kaj povedo o Fererju sodnijski akti in postali so ti profesorji pristaši nahujskanih ljudskih mas; umetniki so dajali svoj podpis pod razglase, ki nimajo smisla; pesniki so pričeli boj zoper španski državni zbor; „Goethe-Bund“ prostituiral se je z nenavadnimi frazami: govoril je o markíju Pozi, ki se ga je ustrelilo iz skrivališča! O ti sveta budalost! Kadar se kje v časnikih sporoči, da je zažarela vzhodu svoboda, ker se je uvedel — parlament, tako se ti bralci zgražajo po neumnem zdaj radi zmage teme: v počasi mislečih starčkih, v pogumnih, a rahločutnih možeh, v brihtnih ženkah in bržkone tudi že v njihovih otrocih vzbudilo je čudno brenčeče ime Ferer najblažja čutila! Da, v sicer politične tako tihem času smo doživeli neko moralično krizo, ker ljudem morda primanjkuje zdravega razuma.“ („Tag“ 30. okt. l. 1909.)

Grdo je nemške profesorje bičal pisatelj Maksimilijan Harden: „Dvorni svetnik Lujo Brentano, ekselenca Haekel in mnogi z visokimi redovi odlikovani ljudje so razglas podpisali ... Govori se v razglasu o ‚sodnijskem umoru‘, o ‚krvavem činu španske trme‘, o ‚brutalnem napadu na prosto mišljenje‘, a ničesar ni dokazano! Zdaj junaka poznamo: Ta nesveti Frančišek je uvedel šolo, ki otroke hoče iz prve mladosti že učiti anarhizma. Mar želé tajni svetniki Brentano in Haekel in odlikovani Hauptmann in Liebermann, da bodo osem-, deset- in dvanajstletni otroci napojeni z duhom anarhije? Še socijalni demokrat Briand (francoski minister) se nad to mislijo zgraža. Še predno je postal ministrski predsednik, se je izjavil, da se mu zdi hudodelstvo, uvesti v prosto šolo državni misli nasprotujoče strasti ... V Barceloni so sežigali cerkve in samostane, oropavali in pobijali so ljudi, pozivali so vojake k nepokorščini — in voditelj vsega je bil Ferer!

Temu se naj prizanaša, ker z mastnimi časnikarskimi racami pitano inozemstvo tako želi! V resnici se je v Barceloni sodilo popolnoma pravilno in resen, pameten človek nima nobenega razloga, da bi ugovarjal."

Tako tedaj je bilo! Iz tega dogodka se razvidi, kako slepo kriče nasprotniki katoliške Cerkve po vsem svetu, če se kje kateremu izmed njih stopi na prste, ali se ga zgrabi za vrat, četudi je največji razbojnik na svetu. Tokrat je še zmagala zdrava pamet in osramočeni so Fererjevi prijatelji. Katoličani pa naj sprevidijo, kako je nasprotnik organiziran in kaj namerava!

STANOVI

Delavec.

Od zore do večera dan na dan
napenjam silo svojih udov.
Najslabši stan med vsemi je moj stan,
najmanjša plača mojih trudov.

Visoko se spoštujejo možje,
ki sučejo pero v uradih.
Za delavca imajo le srce
v njegovih letih zdravih, mladih.

Kmet.

Nezadovoljni delavec, le stoj,
nikari prehudó ne toži!
Moj stan ni dosti boljši nego tvoj,
rad bil bi večkrat v tvoji koži.
Od zore do večera tudi jaz
trpim, da pot mi s čela teče.
Ne vem, kaj mi prinese letni čas,
celo ponoči skrb me peče.

Za svoje delo ti povsod dobiš
gotovo mezdo vsaki teden,
in lahko si prihraniš kak drobiž,
če nisi popivač nevreden.
Jaz kmet pa naj storim ves čas
še tako vestno svoj opravek,
Bog pošlje točo, sušo ali mraz,
in komaj spravim vkup za davek.

Trgovec.

Oba imata, delavec in kmet,
ne smem tajiti, težke trude.
A pridita še k meni enkrat štet
noči brezspalne, dneve hude.
Od zore do večera dan na dan
z dvorišča tekam do štacune.

Potem na pot kupčije — zakopan
doma v zamotane račune.
Kar pade cena mojega blaga,
oglasi se kak tekmec lakom
in kakor blisk udaril bi z neba,
imetek moj gre žvižgat rakom.

Uradnik.

Jaz pravim pa tako: O blagor vam,
ki samisvoji ste gospodje!
Ustreči res ni moči vsem željàm,
pa vendar niste le orodje.
To jaz sem, uradnik. Ah, dan na dan
sedeti moram v tesni sobi,

nadzorovan, v pisanja zakopan
in bled, kot bi prebival v grobi.
Kako po solnčnih žarkih hrepenim,
po senčnih logih, čistem vzduhu,
po delu, da bi se ulačnil ž njim
in čutil slast pri svojem kruhu!

Učitelj.

Mar jaz, učitelj, hvalim naj svoj stan?
Mladina mi je izročena,
preglavico mi dela dan na dan
neuka in razposajena.

Če kak učenec len in lahkoživ
domov prinese slabe rede,
nikoli on, le jaz sem vselej kriv,
velijo pikre mi besede.

Duhovnik.

Nasladam zemeljskim sem dal slovo
kot samotar po svetu hodim.
Dolžnost imam, duhovnik, ne lahkó,
da vse ljudi v nebesa vodim.

A kar me dan na dan teži, skrbi,
to ni odpoved, ni pokornost,
to ni samota, to učenje ni,
to je velika — odgovornost.

Modrijan.

Izlili torej polno ste srce.
Vsak za težave svoje najbolj ve.
Zavračati nikogar nečem,
le to, le to vsem skupaj rečem:

Ko eden drugega blagrujete,
resnico staro potrjujete,
da stan noben ni vsem povšečen,
da nihče ni popolno srečen.

Anton Medved.

Pravljica o materini solzi.

Šopek iz cvetov kanarske ljudske poezije. — Spisal Béličan.

Vilinsko zlato.

Celo noč je divjal silen vihar. Mogočno je udarjal morski razpen ob skalno obal. Proti jutru je veter odnehal. Toda morje se ni moglo pomiriti. Šumelo je in bučalo ter valilo orjaške valove proti obrežju. Vali so se visoko vzpenjali, kadar so dospeli do brega. Rdečkasto se je lesketala biserna pena na njih grebenih, ko je vzhajajoče majnikovo solnce razlilo svoje žarke po morju. In val za valom se je razbil ob obrežju v hipu, ko se je vzpel pokoncu, kakor uklenjen med breg in za njim hiteče, od zahoda prihajajoče valove.

Rjave skale so vztrepetavale pod silnimi udarci penečega morja. Vrhu skal je stala — kakor srebrna, s smaragdi okrašena krona — snežnobela hišica, katero je obdajal zelen vrtič.

V hišici je bival mlad ribič z mlado ženo in s staro materjo. Dokler je bil ribič samski, sta vladala mir in sreča v koči. Pred dvemi leti je prišla v hišico mlada gospodinja. Z njo sta se naselila prepir in sovraštvo v samotni ribiški koči ob morskem obrežju.

Ribičeva mati je bila bolna. Bila je vedno v postelji. In mlada gospodinja Ana je starici vsak dan očitala, da je lena, da bi lahko vstala in pomagala delati, da ne zasluži kruha, ki ji ga dajejo, ter da bi bilo prav, ako bi Bog že vendar rešil družino takšnega križa.

Mladi ribič Josip je preveč ubogal ženo in je njej na ljubo mater razžalil z marsikako trpko besedo.

To jutro se je Ana podala dol k morju v skalno kotlo, kjer je bila voda najmirnejša. Hotela je oprati srajco enoletnega otročička. Otročič — ime mu je bilo Janček — je ostal doma. Ana ga je položila na materino posteljo, da bi starica čuvala dete, dokler se Ana ne povrne.

Ko se je Ana približala kotli, je zaslišala čudolepo petje nežnih, nadzemskih glasov, ki so doneli iz kotle. Žena je položila perilo na tla, se splazila tiho dol in se nagnila črez skale, ki so obdajale kotlino. Opazila je, da je na dnu globeli, na mehkem pesku, ležalo črno truplo, in da so nad njim v zraku plesale srebrnobele vile ter plešoč prepevale ljubko pesem. Ana je iznenadena zakriknila in vile so izginile.

Mlada žena je pobrala perilo in hitela moža klicat. Brez njega si ni upala plezati na dno globeli.

Na pesku, krog katerega je pljuskala nemirna morska voda, sta našla truplo petnajstletne deklice. Bila je črno oblečena, in obleka je kazala, da je bila rajnica iz odličnega stanu. Krog vratu se je vila niz dragocenih biserov. V ogljenočrnih laseh je tičal zlat glavnik.

Deklica je utonila. Blizu skal se je morala ponoči razbiti ladja.

Ribič in njegova žena sta nesla mrtvo deklico v kočo ter jo položila na mrtvaški oder.

Biserna niz in zlati glavnik pa ribičevi ženi nista dala miru:

Kdove kolikšni zakladi leže še raztreseni po obrežju? Morda se je tu razbila ladja, ki je bila polna biserov in zlata? Gotovo se je todi mimo peljal bogat knez ali iz daljnih dežel prihajajoč kralj.

Ana je svoje misli razodela možu. Josip kar oči ni mogel odvrniti od morja. Z vso silo ga je vleklo ven, iskat zlatá ladje, ki se je razbila ob pečinah.

Toda razpen je le prehudo divjal. Včasih se je zdelo, da hišica trepeta in se trese — tako so valovi udarjali ob skale, vrhu katerih je stala koča.

Tekom dopoldneva se je morje nekoliko pomirilo. Josip se je pripravljal, da bi se odpeljal na morje. Ko je v veži popravljal jadra, mu je mati večkrat iz sobe skozi odprta vrata proseče zaklicala:

„Josip, za božjo voljo te prosim, ostani doma. Prihodnjo noč bo vihar še hujše divjal. Včerajšnja nevihta je bila samo začetek.“

Josip bi se bil dal pregovoriti; toda žena je posegla vmes, in mu trdo velela, naj ne posluša matere. To govoreč je Ana sobine duri zaloputnila, da so okna zaškopetala. Tačas, ko je zunaj mlada žena moža ščuvala zoper mater, sta v sobi ležali mrtva deklica na odru in stara mati na borni postelji.

Starice je bilo groza: Kdo je ta deklica? Odkod je prišla? Iz katere dežele? Kdo so bili njeni starši? Kako je našla smrt?

Ali pa je nazadnje vse le čar, ki ima namen, njenega sina zvabiti v pogubo?

Starica hoče vstati, da bi natančneje ogledala na odru ležeče truplo. Toda zastonj! Bolezen ji je vzela vse moči.

Mrtvi deklici so pustili nakit, ko so jo položili na mrtvaški oder. Kakor lesketajoča rosa na belih lilijah so se videli biseri, ko so mrličev vrat naslonili na bele blazine. Kakor tajnostno-grozen ogenj je žarel zlati glavnik v črnih laseh, ki so se zdaj videli še temnejši, ko so ležali na snežnobelem platnu. Stare matere je bilo groza, ko je gledala skrivnostno plameneče zlato. Ni se mogla otresti strahu, kateri se je je loteval. Zdelo se ji je, kakor bi odsev grozečih bliskov prihajal od mrtvaškega odra k njeni postelji.

Mati je zamižala, da bi ne videla grozečega odseva. Ko je zopet odprla oči, ji je pogled nekako sam splaval k mrtvi deklici. In glej! Glavnik je izginil in tudi biserne nizi ni bilo več!

Ta hip je šel zunaj mimo oken mladi ribič. Na rami je nesel vesla in ravnokar popravljena jadra. Odhajal je, da se popelje na morje.

Mati je zbrala vse moči ter zaklicala:

„Josip, Josip, pojdi nazaj!“

Sin pa, ali ni slišal plašnega krika materinega, ali ga ženi na ljubo slišati ni hotel. Urno je šel dol v globel, kjer je njegov ribiški čoln ležal ob bregu.

Iskat.

Ana je stala pred hišico in zrla za možem, ki je zapuščal obrežje. Stara mati je s postelje videla skoz okno, kako je mlada žena mahala z belo rutico možu, ko je že jadral daleč zunaj po morju.

„Še ni prepozno,“ je mislila starica ter je zopet pa zopet zaklicala, naj sneha pride noter. Toda zdelo se je, da tudi Ana ni čula glasu starice.

Dan je bil čudovito lep. Morje se je skoraj do cela pomirilo. Nebo je bilo jasno in je žarelo v najčistejši modrini, ki se je zrcalila v morju. Kakor v blaženosti žareče, lepo, sinje oko se je videlo nebo. Kakor hvaležen pogled solznega človeškega očesa je bil modri svit širnega morja.

Lahen veter je pihljal črez morje, čigar površina se je rahlo širila. Morje je bilo podobno polju, pokritemu z modrimi cvetlicami, ki komaj znatno valujejo. Kakor bel metulj nad cvetočo livado, tako se je na modri plani zibala Josipova bela jadernica. Križala je, zdaj je pokazala celo ploskev svojih jader, zdaj samo njih rob. In kadar je bil rob jader obrnjen semkaj, se je ladjica videla popolnoma tako, kakor bel metulj, ki sedi na modrih cvetovih in ki drži perutnice sklenjene ter ima njih rob obrnjen proti gledavcu. Kadarkoli se je ladjica pod pritiskom vetra nagnila naprej, je imela vso podobo, kakor bi se velik, bel metulj nagnil dol k cvetu, da se iz njegove čaše nasrka sladkega medu. In dalje in dalje je frfotal bliščečebeli metulj črez morsko gladino. In zdelo se je, kakor bi cvetovi s svojimi modrimi očesci gledali za njim, kakor bi kvišku dvigali glavice, kakor bi iztegovali vratke; kajti kakor bela cvetlična stebla se je prikazovalo povsod tam, kjer je bil metulj plaval črez cvetove; povsod tam se je videla snežnobela proga, ki se je vila po sinji planjavi. Daleč za jadernico se je poznal beli sled, ki je natanko označeval pot, katero je prevozila.

Šele sedaj se je Ana domislila Jančkovega perila, katero je zjutraj nameravala prati. V kablu je nesla perilo v globel na mesto, kjer je prej ležala Josipova ladjica. Nato je hitela nazaj po Jančka, po svojo kozo in kozlička. Tu, kjer so davi prepevale bele vile, bi danes mladi ženi ne bilo lahko pri srcu, če bi bila sama. Ne da bi je bilo groza. Saj se ji je petje vil zdelo napoved velike sreče. Kjub temu je Ano sililo, da obdrži kaj živega poleg sebe, dokler ima opraviti na kraju, kjer se je našlo mrtvo dete.

Koza je takoj začela iskati rastlin po skalah, ki so obdajale globel. Kozlička je Ana privezala precej daleč od vode k vrbovemu grmiču. Bilo je pričakovati plime. Minulo noč je plima prinesla devo v globel. In sedaj so se valovi zopet bližali kraju, kjer so zadnjo noč po petju srebrnobelih vil zibali z biseri odičeno, z zlatom venčano vilinsko dete. Nemirni valovi niso mogli pozabiti tajnostno sladkega petja belih vil. Z neodoljivo silo, z vso močjo jih je vleklo nazaj tja, kjer so ga čuli.

In ali se ni ribiču pa ribičevki godilo ravno tako? Ali ni tudi mlade zakonske dvojice sijaj vilinskega zlata mamil z neodoljivo silo?

Zraven kozlička je Ana posadila otročiča, in kmalu sta se mladi stvarici začeli igrati. Janček je malo, razposajeno žival vlekel zdaj za ušesa, zdaj za kratki rep, ali je lezel po vseh štirih za njo. Potem je začel kozliček skakljati okrog dečka v tistih, samo kozličku lastnih skokih. Nato je Janček objel tovariša, držal se ga z rokami in nogami, in valjala sta se po tleh, Janček smejaje, kozliček meketaje z glasom, ki je bil Jančkovemu smehu precej podoben. Samo dolgi vrvi, na kateri je bil kozlič navezan, se je bilo zahvaliti, da se nista zatrkljala v vodo.

Prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand in kneginja Hohenberg.

Ana jima ni branila. S plohom se je postavila tako, da ji je voda segala do gležnjev, kadar so se valovi zavihteli najdalje proti suhemu, in kadar ji je voda žuboreč pljusknila okrog stopal, je žena pomočila perilo v vodo in nato udarjala z njim po plohu ali ga na plohu ožemala. Tačas, ko so odmevali udarci perila, padajočega na ploh, se je val zopet umaknil nazaj, in z ropotajočim šumom je hitel za njim gramoz, katerega je bil prej isti val poplaknil po bregu navzgor.

Koza je prišla tjakaj, kjer se je mladič igral z Jančkom, ter se je vstopila poleg kozlička. Takoj je mladič popustil Jančka ter začel sesati. Janček ni mogel razumeti, zakaj bi pri taki pojedini moral samo gledati. Po vseh štirih je lezel h kozi, zgrabil z levico zadnjo nogo koze in je izkušal z desnico kozlička potisniti od vimena proč. Ni šlo. Janček je z obema rokama zagrabil kozlička za ušesa, da je živalica glasno zakričala. Sedaj je koza posegla v prepir. Obrnila se je okrog, nagnila glavo ter s svojim debelim trdim čelom butnila dečka v ramo, da se je Janček začel trkljati navzdol proti vodi, preden je utegnil dati glas od sebe.

Ribičevka je spustila perilo in ploh iz rok ter ujela dečka komaj zadnji hip, preden je otroka mogel doseči po bregu navzgor se poganjajoči val.

Ana je potem brž dokončala delo in se podala domov, nesoč na levi roki otroka in v desnici perilo ter vodeč kozlička na vrvi.

Sen upanja.

Še se je videl Josipov čoln, ko je Ana dospela pred kočo. Mlada ribičevka je premišljevala, kako bi svojemu v daljavi jadrajočemu možu dala znamenje, da misli nanj, da gleda za njegovo ladjo. Perilo je obesila v podstrešje, da bi se ponoči posušilo v zračnem prostoru pod slamnato streho; potem je urno postavila stol pred belo hišico, na sredo med dve s cvetlicami napolnjeni okni. Snežnobela stena je bila obrnjena proti zahodu, torej proti kraju, kjer se je nahajala ladjica mladega ribiča. In od zahoda se usipajoči žarki popoldanjega solnca so obsevali belo steno, da je žarela, kakor bel plamen.

„Tu me Josip mora videti," je mislila žena, sedla na stol pred steno, bliščečo v beli svetlobi, posadila otročička poleg stola v beli, od solnca razgreti pesek ter začela vezti Jančkovo nedeljsko oblekico.

Bliščalo se ji je, da je od Josipove ladjice komaj kaj drugega razločevala, kot temno senco, plavajočo za ladjico; senca je bila podobna črni morski pošasti, ki se potuhnjeno plazi za ladjo, na kateri je zavohala dober plen.

Ana ni mislila na nevarnosti. V duhu je gledala sijajne zaklade, katere bo mož našel ter z njimi zasul ženo. V duhu je Ana še vedno čula tiho, nežno petje vil, katero je poslušala zjutraj. Izkušala je ponoviti napev pesmi, pa se ji ni posrečilo.

Tudi Janček naj bi dobil spominek današnjega dne. Ana je v nedeljsko oblekico vezla lilije, kakršne so imele v rokah srebrnobele vile, ko so doli ob obrežju plesale nad žuborečimi valovi. Toda kakor se ji ni posrečilo, da bi bila mogla ponoviti nadzemsko, rajsko-lepo pesem, tako tudi ni mogla vezti prave podobe čistih, snežnobelih lilij, ki jih je videla v rokah lepih prikazni. Kar je vezla, je bila komaj senca vilinskih lilij, ki so se videle kakor živi žarki srebrnobele mesečne luči. Ribičevka si je želela srebrne niti, da bi mogla na Jančkovo obleko ušiti podobo krasnih vilinskih cvetlic.

Solnčni zahod se je bližal. Ana je morala vezenje za danes dokončati. Bil je čas, da se pomolze koza, in da se pripravijo drva za kuhanje večerje. Obe deli je Ana hotela izvršiti tam, kjer je sedela, ko je v Jančkovo obleko vezla vilinske cvetke.

Vstala je s stola in zrla črez morje, ki se je lesketalo v žarkih večernega solnca. Se-li Josip še ne bo vrnil? Naj je še toliko upanja, da se najde kaj dobrega, za danes mora mož iskanje opustiti. Tako si je mislila Ana, ko je po robu obzorja iskala sled belih jader Josipovih. Tolažila se je s tem, da se je Josip že večkrat vrnil pri svitu zvezd. Vendar se ni mogla otresti tesnobe, ko je premišljevala, da bi mož utegnil nocojšnjo noč prebiti daleč zunaj na morju.

Na skrajnem zahodu je nad morjem visel dolg, ozek, lisi podoben oblak. Bliščal je, kakor čelni obroč zlate krone. Morje se je pred njim lesketalo, kakor raztopljeno zlato. Mali, vstajajoči in padajoči nemirni valovi so se videli, kakor površina zlata, ki vre v topilni peči.

Sredi zlatega svita je Ana zapazila Josipovo ladjo. Po vrsti, v kratkih presledkih, se je pokazala cela ploskev jader, pa zopet izginila. Ladja je križala. Žena ni mogla razločiti, ali proti obrežju, ali od obrežja. Zdelo se je, da ladjica razorava svetle, kovinsko bliščeče valove, da slastno grebe po čistem zlatu.

Jadernica je križala v vedno krajših potezah ter se polagoma bližala južnemu robu tistega kosa morja, ki je žarel v zlatem svitu. Vsled tega se je ladjica vedno bolje videla. Ana je napenjala oči, da bi vsaj sedaj razločila, vozi li Josip nazaj, ali pa se li še vedno oddaljuje od doma. Toda ni mogla tega dognati.

Morda je Josip našel preostanke ladje, plavajoče po morju? Morda se je nahajal vedno v enaki razdalji od obrežja in je vozil po isti črti semtertje, preiskujoč najdene ostaline? Ribičevka se je veselja tresla, ko jo je obšla misel, da bi se utegnila ladjica njenega moča še danes vrniti, obložena z bogatimi zakladi. Ob tej misli jo je minula bojazen pred nočjo in viharjem, ki je pojenjal šele to jutro.

Ko si je ribičevka predstavljala moža, kako bo vodil proti domačemu bregu ladjico, polno kraljevskih zakladov, se ji je zdel Josip velik, velik kakor orjak, katerega tudi sila viharja ne doseže. Enak skalam, na katerih je stala njuna hišica, se ji je tu zdel Josip. Kako je minulo noč vihar metal val za valom ob te trde skale! Toda niso omahovale. Nikakršen sled viharja se jim ni poznal. Ostale so take, kakor so bile včeraj in predvčeranjim in vedno. Veter je moral odnehati. Minulo noč je v podobi nevihte bučal od morja sem proti skalam; podnevu je božajoč pihljal črez iste pečine, katere je ponoči izkušal proč pomesti ali s silnimi udarci valov razdrobiti. Veter je priznaval, da je zmagan. Z božanjem je hotel popraviti, kar je grešil z divjim besnenjem. Skale so zmagale. Priznavajoč njih premoč je veter celi dan — mehki, gorki roki podoben — božaje vel od morja črez skale.

Velik in močan in nepremagljiv kakor te skale, se je ribičevki zdel mož, ko si je mislila, kako bo njegova z zlatom obložena ladjica jadrala proti domu. Ob takih mislih so jo minule vse skrbi. Ponosno in radostno je zrla proti zahodu, kjer se je senca male ribiške jadernice premikala ob zlatem oblaku, ki je tvoril ozadje. Videlo se je, kakor bi se črna senca lovca pomikala ob zlati steni, kakor bi se lovec plazil za divjačino v popolni gotovosti, da mu plen ne bo odšel.

Večeri se.

Pomirjena se je Ana lotila priprav za večerjo.

Janček je začel jokati. Postal je lačen.

Ribičevka mu je prinesla kos kruha iz hiše. Potem je hitela v pečevje po kozo. Pred stolom, na katerem je ribičevka prej sedela, je že ležalo nekaj zelenih listov. Tačas, ko jih je koza používala, je žena molzla krotko žival. Zdaj pa zdaj je Ana pomočila v molzni žehtar kos kruha, ki ga je dala Jančku. Z veliko slastjo je Janček gledal kruh, ki je bil pomočen v gorko mleko. V debelih kapljah mu je mlačno mleko lezlo črez okrogli podbradek.

Kozličku je ribičevka odvezala vrvico, ko je začela molzti. Živalica je zdivjala od veselja, ko se je zopet začutila prosto. Kakor besen je kozliček tekal semtertje po malem, polici podobnem prostoru pred hišico. Kadarkoli je pridirjal na konec prostora, je za nekaj trenutkov obstal in veselo zameketal. Nato je zopet v divjih skokih pohitel na nasprotni konec malega

dvorišča. S polglasnim meketanjem je odgovarjala stara koza mladičevim radostnim klicem.

Ko se je kozliček izletal, se je začel ozirati krog sebe. Ni bil videti zadovoljen, da mu ribičevka v pravem pomenu besede krati pravice. Razposajena živalica je začela siliti k sladkemu mlečnemu studencu. Saj ji narava daje prvo pravico do tega zaklada in če kozličku krati brezobzirni človek tako važne pravice, zakaj bi se ne branil z vsemi svojimi močmi? Gospodinja se ni dala pregnati. Kozliček je pa na vsak način hotel imeti svoj delež. S tistim, samo kozličku lastnim skokom je prhnil k Jančku; brž je obliznil dečkov z gorkim kozjim mlekom pokapani podbradek in je nato začel oglodavati kruh, ki ga je otrok držal v ročicah.

Janček, ki je še vedno sedel v pesku, razgretem od solnčnih žarkov, je z obema ročicama držal svojo lastnino tako visoko, kakor je le mogel. Deček je ljubil svojega čveteronogega tovariša. A ljubezen ni segala tako daleč, da bi bil Janček pripravljen, odpovedati se večerji prijatelju na ljubo.

Kozliček se tudi s tem ni dal odpraviti, da mu je Janček kruh nekoliko višje dvignil. Živalica se je na zadnjih nogah vzpela kvišku in je od sladkega mlečnega kruha hitro odgrizavala košček za koščkom. Kozlič je grižljaje požiral, ne da bi zvečil. Bal se je, da bi mu Janček utegnil slaščico popolnoma odtegniti.

Janček si ni vedel pomagati. Solze so mu začele siliti v oči. Spodnja ustnica se je krivila kakor krapec in je tem bolj zatekala, čim bolj se je v dečkovih rokah manjšal sladki kruhek.

Slednjič je Jančku vendar prišla dobra misel. Položil je ostanek kruha poleg sebe na tla. Kozlič je hotel kruh zagrabiti. Janček je pa prijel drznega prijatelja za ušesa ter ga izkušal potisniti od sebe in od svojega kruha. Začel se je isti boj za mleko, kakor prej doli ob obali. Kakor je v tisti prepir posegla koza, tako je sedaj Ana storila boju konec. Ribičevka je nesla kozlička v hlev in ga zaprla. Otroku je prinesla nov kos kruha, ga pomočila v namolženo mleko ter ga dala otroku. Nato je molzla dalje.

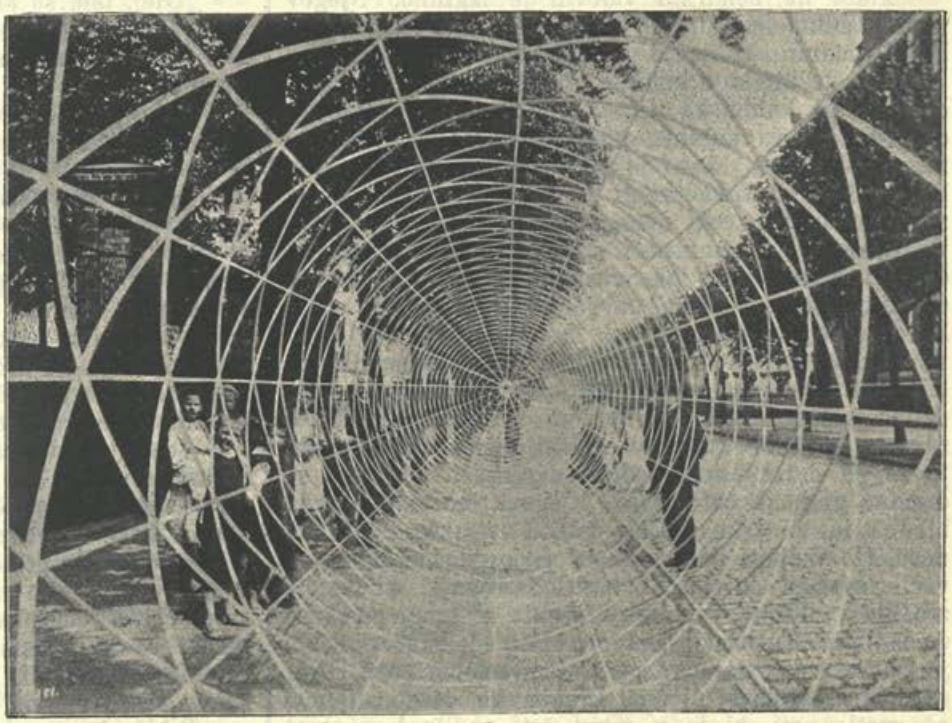
Ko je bilo pomolženo, je Ana tudi kozo zaprla v hlev, nesla mleko v kuhinjo in otroka posadila na hišni prag. Pred hišo je razcepila nekaj polen in zakurila na ognjišču.

Solnce je bilo že blizu morske gladine. V brinjevem gaju, ki se je raztezal za ribičevim vrtičem, se je začula sladka pesem kosa. Veter se je zasukal, začel pihati od suhega proti morju, oveval ribičevo hišico z opojnim brinjevim duhom ter na svojih perutih nekam daleč nosil kosovo radostno pesem.

Zelena žaba, ki je s kvakanjem napovedovala izpremembo vremena, se je sicer tudi oglašala, a njen nelepi glas nikakor ni motil. Poleg njenega klica, ki se je le včasih oglasil, se je sladki čudovitolepi spev kosov slišal še slovesnejši.

Bilo je kakor nekako tekmovanje med zamolklim klicem žabe in jasno, daleč donečo pesmijo kosa — tekmovanje, v katerem se je glas žabe komaj slišal, ker so ga zatapljali glasovi gozdnega pevca. Imelo je podobo, da neprijetna napoved žabe ne velja, da se ostalim prebivalcem dišečega brinjevega gozdiča zdi zmotna. Lepega večera, ki ga je črni kos opeval v svojem skrivališču, so se veselili tudi ljudje.

Nekaj moških in žensk je veselo kramljajoč in smejoč korakalo skozi visoko brinjevo grmovje. Nameravali so to noč prečuti v ribičevi hišici pri mrliču. Brž zjutraj se je raznesla po okolici novica o devi, o prikazni belih vil in o njih čudolepem petju. In sedaj so se shajali kmetje, živeči po samotnih kočah na ravnini za malim brinjevim gozdom. Šli so obiskat mrtvo vilinsko dete. Z lastnimi očmi so se hoteli prepričati, je li bil resničen glas, ki je danes vzbudil začudenje po celi okolici.

Ogrodje Zeppelinovega zrakoplova.

Ali bo sedaj morda napočil nov čas za njih borni, revni kraj? Ali rajsko petje belih vil velja njim vsem kot dobra napoved? Je li današnji lepi majni dan za vse dan sreče? Ali pa je li sreča namenjena samo ribiču, pod čigar streho se je prišla odpočit tajnostna vilinska deva, odpočit za pot v grob? Tako so se pomenkovali sosedje, ko so korakali skozi opojno-dišeči brinjev gozdič.

Veje visokih brinjevih grmov so se ponekodi nad potjo strinjale in tvorile senčen hodnik. Solnce, ki je ravnokar zahajalo, je pošiljalo skozi sivozelene stene teh hodnikov svojo rdečo svetlobo, ki ni bila podobna solnčni luči, ampak čisti, škrlatni zarji.

Ali ognjeni rdeči svit, ki je polnil tihe hodnike brinjevega gozda, ni bil očividno znamenje, da se bližajo boljši, srečnejši dnevi?

Skozi gozd korakajoči kmetje so si zatrjevali, da ne pomnijo lepšega večera, in da se jim še nikdar noben večer ni zdel tako slovesen, kakor večer tega vilinskega dne.

Kakor v potrdilo, je zopet zadonel veseli klic kosa. Liki glasu srebrne piščali je donel ta vedno enako in vendar vedno novi slavospev pomladi.

Luč in vedenica.

Ko je solnčna krogla polagoma izginjala v morju, se je Ana zopet ozrla po Josipovi ladjici. Jadrnica je še ravno tam križala, kakor bi ne mogla proč. Ribičevke se je zopet polastila mučna skrb: Ali se je možu morebiti pripetila nesreča, in ali na vse zadnje morebiti ladjica prazna plava po morju?

Zlato, v katerem je žarelo morje tam na daljnem zahodu, je postajalo vedno bolj rdečkasto. In Josipova jadra so se v tej čisti luči videla kakor madež, kakor skvrn, kakor nekaj. česar bi ne smelo biti.

Zlato na nemirnih valovih je izginilo. Njegov lesk je minul isti hip, ko je solnce utonilo v neizmerni vodni gladini. Morje je postalo pepelasto modro.

Ana je hitela v kuhinjo, da bi ogenj preložila z ognjišča na kuhinjska tla. Ko bi ogenj plapolal na ognjišču v kotu kuhinje, bi ga Josip iz svoje ladjice ne mogel videti. Zato je Ana kurila ogenj na tleh blizu hišnih vrat, kadarkoli je bil Josip ponoči daleč zunaj na morju. Svit njenega ognja mu je kazal pot. Po njem je v temni noči spoznal, kje naj vozi, da dospe v malo, varno luko v skalni globeli pod hišico. Ogenj v njegovi hišici ga je ob takih nočeh vodil, kakor svetla zvezda.

In svit te zvezde se ni videl tako nedosegljiv, ni bil tako brez vse zemeljske gorkote, kakor daljna, daljna luč na nebu migljajočih zvezdic. Rdečkasto rumena svetloba ognja v ribiški hišici nad skalami je že od daleč imela podobo ognja, ob katerem se družina greje in čuti doma. Njegova luč ni bila tako hladna in ne tako daljna, kakor svit zvezd gori na nebu. Ob vsakem udarcu vesla se je ribiču zdel ogenj večji, svetleji in bližji. Svetloba ognja, ki se je zrcalila v zložnih valovih, je segala od brega pa skoro do ladjice. Ta odsvit je tvoril bliščečo stezo. Ribič je zmeraj vozil natanko po zlati svetlobni cesti. Tudi za dolgost vesla si ni upal kreniti na desno ali levo od svetle poti, ki je v ravni črti vodila k njegovi hišici. Čim bolj je pot bliščala tem gosteja se je zdela tema na desni in levi, tem nevarneje se je zdelo, zapuščati razsvetljeno pa svetečo vodno pot in voziti v brezdanjo temo. Blizu obali tudi res ni bilo varno, ločevati se od proge, katero je razsvetljevala iz ribiške koče prihajajoča luč. Ko je ribič privozil blizu ognja, se mu je od njegovih žarkov bliščalo, da razen razsvetljene proge ni videl ničesar. Zato prejšnji ribič, Josipov oče, ni nikdar dovolil, da bi mu ob hišnem pragu zakurili ogenj, ako se je nahajal ponoči na morju. Trdil je, da mora brodarju zadostovati svetloba zvezd, v oblačnih nočeh pa luč ladijske svetilne.

Josip je vpeljal nove navade, ko je po očetovi smrti prevzel domačijo. Sin ni bil mnenja, da bi bili očetovi nazori napačni; ni zaradi tega zavrgel očetovih navad, kakor da bi bil mislil, da je bil oče slab brodar. Josipa je veselilo, da je mogel po svoje gospodariti, kjer je moral od mladih nog vedno le ubogati ter se ravnati po očetovi volji.

Ogenj, ki ga je Ana kurila ob kočinem vhodu, je visoko plapolal.

Janček, ki je na pragu hišice mirno sedel in se igral, je začutil mraz. Proti večeru je postal veter hladen. Z glasnim jokom je otrok mater domislil, da je čas, otroka spraviti v posteljo. Ana ga je vzela v naročje, nesla pred hišico in ga izkušala z božanjem utolažiti, skrbno se oziraje po robu obzorja. Upala je, da morebiti vendar zapazi znamenje, po katerem bi se dalo sklepati, kako se godi možu.

Oblak, ki se je popoldne videl na daljnem zahodu in ki je v večernih urah zlato bliščal, je po solnčnem zahodu postal znatno daljši in višji. Sedaj je bil črn. In ribičevka je z velikim veseljem opazila, da je pred oblakom motna lučica plavala po morju. Bila je luč Josipove ladijske svetilne.

Včasih je luč izginila za nekaj hipov, ali ker se je ladja zasukala, da je jadro zakrilo svetilno, ali ker je brodar med delom pred svetilno stopil.

Ana je pokazala otroku daljno luč, ki je kakor vedeničica zdaj zaplapolala, zdaj izginila.

„Glej, tam so ata," je dejala ribičevka otročiču.

„Ata," je odgovoril Janček jokavo; a ni se poznalo, da bi se posebno zanimal za lučico, katero mu je mati kazala.

Veter, ki je sedaj pihal od suhega proti morju, je postajal vedno močnejši, vedno hladneji. Ribičevka je opazila, kako ji je otrok na naročju začel lahno trepetati v večernem hladu. Čeprav ga je tolažila, ni mogel premagati joka. Ribičevka je dečka morala nesti v gorko posteljico. Ko je Ana potem zopet stopila pred hišo, je bilo nebo posejano z zlatimi zvezdami. Modro, z zlatom vezeno zagrinjalo, za katerim se skriva neskončnost, je bilo razpeto od enega konca obzorja do drugega. Zdelo se je, kakor bi še zvezdice trepetale od hrepenenja, da bi izvedele, kaj se krije za tem zagrinjalom, ki se ne bo odgrnilo nikdar.

Veter je vzburkaval morsko gladino, da so valovi naraščali vedno bolj in bolj. Površina morja ni tvorila zrcala, v katerem bi se bilo moglo jasno odsvitati nebo, žareče iskrih zvezd. Kar se je videlo v vodi, je bila popačena podoba kraljevskega zvezdnega plašča, v katerem je bilo odeto nebo. Kakor vilinsko zlato, ki se človeškim rokam odmika in ki je nedosegljivo, takšni so bili odsviti zvezd, ki so se v posameznih valovih prikazovali, a takoj zopet izginjali. Bilo je kakor ples tisočerih in tisočerih vedenic.

Ribičevka je z očmi iskala medli plamenček, ki bi se moral videti nad temi vedenicami v daljni dalji. Napenjala je oči, čakala je, se bo li lučica, katere je iskala, spet zasvetila iz teme, kakor se je to nocoj zgodilo že večkrat. A žena je čakala zastonj. Videla je samo neštevilne odsvite zvezd, ki so zabliskavali in ugašali v vedno močneje šumečih valovih. Luč Josipove ladijske svetilne se ni pokazala več.

Materina solza.

Moški in ženske, ki so prišli čut ob mrliču, so posedli po družinski sobi. Moški so sedli k peči. Ženske so se usedle na klopi, ki sta stali pri oknih.

Neka ženska je vzela v roko zlati glavnik vilinske deve. To je storila z izgovorom, da hoče rajnici lepše urediti lase.

Glavnik v roki tehtajoč je vzkliknila:

„Oh, kako je težak! Res najčistejše zlato."

In glavnik je šel od rok do rok po klopeh, na katerih so sedele ženske.

„In kako lepo je izdelan."

„Noben zlatar ne bi mogel izgotoviti lepšega glavnika."

„Da, to je delo vilinskih rok."

„Ko bi bilo mogoče najti goro, v kateri raste to zlato!"

„A bele vile znajo čuvati svoje zlato. Brez njih dovoljenja se ne bo nihče dotaknil njih zakladov."

„Morebiti je to zlato košček zlate gore onkraj morja, na kateri bivajo vile, in katera je vidna le tistemu, katerega vile hočejo osrečiti s svojimi zakladi."

„In te snežnobele, kakor čiste mlečne kaplje leskečoče bisere so vile zajele iz morja, katero obliva zlato vilinsko goro."

Ženske so zateknile dragoceni glavnik v ogljenočrne lase vilinske deve.

Stara žena, ki je sedela tik ob mrtvaškem odru, je začela pripovedovati o zlatem vilinskem otoku:

„Otok ima podobo raja. Najslastnejše zelenje, najčudoviteje, najbolj pisano cvetje pokriva hribe in polni doline. Toda nikjer ni treba kopati globlje kot en črevelj, da se pride do najčistejšega zlata, iz katerega so sezidane gore vilinskega otoka. Drevje rodi najslajše sadove dvanajstkrat v letu. Po gozdnem grmovju raste mlečnobel kruh, ki v dolgih pogačah visi z vejevja. Na žitu raste med namesto klasja. Po potokih se pretaka vino, po rekah mleko; potoki in reke ne usahnejo nikdar. Srečnega človeka, ki se sme usesti k tej vedno pogrnjeni mizi, razveseljuje čudoljubeznjivo petje nevidnih vil, ki odmeva po celem otoku od gore do gore. Ako obiskovalec hoče izvedeti, kaj se v njegovi odsotnosti godi na njegovem domu, pogleda samo v vodnjak, ki se nahaja sredi otoka. Na dnu vodnjaka vidi kakor v zrcalu vse, kar se isti čas godi doma. In ko se obiskovalec zopet poda k svoji ladjici, hoteč odjadrati, najde ladjico polno vsega, kar je užival na čudovitem otoku. Mleko, vino, med, pogače in sladko sadje, hranjeno v težkih zlatih posodah, je v ladjici pripravljeno, da bi bil brodar nazaj gredoč preskrbljen z živežem. Srečen brodar, ki se zadovolji z zlatom, nahajajočem se v teh posodah! V tem slučaju bo zlato ohranilo svojo vrednost, tudi ko bo brodar dospel domov. Toda noben obiskovalec vilinskega otoka se ne zadovolji z zlatom, ki mu ga vile polože v ladjo. Vsak koplje v zemljo, da pride do zlate plasti. Potem nagrebe zlata, kar ga le more ladja nesti. A komaj zapusti obrežje vilinskega otoka, vstane silen vihar. Da si brodar olajša ladjo, mora zmetati v morje kos za kosom težkega, na otoku izkopanega zlata. In tudi to ne zadostuje. Žrtvovati mora celo darove, katere so mu bele vile same položile v ladjo; zlate posode z njih slastno vsebino mora vreči v morje, ako se noče potopiti s svojo ladjo. Ko je vse pometal v besneče morje, se veter poleže, se morje pomiri. Lačen, žejen in od viharne vožnje do smrti utrujen dospe brodar v domače pristanišče."

Stara ribičeva mati je molče poslušala te pogovore. Samo tega stara bolna ribičevka ni mogla razumeti: kako to, da je sedaj videla glavnik in bisere vilinske deve, čeprav ji je bilo oboje nevidno, ko je Josip odhajal? Po dolgem premišljanju je prišla do sklepa, da so jo popoldne njene oči varale.

Tu se je daleč nad morjem začul grom. Mlada ribičevka je preplašena prišla v družinsko sobo pravit, da se bliža nevihta, in da se luč Josipove ladijske svetilne ne vidi več. Nekateri navzočih so hiteli k oknom. Drugi so se poslovili, ker niso marali biti med nevihto z doma.

Nekatere sosede, ki so nameravali noč prečuti pri mrliču, je stara ribičevka prosila, naj jo poneso pred hišico. Njena skrb za sina ji ni pustila ostati v sobi.

Starico so posadili pred hišico na stol. Dve sosedi sta jo opirali.

Ko je bolnica videla svetle bliske, ki so švigali nad morjem, se je je polastila misel, da je danes že videla tak svit. Blesk zlata, katero je krasilo vilinsko devo, in žar teh plamtečih bliskov: Ali ni iz obojega sijala ista luč — plameneč, grozeč odsvit skrivnostnega vilinskega zlata?

Težka skrb je legla stari materi na srce. Začela je glasno jokati. Goste solze so se ji ulivale po bledih velih licih.

Zablodil.

Josip ni našel najmanjšega sledu ladje, ki bi se bila razbila blizu njegove hišice.

Ko se je bližal večer, se je mladi ribič hotel vrniti. Toda kakorkoli je poizkušal izrabiti silo vetra, da bi zopet dospel k bregu — vse je bilo brezuspešno. Ladjica je ostala vedno v isti razdalji od obrežja. Slednjič se je še veter zasukal in začel pihati od obrežja sem.

Josip je prišel do prepričanja, da morski tok žene ladjico z veliko brzino od obali proč. Ako se je ozrl proti svoji beli hišici, se mu je zdelo, da sam stoji, in da skale, noseče hišico, urno plavajo proti vzhodu. Zvečer je zapazil ogenj v svoji hišici. A to mu ni nič koristilo. Saj ladjice ni imel več v oblasti. In ko se je to godilo, je bilo vreme še lepo. Ravno prve zvezde so se prikazovale na nebesnem oboku. Veter je sicer pljal vodo, a valovi niso bili visoki. Tudi mali Josipovi jadernici niso bili nevarni.

Tu je mladi ribič opazil, da se daleč na zahodu dviga nevihta, da se mu vedno bolj in bolj bliža. Bilo je, kakor bi vladala v ozračju dva tokova. Tik nad morsko gladino je veter pihal od obrežja proti morju. Isto smer je imel tudi morski tok, ki je ribičevo ladjo gnal vedno dalje od brega. Gori v višjih zračnih plasteh je pa menda vladalo nasprotno gibanje. Na zahodu vstajajoča oblačna stena se je hitro širila in je zatemnela nebo, ki je prej žarelo v svitu zlatih zvezd.

Ribiču je postajalo tesno pri srcu. Imel je v ladjici le malo živeža, le malo pitne vode. Ali naj pride do tega, da bo poginil lakote in žeje? Ali mu je taka smrt namenjena, ker je zoper voljo svoje matere iztegnil roko po vilinskem zlatu? Ko bi bil preskrbljen vsaj s pitno vodo! Toda saj bo nocoj deževalo. Ako bo miren dež, brez viharja, se bo morda posrečilo, ujeti toliko deževnice, da bo mogel napolniti vse posode, kar jih je na krovu. Takšne misli so ribiču švigale po glavi, ko je gledal, kako so se dvigali črni nevihtni oblaki.

Zajel je nekaj kablov morske vode, omil ž njo krov, nato snel jadersko svetilno z jarbole, šel pod krov in lino zaprl za seboj. Hotel je drugam preložiti vse, kar je ležalo na dnu ladje, ter plužinsko vodo izpljati in očistiti plužinski pod. Ko bi začelo deževati, bi se deževnica na krovu lovila, tekla skoz lino in se nabirala v plužinskem prostoru.

Gosta tema se je strnila nad ladjico, ko je Josip z jarbolsko svetilno zapustil krov.

Popolnoma zoper navado mladega ribiča je bilo, da je pustil na valovih omahujočo ladjo brez luči; če ladja nima luči, se podaja v nevarnost, da jo v temi večji brodovi povozijo.

Toda Josip ni bil pripravljen za dolgo vožnjo. Razen jarbolske svetilne ni imel nobene druge luči. Tudi ni bilo pričakovati, da bi se večja ladja približala tej malo obljudeni obali in da bi srečala Josipovo ladjico, razen v tem slučaju, da bi vihar prignal kako ladjo semkaj. In viharja za sedaj še ni bilo, čeprav je vedno naraščajoče šumenje valov s popolno gotovostjo napovedovalo, da bo kmalu izbruhnilo silno neurje.

Ribič v razburjenosti ni mislil, da dve ljubeči bitji pogrešata luč, ki je značila mesto, kjer je Josip plaval na penečih valovih.

Ni videl, kako sta se bistri pogled žene in trudno oko matere upirala na kraj, o katerem sta žena in mati mislili, da se ondi nahaja Josipova ladja. Ni slutil, koliko skrbi je povzročil materi in ženi s tem, da je luč odstranil z jarbole. Skrb obeh žensk bi bila pa komaj manjša, ko bi bila luč ostala na svojem mestu. V tem slučaju bi bili namreč lahko opazovali, kako naglo ladjica hiti dalje in dalje od obali. Kadarkoli bi bil val jadernico vzdignil tako visoko, da bi bila Josipova ladijska luč mogla poslati svoje žarke črez grebene najvišjih valov k obrežju, vselej bi se bila luč ženskama zdela dalje. Videlo bi se bilo, kakor da ladjica prazna plava po nemirnem morju.

Tačas, ko je Josip marljivo delal v plužinskem prostoru, je vihar postajal vedno silneji. Josip se je večkrat moral prijeti za stensko robovje, da ga silno guganje ladjice ni prevrnilo. Ko se je zopet povrnil na krov, so valovi pljuskali že črez ladjico. Res je začelo deževati. Toda na krovu se je deževnica mešala z morsko vodo, ki se je čofutajoč zaletala na krov. Tako ni bilo upanja, da bi Josip mogel ujeti le eno kapljo sladke vode.

Brž ob začetku viharja je Josip zadrgnil jadra. Vihar je sedaj gnal ladjo proti zahodu; vsaj tako se je zdelo. Jadernica je plesala in se sukala po valujočem morju, kakor listič, s katerim se igra veterski vrtinec.

Proti jutru je vihar ponehal. Josipova ladjica ni bila poškodovana. Nahajala se je pa na daljnem morju, in ni bilo videti najmanjšega sledu obali. Nebo je bilo pokrito s črnimi oblaki, in tako ribič ni mogel dognati, v kateri smeri naj vozi, da pride domov.

Kažipot.

Josip je nazadnje komaj vedel, koliko časa je blodil po morju. Minulo je že mnogo dni, odkar je ob oblačnem vremenu jadral zdaj v to smer, zdaj v ono, in nikjer opazil suhe zemlje.

Obupan je sedel neki večer ob krmilu in zrl proti nebu, pričakujoč, da se bo morda zjasnilo.

Tu se je tik nad obzorjem pokazal kos modrega neba. Velika zvezda se je tam zasvetila. Kakor zlat venec so bili žarki, ki so iskreč izhajali iz nje. Od časa do časa se je zvezda razdelila v mnogo zvezdnih utrinkov, ki so padli v morje, s svetlimi potezami zaznamujoč pot, po katerem so leteli. In brž nato se je zvezda pokazala zopet, svetila nekaj trenutkov mirno in se vnovič razdelila v neštevilne zvezdne utrinke. Ure in ure se je to ponavljalo. Josip je bil ves osupel. Še nikdar ni videl podobne nebesne prikazni. Tudi se ni spominjal, da bi bil kdaj o taki zvezdi slišal.

Kadar se je zvezda vnovič zasvetila, je najbližje oblake preodela z lahnim zlatim svitom. In odsev zvezde v vodi — ali ni bil docela enak odsvitu ognja, katerega so kurili ob vhodu njegove hišice, ako se je Josip ponoči nahajal na morju? Odsev te čudovite zvezde je bil tudi kakor svetla zlata cesta, vodeča iz brezkončne vodne pustinje.

Nehote je Josip vodil ladjico tako, da je vozila po vodni poti, katera je žarela v svetlobi čudovite zvezde.

Mladi ribič ni mogel oči odvrniti od svetle, lahno migljajoče zvezde. Ubogi izgubljenec si ni vedel razložiti, zakaj se zvezda vedno utrinja in zopet prikazuje. Modri kos nebesa, v katerem se je zvezda videla, je bil podoben lepemu, temnomodremu očesu. In zvezda je bila kakor zlata solza, katera se je zasvetila v očesu in zažarela, kot solzna kaplja, ki jo obseva nadzemska svetloba. In v zlati luči žareča solzna kaplja se je razdelila v neštevilne kapljice, ki so kakor bliščeče iskre popadale v morje. In zdelo se je, kakor bi žarenje zvezdnih utrinkov še v morju ne ugasnilo takoj. Ko so utrinki popadali v morje, je morska gladina ondi žarela tako dolgo, da se je čudovita zvezda spet pokazala na nebu.

Svetloba zvezde je bila tako močna, da se je za jadernico okrog kipeče brazde videla senca ladjice in njenih jader. Ribič je celo svojo lastno senco razločeval na vodi, kadar je jadernica puščala za seboj posebno široke proge belih pen.

Kadar je nepoznana zvezda sijala, je pred Josipom zlatožareča cesta bliščala tako ljubeznjivo, kakor blišči samo rešilna luč, ki vodi iz gotove pogube. Ko se je zvezda razdelila v bliskajoče utrinke, je tudi na desni in levi zlate vodne ceste v najbližjih valih zaiskril svetel odsev padajočih utrinkov. In tu se je mlademu ribiču zdelo, kakor bi mu sreča sama podajala roke, obsijane z rajsko svetlobo.

Znočilo se je.

Čudovita zvezda je ostala mirno na istem mestu in žarela še svetleje kot zvečer. Hipoma je zvezda izginila. Ribič je zagledal, kako pred njim iz morja vstaja njegova bela hišica. Zvezda mu je pokazala pot, ki jo je bil zgrešil, iščoč vilinsko zlato.

Josip je našel ženo v skrajnem obupu, mater pa mrtvo. —

Kaj je bila nepoznana zvezda, ki je izginjala in izginjala ter zopet zažarevala? To so bile solzne kaplje, ki so privrevale iz oči ljubeče, umirajoče matere!

Boji graničarjev na Liki l. 1809.

(Po nemškem spisu fm. pl. Vojnoviča.)

Zgodovinopisci in tudi vojaški krogi ne morejo nikoli dovolj preslaviti bojnih naporov, katere je prestala Pruska l. 1813., da se je otresla Napoleonovega jarma. Nikomur ne pride na misel, da bi tajil te napore ali kratil zasluge pruskih bojevnikov. Vendar nam čut pravičnosti veleva, da podobna ali še večja naporna dela pripoznamo tudi drugod, ne samo pri Nemcih ali Prusih; v prvi vrsti smo pa dolžni s hvaležnostjo in priznanjem spominjati se onih junaških, napornih del, katere so izvršili narodi naše države.

Tu imam v mislih posebno avstrijsko ljudstvo, „Graničarje“, prebivalce nekdanje vojaške granice, ki se je opustila l. 1873. Graničarji, po narodnosti pretežno Hrvati in Srbi, so tvorili od leta 1526., torej črez 300 let, obrambeno prednjo stražo za zahodno omiko proti prodirajočim vzhodnim barbarom; kolikorkrat so jih prodirajoči Turki skoro docela uničili, tolikokrat so se zopet opomogli in postavili na bojišče. Proti koncu sedemnajstega stoletja so se pa zedinili v pravo vojaško organizacijo nalik neprodirnemu nasipu, za katerim so se mogli drugi, srečnejši narodi države mirno razvijati. V poznejših časih je moč nasilnih Turkov oslabela, in strah pred njimi izginil, izginili pa niso graničarji s pozorišča, ostali so stražniki avstrijske meje na jugu dalj časa, kakor je bilo v interesu njih lastnega kulturnega razvoja; za celokupno državo so si pa seveda s svojo trajno stražo pridobili neprecenljivih zaslug. Avstrijska prestolonasledna vojska, sedemletna vojska, vojske zoper Francoze, zlasti pa vojskini leti 1848. in 1849. pričajo tudi o preslavni zgodovini tega hrabrega ljudstva, ki ga v naši širji domovini malokdo pozna in zato tudi ne ceni.

V naslednjih vrsticah hočem natančneje osvetliti en sam list iz lovorovega venca tega hrabrega ljudstva in podrobneje opisati le en dogodek izmed mnogih drugih, s katerimi so graničarji samo v onem letu 1809. tako izredno častno obogatili avstrijsko vojno zgodovino.

Četrti del vojnih moči, katere so se pred sto leti udeleževale napornih osvobodilnih bojev Avstrije izpod Napoleonovega jarma, je dala Granica in njeni prebivalci. Ob istem času še redko obljudena dežela — štela je komaj milijon prebivalcev — postavila je sama do 100.000 oboroženccv, torej toliko, kakor cela Ogrska s svojimi devetimi milijoni prebivalcev, in razmerno skoro tretjino vseh čet, katere je spravila Avstrija na noge.

Granica je postavila takrat 15 rednih (regularnih) polkov, izmed teh je bilo sedem z njihovima poljskima bataljonoma prideljenih glavni armadi pod vodstvom nadvojvode Karola, štirje armadi nadvojvode Janeza na jugu države, ostali štirje polki so pa tvorili divizijo feldmaršallajtnanta barona Vincenca Kneževiča, ki bi naj bila v začetku rezervna obramba za jug države. Vsak izmed teh petnajsterih polkov je postavil vrhutega še svoj rezervni bataljon, nadštevilno moštvo je pa dalje tvorilo posebne črnovojniške bataljone, tako imenovane, ker načeloma niso smeli zapustiti svojega domovja. Toda tudi vsi peteri bataljoni posamnih polkov, ki so šteli po 5000 mož, še niso izčrpali brambenih moči graničarjev; kar je preostalega prebivalstva, populacija imenovano, še moglo nositi orožje, torej starčki in napol odrasli mladeniči, so morali v sili na bojišče, kar se je večkrat dogodilo, na pr. kadar so Turki vdirali v deželo. Z eno besedo: Ljudstvo oboroženo, kakor ga še ni videla zgodovina! Izraba človeške moči v obrambo domovine do skrajne mere, katera daleč presega vse bojne napore Prusov, Špancev, da, tudi Tirolcev!

Ko je leta 1809. vojna izbruhnila, se je bilo na jugu države najprej bati prodiranja francoskega generala Marmonta iz Dalmacije. Pričakovati je bilo namreč, da bo ta general vdrl čez gorovje Velebit na Hrvaško, da bi se združil z laškim podkraljem, ki je že pripravljen čakal ob reki Livenci, in bi odtod skupno prodirala proti osrčju Avstrije. Marmonta je bilo torej treba ovirati, zavrniti. V to svrho je odvzelo vodstvo armade nadvojvode Janeza, ki je stala ob Soči nasproti laškemu podkralju, Kneževičevi diviziji likanski poljski polk ter ga združilo z nekaterimi rezervnimi in črnovojniškimi bataljoni v takozvani observacijski ali opazovalni kor pod vodstvom generalmajorja Andreja pl. Stojčeviča in ga odredilo na planoto Liko z nalogom, da se ustavlja morebitnemu prodiranju Marmonta. Štirje rezervni bataljoni, kateri so bili Stojčeviču prideljeni, so posamezno pripadali ogulinskemu, sluinskemu, otočanskemu in likanskemu polku. Vrhutega so opazovalnemu koru pridejali nekaj konjenice in eno pozicijsko baterijo. Na ta način tvorjeni kor je štel skupno le okoli 8000 mož in 18 topov; zato je prosil generalmajor Stojčevič pomnožitve čet, katera se mu je tudi dovolila s tem, da so mu odkazali še tri črnovojniške bataljone, katere pa je bilo treba šele mobilizirati, in kateri so prišli v poštev le kot bojna moč druge vrste (manje vrednosti).

Bojišče, katero je pri danih razmerah edino moglo priti v poštev, je bila divja, težko pristopna pokrajina, kakor jih je malo v Evropi. Lika — to je bilo bojne polje — je skalovita, Krasu podobna gorska

planota; od Dalmacije jo loči reka Zermanja in za njo se vzdigujoče, skalovito velebitsko gorovje. Prebivalci Like, pripadajoči takrat mejnemu pehotnemu polku istega imena, so bili pravi sinovi svoje rodne zemlje; na zunaj divje, bojaželjno, z malim zadovoljno ljudstvo, toda hrabro in svojemu avstrijskemu cesarju vdano in zvesto. Isto velja tudi o prebivalcih pokrajin na severu od Like, namreč o Otočancih, Sluincih in Ogulincih, ki so tudi tvorili svoje polke istih imen. Vedni boji s silami narave in z ropaželjnimi sosednimi Turki so graničarje tako utrdili, da so bili vedno brez pomisleka pripravljeni postaviti se sovražniku v bran, ako je hotel z zlim namenom prestopiti meje.

Generalmajorju Stojčeviču je bil prideljen stotnik generalnega štaba za nastanjenje vojakov Janez Hrabowszky pl. Hrabova, mož izredne nadarjenosti in podjetnega duha. Vse je bilo torej dokaj dobro urejeno in pripravljeno za vojno. Na veliko škodo je pa bilo opazovalnemu koru in njegovemu poveljniku to, da ni imel popolnoma prostih rok, marveč je bil v svojih podjetjih navezan na odreditve poveljujočega generala v Zagrebu, bana Ignacija grofa Gyulay-a (Žulaja), kar je imelo radi velike razdalje v celem vojevanju zelo slabe posledice.

Stojčevič je začetkom aprila imenovanega leta zbral svoje čete v okolici Gračaca blizu meje likanske planote. Povelje, katero mu je dal Žulaj, je bilo: Marmonta ovirati na prodiranju skozi Liko in skozi Hrvaško in tako onemogočiti njegovo združitev s francosko armado pod vodstvom laškega podkralja. Stojčevičev nalog je bil torej skratka: čakati in napade odbijati.

Kljub temu povelju se je Stojčevič vendar odločil, da odrine s svojimi krdeli do reke Zermanje, dobro uvažujoč, da bo sovražnika lažje odbijal ob reki, katero je bilo mogoče prekoračiti le ob gotovih prehodih, kakor pa za Velebitom, črez katerega bi sovražnik po raznih stezah mogel priti lažje in varneje.

Stojčeviču se je bilo tudi posrečilo stopiti v zvezo z nezadovoljneži v Dalmaciji, kateri so ga o vsem obveščali, kar se je godilo onkraj meje; imel je že celo vse pripravljeno, da osnuje poseben kor dalmatinskih prostovoljcev, kakor hitro bi se mu posrečilo prekoračiti mejo. Ali tudi Francozi niso bili leni; šuntali so ropaželjne Turke, da bi začeli vdirati črez mejo, v pokrajine na Liki in bi tako napravljali težkoč avstrijski armadi za hrbtom.

Navzlic temu se je opazovalni kor dne 26. aprila vzdignil na pot črez Velebit proti reki Zermanji, ker se je bilo bati, da bi ga sovražnik ne prehitel; bil je že namreč pri Benkovacu, torej le kaka dva do tri dni hoda oddalje. Da bi sovražnika zmedel in njegovo pozornost drugam obrnil, pošlje Stojčevič stotnika Gerstorfa od ženijskega štaba, opreznega in podjetnega častnika, z eno divizijo Sluincev proti Drnišu, da bi sovražnika napadel od desne strani in izza hrbta in razpodil tam postavljeni bataljon. Ta stranski pokret in istočasno prodiranje drugih kolon proti Zermanji je popolnoma uspelo. Stotnik Gerstorf je dospel po nočnem pohodu proti jutru 30. aprila do Drniša, ga nenadoma napadel, razpršil tamošnji bataljon in ujel osem častnikov in črez 100 mož. Dve avstrijski koloni sta se pa že 26. aprila dopoldne prikazali pri Zermanji pred Obrovacem, Crvenikom in Žegarjem in se teh krajev po hudem boju polastile. Osemindvajsetega aprila so se pripravili Francozi za napad, a so bili odbiti. Devetindvajsetega aprila zbere popolnoma iznenadeni sovražnik svoje bojne moči v zgornjem teku Zermanje in si hoče tu izsiliti prehod črez reko. Ali zaman! Major Novič ga zadržuje od spredaj na desnem bregu reke, na levem ga pa nenadoma napade major Slivarič s svojimi Ogulinci, ga popolnoma razprši in ujame enega oberstlajtnanta, štiri stotnike, tri poročnike in 114 mož.

General Marmont je s svojo 17.000 mož broječo armado hotel mogočno prodirati proti Hrvaški in se potem združiti z laškim podkraljem; a glej, že v začetku svojega premikanja, pri prvem napadu, je doživel veliko presenečenje: njegove predstraže so graničarji nazaj potisnili, in obe krili sta stali v veliki nevarnosti. Vendar je dne 30. aprila ponovil napad, in sicer v smeri proti edinemu, kamenitemu mostu črez Zermanjo pri Kravjem brodu, a tudi tu so se morali njegovi bataljoni po krvavem boju sredi mosta umakniti bajonetom prvega likanskega polka pod vodstvom majorja Kapchermenta. Od opazovalnega kora je našlo v tem spopadku junaško smrt 50 mož in nadporočnik Zastavnikovič.

Nato naskoči Marmont z desnega krila z divizijo Montrichardovo, in sicer s tako silo, da se začnejo tam stoječi Sluinci že umikati, ali tu jim prihiti na pomoč stotnik Hrabovszky iz središča z dvema likanskima bataljonoma. Kako sta ta dva bataljona posegla v boj in o njihovem uspehu, nam pove francosko poročilo: „Montrichardova divizija je težavno prodirala po skalovitih tleh, podeč pred seboj Avstrijce, kar naenkrat se prikažejo na višinah velike strani avstrijski strelci, tem sledita dve koloni, ki nas napadeta z bajoneti in vržeta nazaj ter nam povzročita precejšnjih izgub.“ V tem spopadku se je posebno odlikoval nadporočnik Hessel od likanskega polka; za svojo hrabrost je bil pozneje odlikovan z vojaškim redom Marije Terezije.

V noči istega dne je razsajala huda nevihta z orkanskim vetrom in sneževjem. General Marmont je svoj neuspeh pozneje izgovarjal ravno s to nevihto, češ, da radi narasle Zermanje ni mogel dalje prodirati proti Liki in se je vsled tega umaknil nazaj proti Ostrovici in Benkovacu. Uradna francoska poročila pa očitno pripoznavajo: „Marmont je hotel prodirati, pa ni mogel!“ Ti boji so stali Marmonta do tisoč mrtvih in ranjencev, in več sto mož je bilo ujetih; graničarji so tudi uplenili obilne zaloge klavne živine in kruha, kar jim je prišlo zelo po godu.

Ko je generalmajor Stojčevič na ta način nasprotniku odkupil „korajžo“, je hotel sam začeti igrati ulogo napadalca. A je moral opustiti svojo namero vsled slabega vremena in pomankanja živil in streliva. Tudi so bili šele prihajajoči črnovojniški bataljoni nesposobni za boj; moštvo teh bataljonov je prišlo brez sukenj in brez obuvala, strelivo, katero so imeli v svojih torbah, je bilo vsled deževja premočeno in nerabno. Stojčevič je torej potreboval časa, da se zopet dobro pripravi za vojevanje.

Vendar opazovalni kor v tem času ni docela počival; Stojčevič je dal sovražnika na vse strani, celo prav daleč v Dalmacijo, zasledovati in opazovati; na podlagi došlih mu poročil se je hitro prepričal, da bi bilo zanj najbolje, ako bi prej ko slej začel prodirati proti Dalmaciji. Na predlog stotnika Hrabovskega sklene torej Stojčevič, da se vzdigne in napade sovražnika, in sicer po naslednjem načrtu: Čete na desnem krilu naj bi se samo navidezno premikale, kakor bi hotele prodirati, in bi tako sovražnika slepile, iz središča pa, od gornje zermanjske doline in od gore Kite, koder je najpripravnejši pot v Dalmacijo, naj bi glavna moč

kar naenkrat vdrla v deželo, se pomaknila dalje proti Ostrovici in razpršila tamošnje redko razvrščene francoske čete. Istočasno je pa Marmont dobil od laškega podkralja poziv, naj vdere na Hrvaško, zbiral je torej svoje čete in se že pripravljal na odhod. Avstrijcem pri tem položaju ni preostajalo veliko časa, a vendar še vedno dovolj, da bi lahko izvršili svojo nakano. Toda prišlo je, žalibog, drugače!

V noči 9. majnika so se Stojčevičeva krdela na celi bojni črti že bližala sovražniku pri Ostrovici, kar naenkrat zapove Stojčevič, na veliko žalost častnikov in bojaželjnih graničarjev, da naj se umaknejo vse čete nazaj na svoja prejšnja stališča pri Zermanji.

Korak Stojčevičev je bil usodepoln, vendar vsled dogodkov doma v Granici nekako potreben. Od Marmonta naščuvane turške tolpe so vdrle v Granico, zasedle trdnjavi Cetin in Dreznik, ter v deželi ropale in požigale; populacija se jim je ustavljala le z največjim naporom, pomoč rednih čet je bila resnično nujno potrebna.

Ako si predstavljamo grozodejstva, katera so učinjale nečloveške tolpe Granici, tedaj moremo vsaj nekoliko razumeti grozen, obupen položaj mejnih, graniških pokrajin: Možje, za vojsko sposobni, do zadnjega od doma, na bojišču zoper Francoze, starčki, pol odrasli mladeniči in sploh, kar je doma še moglo prijeti za orožje, pa v obupnem boju z grozovitim Turkom, ki je neusmiljeno ropal, moril, požigal in pustošil, kamor je stopil! S trpljenjem tega ljudstva se pač ne dajo primerjati nadloge, katere je prizadejal Napoleon v svojem času drugim narodom!

V najhujši sili prideta Stojčeviču v roke po naključji rezervna bataljona obeh banskih mejnih polkov, ki sta bila namenjena za armado v Italiji; izgrešivši pravi pot sta prišla na Liko. Ban jih je sicer hitro odpoklical, a Stojčevič jih ni takoj odpustil, ker je nujno potreboval pomožnih čet za boj, ki se je imel ravnokar pričeti.

Generalmajor Stojčevič, ko je v trenotku razpolagal z osmimi poljskimi bataljoni, z dalmatinskim korom prostovoljcev in s tremi črnovojniškimi bataljoni, je žalibog opustil svoj prvotni namen sovražnika napasti. Hrabovszky, ki je bil vedno za napadanje, je Stojčeviča komaj pregovoril za mali napad proti Kninu, ki se mu je v zvezi s stotnikom Gerstorfom sijajno posrečil. Dospevši v noči 15. majnika do Knina, že zve Hrabovszky, da je tu vsak napad brezuspešen, ker Marmont okoli Knina zbira svoje glavne moči, da bi drugi dan udaril na Liko, da pa pri Stari straži blizu Knina prenočuje nezavarovana francoska Delzonova brigada broječa 3000 mož. Hrabovszky sklene brigado napasti, in stotnik Mihaljevič izvrši srečno napad le s petdesetimi sluinskimi in s petdesetimi dalmatinskimi prostovoljci. Ta peščica mož je v noči napadla nepripravljeno brigado, jo razpršila, ujela precejšnjo število Francozov in uplenila živine in drugih živil.

Hrabovszky je bil za ta drzni, junaški čin odlikovan z viteškim križem vojaškega reda Marije Terezije.

Hrabovszkega poročilo, da se Marmont pripravlja že za odhod, je Stojčevič prejel, žal, prepozno; Marmont je bil med tem že vse potrebno uredil in odredil za napad.

Stojčevič je hotel vse uhode na Liko zapreti, zato je pa moral svoj kor razvrstiti v trideset ur dolgo bojno črto, kar je bilo za Marmonta zelo ugodno.

Šestnajstega majnika so se začeli Francozi navidezno premikati proti desnemu avstrijskemu krilu, istočasno so se pa vrgli z vso močjo proti slabo zavarovanemu levemu krilu pri gori Kiti, se te gore po hudem boju polastili in nato napadli na pomoč prihitele Stojčevičeve rezervne čete. Generalmajor Stojčevič je bil pri tem napadu ujet.

V tem nad vse kritičnem trenotku prevzame korno poveljstvo hrabri likanski (liški) polkovnik Rebrovič. Kaj storiti?! Le hitro umikanje cele bojne črte je edino moglo rešiti raztresene četne oddelke gotove usode ujetnikov. Na dano povelje so se začele čete umikati in so dospele pozno v noč do takozvanega Klanca, kjer stopi cesta iz zermanjske doline na planoto Popino. V tukajšnjih utrdbah zbere Rebrovič po noči glavni del svojih čet.

Zgube opazovalnega kora, ki se je sicer hrabro bojeval, so znašale ta dan do tisoč mož.

Polkovnik Rebrovič je dobro vedel, da se Francozi ne bodo drznili naravnost proti Klancu, pač pa, da ga bodo skušali obiti; sklene torej koj drugi dan se še dalje umakniti nazaj proti Gospiču. Ko v jutru 17. majnika vidi, da se v svojih domnevanjih ni motil, takoj odrine in se ustavi šele pred Gračacem, kjer so bila tla zanj ugodnejša; tudi je hotel tu dobiti časa, da bi v spodnji zermanjski dolini zaostale četne oddelke zopet zbral in jih združil z glavno armado.

V Dalmaciji zaostali oddelki so bili izredno delavni, vedno so patrulirali sem in tja, vznemirjali sovražnika, mu ujeli več mož in odvzeli raznih zalog, četudi se jim ni posrečilo zabraniti glavni sovražnikov napad z desnega krila. Vsekako so pa graničarji v tej mali vojski dodobra pokazali svojo zvitost in spretnost, pa tudi drznost in pogum.

Tako je na pr. oddelek majorja Slivariča na Rebrovičevo povelje zapustil Obrovac in odkorakal proti sv. Roku. Francozi nato seveda takoj zasedejo Obrovac; major Slivarič pa pusti v bližini kraja dva Serežanca, katera naj bi opazovala sovražnika in mu poročala. Serežanca podkupita domačina Dalmatinca, da se splazi v mesto in opazuje francosko posadko. Črez nekaj časa se že vrne Dalmatinec s poročilom, da je v mestu okoli 200 Francozov, ki pa še niso zasedli stare mestne trdnjave. Zdaj se odločita Serežanca s štirimi domačini, katere sta pridobila za svoj namen, utihotapiti se v mesto in zasesti staro trdnjavo, kar se jim tudi posreči. Prišedši v trdnjavo, zapro vrata in začno iz trdnjavskih lin nenadoma streljati v mesto, na glavno cesto. Franzoci so bili vsled tega nenadnega ognja vsi prestrašeni in osupli. Neprestano streljanje in pa vrišč in krik šesterih mož v trdnjavi je 180 Francozov z njihovim bojazljivim poveljnikom tako zmedlo, da so menili, v trdnjavi mora biti še močna vojaška posadka. Samega strahu sklenejo Francozi se vdati; pošljejo torej pred trdnjavo svojega parlamentarja ali odposlanca ponujat vdajo. Odposlanec je moral sto korakov pred trdnjavo obstati, vrata trdnjave se odpro, Serežan izstopi, se obrne nazaj proti vratom in zakliče tovarišem, ki so hoteli navidezno za njim, naj ostanejo v trdnjavi, da bo on že sam opravil z odposlancem. Mirno in ponižno posluša francoski odposlanec zahteve in pogoje trdnjavskega „poveljnika“, Francozova preplašenost je bila tolika, da se mu še to ni zdelo sumljivo, da se navaden prostak pogaja ž njim v tako važni zadevi, tičoči se vdaje cele francoske posadke. Odposlanec se vrne in na njegovo poročilo se vda francoska posadka in odloži orožje na glavnem trgu Obrovaca. Serežanca sta o celem dogodku hitro obvestila majorja Slivariča,

ki še o pravem času prihiti na lice mesta, ujame Francoze in jih kot ujetnike odpelje na Liko. Serežanca sta bila pozneje za svoj predrzni čin odlikovana z zlato hrabostno medaljo.

V zelo kritičen položaj je prišel stotnik Hrabovszky s svojim oddelkom po bitki pri gori Kiti po sicer uspelem napadu na Delzonovo brigado. Vsled zmagovitega prodiranja Marmontovih čet se ni mogel več zediniti s Stojčevičem, do njega mu je bilo mogoče priti le po dolgih ovinkih skozi turško ozemlje. A vztrajni in spretni Hrabovszky je premagal vse težkoče, rešil je srečno svoj oddelek, združil z njim med potom nekaj od glavne trume odtrganih kompanij in dospel še o pravem času h Gospiču, kjer se je ravno pričenjala bitka, v kateri naj bi on odločeval.

Polkovnik Rebrovič je bil med tem postavil svoje čete v dolini eno uro vzhodno od Gračaca. Ob štirih popoldne se približa sovražnik in se spusti ljuto v boj. Graničarji, docela izmučeni in potrti vsled nesrečnega boja včerajšnjega dne, pa tudi lačni — zadnjih 36 ur niso ničesar nič užili — začno omahovati, a polkovnik Rebrovič še o pravem času poseže v boj z obema likanskima poljskima bataljonoma in tako vzdrži svojo vojsko v bojni črti. Proti mraku vzdigne se sovražnik k novemu naskoku z nepopisnim krikom in vikom pod okriljem gromečih topov. Zdaj postavi hrabri in pri vojakih priljubljeni polkovnik zadnjo rezervo v boj: svojo lastno osebo! S sabljo v roki prehiti celo bojno črto v ognjevitih besedah navduševajoč in bodreč k pogumu, k vztrajnosti. Krvavi boj je trajal do enajste ure po noči, a sovražnik je moral naposled vendar le odnehati, ne da bi prodrl bojno črto in dospel še isto noč do Gračaca, kakor je prvotno nameraval. Utrujenost na obeh straneh je bila tolika, da so vojaki obležali, kjer so ravno prej v boju stali. Po polnoči je bilo raz bojišče le slišati pretresljivo ječanje in vzdihovanje ranjencev in umirjajočih.

Po kratkem počitku se je Rebrovič odločil takoj dalje se umikati, že zaradi tega, da bi prišel iz dotike s sovražnikom. Pred vsem ga je pa napotila k temu koraku vest, da se močna sovražnikova kolona približuje njegovemu levemu krilu po sicer nepristopnih krajih črez Glogovo. Ta vest je vzbudila v graničarjih sum, da bi morebiti imeli v svoji sredi kakega izdajalca, katerega so začeli takoj iskati in zasledovati; resnično pa je bilo, da je Marmont poslal eno kolono v gorovje, ki pa, kakor se zdi, vsled nepristopnosti kraja ni mogla naprej.

Graničarji so izgubili pri Gračacu tristo mož, izgube Francozov so pa bile po njih lastnih poročilih večje; Marmont sam je bil ranjen in je imenoval bitko krvavo klanje. Vendar rana Marmontova ni bila nevarna, že drugi dan se je mogel pokazati svojim vojakom, kar jih je silno razveselilo. Ko bi bil Marmont padel, bi bilo skoro gotovo konec francoskega prodiranja, kajti ostali francoski generali niso niti od daleko dosegali Marmontovega talenta in njegove neomahljive vztrajnosti.

Ker so Francozi 16. majnika razmerno lahko vrgli Stojčeviča, so menili, da bodo odslej kar tako igraje podili Avstrijce pred seboj. Toda varali so se. V bitki 17. majnika so se prepričali, da imajo pred seboj močnega, nepremagljivega nasprotnika, ki se je prav z levjim pogumom boril spretneje in uspešneje kakor prejšnji dan.

Francozom je začelo primanjkovati streliva in živil, tudi so imeli za seboj veliko ranjencev, katere je bilo treba spraviti nazaj v Dalmacijo v oskrbo; vsled tega je Marmont sklenil pri Gračacu dva dni počivati.

Ta odmor je prišel opazovalnemu koru zelo po godu; 18. majnika so se mogli mirno dalje umikati do Medaka pri Gospiču, kjer se je polkovnik Rebrovič drugi dan združil z deveto kompanijo, katero mu je pripeljal stotnik Hrabovszky.

Ravno tisti dan, ko so se v donavski dolini bile one zgodovinske bitke pri Aspern-u in Esslingen-u, prišlo je tudi na daljni Liki do znamenitega, za avstrijsko orožje nič manj častnega boja.

Rebrovič se je odločil z novega se sovražniku v bran postaviti pri Bilaju pred Gospičem, kjer so se mu zdela tla ugodnejša. Polkovnik Rebrovič je zrl z zaupanjem v bodočnost, zanašajoč se na neomahljivo vdanost svojih graničarjev; njih upadle telesne in duševne moči je v nekoliko urah, ki jih je še imel na razpolago, zopet tako oživil in dvignil, da bi bil krvavi boj pri Bilaju gotovo končal s častno zmago graničarjev, ako bi vrhovno poveljstvo v Zagrebu ne bilo tako nesrečno vmes poseglo, kakor bomo videli pozneje.

Rebrovičev načrt je bil: V sredi braniti zasedeni kot Like, ob straneh pa severno od Jadove in proti Velebitu z manjšimi oddelki sovražnika natančno opazovati. Največja nevarnost je pretila levemu krilu, ako bi se sovražniku posrečilo Jadovo prekoročati in do Budaka prodreti, kjer je bil edini most črez neprebrodljivo Liko, in na ta način priti za hrbet opazovalnemu koru in mu onemogočiti umikanje proti Karlovcu. Rebrovič je imel zaradi tega glavno moč zbrano v okolici Bilaja na zahodnem bregu Like; od tod mu je bilo mogoče pravočasno priskočiti na pomoč središču kakor tudi ogroženemu levemu krilu, ako bi bilo treba.

V jutru 21. majnika je opazovalni kor pričakoval sovažnika, a kaj se zgodi! Od bana Žulaja iz Zagreba dobi Rebrovič kratko in odločno povelje, da se imata samovoljno pridržana banska bataljona takoj brez odmora vrniti v Karlovec, ravno tako tudi ogrski mejni bataljon, ki je bil na potu v Liko. Ker sta mejna bataljona že stala v bojni črti in bi njih odstranjenje na vsak način postalo usodepolno, sklene Rebrovič po nasvetu stotnika Hrabovszkega, da Žulajevega povelja za enkrat ne izvrši.

Iz razvrstitve opazovalnega kora ni bilo težko uganiti, kje in kako bodo Francozi začeli prodirati in napadati. Francoski voltižerji so zasedli višine pred bilajskim mostom črez Liko, na levem krilu od Jadove sem se je pa kmalu zaslišalo streljanje pušk in topov. Stotnik Hrabovszky je hitro spoznal, da sovražnik namerava prodirati črez vas Barlete, predlaga torej polkovniku Rebroviču, naj pošlje dva bataljona levemu krilu pri Jadovi na pomoč, z ostalimi tam stoječimi četami naj pa udari črez bilajski most in napade od strani goste francoske čete, ki so imele namen, kakor se je videlo, pomikati se skozi vas Barlete proti levemu avstrijskemu krilu.

Rebrovič temu predlogu pritrdi. Hrabovszky hitro prebrede Liko s svojimi Hohenzollerci in prevzame poveljstvo levega krila. Ko pride tja, je francoski general Delzon ravno prekoračil Jadovo s svojo prednjo stražo. Predno so mu pa mogli slediti drugi francoski polki, je že naskočil Rebrovič Marmontove čete od leve strani v smeri proti Bilaju. Rebrovičev naskok s petimi bataljoni ni imel zaželjenega uspeha, ker je Marmont svojo prvotno smer spremenil ter krenil zahodno proti Rebroviču.

Ker je bila premoč na strani Francozov, se je moral Rebrovič umakniti nazaj črez most na levi breg, vendar je pa vse poskuse Francozov, priti za njim, junaško odbil; ranjena sta bila dva francoska generala.

Pri težavnem umikanju črez bilajski most se je posebno odlikoval likanski stotnik Marojčič, ki je za njim vdirajočega sovražnika večkrat nazaj vrgel; sovražna krogla mu je prestrelila prsi, a je vendar toliko časa vztrajal na svojem mestu, da je sovražnik odnehal. Prejel je pozneje za svojo hrabrost vojaški red Marije Terezije.

Rebrovičev sicer ne uspeli naskok imel je to dobro posledico, da se je levo krilo ta dan moglo vzdržati, ki bi bilo drugače gotovo poraženo, in da je Marmont svoje levo krilo pri Bilaju še drugi dan moral imeti zavarovano.

Opazovalni kor je imel ta dan 64 mrtvih in okoli 500 ranjencev, pri umikanju črez Liko pa je bilo ujetih okoli 200 mož; izgube Francozov tega krvavega dne, kakor so ga sami imenovali, so bile pa po njih lastnih poročilih večje: 200 mrtvih in 800 ranjencev, med temi trije brigadni generali.

Marmont se je nahajal po teh bojih v zelo slabem položaju, kakor je sam pozneje pripoznal v svojih zapisih; neugodno stanje Marmontovega kora potrjujejo tudi drugi zgodovinski viri. Marmont je po noči sklical vojni svet, v katerem so se posvetovali o vprašanju, ali naj se vrnejo v Dalmacijo, ali nadaljujejo vojevanje; sklenili so poslednje, ker so se drugače bali popolnega poraza.

Avstrijcem je pa vzrastel pogum in so hoteli drugi dan z novega napasti sovražnika. Ali žalibog, kakor smo že omenili, se je moral ogrski garnizijski bataljon na povelje Žulajevo prej vrniti, predno je mogel poseči v boj, kar je v danih razmerah pomenjalo za Avstrijce nepreračunljivo izgubo. Rezervna banska bataljona je pa Rebrovič vkljub izrecnemu povelju na lastno odgovornost za drugi dan še pridržal; najbolj ogroženo levo krilo je Rebrovič po noči ojačil z dvema bataljonoma in petimi topovi.

Drugi dan 22. majnika se je boj zopet pričel, toda Marmont ni mogel doseči nikakih pomenljivih uspehov. Utrujeni, lačni in s strelivom nezadostno preskrbljeni Marmontovi bataljoni, broječi le še 7500 mož, niso mogli poraziti graničarjev, ki so bili po številu slabejši, a so se junaško borili. Boj je trajal ves dan, a brez odločitve. Ako bi bil ogrski garnizijski bataljon na razpolago, bi bilo gotovo prišlo do ugodno odločitve na levem avstrijskem krilu; tu je divjal najljutejši boj pod poveljstvom stotnika Hrabovszkega, ki je pozno v noč s skrajnim naporom in z velikimi žrtvami odbijal Marmonta, ki se mu je osebno postavil nasproti.

Hrabovszky je bil s svojo bojno močjo pri kraju in je izjavil, da prihodnji dan ne more nadaljevati boja, ako se odpustita imenovana banska bataljona. In žalibog — hrvaška bataljona sta morala odpotovati. Rebroviču s svojimi 5000 možmi ni preostalo drugega, kakor z veliko nevoljo se pripravljati na nadaljno umikanje. Sklenil je pa umikati se le korakoma!

Vendar ko bi bil Rebrovič mogel slutiti, kako slabo da stoje Francozi, tedaj bi bil gotovo obstal na svojem mestu. Francozi so bili namreč tako oslabljeni, da se sami niso mogli nikamor ganiti.

Rebrovič se je začel že pred polnočjo polagoma umikati, sovražnik ga seveda ni motil, ker ga ni mogel. Francozi so bili, kakor je razvidno iz njihovih poznejših poročil, skoro popolnoma strti; njih izgube so bile veliko večje kakor pa one opazovalnega kora, ki je imel oba dni le 177 mrtvih, 600 ranjencev in 270 ujetnikov. Marmont je pa samo 22. majnika izgubil povsem 1581 mož, tako da je njegova armada štela le še 6000 vojakov.

Ako bi ne bila odpotovala banska bataljona in se vrnil ogrski garnizijski bataljon, bi bil 23. majnik za vselej odločil Marmontovo usodo. Če pomislimo, da je Marmont imel samo še 6000 mož, katerim je pa primanjkovalo streliva in živil, zraven pa do 2000 neoskrbljenih ranjencev, med temi več generalov in častnikov, lahko rečemo, da bi se niti v Dalmacijo nazaj ne bi mogel umakniti, kjer so ga Dalmatinci itak že težko čakali, da bi udarili po nadležnih, vsiljivih tujcih. Popolnoma verjetno je, da bi bil Marmont, „vojvoda dubrovniški," v danem slučaju za vedno pokopal svojo bojno slavo v skalah na Liki, prisiljen izročiti svoje orožje hrabrim graničarjem.

Po zadnjih krvavih, pa neuspešnih bojih se je izvršil v graničarjih čuden, a umljiv duševen prevrat. Spoznali so, da je bil ves dosedanji napor zastonj, videli so, da stoje sedaj sredi med dvema sovražnikoma: na eni strani prodirajoči Francozi, na drugi strani za hrbtom v domačih pokrajinah pa siloviti Turek, ropajač in požigajoč. Da bi pustili doma Turka, tega starega, zakletega sovražnika mirno pustošiti, tega ne more od njih nihče zahtevati, tako so menili po vsej pravici graničarji. Začeli so zapuščati opazovalni kor, pred vsem populacija, za njo pa tudi črnovojniki, in se vračati domov branit domače ognjišče.

Prebivalstvo Granice v teh obupnih časih, ko je bilo zapuščeno tako rekoč od celega sveta, vendar ni obupalo. Sivolasi grško-orijentalski duhovnik Teofil Ajdukovič je osnoval v krajih, kjer je razsajal divji Turek, nekako črno vojsko. Vzdignil je svoj handžar, in mož za možem so morali pod handžarom korakati mimo njega v znamenje, da vstopijo v njegovo vojsko; kdor se je branil, tega je očitno pred vsemi osramotil kot bojazljivca, in na njegovo mesto je stopila srčna ženska. V levi križ, v desni handžar, v srcu pa mladeniški ogenj: tako je stopil na čelo svoje svete vojske in jo vodil s toliko navdušenostjo in s tako spretnostjo, da je moral Turčin odnehati.

Ker se je število Rebrovičevih bojevnikov zdatno skrčilo, se na odprti planoti ni mogel več zoperstaviti Marmontu; umakne se torej še dalje nazaj na gorsko sedlo Prokike, kjer ceste cepite proti Senju in Karlovcu z namenom vsaj tu Marmontu zapreti pot na Hrvaško.

Vnel se je hud boj, graničarji so se borili hrabro, a bilo jih je premalo; Marmont, že tudi pripravljen na pogin v hrvaških gorah, naskoči še enkrat z vso silo obupajočega, prodre Rebrovičeve čete in si svoji pot proti Senju.

Polkovnik Rebrovič se je nato umaknil proti Karlovcu črez gorovje Kapelo.

Marmont seveda ni šel za njim, vesel je bil, da so mu graničarji pustili prosto pot od Žatolovke proti Senju, zato se je pa tudi podvizal naprej. Neki očividec poroča, da je bil Marmontov odhod proti Senju bolj podoben begu, kakor pa rednemu vojaškemu pohodu.

* * *

Gledali smo v duhu enega najslavnejših francoskih generalov, Marmonta, z elitnim (izbranim) korom francoske armade, kakor je sam nazival svoje čete, bojevati se z graničarji, ki so bili za veliko število sla-

bejši. Kdo se je v tem boju bolj proslavil?! Gotovo graničarji! Štiri tedne je trajal ljuti boj, v katerem so junaški graničarji uspešno odbijali napadajočega Francoza, ga zaporedoma občutno natepli in mu povzročili velike izgube.

Marmont si je zastonj domišljal, da bo nasprotnika kar na prvi mah strl in potem mirno korakal proti Hrvaški. Svoj prvotni namen priti črez Karlovec do Zagreba je moral opustiti in vesel biti, da se je mogel zmuzniti črez Senj proti Reki. Marmont je bil v teku boja večkrat v nevarnosti, da podleže; pri Gospiču se je pa šlo naravnost za njegov kor.

Nemila usoda je sicer graničarjem iz rok izvila zmago nad Francozi, a njih poguma ni upognila; že nekaj dni po Marmontovem odhodu so zopet zasedli Liko in v teku poletja so s pomočjo drugih čet osvojili še Dalmacijo.

Preostaje nam še kratko se dotakniti žalostnih nasledkov, katere je imel nesrečni mir v Schönbrunu za graničarje. Znano je, da je morala Avstrija v tem miru odstopiti Francozom del Granice in Hrvaško do Save. Bile so to pokrajine likanskega, otočanskega, ogulinskega in sluinskega polka in pa obeh banskih polkov. Tedaj se je pokazala zvestoba in vdanost graničarjev do habsburške vladarske rodovine v najlepši luči. Pretresljivi so bili prizori pri oddaji, oziroma pri razpustitvi imenovanih polkov. Kakor od groze otrpli so poslušali pošteni graničarji žalostno vest. Vsi polki so odposlali deputacije k banu Žulaju, sklicevali so se na svojo prisego, s katero so se zavezali služiti le cesarju Francu; od avstrijske vladarske hiše se niso mogli ločiti. Prosili so, da bi smeli osebno po posebnih odposlancih cesarju potožiti svojo žalost. Naravnost ginljivi in v srce segajoči so pa bili prizori, ko so graničarji odlagali orožje. Iz likanskega polka je stopil mož in klical: „Povej, gospod, našo žalost cesarju, povej mu, naj ne zamudi nobene priložnosti, da nas zopet osvobodi!“ Otočanci so žalostno tožili: „Sedaj so nam slekli vojaško suknjo, kakor capini se vračamo v svoje prejšnje domovje pod tujo vlado.“ Ogulini so pa jokali kakor otroci.

Lahko si torej mislimo, kako veselje je zavladalo v deželi, ko so se po petih letih zvesti graničarji smeli zopet vrniti pod varno zavetje avstrijskega dvoorla.

Na shod: Globasniški igralci.

(Fot. I. Hojnik.)

Na shod! Vsaki čas je imel svoje ljudske veselice. Stari Grki so prirejevali ljudske igre v Olimpiji in drugod, Rimljani so napravljali krvave prizore v amfiteatru, kjer so se morili in davili vpričo cesarjev rokoborci in gladijatorji. Srednji vek je igral pobožne svoje predstave. V novejšem času pa se v mestih razveseljujejo po gledišćnih iger, katerih značaj je dostikrat silno dvomljiv, če se v njih že ne napada vedno vero in krščanska moralna načela.

Tudi ljudstvo hoče iger; prirejajo se ljudske igre, prizori, ki imajo namen, vzbujati v zaspanem narodu narodno zavest in utrjevati versko mišljenje. Nastali so v raznih krajih zbori takih ljudskih igralcev in pesniki so začeli pisati ljudske igre. Eden najzaslužnejših je zbor v Globasnici na Koroškem, ki ga predstavlja podoba. Tokrat igrajo v drugi župniji in sosed je radovoljno napregel konje, da pridejo pravočasno na mesto.

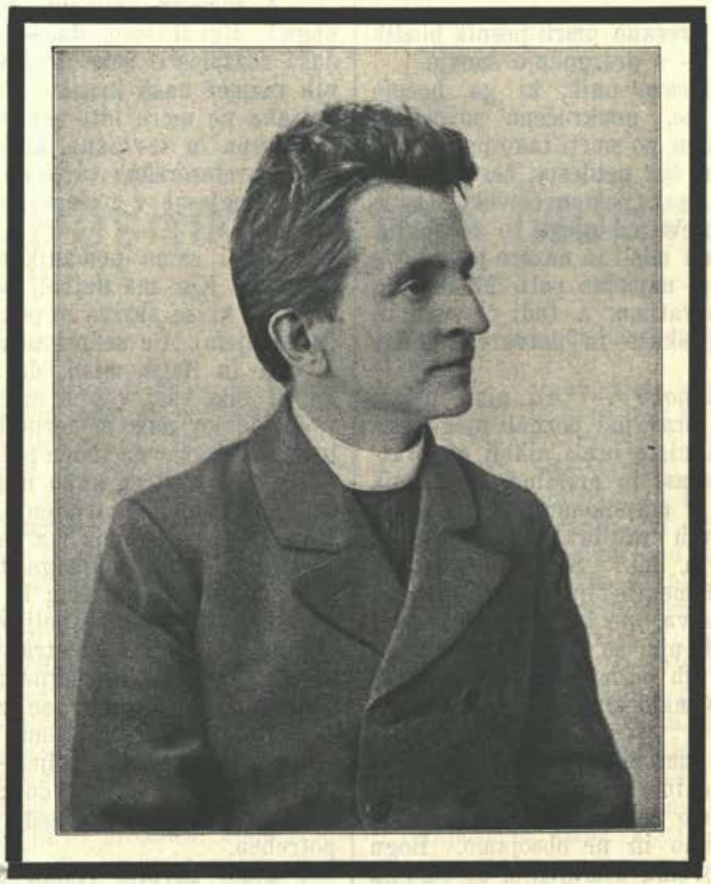
Anton Medved.

(Ksaver Meško.)

13. april — mesec dni, kar sem dobil nepričakovano brzojavko iz Turjaka: „Pesnik Medved umrl.“ — Kratko poročilo, a tem tehtnejše!

Slonim ob odprtem oknu male sobice v Meranu — tam zunaj v Maisškem predmestju, kjer se ovijajo vil zeleneči in cvetoči vrti kakor mirtin venec čela nevestinega.

Pod menoj molči vrt, kakor v sanje zaziban od uspavajoče šumljajočega vodometa, ki ga je sestra prednica privila šele povsem pod večer. Cvetje črešenj in oranž dehti sem gori do mene: kakor iz mogočnih kadilnic ali obširnih žrtvenikov se dviga vonj zelenja in cvetja iz vrtov, da je mlačno ozračje z vonjavo skoro prenasičeno.

V živih mejah in nasadih žgole slavci čudežne svoje speve. Nehote mi — sredi težkih in otožnih misli — prihaja v spomin Turgenjev* in nenavadna njegova povest „O slavcih“, iz katere zveni čitatelju naproti odmev vse prečudežne melodike teh pevcev večerov in juter, bridke žalosti in kipeče radosti.

Mračen večer je. Nebo oblačno, kakor bi se hotelo zdajzdaj zasoliziti in se dodobrega izjokati. Luči pod menoj — vsa dolina je posejana z njimi, posebno v ozadju ob železni cesti, da se zdi, kakor bi stal pred menoj ogromen katafalk (mrtvaški oder), ves posut z bledim in rumenkastim cvetjem — gorè mirno. Nobena ne vzdrhti: kakor bi začudeno in obupno strmele v noč bele oči slepcev, oko ob očesu... Glej, še visoko tam na gori tik pod oblačnim svodom nebeškim se ena svetlika. Istotako mirna je, negibna, zavzeto strmeča v samoto okrog sebe, onemela od obupa, da je tako sama v podnebesni visočini.

Loteva se me veliko domotožje kakor že dolgo ne. Samoten in zapuščen se dozdevam samemu sebi v svetu, kakor ona luč tam gori na višavi.

In na Tebe mislim, pobratim Medved, ob tem žalostnem dnevu in otožnem večeru! In one mračne Tvoje povesti se spominjam, ki si mi jo pravil ob zadnjem našem sestanku koncem novembra meseca 1909.

Kako si — pač v bolestnem dušnem razpoloženju — sanjal nekoč za časa svojega kaplanjevanja v Bohinju, da so izumrli vsi ljudje in vsa živa bitja, in si ostal sam na svetu. Zbudil si se od moreče groze; in zazdelo se Ti je v dušni zmedenosti, da ni várav sen, ampak strašna istinitost!

Planil si iz postelje, hitel si skozi tihe, molčeče sobe v spalnico župnikovo. Postelja odgrnjena, a prazna, nedotaknjena! (Župnik ni legel, kakor se je izkazalo pozneje, ampak je ostal, ker ga je glava bolela, po večerji na vrtu pri bučelnjaku.) Večja in večja groza Ti je prevzemala in stiskala srce.

„Sam na svetu, sam!“

V drhtečem nemiru in obupu si odprl okno. Vse tiho zunaj, vse mrtvaškomirno; nikjer ne ene luči, nikjer najmanjšega glasu.

„Strašno! Vsi so umrli! Sam sem ostal na svetu!... Kaj naj počnem sam?... Kako da nisem umrl tudi jaz? — Sam na svetu — strašno!“

Bila je pač grozna vizija (domnevana prikazen) v dušnem neravnovisju. Vizija, ki bi človeka res lahko pahnila blaznosti v objem.

A glej, zdaj si legel v grob Ti, v najlepših letih, v prvi vesni, ki bi Ti zbudila v srcu brezčiselne nove misli, mnoge še nezapete in neizpete pesmi; a tisočeri drugi, ki so narodu manj potrebni, nego si bil Ti, manj koristni domovini in človeštvu, še živijo in se življenja veselijo . . .

A čemu mi sili solza žalosti v oko? — Saj si srečnejši, da spiš ob obožavani materi tiho in pokojno spanje, nego če bi živel nemirno in viharno življenje. In srečnejši, nego če bi Ti potekali dnevi starosti v samoti in v zapuščenosti, ko bi Te svet v znani in priznani svoji hvaležnosti pozabil . . .

Ali je srečna ona luč v nebotični samoti tam gori na gori? Zdi se mi, da ne. Še manj srečni smo mi, ko samotno stojimo na višavah življenja . . .

* * *

Kaj naj rečem o Medvedovem značaju?

Pravim: ni bil angel in ni bil nasprotno, ampak bil je — človek!

* I. S. Turgenjev (1818—1883), eden najslavnejših ruskih pisateljev. S svojo zbirko črtic iz kmetskega življenja, „Lovčevi zapiski“ nazvano, je, kakor je pripoznal sam car osvoboditelj Aleksander Nikolajevič II., mnogo pripomogel k osvobojenju ruskih „mužikov“ ali kmetov, ki se je izvršilo s carskim ukazom z dne 9. svečana 1861.

Govorim po človeško, zato se lahko motim tudi v tem, kakor se morem zmotiti v vsaki stvari. In ker imam zavest, da se v svojih trditvah lahko motim, zato jih vedno podpišem s polnim imenom. Nič na svetu mi ni tako zoprno in se mi ne zdi tako nizkotno, kot če kdo kar stresa apodiktične (baje nezmotljive) trditve med svet, a jih ne podpiše. — Kdo? Kaj? Lev ali zajec? S kakšno preteklostjo? S kakšnim znanjem? S kakšnim srcem? Še cigan ima svoje ime, nekateri naši pisci ga nimajo!

Mož, ki resno ljubi resnico, hčerko božjo, si usojam zavračati glasove onih, ki hočejo — v nasprotju z resnico in istinitostjo — sedaj prikriti vsako človeško slabost na blagopokojnem pesniku. Čemu? Razen Kristusa Gospoda, Boga-človeka, in njegove deviške Matere smo vsi navadni ljudje, slabostim podvrženi. Vsi blodimo, ah, le prevečkrat! Ko ne bi! Kako lepo bi bilo življenje! Kako mogočne bi bile naše besede šele tedaj, kako srca dvigajoče, kako očiščujoče, osrečujoče!

A za vse, v čemer je prerano umrli pesnik blodil, je plačal polnotehtno dân — s prezgodnjo smrtjo.

Zavračam pa tudi glasove onih, ki ga hočejo pretvoriti v nekako nasilno, neukročeno sovražeče srce! Moj Bog, če nam teden po smrti tako potvarjajo lice in srce, kaj bo z nami čez petdeset, čez sto let?

Moralno hudo sovraži vsak pošten človek. Če je duhovnik, še bolj, ker zahteva od njega to že poklic. A nekateri so hoteli speljati misli in nazore pesnikove po njegovi smrti na povsem napačne poti. Mislim, da mu storim uslugo kot pobratimu, a tudi človeku in možu-poštenjaku, če te poskuse in potvare odločno zavrnem.

Da je oznanjal boj na nož? — Ali niste nikoli govorili ž njim? Ali niste prav nič poznali njegovega značaja in mišljenja? Ali niste brali nikoli ob praznikih življenja, ko molči strast in presilna, neurejena energija, ki živi in kipi v marsikomur — ali niste, vprašam, ob takih posvečenih urah brali nikoli otožnih, a vendar solnčnih njegovih del? Solnčnih, pravim! Ker so vsa od velike, plemenite ljubezni ožarjena! Ne, ne, to niso dela sovraštva, ne klici na divji boj! Ne, besede božjega usmiljenja so, besede sladkega odpuščanja, ki zvené iz vseh pesmi. Ker ljubezni in usmiljenja je bilo polno to malo srečno, mnogo trpeče srce!

Človek je bil, kakršni smo mi, ki se tudi čestokrat motimo in blodimo, a hrepenimo iz vseh zmot in zablod k luči in k Bogu; ki vidimo žalost življenja in gorje sveta, a nikogar ne sodimo in ne obsojamo. Bogu prepuščamo sodbo in njegovemu usmiljenju, ki smo ga sami tako potrebni, tako neizrekljivo zelo . . .

Ne vem in ne morem mu zapisati resničnejšega in lepšega epitafa (grobni napis) kot:

„Bil je človek — a plemenit mož!“

* * *

Naj sodijo sovrstniki in zanamci tako ali drugače o njegovih delih — sedaj je pri naših žalostnih razmerah tako: na eni strani preveč hvale, na drugi se vse prezira in omalovažuje — meni ugaja in imponira na Medvedu eno: v pesmih ima vsaj misli!

Teh je — z redkimi častnimi izjemami — v današnjih naših leposlovnih delih in pesmih tako neusmiljeno malo, da se človek razveseli kakor dragocenega bisera, ako jih kje najde.

Ko vzamemo dandanašnji v roke moderno pesniško zbirko, s kako prazno dušo jo odložimo! Mislili smo in upali: „Pretrese me, razveseli me, dvigne me!“ Ako preberemo vse te, deloma nerazumljive, deloma težko umljive besede do konca, je naša duša bolj prazna, nego je bila ob začetku. In srce je bolj nezadovoljno, ker je okusilo bridkost razočaranja . . . Ker kje je misel, ki bi vžgala srce, da bi se razplamenelo kakor vulkan in bi plamtelo do neba v navdušenju, v ljubezni ali v srdu? Kje je beseda, ki bi nas pretresla kakor božji grom? Kje je moč, ki bi potegnila tisočera srca za seboj?

Ah, ko bi našli v naših mladih pesnikih žalost in gorje, globoko kakor morje, resnično kakor je bilo trpljenje Gospodovo na veliki petek — žalostili bi se ž njimi in sočuvstvovali bi ž njimi! Ali ko bi vriskala iz njihovih besed kipeča radost, do neba ukajoča — resnično, še sami bi se razveselili v žalostnih naših dneh!

A ničesar velikega, ničesar močnega in mogočnega! Revni smo, da se človeku nad našo revščino duša razžalosti. Seve nosi velik greh glede teh žalostnih razmer naša kritika. Ta je ali izrazito prijateljska, in taka ne more biti nepristranska; ali je že vnaprej nasprotna in sovražna, ki je še manj pravična; ali pa je — profesorska; ta je navadno najslabša. Najžalostnejše poglavje v našem slovstvu je poglavje o naših kritikah.

A ni samo pomanjkanje velikih misli, globokih čuvstev. Kar me najbolj odbija, je naša moderna površnost, ki se skriva in pokriva s plitvim ironiziranjem (smešenjem). Če se pri nas pesnik malo ne ponorčuje iz vere in Boga, misli, da ni pravi, velik pesnik! A ko bi bila vsaj v tem moč! A je tudi ni. Vrhunec vseh idealov naše moderne brž je, da malo poljubimkajo in se sedemkrat na teden pošteno napijó. In to je odurno!

Če je kje res kako nasprotstvo, ko bi bilo rojeno vsaj iz bojev, iz trpljenja, iz obupane duše! Nemec Heine* se je tudi iz marsičesar norčeval. Zato pa je spesnil v urah velikega trpljenja, težkega obupa in hrepenenja po čistejšem in svetlejšem življenju bisere, ki bi bili na čast najbolj vernemu srcu. Anglež Oskar Wilde, ki so ga smatrali in razglasili nekateri za prvega klicarja in glavnega zastavonošo zoper posvečene zidove Sionske, se zateka v novejšem času v kipečih spevih k trpečemu Bogu — sam mož trpljenja, a tudi resnega, poglobljenega premišljevanja — in k Materi usmiljenja, ker čuti, kako je v moderni razkosanosti in v zapuščenosti nevere velikega usmiljenja potreben.

Tako zavpije velika duša iz globočine po Bogu in otroškoneomahujoči, osrečujoči veri! Mala sedi pri vinu in piše plehko ironijo — „Nachtmützenpoesie“.

O Medvedu moramo priznati: v vseh zmotah je hrepenel k Bogu. Ni prikrival in skrival zablod; v globokih, srce pretresajočih besedah, jasnih in bistrosmelih, jih je priznaval Gospodu. Kakor zaide otrok kdaj od matere, a zahrepeni takoj spet k nji in jo kliče v nemiru in v ljubezni: „Mama, mama,“ tako je klical pesnik — po človeško in v ponižnosti, kakor kličemo vsi, ki smo revni in grešni in se tega zavedamo ter svojo slabost skesano in skrušeno priznavamo — spet in spet:

---

* Henrik Heine, roj. 13. dec. 1799 od židovskih starišev, se je dal potem krstiti, a žida v sebi ni mogel in deloma ni maral zatajiti. Umrl je v Parizu 27. febr. 1856.

Miserere mei, Domine, secundum magnam misericordiam tuam — Usmili se me, o Gospod, slabotne, revne stvari, po neskončnem svojem usmiljenju . . .*

* * *

* Č. g. I. Logar imenuje v posmrtnici, Medvedu posvečeni, v 7. štev. „Mentorja", letnik 1910, eno najkrasnejših Medvedovih pesmi njegovo „Ave Mario". Pesnik zasluži nesmrtnost že s samo to pesmico. Priznavam s polnim srcem! In veseli me, da jo je spesnil. Omenim pa naj neko malenkost, ki pesniku nikakor ne bo kratila zasluženе slave. Nekoč, menda v začetku l. 1898, sem izročil „Družbi sv. Mohorja" nekaj pesmi, med temi tudi eno: „Ave Maria", ki je izšla v „Koledarju" menda l. 1899. s spremenjenim naslovom: „Zdrava Marija". Tedanji tajnik č. g. Rozman je poslal moje pesmi skupno z drugimi Družbi vposlanimi v presojo gosp. Medvedu. Kmalu nato sem bral v „Dom in Svetu" Medvedovo: „Ave Maria". Malo sem se čudil. Ne nameravam s tem trditi, da je Medved posnemal. Pri njegovi priznani samoniklosti in bogastvu misli mu tega ni bilo treba. A zdi se mi, da si smem šteti v zaslugo, če mu je dala impulz (nagib) za njegovo lepo pesem moja, pesniško gotovo mnogo manj vredna.

Antonu Medvedu.

(† 12. sušca 1910.)

Molči ves vrt kot v bol in v smrt zaklet,
kot prt mrtvaški nanj nebo visi;
na svodu vsem ne ene zvezde ni,
ki duhu dajala bi smel polet.

Molči na vrtu v cvetju vodomet,
kakor zadremal sredi pesmi bi;
cvetlice čakajo, a on molči,
le slavec žvrgoli, noči poet . . .

Sred petja onemel si — bleda smrt
zaprla vir je pesmi in spremila
k počitku Te je v tihi božji vrt.

S solzami orošena je gomila —
žalujka varh Ti, cvetje Ti dehti,
in slavec Ti uspavanko žgoli . . .

Ksaver Meško.

V Meranu, 13. aprila 1910.

† Pesnik Anton Medved.

(Spisal F. S. Finžgar.)

1. Življenjepis.

Na tiho nedeljo, dne 13. sušca l. 1910, je raznesel brzojav po domovini žalostno vest, da je zopet utihnil slavec v domačem gaju, da je v soboto 12. sušca zvečer umrl pesnik Anton Medved. In razžalostila se je vsa slovenska domovina, ki je v duhu stopila pred mrtvaški oder in kropila s solzami moža, kateri ji je utrgal in podaril toliko cvetov svoje bogate pesniške duše. Nad petindvajset let je bilo zastavljeno njegovo pero, ki ni poznalo miru in pokoja. Nobena bridkost, ne dušna ne telesna, mu ni mogla iztrgati peresa iz rok — iztrgala mu ga je nenadno edino le neizprosna smrt.

Ker je bil Anton Medved mož, katerega ime je častno vklesano v prvo vrsto naših pesnikov in ostane, dokler bo kaj našega naroda, naj bero Mohorjani tu kratek, površen življenjepis tega izrednega moža. Da bi se razpravljalo temeljito o njem in njegovih delih, za to v tem hipu ni časa in ni prostora. Toda Mohorjeva družba je že sklenila, da čimpreje zbere zvezek njegovih poezij in jih pokloni svojim udom. Tedaj se bo pa nudila prilika urejevavcu, da izpregovori obširneje o pesniku A. Medvedu.

Anton Medved se je rodil 19. majnika 1869 v Kamniku na Grabnu. Oče mu je bil sodar, posestnik nizke hišice z vrtom, kamniški meščan, ki je služil za svojo številno rodbino z rokami vsakdanjega kruha. Vseh otrok je bilo enajst, dve sestri sta umrli v detinski dobi, brat Alojzij pred nekaj leti, pet sester in dva brata še živita. Hud udarec za družino je bil, ko je izgubila mater. Anton je bil tedaj drugošolec. Mati je bila pravi pesniški talent, vneta ljubiteljica knjige, izredno mehkosrčna. Lahko trdimo, da je sin Anton podedoval celo materino srce, ki je v sinovo dušo prelila to, čemur sama ni imela izraza. Po očetu pa je podedoval lice in z njim vred ono moško dušo, ki kljubuje najgorjim udarcem, kar je izrazil pokojnik sam:

> Junak ukloni, kadar trešči vanj
> sovražne sreče grom, le svoje lice,
> nikdar duha, ki ni mu znan razpad.

To je bila pa tudi njegova edina dedščina, ki se mu ni naštela v zlatu in se tudi ne kupi z zlatom in srebrom. Praznih rok se je poslovil od doma, pa je vzel s seboj polno srce in bogato dušo.

Gimnazijo je Anton dovršil v Ljubljani. Par let je bival v Alojzijevišču, kjer je v hišnem listu „Domače vaje" že stal v krogu sotrudnikov. Kot višje gimnazijec je bil že sotrudnik „Ljubljanskega Zvona". Urednik, vsaj pesniškega dela Zvonovega, je bil takrat pesnik Jos. Cimperman. S tem možem, ki je bil velik trpin in mnogo let vsled ohromelosti ni zapustil sobe, se je navdušeni, mladi pesnik Medved seznanil in zahajal pridno k njemu v pesniško šolo. Dasi je bil Cimperman strog kritik, je vendar znal mlado moč z ljubeznijo prikleniti nase in voditi Antona na strmo in težko pot pesništva. Ker je bil Cimperman posebno strog sodnik oblike in jezika, je gotovo iz te šole pognala mogočna kal, da je prav Medved mojster in posestnik izklesane oblike in jezika, kakor mu ga ni enakega v Slovencih.

Ko je pred triindvajsetimi leti ustanovil rajni profesor dr. Fr. Lampe leposloven list „Dom in Svet", se mu je takoj pridružil Medved kot sotrudnik.

V ljubljanskem bogoslovju, kamor je Medved vstopil po dovršeni gimnaziji, je zbiral Lampe vse pisatelje bogoslovce v Cirilskem društvu, ocenjal njihova dela, vodil, navduševal in gojil mlade talente.

Da sta bila z Medvedom iskrena prijatelja, dokazuje dejstvo, da mu je bil Lampe slavnostni govornik ob novi maši leta 1892 meseca avgusta. Prvo daritev je opravil Medved na Žalah, v cerkvi na Kamniškem

pokopališču, želeč, da bi bila tudi ljubljena mati, tamkaj pokopana, dasi ne živa, vsaj mrtva med novomašnimi svati.

Jeseni tistega leta je nastopil prvo službo kot kapelan v Semiču. Vkljub razsežni župniji in obilnemu poslu ni zarjavelo njegovo pero. Pokojni Lampe mi je rekel nekoč: „Poglejte Medveda! Veliko pastirskega dela ima, pa dobi vedno še časa za leposlovno delo. Priden je, kakor čebelica. Pa modrijan je! Boste videli! Medved se nikdar ne izpoje, misli nimajo nikdar konca."

Danes vemo, da je bila sodba resnična. Vir poezij ni bil pri Medvedu nikdar izčrpan. Čim več je zajemal, tem čistejši in bogatejši je bil vrelec.

Iz Semiča je šel za dva meseca v Črnomelj. Bela Krajna je zdatno obogatela njegov besedni zaklad. Zakaj njegovemu ušesu ni ušla nobena pristno domača beseda. In ko jo je slišal, je bila njegova za vedno. Imel je izboren spomin za vse, kar se je tikalo jezika in leposlovja. Če je naletel na lepo pesem, jo je prečital dvakrat, trikrat in je bila last njegovega spomina. Pa ne samo slovenske pesmi. Tudi češke, nemške, hrvatske, posebno pa ruske, katere je kaj rad prebiral in študiral do zadnjega.

Iz Črnomlja je bil premeščen v Šmarje. Dasi je imel tamkaj izbornega dekana, ki se je često jokal ob čitanju pesni, je vendar začutil neodoljivo željo, da bi se še nadalje izobraževal. Njegovo hrepenenje je bil Rim in tamkaj študij modroslovja. Dr. Fr. Lampe je dvakrat prosil zanj, da bi se mu izposlovalo brezplačno mesto v Rimu. Toda ni bilo mogoče. To je pesnika precej potrlo, in njegov hrepeneči duh je bil še bolj nepokojen. Zato so nekateri sodili, da bi se utegnil umiriti v krasnem, tedaj še od sveta čisto odtrganem Bohinju. Pa to se ni zgodilo. Preveč je bil odtrgan od sveta, od svojih iskrenih prijateljev. Ko sva se poslavljala na Bledu, kamor sem ga spremil, je pri odhodu glasno zajokal. Ko je zasel knezošfijsko stolico sedanji vladika Dr. Anton Bon. Jeglič in zvedel, da pesniku Medvedu ni prave sreče v Bohinju, ga je imenoval svojim tajnikom in ga poklical v Ljubljano.

Toda pesniški duh, njegova hrepeneča in nemirna narava se ni dala stisniti med strogo redno pisarniško delo, kjer se vrtijo kolesca kakor pri uri. Zato mu je rekel knezoškof sam: „Gospod Anton, vam je pri nas pretesno, pisarna ni za vašega duha. Izberite, povejte, kam bi želeli?"

Medved je radosten sprejel to ponudbo in prosil, da bi ga namestili kapelanom v Trnovem v Ljubljani.

Tej želji se je takoj ustreglo. Župnik Vrhovnik ga je sprejel z veseljem in spoštovanjem kot pesnika, in sta ostala tudi do groba prijatelja. Toda pesnik je kmalu izprevidel, da mestni šum ni zanj; da mu živahno vrvenje več škoduje kot koristi. Zato je zopet poprosil kapelanije na deželi, kjer bi mogel imeti pri sebi sestro. Izrazil se je, da želi na Vače. Njegovi predstojniki so mu sedaj ustregli. Žal pa, da na Vačah ni vstrajal in je bolehav nastopil polletni dopust, katerega je preživel v Šiški pri svoji sestri Frančiški, poročeni Arigler-jevi. Ko se je okrepil in pomiril, je sprejel službo ekspozita na Konjšici. Tam je prebil cela štiri leta. Imel je tudi zasilno šolo. Spočetka je živel zelo mirno; v prosti naravi, daleč od sveta, je v samoti zamišljal najlepše pesmi. Ali polagoma je začutil za svojo nemirno dušo le preveč samoto. Polaščala se ga je otožnost, nezaupnost in čudna bojazen, da ga vse preganja. Ker je bil tudi slab gospodar, je trpel večkrat naravnost bedo. Vse to ga je zmučilo, da je obolel na živcih in na želodcu. Ko sem šel ponj, da ga spremim s Konjšice, je bil tako zdelan, da ni mogel v Zagorje. Ker je pešpot do postaje — Dolančeva steza — silno vratolomna in strma, se je Anton začel tresti, je sedel in velel: „Hodi z Bogom! Pusti me tu! Naj umrjem, če je tako usojeno!" Tedaj ni preostalo drugega, da sva ga dvignila s cerkvencem, ki je nosil kovčeg, — in sva ga nesla — vrsteč se — štuporamo po strmini do Save. Na vlaku ga je napadla silna omotica in nepretrgana zavest, da padamo. V Ljubljani mu je ordinarijat takoj podelil zdatno podporo in ga poslal v Kandijo k usmiljenim bratom. Od tam je prišel 3. avgusta 1904 k meni v Želimlje, kjer je ostal šest mesecev. Ko se mu je utrdilo zdravje, pomirili živci, je nastopil kaplanijo v Preski, blizu Ljubljane. Ali zvedla ga je neka prilika, da je prekršil svoj red in je zbolel na želodcu in bljuval kri. Ker po okrevanju ni bil za službo, mu je zopet ljubljanski knezoškof izposloval mesto v zdravilišču v Pranthofu na Nižje Avstrijskem. Plačeval je zanj mesečno 200 kron. Črez pol leta se je vrnil okrepčan na telesu in duhu — vrnil popoln abstinent. Z radostjo je sprejel dekret za kapelana na Breznico. Presrečen je bil prve mesece, plodovit v pisateljevanju in ljubljenec cele fare. Toda bič usode ni počival. Začele so ga nenadno napadati silne bolečine v trebuhu. Ob takih trenotkih mu je lil pot curkoma po licu, in se je zvijal bolesti, da bi sodil, kar umreti mora. Dr. Šlajmer je doznal, da ima vnet slepič. Podvrgel se je težki operaciji, ki pa ni bila težka zaradi odstranitve slepiča, ampak zaradi zrastenih črev. Te so mu morali razdeliti in čudo je, da ni umrl ob tej grozni uri. Tudi tropokokain ni vplival zadostno, in je zaradi tega prebil celo operacijo — s skoro popolnimi občutki. Kmalu po operaciji je nastopil pokoj in ga užival eno leto v Kamniku, v hiši svojega svaka, odvetnika dr. K. Janežiča. Ob tem je bila izpraznjena lahka župnija Turjaška. Grof Leon Turjaški ga je prezentiral za župnika — in aprila 1908 je nastopil službo. Toda pravega zdravja ni bilo več. Vsaka malenkost ga je podrla, da je prebil grozne bolečine. Zato se je bal iti z doma in redno prebil na Turjaku ali v lepih grofovih parkih. Te dve leti lahno trdimo, da so se rodili pravi biseri njegovih pesmi.

11. sušca pa je bil zanj dan, ob katerem je zadonela tromba in zaklicala: Anton, dosti je dela in trpljenja, pripravi se! Ob 10. uri zvečer je planil kvišku v postelji in zaklical na pomoč sestro. Zdelo se mu je, kakor bi ga kdo zabodel v črevа. V groznih bolečinah je prebil noč in drugi dan — soboto. Prispel je zdravnik iz Lašč, prispel svetnik dr. Šlajmer — pa rešitve ni bilo več. Priporočajoč se okoli stoječim v molitev, šepetajoč za duhovnikom priprošnje za umirajoče, je izdihnil ob sedmih zvečer. V vrsti slovenskih pesnikov je zazevala široka vrzel, kateri ne bo zlepa nadomestila.

Ker v nedeljo ne izhajajo časniki, je bila obvestitev vsesplošnega občinstva o smrti kar nemogoča. Kljub temu pa so pokazali turjaški župljani, na čelu jim šolski voditelj, da so storili, kar je bilo mogoče, da je bil pogreb, oziroma mrtvaško opravilo in slovo od Turjaka nad vse pričakovanje lepo in ganljivo. Ljudstva je privrelo tudi iz sosednih fara, pospremila ga je šolska mladina turjaška in škocijanska, sedemnajst duhovnikov, prijateljev in sosedov, se je zbralo, gospoda iz Velikih Lašč in Dobrepolj mu je izkazala globoko spoštovanje ob slovesu. Ker so sorodniki želeli, da se pokoplje pri materi, katero je tako iskreno ljubil, se je truplo prepeljalo v Kamnik.

Ko se je premaknil voz s krsto, da odpelje s Turjaka ljubega gospoda Antona, je zajokalo vse številno ljudstvo in zakoprnelo do krste. Vsa srca pogrebcev so bila ena sama velika, grenka solza, potočena v slovo pesniku in duhovniku, solza, iz katere je kipela ljubezen in molitev za moža, ki je v starodavnem turjaškem gradu napisal kremenitih pesmi, ki bodo trajale dalj, nego rezani kamen ponosnih grajskih stolpov.

Ko so peljali krsto skozi Ljubljano, so zvonili zvonovi vseh cerkva, pevski društvi „Slavec“ in „Zvon“ sta mu zapeli žalostinke, šentjakobska duhovščina ga je sprejela v svoji fari in pospremila skozi mesto, občinstvo, dijaki in dijakinje so se potoma strinjali v sprevod.

Ko je dospel voz s krsto v Kamnik, je prav ob isti uri pripeljal tudi vlak številne množice občinstva od vseh krajev. Ljubljanska društva so poslala zastopnike, takisto društva iz okolice; tudi prijateljev, posvetnih in duhovskih, se je zbralo od blizu in daleč premnogo, da počaste pesnika in prijatelja na zadnji poti.

Celo mesto Kamnik se je pa odelo v žalno obleko. Črne zastave so otožno-rosno visele s hiš, nobenega prometa, nobena trgovina odprta — sama globoka, tiha žalost. Vsi prebivalci, od najvišjih dostojanstvenikov do revne žene — vse odeto v žalno obleko — vsi so se zbrali v sprevod. Pevsko društvo „Lira“ mu je zapelo v slovo, „Orli“ so spremljali krsto, kamniške gospe in gospodične so postlale grob z duhtečim cvetjem. Ni mogoče, da bi se tu omenila ponatanko goreča tekma posameznikov, da bi se čim dostojneje izkazala zadnja čast — velikemu pesniku. Eno pa lahko rečemo: Mesto Kamnik je prevzelo z vso ljubeznijo odlično nalogo, da v imenu vseslovenske zemlje pripravi pesniku Antonu Medvedu častno pot, vredno njegovih nesmrtnih del, v grob na Žale, kamor je legel k večnemu počitku sin — k materi in očetu. In za to dejanje bodi Kamniku vsega našega naroda čast in zahvala.

Ko je govoril s krvavečim srcem na grobu iskrenemu prijatelju pisatelj teh spominov, je vsa nebrojna množica tiho ihtela, kakor nadomestnica slovenske domovine, prešinjena z grenkim spoznanjem, izvirajočim

iz duše naše same,
ki vrednost tega, kar ima,
do dna šele takrat spozna,
ko čas to vrednost vzame. *A. Medved.*

Zadoščaj ta življenjepis Mohorjanom. Podroben ni, zadosten pa, da pokaže vsakomur, kako rajniku ni bila pot življenja postlana z rožicami, in da bi pokojnik pesnik Medved lahko rekel zočakom Jakobom: Ni mnogo let mojega popotovanja, toda huda so...

2. Medvedova dela.

Medved je deloval na slovstvenem polju nad četrt stoletja. Sam je izbral „raztresene ude“ prvič l. 1905, ki so izšli v I. zvezku njegovih poezij. Leta 1907 je izdal v posebnem zvezku žaloigro „Za pravdo in srce“, ki je zajeta izza časa kmetiških uporov na Dolenjskem. Leta 1909 je razveselil občinstvo z II. zvezkom poezij in l. 1910 je izdal žaloigro „Kacijanar“, katero je temeljito predelal. Toda ta dela še niso vsa. Mnogo pesmi je raztresenih po raznih listih, nekaj jih je bržkone v zapuščini, nenatisnjenih; Mohorjani poznate marsikatero pesem in igro iz družbenih knjig. Letos ste dobili zbirko legend izpod Medvedovega uredniškega peresa, tudi Gregorčiča vam je izbral on in povezal v krasen šopek. Dve igri sta še v rokopisu: Črnošolec in zadnja, ki jo je dovršil malo pred smrtjo: Stari in mladi. To zadnje, večje delo, je namenil Družbi sv. Mohorja, in je tudi že sprejeto. Drama je pretresljiv klic IV. zapovedi: Spoštuj očeta in mater...

* * *

Potrebno bi bilo, da bi se o Medvedu napisala slovstvena razprava in bi se razodele vse velike vrline peresa Medvedovega. Toda za to naj bo mesto v knjigi, katera poda najlepše cvetove, prave duševne iskre Medvedovih pesni. Tu naj bo omenjenih le nekaj značilnih potez o Medvedu — kot pesniku.

Prvo, prevažno dejstvo je to-le:

Medvedu pesništvo ni bila nikdar igrača — ampak resno delo, delo strogega poklica, h kateremu ga je pozval njegov Stvarnik. Občutil in priznal je ta poklic in ga izvrševal z neumorno ljubeznijo celo tako, da je vse druge svoje življenske naloge tej nalogi zapostavil, če ni šlo drugače. On je živel, trpel in delal in se učil — za poezijo. On je živo čutil, kako velikanskega pomena za vsak narod je dobra knjiga, je lepa pesem. In ker je jasno čutil v sebi vzvišeni poklic, da deluje za narod v tem smislu, da je to pravzaprav poglavitna naloga njegovega življenja, zato si je sam zapisal pravilo življenja:

Strah me praznega življenja bodi,
nakrižem rok, zamrtega duha!

In v isti pesni jasno izpove zavest, da je dolžan vsakdo porabiti čas za delo v korist bližnjemu, sicer se mu to šteje v dolg v večni knjigi:

A kar je manj storjenega, imam
kot dolg zaznamovano v knjigi črni,
in skopi čas do tihih, gluhih jam
na glas z vestjo me terja: Plačaj, vrni!

Iz resnobe, katero je on polagal v svoj pesniški poklic, se rodi druga poteza njegovih pesmi. Medvedove pesmi niso prazno, dolgovezno cingljanje verzov. Njegove pesmi niso pisane zato, da si ob njih vzbudiš sladko čustvo za hip in jih v istem hipu pozabiš. Vse njegove najboljše pesmi so zidane kakor stolpi iz rezanega kamena. Nobenega verza ne smeš prezreti, nobene besede izpustiti. Vse je sama žareča misel, jasna, včasih tudi grenka resnica. Medveda beri dvakrat — desetkrat in desetič boš bolje občutil globokost misli, občutil v srcu in duši pereči ogenj, ki diha iz njegovih verzov. Njegove pesmi niso hčerke veselih trenotkov; so hčere globoko izobražene, vase zamišljene, trpeče — včasih tudi blodeče duše. Karkoli je povedal, je našel sam v sebi, je trpel sam in okušal sam. Zato so njegovi stihi kakor granit, kakor marmor.

Iz tega se je rodila tretja lastnost Medvedovih poeziji: Medved je pesnik-mož. On čuti bolečino, pa jo prenaša moško. Trpljenje mu ni povod jokavih vzdihov, solzic in obupnosti. Trpljenje mu je šola:

Sad najglobljega spoznanja,
ki razum uklanja volji
danes kot pred tisoč leti
kje zori? — V trpljenja šoli.

Če so ga klevetniki po nepotrebnem in po krivem često obirali, se jih ni zbal. Pikro pesem jim je poslal v svet za odgovor:

Pokojni vendar ostanite!
Pred vami ne zapiram vrat.
Še v pesmi moji se bliščite,
kot v veri se blešči — Pilat.

Razno trpljenje, njegov hrepeneči duh, nikdar miren in ugnan, telesne bolečine, tudi često revščina — zapustil ni čisto nič, še oprave je bilo dokaj od sestre posojene — vse to mu je narekovalo pesmi, v katerih presoja življenje — in smrt. Zato je zahrepenel po grobu:

O grob, edino varno ti zavetje,
kdaj ležem v hladno senco tvojih grud?

In prav v tem boju in razmišljavanju je našel vir modrosti v svetopisemskem Jobu. Tega je prebiral in večkrat gledal v Jobu sebe. — Zato se ga je lotil in prevel v verzih to delo — v istem času, ko je prevajal Joba tudi Gregorčič.

In še eno odlično lastnost mi je poudariti: Medved je bil pesnik mož, ki je ljubil odkritosrčnost. Vsaka pesem je — njegov konfiteor. Nobenega se ni bal, nobenemu se ni hlinil, tudi v družbi, vedno zabaven, ker je kipel duhovitih dovtipov, pa ni prizanesel nikomur in je ošinil vsakega s kruto resnico, če je bilo treba. Takisto pa ni prizanašal samemu sebi. Kadarkoli je zavila noga za korak na postransko pot, vselej se je obrnil in svojo napako povedal in priznal. Kako krasno opeva božji glas, ki kliče vsakega človeka po glasu vesti nazaj k sebi, na očetovsko, božje srce, ki mu je govorilo:

A jaz sem hodil za teboj
narahlo očitaje vesti,
da stopaš po nepravi cesti;
in ti si zbadan od bolesti
nazaj korak obrnil svoj!

To je bila tista odkritosrčna in nezmagljiva moč našega pesnika, iz katere je zajemal vedno novih moči — žive vode — iz vira globoke vere in tihega razmišljevanja. Prav zato ni v pesmi nikdar pešal — ampak se vedno dvigal. Čimdalje je pel, lepše je zvenel njegov glas, ki ni poznal nazadovanja in propada.

Zadostuj!

Na te štiri temeljne stebre sem hotel opozoriti, stebre, krog katerih se suče vsa Medvedova poezija: Resnobnost poklica, neumorno delo, moška odločnost in odkritosrčnost in neupogljiva sila, ki prenese tudi udarec; pa naj se razjoka ob njem, te solze so moške solze, in ni jih treba biti sram nikogar. Kot zvezda nad vsem živa vera, kot blagodejna sapica pomladi pa — široka iskrena ljubezen do svojih dragih in do celega naroda.

To so bili cilji, za katere je živel, trpel in umrl... Z besedami, ki ne zamro nikdar, nam je pokazal pot — hodimo po njej!

† Antonu Medvedu.

Le pridi smrt, si vabil jo ljubeče,
in moj pogrèb in moj pokop,
samo — pomladi ne! izvil boleče
iz srca vzdih Ti sreče zob . . .

Zdaj klije zopet novo nam življenje,
veselja pesem že doni.
Na polju in po tratah pa vstajenje
iz smrtnih misli vse budi.

In Ti zapustil raj si prerojeni,
ki ljubil si ga srčnovnet? . . .
K ljubezni Božji, nikdar porojeni,
življenja dar si nesel svet.

Zamaknjen v raj nebeške, večne sreče,
kjer našlo mir Ti je srce,
ozri na brate svoje se trpeče,
ki vsi za Tabo se solze! . . .

Nedin Sterad.

Prijatelju, pesniku Antonu Medvedu.

† 12. marca 1910.

(Iz „Slovenca“.)

Da si umrl! — Oh, ne! . . . To ni mogoče!
Saj kakor včeraj skupaj sva bedela;
Molčečemu beseda se Ti vnela:
Da dela zdaj, življenja se Ti hoče!

Da v miren log črez reke si deroče
Prevar in zmot prijadral . . . Da vgasnela;
Po vihrah, nade zvezda, vzžarela
Ti sveti na življenja poti žgoče.

A pevec bil si svečenik! — Trpeti:
Bil del je tvoj grenàk neoporočen . . .
Zato zdaj žrtev smrti osveti!

„Težko: umreti! — Mrtev biti: srečen! . . .“
Pel sam v labôdnici si neizpeti . . .
Spomin Tvoj bo v Slovencih vekovečen!

Marijanišče, 13. marca 1910.

A. Kalan.

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

(V spomin 1025-letnice smrti sv. Metoda, spisal F. G.)

Sv. Ciril in Metod — apostola.

V nekaterih misijonskih semeniščih imajo lepo navado, da se na prav ginljiv način poslavljajo od apostolov-misijonarjev, ki odhajajo v tuje dežele oznanjevat sv. vero. Predstojniki in sobratje padajo pred odhajajočimi misijonarji na kolena, jim poljubljajo noge in med tem prepevajo besede prerokove: „Kako lepe so noge oznanjujočih mir, oznanjujočih dobro!“ (Iz. 52, 7; Rim. 10, 15).

To so gotovo ginljivi, pretresljivi prizori! A ta navada nam vendar samo približno kaže, kako velikega spoštovanja so vredni tisti, ki zapustijo svoje znance, domače ljudi in domačo deželo ter gredo evangelij oznanjevat v tuje kraje, kjer jih čaka veliko trpljenja, pomanjkanja in večkrat tudi mučeniška smrt. Ti apostolski možje izvršujejo največje delo krščanske ljubezni in usmiljenja, obenem pa izpolnjujejo važno naročilo našega odrešenika in učenika Jezusa Kristusa.

„Pojdite in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in sv. Duha“ (Mat. 28, 19), tako je Jezus Kristus naročil in celo zapovedal svojim apostolom. Kaj bi bilo, ko apostoli ne bi bili izpolnili te Gospodove zapovedi in ostali doma!? Krščanstvo se ne bi bilo nikoli razširilo do naših dežel, in katoliške cerkve bi sploh ne bilo. Zato se je katoliška cerkev v vseh časih po pravici zavedala, da je izpolnjevanje omenjene imenitne zapovedi Kristusove ena njenih najvažnejših dolžnosti. Vedno so se v katoliški cerkvi dobili možje, ki so radi šli kakor apostoli v tuje dežele oznanjevat pravo vero. Krščanska ljudstva znajo ceniti dragocenost prave vere in zato z velikim spoštovanjem in hvaležnostjo častijo one apostolske može, ki so njih prednikom prvi oznanjevali krščansko vero. Tako častijo Irci za svojega apostola sv. Patrika, Nemci sv. Bonifacija, Slovani pa sv. Cirila in Metoda.

Sv. Ciril in Metod spadata med največje apostolske može, kar jih pozna zgodovina katoliške cerkve. Pomislimo samo, da sta bila iz grške rodovine (v Solunu) in da sta živela v tistem času (v 9. stoletju), ko so Grki v svoji narodni ošabnosti zaničevali tuje narode in se niso hoteli učiti tujih jezikov. Najbolj učeni Grki se takrat še latinskega jezika niso hoteli več učiti. Sv. Ciril in Metod sta se pa naučila slovanskega jezika, in sicer tako dobro in tako natanko, da sta iznašla posebne črke ter prevedla sv. pismo in bogoslužne knjige na slovanski jezik. Kaj ju je priganjalo, da sta se lotila tako težavnega dela? Gotovo tista velika apostolska gorečnost, ki ju je tudi gnala v tuje in oddaljene dežele (v Panonijo, na Moravsko in v sosednje dežele), oznanjevat pravo vero Kristusovo po zapovedi nebeškega Učenika: „Učite vse narode!“ Tudi v naše dežele sta pošiljala svoje učence, tudi naše dežele so posvečene po apostolskih stopinjah in apostolskem potu sv. Cirila in Metoda, ki sta skozi naše dežele potovala v Rim, da tako pokažeta svojo odkritosrčno in otroško vdanost do prave cerkve in do rimskega papeža. Ta vdanost je vredna še toliko večjega spoštovanja, ker sta jo izkazovala prav takrat, ko so se njuni rojaki Grki v svoji ošabnosti odtrgali od prave cerkve in odrekli pokorščino rimskemu papežu.

Sv. Ciril je utrujen od svojega apostolskega potovanja umrl v Rimu (l. 869.) kjer počiva njegovo truplo. Sv. Metod se je še vrnil na Moravsko; tu je umrl l. 885. in je bil pokopan na Velehradu. Letos (1910) torej praznujemo 1025-letni spomin smrti sv. Metoda. Ob tej priliki je primerno, da se še posebno živo spomnimo, kako spomin sv. Cirila in Metoda Slovane veže s pravo cerkvijo in s središčem katoliške cerkve; saj tam v središču krščanskega sveta počiva sv. Ciril, njegov sv. brat pa v starem cerkvenem središču Slovanov na Velehradu. Kakor sta bila sv. Ciril in Metod nekdaj združena med seboj v neločljivi bratovski ljubezni in sta še združena v nebesih, tako naj bi se vsi Slovani in tudi Grki bratovsko združili v edino pravi cerkvi Kristusovi.

Zato, predragi, verni Slovenci, obhajajte slavno obletnico smrti sv. Metoda na ta način, da sklenete vsak po svojih močeh posnemati apostolsko gorečnost sv. Cirila in Metoda. Sklenite, da bodete z molitvijo in z dejanjem podpirali delo tistih mož, ki izkušajo nadaljevati apostolsko delovanje sv. Cirila in Metoda za razširjanje in utrjevanje prave vere med Slovani.

Misijonarji apostoli.

Še dandanes živi v katoliški cerkvi tisti duh, ki je navdajal prve apostole, da so raznim tujim narodom oznanjevali pravo vero. Možje, ki izvršujejo to res apostolsko delo, se imenujejo misijonarji, in dežele, ki so še potrebne take apostolske pomoči, se imenujejo misijonske dežele. Tudi Slovenci so že pošiljali svoje misijonarje v oddaljene, tuje dežele, v Afriko in Ameriko. Kdo bi ne poznal naših slavnih misijonarjev Knobleharja in Baraga!

A nikar ne pozabimo, da so še bližje nas misijonske dežele, ki potrebujejo naše pomoči. Ravno domovina sv. Cirila in Metoda spada med misijonske dežele. Tam prebivajo Bolgari in Grki in med njimi Turki, ki so zdaj gospodarji v domovini slovanskih apostolov. Pod turškim gospodarstvom so nekdaj cvetoče krščanske dežele zašle v veliko nesrečo; verska gorečnost je zelo opešala in ljudstvo se je utrdilo v razkolništvu. Še več! Velika večina Slovanov, ki častijo sv. Cirila in Metoda za svoja apostola, živi v razkolništvu, ločena od prave cerkve, kateri sta bila sv. Ciril in Metod tako vdana. Koliko priložnosti je tukaj za apostolsko delo v duhu sv. Cirila in Metoda.

V domovini sv. Cirila in Metoda se zadnjih petdeset let katoliški misijonarji veliko trudijo, da bi zapuščeno ljudstvo poučili v pravi veri in razširili tisto krščansko izobrazbo, kakor sta jo razširjala slavna sv. slovanska apostola. Ti misijoni so od nas skoraj popolnoma pozabljeni. In vendar smo mi najbolj poklicani in najbolj sposobni, da jih podpiramo, skoraj lahko rečemo, da je od nas odvisno, ali bodo ti misijoni imeli pravi uspeh ali ne. Slovani, torej tudi Slovenci, smo najbolj dolžni delati za zedinjenje vzhodnih Slovanov s pravo cerkvijo.

Pred dobrimi petdesetimi leti je bilo med Slovenci mnogo zanimanja in gorečnosti za misijone. Takrat je slavni škof Slomšek, eden največjih sinov slo-

venske matere, Slovence z vso svojo apostolsko gorečnostjo opominjal in navduševal, naj molijo in delajo za zedinjenje vseh Slovanov v pravi veri sv. Cirila in Metoda.

Škof Slomšek častilec sv. Cirila in Metoda.

Bratovščina sv. Cirila in Metoda.

Največji častilec sv. Cirila in Metoda med Slovenci je bil gotovo škof Slomšek. Njemu ni bilo zadosti, da bi samo na navaden način častil sv. slovanska apostola. Hotel se je na poseben način hvaležnega izkati sv. Cirilu in Metodu, hotel je posnemati njuno apostolsko gorečnost in nadaljevati njuno apostolsko delo. Obenem je pa želel, da bi se mu v tem apostolskem delu pridružili vsi Slovenci in z njimi tudi drugi katoliški narodi. Zato je ustanovil „Bratovščino sv. Cirila in Metoda.“

Leta 1851. je škof Slomšek svoje duhovnike in po njih vse verne Slovence povabil, naj bi pristopili k novi bratovščini. Naslednje leto (1852) je bila bratovščina potrjena in z odpustki obdarovana od papeža Pija IX. Poln svetega ognja je Slomšek to potrjenje naznanil svojim duhovnikom in jih še enkrat z navdušenimi besedami povabil k pristopu. Poslušajmo vsaj važnejše stvari iz tako lepega in poučnega razglasa:

„Ko je izpričevavec sv. Peter Aleksandrijski zavoljo vere v ječi omagoval in krvave smrti pričakoval, se mu je prikazal Jezus v svetlem ko sneg belem oblačilu, ki je bilo pa od vrha do tal razparano. Sv. pastir nad tem strmi in vpraša: „Gospod! kaj to pomeni? Kdo ti je obleko strgal?“ Kristus mu odgovori: „To je storil Arij, ker je s svojimi lažnivimi nauki mojo cerkev že razparal, nekdo jo bo še hujše razparal.“ — Kar je storil napuhnjeni Arij cerkvi božji v četrtem stoletju, to je ponovil ošabni Focij v devetem, to je dokončal častilakomni zviti Mihael Cerularij v enajstem stoletju: raztrgala sta drago svatovsko oblačilo Jezusa Kristusa — njegovo cerkev narazen v dva velika kosa, in sta napravila obžalovalno ločenje (razkolništvo) med zahodno (rimsko) in vzhodno (grško ločeno) cerkvijo. To nesrečno ločenje slehernega vernega kristjana od 800 let sem v srce boli, ako pomisli, da ravno to ločenje je tudi izlamu (turški veri in oblasti) v tri dele sveta vrata odprlo, jih na milijone k odpadu od vere zapeljalo, najlepše krščanske občine razdrlo in zibel krščanstva (sv. deželo) izpremenilo v puščavo.

To žalostno cerkveno razdrtje pa ni nobenemu ljudstvu v Evropi tako globokih ran vsekalo kakor Slovanom, ki so bili v 9. stoletju po apostolskih bratih sv. Cirilu in Metodu za krščanstvo pridobljeni in s sv. rimsko katoliško cerkvijo sklenjeni, z nesrečnim cerkvenim ločenjem 11. stoletja pa razdrti. V brezno cerkvenega razdrtja se je pogreznila Slovanom lepa zvezda krščanske izobrazbe, katera jim je bila v 9. stoletju z uvedbo skupne po krščanstvu posvečene pisavne besede v toliki svetlobi izšla; v to silno globočino se je vdrla Slovanom zarja skupnega slovstva. Narodovo srce, njegova vera mu je bila razcepljena, z vsakim stoletjem je bil prepad med obema ločinama večji, vse zedinjevanje je bilo malo da ne brez uspeha, Kristus kaže še dandanašnji, bolj ko kdaj popred, raztrgano oblačilo svoje cerkve, zlasti med obilnimi koleni (narodi) tako pohlevnih, obilno obdarovanih Slovanskih rodov, ki so si tako blizo — in vendar tako daleč med seboj.

Misel me je gnala, želja me je presunjevala, da bi se že skoraj nad nami izpolnila tista molitev našega ljubeznivega Odrešenika, katero je grede k svojemu Očetu tako prisrčno in goreče molil, nas vse z vezjo resnice in ljubezni zediniti, ker le samo iz tega je svetu spoznati, da smo njegovi učenci. Iz tega namena sem lansko leto o naših občih duhovnih vajah željo razodel, da naj bi se pod obrambo Marije Matere Božje in slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda (daleč od vsakega državljanskega ali političkega namena, in brez vsake osebne koristi) k zedinjenju nezedinjenih Grkov sploh in posebej ločenih Slovanov napravila molitvena družba, katere družniki bi nase vzeli, vsak dan en očenaš in eno češčenomarijo moliti s pristavkom: Sv. Ciril in Metod, za nas Boga prosita! v god teh bratovskih varihov (9. sušca; zdaj 5. malega srpana) duhovni maševati, neduhovni pa ali na god ali pa skozi osmino enkrat v ta namen prejeti zakramenta sv. pokore in sv. R. T. in kolikor Bog da, udov tej bratovščini pridobiti.

Veselo in enih misli je bilo povabljenje sprejeto; veliko jih je pristopilo k temu društvu, ne le samo iz moje, ampak tudi iz sosednjih škofij, na Ogrskem in v Galiciji je naša bratovščina sosebno veselo pohvalo našla. Na tisoče vernih duhovnov in neduhovnov z nami že kviško srce in roko vzdiguje k Očetu ene edine resnice in ljubezni, da naj bi med kristjani ne bilo nikakršne ločitve (I. Kor. 1, 10), da naj smo veliko več popolnoma enega srca in enih misli kakor sta Oče in Sin eno, da svet veruje, da ga je on poslal (Jan. 17, 21. 22), in da bi bil skoraj en Pastir in en hlev kakor v nebesih tako tudi na zemlji (Jan. 10, 16).“

V razglasu je navedeno celo papeževo pismo v potrjenje bratovščine; k temu pismu je dostavil škof Slomšek prelepe besede:

„To našemu društvu veselo dogodbo tedaj naznanim vsem družnikom in vnovič povabim vse mašnike in verne sinove in hčere ene ljubljene in ljubeče Matere, celó tudi vse dobrovoljne ločene brate in sestre, spoznavavce nezedinjene grške cerkve, zlasti pa Slovane, da naj bi se v duhu prave vere, ponižnosti in krščanske ljubezni k molitvi za zedinjenje z nami sklenili, k Očetu ljubezni in usmiljenja z odkritim, v ljubezni gorečem srcem prav stanovitno in zaupno klicali, naj bi dneve žalostnega cerkvenega ločenja okrajšal, led slepega črtenja na solncu prave krščanske ljubezni raztopil, trdno steno razkolništva odmaknil od nas, kí smo vsi njegovi ljubljeni otroci in sodediči Jezusa Kristusa. Kolikor večje bo naše molitveno društvo, toliko močnejša bo truma vojskovavcev Kristusovih za edinost kraljestva Božjega med narodi na zemlji. Naše orožje, molitev in dobra dela, sklenjena s spodbudljivim življenjem, ne vsekujejo ran, ampak jih ozdravljajo, premagajo najsrditejše sovražnike, pridobe ljudstva in narode, ostanejo nepremagljiva, in so nam preroki gotove zmage tudi nad ledenim razkolništvom; ker „veliko premore stanovitna molitev pravičnega“ (Jak. 5, 16), „torej vas opominjam pred vsem drugim, da naj se moli, prosi in zahvaljuje za vse ljudi,“ (I. Tim. 2, 1), posebno pa za naše ločene brate. In ako ravno nam ni dano čas ali uro vedeti, katero je Oče v svoji moči v zedinjenje odločil, bomo vendar videli moč zedinjene molitve in bomo priče najbolj prečudnih izpreobrnjenj; ker Bog hoče, da bi bili vsi ljudje zveličani, zveličani po eni njegovi pravi cerkvi. „Veste, bratje moji, ako je kdo izmed nas odstopil od resnice, in ga kdo izpreobrne,

on reši njegovo dušo smrti in pokrije veliko število grehov“ (Jak. 5, 19. 20). Dosihmal za izpreobrnjenje in zedinjenje nezedinjene cerkve v imenu Jezusovem še niste molili. „Prosite in boste dosegli, da bo vaše veselje popolnoma“ (Jan. 16, 24). Ako je Bog molitve za Angleško, za Nemško s toliko obilnimi in imenitnimi izpreobrnjenji obdaril, bo solnce svojega usmiljenja tudi na obširne ledenike jutrovskega razkolništva razpustil, in bo dal izkusiti tudi našim ločenim bratom na severu in na vzhodu, kako dobro in prijetno da je, ako bratje v eni pravi cerkvi skupaj prebivajo. „Ker tja pošilja Gospod blagoslov in življenje na veke“ (Ps. 132, 1—3).“

Slovenci gotovo niso niti prej niti pozneje slišali tako lepih in navdušenih besed o apostolskem delu za zedinjenje nezedinjenih Slovanov in Grkov. Tako ljubeznivo, a obenem tako ognjevito in globoko je znal pisati in govoriti samo naš slavni Slomšek. Lahko si mislite, da so Slomškove besede vse Slovence vnele za tako sveto in apostolsko delo. Prvo leto (1852) je štela bratovščina 2858 udov; prvi med njimi je bil škof Slomšek. Naslednja leta se je število udov hitro množilo; l. 1854 je bilo 8333 udov, l. 1860 pa že 34.000. Bratovščina se je razširila tudi v drugih avstrijskih škofijah, zlasti med Čehi; l. 1858. je pristopilo 13.000 udov iz brnske škofije (Brno) na Moravskem.

Škof Slomšek je bil sam najgorečnejši pospeševavec bratovščine sv. Cirila in Metoda, do svoje smrti (1862) je vsako leto v „Zgodnji Danici“ prav prisrčno in obenem navduševalno poročal o napredku in uspehih bratovščine. Iz teh poročil je videti, da mu je bila bratovščina sv. Cirila in Metoda nekaj posebno priljubljenega in dragocenega. Tako je na pr. 1857 svoje „Milo pozdravilo družbanom bratovščine sv. Cirila in Metoda“ začel z besedami kraljevega preroka Davida: „Glej, kako dobro in kako prijetno je, ako bratje v lepi edinosti žive,“ in potem nadaljeval: „Koliko dobro delo in Bogu prijetno je torej, ločene brate in sestre spraviti, da so si dobri. Pa še prijetnejše je, odločene kristjane, brate in sestre Kristusove, spravljati v krilo svete matere katoliške cerkve, v zveličansko hišo nebeškega Očeta, od katere so ločeni! To si bratovščina sv. apostolov in bratov Cirila in Metoda prizadeva. Bog ji daj srečo!“ Potem pa prav lepo in natančno opisuje stanje in napredek katoliške cerkve v jutrovih deželah ter našteva, koliko razkolnikov se je v preteklem letu zedinilo s pravo cerkvijo.

Po Slomškovi smrti.

Po smrti škofa Slomška je bratovščina po številu udov sicer še napredovala, vendar ni več kazala posebnega življenja. Poznalo se je, da je bratovščina izgubila svojega najbolj gorečega uda. Med Slovenci ni bilo nikogar, ki bi bil tako globoko umeval pomen in namen bratovščine; nikogar ni bilo, ki bi mogel s toliko ljubeznijo in gorečnostjo, obenem pa s toliko veljavo poživljati lepo bratovščino. Največja škoda za bratovščino je bila pa ta, da ni imela prave dejanske zveze z misijoni v jutrovih deželah. Slomšek je že opominjal ude bratovščine, naj bi po moči tudi kaj miloščine dajali za katoliške naprave v jutrovih deželah. „Molitev in miloščina sta najmogočnejši podpori za razširjanje in utrjevanje Božjega kraljestva na zemlji. Molitev in miloščina sta dve sestri, katere pomagata oznanovavcem svetega evangelija po vesoljnem svetu, sta dve peruti, po katerih leti evangeljski glas po vsi zemlji,“ tako lepo piše Slomšek v „Zgodnji Danici“ l. 1857. Le žal, da takrat še niso bili urejeni misijoni za zedinjenje Grkov in Bolgarov, sploh ni bilo še posebnih naprav za zedinjenje vzhodnih Slovanov. Zato Slomšek tudi ni mogel natančnejše povedati, kako naj bi se miloščina zbirala in kam naj bi se pošiljala. Od l. 1860 dalje so se boljše uredili misijoni med Bolgari in Grki, napravile so se tudi nekatere druge ustanove za pospeševanje zedinjenja Slovanov in Grkov — toda Slomška ni bilo več! Tako je bratovščina ostala brez prave dejanske zveze s katoliškimi napravami in ustanovami za zedinjenje vzhodne cerkve, zato je pa tudi vedno bolj pešala in hirala.

Bratovščina sv. Cirila in Metoda je zdaj že skoraj povsod pozabljena, le v lavantinski škofiji se je še ohranila, posebno po prizadevanju sedanjega lavantinskega knezoškofa prevzvišenega M. Napotnika, ki je l. 1906 izdal celo poseben pastirski list o sv. Cirilu in Metodu. Toda kljub temu gorečemu prizadevanju se bratovščina ne more prav poživiti, prav zato ne, ker nima prave dejanske zveze z misijoni in s podobnimi napravami. Dandanes se izdajajo za zedinjene vzhodne cerkve posebni časopisi, ustanavljajo se šole in semenišča, zidajo se cerkve, prirejajo se shodi; vse to potrebuje podpore. „Molitev in miloščina sta dve peruti, po katerih leti evangeljski glas po vsi zemlji,“ tako je pisal škof Slomšek. Bratovščini, ki posebno v našem času podpira cerkveno zedinjenje samo z molitvijo, manjka ena perutnica, zato hira kakor ptica, ki ji je ostala le še ena perut. Zatorej udje bratovščine sv. Cirila in Metoda, začnite se dejansko zanimati za tiste katoliške šole, semenišča in cerkve na vzhodu, ki najbolj pospešujejo zedinjenje vzhodne cerkve s pravo cerkvijo in bratovščina bode zopet oživela!

Podpora za razne katoliške naprave v jutrovih deželah se lahko nabira iz prostovoljnih prispevkov, še bolje pa je, ako se bratovščina tako uredi, da se prispevki redno pobirajo in da se določi neki najmanjši znesek, ki ga naj vsak ud bratovščine vsako leto daruje. Le z redno in stalno podporo se morejo vzdrževati razne katoliške šole, semenišča in cerkve v jutrovih deželah; tako nam posebno v zadnjih letih pripovedujejo razni apostolski možje in misijonarji. Zato so gorečí duhovniki na Moravskem začeli premišljevati, ali se ne bi dala tudi bratovščina sv. Cirila in Metoda tako preurediti, da bi v sebi združevala oboje, redno molitev in redno miloščino. Že prej sem povedal, da se je bila bratovščina sv. Cirila in Metoda na Moravskem zelo razširila. Tam na Moravskem je tisti slavni Velehrad, od koder sta sv. Ciril in Metod Slovanom oznanjala pravo vero. Zato si lahko mislimo, zakaj so se tam tako zanimali za bratovščino, ustanovljeno od škofa Slomška. Na Moravskem so spoznali, da bi se dala v našem času bratovščina sv. Cirila in Metoda le potem še v pravem cvetju ohraniti, ako bi v sebi združevala oboje, redno molitev in redno miloščino. Tako so jo l. 1891 tudi res preuredili in ji dali ime: „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda pod zavetjem preblažene Device Marije.“

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda pod zavetjem preblažene Device Marije.

Ta pobožna misijonska družba ima svoje središče na Velehradu na Moravskem, odkoder sta sv. Ciril

in Metod razširjala luč krščanske vere med Slovani in po svojih učencih tudi v naših krajih utrjevala pravo vero. Doslej je „Apostolsvo“ razširjeno v brnski (Brno) in olomuški (Olomuc) škofiji na Moravskem, v kraljevograški (Kraljevi Gradec) škofiji na Češkem in od leta 1909 tudi v ljubljanski škofiji. Osrednje vodstvo te apostolske bratovščine je na Velehradu; vrhu tega je v vsaki škofiji, kjer je vpeljano „Apostolstvo“, še poseben škofijski odbor. V škofijski odbor imenuje dotični škof petero duhovnikov, ki imajo dolžnost skrbeti, da se „Apostolstvo“ med vernim ljudstvom razširi, da se prispevki redno pobirajo in da zanimanje za „Apostolstvo“ trajno ostane.

Odbor „Apostolstva sv. Cirila in Metoda“ v ljubljanski škofiji je na praznik sv. apostolov Petra in Pavla v „Ljubljanskem Škofijskem Listu“ objavil primeren oklic, ki se je po naročilu knezoškofijskega ordinariata iz prižnice prebral vsem vernikom ljubljanske škofije. Iz tega oklica je razviden namen in važnost „Apostolstva“. Zato hočemo tukaj ponoviti prva dva odstavka oklica, iz naslednjih odstankov pa podati vsaj poglavitne stvari.

Verni Slovenci!

Prva in največja milost, ki nam jo je Bog dal, je milost prave vere, in naša največja sreča je, da smo rojeni in vzgojeni v katoliški, edino zveličavni cerkvi Kristusovi. Zatorej mora biti naša prva skrb, da se prava vera, ta „dragoceni biser“ in „zaklad“ (Mat. 13, 44. 45), med nami ohrani in zavaruje. Še več! Vsak dober katoličan tudi želi, da bi bili tako srečni vsi narodi in vsi ljudje, da bi vsi spoznali in častili pravega Boga in Jezusa Kristusa, našega Odrešenika, in da bi vsi bili udje edino prave Kristusove cerkve. Kolika žalost mora torej napolnjevati srce vsakega vernega Slovenca, če pomisli, da je celo toliko naših bratov po rodu in jeziku — ločenih od prave cerkve. Izmed vseh Slovanov je le okoli 35 milijonov katoličanov, okoli 100 milijonov pa je ločenih od katoliške cerkve.

Rimski papeži so si vedno prizadevali, da bi se vzhodni kristjani zopet zedinili s katoliško cerkvijo; z največjo ljubeznijo pa so se obračali do vzhodnih Slovanov. Doslej so okoli 4 milijone Slovanov (Rusinov, Srbo-Hrvatov, Bolgarov) pridobili za katoliško cerkev, a pridobili bi jih bili še veliko več, ko bi bili dobili več podpore pri katoliških narodih. Goreče in vztrajno prizadevanje rimskih papežev je vsem katoličanom, posebno pa vernim katoliškim Slovanom, v zgled in opomin, da ne smemo pozabiti od katoliške cerkve ločenih bratov. Zato se je vpeljalo „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda“, ki nam ohranja in oživlja spomin na slavnega škofa Slomška; od njegove „Bratovščine sv. Cirila in Metoda“ se le toliko razlikuje, da z molitvijo združuje tudi dejansko apostolstvo in dejanska ljubezen. Prav lepo in primerno združuje dvojen namen: dela za obrambo in utrjevanje katoliške vere v domovini, obenem pa z molitvijo in dejansko ljubeznijo podpira vse, kar more pospeševati zedinjenje ločenih bratov s katoliško cerkvijo. Gotovo more za razširjanje katoliške vere z uspehom delati le tisto ljudstvo, ki samo goreče po veri živi. Že sam zgled pravega verskega življenja med Slovenci in sploh med katoliškimi Slovani, lahko mnogo pripomore, da bodo naši ločeni bratje spoznali, da je katoliška cerkev, ki katoliškimi Slovanom deli toliko dobrot, edino prava in zveličavna Kristusova cerkev.

Sredstva „Apostolstva“.

V dosego tega dvojnega namena rabi „Apostolstvo“ dvojno sredstvo, namreč molitev in denarne prispevke. Škofijski odbor polovico zbranih prispevkov lahko porablja za povzdigo verskega življenja v domovini in za podporo cerkvenega življenja naših rojakov v tujih deželah, vsaj polovica prispevkov pa se mora porabiti za katoličane na vzhodu. Ker so za podporo verskega življenja v domovini skoraj v vsaki škofiji vpeljane posebne družbe, ki v ta namen zbirajo prispevke, zato ni povsod potrebno, da bi se polovico prispevkov porabila za podporo cerkvenega življenja v domovini in med rojaki v tujih krajih. Tako je ljubljanski škofijski odbor z dovoljenjem knezoškofijstva sklenil, da zbranih prispevkov redno sploh ne bode doma porabljal, ampak le v podporo rojakov v tujih krajih, večino prispevkov pa bode porabljal za podporo vseh tistih naprav, ki pospešujejo zedinjenje ločenih bratov s katoliško cerkvijo. Naše verno ljudstvo svoje prispevke tudi večinoma in najrajše v ta namen daruje.

Polovica, ali če je mogoče, celo večina prispevkov se torej porablja za podporo tistih katoličanov, ki so se iz razkola zedinili s katoliško cerkvijo ali pa sicer živijo raztreseni med nezedinjenimi Grki in Slovani v vzhodnih deželah. Ti katoličani so navadno zelo zapuščeni. Treba jim je poskrbeti duhovnikov, skrbeti za šole, cerkve, semenišča, za dostojno službo božjo in podobne stvari. Le potem more katoliška cerkev v vzhodnih deželah napredovati. Zgled tistih vzhodnih kristjanov, ki so se prostovoljno zedinili s katoliško cerkvijo, lahko največ pripomore, da bodo še ločeni bratje spoznali svojo zmoto. Tukaj posebno veljajo besede svetega apostola Pavla: „Če en ud kaj trpi, vsi udje z njim trpé, in če se poveličuje en ud, se vesele z njim vsi udje“ (I. Kor. 12, 26). Kako bode mogla katoliška cerkev na vzhodu napredovati ako je ne bodemo mi podpirali? Kaj si morajo misliti o katoličanih nezedinjeni Grki in Slovani, ako vidijo, da katoličani tako malo podpirajo svoje sobrate v vzhodnih deželah? Kako naj dobijo spoštovanje do katoliške cerkve, ako vidijo, da so katoličani tako slabo preskrbljeni? Nezedinjeni Grki in Slovani sami zelo radi podpirajo svoje rojake, ki živijo raztreseni v katoliških ali mešanih deželah. Le poglejte v Bosno, na Hrvaško ali v Trst. Tukaj so lepe srbske cerkve (v Trstu tudi grška), sezidane velikokrat s pomočjo Srbov in Grkov iz nezedinjenih vzhodnih dežel. Katoliški Slovenci, glejmo da ne bodemo v verskih stvareh manj goreči, kakor naši nezedinjeni bratje.

Dolžnosti in pravice udov.

Udje „Apostolstva sv. Cirila in Metoda“ imajo naslednje male in lahke dolžnosti:

1. Molijo v namen „Apostolstva“ vsak dan očenaš in češčenomarijo s pristavkom: „Sveta Devica Marija, sv. Ciril in Metod, prosite za nas!“ To kratko molitev udje lahko izmolijo po Angelovem češčenju ali po rožnem vencu. Molitev je gotovo važno sredstvo za zedinjenje ločenih bratov; s kratko bratovsko molitvijo izpolnjujejo udje tudi važno katoliško dolžnost.

2. Plačujejo najmanj po dva vinarja na mesec ali najmanj 24 vinarjev na leto. Prispevki so zato tako majhni, da se v „Apostolstvo“ lahko vpišejo tudi manj

premožni; premožnejši pa bodo gotovo radi kaj več prispevali.

3. Udje duhovskega stanu darujejo vsako leto vsaj eno sv. mašo v namen „Apostolstva“ za njegove žive in mrtve ude (okoli 14. februarja ali 6. aprila ali 5. julija, ker so to spominski dnevi sv. Cirila in Metoda). Ker je v „Apostolstvo“ vpisanih več sto duhovnikov, se torej v namen „Apostolstva“ in za žive in mrtve ude vsako leto opravi več sto sv. maš.

Kjer bo kaj več zanimanja za „Apostolstvo“, tam se priporoča, naj bi udje poskrbeli, da se vsako prvo soboto v mesecu opravi sv. maša v počeščenje Brezmadežnega Spočetja Device Marije za zedinjenje Slovanov s katoliško cerkvijo.

Za tako bogoljubno delo so sv. oče Leon XIII. dovolili udom naslednje odpustke:

Popolne odpustke dobijo udje pod navadnimi pogoji: 1. na dan sprejetja; 2. na praznik sv. Cirila in Metoda (5. julija) ali v osmini; 3. na praznik Brezmadežnega Spočetja Device Marije ali v osmini; 4. ob smrtni uri, če skesano kličejo ime Jezus, vsaj v srcu. — Odpustke 100 dni dobijo udje enkrat na dan, če skesano in pobožno moljo očenaš, češčenamarijo in čast bodi Očetu itd., s pristavkom: „Sveta Devica Marija, sv. Ciril in Metod, prosite za nas!“ — (Sodales sacerdotes habent insuper: 1. privilegium altaris personale tribus diebus in qualibet hebdomada; 2. facultatem benedicendi rosaria seu coronas precatorias, Crucifixos, parvas statuas ac s. numismata eisque applicandi consuetas indulgentias et etiam illas, quae a s. Brigitta nuncupantur).

Udje se vpisujejo pri domačem g. župniku, oziroma pri njegovem namestniku, ki ude vpisuje v društveno knjigo in vsakega pol leta škofijskemu odboru naznanja skupno število udov in dopošilja nabrane prispevke.

* * *

Verni Slovenci! Pristopajte radi k „Apostolstvu“, ki se imenuje po naših apostolih sv. Cirilu in Metodu. S tem bodete pripomogli, da se bodeta sv. Ciril in Metod častila, kakor zaslužita kot velika svetnika in goreča apostola prave vere med Slovani. S tem bodete pa tudi ustregli opominom in prošnjam rimskih papežev, posebno Leona XIII., ki nas opominjajo: „Naj bi vsi častili in prosili sv. Cirila in Metoda, da po milosti, ki jo imata pri Bogu, po vseh vzhodnih deželah varujeta krščanstvo, katoličanom izprosita stanovitnost, nezedinjenim pa voljo k zedinjenju s pravo cerkvijo“.[1] „Apostolstvo“ se obenem zateka pod zavetje Device Marije. Sv. Ciril in Metod sta jo posebno goreče častila in njeno čast razširjala med Slovani. Nad grobom svetega Metoda na Velehradu se dviga veličastna starodavna cerkev, posvečena Materi Božji; tudi vzhodni nezedinjeni Slovani še sedaj zelo goreče časte Devico Marijo. Zato zaupamo, da bo Mati Božja podpirala naše molitve in naše delo za ohranjenje in razširjanje prave vere, dragocene dedščine sv. Cirila in Metoda.

Verni Slovenci! Združite se v „Apostolstvu svetega Cirila in Metoda pod zavetjem preblažene Device Marije“, poslušajte klic sv. cerkve, molite in pomagajte, da bi moglo v katoliški cerkvi trajno zavladati ono veselje, ki je navdajalo očete vesoljnega cerkvenega zbora Florentinskega (l. 1439.), ko se je razkolna cerkev po svojih zastopnikih — žal, le za malo časa — zedinila s katoliško cerkvijo: „Veselite se nebesa! Zemlja se raduj! Podrta je stena, ki je zahodno cerkev ločila od vzhodne. Sprava in edinost sta se povrnili. Po dolgotrajni megli žalosti in po strašni temi razpora je vsem zasijalo jasno solnce zaželjene edinosti.“

To naj nam izprosijo Devica Marija in sv. Ciril in Metod.

Zakaj morajo katoliški Slovani pred vsemi drugimi narodi delati za zedinjenje?

Dragi, verni Slovenci, pokazal sem vam že, da je „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda“ le prenarejena Slomškova bratovščina sv. Cirila in Metoda, res prenovljena v duhu Slomškovem, ki je tako lepo pisal: „Molitev in miloščina sta dve peruti, po katerih leti evangeljski glas po vsi zemlji.“ Povedal sem vam že s Slomškovimi in z drugimi besedami, zakaj smo dolžni delati za zedinjenje ločenih Slovanov in Grkov s katoliško cerkvijo. Iz tega lahko spoznate, kako dobro bi bilo, ako bi se zopet poživila bratovščina sv. Cirila in Metoda v lavantinski škofiji; v drugih slovenskih škofijah naj bi se pa vpeljalo „Apostolstvo sv. Cirila in Metoda,“ ki se je v ljubljanski škofiji vernemu ljudstvu tako hitro priljubilo, da je že prej kakor v enem letu (do Velike noči l. 1910) pristopilo okoli 15.000 udov.

Morebiti se bode pa vendar še kdo pomišljal ali izgovarjal, češ, saj imamo doma zadosti dela. O prosim vas, nikar ne govorite tako! Kaj bi bilo z nami, ko bi bili tako mislili apostoli, ko bi bila tako delala sv. Ciril in Metod!? — Drugi bode morebiti rekel: „Saj imamo že tako preveč bratovščin!“ Toda ne vpraša se, koliko bratovščin imamo, ampak le, če je „Apostolsvo“ potrebno in našim razmeram primerno. Oboje to bodem takoj dokazal. Še prej pa omenim, da tudi tisti, ki morebiti ne more redno moliti v namen „Apostolstva“, stori vselej, kadar moli, vseeno dobro in bogoljubno delo; pa tudi tisti, ki podpira namene „Apostolstva“ samo z denarnimi prispevki, izvršuje zelo bogoljubno delo. Saj je glavni namen „Apostolstva“ vendarle, vsestranska podpora tistih katoliških naprav, ki pospešujejo cerkveno zedinjenje ločenih Slovanov.

Zdaj pa še nekoliko poslušajte, zakaj je za pospeševanje cerkvenega zedinjenja ravno naša pomoč tako potrebna.

Vzhodna nezedinjena cerkev je bila nekdaj po večini grška; vsaj Grki so imeli odločilno besedo. Zdaj je pa vse drugače. Grki so bili v 9. in 11. stoletju vzrok cerkvene ločitve (razkola). Za to svojo veliko krivdo so bili Grki hudo kaznovani. Nekdaj cvetoče grške pokrajine so od nevernikov opustošene, veljava in število grškega naroda se je primeroma zelo skrčilo. Vseh razkolnikov je okoli 110 milijonov; med tem je okoli 100 milijonov Slovanov. Vzhodna cerkev torej ni več grška, ampak slovanska. Zato so katoliški Slovani najbolj poklicani in najbolj sposobni za apostolsko delo v pospeševanje cerkvenega zedinjenja. Vzhodni Slovani so pa tudi vredni naše pomoči, ker po tuji krivdi živijo ločeni od prave cerkve; Grki so jih namreč že v krščanski mladosti napačno poučili in zapeljali v razkolništvo.

Dosedanje prizadevanje za cerkveno zedinjenje zato ni imelo večjega uspeha, ker so pri tem prizadevanju premalo sodelovali katoliški Slovani. Nezedinjeni Slovani namreč visoko spoštujejo svoje stare obrede in navade; zato so v verskih stvareh jako nezaupljivi

[1] Okrožnica „Grande munus“ (l. 1880).

do tujcev. Kdor si hoče v teh rečeh pridobiti zaupanje vzhodnih Slovanov, ta mora dobro poznati duha vzhodne cerkve in značaj vzhodnih Slovanov. Nam to ni tako težko kakor drugim narodom, ker mi nismo tako tuji vzhodnim Slovanom. Zato bodo vse drugače sprejeli prizadevanje na cerkveno zedinjenje, če bodo videli, da to delo podpirajo ali celo vodijo katoliški Slovani.

Mi Slovenci posebno na južne Slovane lahko dobro vplivamo. Že zgled pravega krščanskega življenja med Slovenci ni brez pomena za cerkveno zedinjenje. Če bomo pa še dejansko podpirali razne katoliške naprave (šole, semenišča, cerkve) med Bolgari, potem bodo Bolgari lažje spoznali, da te naprave nimajo namena potujčevati, ampak samo širiti pravo krščansko izobrazbo v duhu sv. Cirila in Metoda. Pa še nekaj! V domovini sv. Cirila in Metoda (med Bolgari in Grki) so doslej delali samo francoski misijonarji, ki so dobivali podpore od francoskih katoličanov. Zdaj so se pa razmere na Francoskem tako izpremenile, da od tam ni več pričakovati potrebne podpore za misijone. Zato so ravno katoliške naprave v domovini sv. Cirila in Metoda v veliki nevarnosti, ako jih ne bomo začeli mi podpirati.

Delo za cerkveno zedinjenje je pa tudi velikega pomena za napredek prave izobrazbe med Slovani. Cerkvena ločitev (razkol) med vzhodom in zahodom je bila namreč v veliko nesrečo vzhodnih in zahodnih krščanskih narodov; škodovala je ne samo veri in cerkvi, ampak tudi posvetni izobrazbi in svetnemu napredku. Tako učijo in priznavajo vsi tisti učenjaki, ki dobro poznajo zgodovino cerkvene ločitve; celo protestanstovski in nezedinjeni vzhodni učenjaki priznavajo to žalostno resnico. Zato tisti, ki delajo za cerkveno zedinjenje, obenem delajo tudi za napredek prave krščanske izobrazbe med Slovani in med drugimi narodi, kakor sta tudi sv. Ciril in Metod s pravo vero razširjala tudi pravo izobrazbo. Med Slovenci je škof Slomšek, ta ljubljenec slovenskega ljudstva, najbolj navdušeno delal za cerkveno zedinjenje, in isti Slomšek je tudi tako veliko, morebiti celo največ storil za napredek prave izobrazbe med slovenskim ljudstvom. Delo za cerkveno zedinjenje je torej res v vsakem oziru nadaljevanje dela slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda.

Tako važno apostolsko delo za cerkveno zedinjenje vzhodnih Slovanov je bilo v zadnjih letih od nas skoraj popolnoma pozabljeno. Čas je že, da se zdramimo in kolikor mogoče popravimo, kar smo zamudili.

Verni Slovenci, častite torej naša velika apostola sv. Cirila in Metoda tako, da bodete vsaj nekoliko posnemali njuno apostolsko gorečnost in se jima hvaležne izkazovali! Slavni škof Slomšek naj vam bode za zgled; njegove navduševalne besede naj vas vnamejo za sv. apostolsko delo. Pristopajte k „Apostolstvu sv. Cirila in Metoda!“ Podpirajte vse, kar ima namen pospeševati zedinjenje naših ločenih bratov s katoliško cerkvijo! Ob 1025letnici smrti sv. Metoda se radi spominjajte zapuščenih katoličanov v vzhodnih deželah, in nikar ne pozabite, da nekdaj tako cvetoča domovina sv. Cirila in Metoda spada med misijonske dežele [1] in torej potrebuje naše pomoči.

[1] Darovi se lahko pošiljajo tudi na naslov: Dr. F. Grivec, Ljubljana, Semenišče. Poskrbelo se bode, da bodo darovi o pravem času prišli v prave roke.

Otroška procesija na predvečer pred Svečnico v Železni Kapli na Koroškem.

Stari čas je imel v sebi mnogo lepih starih spominov, mnogo lepih ljudskih veselic in običajev, ki ginejo in bodo v nekaterih desetletjih popolnoma pozabljeni. Tak star običaj se je ohranil še v Železni Kapli na Koroškem. Na predvečer pred Svečnico se zbere mladina. Napravila si je cerkvice iz papirja in jih nastavila na ročaje. Te papirnate slikane in barvane cerkvice se razsvetljijo, kot da bi bili lampijoni in ž njimi mladost hiti iz trga ven do reke Bele, kričé: „Ante-pante-popolore . . .“ in pomečejo vse cerkvice v vodo.

Kako je vse to nastalo? Morebiti bo kedaj kak zgodovinar našel pojasnilo k temu običaju. Zdi se nam, da je tu ostanek stare obljubljene procesije, kakor se na pr. v Nemčiji (Kevelaer) še obhaja procesija-koračnica (Springerprozession). Ker pa otroške procesije ne vodi več nikdo, pozabil se je menda stari obred in ostalo je le še par kosov kake stare latinske pesmi: „Ante pontem populorum“. Otroci znajo le še „ante pante, popolore . . .“ Želeti bi bilo, da se stari običaj zopet nekako izpopolni in obhaja naprej kot otroška veselica.

Kraljici majnika.

(Franjo Neubauer.)

1. Tvoj mesec.

Marija, tu je mesec tvoj! —
Nad zemljo topli solnčni soj
svetál in čist leskeče,
probuja sile speče,
probuja travnik, njivo, log,
poziva ves zeméljski krog,
naj s cvetjem se okrasi,
naj v pesmih se oglasi!

Naj mlada pomladanska rast
razvija se Mariji v čast,
naj pesmi zazvenijo,
proslavljajo Marijo.
In vsi vrtovi zacvetó,
in vsi gozdovi zapojó,
in cvetje, petje majsko
proslavlja Devo rajsko.

I božji hram izpremenjen
je v vrt cvetoč, dehteč, zelén.
Zveni z visokih korov,
bučí do rajskih dvorov
kot grom, kot vihre divja moč,
a spet kot v virček šumljajoč
se zlije melodija:
„Češčena si Marija!“

2. Koprnenje.

Srce mi koprni,
da tebe proslavi,
da pesem ti zapoje
kot še nihče je ni.

S škrjančkom rad popel
do solnca bi se smel,
glasneje in čisteje
od ptička bi zapel.

Ko luna svoj sijáj
na tihi lije gaj,
bi slavčevih prekosil
čarobnih pesmi slaj!

A, kar ima jih maj
glasov, nevreden slaj
in kras je njihov tebe,
ki ves ti peva raj.

3. Šmarnice.

V krilo nedolžnosti
ste se odele
majske kraljičine,
šmarnice bele.

Z grede je rajske vas
ona poslala,
ki nad cvetice vse
rajsko je zala.

Trga pred zoro vas
roka nje sveta,
ljubljene hčerkice
v laske si vpleta.

Skrb je prenežna vas
njena gojila,
ki je od vekomaj
čista vsa bila.

Rastite v majskih dneh
ljubke cvetice,
da bo veselo vas
srce Kraljice!

Z rajsko vas vódico
ona zaliva,
zjutraj pred zarjo vam
lice umiva.

4. Dušni maj.

Sveže zelenje
krije poljé,
žito se ziblje,
grmi dehté.

Ptičkov se vrnil
zbor je domov
v drago samoto
tihih lesov.

Majska Kraljica
dušam daj maj,
da ti zvenela
pesem bo v raj!

Kadar ugaša
solnčeca svit,
slavček popeva
spev čudovit.

Pesem radosti,
sreče srcá,
ki nam je zemski
majnik ne dá.

Ali naj duše
ne oživé?!
Ali naj srca
naša molčé?!

5. Marijin vrtnar.

Marijin bom vrtnar!
Cvetice si sadil bom,
zalival jih, gojil bom,
užival njihov čar.

Vrtnar bom majski čas.
Gojil bom le cvetice,
ki belo jim je lice,
nedolžen, čist obraz.

Kraljica in Gospa,
nebeška vrtnarica,
brezmadežna Devica,
varúj mi vrt srcá!

Vrtnar postanem vnet.
Srce mi vrt postane,
kot v dneh mladosti rane
gojil bom čednost spet.

6. Tvoj klic.

Vate upal, tebe ljubil
v nežne sem mladosti dneh,
nisem upanja izgubil,
ko mi pókoj vzel je — greh.

Nisem nehal te ljubiti,
ko odbegla je pomlad,
ko se v vihri siloviti
tresel nad je mojih grad.

Ko se duša je zvijala
kakor stebla nežna rast,
tebe na pomoč je zvala:
„Ti premagaj ljuto strast!“

Vsa priroda prebujéna
v dan hiti življenja nov,
kot jetnica oproščena
mraka, mraza in okov.

Duša iz pregreh temnice
vun v svobode dan hiti,
ker je tvoje čula klice,
ki te greh uklenil ni.

Duša, ki te je ljubila,
ko spoznala ni pregreh,
tvojim klicem bo sledila
v tebi posvečenih dneh.

7. Večernica — Danica.

Na jasnem svodu nébesnem
večernica gorí,
v skrivnostni, nemi polumrak
večerni zvon doní.

Tedaj Marija, zvézdica,
okitim tvoj oltar
in nanj pobožno položim
molitve žgalni dar.

Takrat za tabo večni mi
zasije solnca žar,
Potem noči nobene več
ne bom se bal nikdar.

Le gôri kot večernica,
v življenja noč migljáj,
nekoč pa mi kot boljših dni
danica zaigraj!

8. Vzdih k Mariji.

Trpi srcé!
Nikjer ni sreče vrh zemljé!
Pokoja ni.
Povsod le divji boj besni.

Za vzdihom vzdih
iz prs se dviga mučenih.
Trpin — zemljan
mirú ne najde noč in dan.

Srce trpí,
ker luč mu topla ne gorí;
besneč vihar
pogasil luči te je žar.

V srce poglej,
s pogledom toplim ga ogrej,
ti, ki ne znaš,
kaj greha je peklenska laž!

Ti, ki nikdar
ni satan bil tvoj poglavar,
edina ti
nesrečne Eve srečna hči!

Ti blažena,
vsa dobra, vsa usmiljena,
usliši nas!
Varuj nas greha vsaki čas!

9. Usmiljeni Materi.

Po svetu je mračno in v srcu je noč,
a mene nevarnosti sto in tisóč
kot kač se strupenih ovija.
Ko z gladnimi vame očesi prežé,
kot dete se k tebi privija srcé,
usmiljena mati Marija!

Po zemlji razlito pregreh je morje,
valovi hrumijo, divjajo, besne,
težko jih obrežje odbija.
Ne daj, da se vržejo vóde črez bran,
ne daj, da ponese me val v ocean,
usmiljena mati Marija!

10. V šmarnici in v solncu.

Tebe, ti nedolžna, čista
v jutru gledal sem zavzet,
ko se dvignil je iz lista
šmarnice prebeli cvet.

Solnce v čaru čudovitem
lesketalo je z višav,
v čaru majskem ognjevitem
Tvojo čutil sem ljubav.

Solnce mrakne, ohladi se,
izgubi se šmarnic sneg,
tvoj pa čar ne izgubi se
in ljubav gori na vek!

Čutil žar ljubezni svete,
ki si zagorela v njej,
ko si Božje, svoje Dete
dala solz dolini tej.

11. Hvala Mariji.

„Češčena bodi vekomaj!“
popeva zemlja ti in raj,
„češčena bodi žena
v rešitev nam rojena!“

Upiral v tla pogled teman
zemljan iz raja je izgnan,
pregrehe se spominjal,
sam sebe je preklinjal.

Zasliši tajni glas tedaj:
„Zaprt ti je zemeljski raj,
nadzemski pa črez leta
odpre ti žena sveta.“

Sred žalosti in sred gorjá
rodí se nada v dnu srcá,
zavest srce prešine,
da čas prokletstva mine.

Nekdaj prokletstva mine čas,
rešitve pa zasine čas,
zemljanom zopet zlata
odpró se rajska vrata.

Črez dolga leta iz temin
popeljal k luči nas je Sin,
ki ti si nam ga dala.
Na veke vse ti hvala!

12. Pozdrav in prošnja.

Pozdravljam te, Marija!
Češčena vekomaj!
Proslavljam te, kot angel
slavil te je nekdaj.

Pred tvojim veličastvom
nadangeli klečé,
duhovi neštevilni
kraljico te časte.

„Marija, nekdaj v raju
pred tabo naj klečim,
naj tvoje tam in svoje
se slave veselim!“

Naj padem na kolena
nesrečne zemlje sin,
poslušaj prošnjo vročo
iz srčnih globočin:

KOLEDNICA.

Mi nismo zgolj besedniki,
brez duše z vami vred čuteče,
veseli smo koledniki,
želimo vsem obilo sréče.
Zdravo jutro, dober dan,
lep večer in lahho noč!
Bog vam blagoslovi stan,
Bog vam daj svojó pomoč!

Je majhno mesto Betlehem,
a čast njegova je velika.
Vesoljni svet dobil je v njem
dobrotnega Odrešenika.
Slava Bógu gori tam,
kjer žari se luč neba,
mir ljudem na zemlji nam
blagovoljnega srca!

Ko je pretekel osmi dan,
otrok s plenicami povezan
bil Jezus je imenovan,
po šegi judovski obrezan.
Jezus, angelsko ime,
slajše kot imena vsa
naj izreka te srce
do izdiha zadnjega!

Od Jutrovega kralje tri
pred hlev je zvezda privodila.
Prinesli s sabo so darí:
zlata in mire in kadila.
Miro sprejmi za telo
od pozemeljskih otrok!
Sprejmi kakor kralj zlato,
a kadilo kakor Bog!

Večere tri obhajamo,
koledniki, večere svete
in pojemo in bajamo
in molimo nebeško Dete.
Zdravo jutro, dober dan,
lep večer in lahko noč.
Bog vam blagoslovi stan,
Bog vam daj svojó pomoč!

Anton Medved.

Trn si je vbodil.

Bil je preporeden, letal je za metulji in padel v trnje. In zdaj, gorje, se mu je zabodil debel trn globoko v mehko dlan. Zabolelo je in debele solze so se mu utrnile iz velikih oči. Videla ga je pa sestrica in je prihitela. Večja je že kakor bratec in ve pomagati. Pokleknila je k nesrečnežu, objela ga mehko in pričela je strokovno preiskavanje skeleče rane. „Tiho bodi, malček, kmalu dobiva ven ta hudobni trn in potem ga bodeva zdrobila in vrgla v globoki potok, da nikoli ne bo več mogel koga zabosti. Da, glej, tu tiči, drži le mirno, da hudobca primem in potegnem ven!“ Bratec zaupa, lice se mu je ogladilo, solze ne tečejo več, v rokah sestrice bo vse kmalu zopet dobro.

Tomaž Klinar.

Humoreska. Spisal Ivo Česnik.

To se je zgodilo že davno.

Bilo je spomladi. Vse je zelenelo in cvetelo, in črez doline in hribe so veli topli vetrovi. Kukavica se je oglašala v logu in črešnje so se rdečile po brajdah.

Tomaž Klinar je gnal skozi vas suho kljuse. Tomaž je bil krepak, čokat, roke je imel močne in debele, da bi strl železo. Velika glava je čepela na žilavem vratu. Okrog dolgih ust so rastle ščetinaste brke in nad zaspanimi očmi so štrlele mogočne obrvi. Obraz je bil rdeč in zadovoljen, skoro rejen. Skokatemu živinčetu bi pa lahko preštel vsa rebra; na križu so mu stale kosti kot lopate, dlaka je bila kocinasta in je štrlela na vse strani. Peljal je kobilo za dolgo vrv, ki je bila privezana okoli tankega vratu. Glavo je povešala sivkasta Luca, kot bi se sramovala svojega rojstva in svoje klaverne postave. Razkuštrana griva je padala v nerednih kitah po vratu.

„Hi, Luca, hi!“ je vpil Tomaž. Kot bi trenil, se je nabrala kopica otrok okrog njega in kobile.

„Tomaž Klinar žene kobilo, ju-hu! Hi. Luca, hi!“

„Otročaji, mir!“ je zarohnel Tomaž in jih srdito pogledal.

Iz gostilne sredi vasi je stopil črevljar Miha Strah. Bil je dolg, suh človek srednjih let, bledega obraza in majhnih sivih oči. Prepiral se je vsak dan s svojo ženo in mnogo pil. Otroci so doma jokali lačni in napol nagi, a oče se ni brigal za to.

„Tomaž, kje si kupil to živinče?“ je vprašal s pijanim glasom.

„Ciganska živalica je, dobra živalica. Ravno danes sem prodal tisto čreslo, ki sem ga kupil in sušil dve leti, in sem si mislil: »Tomaž, kupi si kaj! Zapiješ takointako, če si ne kupiš«. Tuhtal sem in tuhtal, kaj naj izberem. Nič pametnega mi ni padlo v glavo. Črevlje imam, obleko tudi, klobuka celó dva. Enega sem vzel slamnatemu možu, ki je stražil jeseni koruzo. Tako vidiš, Miha, grem proti Dobravi, kjer sem hotel zaviti h Kralju. Dobro vino ima in kakšnega človeka dobiš, da se pogovoriš po krščansko o vojski in cesarju. Ali ti ne srečam ravno pred gostilno ciganov? Cela truma jih gre, tole kobilico pa jezdi stara baba. Lepa misel mi pade v glavo, sam sv. Tomaž mi jo je udahnil: »Tomaž, kupi kobilico! Odkar si se tepel z Lahi in jim klestil butice, nisi imel kobilice. Takrat si služil gospoda majorja in si krotil po tri konje. Kupi, kupi, Tomaž!« mi nekaj pravi. No, tako sem jo kupil. Dobro nam bo služila. Moji Katri in Nežiki ne bo treba voziti jajc in masla v Dvor in plačevati voznine. Vozil bom sam naravnost v Ljubljano. Še s teleti začnem kupčevati, boš videl.“

„Koliko si pa dal, Tomaž?“ je vprašal črevljar.

„Štirideset goldinarjev. Ni draga kobilica. Poznam konjsko kupčijo. Dober konj velja po dvesto, tristo goldinarjev.“

„Tomaž, cigani so te opeharili.“

„Mene? Svoj živ dan me ni nihče zvodil za nos. Osem let sem bil vojak, gospoda majorja sem služil in lahko bi ostal pri njem do smrti, pa se mi je zahotelo po domu.“

„Tomaž, vedno uganjaš neumnosti. Danes si tudi napravil veliko bedarijo.“

„Nevoščljiv si mi, Miha. Povsod je vrag raztresel nevoščljivost. Vesel sem, vesel. Bolje se mi zdi, da so mi cigani prodali kobilico, kot če bi mi gospod major podaril zlato uro. He hojladri, hojladra, spet sem vesel, na starost bom šele živeti začel.“

„Saj si tudi ti pil, Tomaž! To je lepo, da nisem sam vinjen.“

„Po kupčiji moraš piti likof. S ciganom Janezom sva ga spraznila par litrov, a to mi ne de mnogo.“

Bližal se je večer. Solnce je z zadnjimi žarki poljubljalo hribe in gore. Krvavordeči trakovi so padali črez vasico, ki je slonela ob rebri. Zdelo se je, da od zahajajočega solnca teče gorka kri na zelena drevesa in orjaške gromadine skal. Ljudje so se vračali s polja, upehani in zdelani, a zadovoljnih obrazov. Na vratih so postajale ženske, radovedno gledale in poslušale otročji krik in Tomaževe glasove.

V gorenjem koncu vasi se je ustavil sprevod pred visoko hišo z dolgim dvoriščem. Pod stopnicami je stal majhen ročen voziček. Večji voz je bil polomljen in že morda pet let ni služil svojemu namenu. Na desno se je dvigala majhna koča z vrtičkom. Tu je domoval godec Fatuznik s svojo staro materjo.

„Doma sva, Luca! Kar v hlev te denem poleg rumenke. Prostora boš imela dovolj.“

Na dolgem, lesenem hodniku pred hišo se je pojavila žena suhih zarjavelih lic in nagubanega čela. Odeta je bila v pisano, na več mestih zašito krilo, črn moderc je zakrival upadla prsa in rokavi bele srajce so bili zavihani do lakti. Na glavi so svetili v črnih kitah že sivi lasje.

„Kaj si pa pripeljal k hiši?“

Začudeno je pogledala žena Tomaža in se skoro nehote nasmehnila.

Šum je utihnil, le otroci so se drezali in smejali.

„Katra, kobilo sem pripeljal, da ti ne bo treba voziti in plačevati voznine. Vozil bom v Ljubljano sam; še obogatel bom.“

Pripovedoval je vso zgodbo svoje kupčije in se dobrikal ženi.

„Tomaž, kaj si naredil? Norec, norec, ti pravim. Štirideset goldinarjev, ti moj ljubi Bog! Ogoljufali so te. Ali ne vidiš, da živinče ni vredno piškavega oreha. Predno mine štirinajst dni, ti pogine.“

„Katra, o tem mi molči! V vojski sem bil in sem razumen človek. Pri nas se kobila zredi. Cigani so jo tepli, zato je revica tako suha kot star podplat.“

„Kaj ji pa daš jesti? Oh, ti ljubi moj Bog, tak mož, tak mož!“

Prišla je na dvorišče in se vstopila pred Tomaža.

„Jesti, jesti, Katra? Turšice in sena.“

„Saj moramo turšico kupovati sami zase. Ali si padel na glavo Tomaž?“

„Pravim, le tiho bodi! Vojak sem bil in vem, kaj se spodobi. Zapil ne bom in tebi bo v prid, voziti ti ne bo treba. Zdaj mi molči! Stara si in voziš težko.“

„Spet si se napil.“

„Nič napil. Za likof sem dal.“

Prišla je na dvorišče Nežika, Tomaževa hči. Škaf vode je nesla od vodnjaka in radovedno postala za hip. Bila je veliko, krepko in zdravo dekle, rdečih lic in plavih oči. Marsikdo je rad pogledal za njo,

a zmenila se ni za nikogar. Pač, godec Fatuznik ji je bil všeč, in imela ga je rada. Dogovorila sta se, da se vzameta. Tomaž pa ni bil posebno zadovoljen z godcem.

Nežika je takoj spoznala, kaj se je zgodilo, a rekla ni očetu niti besedice.

„Mati, pojdite v hišo! Ne prepirajte se vpričo ljudi!“

Tako tiho je rekla te besede, da jih je komaj čula mati. Katra je poznala moža in je šla.

Tomaž je odprl vrata in pognal kobilico v hlev. Počasi in leno je stopala in kimala z glavo, otroci in ljudje so se pa smejali in razkropili.

Zazvonilo je Ave-Marijo, ko je Tomaž sedel za mizo, zadovoljen in vesel kot že ne dolgo. A to ni trajalo četrt ure. Iz kuhinje sta prišli žena in hči z žganci in zeljem.

Pomolili so pred jedjo, potem se je pa začela pridiga.

„Koliko sem pretrpela pri tebi! Zapravljal si in pil, dokler si imel denar. Ponoči sem te vlačila iz obcestnih jarkov in te prosila, da bodi pameten. Samoglav si bil vedno. Nobeno mazilo ni pomagalo, dokler niso prodali vse.“

„Žena, ali si zopet začela? Saj si lahko zadovoljna: prepisano je nate, le užitki so moji. Pravim, grdo so delali z menoj pri sodniji. Našuntala si jih ti!“

„Jaz sem jih, da, jaz, ker sem ljubila otroke. Ti si pa hodil domov pijan in si jih strašil, da so potem umrli.“

„Ali te je vrag obsedel nocoj? Pet imava živih, vsi so zdravi in čili, sinova sta v Ljubljani pri železnici. Ali se jima ne godi dobro? Micika se je poročila v Dvor, dobro ji je. Meti tudi ni nič hudega na Vrhniki; osem goldinarjev služi na mesec. Nežiko vzame Fatuznik. Tako hočeš ti, ki vedno brusiš čeljusti nad menoj. Meni ni prav. Res je, da ima lepo kmetijo, da z godbo nekaj zasluži in da je zal fant, a nemaram ga posebno. Učiti hoče mene — starega človeka. A naj bo, kakor hočeš. — Otroke imam tako rad kot ti. Če je pa umrl Lojzek, je Bog tako hotel. Majhen je bil in vedno je jokal. Saj je v nebesih. — Stara, vesela bodi! V Ljubljano bom vozil in pasel kobilico. Voz popravim in kupim novo zavoro, oje in kobili komat.“

„Ti, ti, vreden si, da bi ti stolkla glavo. Denar si zapravil.“

„Da, da, denar ste zapravili, mesto da bi hranili za balo. Prav nič vam ni zame in za mater. Vse bi pognali po grlu in berači bi bili danes, da ni mati delala in trpela in pričela kupčije.“

Tako sta ga zbadali pri večerji, da se je razjezil. Udaril je po mizi, da sta se ustrašili in utihnili.

„Tiho, pravim! Po Ogrskem in Laškem sem hodil. Z baroni sem pil in korporal sem bil. Konje so me pošiljali kupovat; vedeli so, da znam izvrstno barantati. Dobro vem, kaj sem kupil. Mislita, če ni bilo konja v vasi, od kar je umrl rajnki Peter Jeklen, mislita, pravim, da ne sme nihče rediti konja, tako kobilico bi imel rad vsak. Nevoščljivi sta mi, nevoščljivi. Vsi so mi nevoščljivi. — Tiho, pravim; pri jedi ima še pes mir.“

Vdali sta se v usodo in molčali.

* * *

Tomaž je učil kobilico voziti tri dni. Opraviti je imel z njo kot otrok z igračo. V nedeljo popoldne je stal sredi dvorišča s pipo v ustih in širokim klobukom na glavi.

„Tako, voz je pripravljen, Katra. Zdaj le znosi z Nežiko jerbase nanj!“

„Ali bi, ali ne bi,“ si je mislila Katra. „Morda še kobila ni nikoli vozila in zvrne jajca in maslo. Naj bo, kar Bog hoče. Poskusim.“

In začela je nositi jerbase na voz, jajca je zavila v slamo, vsako posebej. Nežika ji je pridno pomagala.

Solnce je pripekalo, vse je ždelo v nedeljskem miru. Le zdajinzdaj se je začul glasen smeh izza hiš, kjer so sedeli v senci možaki sosedje in vasovali. Doli na travnikih so skakali otroci; lovili so slepe miši, dekleta so pela nekje za gozdom. Tiho in skoro boječe je hitela pesem črez dolinico:

„Rasti, rasti rožmarin,
ti deviški drag spomin.
Rožmarin ima svoj duh,
naj bo zelen al' pa suh.“

Pri Mačku v gostilni je bil glasen šum. Čuli so se hripavi glasovi in fantovsko petje.

Za vasjo je tekel potok, kot srebrna nit se je vil črez polje, za hip se je izgubil v gostem lesu in se prikazal daleč za lozami. Na bregovih je rastlo vrbje in vitki topoli so metali hladno senco na žuboreče valove. Po logih so peli ptički svoje melodije in s pašnikov so odmevali kravji zvonci.

Tomaž je pogledal na nebo in srce se mu je vzradostilo.

„Lepo noč bom imel. To bo prijetno voziti. Saperlot, Katra, hiti, hiti! Še kurnik na voz!“

Štiri ujete kure so zafrofotale s perotmi, velik in ponosen petelin se je žalostno tiščal v kotu, kot bi se zavedal svoje usode. Vsa bojevitost preteklih dni je izginila iz kljuna in ostrih krempljev. Bil je podoben obstreljenemu jastrebu, ki ga zadene lovčeva krogla, da pade v prepad.

„Vse v redu, le Luco oširam in mahneva jo.“

„Tomaž, pojdem jaz s teboj, ne?“

„Prav nič te ne rabim. Kaj, da mi boš delala zgago! Dovolj si mi že, pa mi jo še hočeš. Cel teden sem poslušal tvoje litanije.“

„Tomaž, v strahu sem, da se kaj zgodi. Zraven grem, da se naučim voziti.“

„Kaj, kaj? Misliš, da sem kupil Luco zate? Zase sem jo kupil, sam bom vozil. Ali bi se rada čeperila in bahala po Ljubljani? Ne boš se, Katra. Vojak sem bil osem let, korporal sem bil in poslušali so me možje, pa bi me ne ti? Kdo je glava? Bog je rekel: „Mož“. Zato delaj, kar ti ukažem. Doma ostaneš. Če ne ubogaš, te stepem kot podgano. Poznaš me dobro.“

„To ti povem: če se zgodi kaka nesreča, če se ti prekucne voz, boš plačeval škodo. Redim te, oblačim, še v posteljo sem te morala včasih spravljati, ko si bil pijan. Po zimi si ležal cele tedne na peči, jaz sem se pehala.“

„Kaj pridigaš in meni, takemu možaku?“

Iz hiše je stopil godec Fatuznik, širokopleč in zdrav kot riba v vodi. Naravnost na Tomaževo dvorišče je krenil, potrepal starega samoglavca po rami in mu govoril na srce:

„Ne prepirajte se, oče! Lepo se dogovorimo, saj smo ljudje in prijatelji.“

„Kdo se prepira? Baba ne bo ukazovala človeku, ki je bil v vojski in je pobil toliko Lahov, kot je miši v starem mlinu. Nikogar se ne bojim, staro sabljo vzamem in prekoljem vsakemu rokomalhu glavo, če se predrzne nagajati.“

„Jože, pregovori ga ti! Lej, matere ne pusti s seboj, sam pa težko proda," je prosila Nežika.

„V Ljubljani sem pogosto in poznam vsako luknjo. Žena ne bo ukazovala, radi veljave je ne pustim, ne in ne."

„Pa ne, oče. To uvidite vendar, da je pametno, če gre kdo z vami. Kaj pa, če bi šla Nežika?"

Pomišljal je Tomaž nekaj časa, potem pa rekel počasi:

„No, dekle naj že gre, ali Katre ne maram in ne maram."

Katra je bridko vzdihnila in odšla v hišo. Jože Fatuznik se je nehote nasmejal Tomažu.

„A ne smeš si domnevati, Jože, da velja tvoja. To misel sem imel že prej v glavi. Nežika je dekle, da malo takih. Ne zaslužiš je, preveč se bahaš s svojim znanjem. Če si bil dragonec in si se naučil kovati konje in poznavati konjske bolezni, zahvali Boga. A jaz tudi nisem zadnji."

„Oče, čas bo napreči. Pojdite popit kavo!"

„Res, res, napreči bo treba in popiti tisto čobodro. Rajši bi snedel kos pečenke ali klobase, pa če ni, ni."

Šel je v kuhinjo, vzel skledico kave, nadrobil kruha in pojedel.

Nežika je med tem plela šopek svojemu Jožetu, ki ji je šepetal sladke besede. Pripela mu ga je za klobuk, se mu nasmehnila in izginila v hišo, da se odpravi za pot.

Godec je šel po vasi in radost je bila v njegovi duši. Nikoli ni bil tako vesel na svatbah, ko je godel.

Tomaž je stopil v kamro, snel s stene staro rjavo sabljo, s katero je tolkel Lahe, odprl skrinjo, vtaknil v žep mošnjiček, poln denarja, za pas si je del mošnjo tobaka, v suknjič porcelanasto pipo, iz katere je kadil le ob slovesnih trenotkih, in zapustil hišo.

Napregel je. Nežika je sedla na voz, Luca je potegnila. Nekako ponosna je bila na nov komat in svetlo rumeno kovanje, na bele šire in črne lepe vajeti.

„Katra, srečno! Dobro varuj!"

„Pazi, da se kaj ne zgodi. Nesreča nikjer ne počiva."

„Nesreče se ne bojim. Luco sem učil voziti tri dni in brez skrbi sem."

Pognal je in stopal zraven kobile. Voz je zaropotal, v kurniku so se oglasile kokoši in petelin je nagubančil vrat, kot bi hotel v slovo zakukurikati.

Ljudje so postajali ob poti in si šepetali: Zredil ni Luce v enem dnevu. Tako je suha kot bi jedla pol leta same trske. Otroci so se vsuli za vozom, Nežika jih je podila. A paglavci so imeli še več poguma in dolgo iz vasi so spremljali med truščem in krikom voz, Luco in Tomaža.

„Nevoščljivi so mi. Nihče v vasi nima konja, samo jaz."

Daleč je že pripeljal na polje in še vedno je bil zatopljen v svoje misli. Otroci so se poizgubili po brajdah, kjer so rastle rdeče črešnje. Splezali so na drevje in obirali zrelo sadje. Mlada trava je valovila v lahnem vetru, božajoči solnčni žarki so trepetali na kristalnih valovih bistrega potoka.

„Čemu bi hodil?" si je mislil Tomaž. Sedel je poleg Nežike na plah, ki je pritrjen na lestve, in malomarno držal za vajeti.

„Pazite, oče, na zavoro in vajeti!"

„Ne boj se, dekle!"

Peljala sta nizdol po strmih ridah, zavora je držala malo. Luca je vlekla leno in počasi.

Poleg ceste so pasli pastirji, vriskali so in peli, in ko so zagledali smešno Luco, so začeli vpiti in se smejati. Živina je radovedno gledala, par junic je jelo bežati. In predno je mogel Tomaž krepko prijeti za vajeti, se je splašila Luca in zdirjala z jajci, maslom, kurnikom, Nežiko in Tomažem, da je voz odskakoval. Vajeti so spolzeli Tomažu iz rok, zavrl je dobro. A Luca se ni brigala za zavoro, dirjala je in dirjala. Nežika se je tresla strahu, ko so prišli na ovinek. Par metrov globoka škarpa je zijala na eni strani, na drugi je ležal jarek. Tomaž je vpil, kobilica se je še bolj plašila. Močan sunek ob kamen in voz je ležal preobrnjen, Tomaž in Nežika sta padla v jarek, Luca je obstala.

„Prokleti pastirji!" je godrnjal Tomaž, opraskan po rokah od peska. „Lepa reč, vraga!" In obdelovati je začel z bičem ubogo Luco, da je kar skakala.

„Ne tepite živali, saj nič ne pomaga. Krivi ste sami. Zakaj niste pazili?"

„Kdo pravi, da nisem pazil? Nesrečen kraj je to. Pred dvajsetimi leti se je obesil na onem hrastu star berač in zdaj straši vsako noč; morebiti mi je zacoprano. A kaj hočemo: Nesreči se je treba prilagoditi kot lisica ozki luknji."

Vzdignila sta. Tedaj se jima je nudil čuden prizor. Iz jerbasov se je razletelo masla na vse strani, jajca so ležala po tleh pobita, kurnik se je odprl, petelin in kokoši so zletele na travnik. Razkoračil se je petelin in zakukurikal, da se je razlegalo daleč.

„Moj Bog, moj Bog, kaj bo. Maslo se popravi, ker je zavito. Ali jajca, jajca! Tristo jih je bilo. Kakšna izguba. In putke, putke! Lovit jih pojdite!"

Prileteli so pastirji gledat nesrečo. Tomaž je prijel bič in začel vpiti:

„Lumpje, kdo vas je učil? Ali vidite, kaj ste storili?"

„Oče, po toči ne pomaga zvoniti. Pastirji naj love putke in petelina!"

„Paglavci, kokoši lovite in petelina! Glejte, da bodo kmalu v kurniku!"

Črez dobro uro je Luca zopet vlekla voz. Bil je malo laglji; jajc in petelina ni bilo treba voziti. Lov nagajivih pastirjev na ponosnega pevca je bil brezuspešen.

„Da bi le ti vragi molčali v nesreči! Če zve Katra, bo pridiga."

„Zvedeti mora, kaj pa mislite. Jajca so bila materina."

„Ne povej ji, Nežika! Svileno ruto ti kupim."

„Predno se midva vrneva, bo vedela vsa vas."

Udaril je po Luci; suho kljuse je vleklo, da je bilo mokro kot miš.

Kako je Tomaž vozil od tu do Ljubljane, če je rabil svojo sabljo in kolikokrat je ustavil pred hišo, kjer Bog roko vun moli, o tem molče viri. Dobro pa živi v spominu vest, da je moral dati maslo polovico ceneje kot ga je prodajala Katra, da je zato robantil in klel, Nežika pa je jokala in da je Luca čutila vso moč Tomaževe roke in jeze, ko je vozila prazne jerbase, nakupljeno kavo, cvibe in sladkor, par potovk, očeta in hčer proti domu. Na cesto je pripekalo solnce, vozniki so vodili polagoma svoje konje, Tomaž je pa tolkel z bičem, da je Luci kar dlaka odletavala in je dirjala, kot bi jo podili kračuni.

* * *

Mrak je padal na vas, ko je Tomaž ustavil pred hišo. Bič je počil in zletel na jerbase, voznik je stopil na tla.

„Hvala Bogu, doma sva!“

Nežika je šla v hišo, na hodniku se je prikazala Katra. Jeza in nevolja ji je sijala iz oči.

„Ali si pripeljal? Radovedna sem, če si še cel. Škoda bi ne bilo, če bi se pobil s kobilo vred. Tako neumnost narediš. Za pet svatb jajc si pobil. Ali te ni sram?“

„Nič me ni sram. Starega vojaka je samo takrat sram, če mu sovražnik ukrade puško in sabljo. Meni se ni zgodilo nič takega. Zdrav sem prišel domov, zdrav na duši in telesu. Trpel sem veliko, veliko, trpljenje je naš delež; Bog Sin je tudi trpel in odrešil ves človeški rod. Le glej, Katra, res je to. Sv. pismo znam dobro in vojaške postave bolj kot cela vas, pa nisem hodil nikoli v šolo.“

„Ne čenčaj o sv. pismu in vojaških postavah! Kaj je z denarjem, kako si vozil? Kolikrat se je prekucnilo do Ljubljane?

„Ne govori, Katra. Nesreča nikoli ne počiva; treba se ji je vdati. Narejeno je bilo kobili, zato se je prekucnilo in pastirji so bili krivi.“

„Ne blebetaj, Tomaž! Kobilo v hlev, potem večerjat! V Ljubljano si peljal prvič in zadnjič.“

„Kaj? Ti boš ukazovala staremu vojaku?“

Katra je izginila v veži. Tomaž je pa govoril še dolgo sam s seboj.

Ko je privezal Luco poleg rumenke, se je hudo prestrašil. Kobila je legla in začela težko dihati.

„Kaj je to? Luca, Luca, ho, ho! Ali ti je slabo, slišiš? — Po vode, po vode!“

Hitel je v hišo in prevrgel kotel. Zajel je v veliko skledo vode iz škafa in vpil na ženo.

„Luci je slabo. Težko diha in zelene pene ji teko iz gobca. Pojdi pogledat!“

„Če takoj pogine, ne grem. Naj le pogine!“

V vežo je stopil Miha Strah. Prišel je po kavo, ki so mu jo vozili Klinarjevi iz Ljubljane. Pogledal je Tomaža in se nasmejal.

„Kaj pa uganjaš, Tomaž?“

„Kotel prevrača in o Luci nekaj sanja.“

„Tiho, žena! Luci je slabo, politi jo moram z vodo.“

„Beži, beži, pa ne res!“

„Res, res, pojdi pogledat!“

Šla sta v hlev. Na dvorišče je stopil godec Fatuznik. Pogledal je z njima in šel v hlev.

„Dober večer, oče! Kaj uganjate s kobilo?“

„Poglej jo no, kakšna je. Oh ti uboga živalica! Polil sem jo z vodo.“

Godec je potipal Luco in jo natančno ogledal. Voda je tekla od nje in močno je sopla. Zmajal je z glavo.

„Žival pogine v pol uri, pregreta je. Škoda, škoda.“

„Ti pa veš! Ni mogoče, ni mogoče.“

„Znabiti je res, Tomaž. Ali si podil?“

„Miha, tiho bodi! Ho, ho, Luca! Jej, jej kaj bo?“ Zopet je vrgel curek vode po hrbtu.

„Ves trud je zaman, oče. Ubijte žival, da bo manj trpela!“

„Nič ne veš, nič ne veš. Vojak sem bil, v vojski in korporal. Vun pojdi! Nevoščljiv si mi. Ubil da bi kobilico, ubil!“

Godec je odšel v hišo. Prišlo je gledat par otrok, ki so raznesli novico o Tomaževi nesreči. Staro in mlado je priletelo in opazovalo ubogo žival, ki je suvala z nogami, bila z repom in glavo ter čudno vila oči.

„Pomoč, pomoč! Fatuznik, kje si?“

A ni ga bilo iz hiše.

„Ljudje, svetujte! Uboga Luca, uboga Luca!

Stopical je okrog kobile, kot bi stal na žerjavici.

„Puščaj ji,“ svetoval je nekdo. Tomaž je prijel nož in kobili se je pocedila iz ušesa kri.

„To ne pomaga. Tavžentrož ji skuhaj in olja ji vlij v gobec!“ je prigovarjalo suho ženšče s pisanimi očmi in špičastim nosom.

„Nič, nič, že vem, kaj pomaga. Tobaka ji dam. Primite za glavo!“

Štiri krepke pesti so zagrabile za glavo, jo obrnile navzgor. Čevljar Strah je odprl gobec in Tomaž je iz svoje mošnje ves tobak vsul na kobilin jezik. Žvečila je nekaj časa grenko zelišče, potem ga je pa vrgla pod jasli. Črez pet minut je poginila.

Ko je to opazil Tomaž, ni mogel verjeti. Pokleknil je poleg njene glave in posluhnil. Nikakega diha ni bilo več.

„Luca, moja draga Luca! Ali sem te preveč? Kako mi je hudo! Tako veselje sem imel s tabo. Rad sem te imel in mi narediš tako žalost. Daleč sem bil od doma, v vojski sem bil, a tako žalosten ne zlepa.

Dve solzi sta se potočili po rjavem licu, z rokavom jih je skrivaj obrisal in gladil mrtvo Luco.

„Tomaž, ne žaluj, kot bi ti umrla žena.“

Spomnil se je, da mu je žena privoščila nesrečo. In jeza ga je pograbila.

„Kaj žena, kaj Katra!“ Zacoprala je žival, s pogledom jo je zacoprala. Kaj me pogledate? Res je, res. In Fatuznik ji je pomagal.

Iz hiše so prišli Fatuznik, Katra in Nežika. Prerili so se med ljudmi do Tomaža.

„Tomaž, jezik za zobe!“ je začela žena. „Žival podiš in tepeš, jajca pobijaš, potem me dolžiš coprnije. Tvoja pamet je zacoprana.“

„Ah, moja Luca, moja kobilica!“ je jadikoval. „Vse veselje je minilo.“

„Ne bodite žalostni oče! Žival najbrže ne bi živela dolgo. Stara je bila in zbita.“

„Stara zbita, revica, zdaj je pa mrtva.“

Dolgo ni bilo mogoče utolažiti starega vojaka.

* * *

Pristaviti mi je le še malo. Pod jesen se je poročil godec Fatuznik z Nežiko. Tomaž je živel še dolgo in delal ženi skrbi do sivih let. Ostal je stari grešnik. Šele, ko je obnemogel in začel misliti na smrt, je presedel cele dneve za ognjiščem in molil. Prihajala je Nežika v vas s svojimi otroci in Tomaž se je igral z njimi. Delal jim je piščali, puške in sablje iz lesa in jim pripovedoval o vojski.

Ringa - raja.

Kako je Zdravljič kunce ali domače zajce gojiti učil.

(Kraševec izpod Žekanca.)

I.

„Zdi se mi, da se pri našem sosedu Zdravljiču večkrat kaj pogostijo“ — pripoveduje Vinko Urbaničev pri navadnem razgovoru na križadi v nedeljo popoldne. „Že nekolikokrat mi je iz njih hiše prijetno zadišalo, ko sem šel mimo.“

„Ne vem, kako si morejo ti ljudje večkrat kaj boljega privoščiti“, opomni Skončen, „saj niso ravno premožni. Varčni so pa res in pridni. Njega ne vidimo posedati po krčmah, pač pa vidimo večkrat nesti kaj na prodaj, ali ne vidimo jo, da bi meso in pečenko kupovala. Stradajo pri Zdravljiču tudi ne, kakor se vidi na celi družini, ker so vsi zdravi in brhki.“

„Čuješ, Vinko,“ oglasi se Kovačev, „morebiti si takrat duhal pečenko, ko si se ponoči prebudil in hitel cerkev odpirat in zvonit, misleč da je jutro, pa še polnoči ni bilo? Gotovo si prej sanjal o mesu in pečenki, pa si mislil, da jo res duhaš?“

„No, vidiš ga, še ti se norčuješ iz mene. Ni bilo takrat, ne, ker sem preveč hitel, da ne zamudim; nego je bilo baš danes po kosilu in tudi prej večkrat in to črez dan.“

„Kaj, meso in pečenka pri Zdravljiču?“ vmeša se v razgovor Okičev. „Pri nas pa ni še v nedeljo in praznik drugo kakor repa in kaša ali pa krompir v oblici. Prav dobro bi bilo, da nas kdo nauči dobiti mesa — brez denarja. Pojmo k Zdravljiču, ta nam bo povedal že kako, saj je dober in postrežljiv človek.“

Mešaželjni ljudje se hitro odločijo za ta predlog in se podajo k prijaznemu sosedu. Po lepem krščanskem pozdravu reče Kovačev:

„Slišali smo, da si v vaši družini večkrat privoščite kako boljše kosilo, pa bi radi zvedeli to vašo skrivnost, da si znamo tudi mi brez posebnih stroškov poboljšati hrano!“

„Prav rad vam razodenem to skrivnost, da si pomagate. Jaz si priredim meso doma sam; večkrat zakoljemo kakšnega zajčka.“

„Kako ga pa ulovite, da vas nikdo ne zasači, ker potem bi bili zajci predragi?“ reče Urbaničev.

„Lovski čuvaj naj bo le brez skrbi, dragi moj Vinko. — Jaz ne koljem divjih zajcev, nego redim domače, bi rekli mi Kraševci: pitane, domače zajčke, ali kakor se pravi: kuniče — kunce. Ravno sem pripravil zopet nekaj zabojev, katere ste gotovo opazili na dvorišču, ker se je žival pomnožila.“

„Kaj take zajčke vi redite, pa še celo v zabojih?“ — začudi se Slamčev. „Mi smo jih tudi nekdaj imeli po hlevu, kjer so vse prerili in izpodkopali; bili so zelo mali in krŽljavi, bolj za igrače otrokom; tako meso se nam je gabilo — pa smo jih zatrli.“

„Prav ste imeli, da ste tako zalego zatrli, ker tako se kuncev ne goji. Pa kakor vidim, se vam kunčje meso gabi, ali je prav dobro in tečno, samo če so kunci dobrega plemena. Pokazal vam bom potem moje živali, pa boste videli, kako so lepe in velike zlasti one s klampavimi ušesi, to je vse kaj drugega, kakor ona krŽljavina po hlevih. Jaz redim vse v zabojih, kakor so me naučili in kakor sem čital, da mora biti. Pri nas se ta koristna žival, in način, kako jo treba gojiti, premalo pozna; drugod so mnogo napredneji v tem. Bral sem, da odredijo na Angleškem vsako leto ogromno število kuncev, kar pa vendar ne zadostuje tamkajšnjim potrebam. V samem Londonu se jih pokolje okolo 500.000 na teden, in dovažati jih morajo tudi iz inozemstva. Tako jih pripeljejo parniki iz mesta Ostende v Belgiji vsaki teden do 300.000 v London.“

„Ali imajo pa Angleži dober tek in velik želodec,“ reče začudeno Okičev.

„Nič se ne čudite, Miha, pomislite, da ima London črez 5 milijonov prebivavcev,“ nadaljuje Zdravljič, „in poleg kuncev pojedó še kaj drugega. — Kaj pa na Francoskem? Samo v Parizu, ki šteje 3 milijone ljudi, se jih pokolje vsaki teden poprečno 200.000; posamezne gostilne jih potrebujejo vsaki dan od 300 do 500. Kilogram kunčevega mesa stane na Francoskem okoli 80 vinarjev. Tam odredijo na leto na milijone kuncev, ki donesejo zopet lepe milijone dobička. Mnogi posestniki dobijo dva do tri tisoč frankov na leto od kuncev, vrh tega imajo tudi sami dobro pečenko. Z rejo kuncev se pečajo zelo tudi v Belgiji, kjer imajo veliko tvornico za strojenje in barvanje kunčjih kož, v kateri je zaposleno več sto delavcev. — Ob času nemško-francosko vojske (1870—71) opazili so nemški vojaki na Francoskem lepo urejene kuničnjake ter so pokušali tudi meso, ki se jim je tako dopadlo, da so začeli potem tudi sami doma kunce gojiti. Tudi v našem avstrijskem cesarstvu so se začeli že pridno s tem baviti, najbolj na Češkem in Moravskem, potem tudi na dolnjem in gornjem Avstrijskem. Gibati se je začela hrvaška vlada za to, katera goji in razprodava za pleme kunce v Božjakovčni in v Zagrebu je napravila kuničnjak, kjer se neki učitelj s tem peča, ter je napisal posebno knjižico o tem in lani je izdalo tudi društvo sv. Jeronima (podobno naši družbi sv. Mohora) knjigo o reji kuncev. Čehi imajo posebno strokovne liste o tej stvari in tudi že dve tvornici za strojenje in barvanje kož.“

„Poglejte,“ reče Kovačev, „kako so drugod napredni, mi pa v koristnih stvareh tako zaostajamo. Prav hvaležni smo vam, stric Zdravljič, za vaše pripovedovanje, prosimo, le nadaljujte.“

„Razume se po sebi, da more kunce rediti samo ta, kateri ima doma potrebne hrane za to; ako bi jo moral kupovati, ne bi se mu izplačala. Za nekoliko teh koristnih živalic prerediti pa dobi tudi najrevniši kmet zadosti hrane, ker ta žival ni izbirčna. Zato si more vsakdo lahko nekoliko kuncev držati, ako ima mali kos zemljišča, ali kaj vrta na razpolago. Ker niso na pr. tudi železniški stražniki brez tega, zato čujem, da jim železniško ministrstvo v posebni okrožnici gojenje kuncev priporoča.

Glede kunčjega mesa bodi povedano, da ima samo za tri odstotke manj hranljivih tvarin v sebi nego tolsta govedina; ima jih pa več, kakor kuretnina. Kakor ste mogli že iz prejšnjega pripovedovanja se prepričati, ima tudi koža svojo vrednost. Lahko se reče, da tudi najslabšo kožo more klobučar porabiti. Da, še celo dlako, ki kuncem odpade, nekateri pobirajo, da jo prodajo. Seveda niso pa vse kože enake vrednosti; ta je odvisna od različnega plemena kuncev, katere ponekod redijo zlasti zavoljo kože.

Kunci dajejo tudi dober gnoj, zlasti za vrte, metriški cent ali kvintal je vreden 2—3 krone.“

„Stric, vi pa znate tako mično pripovedovati", reče Kovačev, „da bi vas človek kar do polnoči poslušal. Vidim pa, da ne smemo vaše dobrotljivosti in postrežljivosti zlorabiti. Dovolite torej, da se vrnemo v nedeljo zopet."

„Le pridite, ker imam vam še mnogokaj povedati in pokazati. Za danes bo pa res zadosti, ker moram kmalu žival nahraniti. Z Bogom torej, na svidenje v nedeljo."

II.

Sosedje so držali besedo. Drugo nedeljo se zberejo zopet pri Zdravljiču.

„Danes nas je prišlo pa več kakor zadnjič," reče Kovačev. „Pripovedovali smo ljudem, kar smo od vas lepega slišali, in da boste danes nadaljevali, pa se želijo tudi drugi poučiti."

„To me prav veseli, da vidim tako ukaželjne ljudi. Vsekako je bolje, da se takoj o čem koristnem razgovorimo, kakor da bi v krčmi čas, denar in zdravje tratili. Koristno in Bogu je všeč, da se nauči človek kaj bolje hrane pripraviti in kakšno kronico pridobiti ter kaj lepega poslušati, kakor se pa s pijačo in praznimi razgovori kvariti. Da pa časa ne zgubljamo, pojmo pogledat, kje in kako jaz kunce redim. Bodete videli, kako je vse to enostavno in preprosto, skoro brez vsakih stroškov."

Sosedje odidejo sè Zdravljičem na dvorišče; pri gospodarskem poslopju vidijo malo lopo, pod katero je nekoliko preprostih zabojev z mrežo od spredaj; bili so pobeljeni tudi od znotraj. Zaboji niso ležali popolnoma na tleh, nego eden vrhu drugega, dolnji so bili z drvom podloženi. Streha nad njimi je bila toliko široka, da je mogel človek lahko pod njo pred zaboji stati. V vsakem zaboju bil je po en kunec, ali stara z mladimi; v enem večjem pa je bilo polno nekoliko odraslih mladičev.

„Te zajčje hišice so lepše pobeljena kakor moja; ali so kunci tako gosposki?" reče Okičev.

„Bolje je," odvrne Zdravljič, „če se zaboje včasih pobeli in pomeša med apno malo karbola, ker s tem se prepreči marsikatera bolezen. Kakor vidite, niso ti zaboji nikakšna umetnost. Lahko jih dobite pri vsakem trgovcu za nekaj vinarjev. Naj bodo približno meter dolgi in 50 do 60 centimetrov globoki in visoki. Za samice, katere imajo mlade, so lahko tudi nekoliko daljši; še obilniši pa naj bodo za mlade, ko se jih odstavi, da se morejo bolj gibati. Še bolje je pa, če imajo nekoliko prostora pred štalico, da se morejo preskakati. Sprednja stran naj bo vsaj za polovico z mrežo zaprta, druga polovica pa z desko, katera služi za vrata. Zaboj, v katerem biva samica, se znotraj razdeli še z desko na dva neenaka prostora; večji je za mater, v malem pa, ki naj bo za vratmi, izležejo se mladi. Na deski, ki deli prostore, napravi se zadostna luknja, da lahko ide stara k mladim. Ta prostor naj bo temen. Še bolje pa je mesto pregraje postaviti samicam v hlevček, ko imajo izleči, drugi mali zabojček, ali nekako skrinjico, 60 do 80 *cm* dolgo in okoli 35 *cm* široko in visoko, brez dna in pokrov naj ne bo pribit; na stranski deski pa naj bo primerna luknja. Gornja deska ali pokrov pa zato ni pribit, da se more lahko pogledati, če je kak mladi poginil. Kakor vidite, je vsak odrasli kunec v svojem prostoru, ker bi se včasih tudi do krvavega stepli, ako bi vsi skupaj bivali, zlasti samci, in še mlade bi požrli. S tem se pa tudi prepreči, da se samice prepogosto ne oplodijo in da niso ne mati in ne mladi preveč od drugih nadlegovani, radi česar mladi lepše napredujejo, zlasti dokler še sesajo.

Zaboje se postavi lahko v hlev, ali pa na kak drug primeren kraj, kakor tukaj vidite, ali prostor mora biti zračen, suh, svetel in ne izpostavljen prepihu. Prepih škodi kuncem, zlasti mladim, dokler še sesajo. Glede mraza se ni treba toliko bati, ker kuncem škodi bolj vročina, kakor mraz. Če je premrzlo, zagrne se zaboje s starimi vrečami ali s slamo, vendar treba pustiti vedno nekaj svetlobe in položi se v zaboje obilniše stelje.

Paziti se mora tudi na to, da ne ležijo zaboji čisto na tleh, nego da so podloženi in okolo 10 *cm* od tal, da je pod njimi suho.

Da ne prevzamejo zaboji preveč prostora, se jih lahko postavi enega vrh drugega, ali tako, da se ne preceja mokrota iz zgornjih v dolnje.

„Čujete, Zdravljič," pripomni Brezin, „zdi se mi, da so vsi ti leseni hlevčki nekoliko nagnjeni in še celo male jaslice ste napravili tem živalicam?"

„Hlevci visijo radi snage," pomiruje nadalje Zdravljič. „Kunec je zelo snažna žival in se ne valja rad v mokroti, kar mu tudi zelo škodi; zato zmoči bolj en kraj v hlevčku in to čimdalje od tistega, kjer se mu polaga hrano. Radi tega se napravi v tistem kotu nekoliko lukenj in se nagne zaboj, da mokrota laglje odteče. Steljo je dobro tudi večkrat menjati, še zlasti, če ni za odtok dobro urejeno, da bo v hlevu suho. Da se pa les preveč smrdljive mokrote ne napije, je dobro tla namazati s katranom ali pa prevleči jih s okatranjenim lepilom, kakor se ga rabi včasih na kakšnih strehah. Skrbeti treba, da bodo hlevčki čisti in suhi, naj se jih zato včasih opere z vodo, med katero je dobro staviti nekoliko kosov karbola, da se odstrani smrad. Sicer se pa stavi lahko med tednom nekoliko suhe stelje na staro, da more žival na suhem ležati ali sedeti. Za steljo se rabi navadno slamo ali listje. Male žičaste ali lesene jaslice se pa postavijo zato, da hrane, kakor na pr. sena, trave, detelje, žival ne raztepe in potepta, ker ne bi jo potem več jedla. Za vodo pa in drugo hrano se postavijo v zaboje posebne posodice, najbolje glinaste.

Namesto takih zabojev, kakor jih tukaj vidite, napravi se lahko tudi en sam kuničnjak z več oddelki, ali tako, da ne odteka mokrota iz zgornjih v dolnje, nego s posebnim odtokom ven na prosto. Tako se tedaj prirejujejo staje za to koristno žival, če se hoče, da bo dober napredek. Prihodnjič vam bom pa povedal, kako jih je treba odgajati in hraniti in še kaj drugega."

III.

Drugo nedeljo so došli sosedje zopet v obilnem številu. Posedejo se okoli hišnega gospodarja, ki začne nadaljevati svoje predavanje:

„Kakor si prizadene vsak pravi gospodar, da se čimbolje razume v živinoreji, tako si bo prizadeval, da se razume tudi s temi malimi živalicami prav ravnati, da mu donesejo kaj dobička. Najprej treba skrbeti, da se bo imelo zdrav pomladek. Zato treba izbrati za razplod zdrave živali brez pogreškov. Samec, odločen za pleme, mora biti oddeljen od samic. En samec zadostuje tudi za deset samic, potrebno je samo večkrat menjati, da se obnovlja kri in da ne oploduje preveč istih mladih samic, ki od njega izhajajo, ker tako bi postajal naraščaj vedno slabejši. Ker pa večkrat, zlasti v začetku, okolnosti ne dopuščajo rediti toliko samic,

nego morebiti samo po dve ali tri, tedaj ima lahko več gospodarjev skupaj enega samca.

Predno je samec najmanj osem mesecev star, samica pa vsaj šest ali sedem mesecev, naj se jih ne pari, ker so še le v tej dobi zadostno razviti; bolje en mesec poznej, kakor prej, zlasti ako so kunci večje vrste. Ko se opazi, da se želi samica spariti, naj se dene v samčev hlevček, ne pa narobe, namreč samca k samici. Takrat tudi ni dobro pustiti jih brez nadzorstva; in ko se opazi, da se je oplojenje izvršilo, kar se kmalo in hitro godi, naj se jih koj zopet razdeli. Črez 6 ali 7 dni dene se lahko zopet samico k samcu, da se prepriča, če je sprejela, kar se koj opazi, ako samca odbija. Ko se kunce prestavlja iz štalice v štalico, ali ako se jih prenaša, se jih ne sme zgrabiti nikdar za ušesa, nego žival je treba zgrabiti s polno roko krepko za kožo na hrbtu, tako ga vzdigniti in preložiti.

Za 30 ali 31 dni zvali že samica mlade, včasih še dan prej. Kakih osem dni prej postavi se v hlevček ono skrinjico, katero sem že prej opisal, če nima pregrajenega prostora, ker takrat si že začenja pripravljati gnezdo. Zato je treba o pravem času staviti v štalico kaj več suhe, najbolje ovsene slame ali pa sena. Če se to opusti, vrže mlade semtertja po tleh in poginejo. Ko si samica pripravlja gnezdo, znosi najprej na pod slamo ali seno, sredino pa obloži potem z lastno dlako, ki si jo izpuli po trebuhu. Predno vrže, treba jo nekaj bolje hraniti, radi mleka.

Ko je vrgla, zatrpa s slamo ali senom ono luknjo, skozi katero hodi k mladim. Po nekolikem času, a ne prehitro, po nekoliko urah ali po enem dnevu, naj se pogleda v gnezdo, ali ni morebiti katero mlado poginilo. Mrtvo se mora koj odstraniti in uničiti takšne preslabe mladiče, ako se vidi, da ne bodo živeli. Bolje jih je uničiti tudi, kar jih je črez osem ali devet.

Mladi so prvih osem dni slepi. K njim ide stara zvečer in ponoči, zato naj se ne misli, da jih je zapustila, če se je ne vidi črez dan h gnezdu. Ta čas se mora pustiti staro v miru, da se ne plaši, in treba jo večkrat na dan in bolje hraniti.

Po treh tednih začenjajo mladiči zapuščati gnezdo in skakati po štalici ter pokušavati materino hrano. Zato naj se takrat ne poklada kaj trdega. Ko začnejo mladi jesti, davati se jim mora zdravo hrano, ne pa mokro, uvelo ali zmrznjeno zelenjavo, ker bi jim škodilo. Po štirih tednih jedo že vse od kraja.

Po petih ali šestih tednih odstrani se mladiče od matere ter se jih stavi skupaj v kak večji prostor, da se lahko preskačejo, kar jim zelo koristi. Skupaj pa naj ostanejo, dokler niso štiri mesece stari. Takrat je potrebno, da se samci oddelijo od samic, ker počenjajo biti že godni. Samice se lahko pusti skupaj, dokler ni čas, da se oplodijo, ker potem mora biti vsaka zase. Samce treba že prej razdeliti vsakega zase, da se ne stepejo. Najlepše živalice naj se pusti za pleme, druge se pa proda ali zakolje, ko so tri ali pet mesecev stari.

Kunci so zelo plodni, pa vendar naj se ne dopušča, da ima ena samica več kakor po štirikrat ali petkrat na leto mlade. Recimo, da odgoji vsakikrat najmanj po šest mladih, tedaj dojde na leto 24 do 30. Ako ima torej kdo pet samic dobi na leto 120 do 150 mladih."

IV.

Prav pazljivo so poslušali sosedje Zdravljičevo predavanje in želeli še kaj potrebnega zvedeti. Zato se oglasi Žerjalov:

„Ako je ta žival tako plodna, gotovo tudi še precej pojé. Kako pa in s čim jo bomo hranili?"

„Gotovo pojedo še precej ali nič laglje nego hrana. Kunec ni izbirčen; lahko se reče, da pojé vse, kar se mu dá. Koliko odpade na pr. v kuhinji, kar bi se sicer zavrglo, a kuncu dobro dojde, kakor so mu mrvice ali koščki starega kruha, razno kuhano in sirovo povrtje, razni plevel, nikakor pa ne strupena zelišča; trava, seno, detelja, perje od repe, pese, kolerabe, korenja, koža repe, grahove luščine in razna zelenjava iz vrta, ne priporoča se pa sveža salata. Prav radi jedo korenje, katero je zelo dobro za samice, ko dojijo. Daje se jim kuhanega, a ne sirovega krompirja, ki bi jim škodil, kakor je tudi škodljivo zelenje krompirjevo. Sveže detelje naj se jim tudi ne poklada, ker bi jih napihovala. Zadovoljen je kunec tudi sè žitom in otrobi. Predebelo žito se zdrobi ali pa namoči, zlasti za mlade. Po letu se jih hrani boljše zeleno, po zimi bolj s suho hrano.

Zelena piča naj ne bo mokra ali rosna, tudi ne uvela ali zmrznjena. Prehod od zelene hrane na suho in nasprotno, naj ne bo prehiter; takrat naj se daje torej nekaj zelenega in nekaj suhega. Suha hrana je: žito, kruh, seno, detelja, otava itd. To pa naj bo dobro osušeno in ne gnilo, upaljeno ali plesnivo, ker bi bilo škodljivo. Dá se jim včasih tudi zelene veje, zlasti od breze, lipe, jelve, bora, brinja, da glodajo in da si brusijo zobe, lubad pa pojedo. Za kunce je zelo dobro, ako se jim piča menja, to je, da ne jedo vedno ali samo zeleno ali samo suho, ali pa samo eno vrsto hrane, na pr. vedno samo seno. Poleg sena, ki ga dobivajo vsaki dan, naj se jim da nekaj ovsa, pa eno ali dvoje korenje, drugi dan mesto korenja repa itd.

Ako se hoče imeti krepko žival, treba jo tudi dobro hraniti in ne puščati, da bo lačna. Poklada se kuncem po letu trikrat na dan, zjutraj, opoldne in zvečer; po zimi pa dvakrat. Naj se jim položi pa

Prodajalci grozdja v Črni na Koroškem.

V Črni ne raste grozdja nič, a v gorah je zrastla ruda in rudarji jo kopljejo iz temnih globin ter si služijo marsikako svitlo kronico. Tisto vedo sosedni Štajerci in ko je prišel čas trgatve, nanosijo v koših grozdja čez mejo, kjer se potem nastavijo po cesti v dolgih vrstah ter razprodavajo sladki svoj pridelek delavcem, ki so veseli izrednega užitka.

toliko, da bodo imeli od enega obroka do drugega vedno kaj za prigristi; pa ne več položiti, nego kolikor pojedo. Ker je kunec bolj ponočna žival, ki po dnevu bolj miruje in ponoči oživi, zato naj se jim položi več zvečer, kakor po dnevu.

Glede vode treba opomniti, da če kunci dobivajo dovolj sveže hrane, katera ima v sebi obilno mokrote, kakor na pr. kravja repa, korenje itd. tedaj ravno ne potrebujejo vode, vendar je bolje, če se jim je dá, zlasti v vročih dneh. Ko pa dobivajo suho hrano, tedaj potrebujejo vsaki dan tudi vode.

Posebno se mora pa postopati z onimi kunci, ki se jih hoče otolstiti, da se jih laglje proda, ali se dobi več mesa.

Za to so godni kunci po petem mesecu. Zapre se jih v ožje prostore, kjer se ne morejo mnogo gibati, pa se jih dobro hrani s korenjem, z žitom in drugo tečno hrano, po štirikrat na dan in hrano naj se menja. Da bode meso slastnejše, se doda kaj dišeče povrtnine, kakor na pr. koromača, žajblja ali kaj sličnega."

V.

„Tako sem vam kolikor mogoče v kratko povedal, kako se to koristno žival goji. Vredno je pa še znati, kake vrste kuncev je bolje držati. Pasmine so različne in mnogovrstne, vse ne more vsakdo držati. Nekatere se bolj priporoča, nekatere manj; nekatere bolj zavoljo lepe kože. Najbolj poznan je navadni domači kunec; ta je majhen in različne barve, z rdečimi očmi; ni izbirčen v hrani in zelo ploden; koža nima posebne vrednosti.

Skoro najbolj razširjena je pasmina belgijskega orjaškega kunca. Ta je zadosti sličen gozdnemu zajcu, samo da je mnogo večji in težji, ker postane črez 70 *cm* dolg in tehta 6 do 8 *kg*. Ušesa ima kakor divji zajec; bolezni se pa upira, za mraz ni tako občutljiv in je zelo ploden. Nekateri priporočajo zelo normandskega kunca. Tudi ta se ustavlja mrazu in doseže 4 do 5 *kg*.

Lep je tudi angora-kunec, če se ga drži čisto; ima dolgo in mehko dlako kakor svila; je malo večji od domačega kunca, zdrave naravi in ni tako podvržen boleznim.

Mnogi držijo tako imenovane „srebrate kunce". Ta pasmina je skoro tako razširjena, kakor belgijska. Tak kunec postane do 3 *kg* težek, raste hitro, meso ima tečno, daje prav lepo kožo, ki se jo lahko proda.

Priporočiti je nadalje tudi plavi dunajski kunec, z mehko žametovo kožo; je srednje velikosti, do 4 *kg* težek in lahko prenaša mraz. Pripraven je za naše kraje. Lepi so tudi francoski in angleški kunci s klampastimi ušesi. Naštele bi se dalje še druge pasmine, ki so tudi koristne, pa mislim, da bo toliko zadostovalo za naš poduk."

VI.

„Ker sem vam že toliko o kuncih povedal, ne smem opustiti tudi poduka o sušenju kože. Kunca se zakolje tako-le: Z levico se ga zgrabi za ušesa in se ga vzdigne, v desnico se pa drži kak oster les ali krepko toporišče in se ga s tem močno udari po zatilniku. Žival hitro pogine. Potem se mu z nožem prebode vrat, da kri odteče, ko se ga je iz kože dejalo.

Ko je dejan iz kože in očiščen, dobro je, če se ga postavi za nekoliko ur v mrzlo vodo, da postane meso bolj belo in mehko. Ko se vali ven drob, treba dobro paziti, da se ne razlije žolč in mokrota iz mehurja po mesu, ker bi mu škodilo.

Kunca je najbolje odreti na meh; ušesa naj pa pri koži ostanejo. Dlaka naj ostane od znotraj in kožo se napne na pr. s tem, da se jo natrepa s slamo, senom ali pa se jo natakne na pripravno deščico in potem se jo obesi na kak zračen kraj, da se posuši. Da se poleti ne zaležejo mrčesi, potrese se jo nekoliko z galunom ali pepelom. Ko je suha, se jo razpara na trebušni strani in se jo shrani ali tako, če je več kož skupaj, da pridejo od dveh in dveh dlake skupaj. Kožo se pa lahko tudi doma za potrebo ustroji, kar ni posebna umetnost. Napne se jo s čevljički na kakšno desko, se jo potem ostrže in odstrani od nje, kar je mastnega in mesenega še na njej. Priredi se nato toplo mešanico iz 100 gramov galuna in 20 gramov navadne soli in pol litra vode. S to mešanico namaže se trikrat kožo s čopičem tako, da se po vsakem mazanju nekoliko posuši. Po tretjem mazanju postavi se jo na zrak, da se popolnoma posuši. Koža naj pa ne bo preveč na desko pritisnjena. Ko je dobro suha, strže se iz nje galun in sol, odstrani se jo iz deske in se jo zmenca, da postane mehka ali voljna, in strojenje je dovršeno."

„To je pa nekaj vredno," reče Urbaničev, stari krojaški mojster. „Če bi bil jaz prej to znal, lahko bi si bil kakšno kronico več zaslužil. Lotil bi se bil delati lepe male kožuhe iz teh voljnih kožic in topla pokrivala za zimo. Kako bi se bili fantje postavljali z lepimi kosmatimi sivimi ali črnimi robmi na jopi, rokavniku ali suknji, pa s kosmato kapo na glavi."

„Prav imate, Tinko; res, da se taka koža da tudi doma za marsikaj porabiti; proda se pa tudi lahko, ker jo znajo tovarnarji še lepše prirediti, kakor sem že prej povedal."

„Čujte, Zdravljič," vpraša zdaj Kovačev, „kje ste se pa vse te lepe reči naučili?"

„Tako je bilo. Hodil sem nedavno tam nekje po Vipavskem, pa sem videl pri nekomu prav lepe domače zajce, zlasti so se mi depadli oni z lepo srebrasto dlako in drugi večji s klampastimi ušesi. Lani sem pa pošiljal našo Metko ob nedeljah v Tomaj v gospodinjsko šolo k šolskim sestram, da bi se kaj bolje gospodinjstva naučila. Pravila mi je med drugim, da gojijo tam tudi domače zajce ali kunce. Radovednost me je gnala, da sem šel pogledat. Videl sem pa tam ne samo kunce, nego tudi drugo živino in lepo urejeno gospodarstvo, tako da morejo dekleta gojenke ne samo kaj koristnega čuti, nego tudi videti. Prav res hvaležni moramo biti pokojnemu kanoniku in dekanu Urbanu Golmajerju, da nam je te dobre sestre v naše kraje pripeljal. Štedil je in pomoči iskal, da je mogel svojemu podvzetju postaviti vsaj temelj. Bog mu obilo povrni. Sestre pa so začele, zanašajoč se na previdnost božjo in podporo dobrotnikov, lepo se razvijati in blagonosno delovati, čeravno jim ne gre brez težav. Zato so pa vredne vsake podpore, ker ne delajo zase, nego za čast božjo in blagor ljudstva. Ko so videle, da se za stvar zanimam, so mi marsikaj povedale in dale mi tudi nekaj o tem čitati. Prišle so mi potem v roke tudi oni dve hrvaški knjižici, ki sem jih že prej omenil."

„Kaj tudi hrvaško znate brati?" začudi se Slamičev.

„Saj ni tako težko, še zlasti pa Kraševcu," odgovori Zdravljič.

„Od začetka gre bolj počasi in se ustavlja, potem se pa človek polagoma privadi izrazom in besedam,

Cvetna nedelja v Koprivni.

Visoko pod Peco leži samotna župna vas Koprivna. Ko spodaj dolina že zeleni in se veseli velikonočne pomladanske sape, je tam zgoraj še vse v zimski obleki. A vendar tudi tu obhajajo cvetno nedeljo zares po svoje. Podoba, ki jo je napravil gospod župnik iz Koprivne, ti kaže vrle Koprivčane pri cvetni procesiji.

---

pa se večinoma dobro razume, saj je jezik zelo sličen našemu."

„Prav hvaležni smo vam za lepe nauke," reče Matijev, „vendar bi radi videli zajčke ne samo v zabojih in prodajali lepe kožice, nego bi jih še raje videli pripravljene na mizi in na krožnikih."

„Da, prav imate, ali jaz poznam to zajčje meso — če je dobro — ko je že pripravljeno in na mizi. Kuhinjska umetnost pa mi ni znana. Za to so pa že bolj ženske pripravne, in svetoval bi vam, da pošljete prihodnjič k nam vaše gospodinje in naša Metka jim bo znala že kaj povedati. Naj ima tedaj tudi ženska besedo."

VII.

Drugo nedeljo morale so gospodinje k Zdravljičevim. Došle so v obilnem številu in na videz ne tako dobro razpoložene, kakor prej možje. Ni se jim zdelo prav, da jih pošiljajo gospodarji učiti se k mlajši od njih. Vendar se niso hotele zoperstavljati, ker so si mislile, da bo vendarle bolje, ako slušajo, in znano je bilo, da so Zdravljičevi zelo prijazni ljudje. Mislile so si, da bo vendarle bolje, če znajo svoje može kaj bolj zadovoljiti in če se kaj novega pripraviti naučijo.

„Čujte, stric Zdravljič," oglasi se Slavka, „kaj ste pa tako zmešali glave našim možem, kar po mesu in pečenki se jim sline cedijo, odkar ste jim pripovedovali o domačih zajčkih. Do zdaj so bili zadovoljni z repo, kašo in polento ali žganci, zabeljeno po naši stari navadi. Zdaj si želijo zraven še zajčjega mesa. Pripovedovali so nam, kako je treba te domače zajce gojiti, in pripravljene smo pomagati, rade bi vedle samo, kako naj jih pripravimo za jed."

„Metka," reče Zdravljič hčerki, „kar začni razkladati tvojo umetnost."

Dekle začne potem, kakor je videla, slišala ali brala, razlagati znatiželjnim ženam pripravo nekolikih jedi iz kunčevega mesa in pravi:

1. „Ako želite pripraviti cvrto ali pohano meso mladih domačih zajcev, naredite tako-le: Lepo osnaženo meso se zreže na koščke; nasolite jih in povaljajte v moki, jajcu in zdrobljenem kruhu, potem jih ocvrite na masti. Tako pripravljeno meso je tako dobro, kakor ocvrta piščeta."

2. „Mlade zajce v obari priredi se pa tako-le: Vzame se sprednje noge, rebrca, če se hoče tudi srce, jetra in pljuča; pripravi se kakor telečje meso ali svinjina; zraven pristoja pražen riž ali krompir, močnati ali kruhovi cmoki, žličniki, debeli rezanci ali makeroni."

3. „Ako se hoče pa kunca peči, se ga najprej dobro opere in posoli, nato se ga pretakne (našpika) s špehom; dene se ga potem na krožnik, po vrhu se nadenejo izrezki (šnitice) slanine, in dene se ga v peč. Med pečenjem se prilije včasih malo tople vode ali juhe. Ko je spečen, se lahko malo polije s kislo smetano ali skrljubom, čemur se prida malo limonovega soka. Mesto da se ga pretakne (našpika), se ga lahko povije v tanke špehove zrezke (šnitice)."

4. „Prav dober je tudi pražen kunec v kvaši ali paci. Pretakne se ga s špehom, ali pa povije v špehove zrezke in dene se ga v kozico, prilije se malo vode in dobrega kisa (octa) ali vina; pridene se dobro zrezanega korenja, peteršilja, zelerja (šelina), čebule, nekaj zrn celega popra, lorberjevo pero, rožmarina; slednjič se spraži. Ko se mokrota posuši in je meso že mehko, se moča potrosi z moko. Ko je ta rumena, se prilije malo juhe ali vode; to naj prevre, in slednjič se lahko pridene malo kisle smetane (skrljuba). Predno se da zajca na krožnik, se polivka precedi."

5. „Napravi se pa lahko kunca tudi v suhi kvaši ali paci. Vzame se vse one dišave in zelenje, kakor za kuhano kvašo. To se vse zreže ali stolče, ter s tem nariba ali podrgne meso zajca, in sicer stegna in hrbet; nato se ga zavije v ruto (cunjo) s kisom (octom) namočeno ter se ga dene potem v prsten lonec, navrh se položi kamen. Tako se pusti nekaj dni; le enkrat med tem se predene, da pride zgornje na dno in obratno. Predno se ga dene peči, se ga nasoli in pretakne ali obloži s špehom. To je tako imenovana „suha kvaša ali paca," meso je okusneje kakor pri mokri, ker ni tako sprano."

6. „Od starega kunca si lahko pripravite juho, kakor od stare kokoši. Iz mesa mladih zajčkov pa se lahko napravi zrezke (šniclje) in iz kosti kuha se juho."

7. „Ako hočete imeti pa enostavno pečeno meso, razrežite kunca na kosce, osolite jih in specite v masti, kateri dodenete prej nekaj čebule. Izpočetka nadvlije se nekaj juhe ali vroče vode, in naj bo pri ognju, dokler ni pečeno."

Mislim, da bo toliko zadostovalo, iz lastne skušnje se pa tudi lahko še kaj naučite. Želim vam mnogo kuničev in dober tek.

† Dr. Karol Lueger.

Dne 14. marca 1910 so na Dunaju spremili k zadnjemu počitku moža, kakoršnih jih je Avstrija imela le malo. Pokopali so župana Karol Luegerja.

O pogrebu so nam poročali časniki sledeče:

Takega pogreba tudi Dunaj še ni videl. Na mrtvaškem odru je ležal dr. Lueger tri dni. Prvi dan so pustili k odru, katerega je krasilo 1500 vencev, 100.000 oseb. Tu so bili zastopani vsi sloji: poleg visokega plemiča preprosti meščan, poleg častnika navaden vojak. Ampak vse je prekašal pogreb, ki je prekašal pogrebe vladarjev. Cesar, nadvojvode in nadvojvodinje, zastopniki tujih vladarjev so se udeležili pogreba. Že ob šestih zjutraj so ljudje stali na ulicah in čakali sprevoda. Ob osmi uri zjutraj se je razpostavilo po cestah vojaštvo.

Ob pol 12. uri dopoldne se je pričel pogreb. Mestna hiša kaže žalostno podobo. Plinove svetilke, obdane s črno tkanino, so vse prižgane. Zbor dunajske pevske zveze je srce pretresujoče dovršeno prednašal Suppejevo pesem: „Ruhe, müder Wanderer“. Nato je župnik votivne cerkve prelat Mord blagoslovil mrliča. Med cerkvenim blagoslovom je na mostovžu trobilo na pozavne 16 trobentačev žalostno koračnico iz „Götterdämmerung“. Med zvonjenjem vseh dunajskih zvonov so dvignili težko krsto. Predno se je pričel pogreb premikati, je izpregovoril dunajski podžupan dr. Neumayer nekaj besedi rajniku v slovo. Mogočni izprevod se je pričel nato premikati. Pogreb so otvorili ognjegasci, sledila so odposlaništva uslužbencev mestnih podjetij z v črno tkanino zavitimi zastavami, veliko pevskih društev, deputacije društev, korporacij, strokovnih društev, katoliške dijaške zveze v žalobnih oblekah, duhovni redovi in dunajske župnije, 18 voz z venci, veliko vencev so že odpeljali ponoči na pokopališče. Nato se je pripeljal galavoz. Stražili so ga z bakljami v rokah: 16 uradnikov predsedstvenega urada, 16 katoliških dijakov, 8 meščanskih strelcev, 8 strelcev Deutschmeistrovega polka in 16 slug v gali. Uslužbenci mestnega pokopališkega zavoda so nosili županske zlato verigo in rajnikove redove. V šestih kočijah so se nato peljale rajnikove sestre, soproge treh dunajskih podžupanov, magistratnega podravnatelja in sestre strežnice, trije mestni sluge v gali, mestno uradništvo, okrajna zastopstva, predsednika gosposke in poslaniške zbornice z gosposkozborničnimi člani in s poslanci, namestnik deželnega maršala, deželni odbor in deželni poslanci, vsi nižjeavstrijski župani, deputacije mest, častniške deputacije, člani dunajskih okrajnih in nižjeavstrijskih krajnih šolskih svetov, deputacije vodstev mestnih šol, ubožnih očetov in zadrug, mestni sluge, ognjegasni oddelki.

Pogreb se je pomikal črez Ring. Pred državnozborskim poslopjem je pogreb obstal. Od rajnika sta se tu poslovila zborničnі predsednik dr. Pattai in namestnik deželnega maršala baron pl. Freudenthal.

Po Pattai-ovem in Freudenthalovem govoru pred državnozborsko palačo se je pomikal pogreb naprej po Ringu in skozi Koroško cesto v cerkev sv. Štefana, kamor je došel pogreb ob 1. uri popoldne. Pred glavnim vhodom je čakal cesar na pogreb. Velikanska cerkev je vsa prevlečena v črno. Prižgane so bile vse sveče. Na evangeljski strani pred velikim oltarjem je bil pripravljen klečalnik za cesarja, za cesarjem so stali nadvojvode, nasproti cesarju pa zastopniki ptujih vladarjev, poslaniki, in sicer: Tschirschky za nemškega cesarja, Saint Aulaire za Fallièresa, marki Herrera za španskega kralja, Misu za rumunskega kralja, baron Tucher za bavarskega princregenta, pl. Jungenfeld za saškokoburško-gotaškega vojvodo Filipa. Za posebnimi odposlaniki so stali člani stolnega kapitlja, na epistelski strani so pa stali kardinal nadškof dr. Gruscha, zastopnik sv. Očeta papeža Pija X.: nuncij Granito di Belmonte. V spodnjih klopeh so sedeli na levi najvišji dvorjani, na desni pri dunajskem dvoru akreditirani poslaniki, skupni ministri, ministrski predsednik Bienerth z ministri, zborнični predsednik, namestnik nižjeavstrijskega deželnega maršala, generali, načelniki uradov. Cerkev je bila natlačeno polna. Špalir so tvorili ognjegasci. Nadvojvodinje so prisostvovale cerkveni slavnosti v cesarskem oratoriju. V spodnjem presbiteriju so sedele rajnikove sestre, podžupani in mestni ter občinski svet. Ko so dvignili krsto z galavoza, je blagoslovil rajnika pred velikimi vrati nadškof koadjutor dr. Nagl. Med petjem „Miserere“ so nesli rajnika, za katerim je korakal cesar, v veliki presbiterij, kjer je sledil drugi blagoslov, nakar so zapeli pevci „Schubertove zveze“ Kirchlovo „Libero“ s spremstvom pozavnskega zbora. Po molitvah duhovščine je zapelo „Dunajsko pevsko društvo“ s spremstvom dunajskih filharmonistov nagrobnico: „Der Tod und das Mädchen“ v D-molu po Schubertu. Cesar je nato zapustil presbiterij in se podal skozi mali žagrad v svoj voz. Krsto so med tem dvignili in jo nesli med zvoki velikih šentštefanskih orgelj nazaj skozi velika vrata na galavoz. Pogreb je nato korakal po Rothenthurmstraße, Franz Josefs-Kai, Aspernski trg, kjer so pogrebci zasedli pripravljene kočije in se odpeljali na centralno pokopališče. Začasno so položili Luegerjevo truplo v grob njegove matere. Ob odprti gomili so govorili podžupan dr. Porzer in dr. Gessmann; prvi v imenu občinskega sveta, drugi v imenu vodstva krščansko-socialne stranke, mestni svetnik Wessely za meščanski klub, magistratni ravnatelj Appel za mestno uradništvo, profesor Avrel Popovič za Rumunce. Pevsko društvo avstrijskih železniških uradnikov je zapelo Goethejevo „Wanderers

Nachtlied", nakar so izročili dr. Luegerjeve zemeljske ostanke materi zemlji.

Pogreb je bil ob pol 4. uri popoldne končan. Množice ljudstva so stale v gostem špalirju do centralnega pokopališča. V sprevodu in ob straneh je bilo najmanj en in pol milijona ljudi. Za krsto je stopalo najmanj 50.000 oseb, med njimi 800 nižjeavstrijskih županov. Tirolci in Rumunci so poslali deputacije v narodnih nošah.

* * *

In kako je prišel mož iz ljudstva, sin šolskega sluge, brez plemenitega imena, brez kapitala, do tolike veljave v glavnem mestu Avstrije? Dr. Krek odgovarja v „Slovencu" na to vprašanje: „Priboril si je svoje mesto v boju proti vladajoči gospodi, proti vladi in plemstvu, kapitalu in uradništvu. Zvesto mu je pa ostalo ljudstvo, ki je nanj zaupalo in ki je ž njim pričelo v najobupnejših razmerah svoj veliki boj. Liberalni listi pišejo, da je šel ta boj za dunajsko županstvo. Luegerjevo delo hočejo spraviti v zvezo z osebno častihlepnostjo! Prenesmiselno! Ko je pričel svoj boj, je bil takorekoč sam in niti v sanjah ni domneval, da bi bilo mogoče, v kratkem času doseči toliko uspehov. Tvegal je vse, svojo celo osebnost, gmotne ozire, lagotno življenje, zdravje, tvegal je vse v službi zanemarjenega, zaničevanega ljudstva ...

Na Dunaju je zdaj krščansko prepričanje, ki se mu je prej uprlo vse, ne samo mogoče, marveč obvladuje javno mnenje. Po Luegerju se je res naredilo za vero in cerkev nekaj velikega, občudovanja vrednega."

* * *

Dva faktorja morata sodelovati, kadar se naj doseže velikih uspehov. Pravi mož in prave razmere, pravi mož o pravem času in na pravem mestu.

Kakor morski valovi se giblje življenje narodov: kvišku tu, v prepade tam! In pridejo dnevi, kakor jih opisuje najčastitljivejša knjiga:

„Poslal je kralj pisma v vsa mesta, naj žive po postavah tujcev! Naj ovirajo in branijo daritve v templu božjem, naj odpravijo sobote in praznike. In ukazal je skruniti svetišča: maliki naj se tam postavijo in svinjina naj se žrtvuje. Svojih sinčkov naj ne obrezavajo, naj jih puste omadeževati se z nečistostjo, da pozabijo postavo in prevržejo, kar je Bog naročil." (I. Mak. 1, 46.)

Tu je izražen liberalizem! Ne naše dobe, marveč liberalizem pred 2000 leti, kakor so ga ljudstvu vsiljevali mogotci. In vendar je do pičice podoben liberalizmu naših dni. Pisma, knjige in časniki se vsipajo na vse strani in pozivljajo narode, živeti po postavi tujcev! Ne po načelih krščanstva, pač pa po postavah, ki prijajo nasprotnikom krščanskih načel: židom in poganom. Božja služba se ovira, ljudstvu se ne da časa za molitev in se delavca tako s silo zadržuje od cerkve! Svetišča se skrunijo; ako je svetna oblast v rokah nasprotnikov vere, in ako ta svetna oblast odločilno vpliva pri nameščevanju škofov in duhovnikov, kako je pričakovati, da bode dobila čreda Gospodova pastirje, ki jih potrebuje?

V svetišča se stavijo maliki in žrtvuje se svinjina! Tudi to se je dobesedno izpolnilo, kjer so sovražniki vere dobili v roke vso oblast, kakor v Franciji! V nekdanji cerkvi sv. Genovefe so postavili na prostor oltarja podobo nage ženske! Drugod tako daleč še nismo prišli, a svet si je postavil svoja druga svetišča: gledišča in druge prostore, kjer se čestokrat žrtvuje „svinjina".

Gniloba brezverstva se je ujedla v Evropo, prodrla je daleč v njeno srce. In Avstrija se je morala okužiti tembolj, ko je postala odvisna od držav, ki nas obsipajo s svojimi lutrovsko brezvernimi knjigami. Vsaj ima luteranstvo sploh le namen, razdirati, kar je zgradil katolicizem.

* * *

Ko je bilo videti v Izraelu vse izgubljeno, dvignil se je mož: Matatija je slavno njegovo ime.

„In če ubogajo vsi narodi poganskemu kralju Antijohu, če odpadejo vsi od vere očetov, jaz in moji sinovi ubogamo očetovski postavi! Bog nas varuj! Malikom ne žrtvujemo in božje postave ne zapustimo! In videl je rojaka žrtvovati po kraljevem naročilu, tedaj ga je zgrabilo, prijel ga je in ubil poleg oltarja! In tudi kraljevega poslanca, ki je ljudi silil, da žrtvujejo, je ubil in razdrl malika." (I. Mak. 2, 19.) In glej, Matatija ni ostal sam, šlo je za njim mnogo ljudi, ki tudi vere niso hoteli zatajevati.

Verski nasprotniki so zdaj nastopili z armado: „Množica (vernikov) pa niti kamna ni vrgla na nje, marveč je rekla: Umrimo vsi vdani v svojo usodo. Nebo in zemlja sta nam priča, da se nas zatre po krivici! Tedaj so jih sovražniki napadli ter jih pobili vse, tudi njihove žene in otroke." (I. Mak. 2, 36.)

Kako je ta zgodba podobna vedenju katoličanov: Nebo in zemlja se kličeta na pričevanje. kako da je nedolžen in pošten katoličan! A prijeti le za kamen se katoličan ne upa, nasprotnik pa ga prime in popolnoma zatre.

Matatija in njegovi pristaši so dejali: „Mi se bomo borili". Ko je narod videl pogumno krdelo, zbral se je okrog vojvode, zbrala se je armada in udarili so po grešnikih ter strli brezbožneže. Pobili so vladarja malikov, obrezali otroke in „delo se je posrečilo v njihovih rokah".

„Postavo so oprostili iz rok poganov in iz oblasti kraljev in grešnikov niso pustili več kvišku."

Treba je bilo le odločnega nastopa, zbrala se je armada in blagoslov božji je spremljal pogumne. In ko so prišli do veljave, je bila njihova prva skrb, vzeti postavodajstvo iz rok poganov in skrbeti za versko vzgojo mladine.

* * *

V tolikem boju je treba tvegati celo svojo osebnost, gmotne ozire, življenske udobnosti, zdravje, vse! Taka požrtvovalnost je ljudem potem dokaz, da se voditelj ne bori le zase. Odkod pa naj mož vzame moči, da zamore toliko žrtvovati? Junak vojak gre v boj za domovino; učenjak žrtvuje dneve in noči v službi vede, zdravnik izpostavi življenje v službi trpečega človeštva; razni so motivi, iz katerih se dvigne mož v junaka, a najgloblji motiv, največja moč, ki dviguje človeka nad njegovo vsakdanje življenje, je versko prepričanje. Kjer se pa razni motivi združujejo, kjer človek deluje iz ljubezni do naroda a tudi, in sicer v prvi vrsti iz verskega prepričanja, tam bo

zorelo najlepše junaštvo, tam bo to junaštvo nosilo najlepših sadov.

Versko prepričanje je pri tem še posebno pomenljivo, ker vera služi človeku kakor svetilka v temi. Da imam moči za na pot, še ni dosti, kjer mu je pot neznana; dobra volja še ni povsod že popolno poroštvo za uspeh. Človek ne vidi v bodočnost. Ravno tukaj pa nastopi človeku vera kakor vodnica. Vera nam tisoč vprašanj, o katerih sicer nismo na jasnem, takoj razloži.

Zanimiv je sledeči zgled: Slavni naravoslovec Pasteur se v mladosti ni Bog ve kako odlikoval po svojih zmožnostih.

Ko se je lotil temeljiteje naravoslovskega delovanja, je imel pred seboj dve poti: monistično, ki zatrjuje, da iz mrtve snovi samo iz sebe nastane življenje, in krščansko svetovno naziranje, ki pravi, da je vse življenje iz Boga in da nobena bilka, noben črviček se ne porodi iz prahu. Pasteur je bil veren katoličan in si je mislil: jaz se držim naziranja, ki se strinja z mojo vero. In čudo! Ravno on je dokazal na ti podlagi, da se vsaka živa celica porodi le iz žive celice, vsako živo jedro le iz živega jedra. In ko je bil to dognal in to načelo začel praktično rabiti, postali so Pasteurjevi nauki največjega pomena za zdravnike in za gospodarstvo. Francozi pravijo, da jim je Pasteur več koristil, kakor jim je škodila vojska l. 1870. Pasteur pa je postal Pasteur, ker je bil katoličan.

* * *

Tako je vera bila vedno kažipot tudi Luegerju. Kdo se je upal do njegove dobe javno tako naglašati krščanska načela? Vsakdo se je bal zasmehovanja. Gospoda je bila katoliška ob velikih praznikih, poganska pa ob delavnikih in pri svojem delu. Verno ljudstvo pa ni imelo oblasti, tudi ni imelo upanja, da kedaj pride do veljave. In ko je duhovščina, ko so „kaplani“ slišali moža tako govoriti, kaj čuda, da so zagoreli v nepopisnem navdušenju za takega moža! Kaj čuda, da se je zanj upostavila vsa cerkvena organizacija: kaplani, župniki in redovniki. Le višja gospoda ga ni marala. Gospodje, ki sicer postopajo v škrlatu in svili, ki se jim vse klanja, niso hoteli umeti, da mora v krščanstvu biti prvi kakor zadnji, in da je prvi le služabnik vseh drugih.

Lueger tudi ni delal v javnosti le sam. Poveljnik ni nič brez armade, da, tudi ni nič brez zmožnih podpoveljnikov. Moderne vojske so velikanske in en duh ne more biti pri vseh bitkah. Luegerja so podpirali odlični prijatelji: Princ Louis Lichtenstein, Gessmann, Pattai, Porzer, grof Vitinghof Schell, grof Silva-Tarouka, Weisskirchner, Kunschak, Bielohlavek, Trabert, Eichert in zlasti so mnogo delovali nekateri očetje jezuiti: v prvi vrsti sloveči ljudski govornik P. Abel S. J. Pot pa so Luegerju bili pripravili sociologi baron Vogelsang, Schäffle in R. Meyer, ž njim sta delovala tudi dr. Scheimpflug in sedanji sekcijski šef poljedelskega ministrstva dr. Ertl. Za Luegerja so delovala razna društva, posebno trgovska kongregacija.

Krščansko socialno gibanje torej ni bilo delo enega, nastopala je cela vrsta mož in ne smelo bi se reči, da je Lueger vodil vse. Lueger je bil med njimi le največji govornik, znal je z bistrim razumom nasprotnike prijeti na pravem mestu. Lueger je bil med temi najpožrtvovalnejši; in požrtvovalen je mogel biti le, ker se je odpovedal zakonskemu življenju in je živel sam. „Ko bi si vzel ženo, moral bi jo ljubiti,“ dejal je nekoč na shodu dunajskih gospa, „neoženjen pa zamorem vso ljubezen podariti svojemu ljudstvu“. Da, tu je skrivnost velikih del. Človek mora umreti kakor pšenično zrno, če naj iz njega zraste sad; zakonsko življenje pa nalaga možu skrb za ženo in otroke in zato se ne more tako žrtvovati kakor tisti, ki se je zakonu odpovedal.

Tudi razmere so bile Luegerju nekoliko ugodne in ljudstvo se ga je na Dunaju instinktivno oklepalo. Dva sovražnika ima Avstrija in posebno se jih mora bati srce Avstrije, glavno mesto Dunaj. Vzemi v roke avstrijski prometni zemljevid: avstrijski orel nima le dve glavi, on ima žal tudi dvoje src: Dunaj in Budimpešto. Poglej zemljevid, kako se stekajo ceste in železnice tukaj na Dunaj, tam v Pešto! Vsaka cesta, vsaka železnica povzdiguje življenje glavnega mesta, krepi življenje dotične kronovine. Dunaj pa je staro, prvo srce Avstrije, bil je nekoč srce vse Nemčije, dokler ga ni usoda vrgla ven iz nemških mej — po krivdi slabih avstrijskih državnikov. In zopet so slabi državniki odbili od starega srca del življenja in ga naselili doli v ogrskih ravninah. In vendar bi bil Dunaj po naravi poklican voditi slovanstvo v svoje okrilje in ne metati ga od sebe in žaliti ga. Ljudstvo pa čuti, kar državniki ne vidijo, in mrzi mu Madjar. To mržnjo je umel Lueger, dal ji je glasnega izraza in navdušeni so mu ploskali Dunajčani!

Drugi nasprotnik Avstrije in Dunaja je Berolin, četudi se Nemci vedno ponašajo s svojim zaveznikom. Sicer Berolin v resnici ne more biti Avstriji nevaren, ako se Avstrija sama ne uniči po pameti svojih državnikov. A enkrat že, l. 1866., je Berolin potisnil Dunaj strani — in preveč je znano, da v globini Prusije spi že stara misel na Vsenemčijo. Zdaj je ta misel še neizvedljiva, dokler je nemško prebivalstvo Avstrije katoliško. Verska načela pa so močnejša vez, kakor narodno nagnjenje. To nam izpričuje sodobna zgodovina vsepovsod. Dokler je Avstrija katoliška in Prusija protestantska, toliko časa ni mostov iz Prusije v planinske nemške dežele. Znano pa je vsakomur, da se je vsenemštvo, da se je celo nemškonarodna stranka delala preveč prijazno Bismarcku in njegovim naslednikom. Takih potov Dunaj ne more hoditi, bil bi to zanj samoumor. Lueger je poznal te stvari, dvignil je avstrijsko zastavo nasproti izdajalcem domovine. Dunaj je čutil, da je to v interesu dunajskega mesta in navdušen je šel za svojim voditeljem. Kdo ve, bi li Lueger v Gradcu dosegel, kar je dosegel v prestolnem mestu Avstrije?

Tako je bil Lueger pravi mož ob pravem času in na pravem mestu. Neumorno delo za ljudstvo ga je dvignilo, in kakor malokomu mu je bilo prirojeno junaško življenje končati na polju svojega dela. Usoda ga ni odnesla, kakor nekdaj Bismarcka, da godrnjaje moti, kar drugi delajo, usoda mu ni vzela duševnih moči, da gre v miren pokoj in živi kot častitljiv starček kje v zasluženem a brezpomembnem pokoju. To srce je bilo preveliko, volja tega moža pretrda, življenje mu je bilo delo in žrtev do zadnjih ur, ko so mu v delu oslepele oči, in mu je v skrbeh za svojo občino nehalo utripati srce. Bil je velik mož, katoličan po prepričanju, Avstrijec po mišljenju, prijatelj ljudstva po svojem prepričanju in neizprosen nasprotnik vsakatere korupcije. Blag naj mu bo spomin!

Evharistični kongres v Kolinu 1909.

(A. Plečnik.)

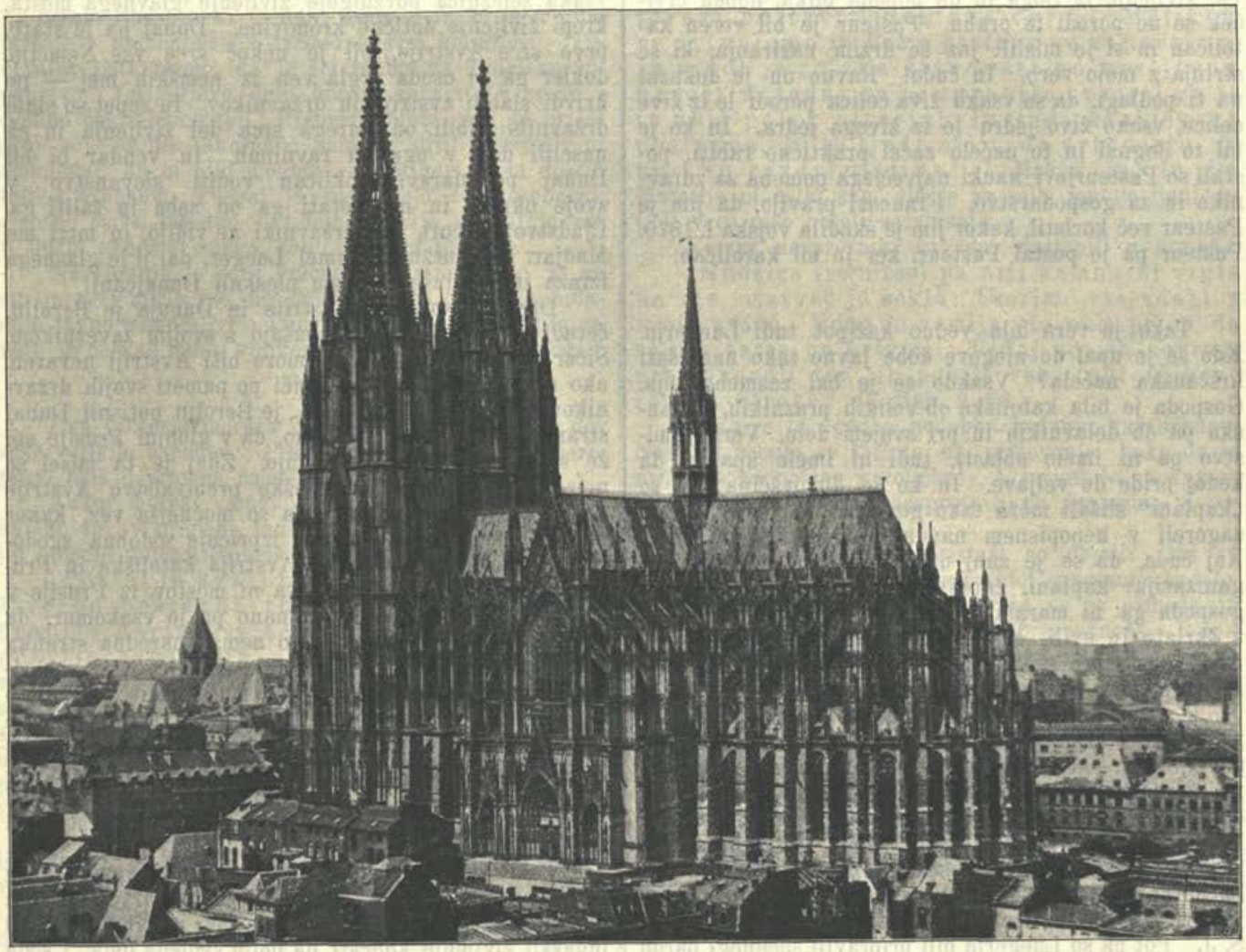
Evharistija, zakrament sv. Rešnjega Telesa, je srce katoliške vere in katoliškega življenja. Gospod nam je v tem zakramentu zapustil v vedni spomin svoje Telo in svojo Kri, v tem zakramentu je pripravil našim dušam potrebno hrano, ki naj duhu povrača upadle moči, kakor zdravi kruh vrača telesu, kar sta mu delo in življenje odvzela. Zakrament sv. Rešnjega Telesa nam je dan, da ž njim opravljamo svojemu Bogu vedno daritev, da nam je kakor vir vseh milosti, ki nikdar ne usahne.

tako so se začeli tudi častilci presv. zakramenta zbirati v čast sv. Rešnjega Telesa. In te shode imenujemo evharistične kongrese.

Leta 1908. se je vršil veliki mednarodni evharistični shod v Londonu, leta 1909. pa v Kolinu.

* * *

Ko smo došli, bilo je mesto polno tujcev. Pridrli so gledat Zeppelina, ki je napovedal svoj prihod v pondeljek 2. avgusta. Iz Frankfurta se je vzdignil s

Stolna cerkev v Kolinu.

Zato tudi katoliška cerkev zakrament sv. Rešnjega Telesa nad vse časti. Shranjuje ga v zlatu in srebru, gradi mu krasne cerkve, napravlja slovesne obhode na praznik sv. Rešnjega Telesa. Vpričo Najsvetejšega krasi oltar z gorečimi svečami, pred tabernakelj stavi večno luč, da vsakdo v cerkvi takoj najde kraj, kjer se naj vrže pred Gospodom na tla in ga naj moli z največjim zaupanjem.

Naša doba je v službo najsvetejšega zakramenta postavila tudi običaje naše dobe. In kakor se zbirajo volilci za volitve, gospodarji za gospodarske razgovore, svojim balonom in brzojavno je naznanil, da pride okolu 2. ure popoldne. Okoli stolnice bil je nepopisen drenj. Hoteli, ki so okoli stolnice in blizu kolodvora, so želi; bogati ljudje, posebno tujci, menili so, da več vidijo, če gredo na balkone; plačali so drag denar, da smejo par metrov bliže gledati Zeppelina, ki se bo vozil okoli visokih stolpov. Vmes so prodajali domačini na tisoče Zeppelinovih razglednic, kako plava okoli stolnice, četudi še ni plaval. Začelo je deževati, nebo se je potemnilo, parkrat je zagrmelo, ljudje pa stanovitno čakajo, do 3., do 4. ure in še dalje. Goto-

vega nobeden ni nič vedel, ali pride in zakaj da ga še ni. Naenkrat se zve, da so Zeppelina videli nekje nad Andernachom. Domačini so rekli, če je šele tam, ga pred 7. uro zvečer ne bo sem. Ampak da zvečer pride, o tem so bili vsi prepričani; celo na strehah so ga pričakovali, držeč v roki majhne zastavice, ki jih bodo vihteli, kadar prijadra nemški junak.

Nervoznost se je polotila vseh, pol osmih je zvečer; zdaj izdajo brzojav: Zeppelin ne pride; vsled nevihte ne more v Kolin; sredi pota nekje se je baje spustil na tla, da prenoči; pravzaprav je še tisti večer prišel nazaj v Frankfurt. Tujci so se jezili, hotelirji smejali, Nemce je bilo malo sram; taka reklama, zdaj pa to poročilo!

Pozneje med evharističnim kongresom se je Zeppelin pripeljal. Zvonilo mu je z velikim zvonom.

Udeleženci evharističnega shoda so prihajali, ko so odhajali Zeppelinovi častilci. Lokalni odbor preskrbel je pri privatnikih dovolj stanovanj proti precej visoki ceni; prevzel je tudi vse obširne priprave in jih dobro izpeljal, tako da se je ves program kongresa zvršil z matematično natančnostjo.

Udeleženci evharističnega kongresa čutili so se v Kolinu kot domače. Vse mesto je imelo za en teden signaturo kongresa in poziv nanj so podpisali možje iz najraznejših stanov; bančni ravnatelj, trgovec, sanitetni svetnik, advokat, učitelj, stavbenik in arhitekt, komercielni svetnik, predsednik kupčijske zbornice, predstojnik deželnega nadsodišča, angleški konzul, stotnik, zdravnik in primarij; tudi znani fabrikant šokolade L. Stollwerck se ni obotavljal zapisati svoje ime, najmanje pa župan, ki je na kongresu parkrat značilno nastopil.

Kardinal Fischer, kolinski škof, izdal je kratek, energičen pastirski list, ki so ga v nedeljo 1. avgusta brali po vseh cerkvah. Napove celtedenski kongres, poziva, naj se domačini nasproti tujcem dostojno vedejo, naj pokažejo vero v evharističnega Jezusa med tednom pri mašah, kadar bo Najsvetejše izpostavljeno, posebno v nedeljo 8. avgusta naj pristopijo kolikor mogoče mnogi k sv. obhajilu. Konec bil je karakterističen za katoliško naziranje Kolincev: duhovnik prebere škofove besede in dostavi: „Ker bo od torka naprej do nedelje mnogo maš, naj možje po službi božji pridejo v zakristijo zapisat se, da si razdele službe strežnikov pri sv. maši.“ In res, ves čas, do konca kongresa, duhovnom tujcem ni bilo treba čakati ministrantov, možje so z največjo dostojnostjo opravljali častno službo.

Udeležba bila je na kongresu tako velika, da so eno točko programa morali po končni določitvi premeniti; slavnostna zborovanja, vsak dan eno, naj bi bila ob $^1/_2$5. uri popoldne v zelo prostorni lepi nekdanji jezuitski cerkvi; prenesti so jih morali v stolnico, kar je pa škodovalo splošnemu vtisu. Stolnica je prevelika, da bi se glas dobro razločil v vseh delih, ob enem ima preveč stebrov, kjer se glas ubija; zato je bilo pri slavnostnih zborovanjih mnogo drenja, ampak razumelo se je malo, navzlic največji pazljivosti od strani poslušalcev in navzlic naporu govornikov.

Med tem ko se je katoliški Kolin pripravljal, da sprejme udeležence kongresove tako kot to morejo bogati trgovci in patriciji in so dajali dopoldne in popoldne v cerkvah primerna navodila za slavnostni teden, bil je po plakatih oznanjen protestni shod, na katerem hoče govoriti neki Schwarz, kaj je prav za prav Rešnje Telo. Bil je to edini protestni shod. Da ni škodoval, videlo se je skozi ves teden na zborovanjih in še posebej pri procesiji. Na cestah je bilo dopoldan, popoldne in zvečer vse polno udeležencev kongresa, vsak je imel svoje v emajlu izdelano znamenje na prsih, ampak nikdo ni čul nikoli nobene žaljive besede. Edino strašilo tistih dni bil je Franc Ferk, bivši frančiškan, sedaj starokatoliški župnik z brado; socialistična knjigarna blizu cerkve sv. Cecilije imela je razun umazanih razglednic Ferkove pamflete: Nova razodetja o spovedi.

Za torek 3. avgusta popoldne bil je napovedan prihod kardinala legata Vincenca Vanutellija. Pripeljal naj bi se na slavnostni ladji pred 7. uro zvečer. Pot od stolice do Rena, kjer bo kardinal stopil na suho, je vsa v zastavah, ob Renu je velik slavolok, kjer se

Notranjščina stolne cerkve v Kolinu.

vršé obligatni nagovori. Ljudstva se je vse trlo; postopačev in napol pijanih dninarjev, ki delajo v obrežnih magacinih in na ladjah, je tudi nekaj vmes. Policajem napravljajo sitnosti in delajo opazke, katerim se domačini smejejo, katerih pa tujec, ki zna književno nemščino, absolutno ne more razumeti. Prijazne učiteljice so nadzirale belo oblečene šolarice, ki so delale špalir. Ker ladje s kardinalom ni bilo pravočasno, začel se je pogovor.

Zjutraj ob 6. uri šla je ladja z visokimi gospodi kardinalu naproti. To so ljudje čakali ob onem delu brega, ki se imenuje Leystapel. Zbranih je bilo mnogo

duhovnov-tujcev, Francoza se lahko pozna, Alzačana na tem, da ima zavezan cingulum zadaj, kar se vidi buršikozno; pripeljal se je kolinski škof, kardinal Fischer, mnogo kanonikov s črnim biretom je prišlo; bilo je zbranih mnogo prelatov, godba je bila pripravljena, godci so imeli črno salonsko obleko in cilindre; kričeče oblečeni mladeniči čakajo s čudnim nebesom, da gre pod njim papežev odposlanec.

Ob $^3/_4$ 8. uri se ustavi parnik ves v zastavah, veliki zvon zapoje v stolnici, sprevod se začne pomikati do slavoloka. Legatovo spremstvo je nekaj lepega, zastopniki raznih redov, bogoslovci, dve slugi v španski srednjeveški uniformi, nemški plemiči, župan kolinski, kardinali, škofje, prelati, kanoniki: podoba kot nalašč za slikarja. Po oficielnih pozdravih kardinala Fischerja, župana pri slavoloku, gre sprevod v stolnico. Sprejem bil je kraljev, mogočen, živahen seveda ne kot v Italiji. Dokler se ni kardinal Vanutelli odpeljal iz stolnice v stanovanje, bilo je zastonj, preriniti se skozi množico, katere je bilo toliko, da se ne da šteti.

Seje in zborovanja bila so od srede naprej v četrtek, v petek, v soboto dopoldne. Sobota popoldne imela je zase načrt.

Ves Kolin stal je te dni pod vtisom evharističnega kongresa. Za duhovne je bilo dobro preskrbljeno, da so bili razdeljeni po vseh cerkvah in so se lahko razvrstili, da so maševali. Začel se je kongres vsak dan ob osmih s pontifikalno mašo v stolnici; bila je cerkev vedno polna, ampak od lepih ceremonij ni bilo mogoče prav nič videti, ker se veliki oltar ne vzdiguje nad ladjo.

Vse tri dni kongresa so bile seje ob desetih dopoldne. Razprave, ki so se brale ali govorile, so bile zanimive. Odbor je praktično uredil seje tako, da so jih imeli Nemci zase na dveh krajih: v glavni dvorani hiše „Gürzenich“ in v cerkvi Matere božje, nekdanje jezuitske cerkve; Francozi so jih imeli v minoritski cerkvi, pred katero stoji Kolpingov spomenik; Angleži, Italijani in Španci so se zbrali tudi v posebnih dvoranah. Enkrat so imeli sejo zase Holandci.

Pri nemških sejah bilo je na obeh zbirališčih vedno prenapolnjeno. Govorniki govorili so na obeh krajih eni in isti, tako da so navadno enó dopoldne imeli dva govora.

Od pol ene do treh bil je prost čas; ob treh zbirali so se zborovalci k sejam v več sekcijah: duhovniki zase, da se pogovore o svojih zadevah, udje bratovščine duhovnov molilcev, udje bratovščine spravne sv. maše; važna je bila sekcija za skrb mladine; tudi žene, ali kakor Nemci prav radi pravijo: dame, so imele svoje zborovanje.

Ob $^1/_2$5. uri bila so slavnostna zborovanja v stolnici; gotovo navzlic vsemu zunanjemu pompu in navideznemu efektu najmanj učinkujoča, ker tolika gotiška stavba ni pripravna za zborovanja. Vsaka ljubljanska cerkev, skoraj vsaka rimska, ima več lepega prostora za zborovanja; to je zasluga baroka. V tem oziru je gotika daleč zadaj s svojimi stebri in imenitnimi perspektivami. V ljubljansko baročno cerkev stopiš, z enim pogledom pregledaš celo; v gotično cerkev stopiš, prehoditi jo moraš, da vidiš posamezne njene dele.

Če so se slavnostna zborovanja končala okoli 7. ure, je samo malo časa ostalo do 8. ure zvečer, ko so se začele pobožnosti v čast Sv. Rešnjega Telesa. Pri slovesnih zborovanjih bili so vsi govori nemški; izjemoma je bilo par govorov francoskih. Zvečer pri zakramentalnih pobožnostih bilo je to drugače. V stolnici bil je nemški govor, nemške molitve; Francozom so pridigovali in molili pred Rešnjim Telesom v minoritski cerkvi; Angleži so svoje govore in pobožnosti imeli v cerkvi sv. Uršule, kjer je grob svetnice in so njene relikvije; Španci v lepi kapelici sv. Vincenca, ki je bila nekdaj last lazaristov. Poljaki so imeli svoje pridige, svoje češčenje Rešnjega Telesa v cerkvi sv. Andreja blizu centralnega kolodvora, kjer je tudi en kaplan Poljak, da skrbi za dušne potrebe Poljakov, ki jih privede usoda v daljni Kolin.

Razun v stolnici bilo je največ hvaležnih poslušalcev zvečer pri sv. Andreju. Ob 8. uri so začeli peti žalostne, otožne svete pesmi Poljaki, zbrani iz vseh stanov, tudi mnogo uniformiranih. Klečali so možje v uniformi na obeh kolenih, veseli so bili, da imajo enkrat pobožnost v materinščini. Nepozabno je bilo v petek zvečer: po žalostnem petju so litanije; po litanijah stopi na prižnico škof iz Lwowa in govori tako ginljivo, kaj da imajo Poljaki, ki so daleč proč od domovine, v evharističnem Jezusu, da so možje in žene brez izjeme vzeli robce, si pokrili obraz in iz srca iskreno zjokali se ob spominu na svojo domovino. Ko so si ljudje v gorkih solzah in ihtenju srce olajšali, poslušali so škofa, čigar vnanjost je bila asketična, tako pazno, da jim je mnogo prezgodaj nehal. Mimogrede bodi še to povedano: Cerkev sv. Andreja, napol romanska, napol gotiška, stara več nego 600 let, ima kot dragocen spomin kasulo škofa in dominikana Alberta Velikega; še dragocenejšo relikvijo ima: skrinjico, relikviar bratov Makabejcev. Na cerkvenih vratih je plakatirano v poljščini, da imajo Poljaki vsak mesec poljsko pridigo.

Drugačna je evharistična večerna pobožnost pri minoritih. Cerkev ni polna, ako tudi marsikdo pride poslušat pristne francoske govornike. Kos francoskega cerkvenega življenja se kaže pred pridigo. Duhoven v sutani hodi prav po domače gori in doli po cerkvi, s svojim okornim močnim glasom napove, kaj obsega ena ali druga skrivnost rožnega venca, sam naprej moli, sam intonira pesmico, dá znamenje na kor, da naj začno. Tako je vse prav po domače. Prav pred pridigo zapojo še magnificat. Pariški nadškof govori o tekstu: „Jaz sem kruh življenja.“

Kakor že prej omenjeno, so imeli poslušalci od slavnostnih zborovanj v stolnici najmanj, akoravno so bili zbrani za govornike sami odlični možje. Govorili so: Kardinal Fischer, kardinal Vanutelli, ki se rad Nemcem prikupi s stavkom: „Germania docet“; govoril je nadškof milanski Ferrari, škof iz Verduna; škof iz Namura, ki je predsednik stalnega odbora za prireditve mednarodnih evharističnih kongresov; priučil se je nemščini toliko, da precej spretno vodi zborovanja, se enemu govorniku zahvali in novega pokliče, naj začne svoj govor. Drugi govorniki na slavnostnih sejah so bili: Esser, ki je govoril o evharistiji in veri, Meyenberg o evharistiji in edinosti cerkve; Gisler o evharistiji kot zakramentu; Donders o evharistiji kot daritvi; Mausbach o evharistiji in krščanski popolnosti; P. Kilian Müller o evharistiji in socijalnem vprašanju. Najbolj so navdušili poslušalce v slavnostnih sejah: prvi večer nadsvetnik sodišča Marx s svojim govorom, kako treba očitno spoznavati vero v evharistijo; tretji večer dominikanec Andrej Schmitt, govoreč o evharistiji in krščanski ljubezni; glas jasen kot kristal, izgovarjanje mirno, čuti se, kako mu trepeče srce v prepričanju; mož neha govoriti, ni ga več na improvizirani prižnici, morje poslušalcev komaj

diha, čaka še. Potem, ko zazna, da je govora konec, zagrmi nenavaden aplavz. Globok vtis napravil je še profesor Meyers s svojim govorom o evharistiji in umetnosti.

Glavno delo kongresa bilo je v dopoldanskih in popoldanskih sejah, ob 10. in ob 3. uri popoldne. Ker so bile te seje v cerkvah in v dvoranah, je bilo mogoče seznaniti tujce z najimenitnejšimi stavbami, ki kažejo, da je bil Kolin nekdaj zelo bogat in da mu še dandanes trgovina mnogo nese.

Dopoldanski govori bili so dobri, poučni. Ditges je govoril o kolinskih cerkvah, ki vse kažejo, kako so Kolinčani častili evharistijo; benediktinec Korbinian govori prisrčno, da obiskujmo vsak dan evharistijo; učitelj Janssen o pravi pedagogiki, ki vodi male otroke že k Jezusu; Böhmer o prvem obhajilu. Vse stvari stokrat znane, a jih vsak rad sliši še v novi obliki.

Z velikim zanimanjem so kongresovci poslušali saškega princa Maksa, govorečega o Cirilu Jeruzalemskem in njegovem nauku o evharistiji. Princ je precej slaboten, vendar ima še dosti močen glas. V preprosti črni sutani z brado okoli bledega obraza se zdi v prvem momentu misijonar. Znani pisatelj jezuit Blume razlagal je pesmi, zložene na čast sv. Rešnjemu Telesu. Drugi so razpravljali o drugih rečeh: o bratovščinah sv. Rešnjega Telesa; o večkratnem obhajilu moških. Naslednik Kolpingov govoril je prav poučno, kako se da privaditi na praktično pobožnost rokodelske pomočnike. Kaplan Kaiser pokazal je v številkah, kako važno je vpeljati duhovne vaje za delavce in koliko dobrega se doseže ž njimi.

Dr. v. d. Fuhr poda praktično navodilo, kako bodimo pobožno pri sv. maši; lepo je vpletel vmes spomin na svojo mater, kako ga je vodila v cerkev, kako učila molitvico pri povzdigovanju, katero še danes zna in jo rad ponavlja.

Župnik Ludwigs priporoča v svojem referatu, naj bo petje pri slovesnih mašah koralno, pri navadnih naj bo ljudsko, cela cerkev naj poje.

Župnik Dörner da praktične svete, kako bi se dalo doseči, da bi ljudje ob delavnikih hodili k maši.

Župnik v Kolinu Friderik grof Spee pripoveduje, da je 1783 Jožef II. prepovedal koralno petje, kako da ga on goji v svoji župniji, kako to ljudem ugaja itd. Poudarja: Cela cerkev naj koral poje in odgovarja duhovnu, ki mašuje. Nehoté se spomni človek na južnoslovanske škofije, kjer cela cerkev poje glorio in credo v slovanskem jeziku. Korak za korakom se krati ljudstvu sodelovanje pri službi božji, gotovo ne v prid ne vernikom ne službi božji. Kakšna logika! Na mednarodnem evharističnem kongresu se očitno priporoča ob odobravanju: Cela cerkev naj poje koral. V Istri in drugod se pobožno slovensko in hrvaško ljudstvo odriva od skupnega sto- in stoletnega liturgičnega petja.

Škofijski tajnik Sommereisen priporoča bratovščino spravne maše. Namesto onih, ki ne gredo k maši, gredo drugi, da dadó Bogu čast, ki mu gre.

Župnik Odenthal poroča, kako bi se dale teoforične procesije kar le mogoče slovesno obhajati.

Kot so bile te dopoldanske seje v veliki monumentalni jezuitski cerkvi polne lepih misli, tako je tudi popoldne pri sekcijah marsikdo zamišljen postal. Dejal bi, dopoldne in popoldne so bili za mnoge govori kot duhovne vaje. Odsek za duhovne imel je seje v jezuitski cerkvi; obdelali so se referati: Kaj je Kristus v evharistiji za duhovnikovo življenje. Duhovnik pri sv. daritvi, evharistija vir milosti in tolažbe za duhovne; kaj govori skušnja o vsakdanjem obhajilu? En moment bil je važen pri teh referatih, ker se je videlo, koliko težav je za duhovne in za katolike, živeče v diaspori. Znabiti bi se dala nemška diaspora primerjati Bosni, Hercegovini in balkanskim državam.

Mladinska sekcija je imela mnogo poslušalcev, ki so poslušali te referate: Kako treba navajati mladino, da časti sv. Rešnje Telo. Kako bi bilo mogoče, da bi mladina, ki si sama kruh služi, rajša obiskovala sveto mašo. Kako pomaga evharistija vzgajati značaje. Zakaj je dobro, učiti otroke častiti Srce Jezusovo. Kako evharistija ohranja čistost dijaštva. Alojzijeva pobožnost navaja mladino večkrat prejemati obhajilo. Ti referati bili so tem zanimivejši, ker so referenti nastavljeni večinoma v industrijskih krajih, kjer se imajo boriti s sto in sto težavami, zato so govorili iz praktičnega življenja za praktično življenje.

Žene so imele enkratno zborovanje zase s temi-le predavanji: Evharistija je studenec, iz katerega dobe žene moč, da dobro delujejo v družini in zunaj nje. Učiteljice naj otroka zgodaj navajajo, da spozna evharistijo in jo časti. Evharistija nebeška hrana, branje dobrega čtiva dušna hrana družini. O paramentiki s praktičnega in umetniškega stališča. Če so si žene in gospe prilastile ideje teh referatov in če jih udejstvujejo, delovale bodo apostolsko.

Ko so se vsipale množice prvi pot ob 10. uri k zborovanju v bogato dvorano Gürzenicha, bilo je v četrtek 5. avgusta 1909, usede se Slovenec, ki je obiskal mednarodni evharistični kongres, ogleduje vso z zlatom obloženo dvorano in opazuje ljudi. Slučajno prisede k njemu župnik petdesetih let, prijazno pozdravi in se mu predstavi kot župnik blizu Aachena. Gospod „confrater“ moral se je izdati in povedati, da je Avstrijec. Nemški confrater vpraša, iz katerega dela da je. Ni kazalo drugega kot povedati: iz Kranjskega. Župnik dé nato: O pri nas imamo veliko ljudi iz Kranjskega, Štajerskega, Češkega. Kot ljubeznivo mazilo pristavi: „Sie sind aber nicht die besten Pfarrkinder.“ Predsednik pozvoni, zborovanje se začne, epizode je konec.

Mimo teh oficijelnih, že naprej določenih zborovanj in govorov bilo je nekaj sej eminentne važnosti, ki so se vršile ob prostem času. V petek bil je pogovor o vojakih, o nevarnostih vojaškega stanu zvečer od 9. ure naprej. Celo aktiven oficir, major ali polkovnik, prišel je in govoril iz vse duše, da treba mnogo storiti za mladeniče, ki gredo v vojašnico.

Drugo izredno zborovanje je bilo samo za duhovne in bogoslovce. Bilo je v petek ob 9. uri dopoldne. Dvorana se je napolnila; predsednik prosi princa Maxa saškega, da govori o evharistiji in protialkoholnemu gibanju. Navezal je govor na besede: O sacrum convivium. Naša prava gostilna je tabernakelj; paralela med oltarjem in navadno gostilno bila je duhovita oblika, klasično lepa. Princ je govoril iz duše v dušo, njegovega govora ni mogoče pozabiti. Nato sta še kratko govorila dva ogrska škofa. Škof Fischer-Colbrie, kako se mu godi po vizitacijah. *a)* Ko je enkrat hotel v nek kraj birmat, dobi pismo: Ker je bolezen, naj ne pride. Pismo je od juda, ki prodaja pijačo. Pisal je zato, ker škof pri vsaki vizitaciji govori o zmernosti in abstinenci. *b)* Pri vizitacijah navaja mlade ljudi, da obljubijo, mladeniči in dekleta

do 18., 20. leta ne pokusiti nobene pijače. Služkinja oboli, gospodar in gospodinja jo silita, naj pije čaj z rumom, da se spoti in bolezen prežene. Vsaka beseda, vse prigovarjanje je zastonj, mlada dekla ne pokusi čaja. Zakaj ne? Pri birmi je škofu obljubila, da do 18. leta ne pokusi nobene pijače. *c*) Zgodi se v njegovi škofiji Košice, da spijejo na poroki 1 liter vina, mešajo ga s sodavico.

Antialkoholisti so še bolj poagitirali: v soboto zvečer so imeli govor o abstinenci za akademike in bogoslovce. V nedeljo ob 11. uri celo pridigo v cerkvi Matere božje; govoril je frančiškan o evharistiji in samozatajevanju. V soboto zvečer je prišel na zborovanje škof iz Hildesheima, mož, ki je povedal, da je toliko časa abstinent in da je svoje abstinence prav vesel.

Prosti čas, kolikor ga je bilo, porabili so udeleženci kongresa, da so si ogledali znamenitosti mesta, razstave, cerkve in palače.

Poleg stolnice in drugih gotiških cerkev ima Kolin lepe stare romanske cerkve, da jih je človek vesel, če jih ogleduje in se čudi pobožnosti bogatih trgovcev-meščanov, ki so toliko storili za čast božjo. Zelo mnogo obiskovalcev je imela cerkev sv. Uršule. Sezidana je na prostoru, kjer so prelile svete device kri zaradi Kristusovega imena. V severnem delu prečne ladje je spomenik sv. Uršule. Na postamentu iz črnega marmorja leži iz alabastra izdelana soha svetnice, pri nogah jej sedi golobček. Pod postamentom, ki je predrt, se vidi sarkofag. Pri vhodu v cerkev na desni strani je zlata soba. Ime ima odtod, ker je v njej mnogo dragocenosti. Visoka soba ima na vseh štirih stenah vse polno, deloma v zid, deloma v baročnih relikvijarijih vložene kosti devic, ki so umrle s sv. Uršulo. Mnogo je lobanj zagrnjenih v dragocene vezenine, na katerih se blešče biseri. Hranijo se tu tudi kosci pravega križa Kristusovega, njegove trnjeve krone. Kažejo celo pušico, ki je prebodla sv. Uršulo.

V Kolinu imajo vse cerkve neverjetno mnogo svetinj, deloma ker je bila rimska kolonija in so mnogo kristjanov, med njimi mnogo vojakov, mučili, deloma ker so imeli mnogo svetih škofov. Kupčija je tam cvetela od nekdaj, ter so relikvije na ladjah nosili skupaj od vseh strani. Kolin se imenuje nemški Rim po pravici. Kolinčan je sv. Bruno, ustanovitelj strogega reda kartuzianov, zveličani Herman Jožef, premonstrat, je tudi rojen v Kolinu. V krasni cerkvi Marija na Kapitolu je ob stebru prislonjena Marijina soha, pred njo kleči mali Herman, ki daje Jezusu jabolko. V Kolinu je živel mistik Ekehard in drug mistik Henrik Suzo, potem znani bogoslovni pisatelj Duns Scotus. Tam, kjer je zidana zdaj velika pošta, stal je nekdaj dominikanski samostan, v katerem je učil mlade dominikance filozof in naravoslovec Albertus Magnus, poslušal ga je še mnogo večji učenec sveti Tomaž Akvinski. V Kolinu je živel in pomagal ohraniti katoliško vero in zavest veliki jezuit Peter Kanizij. Kolinska stolnica je ponosna na škofa Klementa Avgusta, ki je moral pred dobrimi 70 leti v ječo, ponosna na škofa Geissla in na Pavla Melchersa, ki se je skazal junaškega zagovornika katoliških načel v „kultnrnem boju".

V Kolinu je muzej starin in galerija slik. Imenuje se po ustanovniku Wallraf-Richartz-Museum. Ob Renu je muzej za naravoznanstvo, posebno za zoologijo. Narodopisni muzej se imenuje Rautenstrauch-Joest, v njem je nakopičenega veliko blaga iz vseh krajev sveta. Poleg tega je v stolpu po ciklopsko zidanem instruktivna zbirka, obsegajoča stvari, ki se imenujejo prazgodovinske izkopine. Velik je muzej za umetne izdelke zadnjih vekov, ter obrtni muzej, v katerem imajo obrtniki in tvorničarji permanentno razstavo svojih izdelkov.

Kolinski lokalni odbor je energično prijel v roko še zadnje veliko delo: evharistično, teoforično procesijo po mestu. Kar v Londonu ni bilo mogoče, zvršilo se je z vso svečanostjo v Kolinu. Razobesili so meščani po ulicah, kjer bo šla procesija, zastave. Na velikem Novem trgu, kjer je bil določen blagoslov z Najsvetejšim, bila je po vseh hišah okoli trga v girlandah, v enakih intervalih deska z enim verzom iz zahvalne pesmi, tako da se je čital lahko cel „Te Deum". V sredi trga bil je postavljen mogočen oltar z estradami za odlične goste, ki spremljajo Najsvetejše. Vse je bilo v zlatu, baržunu in svili; pravili so, da so bili stroški za oltar čez 20.000 mark.

V nedeljo v jutro 8. avgusta bilo je po programu skupno obhajilo v stolnici in v župnijskih cerkvah. Moški, sami moški so začeli prihajati v cerkev, vsi oblečeni v črno, mnogi v salonsko obleko. Na prsih imajo svetinjo Matere božje na višnjevem traku, znamenje, da so kongreganisti. S svetinjami stopijo že v cerkev. Pred velikim oltarjem se postavi par zastavonoš z zastavami. Maša se začne, eden izmed mož začne glasno moliti iz kongregacijskega molitvenika obhajilne molitve, drugi glasno odgovarjajo. Pri obhajilu ni nobenega drenja, mirno pristopa in odhaja vrsta za vrsto. Lepo je bilo gledati može, kako se vračajo nazaj v klop s sklenjenimi rokami. Ti prizori bili so v nedeljo zjutraj po vseh cerkvah. Možje so radevolje izpolnili željo svojega škofa, svojih duhovnov, dali tujcem lep zgled in se pripravili za popoldne.

Ves Kolin je bil pokonci: Vse je pričakovalo prevažne katoliške manifestacije, evharistične teoforične procesije, ki jo bo vodil sam papežev odposlanec kardinal Vanutelli.

Vreme bilo je najlepše, po ulicah vrvelo je vedno več in več praznično oblečenih ljudi, mestnih in zunanjih. Za ta dan so bili železniški uslužbenci močno napeti: 94 izrednih vlakov je prišlo in odšlo; normalnih vlakov za ljudi je bilo okoli 200. Če prištejemo še izredne vlake, se da preračuniti približno, koliko tisoč in tisoč zunanjih gostov je bilo ta dan v Kolinu. Eno, dve uri pred začetkom procesije bile so ceste, po katerih je šla, po obeh straneh zastavljene, da ni bilo mogoče skozi. Kjer si stal, moral si ostati par ur, razun če si se pomaknil nazaj v ulico, kjer ni šla procesija. In še vanjo bilo je težko priti.

Procesijo so začela brezštevilna društva. Iz Kolina bilo je vse meščanstvo zastopano. Vsi mogoči obrtniki, vsaka zadruga s svojo zastavo, moške Marijine družbe, vsi možje svetinjo zunaj na širokem traku, rokodelski pomočniki, in kdo more vse te može našteti, ki so šli za procesijo? Deloma so glasno molili rožni venec, deloma so peli, deloma so imeli godbo s seboj, ki je igrala svete pesmi. Par kolinskih skupin je imponiralo: skupina kolinskih trgovcev, vsi od prvega do zadnjega v elegantni salonski obleki. Druga skupina: nemški katoliški uradniki v svoji tesni uniformi.

Blagohotni čitatelj naj pomisli, da so šle te trume po cesti precej naglo, 8 ali celo 10 v eni vrsti, in vendar je trpel sprevod več nego tri ure. To je razumljivo. Za Kolinčani prišla so najrazličnejša vnanja društva, deputacije od vseh strani. Tudi teh je nepregledna vrsta.

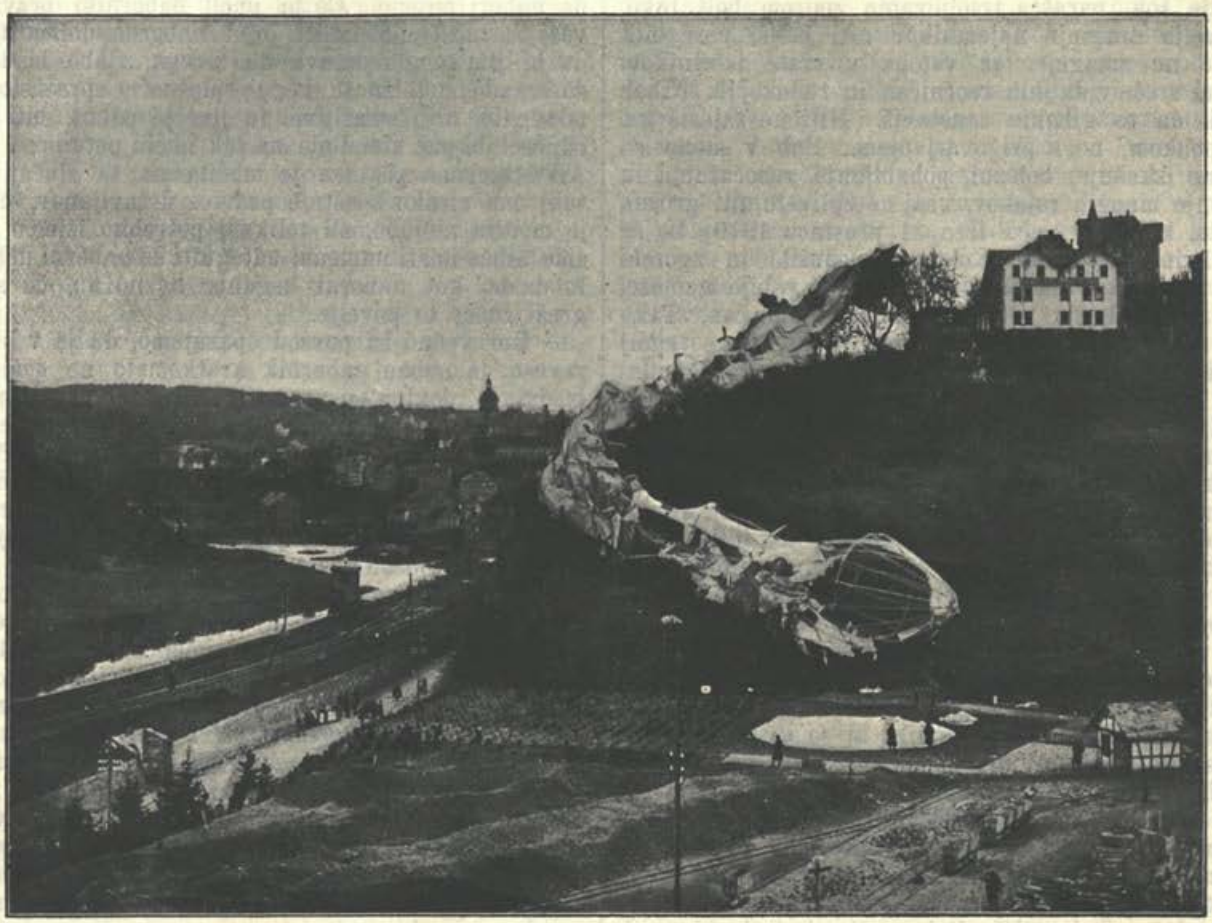
Vlaki so pripeljali tudi rudarje, premogokope. Ko so se rudarske kolone pokazale s svojimi zastavami, so Kolinčani koj spoznali Poljake, ki so v obilnem številu stopali za svojimi zastavami. Poljske zastave so bolj živo barvane nego nemške in Poljaki so prepevali svoje otožne pesmi. Tudi Slovenci, združeni v Hambornu v družbi sv. Barbare, so prišli, uvrstivši se med Slovane, počastit veliki praznik. Navadno je spremljal vsako društvo duhovnik, voditelj društva.

Ker imajo Nemci velik rešpekt pred policijo, ta ni imela drugega opraviti, nego da je delala pot procesiji. Če je komu prišlo vsled solnca slabo, ker ni pihljal noben veterček, so imele kolone samaritanov in samaritank pripravljena krepčila, za kaj hujšega tudi nosilnice.

Po teh dolgih vrstah mož, ki se jim je bralo na obrazu, da jih ni nič sram, nego da je cela manifestacija nekaj samo ob sebi umljivega, ker drugače biti ne more, pridejo redovnice in redovniki. Ta uniformirani katoliški klerus gledati, kako velik estetični užitek!

Nato stopa lepo urejena duhovščina v svojih ornatih, mnogo opatov, okoli 73 škofov, med njimi tudi lavantinski škof dr. Napotnik, nadškofje, kardinali. Vanutelli nese monštranco. Sam blagoslov na Novem trgu ne zadošča, še parkrat se mora ustaviti, odložiti monštranco, da si malo oddahne. Spremlja ga cvet nemškega katoliškega plemstva, odlikovanci s papeževimi redovi, in ves čas je šel v veliki gali za procesijo tudi kolinski župan. Mož je vedel, da je prav in korektno, če stori svojo dolžnost kot glavar mestne občine, ki sprejme za teden dni toliko gostov iz vseh delov sveta. Storil je svojo dolžnost trikrat: prvikrat pozdravi kardinala Vanutellija pri slavoloku, drugikrat govori in pozdravi kot župan vse tisoče, zbrane v stolnici pri prvem slovesnem popoldanskem zborovanju. Vsi so mu bili hvaležni za pozdravne besede, govorjene v stolnici. Tretjikrat je storil dolžnost pri procesiji.

Procesija se še ni vrnila v stolnico nazaj, ko so tujci že hiteli na kolodvor, da se odpeljejo z rednimi vlaki; izredni odšli so pozneje.

Ponesrečen Zeppelinov zrakoplov.

Naborna dolžnost in Amerika.

(Spisal sodnik dr. Fr. Goršič.)

Po nekaterih krajih naše domovine se možu in mladeniču kar zaiskri oko pri čudežni besedi Amerika. Prečesto velika gospodarska beda, ponekod pa tudi le želja po denarju, zmirom torej bolj ali manj opravičena in umestna želja po izboljšanju gospodarskega položaja izvablja najboljše kmetske moči z nevzdržno silo v države težkih pa bogatih zaslužkov. Čeprav se gospodarske razmere tembolj hujšajo, čemmanj je rok, narašča izseljevanje zmirom bolj, tako, da zavoljo draginje najemnikov niti boljši posestnik že več ne zmaguje ter vstopa v vrste izselnikov, iskat si sreče v daljnih tvornicah in rudokopih. Nikar misliti, da to gibanje zaustaviš. Niti ne zajeziš ga, ne s poukom, ne s prigovarjanjem. Bob v steno so žalostne izkušnje, bolezni, pohabljenja, razočaranja in stradanje mnogih rojakov, vsaj ne vplivajo niti grozne nesreče, kakor nesreča izza 31. prosinca 1910, ko se je v Prinveru države Kolorado podušilo in zgorelo toliko Slovencev. Zakaj tisočeri zgledi vabijo mameče, da se gre poskusit, kdor je pogumen in močan. Tako daleč smo dospeli, da so ponekod vasi, kjer so zgolj slabiči starčki, ženske in otroci doma, možje in mladeniči pa služijo težki kruh v Zedinjenih državah.

Kjer je toliko mladine z doma, redčijo se vrste vojakov. Zato od dne do dne doživljamo, da pride marsikateri mladenič radi vojaške službe s postavo navzkriž. Saj imamo splošno brambeno dolžnost. Brambeni ali vojni zakon veleva, da mora vojak biti vsakdo brez izjeme, če je sposoben za ta stan. Vojaški begunec ali „dezerter" je mladenič, in kaznovali ga bodo pri vojakih po njihovem kazenskem zakoniku, če je odšel v Ameriko, pa je bil že potrjen in za vojaka priseżen, ali je vojake celo že služil, ne da bi jih bil odslužil. Z vojaškimi begunci se le-tu ne bodemo pečali, govoriti hočemo le o onih, ki so v Ameriki, pa še niso potrjeni in nimajo naborov za seboj. Pod gotovimi okoliščinami zapadejo kazni tudi le-ti. Odgovor jim bo dati pred rednimi sodišči (ne pred vojaškim sodom). Da spoznamo, kako je s tem kaznovanjem, in da dosežemo, da ne doleti taka usoda tebe ali tvojih, dragi bralec, razmotrimo, kaj veli postava, kako delajo mladeniči in kako se jim je treba ravnati, da se ognejo kazni, ki jim vtisne za vse življenje nečasten pečat.

Posledica splošne brambene dolžnosti je, da, dovršivši 21. leto, mora mladenič na nabor ali naborno stavo (Stellung), da spoznajo, je li sposoben za vojaka. Kogar zadene le-ta naborna dolžnost, je nabornik in stopiti mora pred naborno komisijo, da bode preiskan. Če ga potrdijo, priseżejo ga takoj, in s tem je vojak; če ga izvržejo, mogoče je dvoje, ali da ga oprostijo takoj za vedno, ali ga pa izvržejo samo za sedaj, tako da mora na nabor še dvoje naslednjih let. Zato govorimo o treh naborih in o treh starostnih razredih. Tak nabornik je stoprav prost, če ga tudi pri tretjem naboru ne potrdé. Med celim tem časom ga zadeva naborna dolžnost. Poglejmo, kaj postava določa zanje, ki gredo v tem času v Ameriko ali pa bivajo v tem času v Ameriki.

Če se izseliš iz države, ne more ti pravzaprav nihče nič. Ena izmed najvažnejših pravic avstrijskih državljanov je, da se smemo prosto gibati, kakor se nam ljubi, in da se smemo zlasti tudi izseliti, kadar in kamor hočemo. To poglavitno načelo priznava država v eni najbolj važnih postav, v takozvanem temeljnem ali osnovnem zakonu o državljanskih pravicah, imenovanem tako, ker je z nekaterimi drugimi postavami vred temelj ali osnova državnemu redu. Kaj pa za nabornike? Takoj se pojavi misel, da bi bilo kaj lahko, obrniti domovini hrbet za toliko časa, da nabori minejo. Če bi imeli naborniki pravico ali vsaj možnost, pobegniti pred naborno dolžnostjo, ne da bi jim mogla država do živega, slabo bi bilo to za brambeno dolžnost, ker je splošna. Čeprav slovenski mladeniči niso strašljivci in jim je ponos, biti vojak, odnesel bi pač marsikdo na tak način pete pred vojaki. Ali brambena postava je mislila na ta slučaj. Dasi tudi ona visoko spoštuje pravice državljanov, določiti je morala neljubo, ali tolikanj potrebno izjemo, da ne sme nihče imeti namena, odtegniti se naborni dolžnosti, in da bo kot naborni begunec kaznovan, če se pregreši zoper to povelje.

Ker vedno in povsod opazujemo, da je v ljudstvu zavest, da noben nabornik kratkomalo ne sme dotlej iz države, dokler ne prestane naborov, prisiljeni smo, da vzamemo pojm nabornega pobega bolj temeljito v pretresovanje. To naziranje namreč ni pravo. Postava ni toli kruta, marveč trpi tudi, da se mladeniči izseljujejo, ukazuje le, da te pravice ne smejo zlorabljati z namenom, pobegniti pred naborno dolžnostjo. Če je nabornik odsoten z nabora, ne da bi bil imel takšen naklep, ni še zapadel kaznovanju sodišča; na primer: bolezen in enake zapreke. Naborni begunec je zgolj tisti, ki je opustil nabor in imel ubežni naklep. Z drugo besedo: postava ne jemlje v zaščito kar naborov samih, češ, z nabora izostati se sploh ne sme, marveč ščiti zgolj naborno dolžnost, češ, pokori se ji, in kaznuje tistega, ki nepokoren ne pride na nabor. Inače bi država trpela na nezdravih razmerah in zlasti na nezadovoljnosti državljanov, vzših v izjemah krivico.

Zato določa postava, da je naborni begunec tisti, ki 1. ali odide za časa nabora izven mej avstroogrskih dežel, ali pa 2. za časa nabora biva zunaj mej avstroogrske monarhije, pa ima pri tem namero, da se odtegne naborni dolžnosti. V vsakem od obeh slučajev, če odide z doma ali če biva z doma, je bistvo le-ta namen, inače kazenske krivde ni, pa naj si je bil nabor zamujen. Dovolj pa je za krivdo, da je s tem namenom preprečen vsaj en nabor. Kogar obtožijo, kriv bo pregreška zoper brambeno postavo, in kaznuje se naj s strogim zaporom od enega meseca do enegi. leta in pa z globo od 200 do 2000 kron. Zapor in globa, obe kazni se morata izreči pri vsaki obsodba

Tukaj je treba omeniti, da pozna kazenski zakonik troje zločinov: hudodelstva, ki so zločini najhujše vrste, potem pregreške, kakršen je baš naborni pobeg, in prestopke, ki so zločini najlažje vrste. Pregrešek je srednji, lažji od hudodelstva, pa težji od prestopka in že tako hud prekršljaj, da ga ne sodi en sodnik pri okrajnem sodišču, temveč v zborih štirih sodnikov zborna sodišča, to so deželna sodišča (Ljubljana, Trst, Celovec, Gradec) in okrožna sodišča (Novo mesto, Gorica, Maribor, Celje). Letá sodišča imajo v vsakem obtoženem slučaju soditi, je li obtoženec kriv nabor-

nega pobega. Iz zgoraj povedanega sledi, da ne bo zadosti, da se sodnikom dokaže, da je nabornik zares izostal z nabora, saj to bo itak jasno, priznano in dokazano. Šlo bo zlasti za dokaz, ali je obtoženec prekršil naborno dolžnost s tem, da je bil odsoten, da bi se dolžnosti odtegnil.

Vidiš torej, da se sme izseliti tudi tisti, ki je še pred nabori; krivde in kazni prost pa bode ostal le pod pogojem, da se ni namenil ogniti se državljanske dolžnosti, ki smo ti jo obrazložili. Če je vzrok zamude brez primesi ubežne misli čisto drug nagib, potem sodniki ne bodo kaznovali.

Stroga pa je postava v tem, da ne kliče na odgovor samo onega, ki je s takim namenom pobegnil, marveč tudi tistega, ki je z enako mislijo bival v tujini ob času, ko je bil nabor. Če si s poštenim namenom odšel iz države, sklenivši, da se k naboru vrneš pravočasno, pa si pozneje sklenil, odtegniti se naboru s tem, da se ne vrneš, slična je tvoja krivda krivdi tistega, ki je bil s tem nečastnim nagibom že pobegnil. Kdor stori z ubežnim namenom oboje, kriv bo pregreška v obeh primerljajih, v prvem in drugem.

Pri največ zločinih, ki se kaznujejo, poznamo tudi poskus, ki je nanj postavljena enaka kazen, kakor na dovršeni zločin. Če zasačijo tatu pri kraji, obsodijo ga zavoljo poskušene tatvine in kaznujejo po istem kazenskem postavku, kakor je pisan za dovršeno tatvino; zapro ga torej, kakor da je zares kradel. Tudi pri našem pregrešku je mogoč en poskus, in sicer ta, da primejo nabornika na begu še znotraj državnih mej, kajti isti kazni zapade, ki bi jo dobil, če bi bil nameravani čin že izvršil.

Ko sedaj stoprav vemo, kaj postava kaznuje, poglejmo še, kje tiče vzroki, da malo nabornikov-izseljnikov odide kaznovanju zavoljo tega pregreška. Število onih, ki jih obtožijo in obsodijo, je tolikšno, da se moramo čuditi, zakaj in odkod ta pojav. So li begunci zares vsi ti naborniki? So li res podobni dedom, ki so se sredi prejšnjega stoletja skrivali po lesih in špiljah pred vojaki? Mar ni njihova vzgoja taka, da veselo ukajo, ko pride list in prisega cesarju? Kdor je bil količkaj v stiku z narodom, pritrdil nam bo rad, da je pravih nabornih beguncev zelo malo. Čisto poedini so slučaji, da se kdo z begom v Ameriko oprosti naborne dolžnosti za nekaj časa ali za vedno. Po drugi strani pride pa v poštev še to, kar smo omenili v začetku tega sestavka, da je namreč splošna beda in zlasti gospodarska revščina glavni nagib, da se ljudje trumoma izselijo. Ni tukaj mesta, da razmotrivamo o tem dejstvu podrobneje, pa bi bilo menda tudi odveč, saj je bilo že dovolj pisano o tem. Samo ozri se, pa tudi sam opaziš. Omeniti pa moramo izrecno, da je izseljevanje tem večje, čim bolj je dežela zanemarjena, torej tam, kjer nihče ne gane mazinca za zboljšanje splošnih razmer. Izseljevanje procvita pri nas v onih kronovinah, kjer je bila in kjer je deloma še država za mačeho (Dalmacija, Kranjska); kjer se narod sploh ne sme razvijati (Slovaško); koder tare kmeta vsemogočno plemstvo (Ogrsko, Poljsko); v obče pa v tistih državah, kjer za reveže sploh ni kruha (Italija) itd. Koder naletiš na močne selitve v Ameriko, vedi, da gre dobršen del krivde na rovaš države. Kjer pa takega gibanja ni, ondi se uveriš, da imajo bogate kolonije in doma vsega v obilici.

Ti odnošaji in vzroki so sodnikom znani. Da prihaja v kazen toliko nabornikov navzlic tem dejstvom, krivde je največ na nabornikih samih. Ne gredo po poti naravnost, ki je lepa in poštena, marveč skrivaj in sumljivo počenjajo dejanja, ki moraš iz njih sklepati na ubežni namen. Mesto da bi se jih skrbno ognili, napravijo slabo poučeni take čine, da se vidi jasno kot beli dan, da so nabor namenoma preprečili. Ne pomagata jim kasneje zagovor in tajenje; niti v preiskavi niti pri glavni razpravi jim ne podele vere, ker so pobiti po lastnih dejanjih. Beda in slične dokazane okoliščine jim pomagajo k večjemu v toliko, da je kazen odmerjena v manjši in milejši meri. To je glavni vzrok mnogoštevilnih obsodb.

Če greš v Ameriko, dobiti moraš potni list (pas), kakršne izdajajo politična oblastva prve stopinje (c. kr. okrajna glavarstva). Pojdi ponj. Če ga dobiš, odpotuj, če ti ga odreko, ostani doma. Pod nobenim pogojem ni dovoljeno, da izgineš skrivaj brez vednosti oblastva. Če kot nabornik to storiš, ti samo iz tega razloga živa duša ne bo verjela, da nisi imel ubežnega namena. Kdor ima dober namen, se ne skriva. Poreko ti, da si lažnik. Osobito pa ni dopustno, opremiti se s tujimi izkaznicami, kot s tujimi potnimi listi, vojaškimi in delavskimi knjižicami. Tako početje je kaznivo samo ob sebi, ker ima postava tako prevaro za goljufijo, češ, da si poskusil zaradi javnega nadzorstva postavljena oblastva spraviti glede svoje osebe v zmoto. Hkrati pa je tuja izkaznica nepobiten dokaz, da si namenoma pobegnil pred naborno dolžnostjo. Pokaži duri tistim zapeljivim agentom, ki brezvestno lazijo za teboj, obljubujoč ti, da preskrbe tuj potni list in te pospremijo dotlej, da boš na varnem. Če te varihi postave zalotijo, zabredeš v nečastno kazen kot goljuf in kot begunec. Agent, oče, stric, vsi, ki so ti pri brezumnem početju dali pomoč, bodo zapadli kazni kot sokrivci.

Pri glavarstvu bo že tvoja poštena in odkrita beseda nekaj zalegla. Vzemi pa tudi očeta s seboj, da ne bodo v dvomu o dovoljenju tvojcev in o resnosti tvoje obljube, da se pravočasno vrneš. Če nimaš očeta, pritrditi mora varih, pa tudi od sodišča kot varstvene oblasti moraš imeti dovoljenje. Če treba, skliči se tudi na župana in zaupne može. Čim zadobe pri oblastvu prepričanost, da si mož beseda, podelé ti dovoljenje. Če pa potnega lista ne dobiš in tudi pritožba zoper ta odlok nima uspeha, vedi, da ti država ukazuje, da ne smeš v inozemstvo. Ukloniti se boš moral in tem lažje bo to, ker je za vse enaka pravica. Tolaži se pa tudi s tem, da je še toliko drugih obveznosti, ki se jim moramo vsi pokoriti. Le tem potom doseženo dovoljenje ti bo dalo zavest pravice, in potovanje nastopiš pogumno in očitno. Prepričavši se o dovoljenju, pustili te bodo povsod na miru, in preprečil bodeš, da bi te pestili zavoljo poskušenega ali dovršenega pregreška po prvem primerljaju.

Dospevši v Ameriko, ne izpusti iz oči, da se moraš pravočasno vrniti domov, saj boš moral po naboru še tisto leto k četi, kamor boš potrjen. Nikar torej ne skleni pozneje, da ostaneš v Ameriki črez čas nabora, saj veš iz zgorajnega razlaganja, da te bodo smatrali sedaj zavoljo tega za begunca. Jedva dospeš na domača tla, oglasi se pri županu ali pri glavarju, in vse bo v redu.

Zgodijo pa se nepričakovane zapreke, da nabornik ne more o pravem času nazaj v domovino. Pokoren dolžnosti se pri najboljši volji ne more vrniti, na pr. radi bolezni, pomanjkanja novcev, nesreč sorodnikov itd. Previden nabornik sporoči takšno oviro brez odlašanja županstvu ali glavarstvu, da odvrne sum begunstva. Ker imamo vsako leto po rednih naborih tudi še nak-

nadne nabore, uredil si boš lahko, dobivši z doma vest, da prideš k naknadnemu naboru. Če ti pa niti to ne bo mogoče, potem obvesti oblastvo iznova o zapreki. Imaš pa za vsa ta naznanila tudi še drugo priliko: Zglasi se ustmeno ali pismeno pri c. in kr. konzulatu one države, kjer prebivaš, da konzul ukrene potrebne korake.

Tako je treba ravnati, da ne bo sitnosti in pokore. Je pa v Ameriki nebroj nabornikov, ki niso postopali tako previdno. Njim posvetimo še par besed. Tudi le-ti še niso krivi pregreška nabornega begunstva, če niso imeli namena, odtegniti se naborni dolžnosti. Tudi zanje ne velja domneva, da zoper kazen ni pomočka. Ali njih stališče bo slabše, ker se bodo le iztežka oprali suma. Preiskovalni sodnik, ki vodi preiskavo, in državni pravdnik, ki obtožuje, bodeta lažje dokazala ubežni namen, ker bodo obdolženci uživali le malo vere, da jim je bil takov namen izključen, saj se ne bodo mogli sklicati na nobeno verjetno okoliščino. Vzlic temu jim bo poskusiti, da spravijo preiskavo v tak tir, da se bo dokazala njih nedolžnost. Navesti jim bo druga dokazila: osebe doma in v Ameriki, ki vedo za pravi zadržek in za nedolžnost nabornika, na pr. na stariše, sorodnike, sosede, rojake v Ameriki, na sovrstnike v domači vasi, na župana, župnika itd., skratka na ljudi, ki poznajo nabornika in njegove razmere. Preiskovalni sodnik bo sicer gotovo poskušal, da dožene po svojem potu, je li nabornik kriv. Prosto mu, kjer je nedolžnost, ondi bo državni pravdnik kmalu prenehal s preganjanjem, niti obtožil ne bo, in prihranjena bo neprijetna pot k sodbi. Poudariti pa moramo še prav posebej, da ni resnica, da se prič v Ameriki ne more zaslišati, marveč tudi amerikanske priče veljajo, in zaslišati jih pustimo, če je potreba.

Če pa čuti nabornik, da je kriv, vrne se naj iz Amerike in takoj oglasi pri županu. Pred sodiščem naj skesano prizna svoj zločin, da mu bo prišlo priznanje kot največja olajšava v poštev, in da mu bo kazen milo odmerjena.

Kjer je v rodbini nabornik, ki se ga tiče predmet te razprave, ravna se naj po naših navodilih. L. 1909. je izgubila veljavo najvišja amnestija z dne 16. novembra 1907, po kateri je bil pomiloščen naborni begunec, ki je bil begunstvo zakrivil pred 2. decembrom 1908, pa se vrnil najkasneje do 1. decembra 1909. Od sedaj naprej bodo obsodbe po številu ogromno rastle, če se naborniki ne bodo obnašali previdnejše, kot doslej.

Franjo Neubauer:

Vstalemu Zveličarju.

1. Pojo zvonovi . . .

Pojó zvonovi — vstajaš ti
zmagalec slavni groba,
pred tabo plašna pa beži
sovragov zvitih zloba.

Peklenski njihov sklep je bil
in satanska zvijača,
sovražni zbor se veselil,
da moder je kot kača.

Zvijače so osmešene,
zdrobljena glava zmaju,
a duše so odrešene,
dvigujejo se k raju.

Dviguj se, dvigni se v nebo,
pripravi tam nam mesto,
od vekomaj obljubljeno
Bogu služečim zvesto.

2. Vstani, Kralj!

Vstani, sijajni Kralj, tvoja je zmaga,
težki je boj dokončan,
strte so trume peklenskega vraga,
satan sam v beg je pognan.

Zdaj je molitev uslišana tvoja,
kelih od tebe je šel,
zdaj ti iz kapelj krvavega znoja
cvet je radosti vzcvetél.

Zmage si venec polôži na glavo!
Trnjev ni več, nego zlat.
Več ti telo ni boleče, krvavo,
daj si črez rame škrlat!

Vstani, zavladaj vesoljnemu svetu
tja do najskrajnejših dalj!
Bodi edini vodnik nam k Očetu,
bodi edini naš kralj!

Slovo od matere.

† Baron Aleksander Helfert.

Dne 16. marca 1910 je na Dunaju zamrl v visoki starosti 90ih let mož, kakor jih je Avstrija imela le malo med svojimi sinovi. Mož katoličan in veren, kakor je veren otrok, ki nikdar ni slišal kake dvojbe o verskih resnicah, katere sta mu učila ljuba mama doma in spoštovani župnik v šoli in v cerkvi; obenem učenjak velikan, zlasti poznavatelj zgodovine, kakor jih je le malo; prijatelj ljudstva in poznavatelj ljudskih socijalnih potreb; prijatelj in navdušen sin Avstrije. Poznavatelj ustroja in potrebščin avstrijske države, je vedno deloval na to, da se ta država postavi na katoliška in avstrijska tla! In kot prijatelj in poznavatelj Avstrije bil je vedno prijatelj Slovanom v Avstriji ter pravičen nasproti narodnim težnjam tlačenih Slovanov.

Zato ta izredni mož zasluži, da se ga hvaležno spomni tudi slovenski narod, če tudi ni izrastel iz naše sredine.

Aleksander Helfert je bil rojen v zlati Pragi dne 3. nov. l. 1820. Komaj 24 let star postal je vseučiliščni profesor v Pragi, je predaval o rimskem in kanoničnem pravu. Tri leta za tem je odšel kot profesor v Krakovo in od tam je prišel kakor državni podtajnik l. 1848. v naučno ministrstvo. Kot tak je vodil posle vsega naučnega področja. V tej visoki službi si je ohranil mladi učenjak demokratiško svoje mišljenje. Pisal je ostre in odločne članke in brošure, ki so bile opetovano zaplenjene, zahteval je celo, da se v Avstriji odpravi plemstvo. Katoliško svetovno naziranje pa ga je vendar vzdržalo na zlati poti zmernosti. Velike zasluge za domovino so bile povod, da je bil 34 let star povzdignjen zdaj v plemiča. Odslej mu je cesar veliko zaupal. Leta 1861. mu je bilo za leto dni zopet izročeno ministrstvo za nauk in bogočastje, katerega posla v Avstriji odločen katoličan menda ne sme nikdar opravljati. L. 1863. je že Helfert postal predsednik osrednje komisije za ohranjenje umetnin in stavbinskih spominkov; l. 1874. je postal ud znanstvene akademije na Dunaju, l. 1892. ud češke cesar Franc-Jožefove akademije. S svojimi spisi je postal Helfert merodajna autoriteta in brezpogojno se kot taka priznava v Avstriji in izven njenih mej. Le Ogri se ga ne spominjajo radi, ker je delal vedno v prid Avstrije in je pobijal prostozidarsko in protiavstrijsko gibanje na Ogrskem. Pričenši od l. 1881. bil je Helfert ud gosposke zbornice. Najvažnejši njegovi spisi so „Avstrijska zgodovina“, ki je izšla v Pragi v letih 1869—1886. In zadnje dve leti je izšla obširna zgodovina avstrijske vstaje l. 1848. Vsakdo je strmel, da mož 89ih let piše tako živahno, kakor sicer le mož v najboljših letih.

Helfert je bil Avstrijec in katoličan; vsled tega tudi prijatelj Slovanom. Poglejmo v njegovo „zgodovino avstrijske revolucije“. Tam piše o narodnem vprašanju. Poglavje začenja s znanimi besedami Palackega: „Resnično! Ko bi avstrijska država ne eksistirala že zdavno, v interesu Evrope, v interesu humanitete bi morali hiteti, da jo ustanovimo.“ — „Univerze so že davno spoznale, da je Avstrija poklicana, posredovati med Nemci, Slovani in Romani. Le naši državniki so drugih misli. Sanjajo namreč o nemški Avstriji in ne uvidevajo namena te države, tudi ne vidijo znamenj, ki jim kažejo druga pota, kot se jih oni držijo s slepo trmo.

Brez teh (državnikov) bi se življenja zmožni razni narodi razvijali brez sile, bi si ta razvoj napravil naraven tok in bi vsi lahko mirno bivali eden poleg drugega. A brihtni naši državniki so sodili, da je narodno gibanje nedopustno, hoteli so je zatreti in so tako zasejeli razdor med ljudi ter so razdražili zatirana plemena zoper vladajoče pleme.

Stoletja so narodi živeli mirno eden poleg drugega. Eden jezik (latinski) je veljal kot diplomatičen, učen in sveti jezik, s katerim se je občevalo od enega konca sveta do drugega. Ljudska masa pa je živela prosta, neprisiljena v starih običajih in v starem svojem jeziku . . . Mir se je začel rušiti, ko so državniki začeli državno upravo centralizovati. Že državni svet Marije Terezije je govoril (op. ured.: klobasaril) o „enoličnosti splošnega mišljenja“, „o harmoničnem soglasju običajev in navad“, s katerim naj se ustvari pravi „narodni duh“ (op. ured.: samo nemški seveda). Vlada Marije Terezije je uvedla za vso Avstrijo „nemško šolstvo“ in že tedaj so hoteli nemščino uvesti kot uradni jezik za vso Avstrijo. Ko češkim dijakom niso hoteli dati čeških šolskih knjig, je pa pravična cesarica sama odločila, naj se tiskajo tudi češke knjige: „Weillen es vor dem Staatt nothwendig ist.“ (Cesaričin zdravi razum je spoznal, da so načrti nemških slovanožrcev neizvedljivi. Op. ur.)

Cesar Jožef II. ni več bil tistega mnenja, kakor slavna njegova mati. Bil je značaj, ki je mislil, da je vse prav, kar si zmisli on, da se mora vse tako vršiti, in da mu nikdo ne sme ugovarjati. Ogrskemu magnatu, ki se je pritoževal radi nemščine, je cesar Jožef odpisal: „Nemški jezik je splošni jezik moje države. Zakaj naj pustim posle upravljati v kaki provinciji v narodnem jeziku? Jaz sem cesar nemške države, zato so dežele, ki jih posedam, provincije.“

Kot cesar nemške države je mogel Jožef II. v ponemčevanju raznih narodov videti svojo vladarsko nalogo, tako tudi Leopold II. A Franc I. kot avstrijski cesar ni smel več tako govoriti.

Ko se je ustvarilo avstrijsko cesarstvo, moral je vladar svojo politiko postaviti na nov temelj. Avstrija ni več nemška država, ona je država

raznih narodnosti, katere je dolžna čuvati z enako skrbjo in pravičnostjo. Nemštvo je prišlo v druge razmere, združeno je z drugimi narodnostmi in nima več predpravic, pač pa uživa v upravi nekatere prednosti, ki jih druge narodnosti Nemcem tudi ne zavidajo. Kakor mora biti v armadi en jezik, treba je v upravi enega jezika, ki pa ni državni jezik, kajti ne govori se radi države, marveč radi koristi (torej, ker ga je treba. Op. ur.).

Avstrijski državniki pa razmer niso razumeli. Na Ogrskem se z nemškim jezikom ni opravilo nič; morali so nehati. Mesto da bi pa potem sploh odnehali od ponemčevanja, so tem strastnejše zatirali razne jezike druge državne polovice. Ogrsko se je pustilo, ker se ni opravilo nič, a druge dežele so in morajo ostati nemške! In razlog za to zahtevo: ker je Avstrija v zvezi z nemškimi državami!

V Nemčiji je seveda kipela narodna zavest: Donava jim je bila „nemška“ reka, četudi večinoma ne teče po nemških tleh. Ob Črnem morju mora nastati venec „nemških mest“. Sanjali so, da zamore le nemški jezik prinesti neolikanemu vzhodu kulture, da si mora torej nemški jezik podvreči barbarske slovanske jezike. Včasih so se Nemci še spomnili, da v Avstriji ne tvorijo večine, a računali so na moralične zmožnosti in na moč nemškega elementa ter so mislili, da polagoma druge narodnosti izginejo. Ako se državna uprava posluži pripravnih sredstev, zakaj bi se ne moglo zmagati Čehe, Poljake in Slovence, ko se je na Pruskem vendar posrečilo vsaj deloma ponemčiti poljske pokrajine?

Pri tem računanju se je le nekaj prezrlo: slovansko prebivalstvo je tam v manjšini, in drugič Prusi niti te manjšine niso mogli ponemčiti. In če se Nemec v Avstriji sklicuje na višjo svojo izobrazbo, naj se spomni, da se je pol stoletja sem storilo vse za nemške šole, za druge narode razen ljudskih šol ni bilo šolstva (in deloma se jim niti narodnih ljudskih šol ni dalo. Op. ured.) V takih razmerah se o oliki ne more govoriti. Vprašanje je le, ali so drugi narodi zmožni ali ne, da se izobrazijo? In v tem v Avstriji noben narod ne zaostaja za Nemci. Seveda, ako se v eno skodelico tehtnice vržejo vsi Nemci, kar jih je v Avstriji in Nemčiji, na drugo pa sami Čehi, potem bo skodelica s Čehi švignila kvišku! A z ozirom na tedanjo Avstrijo vprašamo, koliko mož so imeli avstrijski Nemci, da bi se dali primerjati s Čehi, kakršni so bili Palacky, Dobrovsky, Šafařik kot zgodovinarji, ali Purkyne, Škoda, Rokitansky kot naravoslovci? Res so se ti Slovani izobrazili v nemščini, ker niso imeli šol, ki bi jih bile poučevale v materinem jeziku. A kakor iz razpoklin starega zidovja povsod klije zeleno mlado življenje, tako je začelo rasti ljudsko življenje izza naloženih mu spon. Ni bilo pouka, a materinščina je poganjala vedno globje korenine. Gojil se je materni jezik, obdelovala se je slovnica, izdajali ljudski in mladinski spisi, prirejale so se gledališke igre, delali skupni izleti, ljudstvo se je razveselilo narodnih barv, pele so se narodne pesmi. Teh stvari ni bilo mogoče prezreti, a bilo je mogoče, da se jih ni videlo, ko so si zakrivali nemški državniki svoje oči.

Da se v Avstriji narodi ne dado kar kratkim potom zatreti, pokazalo se je zlasti pri — Slovencih. Ko je kranjske Slovence zadelo naročilo cesarja Jožefa, se je mislilo, da so zapadli tisti usodi, ki je zadela Polabske Slovane. Ko je prišla Ilirija pod francosko oblast, so bili Slovenci hvaležni, da se vlada zdaj ozira tudi na njihov jezik. Ko je prišla dežela zopet pod Avstrijo, vladalo se je zopet kakor kedaj poprej in Vodnika se je odslovilo iz službe, ker je bil pozdravil „Oživljeno Ilirijo“. A gibanje je bilo zapričeto in se ni več dalo ustaviti.

Ker pa je vlada negovala le en narod, zamrzela je drugim. Narodi niso poznali avstrijske, marveč le „dunajsko vlado“. Narodi se niso zavedali kot avstrijski, vsak se je zanimal le za zanemarjeno svojo domovino.

Ako danes na ta dejstva opozarjamo, se nam odgovarja, da se je doslej premalo ponemčevalo, sicer bi razmere v Avstriji ne bile tako slabe! Pripoznam, da tega ugovora ne razumem. V prvih šolskih razredih se je pričelo z nemščino, srednje šole so bile vse popolnoma nemške, v državni službi se je povsod govorilo in uradovalo le nemški, sodilo se je nemški. Tako se je delalo 50 let! Kaj pa bi vlada še bila mogla storiti, da narode ponemči? Nekaj drugega pa bi se moglo staremu zistemu očitati, to namreč, da Lahov ni ponemčeval in da se tam niti tiste previdnosti ni posluževal, ki je bila neobhodno potrebna v državnem interesu. Beneška vlada je prizanašala mnogim Nemcem v „Sette e tredici communi“ (zgornjelaških mestih), Avstrija pa jih je pustila — propasti. Ravno tisto se je godilo na južnem Tirolskem. V Gorici in v Trstu je vlada Italijane podpirala.

Dokler je Dalmacija bila pod beneško vlado, se je vsaj nekoliko skrbelo za njene narodne potrebščine. Beneška je vzdrževala dve katoliški semenišči, v katerih se je poučevalo slovansko z glagoliškimi pismenkami. Cesarska vlada je oba zavoda zaprla in zatrla in ustanovila v Zadaru osrednje semenišče, v katerem se je poučevalo le latinski.

Tiste nesmiselne razmere so bile v mornarici, ki je imela vse moštvo skoraj izključno slovansko in vendar je jezik — laški. Povelja se dajejo laška, mornarji se poučujejo laški, dajejo se jim laški molitveniki, za slovansko večino moštva pa se — ni zgodilo nič! In vendar je vsakdo že pred l. 1848 vedel, da se hočejo Lahi od Avstrije ločiti!“

Tako piše o slovanskem vprašanju Nemec-učenjak-zgodovinar, državnik, ki je skozi 60 dolgih let stal sam v najvišjih službah in je z bistrim pogledom do zadnjih svojih dni opazoval dogodke v Avstriji.

Razmerje med raznimi narodi se je med tem le malo izpremenilo. Nemci še vedno sanjajo stare svoje otroške sanje, še vedno zatrjujejo, da so le oni veliki kulturni narod, da je nemščina za zveličanje potrebna, da je Avstrija nemška dežela, da se potrebuje državnega jezika! Še vedno pošiljajo drugim narodom, kjer imajo dosti moči, v ljudske šole učitelje, ki slovanskega jezika niso zmožni, še vedno jim ne pripuste srednjih in višjih šol, in državniki so še tisti, ki jih je misleči svet že pol stoletja sem obsojal. Kljub vsemu temu razni narodi v Avstriji niso bili zatrti, ojačili so se in utrdili, ker jim je stala na strani moč katoliške duhovščine. Polabski Slovani so zapustili katoliško vero in so izginili, katoliški narod pa ne izgine. Žal, da med katoliškimi Nemci v Avstriji ni več dosti mož, kakor je bil Helfert, ob katerega grobu žalujejo Slovani v Avstriji kakor ob grobu iskrenega prijatelja.

Ksaver Meško:

ZDRAVICA.

Zdravica, večnolepa hči
dolenjske ti goríce!
Kot vince v čašah se iskri,
žari se tvoje lice.

Poskočna si kot naš potòk,
bistrà kot studenčnica,
lahkà, vesela kot otrok,
in čista kot devica.

Ti nisi hči meglenih mest,
dežele hči si zdrava,
ne peče srčna te bolest
in rana ne krvava.

Očes ti ne kalé solzé,
prevare in bridkósti,
solzé ti svitle v njih žaré
neskáljene radósti.

Te sólze zvonek smeh rodí
in šala zdrava, jedra,
ki se iz tvojih ust glasí,
ko polna so nam vedra.

Goric opevaš naših kras,
ko solnce jih obseva,
ko čriček peva jim na glas,
in mrak jih že odeva.

Gorník tvoj klic posluša rad,
ki k delu ga vzpodbuja,
izprazni čašo vinski brat,
se z vinčkom ne ponuja.

Slaboten starček oživí,
oči mu zaiskrijo,
ko znani glasi ljubljeni
mu tvoji zazvenijo.

Neplašen smrti zre v obraz,
ko zadnjikrat nazdravlja,
ko ve, da se za večni čas
od kupice poslavlja.

Saj upa, da nedolžna vsa
v goràh je radost bila,
ki vinska sladka kapljica
jo v prsih je budila. —

Vesêli, krêpi srca nam
dolenjska ti zdravíca,
da vedrega v nebeški hram
prispeli bomo lica!

Na nabor!

Vabilo so dobili, ne še k vojakom, pač pa k naboru. In ker je daleč v Pliberk, napregli so voz. Zasedli so ga in paziti morajo, da se ne polomi, ker petnajst takih korenjakov nekaj tehta. Radovedni dekleti, ki ste zadaj pristopili, menda ne spadata v to družbo. Veseli so danes, peti smejo, dokler ne obnemore grlo, in piti ga smejo, dokler je še kaj „žvenka in cvenka“ v žepu. Danes stopijo v svet kot možje! Ko pride drugi poziv na nekatere izmed njih, bodo čutila drugačna. A mora tako biti, domovina potrebuje rok, ki jo bodo branile, zato se ne boje, naj že pride karkoli.

Ksaver Meško:

Kam?

Kam, ladja, kam? Kje lepi tvoj je cilj?
Ki jadraš vanj, kje mirni je pristan,
od vseh strani skrbno zavarovan,
kjer ne doseže moč te besnih sil?

Glasi ob tebi se pomorskih vil,
ko vgasne nad vodami solnčni dan,
in se razgrne noč čez morsko plan,
v sen vzibajoč te, spev sladak in mil . . .

O mojega življenja ladja, kam?
Kje zaželjeni, varni je pristan,
kjer bo srcá vihar končan, neznan?

„Glej, brzo skoz svetá morje jadram,
v pristan prispeva kmalu večnosti,
tam tihi, večni mir srce dobi.“

Odkod izvirajo tako pogosti napadi na vero in duhovščino?

Na to vprašanje nam odgovarja framasonska knjiga „Amico del Popolo“, ki pravi: „Framasonstvo mora v prvi vrsti na to delati, da pripravi duhovščino v slab glas, in da zabranjuje občevanje ljudstva z duhovščino. Ženo moramo odtujiti cerkvi in jo hraniti s čitanjem časnikov in romanov, v katerih naj se dokazuje, da je vera velika nesreča. Po občinah naj bodo opazovalna središča, ki naj bodo v tesni zvezi z uradniki, učitelji in trgovci, a vedno v nasprotju z duhovščino; ta središča naj zbirajo novice in jih pošiljajo časnikom, da se uniči brezmiselno spoštovanje duhovščine. Družine, ki berejo katoliške časopise, moramo zasmehovati in v vsako družino vriniti nasproten list . . . Ne bodimo izbirčni v sredstvih, da izpodrinemo veljavo vere in duhovščine; vsako sredstvo je dobro . . .“ Ali se ne godi v resnici po tem receptu?

Dr. LJUDEVIT GAJ.

(1809—1872.)

Ob stoletnici njegovega rojstva. — Spisal prof. Makso Pirnat.

„Non, quia difficilia sunt, non audemus; sed quia non audemus, difficilia sunt.“
Ne, ker je težko, si ne upamo; ampak ker si ne upamo, je težko.
Gaj po sv. Avguštinu.

„Narod bez narodnosti
jest tielo bez kosti.“
Hrvatski narodni pregovor. — Gajevo geslo.

Konglomerat ljudstev, provincialnih literaturic in raznih črkopisov je bil početkom devetnajstega stoletja naš jugoslovanski svet. Vseslovenske književnosti in vseslovenskega književnega jezika še ni bilo; poleg kranjske literature je živela zase štajerska; ob črkarski pravdi, ob boju stare, po nemškem vzorcu prikrojene bohoričice z metelčico in danjčico se je bilo bati, da se ločita še bolj. Kajkavsko-zagorska književnost je imela svoj pravopis, ki je bil podoben madžarskemu, Dalmacija je živela zase in pisala po italijanskem načinu, Slavonija se je razvijala po svoje.

Tu zaveje po Evropi nov duh. Vzbujeni po francoski revoluciji zahrepene narodi po samostojnosti, po svobodi. Odpor proti francoskemu nasilju rodi pri Nemcih nacionalizem, narodnostno idejo. Nemški zgled zlasti mogočno vpliva na Čehe, med katerimi vstaneta moža: Kolar (1793—1852) in Šafařik (1795—1861) in zapišeta na svoj prapor blesteč napis: narodnost, slovanska vzajemnost. Prožet s Kolarjevimi in Šafařikovimi idejami se pojavi med Jugoslovani mož, ki započne novo dobo, dobo ilirskega pokreta. Njegov namen je, dati Hrvatski politično samostalnost banov Draškovićev in Zrinskih, politično močnim Mažarom nasproti postaviti številno in kulturno jake Jugoslovane. Leta 1833. zapoje ta mož oduševljeno budnico, ki kakor električna iskra prešine njegove rojake:

„Još Hrvatska nij propala,
dok mi živimo,
visoko še bude stala,
kad ju zbudimo;
ak' je dugo tvrdo spala,
jača hoče bit,
ak' je sada u snu mala,
hoče se prostranit.“

Ta Hrvatska

„Vidi, čuje Gorotance,
Kranjce dolazit'.“

in naposled

„V kolu jesu svi Hrvati
stare države,
stare slave vjerni svati
iz Like, Krbane;
Kranjci, Štajer, Gorotanci
i Slavonija,
Bosna, Srbi, Istrijanci
ter Dalmacija.“

Tako pesem zapoje — dr. Ljudevit Gaj, ki hoče iz anarhije, iz nereda, napraviti red, iz nepregledne mnogoterosti enotnost, da bodo deli v harmoniji celote.

Dr. Ljudevit Gaj se je rodil dne 8. julija l. 1809. v prijaznem zagorskem trgu Krapina. Oče mu je bil Ivan, lekarnar v Krapini, mati pa Julijana, rojena Kovač. Blagodejno je vplivala idilična lepota rojstnega kraja na mladega dečka. S slastjo je poslušal zanimive narodne pripovedke. Njegova domača vzgoja je bila taka, da je že zgodaj vcepila v njegovo srce ljubezen do preprostega naroda. Oče je imel mnogo posla z navadnimi ljudmi; z materjo pa je ob večerih opazoval revne seljake, ki so hodili bosi in raztrgani od dela, ki so ga opravljali za gospodo. Pravila mu je, odkod njih beda; skušala je pa tudi dejanski lajšati ljudsko revščino. Dan na dan je dobivalo lepo število revežev hrano v Gajevi hiši. Opozarjala je tudi dečka, kako zapuščeni so seljaki v duševnem oziru. Krvavo bi bilo torej treba, da bi se jim dale v roke domače knjige, s katerimi bi se izobraževali. Globoko so segle besede ljudomile matere v dečkovo dušo. Kdo bi bil tedaj pričakoval, da vzraste iz dečka mož, ki bo ob svojem času preskrbel zanemarjenemu narodu svojemu bogate zaklade duševne hrane. Blagi materi je bilo usojeno, da je učakala dni, ko so njene besede, govorjene ljubemu sinčku, rodile bogat sad.

Osnovne šole je pohajal v Krapini, odkoder je prišel na gimnazijo v bližnji Varaždin. Tu dobi v roke razne češke in poljske kronike; hlastno jih prebira mladi, dovzetni dijak; v srcu se mu porodi želja, da bi tudi sam napisal kaj podobnega. Tako nastane njegov latinski spis: „Brevis descriptio loci Krapinae.“ (Kratek popis kraja Krapine.) Pošlje ga v Zagreb cenzuri (oblasti, ki je dovoljevala natiskavanje knjig), da dobi dovoljenje za tisek. Zagrebški cenzor pa ni dovolil, da bi se delce tiskalo, češ, mladi dijak naj se rajši uči, kakor pa ukvarja s pisanjem knjig.

Iz Varaždina gre v Karlovec in ondi dovrši gimnazijske nauke. V marsikaterem oziru je zanimivo Gajevo bivanje v Karlovcu. Tu ga pregovori njegov učitelj, Frančišek Goermann, da prevede latinski opis Krapine. Gaj stori tako, cenzura dá dovoljenje in tako izda kot sedemnajstleten mladenič svoje prvo delo pod naslovom: „Die Schlösser bei Krapina samt einem Anhange von der dortigen Gegend in botanischer Hinsicht.“ (Gradovi pri Krapini z dodatkom o tamkajšnji okolici v botaničnem oziru). 36 strani. Knjižica obsega opis Krapine in botaniški zaznamek zelišč in rastlin v krapinski okolici.

V Karlovcu se seznani Gaj s štokavskim narečjem, zapoje prve pesmice in jih pošlje nemškemu listu „Luna“ v Zagreb. Ker se pa urednik Štandnar brani natisniti hrvatske pesmice, mu Gaj odločno izjavi, da začne sam izdajati hrvatski časopis, ako urednik ne ugodi njegovi želji. Ta krepka, energična beseda Gajeva prisili Štandnarja, da sprejme njegove pesniške izdelke v svoj list.

V Karlovcu začne tudi Gaj prebirati „Razgovor ugodni“, slavno delo pesnika Andreja Kačića Miašića (1702—1760), spozna tako, kakor pravi sam, „sladost i dostojanstvo ilirskega jezika“, in se ob proučavanju tega dela navduši za preteklost južnih Slovanov.

Po dovršeni gimnaziji se napoti na vseučilišče na Dunaj učit se modroslovja. Kmalu pa zapusti Dunaj in se preseli v Gradec. V Gradcu najde Gaj Hrvate, Srbe in Slovence, ki so študirali na tamkajšnjem vseučilišču. Nauči se srbskega pravopisa — cirilice; Srbi ga tudi opozore na Vukove narodne pesmi. Zatopi se z navdušenjem v preteklost svojega naroda in marljivo nabira gradivo za hrvatsko zgodovino, katero sklene spisati. A njegov profesor ga odvrne od te namere, češ, da je hrvatska zgodovina še premalo preiskana, pa da njemu samemu nedostajajo zmožnosti, da bi se mogel z uspehom lotiti tako važnega dela. V Gradcu se jame Gaj že resno baviti z mislijo, kako bi preporodil hrvatsko književnost. Jasno mu je bilo, da je v to svrho najprej potreba enotnega, urejenega pravopisa. Že v Gradcu misli na preureditev hrvatskega pravopisa po češkem zgledu. Poleg tega zbira okrog sebe svoje rojake in jih navdušuje za narodno delo. Zaraditega smemo imenovati Gajevo bivanje v Gradcu važno za hrvatsko stvar.

Modroslovje dovrši Gaj na vseučilišču v Lipskem na Nemškem in gre nato v Pešto, da se ondi posveti pravoznanstvu. V Budimpešti nabira po raznih knjižnicah virov za zgodovino hrvatskega naroda. Razen tega ima priliko opazovati, kako je bila mažarska mladina narodno probujena. Kako silno je moralo to narodnostno gibanje mažarske mladine vplivati na mladega, nadarjenega, za vse lepo in dobro navdušenega Gaja, ki je že itak sam gorel ljubezni do svojega naroda in se hotel resno posvetiti delu za probujo Hrvatov. Najvažnejše pa je bilo za Gaja v Budapešti, da se je ondi seznanil s slavnim Slovakom Janom Kolarjem, ki ga je mahoma pridobil za svoje ideje o slovanski vzajemnosti. S pravo duševno naslado je prebiral Gaj Kolarjevo pesnitev „Slavi dcera“ (Hčerka Slave); uglobil se je v prezanimive Šafařikove spise in bil kmalu prešinjen z istim duhom, ki je preveval velike Čehe: Kolarja, Šafařika in Palackega.

Na Kolarjevo prigovarjanje se loti Gaj zopet ureditve hrvatskega pravopisa. Tako izide leta 1830. njegovo prevažno delo: „Kratka osnova hrvatsko-slavenskoga pravopisana poleg mudroljubneh narodneh i prigospodarstveneh temeljev i zrokov.“ S to knjigo je bil položen temelj preporodu hrvatske knjige, ž njo je bil dan pogoj zbližanju severnih in južnih Slovanov. Kolar prepriča tudi Gaja o važnosti narodnega jezika, kateremu treba svobode v cerkvi, šoli in uradu; pouči ga o velikem pomenu časopisov.

Leta 1831. se vrne Gaj v domovino, poln visokih idealov, prožet resničnega rodoljubja, navdan z veseljem do obilnega narodnega dela. Naseli se v Zagrebu. Skoro se zbere okrog njega krog mladih, navdušenih prijateljev, kakor: Babukić, Derkos, Marić, Ante Mažuranić, Bakovac, Smodek. S temi tovariši pripravlja Gaj širše kroge na svoje poznejše delovanje, zlasti na prevažno leto 1835.

Prva stvar, katere se poloti z vso eneržijo in stanovitnostjo, je izdajanje novin. Leta 1832. se obrne do vlade za tozadevno dovoljenje z dobro utemeljeno prošnjo, katero podpišejo tudi one županije, koje so se še potegovale za uvedbo mažarščine na Hrvatskem. Istega leta začne Gajev prijatelj Smodek predavati hrvaščino na pravoslavni akademiji v Zagrebu, grof Janko Drašković (1770—1856) pa izda svojo brošuro „Dissertacio iliti razgovor“, v kateri priporoča narodnim poslancem, naj zahtevajo v državnem zboru v Požunu, da se ohrani narodni jezik in naj dobi iste pravice kakor mažarski. Povsod torej veselo, nenavadno gibanje v prid narodnim pravicam, za katere se poteguje Gaj, njegovi prijatelji in celo — plemenitaši. Seveda se stavijo navdušenim domoljubom na pot razne zapreke, katere jih pa ne uplašijo, temveč še bolj podžgo njih prizadevanja.

Vlada odbije Gajevo prošnjo za izdajanje novin. Vsled tega se Gaj napoti spomladi leta 1833. na Dunaj in prosi osebno pri cesarju dovoljenja. Cesar ga prijazno sprejme, obeta mu, da dobi dovoljenje in mu izroči lastnoročno podpisan listek, katerega naj da hrvatsko-ogrskemu državnemu svetu, da se njegova prošnja čimpreje reši. Hrvatsko-ogrski državni svet sedaj dovoli Gaju, da sme po enkrat na teden izdajati novine poučno-zabavnega sodržaja. Gaj se s tem ne zadovolji. Njegova zahteva je, da mu dovolijo izdajati ne le samo poučen, temveč tudi političen časopis. Iznova napiše prošnjo, iznova gre na Dunaj do cesarja. To pot ne zastonj. Prošnjo mu rešijo tako, kakor je želel.

Dne 20. oktobra leta 1834. objavi Gaj v kajkavskem in štokavskem narečju proglas, v katerem razloži rojakom pravico in smer političnih novin, katere misli izdajati s književno-zabavno prilogo. Dne 6. januarja leta 1835. izide prva številka njegovega lista: „Horvatsko-slavansko-dalmatinske Novine“, štiri dni pozneje pa prva številka nedeljske priloge z imenom: „Danica Horvatsko-Slavansko-Dalmatinska“.

V prvih številkah pridrži Gaj stari pravopis in kajkavsko narečje. Polagoma uvaja štokavsko narečje. In v 10. številki „Danice“ zagleda beli dan navdušena pesem Mihanovićeva „Liepa naša domovina“ v novem pravopisu. Sicer pa da Gaj pisateljem na prosto, da pišejo v istem pravopisu in narečju, v katerem sami hočejo. Zato nahajamo v prvem letniku „Danice“ članke v kajkavskem in štokavskem narečju, v starem in novem pravopisu. Koncem leta 1835. se poprimejo štokavskega narečja tudi Kajkavci: Dragotin Rakovac (1813—1854), Pavao Stoos (1806—1862), Ljudevit Farkaš Vukotinović (1813—1893), Janko Drašković (1770—1856), Tomo Blažek (1807—1846), Jožef Marić

Aleksander Zdenčaj. V štokavskem narečju so že preje pisali štokavci: Vekoslav Babukić (1812—1875), Anton Mihanović (1796—1862) in Slovenec Stanko Vraz (1810—1851). Tako polagoma prevlada hercegovsko-štokavsko narečje.

„Danica" prinese leta 1835. tudi Gajevo budnico „Još Hrvatska ni propala", katero je zložil po zgledu poljske pesmi „Ješte Poljska ni zginila", napev pa je povzel po neki hrvaški narodni pesmi iz samoborske okolice. Dne 7. siječnja leta 1835. prvič javno zapojo Gajevo budnico v zagrebškem gledališču po nemški predstavi. Pesem ljudstvo tako navduši, da jo morajo pevci desetkrat ponoviti. V nekoliko dneh je vsa Hrvatska pela to pesem. Gajeva budnica in druge domoljubne pesmi Ilirov so mnogo pripomogle k prebuditvi narodne zavesti.

Kar sta glede pravopisa zastonj poskušala Hrvata Pavel Vitezović in Budinić (16. stoletje), to se je posrečilo Gaju. Vedno več pristašev dobiva njegov pravopis. Zavzamejo se zanj mnogi pisatelji, uvajajo ga v šole; kaj čuda, če se Gaj nadeja, da njegov pravopis sprejmo tudi Poljaki in Rusi, kar se žal ni zgodilo.

Gaj hoče doseči še več. Ne v pravopisu, tudi jezikovno hoče zediniti vse južne Slovane. Nova zadruga naj se imenuje „Ilirija". V 48. številki „Danice" leta 1835. objavi Gaj svoj znameniti „Proglas", kjer pravi, da je sklenil uvesti ime Ilir, ki naj poznamenuje vse Jugoslovane. Če bi se odločil za to ali ono deželno ime, bi se čutili ostali prizadeti in to bi oviralo združitev.

Svoj smoter točno označuje v teh-le karakterističnih besedah: „Vzbuditi v Ilirih ljubezen do svojega naroda in do ilirske domovine, zjediniti v soglasje brate, ločene po nesoglasju, iztrebiti vse, kar se ne vjema s krasoto ilirskega narečja, povrniti vsem Ilirom njih silni in plemeniti jezik, skratka iznova povzdigniti slavo plemen in domovine v ljubezni, zvestobi in v moči tako, kakor je bilo v davni dobi — glej, to je naša naloga, katero odobruje morda razen pekla vsakdo."

Leta 1836. izideta torej Gajeva lista pod imenom „Narodne ilirske novine" in „Danica Ilirska". Novi pravopis in štokavsko narečje sta dosledno uvedena. Novi sotrudniki se prijavijo, oglašajo se pa tudi nasprotniki. Krepko oporo najde Gaj med mlajšimi duhovniki; hrvatski bogoslovci v Zagrebu ustanove „Kolo mladih rodoljuba", goje slovanstvo in se uče slovanskih jezikov.

Že kot visokošolec je Gaj mislil na ustanovitev raznih društev med svojimi rojaki. Sedaj hoče izvesti svoje nekdanje namere. Leta 1836. se trudi, da se osnuje po zgledu mažarske akademije hrvaška akademija. Ker pa nedostaja gmotnih sredstev, se lepa ideja ne more uresničiti. Istega leta prodre v saboru njegov predlog, da se ustanovi učeno društvo, ki bi gojilo znanost in nabiralo stare knjige in rokopise. Leta 1837. se ponovi v saboru ta sklep, a vendar se z ustanovitvijo učenega društva odlaša. Vsled tega osnuje Gaj še leta 1837. svojo lastno tiskarno, da bi se tako mogla tem uspešneje razvijati narodna književnost, leta 1838. pa pokliče v življenje Narodno čitalnico v Zagrebu. V čitalnici se sestajajo rodoljubi, v prvi vrsti književniki, rešujejo tu književna vprašanja in se brigajo sploh za vse narodne potrebe; s politiko se ne bavijo; njih načelo je: postaviti najprvo trdni kulturni temelj, potem pa se šele lotiti političnih vprašanj samih. Za predsednika čitalnice izvolijo grofa Janka Draškovića, da tako pridobe za svoje namere tudi domače plemiče. Čitalnica se krasno razvija. V njej poteče zibel raznim drugim narodnim društvom. Po njenem zgledu se osnujejo čitalnice v Varaždinu in Karlovcu, v njih se širijo ilirske ideje.

Grof Janko Drašković se s svetim ognjem loti narodnega dela. V njegovi družbi govorijo le hrvatski; Draškovićev zgled posnemajo tudi navadni meščani in v kratkem postane Zagreb naroden. Iliri skušajo za svoje težnje pridobiti tudi ženstvo; zato napiše sam Drašković knjižico „Ein Wort an Iliriens hochherzige Töchter", v kateri navdušuje Hrvatice, da čuvajo narodne svetinje.

Na Gajev predlog se osnuje leta 1839. v okviru čitalnice narodni muzej in knjižnica, v katero začno od vseh strani Hrvatske pošiljati knjige. Gaj sproži tudi misel o ustanovitvi hrvatskega gledališča. Vsled podjetnosti meščana Stankovića zgrade leta 1840. v Zagrebu gledališče, v katerem predstavljajo že isto leto z velikim uspehom Kukuljevićevo igro „Juran i Sofija".

Lepo število somišljenikov že šteje Gaj v svoji domovini. Za izvršitev svojih dalekosežnih narodnih podjetij skuša dobiti moralne in gmotne opore pri drugih Slovanih. Z velikimi upi in nadami se napoti leta 1840. na Poljsko in v Rusijo, a edino v Moskvi najde nekaj mož, ki hočejo razumeti njegove načrte, drugod govori gluhim ušesom. Prihodnje leto prepotuje hrvatsko Primorje, Dalmacijo in Črno goro. Iz Dalmacije prinese mnogo hrvatskih književnih spomenikov in starih knjig.

Gaj in njegovi Iliri streme v prvi vrsti za uresničitvijo kulturnih teženj. Zgolj kulturne namere jih vodijo tudi leta 1841. pri ustanovitvi „Gospodarskega društva" in leta 1842. pri osnovanju Matice Ilirske, katero urede po zgledu Matice Srbske in Matice Češke in kateri odločijo kot glavno nalogo: gojiti domačo književnost in pospeševati razvoj hrvatskega jezika.

Naposled pa morajo Gaj in tovariši obrniti svojo pozornost na politične zadeve in stopiti z zgolj kulturnega tudi na politično polje. Po prizadevanju Ilirov sklene sabor, da dobi vsaka gimnazija stolico za hrvatski jezik. L. 1843. sprejme sabor predlog grofa Janka Draškovića, da se v vse hrvatske šole uvede hrvatski jezik; istega leta spregovori Ivan Kukuljević (1816—1889) v saboru prve hrvatske besede. In tako rasto politične zahteve, raste pa tudi odpor proti težnjam Ilirov.

Gajevo delovanje že takoj izpočetka vzbudi mnogo nasprotnikov in neprijateljev. Že leta 1837. hočejo duhovnikom prepovedati, da bi podpirali Ilire; uničiti mislijo novi pravopis. Zastonj. Gajev ugled raste. L. 1839. prejme od cesarja briljanten prstan v priznanje svojega delovanja.

Leta 1841. pa se vname oster razpor med Iliri in med konservativnimi Hrvati. Naposled pritisnejo še Mažari in l. 1843. prepove vlada rabiti ime Ilir. Gaj se mora vdati. Odslej izdaja svoja lista pod imenom „Narodne Novine" in „Danica hrvatsko-slavonsko-dalmatinska".

Pri županskih volitvah l. 1845. pride v Zagrebu do ostrih spopadov med Mažari in Hrvati. Da se ni zgodilo kaj hujšega, to je pripisovati pomirjevalnim besedam Gajevim.

Leta 1848. deluje Gaj v ogrskem državnem zboru za sporazumljenje med Hrvati in Mažari. In ko pride meseca marca istega leta v Zagreb glas o dunajskem vstanku in Metternichovem padcu, spozna Gaj brž situacijo, pohiti v Gradec k nadvojvodu Ivanu in odtod na Dunaj, kjer pregovori odločilne kroge, da imenujejo polkovnika glinske polkovnije Jožefa barona Jelačića, vrlega vojaka in odločnega rodoljuba, za bana.

Gaj se vrne v Zagreb, skliče narodno skupščino in predlaga Jelačića za bana. Enoglasno in navdušeno sprejme skupščina njegov predlog.

Kmalu nato vodi Gaj veliko hrvatsko deputacijo na Dunaj do cesarja. Ker pa očitajo Gaju njegovi neprijatelji in nasprotniki Hrvatov, da je ta deputacija samo orodje reakcije, se napoti Gaj v vseučiliško avlo in ondi obrazloži pred mnogobrojnim poslušalstvom hrvatske težnje v krasnem govoru, katerega posluša vsa avla z nepopisnim navdušenjem.

Po Gajevem prizadevanju ustoliči Jelačića za bana dne 5. junija leta 1848. sam srbski patriarh Jožef Rajačić na Katarininem trgu v Zagrebu in tako zveže Srbe in Hrvate v eno bratsko vez.

To so poslednji trenotki Gajevi. Odslej začne bledeti njegova zvezda. Pač skušajo narodni nasprotniki pridobiti Gaja zase, a zastonj. Sledi absolutizem, ki pokoplje ilirsko idejo in materialno uniči Gaja, ki se popolnoma odtegne javnemu življenju in živi zase in za svojo dolgo dobo dvajsetih let, živi mrtev.

Kaj se je godilo v tej dobi v njegovi duši, ko je gledal dogodke šestdesetih let in nastanek dualizma, kdo ve to? Zagrebška mladina pa je tudi takrat s sveto spoštljivostjo gledala tihega šetalca, simbol tragedije ilirskega pokreta.

Po smrti svoje žene leta 1868. se nastani Gaj v zagrebškem predmestju Mirogoju. Odtod dohaja vsak dan v Zagreb. Dne 20. aprila leta 1872. ga nenadoma zadene ob eni uri popoldne kap, ob 5. uri zvečer pa zdihne svojo blago in plemenito dušo, star 63 let. Dne 22. aprila ob 5. uri popoldne ga slovesno pokopljejo na pokopališču sv. Jurja. Na zadnjem potu ga spremljajo prijatelji, književniki, spremlja ga ves Zagreb. Ob grobu pa se od njega ganljivo poslovi njegov součenec in pobratim, akademik Franc Kurelac (1810—1874).

Leta 1885. proslave Hrvati petdesetletnico hrvatskega književnega preporoda in na novem pokopališču Mirogoja polože v skupen grob Gaja in ž njim Ilire Babukića, Demetra, Kurelaca, Lisinskega, Seljana in našega Vraza.

V rojstnem mestu Krapini mu leta 1891. postavijo ob stroških vsega hrvatskega naroda mramornat spomenik, delo slavnega Rendića. Dne 15. avgusta leta 1909. v Krapini slovesno proslave stoletnico Gajevega rojstva ob navzočnosti zastopnikov raznih slovanskih narodov.

Gaju je sreča podarila bogatih Plutovih darov. Žrtvoval jih je svojemu podjetju.

Gaju je priroda podarila sijajnih duševnih darov, kakor jih ima izmed milijonov le malokateri Slava in čast sta ga podžigali. Njegov mistično-poetični način govora, svečeniški zanos je budil srca, vžigal pogum malodušnikom, ki so od razgovorov ž njim odhajali razžarjenih lic, oduševljeni in očarani. Ne v peresu, v živi besedi in vztrajni volji, ki je ni moglo nič zaustaviti, je bila veličina Gajeva.

Sodobnik Bogoslav Šulck (1816—1895) piše o njem takole: „Njegova ljubeznivost, njegova mila govorica, poetičnost in zopet jasnost besede, idealnost misli, uporabljenih za realne odnošaje, ostroumno pobijanje ugovorov brez žalitve in napadanja, k temu njegovo sokolovo oko, ljubko lice, zvonki glas — vse to je, rekel bi, očaralo poslušalca.“ (Vienac 1872.)

Bil je Gaj velik človek in je dosegel velikih uspehov. Seveda tudi on ni bil brez napake. Saj ni na svetu predmeta brez sence.

Gajev nastop v hrvaški književnosti in zgodovini je epohalen. Podaril je svojemu narodu pravopis in ustvaril skupen književni jezik, v katerem pišejo in govore danes Hrvatje in Srbi. Gaj je duševni oče hrvatskega naroda, to je, narodno-politične enote, ki se zaveda sama sebe. Nikoli bi ne bilo došlo do take „hrvatske“ ideje, ako bi ne bilo prej ilirske ideje. Pod ilirskim imenom so se deli združili, in ko so se združili, so bili voljni, sprejeti tudi ime enega dela, ime hrvatsko.

Hrvatsko novinstvo, „Hrvatska Matica“, gospodarsko društvo, zagrebško gledališče, opera in drama, glasba — vse to je viden plod ilirskega pokreta. Jelačić je duševni sin Gajev, a Strossmayer škof po volji Jelačićevi. Tako sežejo valovi ilirski tja do ustanovitve zagrebške akademije in vseučilišča. Vsa kultura hrvatska sloni na Gajevem delu.

Mnogo lepih načrtov je Gaj srečno izvedel, vseh pa ni mogel; vzrok temu ni bil on sam, ampak obstoječe razmere. Saj je imel celo med rojaki nasprotnikov, ki niso razumeli dalekosežnih njegovih teženj. Tako začne v Dalmaciji Anton Kuzmanić izdajati „Zoro Dalmatinsko“, v kateri pridrži stari pravopis in se upre ilirstvu. Malo somišljenikov najde med Srbi, ki se ne morejo otresti starega svojega sovraštva do Hrvatov in se torej nočejo združiti ž njimi.

Tudi Slovencev ne more Gaj pridobiti za to, da bi sprejeli hrvatski pismeni jezik.

Pač se posamezni Slovenci navdušujejo za Gajeve ideje; zlasti nekateri duhovniki, ki so pohajali kot dijaki hrvatske gimnazije, so vneti pristaši Ilircev. Največ odmeva najde ilirizem na vzhodnjem Štajerskem, na Koroškem se zanj zavzameta Matija Majar (1809—1892) in Urban Jarnik (1784—1844), na Kranjskem pa Luka Jeran (1818—1896) in Juri Kobe (1807—1858). Slovenski visokošolci v Gradcu osnujejo ilirski klub; njegovi člani so: Stanko Vraz (1810—1851), Jožef Muršec, Davorin Trstenjak (1817—1890), Štefan Kočevar in France Miklošič (1813—1892), poznejši učenjak, ki zapoje celo nekaj ilirskih pesmic. A njihovo navdušenje za ilirizem ni trajno; edinega Vraza pregovori Gaj, da se preseli v Zagreb in postane ilirski pisatelj in pesnik.

Odločna nasprotnika ilirizma pa sta Jernej Kopitar (1780—1844) in dr. France Prešeren (1800—1849). Vraz večkrat poskusi, da pridobi Prešerna za ilirsko idejo, a zaman. Prešeren je mnenja, da za Slovence ni možna književnost v tujem jeziku, ki ga narod ne razume in bi se ga moral šele učiti.

Proti Gaju naperi Prešeren ostrega sršena, naslovljenega:

Daničarjem.

Dobravski.

„Prijatel, ki 'z svetá prideš, mi povej po pravici“ —
Dobrovina modrost praša Kopitarjevo —
„Al' Dubrovničanov srbski al' mar vrli hrovaški
jezik pišejo Gaj, Gaja goreča druhal?“

Kopitar.

„Gaj daničár, daničarska druhal? — svoj pišejo jezik, slavščine ti južnih so janičarji dežel.“

Kolarja, ki je zagovarjal misel, da naj obveljajo v literaturi le ruski, poljski, češki in ilirski jezik, zavrne Prešeren s sršenom:

Bahači čvetero bolj množnih Slave rodov.
Čeh, Poljak in Ilir, Rus svoj zobraziti jezik,
njih le mogočni ga rod ima pravico pisat'.
Beli Hrovat, Rus'njak ne, Slovak ne, s Slovenci ne drugi;
tem gre, Slave pesem, lajati, tace lizat'.

Najhujše pa zagrabi Prešeren Vraza. V pismu z dne 15. decembra leta 1840. do Prešerna pravi Vraz, da ilirizem nikakor noče uničiti provincialno-ilirskih slovstev, dvomi pa, da bi se mogla ugodno razvijati; jezik se lahko izobrazi, za literaturo pa ni prave podlage. Nato nadaljuje: „Povej mi, koliko se dobi med milijonom Slovencev odjemalcev za znanstveno ali beletristično delo v domačem dialektu? In koliko se jih bo dobilo v prihodnjosti pri najboljšem upanju? Nikdar toliko, da bi se mogli pokritr tiskovni stroški, za koliko manj toliko, da bi mogel slovenski pisatelj pošteno živeti od dohodkov svojih del. Dokler književniki kakega jezika vsaj tega upanja ne morejo gojiti, ni nikake književnosti!“ Kot oster Prešernov odgovor na to pismo smemo smatrati znani njegov epigram:

Narobe Katon.

Od drugih manjši in časten manj rod je slovenski,
lakota d'narja, časti vleče pisarja drugam.
Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni;
Stanko Slovencev vskok, Vraz si narobe Katon.

Slovenci torej ne postanejo Iliri, ne odpovedo se svojemu jeziku v prid hrvatskemu, pač pa sprejmo po Gaju vpeljan pravopis in ga imenujejo gajico. Kar se ne posreči popolnoma Bohoriču, o čemer zaman razmišljata Žiga Popović in Blaž Kumerdej, česar ne dosežeta Metelko in Danjko, to srečno dovrši Gaj in nam pokloni prikladen pravopis.

Ilir Vraz izda leta 1839. prvo slovensko knjigo v gajici, namreč Narodne pesni ilirske. Leta 1840. izidejo v gajici že tri knjige, namreč Linhartov „Matiček“, Vodnikove pesmi in Smoletova igra „Varh“. Definitivno pa uvede novi pravopis Bleiweis v svojih „Novicah“. S tem se končajo večne črkarske pravde, ki so dotlej onemogočevale stvarno kulturni razvoj. In kdor ve, kako črke ločijo, bo znal ceniti to zgodovinsko dejstvo, ki nas je Slovence združilo med seboj in združilo s Hrvati. Če je ilirizem združil Hrvate in Srbe v jeziku, pa je Slovence in Hrvate združil v pisavi.

Pozabiti tudi ne smemo, da je krog „ilirskih“ ljubljanskih bogoslovcev ustvaril dr. Janeza Bleiweisa, urednika „Novic“, ki so začele izhajati l. 1843. Od tega leta datiramo Slovenci trajen, čisto nepretrgan razvoj svoje kulture. Narod, enoto, zavedajočo se same sebe, nam je ustvaril Gajev ilirski pokret.

Dr. Ljudevit Gaj, glava ilirskega pokreta, je ena izmed najsilnejših osebnosti jugoslovanske kulturno-politične zgodovine. Z zlatimi črkami je zapisano njegovo ime v hrvatski literaturi, važno in zasluženo mesto mu je odkazano tudi v naši književnosti. In naša sveta dolžnost je bila, da smo tudi Slovenci proslavili stoletnico njegovega rojstva. Narod ne pozabi môž, ki žrtvujejo vse svoje moči uresničenju velikih idej. Tak mož je bil Gaj. Njegov spomin je večen, večna njegova slava.

Dolžnost slovenske mladine pa je, da posnema Gajev svetli zgled, da, kadar pride ura, kakor on, vse moči posveti blagru svojega naroda. Tako zlasti nadepolna mladina naša najlepše, tako dejanski proslavi Gaja in potem bo dobro našemu narodu. Iz dna veselega srca potem zapojemo pesem ne le samo o „naši lepi domovini“, ampak tudi o naši „srečni domovini“.

Kako dolgo more človek stradati?

Na vse mogoče načine si iščejo ljudje zaslužka in slave; pametni del človeštva si ga išče z delom ali z umetnostjo, drugi pa plazijo po najgrših strminah, hoteči, da svet govori o njihovem junaštvu, drugi se odlikujejo v ljudskih igrah, kot letalci ali rokoborci. Najpametnejši pa je menda šport tistih, ki stradajo po mesece ali vsaj tedne in jim menda ne de nič.

K nekemu svetniku, ki je bil silno milosrčen, je prihajalo mnogo revežev; menda je bil sv. Filip Neri ta svetnik, a morebiti kdo drugi. K temu je prišel prifrigan berač: „Gospod, prosim, da bi mi pomagali, že tri dni nisem jedel ničesar.“ Svetnik ga pogleda in vidi, s kom ima opraviti; mirno mu odgovori: „Prijatelj, zdaj si se stradanju že privadil, najpametnejše bo, če nadaljuješ, potem ti ne bo več treba jesti.“

Dandanašnji bi bilo pri toliki draginji menda silno praktično, ko bi se človek mogel privaditi stradanju. In menda je stvar mogoča: Herderjev naravoslovski letopis (1909—1910) poroča, da je nadučitelj Arnold Ehret stradal 49 dni. Bil je strogo zastražen podnevi in ponoči, piti se mu je dajalo nekoliko kislice; steklena omara je bila zapečatena, tako, da nikdo ni mogel kje utihotapiti kaj hrane. Ko se je bil že 49 dni postil, mu je pošla potrpežljivost. Shujšal je bil seveda, a kmalu se je zopet popravil in ni bilo videti, da bi mu junaško stradanje bilo prizadelo trajnih slabih posledic.

Dr. Rütimeyer poroča v zdravniškem listu, kako je opazoval stradajočo žensko (Serval). V petih letih je stradala dvajsetkrat, enkrat 25 dni, med stradanjem je pila le malo kislice. Stradalka pripoveduje, da je posebno hudo lačna le od 11. do 13. dne stradanja. Ko neha stradati, se ji tek vrne šele 5. ali 6. dan. Zdravnik poroča, da je med stradanjem ostala žila krepka, toplota normalna, dihanje pravilno in redno. Kislice je izpila v 25 dneh 5 litrov. Ob koncu stradanja čutila je glavobol in zeblo jo je, a vendar je krepko in lahko stopala iz omare v zdravniško sobo.

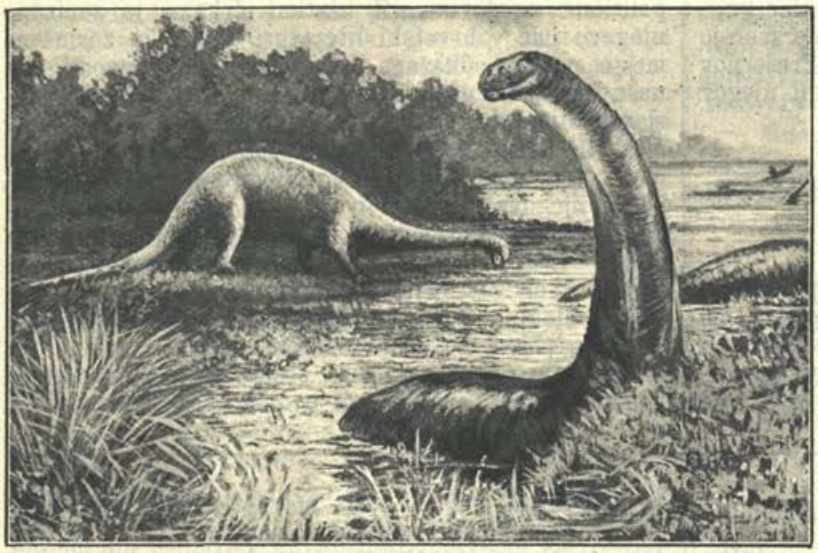
Ne boj se!

Mestni vozniki, to je že stara reč, imajo po navadi silno mršava kljuseta, ki ne bi mogla zatajiti nobenega rebra. Ko pride nekoč prebrisan črevljarček mimo take krevse, ki je komaj še stala, skoči brzih nog na stran. „Nič se ne boj,“ ga potolaži voznik, „saj ne grize in ne brca!“ „Saj se ne bojim tega, ampak da bi name ne padla,“ odvrne ta in jo brž odkuri. *P.*

Staro življenje.

Kot otroci smo s slastjo poslušali razne povesti o groznih zmajih. Pravilo se nam je, da je tisti svetnik, ki je prebodel zmaja, sv. Jurij, in da je imela sv. Marjeta zmaja privezanega na verigi! In ko fantje pridejo prvič v Celovec, gredo najprej gledati „lindvera“ na Novem trgu, ki tam bljuje vodo ljudem v zabavo. Ljudje se povprašujejo: Ali so res kdaj živele na svetu take pošasti? Seveda! Četudi jih zdaj, hvala Bogu, ni več, pa najdejo se še njihovi ostanki tod in tam zasuti v zemlji. Naozaurus je dosegel do 25 metrov dolžine: zdaj pa, če si mož bralec, napravi 25 dolgih korakov in predstavi si, kakšen je bil ta vrag! Ko bi bil še zdaj kateri v celovškem jezeru ali kje na ljubljanskem barju, bi menda morali nad njega mobilizirati baterijo topničarjev.

Različno je živalstvo v različnih deželah: druge živali bivajo na severu, druge na jugu, ker so življenske razmere tu druge kakor tam. Na zemlji pa so

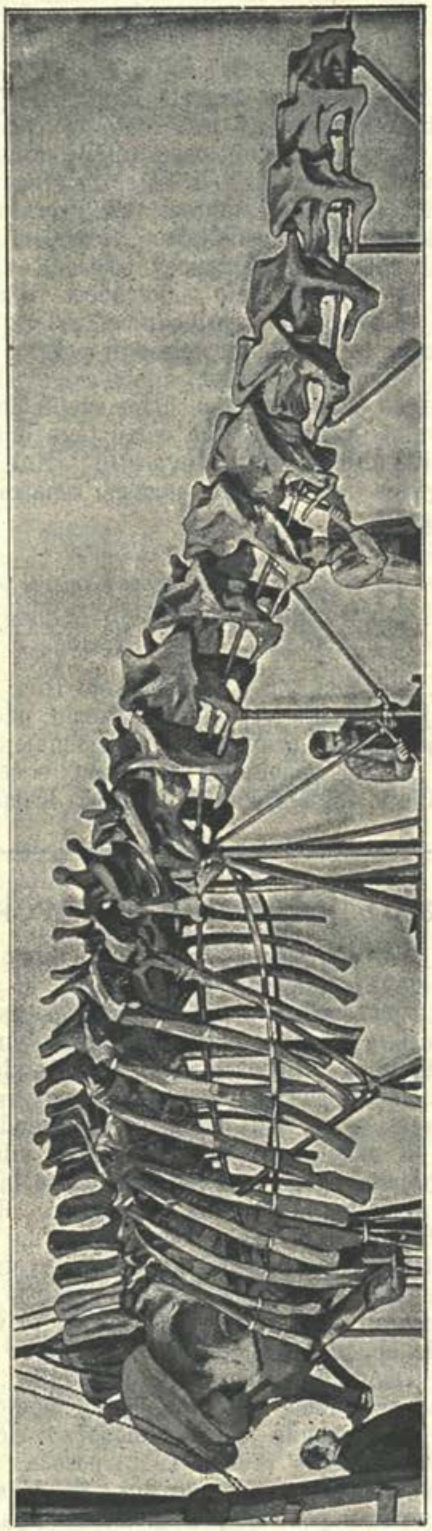

Dinozaurus.

bile življenske razmere pred tisočletji sploh druge kakor v času, katerega nam že opisuje zgodovina. Učenjaki razločujejo razne dobe s strokovnimi imeni:

1. Pragorovje ali doba brez živih bitij;
2. eocojična doba, čas prvega življenja;
3. paleocojična doba, čas starega življenja;
4. mezocojična doba, čas srednjega življenja;
5. kenocojična doba, čas mladega življenja.

In po ti zadnji dobi je nastopil šele človek. Prejšnjega časa nam seveda niso opisovali zgodovinarji in ni zabeleženo nikjer, kakšna je bila letnica, ko se je pogreznil na svetu „kambrium“ in je prišel „silur“, ali se je podrl „silur“ in se je dvignil „devon“, ali se podrl „devon“ in je pomolil kakor žaba iz mlake iz zemeljskih globin „karbon“. Letnic torej ne vemo, a veda nam vendar dokaže, kako je eno sledilo drugemu, kako je prišla doba za dobo. Ko pride Velika noč, se postavi na mizo tudi potica. Vzamemo nož in vidimo v njej sladke cvibe. Kaj pa je starejše, cvibe ali pogača? Cviba seveda, ker jo je mati vmesila v testo. Tako učenjak z nekim drobnogledom, s katerim gleda tudi skozi kamen, pa ni nič vraga zraven, opazuje, katere vrste tvarin so vmesene v poznejše testo v podobi kristalov in potem sodi, katera tvarina je starejša, katera mlajša. Pravzaprav so vse tvarine enako stare, kajti iz zemlje so in zato stare kakor zemlja, a če govorimo o njihovi starosti, hočemo le povedati, da so se prej ohladile in strdile, med tem ko so mlajše bile še raztopljene v ognju, ki gori v notranjščini zemlje in so prišle pozneje na površje.

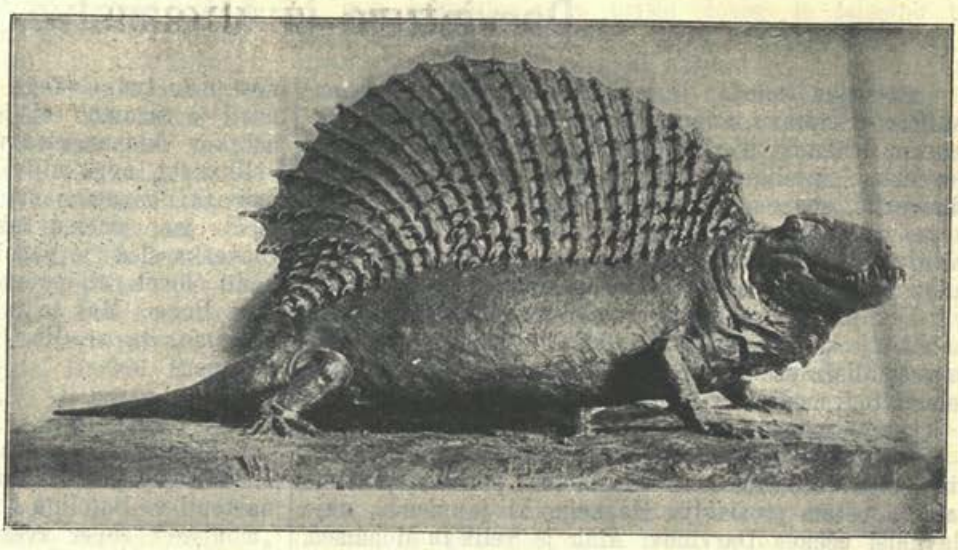
Okostje Dinozaura.

Bila je na svetu doba, ko ni bilo tod ne bilke, veliko manj seve kako drugo živo bitje. Vse je bilo v ognju, odkod bi se tu moglo vzeti kako seme? In vendar se je življenje na zemlji pričelo. Samo iz sebe, pravijo brezverci, iz božje volje, pravi verni kristjan in ima v tej stvari na svoji strani največje učenjake, ki priznavajo, da ne vedo, odkod je prišla na svet prva rastlinica, odkod prvi črviček.

Najstarejša žival, ki se nahaja v zemskih plasteh, je podobna rakom; pozneje pridejo druge na vrsto.

Podobe nam kažejo par zveri iz „Perm“-dobe. Tedaj je bila suha zemlja, kjer je zdaj Indijsko morje, in po sredi črez Evropo so pljuskali morski valovi. Ker se je na Ruskem v vladnem okraju Perm ohranila še suha zemlja iz tiste dobe, se ta doba imenuje po tem okraju.

Razmere so bile torej tedaj popolnoma drugačne in tako so bile deloma tudi drugačne rastline in živali. A te živali so bile v svoji vrsti že popolne in dotične vrste živali naše dobe niso morebiti le dozoreli sad stare dobe. Živalstvo se je razvijalo, a le naprej in ne navzgor. Nastale so nove vrste, zakopale so se stare po postavi, ki jo je dal stvarnik prahu, kateremu je bil naročil: „Zemlja naj proizvaja rastline in živali raznih vrst.“

Naozaurus claviger, katerega ostanki so se našli v Teksasu. Ta pošast je bila do 25 metrov dolga.

Kako Kitajci sejejo žito.

Znano je, da je Kitajska dežela silno obljudena; v njenih mejah živi 400 milijonov ljudi. To je le mogoče, ker Kitajec žito drugače obdelava, kakor naš kmet in to drugačno obdelovanje mu prinaša izredno obilne žetve. Petrograjski inžener Dančinsky se je s tem temeljito bavil in je gospodarske liste seznanil s to stvarjo.

Kitajec svojo rž tako seje: Pripravi si gredo, ki obsega približno 30 sežnjev in vanjo vseje 4 kg rži. Po treh tednih vzame kmet rastlinice ven, odtrese prst in jih dene v zaboj, katerega dno je potrošeno s Tomaževo žlindro. Polje razdeli v 20 cm široke trakove, eden trak služi kot greda, drugi kot brazda. Po teh trakovih dela tri vrste lukenj, ki so v razdalji 18—20 cm; za to delo ima desko, ki je tako nabita s kolci. V luknje zdaj sadi svoje ržene rastlinice, kakor vrtnar salato, in sicer tako, da rastlinica pride 5 cm globlje v polje kakor je bila poprej na vrtu. Rž se zdaj izredno krepko razvija.

Seveda ta način za naša obsežna polja ni poraben. Kedaj pa bi mogli rž nasaditi, ko nam že zdaj tako zelo primanjkuje delavcev. A da se drugače napraviti: Rž se lahko s strojem tako seje, da pada zrnje v tri vrste, katere so 10 cm ena od druge oddaljene; za obsejanimi vrstami pa pride 30 cm široka prazna brazda, po kateri se po treh tednih setev 3—5 cm visoko oborje, kakor krompir in koruza. Dančinsky poroča, da se na ta način dobi iz enega orala zemljišča 20—30 met. stotov, to je 33 birnov, to je res stoteren pridelek. Radovedni smo, ali se ta poročila tudi uresničijo?

Semenska rž.

Vedno bolj spoznava gospodar, da je treba za pametno gospodarstvo preudarka in izkušnje: gospodar mora poznati in vedeti, kako se seje po vrsti žito za žitom. Gospodarska društva si prizadevajo z izbiranjem plemenske živine in plemenskih konj povzdigniti živinorejo in konjerejo. Učenjaki so začeli proučevati tudi razna semena, da na znanstveni podlagi priporočajo kmetu, kar je kot koristno dokazal napredek v naravoslovni vedi. Že leta sem se je umetno pridelovalo lepih žitnih semen. Marsikdo jih je preizkušal, ljudje so z poizkusi imeli deloma uspeh, deloma so pa bili poizkusi tudi neuspešni. Splošno pa se da reči, da vedno bolj prodira pri kmetih spoznanje, da je veliko odvisno od semenskega blaga in da si je treba za setev poskrbeti dobrega semena.

Kmet nima sredstev, da bi delal vedno novih poizkusov s tujimi žitnimi semeni. Zato bi bilo treba, da spozna, katero domače seme je najboljše. Semensko zrno mora biti dobro razvito in zdravo. A to še ni vse. Profesor Rümker v Vratislavi je rženo seme opazoval po barvi in prišel po tem opazovanju do praktičnih sklepov: Rž, ki je zelena kakor trava, ali je rumenkasto-zelena, dela veliko, a ne dosti kleno zrnje; slama je mehka in rada poleže. Sicer pa je zelena rž bolj gosta v rasti, kakor rumena. Ako je semenska rž rjava, bo zimo slabo prestala in ne bo dosti rodovitna ne na slami ne v zrnji. Rjavejše ko je seme, slabši bo pridelek. Iz tega bi sklepali, da se naj rjave rži ne jemlje za seme, sicer pa bo morebiti pametno, izbirati si za bolj pusto polje zeleno, za boljša polja pa rumeno seme.

Ni znal izbirati.

Mož, ki je imel silno oblastno ženo, si kupi blaga za novo obleko. Ko pa pride ž njim domov, ženi ni bilo prav nič všeč, in sitna kot je bila, začela ga je oštevati: „Le kako moreš kaj takega vzeti! No, pa saj nisi še nikdar znal dobro izbirati!“ „To je pač res,“ vzdihne mož, „sicer bi ne bila ti moja žena!“ *P.*

Darvinizem in krščanstvo.

Mohorjev koledar je lani prinesel svojim bralcem zanimivo razpravo o darvinizmu in njegovem razmerju napram krščanstvu. V nekem časniku, ki ga prebira slovenska „inteligenca," se je g. pisatelju silno ostro odgovorilo, obenem pa se je napadla Družba sv. Mohorja z besedami, ki ž njimi naših bralcev ne bomo žalili, vsaj na sovraštvo zoper vero ne bomo odgovarjali z sovraštvom, marveč le s pomilovanjem.

Ker pa nazori, ki jih je zagovarjal dotični časnik, ne vladajo samo po glavah liberalne gospode, katerim so vseučilišča vzela mirno razsodnost, marveč prodirajo deloma tudi med delavsko ljudstvo, mora koledar vendar k stvari spregovoriti še par besedi.

Pisatelj dotičnega spisa poveličuje najprej Darvina, čigar stoletnico so menda lani ponekod praznovali, in potem proslavlja Haekela, ki je menda najslavnejši učenec Darvinov: Alah je velik in Mohamed njegov prerok: „Darvin," pravi dotični spis, „je prvi pokazal, katero mesto v prirodi ima — človek", da je namreč izrastel iz živali in je sam po bistvu le žival brez neumrjoče duše. In nadalje pravi člankar:

„Vprašanje o izvoru in bistvu človeškega organizma je vprašanje vseh vprašanj, najglobji vseh problemov, ki si jih je kedaj stavil človeški razum."

Ne, prijatelj! To ni vprašanje vseh vprašanj! Človeški organizem res nastane, kakor drugi organizmi, ali vprašanje vseh vprašaj je: Ima li človek dušo ali ne? Ali je ta duša neumrjoča, ali ne? In če je neumrjoča, kako bo živela, ali bo sojena? ali obsojena? To je za kristjana vprašanje vseh vprašanj. Za naravoslovca pa je takih vprašanj več: on hoče vedeti, odkod je prva tvarina? Odkod je prvo gibanje, prvo življenje, odkod prvi organizem? In tukaj prosimo, da bi gospodje učenjaki ne premetavali eno na drugo, da ločite razprave, ki se bavijo le s tvarino od razmotrivanj, ki se bavijo z neumrljivo dušo in od verskih naukov, ki nam govore o Bogu in večnosti.

Slovenski učenjak naravoslovec zatrjuje: „Nauk o descendenci izpodkopuje temelj mitološkim in dogmatičnim zgradbam cerkvenih ver . . ." in ta nauk „je sijajno zmagal v krogih znanstvenikov skoro brez izjeme." Kako pa, da samo „skoro brez izjeme?" Ali so ljudje, ki ne vedo, da je 1 + 1 = 2 še znanstveniki? Ali so ljudje, ki ne verujejo, da je kedaj živel Karol Veliki, še znanstveniki? Nevarno je, ako človek pozna le eno strujo, sklicavati se na znanstvenike. Pred par leti je pri Herderju izšla knjiga, v kateri pisatelj raziskava verska naziranja vseh znanejših naravoslovcev. Med stotridesetimi jih še tucat ni, da bi se drznili popolnoma tajiti „dogmatične zgradbe cerkvenih ver," in pisatelj pride tam do sklepa, da je znanstveni svet podoben velikemu ribniku, v katerem so ribe in žabe. Ribe molčijo, žabe pa regljajo, a raditega še ribnjak ni žabnjak. Največji veleumi so se spoštljivo odkrivali in se še odkrivajo pred velikimi verskimi in življenskimi vprašanji, češ: „To ni naš delokrog!" Delokrog vede je tisto, kar človek vidi, kar izračuna, kar zajema iz zgodovinskih virov, je opazovanje duševnih prikazni, v kolikor se jih more zasledovati in opazovati. Delokrog vere je pa drug. Seveda je verstvo tudi v tesni zvezi z znanostmi. Znanost nam mora dokazati, da je živel Krist, da so pisma, ki jih imenujemo sveta, nepokvarjena; znanost nam mora dokazati, da so se čudeži godili, da je Krist vstal od mrtvih, znanost nam tudi dokaže, da je Bog! Podlaga vsaki znanosti je razumno mišljenje, razumno pa mislimo, ko iz učinkov sklepamo na vzrok. Ako pa imamo pred seboj velikanski, nepojmljivi učinek: ves svet in njegove prikazni, razumno svoje mišljenje in čuda naravnih moči: mar smemo tukaj obstati in ne misliti dalje? Človeška sled je popoln znanstveni dokaz, da je tod hodil človek, ali potem smemo reči, da more svet biti brez Boga? Mar je tako mišljenje še razumno? Zato pravimo, da se Bog dokaže s popolno znanstvenim dokazom.

* * *

Slovenski naš naravoslovec napada patra Wasmana, o kateremu poroča naš lanski članek, da je zmagovito nastopil v Berolinu z znanstvenimi predavanji zoper „moniste," zoper zvezo profesorjev, ki so učenci in pristaši Darvinovih naukov.

V roke je vzel naš naravoslovec brošuro nekega profesorja Plateja, ki je Haekelov naslednik in seveda Wasmanu ni prijatelj. Ta Plate, proti kateremu je Wasman govoril, je o Wasmanu pisal: „Ko je Wasman v boju podlegel, se je izkazal vrednega člana svojega reda, ki je zloglasen mojster prekanjenega spletkarjenja, zatekel se je k žalitvi . . ." V kolikor je nam znano, Wasman nikjer ni trobil v svet: „Jaz sem zmagal, propadli so Plate in drugi," vsaj jih je bila proti Wasmanu cela tropa, on pa je govoril sam! Wasman se je samo branil, dati v tisk svoje govore zajedno z govori nasprotnikov, četudi so se popred dogovorili o skupni brošuri. Umevamo Wasmanovo postopanje: vedro dobrega vina ne damo v en sod z desetimi vedri brozge, ker bi bilo škoda zanj. Wasman se ni bahal z zmago, da pa zatrjuje Plate, da je katoliški učenjak redovnik podlegel. Gospod naš naravoslovec pa bi nam moral navesti drugih prič, ki so bile prisotne, druge priče bi morale priti, in tem bi se moglo več verjeti, kakor pa Plateju, ki govori v lastni stvari in samega sebe hvali, ker ga menda drugi niso. A pustimo osebe! Važnejše nam je drugo vprašanje, katerega se dotakne naš naravoslovec: „Autoriteta biblije je bila prvikrat resno omajana, ko je naval ob času Kopernika vdolbel v cerkveno skalo velikansko luknjo. Ta astronom je pokazal, da se nahaja v bibliji zmota, in če so zmote v knjigi, potem ta knjiga ne more biti božje razodetje. Zemlja ne stoji v središču vsemira, kakor trdi biblja, nego je majhna zvezda, ki kroži okoli solnca. Potem je prišel drugi veliki val, reformacija. Ta je prirodoznanstvu neizmerno koristila, ker je ljudi osvobodila absolutne avtoritete cerkve in tudi ta veliki val je strgal v Petrovo skalo veliko luknjo, tako, da se je zamajala do temeljev. Potem je prišel tretji veliki val, nauk o razvoju: človek je prirodeн proizvod prirodnih sil in globoka zev, ki je vsled tega nauka zazijala v cerkveni skali, pomenja, da je raztrešena vera v čudeže in v dogme, ki so postali nepotrebni, neizpričani in neizpričljivi dogodki in nauki." Te besede Platejeve je povzel naš učenjak prirodoslovec in nanj moramo nekoliko odgovoriti.

Dogma in znanstvo.

Ko je dne 22. februarja l. 1905. na Dunajski univerzi odpadlo od katoliške vere 47 dijakov, papež Pij X. k tako nečuvenemu škandalu ni mogel molčati.

Dne 6. marca je pisal kardinalu Gruši: „Nad vse je žalostno, da se tudi tisti, ki so bili vzgojeni v veri, odpovedajo Kristusovim naukom in zapovedim in da strastno zagovarjajo razne novotarije.“ Kje pa so razlogi strastnega nasprotstva proti našim starim svetinjam? Ali je res katoliška vera podobna poganstvu v Rimu, ali pri Grkih, ali recimo pri Japoncih in Kitajcih; ali je res vera le neka starina, ki se je drži le še ljudsko srce, veda pa je ne pripoznava več? Če bi bilo res tako, potem bi bila cerkev obsojena, da propade. Čuvstva se preminjajo, resnica pa ostane. Ako ima „monizem“ vso resnico v zakupu, vera pa goji sama čuvstva, potem je vse odločeno, potem imajo Darvin, Haekel, Plate in slovenski naš prirodoslovec prav. Ali stvar ni taka, marveč taka, da ti gospodje vsi vkup niti ne vedo, kaj je vera! Naj bo dovoljeno v resno vprašanje vplesti smešen dogodek. Grafenauer je imel zborovanje. Gnetilo se je okrog njega raznih ljudi, politikov in nepolitikov. Odobravali so poročilo o delovanju v državnem zboru. Potem je prišlo do razgovora. Poleg je sedel tudi neki krojaški mojster, katerega je poslanec zdaj vprašal, kaj neki on misli o stvari, v kateri se je bilo govorilo. In krojač je odgovoril: „Vse je prav, a Vaše hlače niso dobro narejene.“ Pošteni obrtnik je gledal in opazoval med zanimivim govorom poslančeve hlače! Stvar je smešna, a naravna. Vsakogar zanima njegova stroka in po svoji stroki sodi drugo, kar leži izven nje, in sodi pravilno o stroki, a vendar nesmiselno o stvari. In ker je o stroki pravilno sodil, zagotavlja pred vsem svetom: tako je, kakor jaz pravim in ne drugače: Grafenauerjeve hlače niso prav narejene! Krojač ima prav — morebiti, morebiti pa ne, kajti ko bi Grafenauer vprašal tistega krojača, ki mu je hlače napravil, bi ta bržkone hlače spoznal kot popolnoma pravilne. Darvin, Haekel in njihovi pristaši trobijo v svet nov nauk, dokazali še ničesar niso — a recimo da imajo o naukih, v kolikor se tičejo narave izven človeka, prav; recimo, da je res živo bitje nastalo iz pratvarine, da so najprej nastala najnižja živa bitja, iz teh višja in tako naprej do opice: V kakšni zvezi pa je vse to s katoliško vero? Ravno v tisti, kakor Grafenauerjeve hlače s slovensko politiko! Ko bi bil dotični krojač politik, bi bil hlače od politike ločil, ko bi se gospodje prirodoslovci, katerih delavnost sicer občudujemo, vsaj nekoliko bavili z verskimi vprašanji, bi tudi oni mogli ločiti med vero in vedo. Seveda bi gospodje morali v roke vzeti verske knjige in ne le spise verskih sovražnikov, saj mora tudi zgodovinar vzeti v roke najprej zanesljive vire in ko zgodovino že dobro pozna, ga bo zanimalo, zasledovati tudi laž na njenih temnih potih. Ako bo zgodovinar za Napoleonovo dobo čital le Napoleonova bahata pisma, resnice nikdar ne bo spoznal.

Gospodom, ki morebiti dobe Mohorjev koledar v roke, pa so res volje spoznati resnico, povemo da nasprotstvo med vero in vedo ni mogoče! Ali more računstvo nasprotovati zgodovini? Navidezno že, kadar učenec v šoli ne zna letnih številk, a bistveno ne. Drugo je polje številk, drugo polje človeškega razvoja, a oboje je spleteno med seboj.

Vse naravoslovje z matematiko, fiziko, kemijo in medicino vkup nima skoraj nobene dotike z verskimi resnicami. In vrhutega je veda le tisto, kar je dokazano, domnevanje in sanjarije niso nobena veda! Pravoslovje ima z vero več stika, ker se je moralo pečati s tistimi vprašanji: Kaj je pravica, kaj je krivica? A tudi pravoslovje je prišlo doslej le izjemno v nasprotje z vero. Najglobje segajo verski nauki v modroslovje: Ni morebiti tukaj nasprotstvo med vero in razumnim mišljenjem dokazano? Kje pa in od koga? Popolnoma jasno je, da se cerkveni nauki v modroslovskem oziru strinjajo z največjimi misleci vseh časov: Tomaž Akvinčan presadil je Aristotela v katoliško cerkev in pojasnjuje verske nauke z Aristotelovimi filozofičnimi načeli. Vedno in vedno, skoro pri vsakemu vprašanju Akvinčana najdemo poročilo: „Dicit philosophus“, tako pravi Aristotel! Aristotela pa imenuje Dante „il maestro di loro, che sanno“, „mojster tistih je, ki sploh kaj vedo!“ Kdo se drzne zatrjevati, da je cerkev nasprotnica modroslovja? Kdo se sploh dandanes briga za tropo popolnoma in pol znorelih nemških in drugih „mislecev“, ki so bili mogoč le na podlagi protestantizma? Protestantizem je pokvaril versko resnico in je napravil iz nje neki nelogični nestvor, ako modroslovci napadajo jim znani protestantizem, katolicizma ne poznajo, so k temu opravičeni, a katoliška cerkev je povsem nekaj drugega, in kdor jo pozna, jo bo zljubil z milostjo božjo, seveda, če se poslužuje tudi njenih milostnih sredstev, sv. zakramentov. Katoliški nauk ne more biti in nikdar ni v nasprotju s kako vedo: Ako kje nastane kako nasprotstvo, zmotila se je veda, ali pa se smatra kako mnenje za katoliški nauk, ki pa ni kak nauk, ni kak dogma, marveč le mnenje nekaterih manj poučenih ljudi.

Papež Pij X. je pisal dne 23. febr. 1907 rektorju Pariškega zavoda msgr. Pešenardu: „Vedno je katoliška cerkev znanstvena poučevanja podpirala in pospeševala, in sicer ne le sveto znanstvo, četudi ji je to najbolj pri srcu, pospeševala je tudi druge vede, ker so te za vero neprecenljiva podpora. Obedve, svetna in sveta veda ste tesno medseboj združeni, vsaj ste obedve od Boga, iz katerega prihaja kakor iz edinega vira vsa resnica. Zgodovina dokazuje, da so si vsi naši predniki šteli v dolžnost, po močeh podpirati vsakatero znanstvo. Vsaj so papeži v srednjem veku po Evropi ustanavljali vseučilišča, obdarovali so jih z denarnimi in drugimi pripomočki. Slično si tudi mi prizadevamo, pospeševati vedo.“

Kako je cerkev znanosti pospeševala, o tem tu ne moremo razpravljati, ker za to ni prostora. V resnici so pa znanstveniki zapustili deloma pot katoliške resnice. Razlog za to je, ker v verskih vprašanjih niso dosti poučeni, ker se mladina na vseučiliščih preveč izpridi, vsled tega začne vero sovražiti; vzrok je tudi, ker so duhovniki in škofje preveč mislili na potrebe dušnega pastirstva na kmetih in niso mislili, da je važnejše dušno pastirstvo pri dijakih. Kolikokrat se odločijo za duhovski stan najnadarjenejši mladeniči. Zakaj se takih namesto za župnije na deželi ne izobrazi za srednješolske in vseučiliške profesure? Ker duhovnikov ni med temi profesorji, si ti gospodje začenjajo domišljevati, da je izven njihovih učnih dvoran ves svet zakopan v najglobjo neumnost.

Ne bomo zanikavali, da marsikateri teh profesorjev v svoji stroki silno veliko ve, da se v znanstvu veliko dela, a ob enem se mora konstatirati, da so ravno znanstveniki žal preveč enostranski, da o drugih strokah, zlasti o bogoslovju, ne vedo popolnoma nič. Vendar pa jih njihova učenost prevzema in mislijo, da so poklicani govoriti in soditi o vsem! Ali ni smešno, če na pr. v Celovcu sicer učen profesor predava o Tomažu Akvinčanu, a še nikdar ni pogledal, nikdar ni bral niti

ene strani Tomaževih spisov. Tako lahko predava dijak sedmo- ali osmošolec, a tako ne pustimo predavati ali pisati o važnih verskih vprašanjih, zavrnili bomo vsakogar in ga ožigosali, ki se drzne govoriti in pisati o stvareh, o katerih ne razume ničesar, ali pa je vsaj po protestantskih spisih popolnoma napačno poučen.

Sveto pismo.

Slavni naš prirodoslovec navaja Platejeve besede: „Kopernik je dokazal, da se nahajajo v bibliji zmote, in če so v knjigi zmote, potem ta knjiga ne more biti božje razodetje“, in misli, da je pri tem Bog ve kaj pametnega povedal. Kaj pa je sveto pismo? Knjiga, ki jo kupiš v knjigarni v slovenskem ali nemškem ali v kateremkoli jeziku. Izdana ali pisana je bila izprva v drugem jeziku, potem so jo prevajali, prepisavali. Ali je ta knjiga, ki si jo protestant kupi, „božje razodetje?“ Pritrdimo mu, da ni! Ko bi naš prirodoslovec malo bolj premislil stvar, bi se moral spomniti, da se glasi prvo vprašanje katekizma: „Kaj se pravi krščansko verovati?“ In odgovor: „Krščansko verovati se pravi, vse za resnico imeti kar je Bog razodel in nam po katoliški cerkvi zapoveduje verovati“.

Katoličan ne zajema vero le iz sv. pisma, on zajema vero edino iz ust katoliške cerkve, ki mu še le pove, kateri verski nauki so v sv. pismu!

Kar se tiče sv. pisma, imajo celo katoličani dostikrat popolnoma napačne pojme, tudi izobraženci, ali se naj potem čudimo, če luteranec te stvari ne razume? Ljudje mislijo: Cerkev uči, in katoličan mora verovati, da je zemlja samo plošča, obdana od morja, pod njo pa je pekel! Verovati morajo, da zemlja stoji, solnce in zvezde pa se sučejo okrog nje! V šestih dneh, katerih vsakateri je štel 24 ur, da je Bog ustvaril svet tak, kakršen je zdaj, z vsemi plastmi, s skladi premoga, z okamenelimi živalmi; kajti tako baje uči sv. pismo! Ti gospodje pa ne vedo, da sta že Avguštin in Tomaž Akvinčan učila, da je svet stvarjen kakor semensko zrno, iz katerega se vse razvije v teku časa, da sta torej učila tisto, kar zdaj darvinizem slavi kakor svojo iznajdbo. Petnajststo let poprej je tisto učil največji mislec katoliške cerkve in nikdo ga ni dolžil ali sumničil krive vere.

To vprašanje je kočljivo, a lahko umljivo. Treba je razločevati:

a) tisto, kar uči katoliška cerkev kot verski nauk,

b) tisto, kar učijo ali mislijo posamni učenjaki ali duhovniki.

Tako se mora tudi v vedi razločevati *a*) tisto, kar je dognana resnica in *b*) tisto, kar je le domnevanje.

Kaj pa je potem s svetim pismom? Ali uči katoliška cerkev, da je ta knjiga sveta knjiga? Da! Ali pa uči katoliška cerkev, da je vsakatera beseda v ti knjigi od Sv. Duha? Ne! Morebiti smemo sv. pismo primerjati z zlato rudo. Ali je v zlati rudi samo zlato? Ne! Ali je raditega brež vrednosti? Nikakor. Zlata ruda je, ali zlato moramo še le dobiti iz rude ven.

Sv. cerkev ve in uči, in cerkveni očetje so vedeli in učili, da sv. pismo ne namerava poučevati nas v svetni znanosti, hoče nam dati pouka le v verskih in nravnostnih vprašanjih.

O zgodovinskih stvareh, o naravoslovju, o kulturnih razmerah sicer sv. pismo tudi govori, ali le mimogrede in o teh dostikrat govori za ljudstvo, nikakor pa ne govori vselej tako, kakor bi moral govoriti in pisati prirodoslovec ali zgodovinar. Sv. pismo nima namena, poučevati v svetnih vprašanjih, vsaj doba, v katerem je bilo pisano, za pravilno tako poučevanje tudi še ni bila duševno dozorela.

To uči že sv. Avguštin: „Sv. Duh, ki govori po sv. pismu, ne poučuje o stvareh, ki niso za zveličanje nobenega pomena“. (De Gen. ad litt. II. 9. 20.) Tisti svetnik svari, v dvomljive izraze sv. pisma zanašati lastno mnenje in tisto potem zagovarjati kot svetopisemski nauk! Tako se pride v zmote in smeši sv. pismo! „Dostikrat se zgodi, da človek, ki ni kristjan, natančno pozna kako stvar na nebu ali na zemlji. Smešno je in pogubno in izogibati se moramo te zmote, če hoče potem kristjan z besedami sv. pisma drugo dokazovati. Drugi pa kristjana čuje tako blebetati (delirare) in ko vidi, da se je zmotil za cel svet, ne more zadrževati smeha!“ Ibid. I. 19. 39.) Tako je torej učil sv. Avguštin, ki je umrl l. 430.

Ako kdo vzame v roke sv. pismo, izbere si nekatere stavke, vzame jih v dobesednem pomenu ter začne zagotavljati, da tako uči sv. pismo, potem bo sv. pismo seveda kmalu prišlo v resno nasprotje z vedo. Kdor pa tako dela, nima o sv. pismu pravega pojma in tak človek ni merodajen za katoliški nauk, nanj se nasprotniki ne smejo sklicevati.

Razločevati je torej treba med verskim naukom in zasebnim mnenjem. Kar ta ali oni mislita, še ni verski nauk in če je kdo v nasprotju s priznanimi nauki, potem si še ne nasprotujeta veda in vera.

Zdaj še par opazk za bralce duhovniškega stanu. „Biblično znanstvo ne ostaja na enem mestu, marveč napreduje, kakor vsaka druga veda. Veda ne stoji nikdar in najslavnejšim učenjakom se je že dogajalo, da so se začeli majati nauki, kateri so se jim poprej zdeli sigurni za vso večnost. Tako se je godilo Avguštinu, Tomažu Akvinčana, Newtonu, Leibnizu in zaporedoma vsem. Kakor na drevju, se tudi v vedi posuši staro listje in odpade, na njegovo mesto pa pride mlado. Vsakatero tako novo „vprašanje“ povzročuje več ali manj skrbi in nemira, zlasti tam, ker se povprašuje po najvažnejših stvareh. Skrb in nemir je povzročilo v zadnjih letih zlasti neko bolj prosto pojmovanje sv. pisma, kakor je bilo doslej v navadi. V tako sveti in važni stvari se je moralo in se mora pač nastopati kolikor mogoče skrbno in previdno.

Kaj pa pravijo tudi krščanski kritiki o sv. pismu? „Sveti pisatelji navajajo razne vire; s tem je pa samo rečeno: to je v tistem viru, nikakor pa ne jamčijo, da je resnica (veritas citationis še ni veritas rei citatae). Zdaj pa nastane vprašanje, kako naj spoznamo, da so besede le kak citat, da so od drugod navedene? Jasno je, da ne sme vsakdo po svoje soditi: to je samo navedeno, to pa ne! P. Höpfl („Das Buch der Bücher“, str. 167.) ima prav, če reče, da moramo poročila sv. pisma razlagati kot zgodovinska dokler mogoče, kadar to ni mogoče, sodimo, da je alegorija. In tu mora nastopiti znanstvena kritika, ki je silno težavna, ker so svetopisemska poročila silno stara. Pri marsikaterem poročilu se takoj vidi, da je alegorija: Bog se ni po raju izprehajal (Gen. 3, 8.), ni vodil vseh živali pred Adama (2, 19.), ni delal kakor krojač obleko Adamu in Evi (3, 21.) itd. Že sv. Avguštin razlaga, da ima obleka iz kožuhovine, ki jo je Bog dal Adamu in Evi, le pomen, da je Bog pustil propasti človeško telo, da je postalo podobno telesu živali: torej ima stvar popolnoma drug

pomen, kot se ji vidi na prvi pogled. V mnogih slučajih se torej alegorija takoj spozna, a raditega se ne more reči, da je v svetem pismu vse le legenda!

Pri sv. pismu moramo tudi upoštevati, da semit vse drugače govori, kakor mi. Kjer pravi, da je govoril, beseda pomeni le, da je mislil, z direktnim govorom pove, kar mi povemo z indirektnim; stari pisatelji so poročali veliko prostejše, kakor sme poročati zgodovinar danes! Vsled tega je marsikaj nejasno; kar je nejasno, se lahko napačno razlaga, a ni nepravilno. Biblične zgodbe niso kritična zgodovina in mogoče je, da se v nji najdejo nepravilnosti.

Pisatelji sv. pisma so dostikrat preprosti ljudje; Inspiracija, pomoč sv. Duha, jih ne preustvarja v zanesljive, moderne zgodovinopisce, to pa učinkuje inspiracija, da se pisatelj v tem ne moti, kar razsvetljen kot resnično naznanja. Bog je svete pisatelje tako vodil, da iz svojih virov niso vzeli ničesar in niso kot resnico naznanjali, kar ne bi bilo resnično. Ločiti pa moramo med tem, kar hoče sv. pisatelj povedati in trditi, in tem, kar mu v povesti služi le kot obleka in orodje. Seveda to razločevanje ni vselej lahko.

Napačen je ugovor: Biblija je ali popolna božja knjiga, ki daje v vseh vprašanjih za vse čase pravilni odgovor, ali pa je nepopolna, kakor drugi spisi in vsled tega kritiki podvržena. Biblija ni ne eno, ne drugo, resnica je v sredi. Biblija je božja človeška knjiga, ki daje pravilni odgovor v vprašanjih, za katere je namenjena, ki pa nima namena pojasnjevati ali razkladati vse mogoče stvari. Tukaj torej nastane vprašaje: „Kaj pa biblija zatrjuje in kaj ne?“

Lahko pa se zgodi, da nekateri ljudje ene dobe mislijo: to nam zatrjuje biblija, pozneje pa se stvar pojasni, da tega biblija ni učila. V 17. in 18. stoletju je mnogo ljudi sodilo, da je gibanje solnca okrog zemlje svetopisemski nauk. In vendar stvar ni bila taka. Motilo se pa ni sv. pismo, le ljudje svetopisemskega besedila niso razumeli. Ob sebi je umevno, da noben verski nauk ne uči in ni učil: Solnce se giblje okrog zemlje. Držimo se tega, kar katoliška cerkev ukazuje verovati, držimo se tudi načela, ki je nam priporoča sv. Avguštin: Ne polagajmo svojega mišljenja v sv. pismo, ker sicer pridemo v zadrego, če se zmotljivo osebno umenje pozneje izkaže kot zmota.

„Dandanašnji je bolj treba, kakor kedaj do zdaj, poučevati ljudstvo, kaj je treba verovati in kaj ne.“

Znanstvo prodira med ljudstvo in marsikaj pride med preproste ljudi, na kar dozdaj niti mislili niso. Ako zamenjavajo stare legende in verske nauke, začeli bodo dvomiti v veri, ako čujejo, da legenda ni zgodovina, da je pobožno mnenje bilo zmota, ki se ne da več vzdržati! Zato je treba pojasnil in treba je naglašati, kaj nam cerkev verovati zaukazuje, kaj so določili papeži in cerkveni zbori, kaj so proglasili zbrani škofje kot versko resnico ali kot potrebno posledico verskih načel? Med te nauke sv. cerkve ne spada nobeno privatno razodetje, noben čudež izven tistih, ki jih nam pripoveduje sv. pismo, nobena legenda, noben nauk, o katerem še cerkveni učeniki med seboj niso edini in v katerem še cerkev ni nastopila. Verski nauk tudi ni nobeno razlaganje sv. pisma, če ga ni sveta cerkev proglasila kot dogmo in zaukazala katoličanom, da ga verujejo. Krščanskemu ljudstvu ne smemo prikrivati, da se marsikaj v sv. pismu različno razlaga, da se marsikaka težkoča rešuje na razne načine . . .“ (Laacher Stimmen 1906. I. Pesch: Inspiration str. 285.)

To je torej sv. pismo; ta stvar se mora premisliti, sv. pismo spoznati, in bolj ko je bomo poznali, bolj je bomo občudovali kot čudovit dar božji. Moderna veda nam tega svetišča ne ovrže, marveč nam je bo le bolj razsvetila, da bomo tembolj spoznali vso krasoto knjige vseh knjig, svetega pisma.

Svetovni jeziki.

Naši nemški sosedje se s svojim jezikom kaj radi pobahajo. Zatrjujejo, sicer ne, da se z nemščino pride v nebesa, pač pa mislijo, da ves svet zna nemški in se raditega ne učé radi tujih jezikov. Podoba nam kaže razmerje med jeziki ali narodnostmi. V sredi stoji največji, o katerem pa najmanj čujemo govoriti: Kitajec. Približno 330 milijonov ljudi prebiva pod žezlom „nebeškega“ vladarja v kraljestvu „sredine“. Ogromno število ljudi. A ti so ostali le doma in svojega jezika niso vsiljevali nikomur. Poleg Kitajca stoji drug velikan: Lepi indijski narod šteje 263 milijonov duš, bivajočih ob svetih vodah reke Ganga. Tudi ta narod ne javi na zunaj nobene moči; Mohamedova vera in vroče južno solnce sta mu vzela moško moč in usužnil je Indijca mali mož, ki stoji na levi poleg Kitajca: prekanjeni računar in trgovec iz Angleške. Roke je dal križema in se nekako zaničljivo ozira na vse strani. Le 116 milijonov govori ta jezik in vendar vlada svet. Poleg Angleža pa se je res postavil nemški Mihl, kakor se rad naziva sam. Krivica pa se je zgodila, kakor vedno v življenju, Slovanom tudi na tej podobi. Postavili so ga za Nemcem, a prostor mu gre pred njim: Kajti šteti je treba Slovane in ne le Rusa. Slovanov pa je na svetu 120 milijonov. Torej jim gre med narodnostmi na svetu tretje mesto. Za Nemcem ob robu stoji na levi Francoz, ki šteje danes še 50 mil. ljudi, a jih šteje vsled svojega liberalizma vsako leto manj. Japonski govori 47, španski 46, laški 33, turški 30 mil. ljudi in tako se vrste podobe po velikosti od Indijca na desno.

Nevaren prijatelj ali zgodbe iz pivskega življenja.

Kosilo.

Žena nekega delavca, ki je pijančeval in ostajal črez poldne v krčmi, vstopi nekdaj z loncem v roki v gostilno, kjer zopet ugleda svojega moža.

Postavi posodo predenj na mizo in reče: „Ker nimaš časa priti h kosilu domov, ti ga prinesem sem!“

Potem odide. Mož se nasmehne in odgrne posodo, ki je bila zavita v prt. Notri pa ne najde nič drugega, kakor listek, na katerem je bilo zapisano: „Gotovo ti diši kosilo. Prinesla sem ti ravno to, kar imamo doma!“

Žrtve pijančevanja.

Neki mož je zaigral in zapil vse svoje premoženje. Vendar pa še ni jenjal zahajati v krčmo. Posledica tega je seveda bila — največje siromaštvo.

Ko sedi nekdaj v krčmi, vstopi njegova žena in mu očita svojo revščino. On pa jo pahne po tleh, da je obležala kakor mrtva. Slednjič se nesrečnica vzdigne in vrne domov. Naproti ji prideta njena otroka, ki sta jo težko pričakovala. Jokaje se oprimeta njenega oblačila in kričita: „Mamica, mamica, dajte nama kruha! Lakote bova umrla!“

„Oh, moja otroka, kje naj vzamem kruha!? Vajin oče je zapravil ves denar! Kaj naj počnem!? Oh, bolje je hitra smrt nego mučno, leta in leta trajajoče umiranje v lakoti!“

Tako je govorila mati v obupu, prijela nož in — — usmrtila jokajoča otroka. Opolnoči je prišel oče domov pijan. Oblečen se vleže in zaspi.

Ko žena to opazi, vzame nož, s katerim je umorila nedolžna otroka, in prereže svojemu možu vrat, da je izkrvavel.

„Umri!“ zavpije v blaznem obupu. „Tvoje lahkomiselno življenje je tvoja, moja in najinih otročičev poguba!“

Kmalu se je zvedelo o trikratnem umoru. Ženo so prijeli in obsodili na smrt.

Četvero človeških življenj je ugonobila pijanost. Ali ne bodo taki slučaji spreobrnili pijancev?!

Ne moži se s pijancem!

Pred nekaj leti je služil pri precej premožni rodbini hlapec, ki je tedaj zelo pijančeval. Vanj pa se je zagledala domača hči.

Kakor znano, je ljubezen slepa; hčerka ni videla velike napake na mladeniču; na vsak način se je hotela ž njim poročiti. Ker ni hotela poslušati dobrega sveta svojih starišev, je morala v zakonu poplačati svojo neposlušnost, kajti nespamet se sama kaznuje.

Upi, ki jih je imela prej, da ga bo namreč že spravila na pravo pot, so jo čisto prevzeli.

Česar se Janezek ni učil, tega tudi Janez ne bo znal. Bil je nepoboljšljiv pijanec in se je vedno bolj pogrezal v svojo pogubo. V pijanosti je večkrat sklepal najneumnejše kupčije. Gospodarstvo je očitno nazadovalo, tako da je bila njegova družina črez nekaj let prisiljena zapustiti dom, ki je bil blizo mesta. Od premoženja žene, ki je znašalo 16.000 kron, je ostalo le še par sto kronic.

Po izselitvi je najela družina v neki gorski občini uborno domačijo. Mož je pijančeval, kakor prej, — toda ne dolgo. Šel je nekoč na veselo žegnanje. Seveda se ga je navlekel kakor vedno, ampak — zadnjikrat. Drugo jutro je namreč vozil doli proti mestu. Bil je še popolnoma vinjen. Nenadoma se mu konj splaši, mož se nagne, hoteč zavirati, a pride pri tem iz ravnotežja, ter telebne med voz in konja, a obvisi z eno nogo. Ko pridirja konj v mesto, je bil mož tako razmesarjen, da ga ni bilo mogoče spoznati. Bil je mrtev! In njegova duša? — Vdova pa sedaj živi v največjem siromaštvu.

V revščini — omožena.

Pred mojimi vrati, — tako pripoveduje duhovnik, ki je spovedoval jetnike, — je nekdo klel.

Bila je to mlada žena z dvema otrokoma; vsi trije so bili zelo siromašno opravljeni. Ona je beračila, in lahko si spoznal, da ne prvič. Njen mož je bil v ječi že dvanajstič, in sicer vedno zaradi dejanj, ki jih je storil v pijanosti.

„Koliko časa ste že omožena?“ jo vprašam.

„Skoraj bo dve leti. To sta moja otroka,“ mi odgovori.

Videl sem, da je sama kriva, da nima družina božjega blagoslova, kajti starejši otrok je bil star gotovo že štiri leta.

„Moja mati so mi vedno dejali, da moram najbolj skrbeti za to, da se omožim.“

Zdaj ste omožena. Kako korist imate od tega? Vaš mož je v ječi, vi pa prosjačite in vlačite otroka od praga do praga. Kako ste se mogli s takim človekom omožiti? Ali se je mož že tudi kdaj pred poroko napil?“

„Seveda, ampak kvečjemu trikrat na teden!“

„Ali je bil že tudi prej zaprt, predno ste ga vi spoznali?“

„Zdi se mi, da štirikrat.“

„In kljub temu ste ga vzeli?“

„Seveda, kaj hočete! Moja mati so mi večkrat dejali: Največja nesreča za žensko je, ako se ne omoži, a največja sreča je ljubezen.

To smo morali poslušati vsak dan, še tudi potem, ko smo že odrasli. Lahko si mislite, kakšen vpliv so imele te besede! Ah, da bi bila imela pametno mater! Nikdar bi ne bila beračija moja tovarišica! . . .“

Sprejemljiva mladina.

Ko je videl sv. Fidel Sigmarinski v svoji mladosti pijanega človeka, ki se je valjal po tleh, je storil obljubo, da ne bo pil vina in sploh nikakih opojnih pijač. In to obljubo je tudi držal.

Znano je, kako so si prizadevali poganski Špartani vcepiti svojim otrokom gnus do pijančevanja in jih odvračali od tega s tem, da so jim pokazali pijanega človeka. Usmiljenja vreden položaj takega človeka — reveža je napravil pogosto na otroka tak vtis, da so se vse svoje življenje ogibali pijančevanja. A če vidijo naši kristjani pijanega človeka — se smejejo.

Podivjan sin.

Na Nemškem nekje je ležala neka žena na smrtni postelji. Njen sin, nepoboljšljiv pijanec, pride k bolni materi, ter potegne raz nje odejo, ki jo je hotel prodati v bližnji vasi, da bi imel za žganje.

Živinsko podivjani sin je umrl v pijanski norosti kmalu po smrti svoje matere . . .

Zdrav nazorni nauk.

Pred kratkim je pripovedoval neki duhovnik: „V prejšnji moji župniji sta bila dva pijanca; eden je bil tesar, drugi kovač. Prišla sta že tako daleč, da si je eden izmed njiju prinesel nekega dne, ko mu krčmar ni hotel dati steklenice, žganje v — črevlju.

Nekega dne prične tresti kovača mrzlica. Vzel sem tesarja s seboj, da bi ga pogled na blaznega pijanca otel pred nadaljnim pijančevanjem.

Ko zagleda tesar nesrečnega pijanca - tovariša, kateremu so se prikazovale v njegovi bolni domišliji miši in podgane, — obljubi, da ne bo pil nikdar več kapljice žganja. Svojo besedo je tudi držal.

Zavodi, kjer se zdravijo pijanci — norci, bi nudili ljudem zelo zdrav nazorni nauk.

Posledica pijanosti.

Slavni slikar Leonardo da Vinci je leta in leta slikal sliko „Zadnja večerja."

Zastonj je iskal vzora za Odrešenikov obraz. Slučajno pa naleti v neki cerkvi v Rimu na pevca, čigar poteze in pobožno obnašanje je takoj vzbudilo njegovo pozornost. Slikar naprosi pevca, ki se je imenoval Peter Bandinelli, da bi se dal slikati za vzorec.

Leta in leta je slikal mojster dalje svojo sliko. Že so bili naslikani apostoli, le za Judeža Iškarjota še ni imel vzorca.

Zopet je pohajal po rimskih ulicah in opazoval obraze mimoidočih. Slednjič ga najde. Bil je to siromašen, propal berač, z značilnim izrazom v obrazu. Stal je na voglu ulice in bil takoj pripravljen iti s slikarjem. Ko pa slikar njegov obraz natančneje opazuje v svojem ateliju, mu pade od groze čopič z rok.

Bil je to Peter Bandinelli, ravno tisti, čigar lepi obraz je seval raz sliko kot obraz Odrešenikov.

Peter je postal pijanec, se vedno bolj pogrezal in ta strast je tako popačila njegov obraz.

Prej za Odrešenika, po pijanosti za Judeža . . .

Jutranje žganje.

V mestu L. je dobil mlad mož, ki se je pridno učil in ki ga je vse spoštovalo, dobro službo. Mrzil je posebno žganje; da bi pa ne prišel v skušnjavo, ker so skoro vsi pili zjutraj žganje, je popil samo polovico svoje kave. Drugo polovico je pokušal pred poldnevom, da bi mu ne prišlo na misel žganje. Ko se je pa oženil, ga je prosila žena, naj vendar popije zjutraj vso kavo, češ, mu bo raje dala ob enajstih požirek dobrega žganja.

Mož se da pregovoriti, a kmalu mu je bil tudi požirek premalo in začel je črez nekaj časa tako popivati, da je morala žena z dvema otrokoma od njega; bil je pa odpuščen tudi iz službe. In že v petintridesetem letu svoje starosti je umrl v zapuščenosti in umazanosti . . .

Na želodcu bolan kmet.

Neki kmetič je nameraval ozdraviti bolezen v želodcu z žganjem.

Bolezen je bila vedno resnejša. Zato pravi mož skoro obupan zdravniku, ki ga je obiskoval na domu: „Pol premoženja bi dal, da bi bil moj želodec zopet v redu."

Zdravnik pa ga zavrne: „Ni vam treba dati pol premoženja, poslovite se samo od žganja, potem upam, da vas še ozdravim."

Kmetič je opustil žganje in zdravnikove besede so se spolnile.

Žganje kot zdravilo.

Ugleden uradnik je pripovedoval sledeče: „Leta 1830. sem začel trpeti na želodčni bolezni; hoteč se ozdraviti, sem začel piti žganje. Od začetka, ko sem pil le malo, sem čutil res nekako olajšanje. Sčasom pa sem moral piti vedno več in v sedmih letih je bilo moje popivanje in bolezen že tolika, da sem se bal, da postanem žrtva pijančevanja.

Slučajno sem bral leta 1837. poročila o zmernosti. Ko sem jih prebral, jenjam piti žganje; bolezen je prešla in danes — sem zdrav.

Spisi o alkoholnem vprašanju so že marsikoga pripeljali na pravo pot. Kdor študira današnje alkoholno vprašanje, postane gotovo — abstinent (zdržnik).

Preprosto zdravilo proti želodčnemu katarju.

Pisec teh vrstic je poznal gospoda, ki je trpel na želodcu. Mož je bil lekarnar; poznal je sredstva, ki bi mogla pomagati, in seveda jih je tudi rabil. Toda pomagala niso nič; bolezen v želodcu ni prešla in mož se je že bal, da umrje.

Slučajno mu je zdravnik prepovedal — zaradi neke zunanje telesne poškodbe — veliko piti. Res je nehal piti pivo. In glej čudo! Bolezen je v kratkem izginila. Vsakdanje pitje, slab učinek alkohola, sta bila vzrok njegove bolezni.

Kako je odvadila mati svojega sina dijaka popivanja.

Gospa Iller je hodila s svojim sinom Adolfom na vseučilišče v Berolinu, ne da bi kot moderna dama še sama študirala, temveč da obvaruje ljubljenega sina vsakršne nevarnosti. Sin ji je zaupal vse. Slednjič je hotel vendar poskusiti, kakšno je dijaško veselje.

Neki pondeljek pride domov pozneje kakor navadno.

„Adolf, koliko si izpil včeraj?" ga vpraša mati drugi dan.

„Osem malih vrčkov piva, mati!"

„Dobro, moj sin!"

V torek je šel Adolf zopet v gostilno.

„Adolf, koliko si jih pa včeraj?" ga vpraša drugi dan mati zopet.

„Samo šest, mati!"

In ves teden je minul, ne da bi rekla mati eno žal besedo pijači vdanemu sinu.

Prišla je nedelja.

„Adolf," pravi mati — „pojdi enkrat z menoj v kopalno sobo."

Začuden gre sin z njo, a še bolj se začudi, ko zagleda kopalnico polno vode. „Kaj je vendar to?"

„Glej, ljubi moj sin! Tu je toliko vrčkov vode, kolikor si ti popil ta teden piva. Vsako jutro sem vlila toliko vrčkov vode, kolikor si ti prejšni večer popil. Vse to je moral torej popiti tvoj želodec v enem tednu!"

Za odgovor je dobila sramežljiv nasmeh. Spreobrnila ga je z nazornim naukom, in to ji je bilo v veliko veselje.

Pametne besede pijancu.

Neki konjski hlapec je imel to slabo navado, da je mnogokrat popil vrček piva, ne da bi bil žejen.

Nekoč prižene konje od napajanja nazaj v hlev.

„Pelji konje še enkrat napajat!" mu ukaže gospodar.

Hlapec ga debelo pogleda, a vidi, da se gospodar ne šali. Mrmraje uboga, kar mu je gospodar ukazal, toda prišel je kmalu nazaj.

„Ali so pili konji še enkrat?“ ga vpraša gospodar. — „Nobeden,“ mu odgovori hlapec, — „saj to vendar veste, da žival ne pije, ako ni žejna.“

Gospodar ga smehljaje posluša, nato pa pravi: „Posnemaj torej vsaj konje in vedi, da ima človek, ki preveč pije, manj razuma kakor žival!“

Hlapca je bilo seveda sram.

Prijatelj žganja spreobrnjen.

Nekemu kmetiču pade na travniku steklenica z žganjem na tla in se razbije. Črez nekaj dni pride zopet na tisti kraj, a glej! Kjer se je razlilo žganje, je bila vsa trava, ki prenese vendar toliko mraza, vročine in mokrote, — kakor požgana.

„Kaj — tako škodljivo je žganje?“ se začudi kmet. „Kako je potem neki v mojem želodcu in telesu, ki je vendar bolj občutljivo kakor ta trava!“

In kmet ni pil vse svoje življenje nikoli več žganja.

Spreobrnitev po presvetem Srcu Jezusovem.

Neka kmetica je živela prvih osem let s svojim možem srečno in zadovoljno. Bil je delaven, skrben in varčen gospodar. Posestvo je bilo brez dolga in poleg tega sta imela še denar.

Po osmih letih pa se je obrnilo na slabše. Mož je zašel v lahkomiselno družbo, začel je piti žganje, skratka, postal je pijanec. Piti žganje — mu je bilo največje veselje; nič več se ni brigal ne za ženo ne za gospodarstvo. In potem je prišlo, kakor pride navadno v takem slučaju: prepir, pretepanje in revščina. Večkrat se je celo namenil zažgati hišo, usmrtiti sebe ter spraviti tako otroka in ženo na beraško palico.

Nekega dne resnično podtakne v streho ogenj, pa ljudje ga zapazijo in pogasijo. Sam se je hotel obesiti, toda veja se je odlomila. Mati in otroci molijo, a vendar gre vse na slabše; toda slednjič pride pomoč v največji stiski.

Slučajno seznani neka usmiljena duša nesrečno ženo s „Srcem Jezusovim“, in sicer ravno s tistim zvezkom, v katerem se zahvaljuje neka žena presvetemu Srcu za spreobrnenje svojega moža, ki je bil pijanec.

Nesrečna žena se zopet potolaži; svojega moža zapiše v bratovščino Srca Jezusovega, ter sama opravlja bratovsko molitev. V molitvi se zateka goreče k presv. Srcu Jezusovemu, k sv. Jožefu, k sv. Antonu Padovanskemu in sv. Janezu Krstniku.

In res! Mož se poboljša. Neha zahajati v krčmo, zopet se poprime dela in opravlja spodobno svoje verske dolžnosti. In družina je bila rešena. Žena je bila prepričana, da ni tu pomagal nihče drugi, nego neskončno usmiljeno Jezusovo Srce. Kleče se mu zahvaljuje in obljubi mu biti zvesta in hvaležna vse dni življenja.

To zgodbo je pripovedoval župnik iz tistega kraja. Dogodila se je leta 1878.

Uspelo sredstvo.

Pijači vdani H. je sedel zopet pozno ponoči v krčmi, ne da bi se spomnil na ženo in otroke, ki so ga doma željno pričakovali. Nenadoma pride ženi nekaj na misel, s čimer bi morda spravila moža domov. Vzame namreč najmanjše dete iz zibeli, gre v krčmo in ga položi na mizo med steklenice za pivo in žganje. Nato odide.

Kaj je preostajalo možu očetu drugega, nego vzeti otročiča in ga nesti domov!? In tako je dal slovo pijači.

Oče, po vaših stopinjah hodim . . .

Neki pijanec gre pozimi s svojim sinom po debelem snegu.

„Pojdi domov, da ne boš imel mokrih nog,“ pravi oče. „Ne, oče,“ odvrne sin, — „saj stopam vedno po vaših stopinjah.“

Te besede so legle očetu na srce kakor svinec. — Ako bo stopal moj sin, — si je mislil, — v življenju po mojih stopinjah, bo slab in nesrečen človek. A jaz sem zanj vendar odgovoren.

Z božjo pomočjo začne živeti drugačno življenje, in pozneje je rekel z mirno vestjo svojemu sinu: „Sin, le hodi za menoj!“

Tako je, ako je pijan.

V nekem bavarskem trgu je sklenil bogat meščan, ker ni bilo več piče, zaklati štiri stote težko svinjo.

Zgodaj zjutraj se napoti mož po klavca. Imel je pa še nekaj drugih opravkov, in ob tisti priliki se ga pošteno navleče. Ko se vrne zvečer domov, najame v pijanosti namesto enega, kar štiri klavce, ki pridejo drugo jutro točno ob napovedani uri. Prišel je pa še peti, namreč — kupec. Kajti mož je poleg tega svinjo tudi — prodal.

Seveda, so odšli klavci jezno v stran.

Spreobrnjen in rešen po Češčenamariji.

V vasi valonskega Brabanta je zbolel neki mož, ki je popival vsak dan in neizmerno preklinjal. Tudi že ni prejel nekaj let sv. zakramentov. Zastonj je bil vsak poskus nesrečneža spreobrniti. Zdaj zboli za smrt.

Ko ljudje to vidijo, začno zanj moliti. Nekdo, ki ga je mož zanimal, ga obišče, ga pregovarja, toda vse zaman.

Naposled mu pravi: „Samo še nekaj vas prosim, potem vas pustim v miru: molite za menoj Češčenamarija.“

Hoteč se nekoliko upokojiti, privoli bolnik v to in začne moliti Češčenamarijo. Pri tej priči je bil ves drugačen! Prosil je, naj gredo po duhovnika, da se spove, in umrl je — spokorjen.

Ako je kdo izmed tvojih pijanec, priporoči ga Mariji — pribežališču grešnikov.

Pravila Družbe sv. Mohorja.

(Družba sv. Mohorja je potrjena od milostljivega gospoda knezoškofa krškega 5. junija 1860 in od sv. očeta papeža Pija IX. v pismu dne 18. maja 1860 z odpustki obdarovana.)

A. Pravila.

§ 1. **Namen družbe sv. Mohorja je:** Podpirati pobožno, lepo obnašanje in ohranjevati katoliško vero med slovenskim ljudstvom; v ta namen se bodo na svetlo dajale in razširjale med Slovenci dobre katoliške bukve.

§ 2. **Kako stopi in se sprejme kdo v to družbo?** Pravico, v to bratovščino stopiti ima vsak katoliški kristjan obojega spola, vsakega stanú in vsake starosti, da le dotične dolžnosti spolnovati more in hoče. Sprejme se pa vsak v to bratovščino s tem, da se pri kakem družbenem predstojniku oglasi in se njegovo ime zapiše v bratovsko knjigo.

Kdor se je v to družbo sprejel, ostane njen družnik tako dolgo, dokler sam očitno ne naznani svoje volje, da stopi iz družbe, pri kakem predstojniku, ali pa dokler se ne izbriše zavoljo zanemarjenja družbenih dolžnosti iz bratovščine.

§ 3. **Dolžnosti družnikov:** 1. Vsak družnik naj vsak dan moli en „Očenaš“, eno „Češčena si Marija“, in zraven naj pristavi besede: „Sveti Mohor, prosi Boga za nas!“ To naj odmoli v namen, da se katoliška vera sploh, posebno pa med slovenskim ljudstvom ohrani in razširja.

2. Vsak duhovnik, ki pristopi, naj pa še zraven tega tudi, ako je mogoče, 12. julija, t. j. na praznik sv. Mohorja, mašuje za vse žive in mrtve družnike.

3. Vsak družnik plača, kadar stopi v družbo in potem vsako leto naprej po **2 kroni**, da družba more izdajati dobrih knjig. Kdor po večkratnem opominu svoje letnine ne plača, se ne bo več štel za družnika in se zavoljo tega ne bo več terjaval ali pa toževal.

4. Vsak družnik se zaveže, da si bo po svoji moči prizadeval, da se dobre knjige razširjajo med Slovenci; vendar ta zaveza ni taka, da bi kdo svojo vest obtežil in si greh nakladal, če tega ne stori.

§ 4. **Dobički družnikov:** 1. Vsak družnik, ako vestno spolnuje pogoje, postane deležen vseh odpustkov, ki so jih sv. oče Pij IX. v svojem pismu dne 18. maja 1860 podelili in so ti-le:

a) Popolni odpustek na dan, ko kdo v bratovščino stopi, ako se skesano spove in sv. Rešnjo Telo vredno prejme.

b) Popolni odpustek na smrtno uro vsakemu, ako se skesano spove in sv. Rešnje Telo vredno prejme, ali pa če tega storiti ne more, vsaj presladko ime „Jezus“ skesano izgovori ali pa vsaj v srcu pobožno vzdihne.

c) Popolni odpustek vsakemu družniku, ako se skesano spové in sv. Rešnje Telo prejme in na dan sv. Mohorja ali pa na eden kateri si bodi izmed sedem sledečih dni bratovsko cerkev, ali pa, če je ni, svojo župnijsko cerkev obišče in tam pobožno moli za edinost krščanskih vladarjev, za pokončanje vseh krivih ver in za povišanje sv. katoliške cerkve.

č) Odpustek sedem let in 280 dni (sedemkrat štirideset dni) štirikrat vsako leto, ako družnik kak vsednji dan ali kako nedeljo bratovsko cerkev, če pa je ni, kako drugo od škofa potrjeno cerkev obišče in pobožno moli.

d) Odpustek šestdeset dni, kolikorkrat je družnik pri sv. maši ali pri drugem cerkvenem opravilu v bratovski cerkvi, ali kapeli pričujoč, ali pa kolikorkrat kako od škofa potrjeno procesijo ali presveto Rešnje Telo, naj se že v procesiji okoli nosi ali kakemu bolniku na dom nese, pobožno spremlja, ali pa, če tega storiti ne more, vsaj tedaj, ko zvon zasliši, odmoli en Očenaš in Češčena si Marija za rajne družnike ali pa slednjič katero si bodi dobro delo stori. Ti odpustki vsi se morejo zadobiti po priprošnji tudi za verne duše v vicah.

2. Vsak družnik je deležen vseh molitev in sv. maš, ki se opravljajo v namen družbe.

3. Od vseh knjig, ki jih izda družba, dobi vsak družnik za svoje plačilo po en iztis. Kdor pa letnino plača po dvoje itd., dobi tudi po dvoje, po troje itd. izdanih knjig.

4. Vsak družnik ima pravico priporočevati družbenemu odboru, naj izda take spise, ki se mu za slovensko ljudstvo dozdevajo potrebni in koristni.

§ 5. **Vodstvo družbe.** 1. Kot cerkvena družba te škofije stoji ta družba vedno pod nadzorstvom knezoškofa krškega in pod vodstvom od tega knezoškofa potrjenega odbora, katerega si izvolijo v Celovcu stanujoči družniki izmed sebe.

2. Po krajih, kjer je župnik družnik, je tudi njen predstojnik za svojo župnijo. Ako pa ni družnik, izvoli družbeni odbor koga drugega, ako mogoče kakega duhovnika za predstojnika. Ta oskrbuje družbena opravila, sprejema nove družnike, jim izroča knjige in pobira in zaračuna njih letna plačila.

B. Vodila opravilnega reda.

§ 1. Da doseže družba ali bratovščina sv. Mohorja svoj imenitni namen, dajala bo vsako leto na svetlo:

a) šestero poučnih in zabavnih knjig;

b) kolikor bodo pripuščale denarne moči, razne druge bukve, priprostemu kmetu v pouk ali pa čast. duhovščini ali učiteljem v koristno rabo.

Vsi spisi, ki jih misli družba izdati, morajo biti pisani v čisti, lahko umevni slovenščini, in po kakem prečastitem škofijstvu potrjeni.

§ 2. V družbo se more vsako leto stopiti do konca meseca prosinca; kdor se pozneje oglasi, se ne more šteti za uda in dobi za poslani denar samo toliko knjig kakor po bukvarnah.

Ime vsakega družnika se vpiše v družbeno ali bratovsko knjigo, in se mu pošlje v znamenje njegovega pristopa podoba sv. Mohorja. Kdor se hoče za vse žive dni iznebiti letnega plačila, plača v družbeno matico 30 K na enkrat ali pa dvakrat po 16 K v teku enega leta. S tem plačilom postane dosmrtni družnik ter si pridobi pravico do družbenih knjig za vse žive dni, šolske in župnijske knjižnice (hiše ali cele družine se ne sprejemajo za dosmrtne ude) pa za ves čas svojega obstanka. Amerikanci, ki žele postati dosmrtni udje, plačajo enkrat za vselej 15 dolarjev, to pa zaradi vsakoletne poštnine, ki sama iznaša okoli 2 K 60 vin. Dosmrtnim družnikom se pošlje v častno znamenje, da se štejejo med ustanovnike družbe sv. Mohorja, listina s podobo sv. Mohorja, ki jo podpišeta zraven vodje in tajnika še dva druga odbornika.

§ 3. Matica je zakladna glavnica ali zakladni kapital, ki se ga nikdo ne sme dotakniti; le obresti iz matičnega denarja, letnina letnih družnikov in izkupilo iz razprodanih knjig se smejo porabiti v natiskovanje družbenih bukev in za druge družbene potrebe. Naraščala pa bo matica:

a) po plačilih dosmrtnih družnikov in

b) po raznih dobrovoljnih darilih in volilih.

§ 4. Da izpodbudi družba slovenske pisatelje k večji delavnosti in si lažje pridobi dobrih rokopisov, plačevala jim bode primerno nagrado, ako so pisani v čisti, pravilni slovenščini. Za spise, ki jim je treba pred natiskom še poprave ali olike v besedi, plačevalo se bode pisateljem pri vsaki poli po 4—8 kron manj. O nagradi za spise izredne vrednosti se bo odbor s pisatelji v vsakem slučaju posebej pogajal.

Če se pokaže konec družbenega leta kak ostanek v denarjih, obračal se bode navadno v podporo šolskim knjigam in drugim slovenskemu narodu koristnim delom.

§ 5. Družbene knjige se bodo enkrat v letu razpošiljale po tistem potu, po katerem jih želé družniki prejeti. Navadno se bo to zgodilo po častitih župnijskih predstojnikih, katerim se bodo knjige poslale za vse družnike v njihovem okraju kot vozno blago po železnici ali po pošti, kakor si to sami želé.

§ 6. Družbena opravila bo oskrbovalo devet v Celovcu bivajočih odbornikov, ki pa morajo biti dosmrtni ali pa vsaj letni udje. Sklepali bodo z navadno večino glasov. Eden izmed njih je družbin vodja, eden namestnik vodje in družbin blagajnik, eden nadzornik matičnega premoženja in pregledovalec družbinih računov, eden pa urednik družbinih spisov in družbin tajnik.

§ 7. Ako bi se družba sv. Mohorja iz kakega posebnega vzroka razdružila, — vendar morate v to dovoliti vsaj dve tretjini živih dosmrtnih družnikov — ima vsak živi dosmrtni ud pravico do vloženega plačila; kaj se pa ima z ostalim družbenim imetjem zgoditi, razsodi po glasovih dveh tretjin vseh živih dosmrtnih družnikov z visokim zavetnikom družbin odbor.

Ta vodila se smejo prenarediti le po dogovoru in dovoljenju dveh tretjin vseh živih dosmrtnih družnikov.

Janez Vidovic, kn. šk. kancelar, — vodja.
Janez Hutter, c. kr. profesor veronauka, — njega namestnik.
Msgr. Valentin Podgorc, tajnik.
Jožef Apih, c. kr. profesor v p., — blagajnik.

Odborniki:

Dr. Janko Brejc, odvetnik.
Dr. Fr. Cukala, prefekt.
Dr. Lambert Ehrlich, kn.-šk. dvorni kaplan.
Dr. Jakob Sket, c. kr. profesor, vladni svetnik.
Zeichen Josip, spovednik pri uršulinkah.

Imenik svetnikov božjih po abecednem redu.

Aron, vel. duh., 1. jul.
Abel, sin Adamov, 9. dec.
Abraham, patr., 9. okt.
Adalbert gl. Vojteh.
Adam in Eva, 24. dec.
Adelajda, kr., 16. dec.
Adelgunda, dev., 30. jan.
Adolf, škof, 11. febr.
Afra, muč., 7. avg.
Agapit, sp., 24. marca.
Agapit, muč., 18. avg.
Agata, d. in m., 5. febr.
Agripina, d. in m., 23. jun.
Ahacij, muč., 22. jun.
Alban, muč., 22. jun.
Albert, škof, 8. apr.
Albin, škof, 1. marca.
Albina, d. in m., 16. dec.
Aleksander, šk., 26. febr.
Aleš, spozn., 17. jul.
Alfonz Lig., c. u., 2. avg.
Alojzij G., sp., 21. jun.
Amalija, dev., 10. jul.
Amand, sp., 6. febr.
Ambrozij, šk., 7. dec.
Ana, mati M. D., 26. jul.
Anastazij, muč., 22. jan.
Anastazija, muč., 15. apr.
Andrej, ap., 30. nov.
Andrej Korz., šk., 4. febr.
Angela Meriči, 31. maja.
Anzelm, šk. in c. u., 21. apr.
Anton Pad., sp., 13. jun.
Anton, pušč., 17. jan.
Antonija, muč., 12. jun.
Antonin, šk., 10. maja.
Apolonija, d. in m., 9. febr.
Atanazij, šk., c. u., 2. maja.
Avgust, muč., 7. maja.
Avgusta, dev., 28. avg.
Avguštin, šk., c. u., 28. avg.
Balbina, dev., 31. marca.
Baltazar, kralj, 6. jan.
Barbara, d. in m., 4. dec.
Barnaba, ap., 11. jun.
Bazilij, šk., c. uč., 14. jun.
Beda, duh., 27. maja.
Benedikt L., sp., 16. apr.
Benedikt, op., 21. marca.
Benon, škof, 16. jun.
Bernard, op., 20. avg.
Bernardin S., 20. maja.
Bibiana, d. in m., 2. dec.
Blaž, šk. in m., 3. febr.
Bogoljub, op., 7. jul.
Bogomir, šk., 8. nov.
Bonaventura, šk., 14. jul.
Bonifacij, šk., m., 5. jun.
Bonifacij, m., 14. maja.
Boštjan, muč., 20. jan.
Brigita, vdova, 8. okt.
Brunon, ustan., 6. okt.
Caharija, pr., 6. sept.
Cecilija, d. in m., 22. nov.
Celestin, p., 6. apr.
Ciprian, šk., m., 16. sept.
Ciril, ap. morav., 5. jul.
Ciril, šk. in muč., 9. jul.
Ciril Aleks., šk., 9. febr.
Ciril jeruzal., 18. marca.
Cita, dev., 27. apr.
Damaz, p., 11. dec.
Damian, muč., 27. sept.
Daniel, pr., 21. jul.
David, kr. in pr., 30. dec.
Deziderij, šk., 11. febr.
Dionizij, šk., m., 9. okt.
Domicijan, šk., 9. avg.
Dominik, ust. r., 4. avg.
Doroteja, d., m., 6. febr.
Edmund, šk., 16. nov.
Edvard, kr., 13. okt.
Efrem, diak., 1. febr.
Egidij, sp., 1. sept.
Eleonora, kr., 21. febr.
Eligij, škof, 1. dec.
Elija, pr., 20. jul.
Elizabeta, graf., 19. nov.
Elizabeta, ces., 8. jul.
Elizej, pr., 14. jun.
Ema, vdova, 19. apr.
Emanuel, m., 26. febr.
Emil, m., 22. maja.
Emilija, m., 28. maja.
Engelbert, šk., m., 7. nov.
Erazem, šk., m., 2. jun.
Erhard, šk., 8. jan.
Erih, ces., m., 18. maja.
Ernest, sp., m., 12. jan.
Eva, 24. dec.
Evgenij, muč., 20. marca.
Evgenija, d., m., 25. dec.
Evlalija, d., m., 12. febr.
Evstahij, muč., 20. sept.
Evtihij, muč., 14. marca.
Evtimij, šk., 11. marca.
Evzebij, duh., m., 14. avg.
Ezekijel, pr., 10. apr.
Fabijan, p., m., 20. jan.
Felicijan, muč., 9. jun.
Felicita in 7 s., 10. jul.
Feliks, šk., m., 11. apr.
Feliks K., sp., 21. maja.
Feliks Nol., m., 14. jan.
Ferdinand, c., 30. maja.
Filemon, m., 8. marca.
Filip, ap., 1. maja.
Filip Ben., sp., 23. avg.
Filip N., u. r., 26. maja.
Filomena, d., m., 11. avg.
Firmin, šk., 18. avg.
Florijan, muč., 4. maja.
Fortunat, muč., 12. jul.
Franc As., red., 4. okt.
Franc Borg., sp., 10. okt.
Franc Kar., sp., 4. jun.
Franc Pavl., red., 2. apr.
Franc Sal., c. uč., 29. jan.
Franc Ks., ap. ind., 3. dec.
Frančiška R., vd., 9. marca.
Friderik, šk., m., 18. jul.
Fridolin, op., 6. marca.
Gabriel, nadan., 18. marca.
Gal, opat, 16. okt.
Gašper, kr., 6. jan.
Gelazij, p., 21. nov.
Genovefa, dev., 3. jan.
Gerard, šk., m., 24. sept.
Gervazij, muč., 19. jun.
Gizela, ces., 7. maja.
Gol, opat, 16. okt.
Gregor, šk., 9. marca.
Gregor Vel., p., 12. marca.
Gregor čud., šk., 17. nov.
Gregor, pap., 25. maja.
Gregor Nac., šk., 9. maja.
Gvido, op., 31. marca.
Hadrijan, m., 4. marca.
Helena, dev., 22. maja.
Helena, ces., 18. avg.
Henrik, ces., 15. jul.
Herman Jos., sp., 7. apr.
Hermenegild, m., 13. apr.
Hieronim, c. u., 30 sept.
Hilarij, šk., c. u., 14. jan.
Hilda, op., 18. nov.
Hildegard, d., op., 17. sept.
Hubert, škof, 3. nov.
Hugo, škof, 1. apr.
Hiacint, m., sp., 16. avg.
Ida, graf., 13. apr.
Ignacij, šk., m., 1. febr.
Ignacij Loj., 31. jul.
Ilij, opat, 1. sept.
Inocencij, škof, 28. jul.
Irena, d., m., 5. apr.
Irenej, šk., m., 25. marca.
Ivan gl. Janez.
Ivana Kuza, 24. maja.
Ivo, duh., 19. maja.
Izabela, dev., 31. avg.
Izaija, pr., 6. jul.
Izidor, šk., c. u., 4. apr.
Izidor, kmet, 10. maja.
Jakob st., ap., 25. jul.
Jakob ml., ap., 1. maja.
Janez B. de R., 23. maja.
Janez Berhm., 13. avg.
Janez Kanc., sp., 20. okt.
Janez Kriz., c. u., 27. jan.
Janez Dam., 27. marca.
Janez Fr. Reg., 16. jun.
Janez od B., u. r., 8. marca.
Janez Kap., sp., 28. marca.
Janez od Kr., sp., 24. nov.
Janez Nep., m., 16. maja.
Janez, ap., ev., 27. dec.
Janez Krstnik, 24. jun.
Janez Kr. obgl., 29. avg.
Januarij, šk., m., 19. sept.
Jedert, op., 17. marca.
Jernej, ap., 24. avg.
Joahim, oče M. D., 18. avg.
Jodok, duh., sp., 13. dec.
Jona, pr., 21. sept.
Jozafat, šk., m., 14. nov.
Jožef redn., 19. marca.
Jožef Kalaz., 27. avg.
Jožef Kup., sp., 18. sept.
Julija, d., m., 22. maja.
Julijan, m., 9. jan.
Julijana, d., m., 16. febr.
Juri, muč., 23. apr.
Just, muč., 14. jul.
Justin, fil., m., 14. apr.
Justina, d., m., 26. sept.
Kajetan, u. r., 7. avg.
Kalist, p., m., 14. okt.
Karol Bor., šk., 4. nov.
Karol Vel., ces., 28. jan.
Kašpar gl. Gašper.
Kasijan, uč., m., 13. avg.
Katarina, d., m., 25. nov.
Katarina Sien., 30. apr.
Kazimir, kr. sin, 4. marca.
Kilian, šk., m., 8. jul.
Klara, dev., 12. avg.
Klemen, p., m., 23. nov.
Klet, p., m., 26. apr.
Koloman, m., 13. okt.
Kolumba, d., m., 17. sept.
Kolumban, op., 21. nov.
Konrad, škof, 26. nov.
Konstancij, šk., m., 29. jan.
Konstancija, d., 18. febr.
Konstantin, šk., 12. apr.
Konstantin, ces., 21. maja.
Korbinijan, šk., 9. sept.
Kordula, m., 22. okt.
Kornelij, stotn., 2. febr.
Kornelij, p., m., 16. sept.
Kozma, zdr., m., 27. sept.
Krescencija, m., 15. jun.
Kristijan, šk., 20. dec.
Kristina, d., m., 24. jul.
Krištof, muč., 25. jul.
Krispin in Krisp., 25. okt.
Krispina, muč., 5. dec.
Kunigunda, d., 3. marca.
Kvirin, šk., m., 4. jun.
Ladislav, kr., 27. jun.
Lambert, šk., m., 17. sept.
Lavrencij, m., 10. avg.
Lavrencij Just., šk., 5. sept.
Leander, šk., 27. febr.
Lenart, op., sp., 6. nov.
Leon, p., 19. apr.
Leon Vel., p., 11. apr.
Leopold, m. gr., 15. nov.
Lin, p., m., 23. sept.
Ljudmila, vd., 15. sept.
Longin, muč., 15. marca.
Lucija, d., m., 13. dec.
Lucijan, duh., m., 7. jan.
Lucila, dev., m., 31. okt.
Ludovik, kr., 25. avg.
Luka, evang., 18. okt.
Magdalena P., 27. maja.
Maksimilijan, šk., 12. okt.
Maksimin, šk., 29. maja.
Malahija, škof, 3. nov.
Marcel, p., m., 16. jan.
Marcela, vd., 31. jan.
Marcelin, šk., 9. jan.
Marijino spočetje, 8. dec.
Marijino rojstvo, 8. sept.
Marijino darov., 21. nov.
Marijina poroka, 23. jan.
Marijino oznan., 25. marca.
Marijino obisk., 2. jul.
Marijino pričak., 18. dec.
Marija svečnica, 2. febr.
Marijino vnebovz., 15. avg.
Marija de Merc., 24. sept.
Marija pomagaj, 24. maja.
Marija snežna, 5. avg.
Marija Karm., 16. jul.
Marija Kleofa, 9. apr.
Marija Magdal., 22. jul.
Marija Saloma, 22. okt.
Marija Egipč., sp., 2. apr.
Marjeta Kort., 22. febr.
Marjeta, kralj., 10. jun.
Marjeta, d., m., 10. avg.
Marjeta M. Alak., 17. okt.
Marka, evang., 25. apr.
Marta, dev., 29. jul.
Martin, p., m., 12. nov.
Martin, škof, 11. nov.
Matevž, ap., ev., 21. sept.
Matilda, ces., 14. marca.
Matija, ap., 24. febr.
Medard, šk., 8. jun.
Melhijor, kr., 6. jan.
Metodij, škof, 5. jul.
Mihael, nadang., 29. sept.
Miklavž, škof, 6. dec.
Miklavž Tol., sp., 10. sept.
Milan gl. Emil.
Modest, muč., 15. jun.
Mohor, šk., m., 12. jul.
Monika, vd., 4. maja.
Natalija, vd., 1. dec.
Nestor, šk., m., 26. febr.
Neža, d., m., 21. jan.
Nikolaj gl. Miklavž.
Norbert, škof, 6. jun.
Notburga, dev., 14. sept.
Otilija, dev., op., 13. dec.
Oton, škof, 2. jul.
Pankracij, muč., 12. maja.
Paškal Bajl., sp., 17. maja.
Patricij, ap. I., 17. marca.
Pavel, pušč., 5. jan.
Pavel od križa, sp., 28. apr.
Pavel, ap., 29. jun.
Pavla spreob., 25. jan.
Pavla spomin, 30. jun.
Pavla, vd., 26. jan.
Pavlin, škof, 22. jun.
Pavlina, dev., m., 6. jun.
Peregrin, sp., 27. apr.
Perpetua, m., 7. marca.
Peter, ap., 29. jun.
Peter Kan., sp., 27. apr.
Peter Klav., sp., 9. sept.
Peter Dam., c. u., 23. febr.
Peter Reg., sp., 13. maja.
Peter Alk., sp., 19. okt.
Peter N., u. r., 31. jan.
Pij, sp., p., 5. maja.
Pij, p., m., 11. jul.
Polikarp, šk., m., 26. jan.
Rafael, nadang., 24. okt.
Rajmund N., sp., 31. avg.
Regina, d., m., 7. sept.
Rihard, škof, 3. apr.
Robert, op., 29. apr.
Rok, sp., 16. avg.
Roman, op., 28. febr.
Romuald, op., 7. febr.
Roza Lim., d., 30. avg.
Rozalija, dev., 4. sept.
Rudolf, muč., 17. apr.
Rupert, šk., 27. marca.
Sabina, d., m., 27. okt.
Samuel, pr., 20. avg.
Serafina, vd., 9. sept.
Servacij, šk., 13. maja.
Sever, šk., m., 6. nov.
Severin, ap. avstr., 8. jan.
Silvester, p., 31. dec.
Simeon, šk., m., 18. febr.
Simeon, otr., m., 24. marca.
Spiridijon, šk., 14. dec.
Stanislav, šk., m., 7. maja.
Stanislav K., sp., 13. nov.
Štefan, 1. muč., 26. dec.
Štefan, kr., 2. sept.
Suzana, d., m., 11. avg.
Šimen, ap., 28. okt.
Šolastika, d., op., 10. febr.
Tadej, ap., 28. okt.
Tekla, d., m., 3., 23. sept.
Teobald, pušč., 1. jul.
Teodor, škof, 19. sept.
Teodozij, op., 11. jan.
Terezija, d., 15. okt.
Timotej, šk., m., 24. jan.
Tit, škof, 4. jan.
Tobija, 13. sept.
Tomaž, ap., 21. dec.
Tomaž, šk., m., 29. dec.
Tomaž Akv., c. u., 7. marca.
Urban, p., m., 25. maja.
Urh, škof, 4. jul.
Uršula, d., m., 21. okt.
Valburga, d., op., 25. febr.
Valentin, škof, 7. jan.
Valentin, šk., m., 14. febr.
Valerij, šk., 28. jan.
Valerija, d., m., 9. dec.
Venčeslav, v., m., 28. sept.
Veronika, dev., 13. jan.
Vid, muč., 15. jun.
Vigilij, škof, 26. sept.
Viktor, p., m., 28. jul.
Vilibald, škof, 7. jul.
Viljem, op., 28. maja.
Vincencij F., sp., 5. apr.
Vincencij, m., 22. jan.
Vincencij Pavl., 19. jul.
Virgilij, škof, 27. nov.
Vojteh, šk., m., 23. apr.
Volfgang, škof, 31. okt.
Zeno, šk., m., 12. apr.
Zmagoslav gl. Viktor.
Zofija, vd., 30. sept.
Željko gl. Deziderij.
Žiga, kr., m., 1. maja.

Sejmi

na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem, Primorskem, Hrvaškem in Benečanskem.

Na Kranjskem.

V Ljubljani vsako sredo in v Novem mestu prvi ponedeljek vsakega meseca sejm za živino.

V Mokronogu prašičji semenj prvi četrtek vsakega meseca.

V Škocijanu pri Mokronogu vsaki kvatrni četrtek.

V Črnomlju so vsi sejmi, ki se vršé, prvi četrtek v mesecih: januar, februar, maj, avgust in september, veliki blagovni in živinski sejmi za raznovrstno blago in živino. Ako je prvi četrtek v omenjenih mesecih praznik, se vrši sejm drugi četrtek.

V Kranju letni sejmi vsak prvi ponedeljek maja, septembra, oktobra, novembra in decembra.

Prosinec ali januar: 2. v Ribnici in v Radohovi vasi; 3. v Dolj. Logatcu; 4. v Domžalah pri Mengšu; pond. po sv. treh kralj. v Trnovem (na Notranjskem), v Žerovnici in živinski sejem na Krki; torek po sv. treh kraljih v Metliki; 10. v Zalogu; na dan sv. Antona v Železnikih, na Uncu, na Brezovici in v Cerkljah; torek po sv. Antonu v Novem mestu; pond. po ned. sladk. im. Jezusa v Novi vasi (na Blokah); 17. v Dobrepoljah (koč. okraj); 20. v Kamniku, Dolih in Kočevju; 21. v Višnji gori; 22. v Vrhpolju p. Vipavi; 25. v Radečah; 26. v Hinjah; v pond. po sprebr. sv. Pavla na Vinici; 30. v Rakeku.

Svečan ali februar: 1. v Šturiji; 3. v Žužemberku, na Krškem, Loškem potoku in v Lukovcu; sv. Agate dan v Borovnici; torek po Sveč. v Metliki; četrtek po Sveč. v Št. Jerneju (Dolenjsko); 7. v Gor. Logatcu (za živino in blago); 9. v Boštanju, v Grahovem, v Zagorju (za Savo) in v Mengšu; 12. v Motniku; 14., to je na sv. Valentina dan, v Dobu, na Dobrovi, v Št. Lambertu, Razdrtem, Žerovnici in v Semiču; 15. v Št. Petru na Krasu za kramarje, goved in konje; 18. v Tržiču; pond. pred sv. Matijem v Lašičah; na sv. Matije dan v Bučki, Lescah, Moravčah, Žubnem in v Cirknici; četrtek po sv. Matiju na Toplicah; 20. v Gor. Tuhinju; 27. na Igu; v pond. pred pustno ned. v Višnji gori; pustni pond. v Krškem, v Radohovi vasi in Vipavi; kvat. pond. na Vrhniki; kvat. čet. v Škocijanu na Dol.; pond. po kvat. ned. v Višnji gori; torek po kvat. ned. v Črnomlju; prvi pond. v postu v Radečah; prvi petek v postu v Cirniku (treb. okraj).

Sušec ali marec: 1. živinski sejem na Krki; prvi pond. sušca na Uncu (za živino in blago); 3. v Preski, Gor. Tuhinju; 7. v Zalogu; 9. na Brezovici; 10. na Raki, na Smuku (žužemb. okraj), v Zagorju (Notranj.); 11. v Senožečah; pond. pred sv. Gregorjem v Rakitni; četrtek pred sv. Gregorjem v Sodražici; 12. v Drnovem (pri Krškem), v Črmošnjicah, na Veseli gori, v Rakovniku, Radovljici (za živino), Kamniku, Žužemberku, Turjaku in Spodnjem Logatcu; pondelj. po sv. Gregorju v Št. Vidu (na Blokah) in na Premu; 14. v Št. Vidu pri Vipavi; 15. sejem v Ložu (logaški okr.); 17. v Mengšu, Loki in v Št. Petru na Notranj.; 18. v Krškem in v Starem trgu pri Poljanah; delavnik pred sv. Jožefom v Brusnicah; 20. na Igu, pri Sv. Mohorju (treb. okr.); 22. v Grahovem pri Rakeku; 25. v Št. Jurju (novom. okr.); 26. v Horjulu, Lukovcu v Dolu in v Hinjah; pond. po sv. Jožefu v Mirni peči; torek po sv. Jožefu v Metliki; prvi dan po oznanj. Dev. Mar. na Dolih (mokronoški okraj); tretji pond. v postu v Motniku; sredpost. sredo v Žireh; pondeljek po sredpostni nedelji v Litiji, Polh. Gradcu in v Cirknici; soboto pred tiho nedeljo v Mokronogu; pondeljek po tihi nedelji pri Sv. Heleni v Rovtah (log. okraj), v Zdenski vasi in Kostanjevici; v torek po tihi nedelji v Javorju; petek pred cvet. ned. v Bruniku, v Hotemožah in v Št. Gotardu pri Trojani; Veliki teden: pond. na Dobrovi, Slapu pri Vipavi in v Višnji gori; torek v Črnomlju; sredo v Idriji; četrt. v Zatičini; cvet. petek v Cerkljah; 31. v Rovišah (krški okraj).

Mali traven ali april: 1. v Jelšanah, v Loškem potoku, 2. v Rakeku; 3. v Zg. Tuhinju; 9. v Rovtah (črnom. okr.); 11. v Senožečah; 12. v Št. Jerneju; 15. v Škocijanu na Dol., na Skaručini in v Borovnici; 17. v Grahovem; 18. Št. Petru na Krasu za kram., goved in konje; 19. v Radečah; 22. v Motniku; torek po kv. ned. v Črnomlju; pond. pred sv. Jurjem v Leskovcu pri Krškem; torek pred sv. Jurjem v Novem mestu; 24. sv. Jurja dan v Loki, Sv. Jurju pri Gambergu, Kotredežu, Planini, Radovljici (za živino), Črnem vrhu in Žužemberku; sv. Marka dan v Bučki, Grosupljem, Hotovljah in Št. Jurju pri Svibnem; pond. po sv. Jurju v Bistrici (na Notranjsk.); pond. po tihi ned. pri Sv. Leni (brd. okr.); četrt. po sv. Jurju v Rakitni; sob. po sv. Jurju v Št. Volbenku; 26. v Semiču; 27. v Lukovcu; Cvetni pet. živinski sejem v Sp. Gorjah pri Bledu; Cvetni pet. in 28. v Preserju; Velikonočni pond. v Moravčah; Veliki torek v Črnomlju, Češnicah, Dobrnčah, Vipavi, Kotredežu, v Lescah, na Vrhniki in v Železnikih; sredo po Veliki noči v Št. Vidu pri Zatičini in v Žireh; četrtek po Vel. noči na Brezovem (obč. Polšnik); soboto po Vel. noči v Trebelnem in v Zagradcu pri Fužinah; pond. po beli ned. v Podbukovju (poleg Krke), na Igu, v Ribnici, Jagnenci, na Vačah, v Št. Jurju pri Gamberku in v Šturiji; torek po beli ned. v Metliki in v Bošeči vasi; v četrt. po beli ned. v Strugah (Pri cerkvi); pond. po 3. ned. po Vel. noči v Dolih in v Vrhu (idr. okr.); 3. pond. po Vel. noči na Vrhovcu (Kočevje).

Veliki traven ali maj: 1. v Bohinjski Bistrici za živino, v Svibnji, Tirni, Planini pri Črnomlju, na Travi in v Dobrepoljah (koč. okr.); 2. v Boštanju; 3. pri Fari; 4. na Jesenicah, v Ložu, Litiji in v Domžalah pri Mengšu; 5. v Št. Gothardu, v Poljanah, Kočevju, v Krškem in na Dobrnčah; torek po sv. Florijanu v Šmarji; četrtek po sv. Florijanu na Toplicah; 8. v Završih; 11. v Senožečah; križev pondeljek na Vrhniki; na dan sv. Pankraca v Zagorju (za Savo), v Veliki Loki pri Temenici; četrt. pred sv. Janezom v Sodražici; na sv. Janeza dan v Lukovcu, Idriji, Rovišah, Moravčah, Tržiču, in živinski sejem na Krki; sv. Jošta dan v Kotredežu; 22. v Št. Lambertu; na sv. Urbana dan v Št. Gothardu, na Mali gori, v Mengšu, Podvelbu, Svibni; pond. pred Vnebohodom na Vrhniki in v Tržiču; dan po Vnebohodu v Žužemberku in v Gornjem Logatcu; pondeljek po Vnebohodu v Postojni, v Zatičini; torek po Vnebohodu pri sv. Mohorju; sredo pred Binkošti v Žirovnici; četrtek pred Binkošti v Lašičah; torek po Binkošti v Radovljici (za živino), Loki, Metliki, v Buševi vasi, v Radohovi vasi in v Zagorju (Notranjsko) za blago in živino; četrtek po Bink. v Senožečah, Cirniku in na Igu; pondeljek pred sv. Reš. Tel. v Tržiču (pri sv. Trojici), na Vrhniki in Št. Jerneju (kostanj. okraj); torek po sv. Trojici na Vačah; pondeljek po sv. Rešnjem Tel. v Litiji, Št. Petru (na Notr.); kvat. četrtek v Škocijanu na Dol.; pondelj po kvat. ned. v Višnji gori; torek po kvat. ned. v Črnomlju; peto soboto po Vel. noči v Nemški Loki na Kočev.; v pondeljek pred Bink. na Vinici.

Rožnik ali junij: Prvi pondeljek junija v Ilirski Bistrici; 2. v Švirci in Motniku; sv. Madarda dan v Rakitni; sv. Primoža dan v Vrhpolju pri Vipavi, Kamniku, Tirni in v Žužemberku; 7. v Loškem potoku; 10. v Ložu; 11. v Senožečah; sv. Antona dan v Starem Trgu, Polhovem Gradcu, Bruniku, na Hotemožah, v Zdenski vasi, Trebnjem in v Žireh; pondeljek po sv. Antonu v Premu; sv. Vida dan v Dobu, Kočevju, Št. Vidu pri Zatičini in v Št. Vidu pri Vipavi; 13. v Starem Trgu p. Poljan.; 14. v Hotederšici; 15. v Jagnenci, v Preserju, v Semiču; 18. v Zalogu; pondelj. po sv. Vidu v Št. Vidu in na Blokah; 20. v Rovišah; sv. Alojzija dan v Moravčah in v Lašičah; pondeljek pred kresom v Bučki; 23. v Tržiču; na kresni dan v Št. Jurju pri Svibnem, Matenji vasi, Trnovem, Boh. Bistrici, Rovtah (logaški okraj), na Mirni, v Češnjicah, Ribnici in Višnji gori; 26. v Tržiču; soboto po Srcu Jezus. v Mokronogu; dan pred sv. Petrom in Pavlom v Radečah; sv. Petra in Pavla dan v Zagorju (za Savo); 27. v Strugah (Pri cerkvi); 30. v Mirni peči, v Rakeku in na Mali gori; pondeljek po sv. Petru in Pavlu v Trnovem; torek po sv. Petru in Pavlu v Črnomlju.

Mali srpan ali julij: 1. pri sv. Mohorju; dan Mar. obisk. v Št. Gothardu; 4. v Vel. gabru, v Žireh in v Krškem, v Vidnu poleg Krke; pondelj. po sv. Urhu v Polšnjeku, Slančjem vrhu in na Travi; soboto sv. Urhu na Brezovem; 9. v Tirni; drugo soboto po sv. Petru in Pavlu v Nemški Loki na Kočevskem; 12. v Senožečah, v Trebnjem, v Horjulu, v Jagnenci, v Planini, v Zg. Tuhinju, v Kropi; 13. v Gor. Planini in v Starem Logu na Kočevskem; 14. v Žužemberku; pond. po sv. Marjeti na Vinici; 15. v Škocijanu na Dol.; 17. v Zdenski vasi; torek po sv. Marjeti v Metliki; sv. Magdalene dan na Jesenicah; 24. v Loki, v Semiču; 25. v Kočevju, na Vrhniki, v Vel. Loki; pondeljek po sv. Jakobu v Kostanjevici, Lukovcu in Šmartno pri Litiji; sredo po sv. Jakobu v Dobrnčah; 26. sv. Ane dan v Leskovcu pri podruž. sv. Ane, Višnji gori, Radovljici (za blago), na Bitnjah, v Bohinju, v Cerknici in v Domžalah pri Mengšu; 27. v Toplicah in v Vrhu (idrijski okraj).

Veliki srpan ali avgust. 1. na Vinici; drugo soboto po sv. Jakobu v Št. Volbenku; 2. na Dolih in v Dolu; pondelj. po 2. v Ribnici; sv. Ožbalta dan v Krašnji in v Vrhovcu (Kočevje) in živinski sejem na Krki; pondelj. pred sv. Lovrenc. v Dolih; sv. Lovrenca dan v Rovtah (log. okraj), Dobu, Železnikih, Kamnigorici, na Igu, na Travi in pri sv. Lovrencu na Temenici; 9. v Št. Petru (Notranj.) in v Radečah; 11. v Senožečah; 14. v Leskovcu, Št. Vidu pri Vipavi; na dan pred. Vel. Šmarnom v Toplicah; sv. Roka dan v Bistrici (trebn. okraj), Ložu, na Vačah, v Hotavljah, Šmarji, Planini, Trebnjem, v Spod. Idriji in Cerkljah; torek po Vel. Šmarnu v Metliki; 16. pri Fari; 17. v Švirci; 20. v Zatičini; sob. pred sv. Jernejem v Mokronogu; 24. v Postojni, Št. Jerneju v Kočevju, Loki in Kamniku; v Javorju; pond. po sv. Jerneju v Št. Vidu na Blokah; torek po sv. Jerneju v Novem mestu, v Moravčah; 25. v Ambrusu (za blago in živino); 28. v Strugah (Pri cerkvi); 29. v Zagorju ob Savi, na Dobrovi; 31. v Dobrepoljah (kočevski okraj).

Kimavec ali september: 1. v Radečah, Skaručni, v Višnji gori; nedeljo pred 2. kim. na Veseli gori in v Rakovniku; prvi pond. kim. v Vipavi; prvi poned. po Mal. Šmarnu v Il. Bistrici; četrtek po Mal. Šmarnu na Brezovem: pondeljek po sv. Tilnu v Št. Jurju pri Gambergu; pond. po angeljski nedelji v Planini pri Črnomlju; 4. v Preski; 7. v Zagradcu, Fužinah; 9. v Lažičah, Lukovcu, Vrhu (idrij. okraj) in v Bušeči vasi; 11. v Senožečah; pondelj. pred Mal. Šmarnom

v Premu; pondeljek po Malem Šmarnu v Črnem vrhu, Loškem Potoku in Št. Vidu pri Zatičini; pondel. po Marij. im. na Vinici; 14. v Žužemberku; v soboto pred kvatrno soboto v Brusnicah (za živino); 15. v Idriji; prvi pondelj. po križevem tednu v Boštanju; 16. v Rakeku; 17. v Št. Lambertu in v Zagorju (Notranj.) za blago in živino; kvatrni četrtek v Podvelbu (Col), v Škocijanu na Dol.; pondelj. po kvatrni nedelji v Senožečah in Višnji gori; torek po kvat. ned. v Črnomlju; 21. v Zg. Tuhinju, v Ribnici, v Podbukovju in v Borovnici; tretjo soboto v kimavcu v Mokronogu; nedeljo pred sv. Mihaelom v Bučki; sv. Mihaela dan v Drnovem, Dolih, Rovtah (logaški okraj), v Lescah, Loki, Grosupljem, Mirni peči, Mengšu, Novi vasi (na Blokah); pondeljek po sv. Mihaelu v Kostanjevici in Litiji; torek po sv. Mihaelu v Metliki; 30. v Tržiču.

Vinotok ali oktober: 1. v Starem Trgu; prvi pond. mes. pri Fari in na Jesenicah; pondeljek po roženven. nedelji v Gor. Logatcu in Črmošnjicah; torek po roženven. nedelji v Horjulu in pri sv. Heleni; sredo po roženvenski nedelji v Motniku, Zdenski vasi in Šturiji; četrtek po roženvenski nedelji v Toplicah, v Št. Petru na Notranj.; v pondelj. po sv. Frančišku Ser. na Vinici; 11. v Kranju, Radečah in v Senožečah; četrtek pred sv. Terezijo v Sodražici; sv. Terezije dan v Kamniku in Idriji; v nedeljo pred Posvečevanjem cerkva Podkorenom in v Kranjski gori; pondelj. pred sv. Lukom v Bistrici (trebn. okraj); sv. Luka dan v Krškem, v Poljanah v Postojni, Radohovi vasi in v Sorici (za živino); pondeljek po sv. Lukežu v Krškem; v torek po sv. Lukežu v Novem mestu; 12. v Semiču; 18. v Bohinski Bistrici (za živino); 19. v Trnovem na Notranj.; ned. po Posveč. cerkv. v Ratečah; sv. Uršule dan v Št. Heleni, Cerkljah, Lescah, Žubnem in v Žireh; pondelj. po sv. Uršuli v Premu; 24. v Dolu, Logatcu; pondeljek pred sv. Sim. in Jud. v Rakitni; 28. sv. Simona in Juda dan v Vipavi, Ložu, Mokronogu, Radovljici (za živino), na Skaručinj, v Žužemberku in v Češnjicah; v torek po sv. Simonu in Judu v Črnomlju; 29. v Preserju; 30. v Zalogu; peti pondeljek po Malem Šmarnu v Št. Vidu.

Listopad ali november: 2. na Jesenicah in v Cirknici; pondelj. po Vseh svetih v Višnji gori; 3. na Mirni, v Zagorju (za Savo); pondelj. po vseh ver. duš dan v Št. Jerneju (kostanj. okraj); sv. Lenarta dan v Kropi, Mengšu, na Vrhniki, v Lašičah; v soboto pred sv. Martinom v Št. Vidu pri Zatičini; sv. Martina dan v Št. Gothardu, Bučki, pri Fari, na Igu, v Moravčah, Razdrtem in v Spodnjih Gorjah (živinski); pondelj. po sv. Martinu v Bistrici (na Notranj.), Št. Martinu pri Litiji in v Radečah; torek po sv. Martinu v Metliki; drugi dan po sv. Martinu v Bušeči vasi; 4. v Preski; 15. v Grahovem pri Rakeku; 16. v Idriji; 19. na Raki; 20. na Gor. Planini; 21. v Hotedršici; 22. na Slapu pri Vipavi; 23. v Mojstrani, pri sv. Lovrencu na Temenici; 25. sv. Kat. dan v Loki, Zatičini, na Krškem in v Domžalah pri Mengšu; sv. Andreja dan na Gočah, v Kočevju, Železnikih, Planini, na Vačah.

Gruden ali december: 3. v Postojni; sv. Barb. dan v Idriji, Kamni Gorici in Kamniku; pondelj. pred sv. Mikl. v Martinji vasi (trebn. okraj); sv. Miklavža dan na Brezovici, v Bohinjski Bistrici, Bistrici, Žužemberku, Borovnici; pondelj. po sv. Miklavžu v Litiji; torek po sv. Miklavžu v Metliki; prvi pondelj. v adventu v Boštanju (za živino in blago); prvi torek v adv. v Novem mestu; 5. v Dobrepoljah (kočevskem okraju); 9. v Mokronogu; 13. sv. Lucije dan v Gor. Logatcu, Mengšu, Mišjem Dolu, Radovljici (za živ.), na Slapu pri Vipavi, v Senušah; 15. v Žirovnici pri Cirkn. za konje in dr. živ.; kvatr. pond. pred Božičem v Zagorju na (Notr.) za blago in živino; Kostanjevici in Višnji gori; kvat. čet. v Škocijanu; torek po kvat. ned. v Črnomlju; 21. v Krašnji; sv. Janeza dan v Radečah, na Vrhniki; nedolž. otroč. dan v Dobu; dan po ned. otročičih v Mirni peči; sv. Silv. dan v Kočevju in Zagorju (za Savo).

Na Štajerskem.

Kadar sejem pride na nedeljo ali zapovedan praznik, preloži se na naslednji dan. — Dnevi v oklepnicah ( ) pomenijo sejme samo za blago, brez oklepnic pa tudi za živino.

1. Arnovž (Arnfels), okraj. Arnovž: 24. febr., križ. pondeljek 20. jul., 24. avg., v pondelj. po Mihelovem, 21. nov. — Gleinšteten, 25. jan., 13. jun., 29. sept., 28. okt. — Kapla: 7. julija in 13. oktobra: — Klunjane: 25. apr., pondelj. po Jakobovem. — Lučane (Leučah). 3. marca, torek po bink., 10. avgusta, 21. sept., 6. dec. — Sv. Janž: 12. maja, pondelj. po Janezu Krst., 5. avg., 6. nov. — Sv. Duh: v ponedelj. po sv. Trojici, po 7. nedelji po bink. in in po angelj. nedelji.

2. Brežice (Rann), okraj. Artiče: 25. jan., četrtek pred cvetno ned., četrtek pred binkošt. ned., 19. jul. — Bizel: 16. maja, 30. nov. — Brežice: 14. febr., 10. maja, 13. junija, 10. avg., 6. nov., 19. dec. — Dobova: 31. jan., 26. marca, 25. aprila, 10. jul., 13. septembra in 9. dec. — Kapela: 17. jan., 10. marca, 17. aprila, 7. junija, 17. avg., 17. sept. — Pišece: 19. febr., 2. marca, 28. apr., 8. jul., 1. avg., 6. okt., 3. novemb. — Sromlje: 11. nov. — Videm: 3. febr., pustni poned., 18. marca, 4. maja, 4. julija, pondeljek po sv. Lukežu, 25. nov. — Zdole: 15. marca, 24. aprila, 15. julija, 15. septembra.

3. Celje, okraj. Celje: Prvi torek meseca jan., febr., apr. in maja, živinski in konjski sejmi (brez blaga); sredpostno soboto, 21. okt. in 30. nov. letni in ob enem živinski in konjski sejmi. — Dobrna: v pondelj. po Svečn., v četrt. kvat. tedna mes. sept. in 6. decembra. — Frankolovo: 17. marca in 24. septembra. — Gotovlje (Gutendorf): 25. aprila. — Sv. Jurij ob juž. železnici: 2. jan., 10. febr., 12. marca, 24. aprila, 4. maja, v pondelj. po letnih in jesenskih kvatrah, 22. jun., 28. okt. — Kostrivnica: 3. febr.; pri sv. Jakobu v Vodrušu v pondelj. po Vel. gosp. — Sv. Lovrenc v Prošinu: v pond. po ang. ned. in v sob. po č. spoč. dev. Mar. — Nova cerkev: v pond. po sv. 3 kraljih, v četrt. po Vel. noči, v pond. po Telovem, v god sv. Lenarta 6. nov. — Sv. Ožbolt na Pernovem: 21. marca. — Št. Pavel pri Preboldu, živ. sejmi: 3. apr., 6. sept., 4. nov. — Petrovče: 17. jan., 4. marca, 2. jul., 14. sept. — Svetina: v pond. po Snežnici, 21. nov. — Šmarje: 20. marca, 21. jun. in 17. avg. — Teharje: 21. jan., 22. febr., dan po ozn. Marije, 26. jul., 12. okt., 19. dec. — Vojnik (Hohenek): v pond. pred sveč., v pond. po beli nedelji, 16. maja, 4. julija, 7. septembra, 18. oktobra. — Žalec: 14. febr., 13. jun., 25. jul., 29. avg., 4. okt., 13. decembra.

4. Deučlandsberg, okraj. Deučlandsberg: 10. marca, 10. avgusta, 2. novemb. — Grosflorian na Laznici: v ponedelj. po post. kvatrah, vel. četrtek, 4. maja, v ponedelj. pred Telov., 1. pondelj. avgusta, v pondelj. po jesen. kvatrah, 21. dec. — Holenek: 17. marca, 26. jun., 15. nov. — Hörbing: 25. aprila, 4. julija. — Sv. Martin v Sulmski dolini: 16. maja, (16. avg. in 11. nov.). — Oswald: 23. apr., (5. avg.). — Švanberg: 20. jan., (19. marca), 2. avg., 4. okt. — Vetmansteten: 14. febr., v ponedelj. po tihi ned., 17. julija, 19. novembra.

5. Gornjigrad, okraj. Gornjigrad: 6. febr., 4. maja, 28. okt. — Ljubno (Laufen): 1. maja, 24. jun. in 26. avg. — Luče: 25. maja. — Mozirje (Prassberg): 22. jan., 24. apr., bink. torek, 15. jun., 16. avg., v pondelj. pred 8. sept., 18. okt. — Rečica: 17. marca, 31. maja, 4. julija, 6. novembra.

6. Gornja Radgona, okraj. — Sv. Jurij ob Ščavnici: 3. febr., 25. aprila, 21. novembra. — Sv. Duh na Stari gori: 24. avgusta in 13. decembra. — Negova: (8. sept.) — Sv. Peter: 17. jan., (29. jun.), 30. junija, 21. septembra.

7. Ivnica (Eibiswald), okraj. Ivnica: v petek Marije 7 žalosti, 23. aprila, 25. maja, 22. jul., 14. sept., 19. nov. — Zeleni Travnik (Wies): 3. febr., v god srca Jezusovega, 4. decembra.

8. Konjice (Gonobic), okraj. sv. Barbara: 20. marca, 15. junija, v pondelj. po godu škap. Mat. Božje. — Sv. Duh pri Ločah: 24. febr., v pondelj. po tihi nedelji, bink. torek, 13. junija, 13. julija, 15. okt., 25. novembra. — Konjice: 9. febr., veliki četrt., v sredo pred križ., 24. jun., 31. jul., v pondelj. po Mih., 3. dec.; živinski sejmi 5. jan., 1. marca, 31. avgusta, 4. novembra. — Oplotnica: 3. marca, drugi pondelj. po roženven. ned., 11. nov. — Vitanje: sredpostno sredo, 25. maja, 20. junija, 20. julija, 2. nov., 27. dec. — Zreče (Rečah): 30. jun., v pondelj. po agelski nedelji.

9. Kozje (Drachenburg), okraj. Buče (Fauč): 20. jan., 16. febr., 21. jul., 9. decembra. — Dobje: sob. pred belo nedeljo, 16. julija, v sredo pred praznikom imen. Mar., 25. nov. — Sv. Filip v Veračah: 14. jan., 22. febr., 1. maja, 25. maja, 17. julija, 29. avg., 16. okt. — Sv. Gora pri sv. Petru: 4. avg. in 7. sept. — Sv. Gore pri Podsredi: v soboto pred tiho nedeljo, bink. soboto. — Koprivnica: 25. jan., 10. aprila, 28. oktobra. — Kozje: 24. febr., 26. aprila, 13. jun., 25. jul. — Lesično: v pondeljek po vseh svetih. — Sv. Miklavž v Polju: 8. maja, 6. dec. — Sv. Peter: 5. febr., 6. marca, 21. okt., 13. dec. — Pilštanj: 9. febr., 1. marca, 16. maja, 9. junija, v pondelj. po Rokovem, 29. sept. — Planina (Montpreis): 11. jan., 1. marca, 12. maja, 15. jun., 12. jul., v soboto pred angel. nedeljo, 15. okt., 3. dec. — Podčetrtek (Vindišlandsberg): 17. marca, vel. torek, 10. avg., 21. nov. — Podsreda (Hörberg): 3. maja, 24. jun., 21. sept., 18. okt., 19. nov. — Golobinjak (Taubenbach) pri Planini: 14. sept. — Sopote-Olimje: v pondeljek pred bink., 22. maja, 30. junija. — Zagorje: 31. julija.

10. Laško (Tüffer), okraj. Dol: 10. marca, v pondelj. po Jurjevem, 31. jul., pondeljek po Mihelovem. — Jurklošter (Gairach): 1. febr., tretji pondelj. po bink., 4. okt., 13. dec. — Sv. Jedert: 21. marca, 7. sept. — Laško: 24. febr., vel. četrt., bink. torek, 24. jun., 24. avg., 21. sept., 11. nov., 21. dec. — Loka: 3. maja, 22. maja, v četrtek po Telovem, 5. avg., v pondelj. po ned. Mar. imena. — Trbovlje (Trifail): 3. febr., 17. marca, 18. oktobra in 5. decembra.

11. Sv. Lenart v Slov. goricah, okraj. Sv. Lenart: 20. jan., v pondelj. po beli ned., 19. maja, 24. jun., 1. avg., 4. okt., 6. nov. — Sv. Trojica: v pondelj. po post. kvat. ned., v poned. po troj. ned., 28. avg., v pondelj. po jes. kvat. — Sv. Anton v Slov. gor.: 28. aprila, 22. jun., Ruško soboto. — Pri sv. Treh kraljih v Slov. gor.: 12. jun., in 18. okt. (Lukeževo). — Sv. Jurij v Slov. goricah: 22. aprila in 12. avgusta.

12. Lipnica, okraj. Sv. Andraž: 8. jul., 4. okt. — Arnož (Ehrenhausen): 20. jan., Marija 7 žal., 9. maja, 24. sept., 22. nov. — Gabersdorf: v sob. po Vidovem, v pondelj. po angelski ned. — Gomilica: (25. jan., 12. febr., 29. jun.), 30. jun., 1. avg., 9. sept., v pondeljek pred dar. Mar. — Lang: sob. po bink., 11. sept., 16. nov. — Lipnica: 16. maja, 6. jul., 28. decembra. — Sv. Miklavž pri Draslingu: 4. maja, 10. avg. — Sv. Miklavž v Savsalu: 16. febr., 12. maja, 5. avg., 6. dec. — Štrass: 10. marca, 8. jun., 16. avg., 30. nov. — Tilmič: 17. jan., tretji ponedelj. v postu, v soboto pred Dioniz. — Sv. Vid: 22. febr., 15. septembra, 2. novembra.

13. Ljutomer (Luttenberg), okraj. Cven: 7. sept. — Sv. Križ: v pondelj. po tihi ned., 3. maja, 26. jul., 6. nov. — Ljutomer: vsak kvat. torek, v torek po vel. noči, v torek jes. kvat. — Mala Nedelja: v četrt. pred troj. ned. in 21. okt. — Veržeje: 6. maja, 29. sept., 30. nov.

14. Marenberg, okraj. Marenberg: četrti pondeljek po Božiču, 1. marca, v pondelj. po tihi ned., bink. torek, 21. junija, 31. julija, 29. sept., 11. nov. — Muta: 1. maja, 17. julija, 29. avg., 28. okt. — Remšnik: 2. jul., 24. sept. — Ribnica: v pondelj. po 24. juniju, v pondelj. po Uršinem. — Vuzenica: prva sob. v postu, 25. aprila, 4. jul., 16. avg., 6. dec. — Vuhred: 10. marca in 4. sept.

15. Maribor, okraj. Fram: 1. sredo po Vel. noči, 26. jul., 21. sept. — Hoče, spodnje: 23. aprila, 11. nov. — Sv. Ilj: 20. marca, 16. maja, v soboto pred angel. nedeljo, 9. dec. — Jarenina: 3. febr., 25. maja, 17. avg. — Sv. Jurij na Pesnici: 23. aprila, 8. jul., 20. avg., 19. novembra. — Kamnica (Gams): v ponedelj. po cvet. ned., v pondelj. po angel. nedelji. — Lembach: 15. jun., 16. avg. — Sv. Lovrenc v Puščavi: v pondelj. po vneboh. Kristusovem, v pondelj. po Lorenčevem. — Sv. Marjeta na Dravskem polju: 9. junija, 20. jul. — Sv. Marjeta na Pesnici: v četrt. po bink., 20. jul., 24. nov. — Maribor: (v sob. pred sveč., 4. jul., v sob. po Lukeževem), v petek pred. sveč., 3. jul., dan pred Uršinem, prvi pondelj. vsakega meseca razun avgusta. — Pri sv. Magdaleni: 11. mar., 22. jul., 4. sept. — Sv. Martin pri Vurbergu: v pondelj. po Aninem, 10 nov. — Prepolje: 11. aprila, 1. avg. — Račje (Kranichsfeld): 14. febr., 3. marca, bink. torek, 3. sept., 15. okt. — Ruše: v pondelj. po tihi ned., v pondelj. po Telov., v pondelj. po imenu Marij., 19. nov. — Selnica (Zelniz): 12. marca, v pondelj. po Dušnem, 3. maja. — Slivnica: 25. maja, 7. sept., v četrt. po bink. — Studenci (Brunnd.): 20. marca, 21. jun. — Svičina (Vitschein): (19. marca, 28. avg., 30. nov.).

16. Murek, okraj. Murek: 17. marca, v pondelj. po križ. tednu, 26. jun., 24. avg., 29. sept., 28. okt., 6. dec. — Sv. Peter: 6. maja, 4. jul., 29. avg., 8. nov. — Snežnica ali Nova cerkev: 6. avg. — Ščavnica pri sv. Ani: 17. jul., 14 sept. — Straden: Marije 7. žal., 4. maja, 16. avgusta, 12. novembra.

17. Ormož (Friedau), okr. Ormož: letni trg. in živ.: na cvetni pet., pond. po Jak. (25. jul.), 11. nov.; mes. živ. sejmi vsaki 1. pond. v mes. jan., febr., marc, maj, junij, julij, sept., okt., dec.; svinjski sejmi vsaki torek v tednu. — Središče (Polstrau): sv. Jederti dan, 17. marca, sv. Pankrac., 12. maja, sv. Jern. 24. avg., sv. Leop. 15. nov. — Sv. Tomaž pri Vel. Ned.: 21. jun., 29. avg., 28. okt. in 3. decemb.

18. Ptuj (Pettau), okraj. Sv. Andraž: 13. jun., 30. novembra. — Sv. Barbara v Halozah: (4. febr., 19. marca), 20. marca, 1. maja, 30. nov. — Cirkovce: 1. marca in zad. maja. — Gora ptujska (Neustift): 18. marca, velik. torek, 3. maja, 2. jul., 14. avg. — Hajdin: 1. maja, 30. avg. — Sv. Janž na Dravsk. polju: 24. jun. — Kaniža pri Ptuju: 23. aprila, 5. avg., 25. nov. — Sv. Lovrenc na Dravskem polju: 12. marca, 27. jun., 10. avg., 29. sept. — Sv. Lovrenc v Slov. goricah: v sredo po vneboh. Krist., v sob. pred rož. ned. — Nova cerkev: 6. avg. — Pobrež: 15. jun., 16., avg., 6. sept., 6. nov. fare sv. Vida. — Polenšak: 2. jul. — Ptuj: 23. aprila, 6. avg., (25. nov.). — Trnovec: 30. jun., 2. sept. — Turnišče (Rann): 6. jun., 26. avg. — Sv. Urban: 15. maja, 25. jul.

19. Radgona, okr. Apače: četrti pond. po vel. noči, 9. sept., tretji pond. okt. — Halbenrain: 25. aprila, 7. okt. — Radgona: 14 dni pred pust. pondelj., v torek pred Telovem, 10. avg., 15. novembra.

20. Rogatec, okraj. Kostrivnica: 10. marca, 25. aprila, 15. jun., v pondelj. po sv. Jakobu, v soboto pred rož. ned. — Sv. Križ pri Slatini: v torek vel. tedna, 15. okt., 15. dec. — Marija Trost v Žitalah: 24. jun., 25. jul., v pondelj. po vel. gosp. — Sv. Mohor: 20. jan., v sredo po bel. ned., 22. jul., 11. nov. — Podplat: 16. febr., 27. marca, 9. maja, 4. julija. — Rogatec 24. febr., 21. marca, v pondelj. po beli ned., v pondelj. križ. tedna, 25. maja, 13. jun., 12. jul., 24. avg., 14. sept., 30. nov. — Slatina: v četrtek zim. kvat., v sob. pred binkošti.

21. Sevnica (Lichtenwald), okraj. Rajhenburg: 29. jan., vel. četrtek, ponedelj. pred Binkošti, dan sv. Petra in Pavla, 26. avg. in 10. oktobra. — Sevnica: 14. febr., v pondelj. po tihi ned., 3. sredo po Veliki noči, 22. jun., 16. avg., 21. okt., 6. decembra. — Sigersberg: 21. marca, 13. junija, 1. septembra.

22. Slovenska Bistrica, okraj. Poličane: pondelj. po kvatrni nedelji v postu, v pondelj. po cvet. nedelji, v pondelj. pred Bink., v soboto pred sv. Janezom Krst., 10. jul., 29. avg., v soboto po rož. nedelji, 15. nov. — Slovenska Bistrica: 24. febr., Mar. 7 žal., 4. maja, 25. jul., 24. avg., 24. sept., 28. okt. — Spod. Polskava: 10. marca, 30. jun., 9. sept. — Studenice: 25. jan., četrti ponedelj. po Vel. noči, 13. dec. — Zg. Poljskava: 19. febr., 19. nov. — Pekel: 16. marca, 2. maja, 21 jun., 5. jul., 19. avg., 6. nov.

23. Slovenji Gradec, okraj. Sv. Florijan v Doličn: dne 4. maja in 30. novembra. — Sv. Ilj pri Turjaku: 20. aprila, 2. julija, v soboto pred angel. nedeljo, pustni pondelj., 1. junija in 15. oktobra, pri sv. Lenartu. — Sv. Janž: 13. jun., v pondelj. po imenu Marije. — Sv. Martin: 8. jun., 24. sept., 11. nov. — Slovenji Gradec: 25. jan., 12. maja, 10. avg., 19. nov., drugo, četrto in šesto soboto v postu.

24. Šmarje, okraj. Sv. Helena: v četrtek po bink., 22. jul., v pond. po rož. ned. — Lemberg: v pond. po sredp. sredi, cvetni petek, 12. maja, v sredo pred sv. Reš. Tel., v pond. po sv. Ulriku, 5. avg. — Loka pri Žusmu: 13. apr., 20. jul., 25. avg. in 12. sept. — Ponikva: 14. febr., četrti pond. po vel. noči, v soboto pred sv. Martinom, živ. sejmi: 27. jun., 1. avg., 1. sredo po roženv. ned. — Pristava: v torek po bink., 15. jun., 8. jul., 17. okt. — Šmarje: v pond. po sv. 3 kralj., 20. marca, tretji pond. po vel. noči, 21. jun., 17. avg., v pond. po imenu Mar., 4. dec. — Tinsko: tretji ponedelj. po bink., 2. jul., v pondelj. po angel. nedelji. — Zibika: 20. marca, pondelj. pred angel. ned.

25. Šoštanj, okraj. Sv. Ilj: v pondelj. po tihi nedelji, 4. avg., 1. sept. — Šoštanj: v četrt. pred pustom, vel. torek, 22. jun., 12. jul., 29. sept., v pond. pred sv. Katar. — Velenje: v četrt. po pepelnici, 1. maja, v pondelj. pred bink., 18. julija, 24. avg. in 24. oktobra.

26. Vransko, okr. Braslovče: v pond. pred sv. Matijem, Marije sed. žal., v sredo križ. tedna, v pond. pred sv. Matevžem. — Sv. Jurij pod Taborom: 29. jan., 10 marca, 25. aprila, 21. nov. — Vransko: 3. marca, drugo sredo po Veliki noči, 29. septembra, 15. novembra.

Na Koroškem.

Africa: tihi četrt., pondelj. pred sv. Lukom in po sv. Katarini. — Št. Andraž: cvet. petek, 3. maja, 28. avg. in 30. nov. — Beljak: pondelj. po sv. 3. kraljih in po sv. Lovrencu. — Nemški Blajberg: 21. avg. — Borovlje: Pondelj. pred sv. Jožefom in sv. Martina dan. — Breže: 3. febr., 1. maja, 24. avg. in 28. okt. — Celovec: pondelj. po sv. Janezu Nep. in po sv. Uršuli, vsak sejem en dan; vsak četrtek tržni dan. — Črna: pondelj. po sv. Florijanu, na god sv. Ožbolta, v pondeljek po sv. Jerneju in po sv. Uršuli. — Dobrlavas: pondelj. pred sv. Lukom (ako sv. Lukež ni v pondelj.) in v pondelj. pred sv. Janezom Nep. — Spodnji Dravograd: 20. marca, 9. maja, 15. junija, 3. avgusta, 21. sept., 3. novembra. — Zgornji Dravograd: na pepeln., sredpostni petek, velikon. torek, 4 maja, 14. in 28. jun. in 24. nov. — Gradišče: pondelj. po beli ned., po mali gosp., po sv. Marjeti in 30. nov. — Grajfenburg: 15. in 28. jun., 29. sept. in 25. nov. — Grebinj: pond. po tihi ned., pred binkošti in pred sv. Terez. — Guštajn: 23. aprila, 24. jun. in 28. okt. — Sv. Hema na Krki: 20. jan., bink. torek in 11. nov. — Št. Jakob v Rožu: pondelj. po mali Gospojnici. — Železna Kapla: 1. maja, 2. jul., 16. avgusta in 28. okt. — Kotarče: pust. pondelj., 26. jul. in 21. okt. — Kotiče: 3. febr., v soboto pred cvet. ned., dan po Kristus. vneboh. in drugi pondelj. mes. okt. — Kotlje: 25. maja (na dan sv. Urb.) in 12. jun. (na dan sv. Marjete). — Labod: 12. marca, 4. maja, 24. avgusta in 27. dec. — Št. Lenart: velikon. in bink. torek, 10. avg. in 28. okt. — Mavten: 25. aprila, podelj. pred sv. Mihelom. — Milštat: sreda po sv. 3 kraljih, četrti torek v postu, 23. aprila, 18. okt. in kvat. sredo v adventu. — Št. Mohor: cvet. pondelj., torek po binkoštih, 28. okt. — Naborjet: pondelj. pred vsemi svet. — Paternijon: pust. pondelj., 8. jul., pondelj. pred sv. Mart. in kvat. pondelj. v adv. — Št. Pavel: 25. jan., velikon. in bink. torek in 29. septembra. — Pliberk: v pondelj. po sv. 3 kraljih, po sredpostu, po sv. Medardu, po sv. Egidiju in po sv. Lenartu. — Podgorje: binkoštni torek. — Podklošter: 4. maja in pondelj. po vseh svet. — Pontabelj: 30. jun. in 16. okt. — Požarnica: vel. pond. in 29. sept. — Prevalje: četrtek pred sv. Urbanom (25. maja) in četrtek po sv. Jeronimu (30. sept.) živinski sejem; ko bi ta dan bil praznik, prvi sled. delavnik. — Rajhenfels: 25. jul. — Renveg: vel. torek, 1. maja in kvat. četrtek jes. — Rožek: 29. sept. — Saksenburg: 1. maja, 25. jul. in 28. oktobra. — Sovodje (Gmünd): soboto po sv. 3 kraljih, prvi torek v postu, pondelj. po mali Gospojn., po sv. Luki in 25. nov. — Stari Dvor (Althofen): velikon. in bink. torek in pondelj. po sv. Mart. — Svinec (Eberstein): torek pred cvet. ned., pred binkošt., 29. sept. in 27. dec. — Špital: četrti pondelj. v postu in podelj. po sv. Martinu. — Strassburg: pondelj. po sv. 3 kralj., prvi četrt. v postu, 25. jul., 10. avgusta in 6. dec. — Trg: pondelj. po najdbi sv. križa in 24. aprila. — Trbiž: prvo soboto meseca aprila, 30. jun., 16. okt. in prvo soboto meseca oktobra. — Trebnje: pondelj. po sv. Matiju in po poviš. sv. križa. — Velikovec: sreda po jes. kvat., ned. in pondelj. pred sv. Miklavžem. — Št. Vid: pondelj. po sv. im. Jezus. in 29. sept.; vsaki sejem 4 tedne. — Wolfsberg: na cvet. petek, pondelj. pred jesen. kvat. ned. in po sv. Kolomanu. — Ukve: Zad. pondelj. mes. marca in septembra. — Zgornja Bela: tretji pondelj. v postu, 21. sept. in 14. nov.

Na Primorskem.

Ajdovščina: 10. marca, križev petek, 24. junija in 15. okt. — Akvileja: 26. do 28. marca, 11. do 13. julija, 19. do 21. decembra. Sv. Anton poleg Kopra: pondelj. po sv. Anton P., 20. oktobra. — Boljunec: 24. dan vsakega meseca in 1. septembra. — Bovec: 20. in 21. marca, 20. in 30. sept. — Breginj: prvi četrtek aprila in prvi četrtek oktobra. — Brezovica: 28. aprila, 3. jul. in 17. okt. — Buje v Istri: 17. jan. in 8. sept. — Buzet v Istri: pondelj. po sv. imenu Marijinem. — Cerkno: Sredpostni ponedeljek, 23. aprila, 14. septembra, 4. novembra. — Cervinjan: pondelj. po sv. Martinu, tri dni. — Cres (Cherso): 1. do 8. avgusta. — Devin: 24. junija. — Divača: 26. dan vsakega meseca. — Dekana: 9. septem. — Dolina: 4. julija. — Dornberg: 15. septembra. — Gerovo: 25. aprila, 16. maja, 26. jun., 12. jul., 16. avg. — Gorica: vsak drugi in zadnji četrtek v

mesecu, 16. marca 8 dni, 24. avg. 14 dni, 1. okt. 8 dni in pondelj. po sv. Andreju 14 dni. — Dutovlje: 3. febr. in 1. avg. — Gradiška: 25. marca, 1. in 25. oktobra. — Hrpelje: vsak mesec, in sicer drugi dan v mesecu. — Hrastovlje: na praznik sv. 3 kraljev. — Kanal: 22. sept. in pondelj. pred sv. Martinom. — Kormin: 25. junija in 4. sept. po 3 dni. — Kastav: 22. maja, pondelj. po roženv. ned. in 13. dec. — Klana v Istri: na dan sv. Roka 16. avg. in na dan sv. Jeronima 30. sept. — Kojsko pri Gorici: v pondelj. po sv. Jurju in v ponedelj. po posveč. cerkva. — Krk (Veglia) v Istri: 10. avg. — Kobarid: 9. marca, 13. junija, dan po roj. M. D. in pondelj. po zahvaljenici. — Komen: 20. marca in 10. nov. — Koper v Istri: 21. septembra in 21. okt. — Sv. Križ: pondeljek po sv. Reš. Tel. in 14. sept. — Kubed v Istri: drugi pondelj. po rož. ned. in pondelj. po sv. Mart. — Labin (Albona): 30. jun. in 7. okt. — Lokev: vel. pondelj. in 9. novembra. — Monfalkone (Tržič): 20. marca in 6. dec. po 2 dni. — Moščenice: 3. febr. in 29. nov. — Muje: 7., 8. in 9. oktobra. — Nabrežina: 5. aprila, 17. sept. in 27. okt. — Novi grad (Kastelnuovo) v Istri: 16. aprila, 28. jun. in 27. nov. — Osp: zad. nedeljo junija in prvo nedeljo novembra. — Pazin (Pisino) v Istri: 2. avgusta. — Piran v Istri: 24. aprila in 15. sept. po dva dni. — Poreč (Parenzo) v Istri: 21. nov. — Povirje: pondeljek po sv. Antonu Pad. in po sv. Frančišku Ks. — Prosek: na god sv. Martina, 11. nov. (ako je ta dan nedelja, dan poprej). — Renče: 6. sept. — Rifenberg: vel. torek, 4. jul., kv. sob. v sept., 21. dec. (če je 4. jul. ali 21. dec. nedelja, je sejem prihodnji dan). — Ročinj v kanalskem kant.: 30. nov. — Rovinj v Istri: 11. do 20. nov. — Sežana: v pondelj. po 17. jan., 3. maja, 14. sept., 2. nov. in vsaki 12. dan meseca. — Slivje: 15. aprila in 26. sept. — Štanjel na Krasu: 7. januarja, 21. maja, 30. junija, 22. avgusta. — Suta pri sv. Tilhu: 11. jul., 1. sept. in 10. okt. — Šmarje: v teden po jes. kvatrah, 3. febr. in 22. nov. — Šmarje pri Kopru: v pondelj. po prvi nedelji mes. okt. — Trst: 1. (večji) teden po jesen. kvatrah in 2. prvi teden v novembru, razun praznikov. — Tolmin: 15. aprila, 21 sept. in ponedelj. po sv. Miklavžu. — Turjak, monfalcon. kant.: 20. aprila, 10. okt. in 9. dec. po 2 dni. — Vodnjak: 10. avgusta in 13. decembra. — Volovsko v Istri: 16. maja.

Na Hrvaškem.

Belovar: prvi pondelj. vsakega meseca, 11. maja in 20. sept. — Bednja: 22. marca, 9. maja, 14. avg., 28. sept. — Bistra: 26. jul., 9. sept. — Bistrica: v pondelj. po Greg., četrt. po beli ned., pondelj. po Telovem, pondelj. po Katar. — Biškupec: 16. avg., 8. sept. — Brdovec: torek po vel. noči, torek po bink., dan po Vidovem, pondelj. po Petrovem, pondelj. po angel. nedelji, na Barbaro. — Desinić: 25. aprila, 16. jun. — Bosiljevo: torek po vneboh., 26. jul., 24. avg. — Cabar (Cubar): pondelj. pred bink., pondelj. pred Jakobom in pondelj. po Vel. Gospoj. — Drnje: 24. aprila, bink. torek, 9. sept. — Dubrava: 26. jul., 16. avg., 9. in 29. sept., 6. dec. — Dugoselo: na Ladislavovo, Anino, 4. sept., 4. dec. — Djurdjevec: 7. januarja, 12. marca, 24. aprila, dan po vneboh., 29. junija, 10. avg., 4. sept., 18. okt., 19. nov., 21. dec. — Gorica pri Jaski: 27. julija. — Grdjevec Veliki pri Belovaru: 8. maja, 24. julija. — Hum: na Matejevo, Benediktovo, ponedelj. po beli ned., križ. pondelj., dan sv. Urbana, Margarete, Bartola in Andreja. — Ivanci pri Varaždinu: na Valent., 25. maja, 21 jul., 28. avg., pondelj. pred sv. Šimnom. — Jaska: 7. jan., bink. torek, pondelj. po škap. M. B., 9. sept., 7. dec. — Karlovec: 8. maja, 15. junija, 25. julija, 29. sept., 21. dec. — Klanjec: dan po sv. treh kraljih, pondelj. pred pustom, pondelj. po vsaki kvatrni nedelji, pondelj. po cvetnici, pondelj. po četrti velikonoč. nedelji, pondelj. po Petrovem, na Lovrenčevo in Lenartovo. — Klenovnik: 1. aprila, pondelj. po sv. Trojici, 13. jun. — Koprivnica: prvi dan po Svečnici, 26. marca, na Florijanovo, 2. julija, 28. oktobra, 7. dec. — Krapina: na Blaževo, Jožefovo, Florjanovo, Ladislavovo, Mihaljevo, Martinje, Miklavževo, pondelj. po im B. D. M. — Krašić: pondelj. po Trojici, pondelj. po sv. Ivanu Krst. — Ludbreg: dan pred cvetnico, 1. maja, dan pred Telovem, na škapul. M. B., soboto pred rojstvom Marijinim, soboto pred Tomaževim. — Križevac: 20. jan., 14. febr., 3. maja, pondelj. po cvetnici, bink. torek, 27. jun., 18 jul., 2. avg., 14. sept., 18. okt., 11. nov., pondelj. pred Božičem. — Ljubeščica: 17. jan., 24. febr., na Ježevo, velikon. torek, peti dan po Trojici, 13. jun., 2. in 15. jul., 6. in 24. avg., 21. sept., 28. okt., 30. nov. — Mače pri Zlataru: 21. aprila, 10. maja, 15. junija, 16. avgusta, 4. in 18. oktobra, 4. nov. — Madiarevo: 12. marca, 25. aprila, 16. junija, 22. julija, 10. avg., 30. sept. — Ogulin: tri dni po bink. pondelj., 9., 10. in 11. sept. — Ozalj: 21. jun. — Petrijanci pri Varaždinu: 4. in 14. maja, na Lovrenčevo. — Petrinja: torek po cvetnici, petek po Telovem, na Lovrenčevo in Tomaževo. — Pitomača: 15. maja, na Vidovo, 20. julija. — Podsused: 25. jul., 11. nov. — Pokupsko: 10. maja, 28. jun., pondelj. po sv. Jakobu, 10. sept. — Pregrada: 12. marca, četrtek po veliki noči, 31. jul. — Prišlin: 13. in 30. jun. — Radoboj pri sv. Jakobu: torek po veliki noči, torek po bink., na Jakobovo, dan po vel. Gospoj. in po malem Šmarnu. — Reka (Fiume): 23. aprila, 24. jun., 15. avg., 8. sept. — Samobor: 14. febr., 19. marca, 22. maja, 28. jul., 10. avg., 21. dec. — Stenjevec: 26. marca, 18. jun., 16. avg. — Severin: 24. jun., 16 avg. — Stubica Spodnja: soboto pred petdesetnico, pred drugo koriz. nedeljo, pred cvetnico, pred Trojico, pred angel. ned., pred četrto adv. ned. — Stubica Gornja: 23. apr., soboto pred Žofijo, pred binkošti, pred Medardovim, 10. nov. — Svibovec: 19. avg. — Taborsko: 24. jun., 4. jul. — Tuhel: 29. marca, 3. maja, 16. avg., 16. okt. — Varaždin: pondelj. po tihi ned., 24. apr., 20. maja, 24. jun., 25. jul., 25. avg., 18. sept., 10. okt., 5. nov., 21. dec. — Varaždin. Toplice: dan pred sv. Matijem, pond. po Jožefovem, Filipovem, Telovem, Martinjem, na dan sv. Cirila in Metoda. — Vinica: pond. po Markovem, pondelj. po 20. avg., pondelj. po vsaki kvat. nedelji, na Miklavževo. — Vinagora: 8. maja. — Virje: 20. jan., 4. aprila, 1. maja, 25. jun., 21. sept., 11. nov. — Voća: na Benediktovo: Izidorovo, Martinje, Tomaževo. — Zabok: 21. maja, 25. novembra. — Začretje sv. Križ: 4. maja, dan pred vneboh., 24. avg., 15. sept. — Zagreb: četrtek pred cvetnico, dan po Markovem, 21. avgusta, na Šimenovo, dan po preč. Spoč. B. D. M. — Zlatar: 21. jan., četrtek po veliki noči, 21. junija, 11. avgusta, 5. decembra.

V Medjimurju in prek Mure na Ogrskem.

Belatinec: 5. in 20. jan., 2. in 24. febr., 3. in 25. aprila, 4. in 27. jun., 6. nov. — Cankova (Kaltenbrunn): 1. in 19. marca, 2. in 12. nov. — Čakovec: na cvet. pondelj., 29. jun., 2. avg., 25. nov. — Črenšovec: 3. maja, 14. sept. — Draškovec: sredo po Jurjevem, 7. in 16. avg., 11. nov. — Kotoriba: 9. marca, 27. jun., 30. sept., 30. nov. — Lendova: 24. jan., veliki četrtek, na dan sv. Viktorja, 14. sept., 18. okt., četrtek pred Božičem. — Nedelišče: 15. jun., pondelj. po angel. ned. — Prelog: bink. torek, pondelj. po Jakobovem. — Rac-Kaniža: 16. maja, 24. jun., 10. avg., sredo po beli ned. — Sobota: osmi dan pred pustom, 2. aprila, 24. jul., 25. avg., 6. dec. — Središče Mursko: 1. maja, 20. avg., 26. okt. — Strigova: na Jožefovo, Magdalenje, Jerolimje in Barbarinje. — Sv. Helena pri Čakovcu: na dan sv. Helene, dan po Mateji. — Sv. Rok pri Čakovcu: na Rokovo in Mihaljevo. — Tišina: drugi dan po mal. Šmarnu, na Matijevo.

Na Benečanskem.

Januar. Videm (Udine): 15., 16. in 17. sejmi sv. Antona. — Ravinjan (Ravignano): 20. — Sv. Danijel: 18., 19., 20. — Fajeliž: (Faedis): 14. — Mortejan (Mortegliano): 25. — Rezijuta: 17.

Februar. Videm: 12., 13. in 14. sejmi sv. Valentina. — Glemona (Gemona): 2.

Marec. Videm: 18. in 19. (sejmi goveje živine). — Atimisa: zadnji pondeljek in torek v mesecu. — Cordovad: 10. — Fajeliž: drugi torek v mesecu. — Glemona: sredpostno sredo in četrtek. — Martinjak (Martignaco): tretjo sredo v mesecu. — Ponteba: 19. — Portoguar: 6. — Tolmezo: 21. in 22. — V Venzoni: četrti pondeljek v mesecu.

April. Videm: 22., 23. in 24. sejmi sv. Jurija. — Azan: 29. — Kodrojp: 13. in 14. — Manjak (Maniago): 10. — Sv. Danijel: 15. — Sacchievi: 25.

Maj. Videm: 31. (dva dni) sejem sv. Kancijana. — Cirovad: 3. — Pordenon: 5. — Fajeliž: drugi torek v mesecu. — Poluca (Poluzza): četrti torek v mesecu. — Portoguar: 5.

Junij. Sv. Vid: 12., 13. in 14. — Sv. Danijel: 22. in 23. — Tarčint (Tarcento): 25. — Latižana: 26. — Venzona: četrti pondeljek v mesecu. — Rožače (Rosazzo): 30.

Julij. Staro mesto (Cividale): 27. — Fajeliž: drugi torek v mesecu. — Latižana: 25. — Ožop (Osoppo): pondeljek in torek po prvi nedelji v mesecu. — Palma nova: pondeljek in torek tretjega tedna v mesecu. — Sacil: 4. — Manjak: 25.

Avgust. Videm: 9., 10. in 11. sejmi sv. Lovrenca. — Kodrojp: 16. — Kankordija: 3. — Atimisa: zadnji pondeljek in torek v mesecu. — Latižana: 24. — Rezija: 16. — Sv. Danijel: 28. in 29.

September. Videm: 16. in 17. (sejem goveje živine). — Ampezzo: 9. — Staro mesto: 26. — Kodrojp: 18. — Cordovad: 9. in 29. — Glemona: 15. in 16. — Latižana: 12. — Mogija: 21. — Ponteba: 9. — Pordenon: 25. — Sacila: 14. in 15. — Venzona: četrti pondeljek v mesecu. — Tolmezo: 14. in 15.

Oktober. Kodrojp: 27. in 28. — Ožop: pondeljek in torek po četrti nedelji v mesecu. — Palma nova: pondeljek in torek četrtega tedna v mesecu. — Sv. Danijel: 16. in 17. — Spilimberg: 9. — Vila (Vila in Carnia): 21.

November. Videm: 24., 25. in 26. sejmi sv. Katarine. — Bertol: 12. — Staro mesto: 10., 11., 12. — Atimisa: 30. — Glemona: 2. in 3. — Latižana: 11. — Manjag: 21. — Martinjak: tretji torek v mesecu. — Mogija: 21. — Portoguar: 30. — Rezijuta (Resciutta): 11. — Sacila: 1. in 25. — Sv. Danijel: 24. — Fajeliž: drugi torek v mesecu. — Flamber: pondeljek in torek po tretji nedelji v mesecu.

December. Videm: 16. in 17. sejem goveje živine. — Sv. Vid: 5., 6. in 7. — Gonarec: 18. — Palma nova: tretji pondeljek v mesecu. — Venzona: četrti pondeljek v mesecu. — Čedad: vsako zadnjo soboto meseca.

Opomba. Če se je pri sejmih vrinila kaka pomota, prosimo, naj nam je čč. občinski predstojniki blagovolijo naznaniti, da se prihodnje leto popravi.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

Kako naj se pišejo zasebna pisma. Obrazci rodbinskih, prijateljskih, voščilnih, sožalnih, opominjevalnih, snubilnih in drugih pisem. Sestavil Janko Dolžan. Cena K 1·60, vezano K 2·30. — Mnogokrat pride preprost človek v zadrego, kadar mora poleg raznih svojih opravkov pisati tudi pisma. Zato je gotovo koristno, da je izdala bukvarna imenovano knjigo, v kateri najdeš obrazce raznih pisem, potrebnih za zasebno življenje. Po teh obrazcih, ki so prirejeni za razne prilike in slučaje, bo lahko vsakdo brez truda in izgube časa posnel in sestavil pravilna rodbinska, prijateljska, voščilna, sožalna, opominjevalna, snubilna in druga pisma.

Kako se obnašajmo? Navodilo, kako se olikano vesti v rodbinskem, družabnem in javnem življenju za izobraženstvo in za ljudstvo. Spisala M. T. Cena K 2·—, vezano K 2·80. — Marsikdo bodisi preprost človek ali pa tudi izobraženec, dijak, uradnik in dr. pride pogosto v neprijeten položaj, da ne vé, kako se mu je nasproti gotovim osebam ali družbam obnašati, da napravi dober vtis. Vsak bo torej z veseljem pozdravil to praktično knjigo, ki v kratki, jasni ter poljudni obliki v vprašanjih in odgovorih pojasnuje, kako se prav in dostojno vesti, o čem govoriti itd. v družbi, v javnosti, v domačem krogu, pri raznih prireditvah, nasproti ženskam ali visokim dostojanstvenikom itd. Kajti ravno zunanja oblika, s katero človek nastopa, ga napravi v življenju uglednega.

Nemščina brez učitelja ali slovensko-nemška slovnica za samouke. Spisal dr. Leopold Lenart. Cena K 1·20. Edina porabna knjiga za one, ki se žele naučiti nemščine brez učitelja. Sicer ne obetamo, da se boste naučili iz te slovnice nemškega jezika brez truda in v nekaj dneh, pač pa, da se ga boste naučili s primeroma majhnim trudom in v kolikor mogoče kratkem času.

Lepo ljudsko berilo najdete, ako si nabavite te-le knjige:

Skrivnost najdenke. Povest. Cena broš. 60 vin.. trdo vez. 90 vin., po pošti 10 vin. več. Ta krasna, zanimiva povest je vzbudila povsod največjo pozornost ravno radi svoje prelepe vsebine.

Pet tednov v zrakoplovu. Trije Angleži raziskujejo Afriko. Spisal Jules Verne. Cena vezani knjigi K 3·80. Spise Jul. Verna je smatrati kot priznano najboljše na poljudnem znanstvenem polju v svetovni književnosti, ker obsegajo v obliki zanimivih povesti, katere bo čital vsak z napeto pozornostjo, silno veliko poučne tvarine in zemljepisja, fizike, kemije in naravoslovja sploh.

Zadnji dnevi Jeruzalema. Zgodovinska povest. Dva dela K 3·80, vezana K 5·40. — Ta najlepša in najobširnejša Spillmannova povest opisuje žalostno dobo, ki je sledila kmalu po Gospodovi smrti, ko je bilo popolnoma razdejano mesto Jeruzalem in sloviti jeruzalemski tempelj.

Povesti slovenskemu ljudstvu v pouk in zabavo. A. Kalan. I. zvezek. Cena 80 vin., vezano K 1·20. Zbirka prav mičnih in poučnih povesti za ljudstvo, zlasti se odlikuje povest „Iz bolezni alkoholnega norca".

Vojska na Daljnem vzhodu. Dr. Evgen Lampe. Cena K 4·80, vezani knjigi K 6·—. Ta z mnogimi krasnimi slikami okrašena knjiga nam opisuje obširno in živahno zgodovino krvave rusko-japonske vojske.

Dalje priporočamo za zabavo in kratek čas sledeče zlasti za mladino primerne povesti:

Ljubite svoje sovražnike! Povest iz maorskih vojsk na Novi Zelandiji. II. natis. Cena 40 vin.

Maron, krščanski deček iz Libanona. Povest izza časov zadnjega velikega preganjanja po Druzih. Cena 40 v, karton. 60 v.

Marijina otroka. Povest iz kavkaških gorâ. Cena 40 v, karton. 60 vin.

Praški Juđek. Povest. II. natis. Cena 40 v, karton. 60 v.

Ujetnik morskega roparja. Povest. Cena 40 vin., karton. 60 v.

Arumugam, sin indijskega kneza. Povest. Cena 40 v, karton. 60 v.

Sultanovi sužnji. Carigraj. povest. Cena 60 v, kart. 80 v.

Tri indijanske povesti. Cena 60 v, karton. 80 v.

Kraljičin nečak. Zgod. povest iz japon. misijonov. Cena 60 v, karton. 80 v.

Zvesti sin. Povest za vlade Akbarja Velikega. Cena 40 v, karton. 60 v.

Rdeča in bela vrtnica. Cena 40 v, karton. 60 v.

Korejska brata. Črtica iz misijonov v Koreji. Cena 60 v, karton. 80 v.

Boj in zmaga. Povest iz Anama. Cena 60 v, kart. 80 v.

Prisega huronskega glavarja. Povest iz starejše mis. zgodovine kanadske. Cena 60 v, karton. 80 v.

Angelj sužnjev. Brazilska povest. Cena 40 v, kart. 60 v.

Zlatokopi. Cena 60 v, karton. 80 v.

Prvič med Indijanoi ali vožnja v Nikaraguo. Cena 60 v, karton. 80 v.

Preganjanje indijanskih misijonarjev. Cena 60 v, karton. 80 vin.

Mlada mornarja. Cena 60 v, karton. 80 v.

Za našo mladino so Spillmannove povesti neprecenljiv zaklad, kajti one vzgajajo in blažijo srce, bistrijo um in vzbujajo zdravo domišljijo. Iz njih veje plemenit, nepokvarjen krščanski duh. V mičnih povestih so spretno vpleteni lepi ganljivi nauki, ki dovajajo človeka k čednostnemu življenju. Take knjige dajaj v roke svojim otrokom, ki jih želiš tako vzgojiti, da ti bodo delali veselje.

Še posebej priporočamo:

Večna molitev pred Jezusom v zakramentu ljubezni. Veliki tisek. Cena za rdečo obrezo K 3·—, za zlato K 3·90 in za najfinejši šagrin K 6·50. — Najbolj med našim ljudstvom udomačen molitvenik za češčenje presv. Rešnjega Telesa, obsegajoč tudi pasjon ali Gospodovo trpljenje ter je tiskan v prav velikih črkah, da ga bero lahko tudi starejši ljudje. Izdaja tega molitvenika z malim tiskom je sedaj popolnoma razprodana.

Lep molitvenik v mali obliki je:

Voditelj v srečno večnost. Rdeča obreza K 1·40, s fino vatiranimi platnicami in z zlato obrezo K 2·—. Ta krasni molitvenik je prav priročen, ker je vsled finega papirja zelo ozek, dasi ima 247 strani. Obsega zelo mnogo lepih molitev ter vzorno razlago krščanskih resnic.

Primeren molitvenik za odrasle je:

Pot k Bogu. Rdeča obreza K 1·20, zlata K 1·60, fino vatirane platnice K 3·10, ter v najfinejši teletini K 5·—. Novi molitvenik obsega med drugim tudi vse slovenske molitve, katere so predpisane od slovenskih škofov, da morejo moliti ljudje skupaj z duhovnikom.

Katoliška Bukvarna ima še mnogo drugih tu nenavedenih lepih in poučnih knjig v svoji zalogi, katere dobi vsakdo naštete v imeniku knjig, ki ga pošlje bukvarna vsakomur zastonj in poštnine prosto.

KATOLIŠKA BUKVARNA V LJUBLJANI.

Priporočamo našim rodbinam edino

kolinsko kavino primes

ki je najokusnejši in edino pristni slovenski izdelek

Pozor! Ne prezreti! Pozor!

Prva borovska orožnotovarniška družba PETER WERNIG

družba z omejeno zavevo. **Borovlje, Koroško.**

Tekoči račun pri: **Podružnici Ljubljanske kreditne banke, Celovec, Koroško.**

Priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega orožja za lov in osebno obrambo:

Dvocevne puške za drobni svinec, vsake vrste, od preprostega do najfinejšega dela; na veliko daljavo preskušane in zastreljene.

Lancaster trocevne puške v najnovejših proizvodih te vrste, preskušane za brezdimni smodnik; z najboljšim strelnim učinkom, **dvocevne Lancaster risanice, enocevne risanice** in **Lancaster risanice za srnjake.**

Mannlicherjeve repetirke za originalno Mannlicher patrono, kal. 8·2 mm, in **Mannlicher-Schönauer lovske risanice repetirke** za najtežjo divjačino, s priklepljenim daljnogledom; do 400 korakov preskušane.

Kot specijaliteto: Patentirane **Wernigove štiricevne puške,** zgornji dve cevi za drobni svinec, vrtani po Wernigovem Triumph-Riffled, do sedaj nepresegljivo delo z najboljšim strelnim učinkom, spodnji dve cevi za poliblinaste in razpenjavne krogle. Puška je lahko in ročno izdelana in za brezdimni smodnik preskušana.

Dalje priporoča: **Revolverje vsake vrste, Flobertove salonske puške, lovske pištole, pištole za streljanje v tarčo** itd.

Prevzema **popravila** vsake vrste in **predelovanje starih pušk na vse sisteme** točno in po nizkih cenah. Slovenski in nemški ceniki zastonj in poštnine prosto.

Pošta: **Borovlje na Koroškem.**

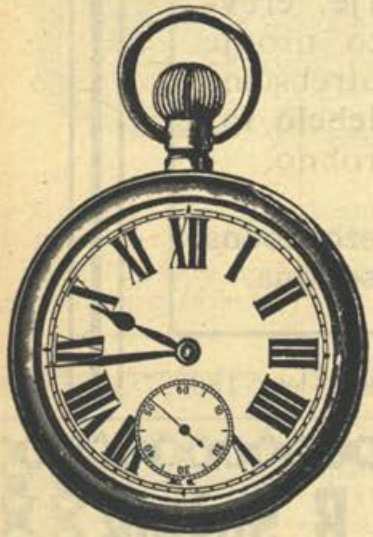
Krščanska svetovno razpošiljalna trgovina ur!

Poštena postrežba!

Kdor hoče brezdvomno zanesljive ure, pristno zlatnino in srebrnino, naj se ne da premotiti le z nizkimi cenami, temveč naj se obrne zaupno na svetovno razpošiljalno trgovino

Nikak bazar!

H. SUTTNER, Ljubljana št. 200 (Kranjsko).

Št. 100. **Nikelnasta Patent-Roskopf ura** . . K **4·50.**

Št. 719. **Srebrna cilind.-rem.-ura** . . . . . K **7·80.**

Samo pristno dobro blago; pločevinastih ur in takozvanega bazarskega blaga nimam v zalogi!

Najkrasnejše gravirane ure so pri meni močno izdelane in natančno idoče!

Švicarske ure so najboljše!

Zato vam svetujemo, da zahtevate od tvrdke Suttner krasni cenik, pošlje se vam zastonj in poštnine prosto.

Naročite si po istem pravo švicarsko uro ter bodete gotovo zadovoljni.

Št. 3. **Kovinasta anker-rem.** z dvojnatim pokrovom . K **9·—**

Št. 3. **Srebrna anker-rem.** z dvojnatim pokrovom . K **10.75**

LASTNA TOVARNA UR V ŠVICI!

Zenske ure vsakovrstnega izdelka. Št. 803. **Jeklena** cil.-rem. (črni okrov) K **7·90.** Št. 804. **Srebrna** cil.-rem. K **9·50,** ista z dvoj. pokrovom K **12·—.** Št. 816. **Srebrna** cil.-rem., kakor ta slika kaže, prav fina K **17·—.**

Št. 930. **Sreb. rožni venec,** fino izdel. K **7·70.**

Neugajajoče se zamenja ali denar vrne.

Na splošno zahtevo mojih cenjenih odjemalcev razpošiljam zopet stenske in salonske ure najfinejšega izdelka po najnižjih cenah.

Zahtevajte takoj moj krasni cenik, dobi se zastonj in poštnine prosto.

Prstani v najbogatejši izbiri!

Vsakovrstne zavratne verižice!

Križ št. 1172 iz srebra K **1·50** št. 25. zlato na srebro natančno po tej sliki K **2·70** itd.

Uhanov največja izbira v ceniku.

Ustanovljena leta 1882. — Telefon štev. 185.
Poštno-hranilnični račun štev. 828.406.

Kmetska posojilnica
ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani v lastnem zadružnem domu na Dunajski cesti štev. 18

je imela koncem leta 1909
denarnega prometa . . . K 83,116.121·11,
upravnega premoženja . . . „ 20,775.510·59.

Obrestuje hranilne vloge po 4½%

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog **nad 20 MILIJONOV KRON.**

Posojuje na zemljišča po 5¼% z 1½% na amortizacijo ali pa po 5¼% brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

JOSIP SEUNIG

LJUBLJANA
PREŠERNOVE ULICE

Trgovina vsakovrstnega usnja za črevljarje in sedlarje, črevljarsko orodje in potrebščine na debelo in drobno.

Postrežba točna in solidna.

Ustanovljeno leta 1860.

Ph. Mr. R. Sušnik

lekarna pri zlatem jelenu

Ljubljana, Marijin trg.

Telefon štev. 49.

Moderno urejena lekarna.

Zaloga vseh domačih in tujih zdravilnih sredstev, mineralnih vodâ, obvezil, kirurgičnih in toaletnih predmetov.

Zdravniške ordinacije izvršujejo se točno in natančno po predpisih.

Oblastveno koncesijonirana oddaja strupov.

Poštne pošiljatve obratno.

Divji lovec.

Gozdar: Tako, zdaj sem te enkrat zasačil! Kaj pa delaš v gozdu s puško?

Divji lovec: Kaj tu delam? Slabo se mi godi in ustreliti sem se hotel.

Spalne odeje iz flanela, trpežne vrste, temnosive, s pisanim obrobom, približno 2 *m* dolge in 120 *cm* široke, stane ena 2 K in 2 K 90.

Spalne odeje iz flanela, mehke in vitke, z lepo izpeljanimi cveticami, 2 *m* dolge, 140 *cm* široke, komad 3 K 50 in 4 K 30 s finejšo in ličnejšo izpeljavo 6 K, 8 K in 10 K.

Namizne in posteljne odeje z modernim in ličnim vtkanim rožnatim obrobom. 2 postelj. odeji, vsaka 190 *cm* dolga, 140 *cm* široka, 1 namizna odeja, 135 *cm* dolga, 135 *cm* široka, skupaj 10 kron. Finejše izpeljave 12 in 15 kron.

Razpošiljatev proti povzetju; od 12 K naprej poštnine prosto. Zavoj brezplačno. Zameno se dovoli, za neprikladno se vrne denar.

S. Benisch v Deschenitz, Šumava, Čechy, štev. 1230.

Obširni cenik brezplačno in poštnine prosto.

Priporoča se trgovina z **manufakturnim** in **špecerijskim** blagom kakor tudi z **železnino**

ANTON ZEMLJIČ

SV. LENART v Slov. goricah pri Mariboru.

Kupuje in prodaja tudi deželne pridelke.

Oroslav Dolenec, LJUBLJANA, Wolfova ulica 10.

Priporočam **čebelno voščene sveče, voščene zvitke** in izvrsten **med**; za čebelarje **garantiran pitanec** v škatljah po 5 kg à kg K 1·20.

Kupujem med v panjih in sodčkih, vosek in suho satovje po kolikor mogoče visoki ceni.

ALEKSANDER GJUD, LJUBLJANA, Kongresni trg

eksportna trgovina z lasmi, ustan. 1889, kupuje po najvišjih cenah ženske rezane in zmešane lase proti takojš. plačilu. Opozarjam nabiralce las na domačo tvrdko.

Jakob Pogačnik

tovarnar v Velikovcu, Koroško

izdeluje in razpošilja sukno, volnene odeje, gunje (koce), **volno za pletivo** itd. **Kupuje ovčjo volno. Cene primerne. Postrežba točna.**

Velika jugoslovanska eksportna tvrdka dvokoles od K 30·— do 300·—, šivalnih strojev od K 30·— do 250·—, gramofonov od K 20·— do K 1500·—, plošče od K 1·— do K 4·—, vsakovrstnih kmetijskih strojev, orkestrijonov itd. Najnovejših acetilen-svetilk za gostilničarje in društva od K 6·— do K 20·—. Mehanična delavnica pri **Batjel-u, Gorica, Stolna ulica 3—4.**

Prodaja tudi na mesečne obroke. Slovenski ceniki poštnine prosti.

Deželna lekarna „pri Mariji Pomagaj“ M. Levstek v Ljubljani.

Priporoča svoja zanesljivo sveža zdravila, o kojih dobroti in uspešnem učinku svedočijo mnoga zahvalna in priznalna pisma.

Zastonj in poštnine prosto pošlje se vsakemu, kateri naznani po poštni dopisnici svoj naslov, obširni cenik vseh zdravil in poduk, kako naj se bolano telo zopet ozdravi.

Hranilno in posojilno društvo v Ptuji

(Posojilnica), ustanovljena leta 1883. z neomejenim poroštvom

v Narodnem domu v Ptuji.

Šteje nad 4474 zadružnikov.

Vplačani deleži znašajo	K 76.443·—
Oba rezervna zaklada nad	„ 261.000·—
Vrednost nepremičnin	„ 251·986·—

Hranilne vloge se obrestujejo po **4 1/2 %.** Rentni davek plačuje posojilnica namesto vlagateljev.

Posojila se dajejo samo zadružnikom na hipotekarni ali osebni kredit, ter se računijo obresti po 4 3/4 %, 5 %, 5 1/2 % ali 6 %, kakoršna je ponudena varnost, oziroma zastava. — Račun poštne hranilnice štev. 19.366. — Uradne ure: **vsak delavnik** od 8. do 12. ure dopoldne.

Staroznana narodna tvrdka: **A. I. Pečenko.**

Zaloga vina, piva, kisa in žganja

GORICA, ulica Jos. Verdi 26/28

postreže pošteno in točno s pristnimi belimi in črnimi vini iz lastnih in drugih priznanih vinogradov; potem s pizenskim pivom »prazdroj« v sodčkih in steklenicah; z domačim pristnim tropinovcem prve vrste, lastnega pridelka, v steklenicah, in vinskim kisom. — Naročeno dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje v sodih od 56 lit. naprej franko goriška postaja. — Cene zmerne.

C. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani

ustanovljena leta 1767.

je najbolj razširjeno slovensko kmetijsko društvo, ki ima svoje ude v vseh slov. pokrajinah Avstrije.

Udnina znaša na leto K 4·—, ki jo je naravnost poslati c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljano, Turjaški trg štev. 3.

Vsak ud dobiva brezplačno kmetijski strokovni list **„Kmetovalec“**, ima pravico se obračati do družbe zastran sveta o vseh gospodarskih zadevah in dobiva **pri družbi po najnižjih cenah v zajemčeno najboljši kakovosti vse gospodarske potrebščine. Vsak ud ima pravico dobiti na leto brezplačno štiri visokodebelna sadna drevesa.**

Družbeno uradno glasilo

„Kmetovalec“

je najstarejši, največji in najboljši slovenski gospodarski list, ki je redno opremljen s podobami. **„Kmetovalec“** izhaja v poldrugi do dveh polah po dvakrat na mesec, prinaša poučne in poljudne spise iz vseh panog kmetijstva ter redno prinaša odgovore na gospodarska vprašanja, ki dohajajo od družbenih udov. **Gospodarskega lista „Kmetovalca“ ne sme manjkati v nobeni slovenski kmečki hiši, kjer se količkaj brigajo za kmetijski napredek!**

Inserati v „Kmetovalcu“

imajo najboljši uspeh, kajti list je silno razširjen in je v najboljših slovenskih hišah, kjer so najboljši in najpremožnejši odjemalci. Vsak ud c. kr. kmetijske družbe kranjske ima pravico na leto dvakrat brezplačno objaviti med „Malimi naznanili“, če ima kaj naprodaj ali kaj kupiti.

C. kr. kmetijska družba ima v zalogi in **oddaja le svojim udom**

gospodarske potrebščine,

in sicer: **sadno drevje** vseh tistih plemen in vrst, ki se v naših pokrajinah najbolje sponašajo; **razna semena:** semensko žito, debelozrnato brezpredenično seme domače in nemške detelje, razna travna semena, mešanice travnega in deteljnega semena za raznovrstne zemlje, seme pese, semenski krompir itd.; **umetna gnojila** z zajamčeno vsebino. Dušična gnojila: **amonijev sulfat, čilski soliter;** fosforova gnojila: **Tomasovo žlindro, kostno moko, rudninski** in **kostni superfosfat;** kalijeva gnojila: **40 % kalijevo sol** in **kajnit;** mešana gnojila za vinograde, za zelenjadne vrte, za lepotične vrte, za cvetice itd.; **modro galico** za škropljenje trt in sadnega drevja in v to svrho potrebne škropilnice raznih sestav ter žvepleno moko proti trsni gnilobi. **Razno gospodarsko orodje:** kose, prave bergamaške osle, napajalnike za teleta, kavčukove seske za napajalnike, mlečne cevi, požiralnikove cevi in trokarje proti napenjanju govedi itd.

C. kr. kmetijska družba kranjska izdaja **kmetijsko knjižnico,** od katere je doslej izšlo sledečih 11 zvezkov:

Dr. E. Hotter: **Gnoj in gnojenje**	K	—·40
Fr. Štupar: **Apno v kmetijstvu**	„	—·30
Fr. Štupar: **Navodilo, kako je sestavljati poročila o letini**	„	—·20
Dr. Steuert-Pirc: **Soseda Razumnika prasičereja** (druga izdaja)	„	1·—
M. Kostanjevec: **O užitnini od vina in mesa**	„	1·50
V. Rohrman: **Poučno potovanje v Švico**	„	1·—
Dr. Steuert-Pirc: **Soseda Razumnika govedoreja**	„	1·—
Bohuslav Skalický: **Siljenje ali káljenje ameriških ključev**	„	—·30
Gustav Pirc: **Določanje tolščobe v mleku**	„	—·30
B. Skalický: **Kmetijske razmere na Češkem**	„	—·70
Gustav Pirc: **Poglavje o govedoreji na Kranjskem**	„	—·30

Te cene veljajo s poštnino vred in je vsoto za knjige naprej poslati. Poleg teh knjig je družba izdala in ima v zalogi še druge poučne kmetijske knjige in razna **„Gospodarska navodila“** o vseh panogah kmetijstva.

Cene gori navedenim gospodarskim potrebščinam in čas, kadar se oddajajo, je v vsaki številki družbenega glasila **„Kmetovalec“** posebej objavljen.

Posamezne številke **„Kmetovalca“** se brezplačno pošljejo na ogled.

Vse dopise in naročila je naslavljati:

C. kr. kmetijska družba v Ljubljani, Turjaški trg št. 3.

Južno-štajerska hranilnica v Celju

Narodni dom, sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po **štiri odstotke** ter pripisuje obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek plačuje hranilnica sama ter ga ne odteguje vlagateljem. Za varnost vlog jamčijo okraji: Šoštanj, Sevnica, Šmarje, Gornjigrad in Vransko in rezervna zaklada, katera znašata vže nad 363.000 K. Ker nima namena iskati dobička, zato razdeli znatne vsote v občekoristne in dobrodelne namene za gori navedene okraje. — Dosedaj je dovolila za dijaške ustanove 30.000 kron, za vodovodne naprave 10.000 kron, za napravo potov 2500 kron, različnim učnim zavodom in za ustanovitev slovenske obrtne strokovne šole 3950 kron, za podpore različnim požarnim brambam in v kmetijsko-gospodarske namene nad 2800 kron, hranilnico ustanovivšim okrajem izplačalo pa se je 10.000 kron za dobrodelne namene; skupno tedaj 60.000 kron. Sprejema tudi hranilne knjižice drugih, posebno neslovenskih denarnih zavodov in jih obrestuje, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Slovenci! Poslužujte se Južno-štajerske hranilnice pri nalaganju svojega denarja ali kadar nalagate denar za mladoletne in varovance in zahtevajte pri sodiščih, da se naloži denar za mladoletne oziroma za varovance izključeno le v JUŽNO-ŠTAJERSKO HRANILNICO.

Dresirani pes.

Gospod baron je kupil dresiranega lovskega psa. Kadarkoli hoče sprožiti na divjačino, mu skoči „lord“ čez puško in strel mu strelja prazne luknje v zrak.

Optični zavod.

Prave švicarke so najboljše.

Dobijo se pri sloveči domači tvrdki

FR. P. ZAJEC, urar v LJUBLJANI, Stari trg 26.

Prva največja eksportna tvrdka ur, zlatnine in srebrnine.

Nikel ure od K 3·— naprej. Nikel Rosk.-ure od K 4·— naprej. Srebrne rem.-ure od K 7·— naprej. Zlate rem.-ure od K 20·— naprej. Verižice, srebrne od K 2·— naprej. Budilke od K 3·— naprej. — Vsaka ura je natančno preizkušena in se jamči eno do tri leta.

Velika zaloga očal, ščipalcev, daljnogledov, toplomerov, zrakomerov itd. — Zahtevajte najnovejši cenik, ki ga pošljem zastonj in poštnine prosto. Velika zaloga gramofonov in slovenskih plošč.

Dekleta, ki prihajate v Trst, zatecite se

v Zavod sv. Nikolaja

zavetišče za brezposelne sluškinje

ulica Farneto 18.

Rodoljubi in sl. **korporacije,** spominjajte se ob prilikah za Slovenstvo velevažne naprave!

Slovenska trgovina! Nizke cene!

Katinka Widmayer pri „solncu“ za vodo v mestni palači

v LJUBLJANI.

Priporočam slavnemu občinstvu veliko zalogo damskih klobukov najnovejše mode.

Nadalje raznovrstnega blaga: rokavice, nogavice, kravate, bluze, krila, otroške obleke, čepice, pasove, moderce, predpasnike, velika zaloga belega perila za dame, gospode in otroke, vsa oprava za novorojenčke in peče.

Največja zaloga umetnih cvetlic, venčkov, šopkov za neveste in nagrobnih vencev s trakovi. — Vezanje cvetlic točno po naročilu. — Za kupčevalce na debelo najnižje cene.

Ivan Rebek

Celje = ključavničar = Celje

izdeluje železne ograje, štedilna ognjišča, vsake vrste tehtnice, tudi premostne (Brückenwagen). Prevzame napeljavo vodovodov. Napeljuje strelovode i. t. d.

Trgovina. Zaloga kave, riža, olja itd. Razpošilja na debelo in drobno. Cenik na zahtevo brezplač.

Ivan Millonig, Trst, Via Caserma štev. 14.

FRANC ŠEBER, tapetnik in dekorater **Ljubljana,** Rožna ulica 5.

Priporoča se za vsakovrstno tapetniško delo, nove divane, salonske garniture, peresnate in vsakovrstne navadne modroce, vsake dekoracije in popravila, sploh izvršuje vsa v tapetniško stroko spadajoča dela okusno in ceno.

Gričar & Mejač

Zaloga oblek za gospode, gospe in otroke.

Ljubljana

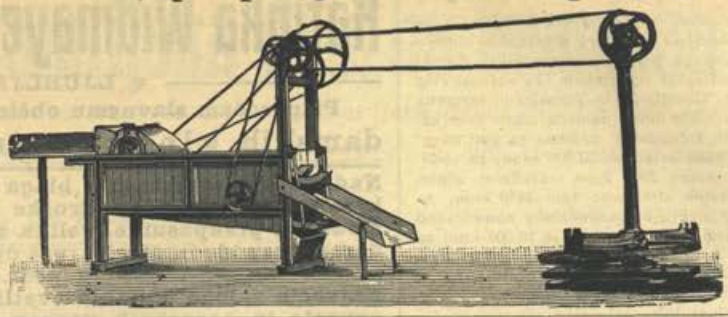
Prešernove ulice 9.

Jakob Perhauc, Trst, : : : : ulica Acque št. 6.

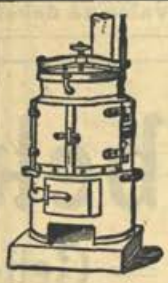
Edina slovenska trgovina s **špiritom, žganjem** in **vinom.** Posebno priporočam lastni izdelek vina Vermouth, direktni import ruma z Jamaike, Marsale in Malage in razna šumeča vina, refošk in moškat v steklenicah.

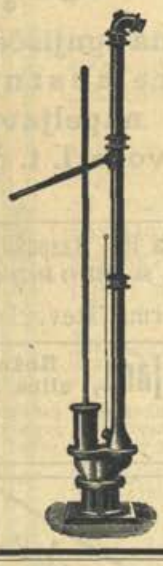
Slovenci, podpirajte narodno podjetje!

Najcenejše, vsakovrstne stroje, kakor: **mlatilnice, čistilnice, gepelne, reporeznice, slamoreznice, kosilnice** „Deering", **obračevalnice** in **grablje** za **seno, stiskalnice** za **sadje** in **grozdje, brzoparilnike, bakrene kotle** za **žganje** najfinejše vrste v vseh velikostih, **sesalke** za **vino, vodo** in **gnojnico,** železne **blagajne** razpošilja prva znana veletrgovina z železnino

Fr. Stupica v Ljubljani

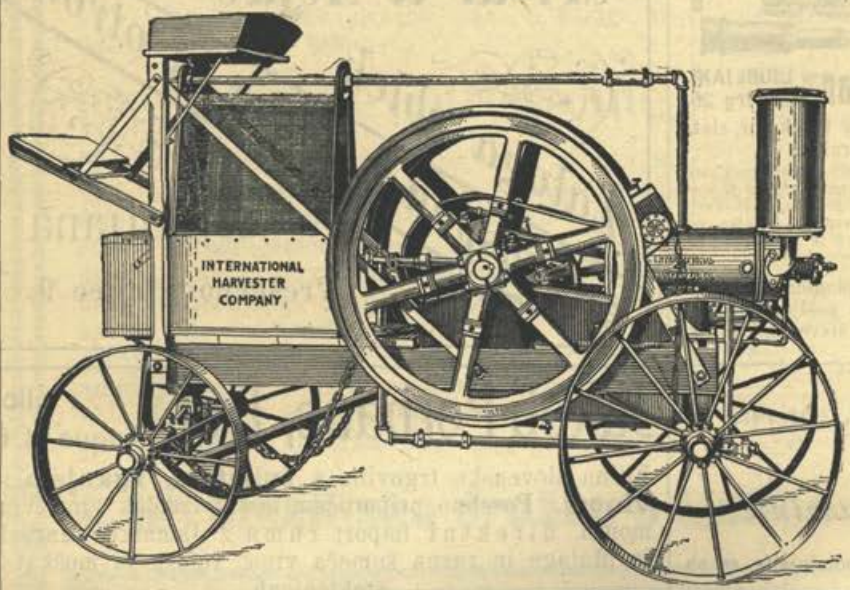
Marije Terezije cesta št. 1.

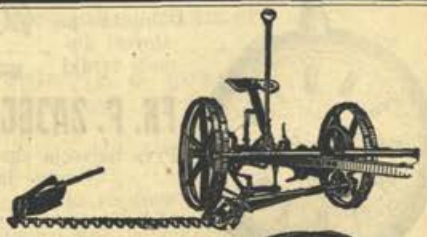
Istotam dobiva se: **vsakovrstno orodje** za **kovače, kleparje** in **zidarje,** vedno svež **portland-** in **romancement, traverze, železniške šine,** strešna **lepenka, mreža** in **žica** za **ograje, štedilniki in peči** fine in navadne, **nagrobni križi** in vsa druga **železnina.** Velika zaloga **motorjev** najfinejšega sistema, posebno pripravnih za majhne obrtnike in veleposestnike.

Ponudbe vsak čas na razpolago.

Soseda Mara: Jaz ne morem umeti, zakaj vaš Janezek vsako leto napreduje, moj Francek pa je obsedel.

Soseda Špela: Veste, Janezku tako rastejo noge, da ga učitelj nima kam posaditi, zato ga pošilja v višji razred.

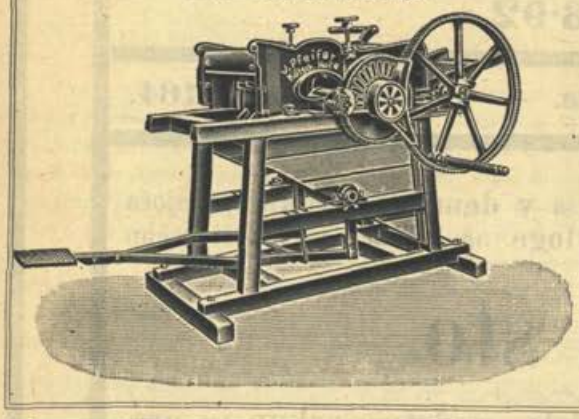
Kuharsko knjigo

zastonj pošlje vsakomur „Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici".

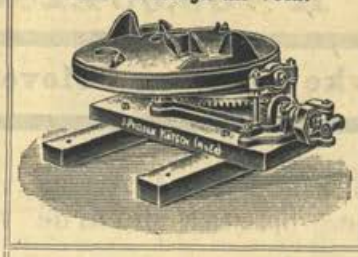
A. Jurca naslednik **Alojzij Senčar, Ptuj**

priporoča svojo bogato zalogo špecerijskega blaga, barv, firneža, karbolineja, lakov, kupuje in prodaja deželne pridelke, domače in ogrske salame. Poljedelcem priporoča vsakovrstna poljska in trtna semena, za katerih kaljivost se jamči. — Na debelo in drobno. Nizke cene, točna postrežba.

Mlatilnica za škopanje.

Proti nezgodi zavarovan vitelj za 1—2 konja ali vola.

I. Pfeiferjeva prva narodna tovarna kmetijskih strojev in livarna za železo v Hočah (Kötsch) pri Mariboru na Štajerskem.

Priporoča svojo novo iznajdbo v mariborski razstavi z veliko srebrno medaljo odlikovano **mlatilnico,** ki celo čisto izmlati in slamo celo nič ne zdrozga in je za škopno rabo, ter se goni z ročno od 1 do 2 moža, z viteljem za enega konja ali vola ali z vodno močjo. Vitelje, ki so zavarovani proti nezgodi. **Rezalnice** za krmo, ki režejo od 6 do 150 milimetrov dolgosti. **Sesalke** za gnojnico, **reporeznice, nože** za rezalnice itd.

Livarna za železo po lastnih in tujih modelih in slikah za žage, mline in druge vsakovrstne potrebe. Ceniki se pošiljajo zastonj in poštnine prosto.

Navadna mlatilnica 120 K. Vitelj 160 K. Mlatilnica za škopanje 200 K.

Jakob Poljanšek, izdelovatelj sekir v Žireh (Sairach), Kranjsko, priporoča že staro znane **žirovske sekire in plankače,** vse najfinejše vrste ostrina. — Cene so zmerne. — Razpošilja se vsak dan na debelo in drobno.

Hotel „Lamm" Celovec. = Lastnik: **Franc Hafner.** Izvrstna postrežba. Nizke cene.

Tako težkih prašičev

morete samo z dodatvijo

Barthelovega krmilnega apna

v **11 mesecih** doseči.

Barthelovo krmilno apno je najboljše in najcenejše sredstvo, da se v okom pride kostolomnosti, hromoti žrebičkov, teličkov in prašičkov, za vzgojo mladine, za povzdigo mlečnosti, zoper glodanje lesa, da živina ne pije gnojnice in da kokoši raje jajca neso itd. Opis in strokovnjaško mnenje zastonj. — 5 kil za poskušnjo **K 2·40** franko po pošti, 100 kil **21 K** loko Ljubljana ozir. Maribor.

M. BARTHEL in drug, Dunaj X., Siccardsburggasse 44/M

Dopisuje se slovenski.

Posojilnica v Celju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ustanovljena l. 1881.

sprejema ***hranilne vloge*** *od vsakogar ter jih obrestuje po* $4\frac{1}{2}\%$, *rentni davek plačuje Posojilnica sama. —* ***Posojila*** *daje po ugodnih pogojih na osebni in hipotekarni kredit.*

Rezervni zaklad nad 332.000 kron.

Pisarna v lastni hiši „Narodni dom".

Nad 4200 zadružnikov.

Za slabokrvne in prebolele je zdravniško priporočeno črno dalmatinsko vino **Kûč** najboljše sredstvo. 4 steklenice (5 kg) franko K 4·—. **BR. NOVAKOVIĆ, Ljubljana.**

Ivan Kacin, Polhov Gradec pri Ljubljani.

Izdelovalnica vsakovrstnih harmonijev po najnovejšem ameriškem zistemu, in sicer po neverjetno nizkih cenah. Obenem se sprejemajo vsa popravila in prenovljenje starih harmonijev. Cenik zastonj in poštnine prosto.

Podružnica Ljubljanske
KREDITNE BANKE
Celovec, Kolodvorske ulice štev. 27.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Spljetu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Delniška glavnica 5,000.000 K. Rezervna glavnica 500.000 K.

Splošni promet zavoda s podružnicami v letu 1909:
K 756,954.286·92.

Naslov za brzojavke: Banka, Celovec. — Telefon: štev. 164.

Naš prvi slovenski bančni zavod izvršuje vsa **v denarno stroko** spadajoča opravila **najkulantneje.** Sprejema **denarne vloge** na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje sedaj

po 4½ od sto.

Sprejema **naročila na vrednostne papirje,** preskrbuje **nakup in prodajo tujega denarja in inozemskih čekov** ter nakup in prodajo **državnih papirjev,** vseh vrst **obligacij, delnic in srečk.**

Borzna naročila za dunajsko, praško, tržaško in inozemske borze izvršuje najkulantneje.

Vrednostne papirje sprejema v depôt in oskrbo in daje nanje ugodne **predujme.**

Zavaruje vrednostne papirje **proti kurzni izgubi** pri izžrebanju ter izdaja **promese** za vsako žrebanje.

Preskrbuje **vojaške ženitninske kavcije** in opravlja tozadevne manipulacije.

Srečke prodaja na tekoči račun in obroke.

Eskontuje in **vnovčuje** menice in nakaznice na vsa večja mesta ter izvršuje nakazila na vsa tu- in inozemska mesta **najceneje.**

Stavbene kredite dovoljuje pod ugodnimi pogoji.

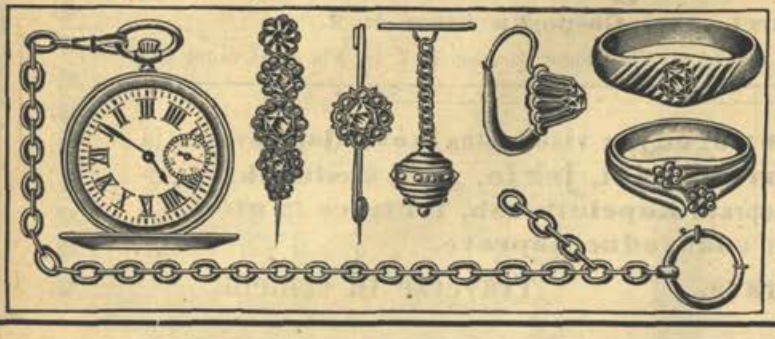
Zapadle kupone vnovčuje brezplačno.

Izseljencem v Ameriki in drugih prekmorskih krajih priporoča svoje solidno posredovanje.

PODRUŽNICA LJUBLJANSKE
KREDITNE BANKE V CELOVCU

daje vsa zadevna pojasnila drage volje **ustmeno in pismeno** z obratno pošto.

Največja dalmatinska zaloga zlatnine

Ant. Radić

Spljet (Spalato).

Ilustrovane cenike pošilja zastonj.

Sreča v nesreči.

Salomon: Nesrečnež! Kako pa, da si si zlomil nogo?

Abraham: Kaj praviš, nesrečnež? Predvčerajšnjim sem se zavaroval zoper nezgode in včeraj sem si zlomil nogo!

Naznanilo in priporočilo.

Podpisani naznanjam, da sem svojo semensko trgovino preselil iz Šelenburgove ulice št. 5 v lastno hišo Bleiweisova cesta št. 1 ali Vrtača in bodem zaradi znižanih stroškov nad 4000 K svojim cenj. odjemalcem toliko nižje cene naredil, da se bode pot vsakemu izplačala. Prodajam kakor poprej zajamčeno blago: mnogovrstna semena, suhe in sveže šopke in vence z ali brez trakov in razne druge predmete.

Ilustrovani cenik je brezplačno za dobiti. — Z odličnim spoštovanjem se priporočam

Alojzij Korzika v Ljubljani.

Korenje otroško zdravilo.

Mnogo otrok umrje za drisko, ki jo imenujemo „otroška kolera“. Zadnji čas se je začela ta bolezen zdraviti na zelo preprost način s korenjem (Mohrrübe). Zdravljenje se vrši tako: Skuha se 1 funt korenja v 1 liter juhe, v kateri se je vkuhalo 1 funt govejega mesa; soli se pridene le eno žličko. Zmes se precedi skoz fino sito in daje dojencem po malem. Po enem do treh dnevih nehata bljuvanje in driska, ponehava vročica in otrok dobi zopet zdravo obličje.

Pri nekaterih otrokih pa ta hrana povzročuje neko napihnjenost; ako se to zapazi, naj se daje te juhe manj, ali pa poneha in napihnjenost bo tudi izginila. Medli otroci za to hrano zelo debelijo. Vnetja v ustih ponehajo in otrok odslej tudi boljše prenaša kravje mleko. Zdravnik Beck v Frankobrodu poroča, da se na ta način izmed desetih za otroško kolero obolelih otrok lahko ozdravi osem. Driska jemlje otrokom preveč vlage, život se mu nekako suši, s to juho se mu pa vrača moč na najbolj pripraven način.

Rak v deteljišču.

Detelja je pozimila, pravimo; ali zakaj? Zakaj je pozimila Bregarju, Dolinarju pa je ostala? Zima jo je vzela. Morebiti, a vzelo je deteljo morebiti kaj drugega. Detelja ima tudi svoje bolezni in tako nevarna bolezen se imenuje „deteljni rak“. Najprej se ta bolezen prikaže na deteljiščih že v jeseni. Na detelji se kažejo rujavi madeži, rušijo se peresa in porušijo se potem tudi stebla. Navadno se v jeseni na to prikazen ne pazi; pod snegom se pozimi bolezen širi in v pomladi vidi gospodar, da je deteljo na posamnih mestih vzela zima. Ako pa opazuješ, vidiš, da ima koren zamrle deteljne rastline na vrhu neke sive, ali plavočrne gumbe, ki jih je povzročila neka glivica. Le-ta se najprej ugnezdi na deteljnih listih, da končno vsi zamró in ostanejo le suha rebra. Glivica se oprijema le mlade deteljne rastline in napada deteljišča le prvo leto, stara deteljišča so raka precej varna. S semenom se menda ta rak ne prenaša, sicer pa se ga najčešče najde na rdeči detelji, lucerne navadno ne napada. Ne vemo še, kako bi bilo mogoče nastopati zoper to bolezen. Priporoča se, na polje, kjer se je opazoval deteljni rak, dalje časa ne sejati detelje, in če se je rak preveč razširil, naj se seje mesto domače detelje lucerno. Ali pa se naj v deteljno seme primesi toliko travnega semena, da polje ne bo prazno, četudi rak uniči deteljo. Kjer si našel raka, več let ni treba v dotično polje iti z deteljo, ker bi rak uničil tudi novo setev.

Trgovina z železjem na debelo in na drobno

Konjedic & Zajec — Gorica

Via Giosuè Carducci, prej Gosposka ulica št. 2.

Pisarna: Via S. Giovanni št. 5. — Skladišča: Via Giosuè Carducci št. 7 in Via S. Giovanni št. 5.

Zaloga železa in **pločevine; orodja;** vsakovrstna **kovanja,** stavbena in pohištvena; **žičniki, žica, zakovice, vijaki, jeklo, peči, štedilniki** in pritikline, **klosetne naprave,** oprave **kopelnih sob, tehtnice** in **uteži, pumpe** in **vodovodne naprave.**

Hišna in kuhinjska oprava. **Traverze in cement.**

Vsakovrstna knjigoveška dela izvršuje ceno in točno

Knjigoveznica „Katol. tiskov. društva" v Ljubljani

Kopitarjeva ulica, v novem poslopju „Katoliške tiskarne", II. nadstropje.

P. n. knjižnicam se daje znatni popust.

„Slavija"

vzajemna zavarovalna banka v Pragi.

Edina slovanska zavarovalnica

ki spada po svojih fondih med prve v Avstro-Ogrski delujoče zavode te vrste.

Zavaruje v **življenskih oddelkih:** na slučaj doživetja in smrti, dote otrokom, dohodke in pokojnine ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem, upokojencem posojila proti pronotaciji na služnino, pokojnino, ženitveno kavcijo i. t. d., in v **požarnem oddelku:** proti škodam po požaru.

Zavarovalne vrednosti . . .	K	**1319,622.103·—**
Izplačane škode	„	**109,356.860·—**
Rezervni fondi	„	**48,812.797·—**

Letna zavarovalnina in postranska doplačila: K **11,128.652·—.**

Generalni zastop vzajemno-zavarovalne banke

„Slavije"

v Ljubljani

v Gosposkih ulicah h. št. 12 (v lastni hiši).

Prva kranjska mizarska zadruga

v Št. Vidu nad Ljubljano

vpisana zadruga z omejenim jamstvom

nasproti žel. postaje Vižmarje v lastni hiši

naznanja slavnemu občinstvu, da si je **preuredila**

mizarsko delavnico

s strojnim obratom na parno silo.

Velika zaloga spalnih, jedilnih in salonskih oprav vseh vrst in slogov od preprostih do najnovejših, po najnižjih cenah, brez konkurence!

Izdeluje vsa pohištvena in stavbna dela, oprave za hotele, sanatorije in druge javne zgradbe.

Zaloga v Št. Vidu nad Ljubljano.

Prodajalna v Ljubljani, Dunajska cesta štev. 28 v hiši Kmetske posojilnice.

Ceniki na razpolago. Proračuni in načrti brezplačno.

Razžaljenje.

Prvi: Nečuveno je! Šef me je imenoval včeraj „največjega osla v mestu“.

Drugi: Tolaži se, saj šteje naše mesto le dvatisoč duš.

Slabi časi.

Ne vem, kako to pride? Slabi so časi in vedno slabše se mi godi, klobuk pa postaja vedno bolj masten!

Zadovoljni smo

ker ne kašljamo, nismo hripavi, ne nahodni; ker nas ne nadlegujejo nočni pôt, težko dihanje, bolečine v prsih, bôdenje, odkar uporabljamo slez razkrajajoči, bolečine preprečujoči in proti vnetju učinkujoči pristen **Zagorski izvleček in proti kašlju** (Syrupus pectoralis). 2 steklenici 5 K franko. Pristen samo pri **E. V. Fellerju v Stubici št. 589** (Hrvatsko). **Obliž za kurja očesa,** hitro, brez bolečin učinkujoč, 1 K. — **Igla proti hudemu glavobolu** (migréni) 80 vin.

Nezadovoljni

ste, ker ste bolni. **Želodec** je čestokrat izvir največ boleznim. Ne smejo se torej zanemarjati želodčne težkoče, motenja v prebavi, krči, zabasanje, napenjanje, mrzlični, živčni napadi, netečnost itd. — Vsakdo hvali **močno švedsko tinkturo** (Tinktura svedica) tudi življenska esenca ali balzam zvana, katera radi vzbujajočega čistečega, bolečine utešujočega in krepčujočega učinka razne bolezni prepreči. 3 zelo velike steklenice veljajo franko 5 K, 12 malih steklenic franko 3 K. Dve dvanajstorici (in ne samo ena) pristnega balzama veljata 5 K in se naročita z različnim naslovom pri **E. V. Fellerju,** dvornem lekarnarju **v Stubici št. 589** (Hrvatsko).

! SVOJI K SVOJIM !

Frank Sakser Co.

Glavni urad (v lastni hiši):

82 Cortlandt St., NEW YORK.

Podružnica:

6104 St. Clair Ave. N. E. Cleveland, Ohio.

Edina slovenska agentura vseh parobrodnih družb.

Prodaja parobrodne listke za vse prekmorske družbe in železnice v Zedinjenih državah.

Pošilja najhitreje in najceneje denar v staro domovino.

Nalaga rojakom denarje v dobre slovenske hranilnice in izplačuje vloge.

Zaupnik raznih slovenskih hranilnic in posojilnic.

Denarne nakaznice izplačuje c. kr. poštni hranilni urad na Dunaju; menice pa „Ljubljanska kreditna banka“ v Ljubljani in „Prva hrvat. štedionica“ v Zagrebu.

Kdor Slovencev ima kako plačilo v Ameriki, naj se obrne na „Ljubljansko kreditno banko“ v Ljubljani, Celovcu, Trstu in v Spljetu.

Konto pri c. kr. pošt.-hran. uradu na Dunaju št. 59.079.

Draga gospodinja!

Ali veste, kako se more vedno enako okusno pripravljati golaž, paprikaš, kotelete s papriko, ribo s papriko, krompir na isti način in vse podobne jedi, poleg tega pa še prav poceni? To je mogoče samo, če rabite

Vértès-ov „golaž-ekstrakt".

Ali se Vam zdi beseda ekstrakt čudna? Tu ne govorimo o kakem tovarniškem izdelku, temveč o stvari, ki so jo sestavili izkušeni kuharji-strokovnjaki. Tisoče priznanj dobivamo dan na dan od oseb, ki so rabile „Vertes-ov Gulyas Ekstrakt". Saj tudi ni čudno. Kajti ta ekstrakt je naravnost idealen, ker pripravite ž njim jedi cenejše, boljše, lepše, tečnejše in v krajšem času kakor na navaden način. Pri tem prihranite mast, čebulo, papriko in vse druge dodatke, rabite torej samo ekstrakt in meso, pa nič drugega. Da je to res, se prepričate z eno poskušnjo. Videli boste, kako lahko in hitro se pripravljajo jedi in koliko časa in stroškov prihranite.

Nikar se ne obotavljajte, naročite si nekaj tablic, kuhajte ž njimi in nad vse boste zadovoljni! Nikdar več ne boste hoteli pogrešati tega sredstva v jedilni zalogi. Cena ene tablice 20 v, ki zadostuje za 1 kilogram jedi. Navod k uporabi je vsakemu kosu priložen.

Poizkusil sem Vaš »golaž-ekstrakt«, kateri je izvrstno dober, ter prosim, da mi pošljete še 20 zavitkov.
Robert Frühl, Steierlak.

Vaš »golaž-ekstrakt« se je v hiši prikupil, diši izvrstno in je velika olajšava vsaki gospodinji. Mnogi, ki so ga pokusili, so se prijavili kot odjemalci in ga bodo v kratkem naročili.
Prosim pošljite mi za enkrat za 10 K golaž-ekstrakta.
Peter Warum, Eichberg.

Če teh stvari v Vašem kraju ne dobite, pošljite naprej (tudi v poštnih znamkah) 50 vin. in pošljemo Vam dva golaževa ekstrakta poštnine prosto: Tovarna živil Vertes & dr., Lugos, štev. 559.

Pošiljatev od 30 komadov (kosov) se računa namesto 6 samo 5 K in poštnine prosto.

Trakulja

se odstrani brez težave, hitro in sigurno po lekarnarja Vértesa **CuO-kroglicah.** Že v neštetih slučajih preizkušene imajo vsem drugim sredstvom zoper trakuljo nasproti še to prednost, da se bolnik niti najmanje ne muči in ne slabi, niti se mu ne kvari želodec, kakor to delajo skoro vsa druga sredstva zoper trakuljo, marveč krepi prebavo in tudi potem ne škoduje, če trakulje sploh ni. Trakulja se **z glavo vred** v zgnitem stanju izloči, torej ni mogoče, da bi podraščala.

Po čem spoznamo, da imamo trakuljo? Po tem, da povzroča marsikatere težave: koliko gneče v želodcu, čustvo tesnobe v telesu, kakor bi se klobček do vratu vzpenjal, vijanje in sesanje v trebuhu, omotica, breztečnost in potem zopet volčja lakota, medlost in neveselje do dela, močna ločitev slin, kislo hlipanje itd. Kot vnanje znake je omenjati: modre kolobarje okrog oči, čudna belina roženice, bled obraz, obložen jezik, shujšanje, zabuhel život. Pri naročilih se prosi povedati, koliko je dotičnik star. 1 pušica CuO-kroglic se naroča proti poprejšnji vposlatvi K 7·65 franko pri

L. Vértesu, lekarna pri „Orlu", Lugos št. 559, Banat.

Jetični

na prsih bolni
na pljučih bolni
nadušljivi
bledični
skrofulozni
malokrvni.

Nazadnje je izumljeno sredstvo, ki olajša omenjenim bolnikom njih muke in ozdravlja njih bolezen, to je lekarnarja **Vértesa**

apnasto železnati sirup.

Isti se je le pri stotisočih bolnikih **sijajno izkazal** in ga torej najznamenitejši profesorji in zdravniki priporočajo in uporabljajo kot **najučinkovitejše** sredstvo pri omenjenih boleznih kakor tudi pri: **oslovskem kašlju, krivicah** (angleška bolezen), **shujšanosti, ženskih boleznih,** kakor tudi **oslabelosti** in **onemoglosti** vsake vrste. Zaradi svojega prijetnega okusa in duha dobro prija najrazvajenejšemu goltu, celo otrôk. 1 steklenica **2 K 50 v,** po pošti franko doposlana **3 K 50 v,** 4 steklenice, za eno zdravljenje navadno potrebno, franko **10 K.** Naroča se pri

L. Vértesu, lekarna pri „Orlu", Lugos št. 559, Banat.

Krasne brke in močne ponosne zalisce se naglo in sigurno dobi z **dr. Heuffela** pomado za brado. Za kožo je povsem neškodljiva ter dobe še celo mladi ljudje po njeni uporabi popolno krasno brado in mustače. Pol škatlje K 2·50, cela škatlja 4 K. Proti vposlatvi K 4·65 cela doza franko. Dobi se pri **L. Vértesu, lekarna pri „Orlu", Lugos št. 559, Banat.**

Lovski pes.

Lovec: Takega lovskega psa, kakršen je bil moj, ves svet nima! Ko je bil 12 let star, mi je poginil, iz hvaležnosti sem ga dal odreti, kožo sem dal v delo in napraviti pustil iz nje telovnik. Poglejte ga, to je moj „Pozor“, in pomislite, še zdaj, ko grem na lov in pridem 50 korakov do zajca, se ježi dlaka mojega „Pozora“, tak je bil moj lovski pes!“

Previdnost.

Pisač Kobilica pohaja vedno le gostilne v najtesnejši mestni ulici. In samo zato, da prileti k „Jelenu“, ko ga vržejo pri „Medvedu“ ven.

Mati!

Ali hočete videti Vašega dojenčka zdravega, čvrstega in s sladkim, očarajočim nasmehom njegovih usten? Tedaj ga redite že sedaj z najboljšo moko za otroke „Nestlé“, katero se rabi že skoraj pol stoletja po celem svetu od najsiromašnejše koče (bajte) do kraljeve palače, ter se jo povsod hvali in pripozna kot dobro.

Najvažnejši svèti mladim in starim

za katere nam bodo naši ljubeznivi čitatelji hvaležni.

Ponatis prepovedan.

Upanje je prevarstvo, ali človek se mu vendar vda.

Hude bolečine povzročajo protin, revma, trganje po udih, bodenje, trganje v ledjih, izpahnjenje, influenca, otrpelost in raznovrstne bolečine v glavi, hrbtu in križu. Z vseh strani hvalijo proti naštetim zlom tako sloviti Fellerjev lepodišeči rastlinski izvlečni fluid z znamko „Elsa-Fluid“, kateri se pristen naroča edino le pri E. V. Fellerju v Štubici št. 589 na Hrvaškem. 12 malih ali 6 dvojnih steklenic velja 5 K franko, 24 malih ali 12 dvojnih steklenic 8 K 60 vin.

Zgodnji počitek in zgodnje vstajanje podaljša življenje; veselo srce, zdrava kri človeka zadovoljnega st'ri.

Mnogokrat vprašujejo po dobrem sredstvu proti kašlju, hripavosti, náhodu, zaslizenju, bolečinam v vratu in v prsih. Splošno hvalijo za vnanjo in notranjo uporabo po navodilu, pridejanem sleherni steklenici, Fellerjev pristni fluid z znamko „Elsa-Fluid“ (12 malih ali 6 dvojnih steklenic franko 5 kron, 36 malih ali 18 dvojnih steklenic 12 kron 40 vin. franko); dalje pristni Zagorski prsni izvleček proti kašlju, 2 steklenici 5 kron franko, ter prsni čaj, porcija 1 krono. Pristna se dobé ta sredstva pri E. V. Fellerju v Štubici št. 589 na Hrvaškem.

Kdor si v mladosti rad življenje olajša, ga navadno starost tare.

Bolan želodec je ogrenil že več ljudem življenje.

Proti želodčnim težkočam, netéčnosti, pomanjkanju krvi, tiščanju v želodcu, krčem, slabostim, prebavnim nerednostim, napenjanju, kiselnatem phanju, gabenju, bljuvanju, zgagi, zapečenju in zabasanju priporočajo vsi ljudje slovite Fellerjeve odvajalne rabarbara kroglice z znamko „Elsa kroglice“; 6 škatlic velja 4 krone, 12 škatlic 7 kron 60 vin. franko, in ojačene švedske kapljice, 3 velike steklenice 5 kron franko. Pristne se dobé edino pri E. V. Fellerju v Štubici št. 589 na Hrvaškem.

Ne le dež in solnca žar, tud' veselje in bridkost sta božji dar.

Kako se pa pačite? Vas li boli Vaše kurje oko?
Že lansko leto smo opozarjali, da Fellerjev obliž za kurja očesa naglo, gotovo in brez bolečin odstranja celo zastarela kurja očesa. Stane le 1 K in zadošča za celo rodbino. — Pristen se dobi pri E. V. Fellerju v Štubici št. 589, Hrvaško.

Nikar ne misli, da je zadosti, če ne delaš nobene krivice, moraš tudi storiti, kar je prav.

Zanimivo je bilo pismo, katero je napisal Josip Dreksler iz Kanyanke, koje smo čitali o Božiču in ki se glasi: Bil sem dolgo bolan, ko sem slučajno čital o Fellerjevem fluidu z znamko „Elsa-Fluid“. Tudi to sredstvo hočem poskusiti, sem si mislil, in ni mi bilo žal, ker sem kmalu okreval vzlic opasni oslabelosti, utrujenosti, omotičnim in raznovrstnim mrzličnim napadom. Težko sopenje, nepravilno tolčenje srca, razdražljivost, vse je popolnoma odstranjeno; tudi ne kašljam več. Moji prijatelji in znanci vprašujejo me začudeni, odkod tolika pomoč? na kar vsakomur odgovorim, da sem popolnoma okreval edino le vsled uporabe Fellerjevega fluida z znamko „Elsa-Fluid“, katero se pristno dobi samo pri E. V. Fellerju v Štubici št. 589 na Hrvaškem. — Sosed Kajetan Huber zopet hvali uporabo razkužujočega, čistečega, ohlajujočega in zdravečega Fellerjevega fluida z znamko „Elsa-Fluid“ pri ranah, otiskih, oteklosti, izpuščajih in žlezah, češ, da čudovito hitro vročino izvleče in bolečine odpravi. — France Mayer, strojestrežnik v Mihalkoviču v avstr. Šleziji, trpel je mnogo let vsled oslabelosti oči, živčnih, mišičnih in bolečin v kitah; njegov sin Josip pa je tožil neprenehoma radi zobnih bolečin. Tudi ta dva sta naročila za 16 kron franko 48 malih steklenic Fellerjevega fluida z znamko „Elsa-Fluid“, kateri ju je kmalu oprostil naštetih težav, vsled česar je vsakomur priporočati uporaba Fellerjevega fluida z znamko „Elsa-Fluid“ kar najtopleje; varovati se je pa ponarejanj s tem, da se naročila naslavljajo natančno in razločno na E. V. Fellerja v Štubici št. 589 na Hrvaškem.

Úči se na lastnih nogah stati; z lastnimi očmi úči se opazovati; misli lastne gôji v bistri glavi; lastno mnenje izrazi o priliki pravi.

Proti želvam (škrofeljnom), pomanjkanju krvi in izpuščajem uporabljajte pristno Fellerjevo trskovo (dorševo) ribje olje; 2 steklenici veljata 5 kron franko. Istočasna uporaba življenske esence, katere 12 steklenic velja 3 krone, 24 steklenic pa 5 kron, je zelo umestna, ker posebno ugodno učinkuje.

Izbira zanesljivo dobrega domačega sredstva je vedno težavnejša, ker se priporočajo v oglasih z najraznovrstnejših strani vsi mogoči preparati. Kdor je poizkusil le enkrat Fellerjev „Elsa-Fluid“ in „Elsa-kroglice“, mu ni bilo tega poizkusa nikdar žal. Da se morejo posluževati teh preparatov najširši sloji občinstva, je prirejevatelj hvalevredno ukrenil, da ne plača poštne pristojbine oni, kdor naroča neposredno pri E. V. Fellerju v Štubici št. 589 na Hrvaškem.

Upamo, da bodo dobrohotni nasvèti, katere smo v prid in korist ljubeznivim čitateljem navedli, in katere bomo bodoče leto obširneje nadaljevali, našli zasluženo upoštevanje in uvaževanje.

Sedaj pa vošči

najboljše zdravje in srečno novo leto

1911

zvesti svetovalec.

Milan Hočevar, Celje

Glavni trg, tik farne cerkve.

Priporoča svojo trgovino špecerijskega blaga, kakor tudi ob času izvrstne kakovosti ruskega in kitajskega čaja, ruma, pristne slivovke, brinjevca in konjaka. Zanesljiva kaljiva semena za polje in vrtove. Kupujem vsakovrst. deželne pridelke.

Nedolžni.

Baraba 1.: Prijatelj, zakaj pa si bil že zopet pod ključem?

Baraba 2.: Zakaj? Zlato uro dvornega svetnika sem našel.

Baraba 1.: A to še vendar ni tolika hudobija!

Baraba 2.: Veš, našel sem jo predno jo je gospod svetnik izgubil.

Slovanska knjigarna in trgovina papirja

Josip Gorenjec

= TRST =

ulica Caserma št. 16.

Telefon 21—15.

Preskrbuje vse knjige. — Velika zaloga šolskih in pisarniških potrebščin, molitvenikov, podobic itd. na debelo in na drobno. Naročila sprejema tudi po pošti.

Najstarejša domača tvrdka, ustan. 1889. **L. Černe,** zlatar, trgovec z urami in zapriseženi sodnijski cenilec. — **Ljubljana, Wolfove ulice 3,** Zaloga juvelov, zlatnine, srebrnine in raznih ur. Lastna delavnica za popravila in nova dela. Najnižje cene.

Največja slovenska manufakturna trgovina **Križmančič in Breščak, Trst,** ulica Nuova št. 37. V zalogi se nahaja velikanska izbira modnega blaga za spomlad in leto, moške in ženske obleke, velikanska izbira razne drobnarije po konkurenčnih cenah.

Tvornica za stole **Fran Švigelj na Bregu,** pošta Borovnica, Kranjsko, izdeluje lepe in trpežne stole od preprostega do najfinejšega izdelka iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah. — Za obilna naročila priporoča se Fran Švigelj.

Za kratek čas.

Mati je zmerjala sina, ki je bil hud pijanec: „Tak si kot kako živinče! Sram te bodi!“ Oče, ki je bil zraven, pa reče: „Glej, zakaj mu delaš krivico?“ „Kaj,“ se mati razjezi, „temu malopridnežu da delam krivico?“ „Ne, ne, žena,“ pravi mož, „ne njemu, ampak živinčetu! Zakaj, ali si že kdaj videla, da bi bil vol pijan?!“ *P.*

Strahovi.

V neki družbi so govorili mnogo o prikaznih in strahovih. Grajski gozdar je vmes za trdno pripovedoval, da je v mesečni noči že večkrat videl svojega prejšnjega gospodarja, kako je šel prav tik njega, a brez glave. Sosed, ki je vse to slišal, pa ne verjel, pristavi: „To ni mogoče! Nemara ste videli le svojo senco?“ *P.*

Gotovo učinkujoč in prijeten je

Germanov želodčni cvet

(Magenessenz).

Pri zavživanju istega se ne opazi, da je lek, ampak se smatra, kakor da bi se pilo pristno pijačo iz zelišč, po kateri se pojavijo v truplu prijetni počutki. Kdor hoče rabiti močno učinkujoče in prileżno sredstvo proti bolečinam v želodcu, breztečnosti, gorečici, tiščanju, krču, zaporu in sicer proti vsem zlom, ki prihajajo iz želodca, naj naroči **Germanov želodčni cvet** z znamko „Želodčni cvet“. Dve steklenici za 2 K 80 vin. (40 vin. za zavoj) pri izdelovatelju **K. GERMAN, lekarnar v Belovaru št. 155** (Hrvaško). Manj kakor dve steklenici se ne razpošilja.

Edino pristen iz lekarne „Pri angelu varihu" A. Thierry v Pregradi pri Rogatcu.

Lekarnar A. Thierry-jev balzam

postavno zavarovan

je pristen samo, ako je steklenica opremljena z zeleno redovnico kot varstv. znamko.

Vsako ponarejanje in razprodaja drugih balzamov z znamko, katera lahko moti, se bo postavnim potom zasledovalo in kaznovalo. Ta balzam služi zunaj in znotraj. On je: 1. **Nedosegljivo zdravilno sredstvo proti vsem pljučnim in prsnim boleznim, olajša katar in ustávi izpljuvanje, odvrne bolestni kašelj in enake zastarele bolezni.** 2. Posebno dobro uspeva pri vnetju vrata, hripavosti itd. 3. Odstrani mrzlico. 4. Ozdravi vse bolezni jeter, želodca in črev, posebno želodčni krč, koliko in trganje v truplu. 5. Odstrani bolečine in ozdravi zlato žilo. 6. Čisti ledvice, odvzame hopohondrijo in melanholijo, ojači tek in prebavo, razredčuje slez in čisti kri. 7. Je posebno dobro sredstvo proti zobobolu, votlim zobem, gnilobi v ustih, odstrani riganje in neprijeten duh iz ust in želodca. 8. Odpravi črve, trakuljo in utešuje padavico. 9. Od zunaj dobro služi proti ranam, progam, šenu, krastam, **opeklinam, zmrzlim udom,** odvzame glavobol, šumenje, trganje, ušesno bol itd. Več pove navodilo. 10. Je sredstvo, ki se rabi zunaj in znotraj in brezdvomno pomaga, ni drago in ne škoduje nikdar, zaraditega naj bi se rabilo v vsaki družini, posebno ob času influence, kolere in drugih nalezljivih boleznih. — Paziti je treba na postavno zavarovano zeleno znamko z nuno. 12 malih ali 6 podvojnih steklenic ali pa ena velika posebna steklenica stane K 5·—. Manj kot 12 malih ali 6 podvojnih steklenic se ne razpošilja. Pošilja se samo proti predplačilu ali povzetju.

Lekarna Adolf Thierry „Pri angelu varihu" v Pregradi pri Rogatcu.

Lekarna „Pri angelu varihu"

A. THIERRY-ja v Pregradi.

Moč in uspeh pristnega centifolijskega mazila.

S tem mazilom se je ozdravilo 14 let obstoječo bramorko (Beinfrass), katero se je smatralo kot neozdravljivo, v novejšem času celo 22 let trajajočo, raku podobno bol.

Zabrani in odpravi zastrupljenje krvi in so po rabi tega mazila boleče operacije in amputacije nepotrebne. — **Pristno centifolijsko mazilo,** ki posebno močno vleče, je sredstvo, ki je trpečemu ljudstvu že pri najzastarelejših poškodbah z najboljšim uspehom pomagalo in obstoji iz soka rdeče rože „rosa centifolia", katere zdravilna moč je obče znana. **Pristno centifolijsko mazilo se rabi: proti bolezni prs porodnic, šenu, vsakovrstnim zastarelim poškodbam, odprtim, obribanim in oteklim nogam, vsakovrstnim ranam, bramorki, opeklinam in ozeblinam, prsnemu črvu, oteklini nohtov, mehurjem, oteklini vratú, žuljem in otiskom vsake vrste, raku,** preležanju bolnikov, zaušesnim in drugim ranam otrok itd.

Naroči se **v lekarni „Pri angelu varihu" Adolfa Thierry-ja v Pregradi pri Rogatcu, Avstrija.** Razpošilja se najmanj po dva lončka po 3 K 60 v proti predplačilu ali poštnem povzetju.

Hematin - kroglice

so najzanesljivejše sredstvo proti bledici in malokrvnosti in tem sledečim boleznim. Učinkujejo redilno in pospešujejo rast krvi. Kakor hitro se opazi pri kom znamenje slabe krvi in bledice, kateri sledi utrujenost, slabost živcev, srčno utripanje, težko dihanje, motenje prebave, želodčni krč, omotica, neznosni glavobol itd., naj se takoj naročijo **Hematin-kroglice,** katere so zanesljivo sredstvo proti bledici in malokrvnosti.

Hematin-kroglice se napravijo sveže na vsako naročilo v **lekarni Adolfa Thierry „Pri angelu varihu" v Pregradi pri Rogatcu.** Škatla stane 4 krone. Vsaka škatla mora imeti lastnoročen podpis izdelovatelja.

Pristno angleško mazilo za varstvo kože

brez vseh škodljivih in prepovedanih snovi, učinkuje ugodno in gotovo proti vsaki bolezni kože. Odstranja mozole, pege na licu, bradavice, kraste in druge izrastke na licu in rokah gladko in nežno in podeli obrazu pri neprestani uporabi mladostno nežnost. Vsak večer prej ko se gre spat, naj se namaže obraz ali tisti del trupla, kateri se hoče, da se pomladi ali da nežen postane, na roke naj se natakne rokavice in tako naj se pusti črez noč sredstvo učinkovati. Zjutraj naj se z mrzlo vodo in nevtralnim milom (najbolje je moje boraksovo milo) zmije. Vsak lonček mora imeti na pokrovu ponatisnjeno: **Lekarna „Pri angelu varihu" A. Thierry, Pregrada pri Rogatcu.** 1 lonček pristnega angleškega mazila za varstvo kože in boraksovo milo velja 4 krone.

Zagorjanski prsni sirup

je lahko užitno sredstvo za odraščene in otroke vsake starosti. Učinkuje utešljivo proti kašlju, davici, prsnem in pljučnem kataru, zasliženju, bolestnem pljuvanju, bolečinam v prsih itd. — 1 steklenica stane 3 K 30 vin. in mora imeti kovinski zaklep z imenom Thierry. Naroči se pri **A. Thierry-ju, lekarnarju „Pri angelu varihu" v Pregradi pri Rogatcu.**

Lekarnarja Thierry-ja balzam, centifolijsko mazilo itd. so povsod kot najboljša hišna sredstva tako znana, da je vsako nadaljno priporočilo istih brezpotrebno.

Vsi preparati se dobijo pristno pri A. Thierry-ju, lekarnarju „Pri angelu varihu" v Pregradi pri Rogatcu.

Pristne angleške kaskara-sagrada kri čistilne kroglice.

Zavitek s 6 škatlami stane 4 krone. Manj kot en zavitek se ne razpošilja. — Priporočajo se za pospeševanje krvotoka brez škodljivih nasledkov.

Naslov: **ADOLF THIERRY, lekarna „Pri angelu varihu“ v Pregradi pri Rogatcu.**

Digestiv pristni angleški prašek za jed in prebavo lekarnarja Adolf Thierry-ja v Pregradi pri Rogatcu

je neprekosljivo domače sredstvo, učinkuje in pospešuje prebavo in tek, krepča želodec, čisti kri in zabrani napredovanje bolezni prebavil. Priporoča se posebno po užitku preobilne, mastne hrane in pijače. Čisti kri in zabranjuje početek in napredovanje bolezni prebavil. Četrt ure po zaužitku hrane se vzame eno ali dve majhni žlici tega praška na vodi ali vinu in se izpije na vrh pol kozarca vode ali vina. — Škatla stane 3 krone. — Naslov:

A. Thierry, lekarnar „Pri angelu varihu“ v Pregradi pri Rogatcu.

Mesec in krojač.

Bilo je pozno v jeseni. Mesec je tiho plaval nad zemljo in že ga je začelo stresati po malem, kadar je od severa potegnila mrzla sapa. Treba je bilo misliti na gorkejšo obleko. Pokliče torej krojača k sebi in si da pomeriti gorek zimski plašč. Ko ga krojač črez teden dni prinese, je bil mesec tako ohlapen, da bi bil lahko dva taka vtaknil vanj. Zato ga je vzel s seboj, češ, da moram popraviti. Ne vem, kako sem se mogel tako zmotiti pri meri!

Ker štirinajst dni mesca ni bilo nikjer videti — bržkone je bil kam odpotoval — je krojač počakal, nato šel tja in glej spaka, zdaj je bil plašč zopet na vseh koncih preozek! Če se je mesec še tako tankega delal, zapeti ga ni mogel na noben način. Krojač dokupi blaga — treba ga je bilo silno dosti — a ko pride nazaj, je bil mesec toliko shujšal, da plašč zopet ni bil prav. Ker bi bil mesec zaradi vedno bolj hladnega vremena že rad oblekel zimski plašč, je bil silno nevoljen; misleč, da krojač ne zna dobro delati obleke, osorno zareži nad njim: „Veste kaj, sram vas je lahko, še navadnega plašča ne morete napraviti, kot se spodobi.“

„Ne zamerite, gospod Mesec,“ odvrne krojač pohlevno, „veste, vam je strašno hudo delati, ki dva dni niste enako debeli! Enkrat ste okrogli, da bi vas lahko po bregu zatočil, v dobrem tednu pa shujšate, da vas ni moči spoznati!“ *P.*

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

Via S. Francesco d' Assisi št. 2, I. nadstr.

Telefon štev. 16-04. — Poštno hranil. račun 74.679.

Sprejema hranilne vloge od vsakogar, tudi če ni član, in jih obrestuje po **4 1/2 %** Posojuje lične hranilne pušice, ki so zelo primerne za navajati mladino k varčevanju.

Sprejema hranilne knjižice tujih zavodov, in jih realizuje, ne da bi se obrestovanje pretrgalo, daje posojila na razne obroke in proti mesečnim odplačilom po **2 K od vsakih 100 K**, tako, da se posojilo odplača v petih letih. — **Deleži so po 20 K in po 2 K.**

Nadaljna pojasnila se dajejo v uradu med uradnimi urami, ki so: ob delavnikih od 9. do 12. ure dop. in od 3. do 5. ure pop.

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

registrovana zadruga z neomejenim jamstvom.

Alojzij Vodnik stavbeni in umetni kamnoseški mojster v Ljubljani pri južnem kolodvoru.

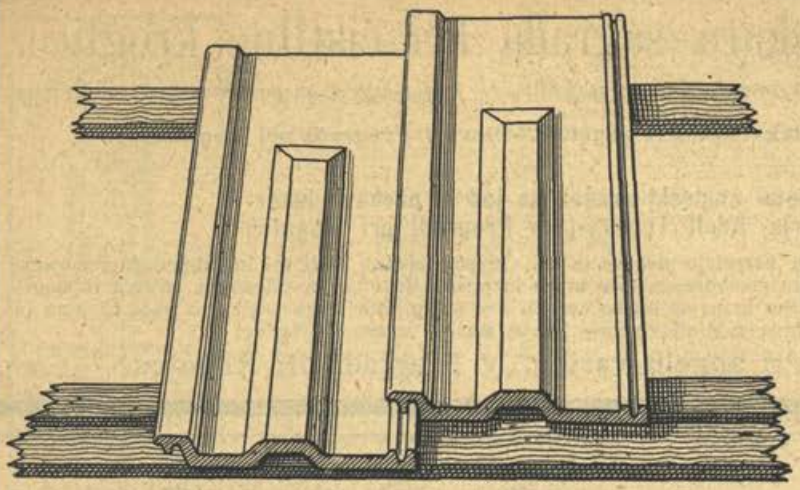
ima vedno krog **300 spomenikov v poljubni izberi na zalogi.** **Vsakovrstne plošče za pohištvo.**

Spričevala in pohvale o izdelanih *marmornatih oltarjih, prižnic, obhajilnih mizah* so na razpolago.

Lastni kamenolomi in apnenica; vsakih 14 dni žgano apno.

Brušenje granita in sijenita z bencinovim motorjem.

Poštena postrežba. Ustanovljeno 1860. — Razpošilja se delo na vse strani. — **Obrisi** na razpolago.

F. P. Vidic & Komp.
LJUBLJANA

tovarna zarezanih strešnikov,
velika zaloga peči in stavbenega materijala
ponudi vsako poljubno množino

patent. dvojno zarezani
strešnik-zakrivač

s poševno obrezo in priveznim nastavkom „sistem Marzola“

Brez odprtin navzgor! Streha popolnoma varna pred nevihtami!

Najpreprostejše, najcenejše in najtrpežnejše **kritje streh sedanjosti!**

Na željo pošljemo takoj vzorce in popis. Spretni zastopniki se iščejo.

Račun poštne hranilnice štev. 49.086. — Tekoči račun v Avstro-Ogrski banki v Ljubljani.
Telefon štev. 135.

GLAVNA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v LJUBLJANI, Kongresni trg št. 15, nasproti nunske cerkve, poleg „Zvezde“

sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po **4 3/4 %** t. j. K 4·75 za vsacih 100 K, in sicer se prične obrestovanje takoj z dnevom vložitve in preneha šele na dan vzdiga, brez odbitka. Rentni davek plačuje posojilnica iz svojega. Posojilnica je zadruga **z neomejeno zavezo,** vsled katere jamči približno **600 članov s celim svojim premoženjem** za njeno upravno premoženje. Podvržena je obligatoričnemu nadzorstvu »Zadružne zveze« v Celju.

Glavnica v upravi zadruge je znašala sklepom l. 1909 .	K 4,117.371·66
med to hranilne vloge	» 3,714.789·67
in rezervna zaklada	» 157.401·69

Hranilne knjižice sprejema kot gotovino, ne da bi se obrestovanje pretrgalo. Na razpolago so poštno-hranilnične položnice. Posojuje na menice s poroštvom ali proti zastavi.

Ravnateljstvo.

FR. ČUDEN, urar, Ljubljana.

Poročni prstani
14-karat. in novo zlato.

Št. 1152. **14-karat. zlato** od K 8·— do K 10·—; **novo zlato** od K 2·80 do K 4·—.

Št. 1153. **14-kar. zlato** od K 12·— do K 16, močn. od K 18·— do K 22·—; **novo zlato** od K 5·— do K 7·—, po teži.

Št. 1023. **Srebrna cil.-rem.** s 3 pokrovi, fino in trpežno kolesje na 6 kamnov, K 14·—.

Št. 577. **Srebrna cilind.-rem.**, srebrni pokrov fino kolesje na 6 kamnov, K 11·50.

Št. 31. **Srebrna cil.-rem.**, sreb. pokr., na 6 kamn., K 10·—.

Št. 76. **14-kar. zlato** K 10·—; **novo zlato** K 5·20. Velikost 13, 14, 15, 16.

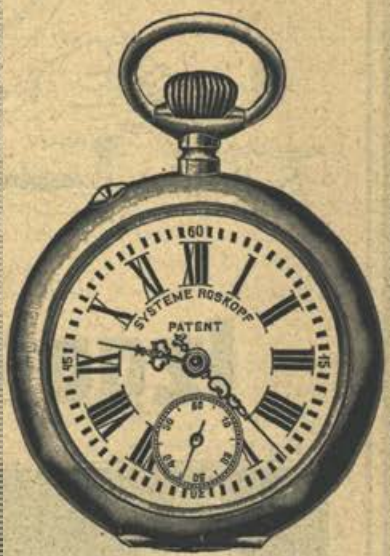

Št. 729. **14-kar. zlato** 13 K, **novo zlato** 6 K. Mera 14, 15, 16, 17.

Št. 808. **Zlato na srebro** K 2·40; **14-karat. zlato** K 8·—.

Št. 797. **Uhani**, črno emajlirani, močni, jako priljubljeni, **zlato na sreb.** K 1·80; **14-kar. zlato** K 6·—.

Št. 5. **Nikelnasta anker-rem.**, sistem Roskopf, K 5·—.

Pozor! Kdor želi imeti dobro uro, naj zahteva z znamko „UNION", ker te ure so najbolj trpežne in natančne, dobe se pri

FR. ČUDNU,
urar in trgovec, Ljubljana.

Delničar in zastopnik švicarskih tovarn „Union" v Bielu in v Genovi.

Uhani, prstani, briljanti, **Uhani, prstani, briljanti.**

Št. 1012. **Srebrna cilinder-rem.** s trpežnim kolesjem na 6 kamnov, K 13·80.

Št. 511. **Nikelnasta cilinder-remont.**, kolesje na 6 kamnov, sliki enaka, K 8·—.

Št. 561. **Srebrna cilinder-remont.** z moč. pokr. in trpežnim kolesjem na 6 kamnov, K 11·50.

Budilke	K **3**·—
srednje	„ **4**·—
najfinejše	„ **5**·—

Svetovnoznana prva največja in najzanesljivejša, že nad 25 let obstoječa eksportna tvrdka ur, zlatnine, srebrnine in kina srebra.

VELIKI CENIK ZASTONJ IN PO POŠTI FRANKO.

Najboljši češki nakupni vir!

Ceno posteljno perje in puh!

1 kg sivega, dobrega izpukanega perja 2 K, boljšega 2 K 40 v, prima **polbelega** 2 K 80 v, **belega** 4 K, belega puhastega 5 K 10 v; **1 kg** najfinejšega, **snežnobelega,** izpukanega perja za gospodo 6 K 40 v in 8 K. **1 kg** belega, nepuljenega oskubljenega perja 4 K 80 v, 5 K 20 v, cesarski pulj 5 K 80 h; **1 kg** sivega **puha** 6 K, 7 K, snežnobelega 10 K, najfinejšega **prsnega puha** 12 K.

Ako se kupi 5 kg, poštnine prosto.

Izgotovljene postelje

iz gostonitega, rdečega, višnjevega, belega ali rumenega nankinga: **1 tuhnja,** 180 cm dolga, 120 cm široka, **z dvemi blazinami,** vsaka 80 cm dolga, 60 cm široka, napolnjene z novim, sivim, zelo trpežnim puhastim **perjem** 16 K, **napol puh** 20 K, **puh** 24 K. **Posamezne tuhnje** 10 K, 12 K, 14 K, 16 K. **Blazina** 3 K, 3 K 50 v, 4 K. **Dvojnata tuhnja** 200 cm dolga, 140 cm široka 13 K, 14 K 70, 17 K 80, 21 K. **Dvojnata blazina** 90 cm dolga, 70 cm široka 4 K 50 v, 5 K 20 v, 5 K 70 v. **Spodnje tuhnje** iz lepo pisanega platna za postelje 180 cm dolge, 116 cm široke 12 K 80 vin., 14 K 80 vin.

Posteljne prevlake, zarobljene, brez šiva, popolnoma za rabo pripravne, iz čistobarvane rdeče ali modropisane kaneve ali belega damasta, za navadno veliko pernico 5 K, za blazino 1 K 25 v.
Prevlake za dvojnate pernice 6 K 20 v, za blazine 1 K 70 v.
Rjuhe, zarobljene, brez šiva, močne, 200 × 140 cm velike 2 K, 2 K 40 v, 3 K.
Slamnice, izgotovljene, iz pisane jute, 192 × 115 cm velike, 2 K 25 v, 2 K 70 v.
Odeje iz flanela, trpežne, 200 × 140 cm velike, 2 K 90 v, 3 K 50 v.
Postelje za otroke, prešivane odeje, žimnice po najnižjih cenah.

Pošijam po poštnem povzetju od **12 K** dalje poštnine prosto. Zavoj brezplačno. Zamena dovoljena. Kar ne ugaja, se denar vrne. Bogato ilustrov. cenik na zahtevo brezplačno.

S. BENISCH v Deschenitz 665, Šumava, Čechy.

Pri oknu ven je vržen denar, katerega se za posteljno perje in postelje potroši, ako se kupec na pravo trgovino ne obrne. Ravno pri nakupovanju posteljnega perja se mora zelo paziti in tisto samo pri zanesljivih tvrdkah prve vrste naročiti. Kot takšna tvrdka se priporoča **S. Benisch v Deschenitz štev. 665, Šumava, Čechy.**

Izdelovalnica harmonik

‚Austria'

na električni obrat

Slovenji Gradec,

Štajersko.

Z očali.

Gozdar: Gospod sodnik, vi morate z očali streljati, sicer ne bo nič!

Sodnik: Ali mislite, da bom z očali bolj zadel kakor s puško?

Zakaj ima osel dolga ušesa?

Ko je Bog ustvaril živali, jih je poklical k sebi in dal vsaki posebno ime: „Tebi se bo reklo ‚konj', ti se imenuj ‚ovca', ti ‚lev', ti ‚volk'," in tako naprej, dokler ni vsaka žival imela svojega imena. Nato jih pošlje strani, drugi dan pa jim ukaže, naj pridejo zopet k njemu, da bo videl, če so si zapomnile svoje ime.

Med najbolj prikupljivimi živalmi, kar jih je Bog ustvaril, je bil ravno osel. Imel je lepo glavico z malimi ušesci in bistrimi očmi, dobil je bil pa tudi zelo lepo ime, tako, da mu je bil Bog oče še posebej naročil, naj ga nikar ne pozabi. A kdo ve, kaj mu je hodilo po glavi, da se ni zmenil za to, in ko so se drugi dan spet zbrale vse živali, je bil on edini, ki ni več vedel svojega imena. Napenjal je svoje možgani in nalašč se držal bolj zadaj, da bi druge živali prej prišle na vrsto in bi mu med tem morda padlo njegovo ime v pozabljivo butico. Vse zastonj! Ko ga vpraša Bog oče: „No, in kako je tebi ime?" je revež stal in zijal ves preplašen. Bog oče ga nevoljen potegne k sebi in ga prav pošteno prime in strese za ušesa: „Kakšen osel pa si, da si niti svojega imena ne zapomniš?!"

Vse živali so se zakrohotale in rogale oslu: „Osel si ti, osel!"

In od tega časa mu je ostalo to ime, z imenom pa tudi njegova dolga ušesa. *P.*

Čitatelji „Koledarja" so zadosti pametni

da ne verujejo neresničnim opominom, grožnjam in besedam, ampak vedo že iz skušnje, kaj je dobro in pristno. Torej se ni čuditi, da so se ljudstvu zelo prikupila hišna sredstva dvornega lekarnarja E. V. Fellerja v Stubici št. 589 (Hrvatsko). Zaradi tega se pa tudi dobijo ta hišna sredstva, katera odvračajo različne bolezni, skoraj v vsaki hiši in po celem svetu. Čez mero naročila pa omogočijo, da se ta pristna sredstva tako po ceni dobijo, da stane na pr. pristni **„BALZAM"** 12 sklenic 2 K ne pa 5 K. Za 5 K se dobi 24 sklenic franko, ako se pravilno naslovi: Dvorna lekarna **E. V. Feller v Stubici** št. 589 (Hrvatsko).

ČLOVEK

mora tudi telesno vnanjost negovati. Kako odsečni so ljudje, katerih obraz je poln peg, marog in nesnag. Svetujem takim uporabo Fellerjeve pomade za obraz z znamko »Elza«. 1 lonček 2 K, 2 lončka 5 K franko, nadalje boraksovega mila, 1 kos 80 vin., Fellerjevega lilijinega mila, 1 kos 1 K, nakar bo obraz tako nežen in svež, koža prožna, mehka kot baržun in brez gub. Lasišče se okrepi in rast lâs pospeši, oplešelost se zabrani z uporabo Fellerjeve rast lâs pospešujoče pomade z znamko »Elsa«, katera odstranja luskine, omehča trde, suhe lase, dá lasem lesk in prvotno bôjo. Preprečuje obenem tudi izpadanje lâs. Lonček štev. 1 velja 1 K 60 vin., štev. 2 (močnejša) 3 K in se dobiva pri E. V. Fellerju v Stubici štev. 589 na Hrvaškem.

TELEFON ŠTEV. 179. . .. .

POŠTNA HRANILNICA ŠTEV. 7679.

TISKARNA DRUŽBE SV. MOHORJA

CELOVEC - - VETRINJSKO OBMESTJE ŠTEV. 26 - - CELOVEC

KATERA JE Z NAJNOVEJŠIMI STROJI Z ELEKTRIČNIM NAGONOM IN MODERNIMI PISMENKAMI OSKRBLJENA, PREVZEMA RAZNA NAROČILA TISKARSKE OBRTI

KAKOR:

URADNE IN PISMENE ZAVITKE, VSAKOVRSTNE FORMULARJE, POOBLASTILA, DOLŽNA PISMA, ZADRUŽNE IN HRANILNIČNE KNJIŽICE, RAČUNSKE ZAKLJUČKE, PRAVILA, PRISTOPNICE, POROČNE LISTE, VIZITNICE, PISMA ZA TRGOVCE, OKROŽNICE, RAČUNE, CENIKE, SPOVEDNE LISTKE TER SPLOH VSE V TISKARSKO STROKO SPADAJOČE STVARI IN BODE IZVRŠEVALA VSE TOČNO, VESTNO IN PO NAJNIŽJIH CENAH.

ČASTITI DUHOVŠČINI IN SLAV. OBČINSTVU SE PRIPOROČA ZA OBILA NAROČILA

Z ODLIČNIM SPOŠTOVANJEM VDANO

VODSTVO TISKARNE DRUŽBE SV. MOHORJA.

KNJIGOVEZNICA

Z ELEKTRIČNIM OBRATOM

DRUŽBE SV. MOHORJA

MARTIN BRUGGER

CELOVEC

VETRINJSKO OBMESTJE 26

SE PRIPOROČA PREČAST. DUHOVŠČINI IN SLAVNEMU OBČINSTVU V OKUSNO IZVRŠEVANJE VSEH KNJIGOVEŠKIH DEL.

„MIR“

GLASILO KOROŠKIH SLOVENCEV

IZHAJA VSAK PETEK Z DATUMOM PRIHODNJEGA DNEVA IN VELJA ZA CELO LETO 4 KRONE.

SE PRAV TOPLO PRIPOROČA ZA NAROČBO IN POSEBNO ZA USPEŠNO INSERIRANJE.

UPRAVNIŠTVO „MIRA“ V CELOVCU VETRINJSKO OBMESTJE 26.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Dunajska cesta št. 19. (Medjatova hiša)

zavaruje

1. proti požarni škodi vsakovrstna poslopja, zvonove, premičnine in pridelke;
2. proti prelomom zvonov, in
3. za življenje, oziroma doživetje, in proti nezgodam.

Edina domača slovenska zavarovalnica!

Svoji k svojim!

Tovarna strojev in livarna železa in kovine

K. & R. Ježek na Blanskem

(Moravsko)

se priporoča v dobavo vseh vrst

kmetijskih strojev in sesalk.

Izdeluje motorje na bencin in sesalni plin.

Popolne opreme opekarn, šamotnih tovarn in tovarn za cement, mlinov, žag. — Dvigala, prenašala. — Najnovejše sestave transmisij.

Premovana z najvišjimi priznanji na vseh razstavah.

Dopisuje slovensko.

Ceniki zastonj in poštnine prosto.

KNJIGARNA L. SCHWENTNER V LJUBLJANI

Prešernova ulica štev. 3

priporoča slovenskim gospodinjam sledeči knjigi:

DOBRA GOSPODINJA.

Spisala Minka Govekarjeva.

V tej knjigi najde s časom napredujoča gospodinja vse, česar potrebuje. Obsega navodila, po katerih je ženi in materi skrbeti za duševni in telesni blagor svoj, svojih otrok in svoje družine. Pisateljica označuje tudi stališče žene v perečem protialkoholskem vprašanju in že upošteva celo naše najnovejše gospodarsko vprašanje o prometu s tujci. Skratka: Gospodinja, ki se bo ravnala po tej knjigi, postane v resnici trdna opora naše narodnosti.

Cena eleg. vezani knjigi K **2·80**, po pošti K **3·—**.

DOBRA KUHARICA.

Spisala Minka Vasič-Govekarjeva.

Drugi, pomnoženi natis.

Obsega na 576 straneh 1327 receptov za pripravljanje najokusnejših jedi domače in tuje kuhe, ima 8 fino koloriranih tabel in je trdno in elegantno v platno vezana, zadošča torej zahtevam in potrebam tudi najfinejše kuharice.

Priznano najboljša kuharska knjiga.

Slovenke, kupujte jo in kuhajte po njenih navodilih, in ne bodete se kesale!

Cena K **6·—**, po pošti K **6·55**.

Dve za vsako gospodinjo neobhodno potrebni knjigi.

Za slovenske citrarje!

Poduk v igranju na citrah.

Sestavil Fran Sal. Koželjski.

Cena posameznim zvezkom:

I. zvezek K **3·—** III. zvezek K **2·60**
II. „ „ **3·—** IV. „ „ **3·40**

Vsi 4 zvezki skupaj K **10·—**, eleg. v platno vezani K **12·—**.

Pouk je pisan za vsakega lahko umljivo, zato po tej knjigi radi posezajo vsi tisti, ki se želé naučiti hitro in lahko igranja na tem milozvočnem in priljubljenem instrumentu.

Venec slovenskih pesmi.

Za citre priredil Jos. Mešiček.

III. natis. — Cena K **1·40**.

Slovenski citrar.

Zbirka kompozicij in prevodov za citre.

Št. 1. Mešiček: **Pozdrav slovenskim citrarjem.** Koračnica K **—·80**
„ 2. Koželjski: **Na vasi.** Fantazija po narod. motivu . „ **—·90**
„ 3. „ **Nezvesta.** „ „ „ „ . „ **1·—**
„ 4. „ **Vse mine.** Transkripcija po napevu . . „ **1·—**
„ 5. „ **Po jezeru.** „ za dvoje citer „ **1·6**

Popolna zaloga vseh slovenskih knjig in muzikalij.

Vsebina Koledarjeva.

	Stran
A.	
Rodopis avstrijske cesarske rodovine	2
Koledar za navadno leto 1911	3
Kakšno vreme in leto se pričakujeta?	15
Prva pomoč v nezgodah	15
Lestvica za pristojbine kolkov	15
Najvažnejše poštne določbe	16
Seznamek častitih p. n. novih udov Družbe sv. Mohorja l. 1910	17
Glasnik Družbe sv. Mohorja	43
V Benetke. (Potopisna črtica.) Spisal F. Mulec	45
B.	
Nebeški gost. (Pesem.) Anton Medved.	1
Ave Marija siromašne matere. (Pesem.) Fr. Neubauer	2
Ob vrnitvi. (Pesem.) Ks. Meško	2
Jurko pastirček. (Povest v verzih.) Spisal dr. Iv. Pregelj	3
Svèt. (Pesem.) Ks. Meško	10
Brata. (Povest.) Spisal dr. Iv. Pregelj	11
Prepovedan sad. (Pesem.) Ant. Medved	15
Jesenske vode. — Pomlad. (Pesmi.) Fr. Neubauer	16
Nikolaj Šubić Zrinjski, vitez Sigetski. Spisal Iv. Steklasa	17
Sodnik-Plačnik. (Soneti.) Fr. Neubauer	23
Grobni napisi. Nabral Ks. Meško	26
V hudi nevarnosti.	29
Kazen. (Črtica.) Spisal Ivo Česnik	30
Jesenski večer. — Slepec. (Pesmi.) Fr. Neubauer	32
Mati ljubezniva. (Pesem.) A. Hribar	33
Ogljar Luka. (Slika.) Napisal Ivo Česnik	34
Kitajsko obzidje. S slikami	40
Soseda. (Povest.) Spisal Batog	41
Slike s Kanarskih ototov. Spisal J. Bèličan	49
Sv. Juri. (Povest.) Spisal Ks. Meško	63

	Stran
Narodna. (Pesem.) Ks. Meško	64
† Župnik Ivan Podboj. V spomin svojemu stricu spisal Št. Podboj	65
Nesreča v Rablju	68
Gospod Pavel Miklavič, župan na Blatu	69
Proti veri in postavni oblasti. Častilcem Fererja v spominsko knjigo	69
Stanovi. (Pesem.) Anton Medved	73
Pravljica o materini solzi. Spisal J. Bèličan	74
Boj graničarjev na Liki l. 1809	81
Na shod: Globasniški igralci	86
† Pesnik Anton Medved. Nekrolog	87
Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. Spisal F. G.	93
Kraljici majnika. (Pesem.) Fr. Neubauer	99
Koledница. (Pesem.) Anton Medved	101
Tomaž Klinar. (Humoreska.) Spisal Ivo Česnik	103
Kako je Zdravljič kunce ali domače zajce gojiti učil	108
† Dr. Karol Lueger, župan dunajski	113
Evharistični kongres v Kolinu 1909. A. Plečnik	116
Naborna dolžnost in Amerika. Spisal sodnik dr. Fr. Goršič	122
Vstalemu Zveličarju. (Pesem.) Franjo Neubauer	124
† Baron Aleksander Helfert	126
Zdravica. — Kam? (Pesmi.) Ks. Meško	128
Dr. Ljudevit Gaj. (1809—1872.) Spisal prof. M. Pirnat	129
Staro življenje	134
Darvinizem in krščanstvo	136
Nevaren prijatelj ali zgodbe iz pivskega življenja	140
Pravila Družbe sv. Mohorja	143
Imenik svetnikov božjih po abecednem redu	144
Sejmi	145
Oglasila	149—174
Kratkočasnice	153—171

Cena knjigam.

Večina knjig, katere je družba izdala, je že razprodana; sledeče knjige pa se zamorejo še naročiti:

Naslov knjige	Za družnike K	Za neude in po knjigarnah K
Življenje svetnikov. Dva dela. 2. izdaja	6 —	8 —
V dva dela trdo vezano z usnjatim hrbtom	8 80	12 —
Kristusovo življenje in smrt. Dva dela. 2. izd.	4 40	6 —
V dva dela trdo vezano z usnjatim hrbtom	6 80	9 20
Življenje naš. Gosp. Jez. Kristusa. S podobami	— 40	— 60
Trdo v prt vezano	1 —	1 20
Življenje Dev. Marije in sv. Jožefa. S podob.	9 —	12 —
V dva dela trdo vezano z usnjatim hrbtom	11 60	15 —
Anton Martin Slomšek	— 60	— 80
Slomšeka Pastirski listi	— 40	— 60
Pamet in vera. I., II. in III. del, vsaki po	— 60	— 80
Jeruzalemski romar. S podob. Dva snop. vkup	— 90	1 20
Zgodbe sv. pisma. S podob. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. in 16. snop., vsaki po	— 50	— 80
Celi I. del: Stari zakon (9 snop.), trdo vezan	10 50	14 40
Za I. del „Zgodbe sv. pisma" platnice posebej v pol usnji 3 K, popolnoma v šagrenu (usnji) in lepo pozlačene 6 K; vezanje posebej 3 K, oziroma 4 K, z zlato obrezo 6 K.		
Molitveniki:		
Fr. Kosar: **Nebeška hrana.** I. ali II. del broš.	— 40	— 60
L. Škufca: **Šmarnice.** 1886 »	— 40	— 60
A. Kalan: T. Kempčana **Hodi za Kristusom!** »	— 40	— 60
B. Bartol: **Hoja za Marijo Devico** »	— 40	— 60
J. Pavlič: **Gospod, teci mi pomagat!** »	— 40	— 60
J. Volčič: **Šmarnice.** 1892 »	— 40	— 60
A. M. Slomšek: **Življenja srečen pot** »	— 40	— 60
— **Krščansko devištvo** »	— 40	— 60
J. Pajek: **Sv. Jožef** »	— 40	— 60
A. Žgur: **Majnikova kraljica** »	— 40	— 60
Dr. J. Walter: **Sv. Rožni venec** »	— 40	— 60
J. K. Pagani: **Presv. Rešnje Telo** »	— 40	— 60
J. M. Seigerschmied: **Sv. družina** »	— 40	— 60
V. Podgorc: **Sv. spoved.** »	— 40	— 60
J. Pristov: **Presv. Srce Jezusovo,** vez. z zl. obr.	1 60	2 20
— **Vir življenja in svetosti** broš.	— 60	— 80
Dr. A. Karlin: **Priprava na smrt** »	— 40	— 60
J. Godec: **Lurška Mati božja** »	— 40	— 60
Slava Gospodu! Z velikimi črkami »	— 40	— 60
Fr. Baraga: **Dušna paša.** Z večjimi črkami »	— 40	— 60
Kdor si naroči vezan molitvenik, naj dodá gornji ceni za knjigo še za vez v usnji z zlato obrezo 1 K 20 v, v prtu z rdečo obrezo 80 v.		
* * *		
Naš cesar. Jubilejna knjiga	— 90	1 20
Simon Gregorčič: **Poezije**	— 90	1 20
Na lepši papir tiskane	1 20	1 60
Vezan iztis z zlato obrezo stane 2 K več.		
Slovenske legende. S podobami.	— 90	1 20
Slovenski fantje. S podobami. Dva snopiča	1 —	1 40
Trdo v prt vezano	3 —	3 40
Pod lipo. Knjiga za mladino. S podobami	— 40	— 60
Jagode. Knjiga za odrastlo mladino. S podob.	— 40	— 60
Zimski večeri. Knjiga za odrastlo mladino	— 40	— 60
Lešniki. Knjiga za odrastlo mladino	— 40	— 60
Trdo v prt vezana knjiga	— 90	1 20
Kitajci in Japonci. S podobami	— 40	— 60
Bolgarija in Srbija. S podobami	— 60	— 80
Avstralija in nje otoki. S podobami	— 60	— 80
V Kelmorajn. S slikami	— 60	— 80
Pri severnih Slovanih. S slikami	— 60	— 80
Podobe iz misijonskih dežel. S slikami.	— 60	— 80
Postrežba bolnikom. S podobami	— 30	— 40
Domači zdravnik po naukih msgr. Kneippa	— 90	1 20
Trdo v prt vezan	1 30	1 60

Naslov knjige	Za družnike K	Za neude in po knjigarnah K
Slovenska Pesmarica. I. in II. del, vsaki po	1 —	1 40
Trdo v prt vezana, vsaki del	1 50	2 —
Cecilija. I. in II. del. Novi natis; vsaki po	1 —	1 40
Trdo v prt vezana, vsaki del	1 80	2 20
Zgodovina slovenskega naroda. 1. snop.	— 60	— 80
Cerkvena zgodovina, I., II. in III. del, vkup	1 20	1 60
Trdo vezana z usnjatim hrbtom	2 40	3 20
Občna zgodovina. 5 zvezkov (15 snopičev) vkup	10 40	15 —
Trdo vezana z usnjatim hrbtom	15 40	20 —
Posamezni snopiči, mehko vez.	1 —	1 40
Slovenski pravnik. Mehko vezan	3 60	4 80
Trdo v prt vezan.	4 40	5 60
Fizika. I. in II. knjiga, vkup	— 90	1 20
Živali v podobah. I. in II. zvezek vkup	3 20	4 —
Trdo v prt vezano	4 20	5 40
Naše škodljive rastline. S podob. 5 snop. vkup	2 —	2 80
Gospodarski nauki. I. knjiga	— 60	— 80
Poljedelstvo. I. in II. del, vkup. S podobami.	1 20	1 60
Umni kmetovalec. 2. snopič	— 40	— 60
Domači živinozdravnik. 2. natis. S slikami	1 20	1 60
Trdo v prt vezano	1 60	2 —
Umna živinoreja. I. in II. knjiga s slikami, vkup	— 90	1 20
Umni čebelar. 1. in 2. snopič, vkup	— 90	1 20
Umni kletar. S podobami	— 40	— 60
Domači vrtnar. S podobami	— 40	— 60
Umni sadjerejec	— 30	— 40
Sadjereja v pogovorih	— 10	— 16
Bodi svoje sreče kovač	— 60	— 80
Prilike patra Bonaventure. II. izdaja	— 60	— 80
Nebeška krona. II. natis	— 60	— 80
Križana usmiljenost. II. natis	— 60	— 80
Franc Pirc. Življenjepis	— 20	— 32
Dr. Ignacij Knoblehar. Življenjepis	— 20	— 32
Juri baron Vega. Življenjepis	— 30	— 40
Friderik Baraga. II. natis	— 40	— 60
Trije rodovi. Povest.	— 90	1 20
Žalost in veselje. Povest. II. natis	— 90	1 20
Izdajavec. Povest. II. natis	— 80	1 —
Perpetua ali afrikanski mučenci. II. natis	— 60	— 80
Fabijola. Povest. III. natis	— 60	— 80
Robinzon starši. S podobami. II. natis	— 60	— 80
Veliki trgovec. Povest	— 60	— 80
Uporniki. Povest	— 60	— 80
Pisana mati. Povest.	— 60	— 80
Boj za pravico. Povest	— 60	— 80
Za srečo. Povest	— 60	— 80
Navzgor — navzdol. Povest.	— 60	— 80
Miklova Zala. Povest. III. natis	— 60	— 80
Na krivih potih. Povest	— 60	— 80
Življenja trnjeva pot. Povest	— 60	— 80
Mati božja dobrega sveta. Povest. II. natis	— 60	— 80
Lisica Zvitorepka. Pravljice	— 60	— 80
Križem sveta. Povest. II. natis	— 40	— 60
Kortonica. Povest. III. natis	— 40	— 60
Deteljica. Povest. III. natis	— 40	— 60
Oglenica. Povest. III. natis	— 40	— 60
Drobne povesti.	— 40	— 60
Mohorjeva knjižnica. I. zvezek	— 40	— 60
Slovenske Večernice 36., 40., 41., 42., 43., 44., 49., 51., 52., 53., 55., 57., 59., 61., 63. in 64. zvezek. (Vsi drugi so razprodani.) Vsaki po	— 40	— 60
Koledar za leto 1898., 1900., 1901., 1902., 1903., 1904., 1906., 1907. in 1908. po znižani ceni	— 40	— 60
za leto 1911.	— 80	1 20
Večja podoba: **Sv. Mohor in Fortunat**	— 20	— 30

☛ **Na naročila brez denarja se družba ne more ozirati.** Kdor si naroči med letom kako knjigo, naj pošlje dotični znesek po poštni nakaznici in pridene **za ekspedicijo 40 vin.** ter znesek za dotično poštnino, **zakaj nefrankovane pošiljatve kot tiskovino pošta ne sprejema.** **Po poštnem povzetju družba načeloma ne pošilja knjig.**

Cena knjigam in tiskovinam

katere je družbena tiskarna izdala in založila:

Naslov pisatelja in knjige	Za ude, neude in po knjigarnah K	v
A. Janežič-A. Bartel: **Deutsch-slovenisches Hand-Wörterbuch.** IV. Auflage. 1905 . . .	6	—
A. Janežič-Fr. Hubad: **Slovensko-nemški slovar.** IV. natis. 1908	6	—
Trdo vezan z usnjatim hrbtom, vsaki del	7	20
dto. dto. po pošti	7	50
A. Janežič-Sket: **Slovenska slovnica.** Deveta predelana izdaja. 1906. V platno vezana . .	3	—
Dr. J. Sket: **Slovenisches Sprach- und Übungsbuch.** Nebst Chrestomathie und Wörterverzeichnis. VI. Auflage. 1903. In Leinen gebunden . . .	3	—
— **Grundriß der slovenischen Grammatik** mit Übungsbeispielen, Gesprächen u. deutsch-slovenischem Wörterverzeichnis. II. Auflage. 1904. In Leinen gebunden . . .	2	20
— **Slovenska čitanka. I.** Za prvi razred srednjih šol. Tretja izdaja. 1904. V platno vezana	2	—
— **Slovenska čitanka. II.** Druga izdaja. 1901. V platno vezana	2	—
— **Slovenska čitanka. III.** Druga izdaja. 1906. V platno vezana . .	2	—
— **Slovenska čitanka. IV.** 1893. V platno vezana	2	—
— **Slovenska čitanka. V. in VI.** Tretja izdaja. 1904. V platno vezana . .	3	60
Dr. J. Sket - J. Wester: **Slovenska čitanka za prvi razred dekliškega liceja. I.** 1909 . .	2	60
Dr. L. Poljanec: **Mineralogija in geologija** za velike gimnazije. S slikami	2	80
Ant. Kržič: **Zgodovina sv. katoliške cerkve za srednje šole.** 1904. Potrjena kot učna knjiga. V platno vezana . .	1	80
Al. Stroj: **Kratka zgodovina katoliške cerkve.** 1904. Z 28 podobami. Potrjena za ljudske, meščanske, nadaljevalne in višje dekliške ter za obrtne nadaljevalne šole. V platno vezana . .	1	40
Mali katekizem ali krščanski nauk	—	30
Srednji katekizem ali krščanski nauk	—	64
Veliki katekizem ali krščanski nauk	—	80
(Izvirnik potrdili vsi avstrijski škofje. — Visoko c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je je pripustilo kot učne knjige.)		
Katekizem za katoliške šole v združenih državah ameriških. Z dovoljenjem prečastitega St. Cloudskega škofijstva sestavil in izdal Rev. F. S. Šusteršič, Joliet, Ill.	—	80
Komel pl. Sočebran: **Kurzgefaßte praktische Grammatik der slovenischen Sprache.** II. Aufl. 1887. Broschiert K 2·60. In Leinen gebunden	3	—
J. Kosec: **Krščansko-katol. nravoslovje.** 1879. . .	—	80
A. Einspieler: **Jedro katoliškega nauka.** 1873. Po znižani ceni	1	—
Ta knjiga trdo vezana	1	60
— **Kazalo** za »Slovenske Prijatelje« .	—	16
— Krščanski nauk: **Od blagoslovil.** 368 strani. 1872	—	80
— » » **Varuj se hudega.** 658 strani. 1874	1	20
— » » **Stori dobro.** 1273 strani. 1876 . .	2	—
Dr. J. Sket: **„Kres“**, leposloven in poučen list. Letnik 1886. po znižani ceni	4	—
Ksaver Meško: **Na smrt obsojeni!** Dramatska slika v treh dejanjih, broš.	1	—

Naslov tiskovine	Za ude, neude in po knjigarnah K	v
Za občinske urade:		
Poselske knjižice vsled poselskega reda za vojvodino Koroško z dne 19. sušca 1874 z dodatkom k poselskemu redu, slovensko-nemške, 8°, 64 strani, vezan iztis po	—	24
Red za točenje (Schankordnung), slovensko-nemški, v velikosti 62×48 *cm*, iztis po	—	20
Dovoljenje za godbo, slovensko-nemški, folio, 100 iztisov	1	60
Domovinski list, slovensko-nemški, folio, 100 izt.	2	40
Spričevalo uboštva, samo slovensko, » 100 »	1	60
Živinoogledni zapisnik, slovensko-nemški, folio, (4 strani), 100 iztisov	4	—
Živinoogledni list, slovensko-nemški, 4°, 100 izt.	1	20
Prejemni list, » » 4°, 100 »	1	60
Poziv gledé tožb, » » 4°, 100 »	1	20
Poziv gledé opravičevanj, slovensko-nemški, 4°, 100 iztisov	1	20
Mrtvaški ogledni list, slov.-nemški, 4°, 100 izt.	1	60
Glasovnice za volitev občinskih odbornikov, slovensko-nemški, 4°, 100 iztisov	1	40
Glasovnice za volitev namestnikov v občinski odbor, slovensko-nemški, 4°, 100 iztisov . .	1	20
Pooblastila za občinske volitve, slovenska in nemška, folio, 100 iztisov	1	60
Dolžno pismo za posojilnice, slovensko, folio, 3 strani, 100 iztisov	4	—
Za krajne šolske svete:		
Šolska naznanila (Schulnachrichten), slovensko-nemška, folio, 100 iztisov	2	—
Vabila k sejam krajnega šolskega sveta, slovenska, 4°, 100 iztisov	1	—
Pozivnice zaradi šolskih zamud, slovenske, 4°, 100 iztisov	1	—
Opomin za oglašanje za šolo godnih otrok, 4°, 100 iztisov	1	—
Obvestilo o opominu radi šolskih zamud, 4°, 100 iztisov	1	—
Obvestilo o pretnji s kaznijo radi šolskih zamud, 4°, 100 iztisov	1	—
Za župnijske urade:		
Štolni red, slovenski, 53×42 *cm*, iztis po . . .	—	10
Reši dušo! Spomin na sveti misijon, 16 str. 1 izt.	—	10
100 iztisov	3	—
500 iztisov	12	—
1000 iztisov	20	—
Angelska služba ali pouk, kako se pri sv. maši streže. 1 iztis	—	10
12 iztisov	1	—
Litanije presv. Srca Jezusovega s posvetilno molitvijo in prošnjo k najsvetejšemu Srcu. 25 iztisov	—	90
50 iztisov	1	60
100 iztisov	2	80
Po pošti 10, 20, oziroma 30 vin. več.		
Tri božje čednosti. 100 iztisov 80 vin., po pošti	1	—
Molitve na čast sveti, s trnjem kronani božji glavi. 25 iztisov	—	50
50 iztisov	—	90
100 iztisov	1	60
Po pošti 20 vin. več.		
* * *		
Kmetijski dnevnik, slov., za 1 mesec, iztis po	—	80

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA Koper

Mestna hranilnica ljubljanska

LJUBLJANA. = Prešernova ulica št. 3. = LJUBLJANA.

Največji, najvarnejši slovenski denarni zavod pod javnim nadzorstvom.
Denarni promet koncem leta 1909 nad **518 milijonov kron.**
Obstoječih vlog nad **38** mil. kron. Rezervni zaklad nad **1** mil. kron.

Palača mestne hranilnice ljubljanske.

Za varnost vloženega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z **vsem premoženjem** in z **vso svojo davčno močjo.** Izguba vloženega denarja je nemogoča, ker se po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, dajejo posojila na posestva le do tretjega dela vrednosti, ki pa se uradno določi. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je izključena. Zaraditega nalagajo pri tej hranilnici: 1. **sodišča** in **jerobi** denar **mladoletnih** otrok in **varovancev;** 2. **župnišča cerkven** denar; 3. **občine občinski** denar. Zlasti pa še pošiljajo v to hranilnico hranit svoj denar 4. **Slovenci iz Amerike.**

Vloge se sprejemajo vsak dan in se obrestujejo po **4 1/4 %** brez odbitka; nevzdidnjene obresti se pripisujejo vsakega pol leta h kapitalu; Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Posoja na zemljišna po 5 % obresti in proti amortizaciji po najmanj 1/4 % na leto. Daje posojila na menice in vrednostne papirje. — Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike,** v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa **kreditno društvo.**

II 1825/51

Naznanilo.

Častiti gospodje poverjeniki naj blagovolijo letošnje knjige tako razdeliti, da dobi **vsak** družbenik **šestero** knjig, namreč:

1. **Slovenske legende.**
2. **Sveta spoved.** Molitvenik.
3. **Zgodovina slovenskega naroda.** 1. zvezek.
4. **Drobne povesti.**
5. **Slovenske Večernice.** 64. zvezek.
6. **Koledar za leto 1911.**

V zameno za vsako drugo redno družbeno knjigo ali za doplačilo 50 vin. prejmejo družbeniki kot 7. knjigo:

„Zgodbe sv. pisma“ 16. snopič.

Kdor ne želi molitvenika, ali kdor je doplačal 60 vin., prejme v zameno ali kot 8. knjigo:

Trije rodovi. Povest.

Vsak družbenik naj prejme svoje knjige **v tisti dekaniji** ali **župniji,** v kateri se je vpisal.

Na poznejše izpremembe stanovališča se pri tolikem številu družbenikov ni moglo ozirati.

Vse stroške, katere imajo čč. gg. poverjeniki za pošiljatev denarja in za prejem knjig, morajo jim družbeniki povrniti.

Vsakemu zavoju so priložene vpisovalne pole za prihodnje leto, katere naj se po končani nabiri **zanesljivo do 5. februarja 1911. leta** z denarjem vred **franko** dopošljejo družbenemu blagajniku v Celovec.

Nabira udov naj se blagovoljno prične takoj pri oddaji letošnjih knjig in sklene z novim letom.

Na prepozna oglasila ali naročbe brez denarja se po družbenih pravilih družba ne more ozirati.

V Celovcu, meseca avgusta 1910.

Družbeni odbor.

Izdala in založila »Družba sv. Mohorja« v Celovcu.

Natisnila družbena tiskarna.